STEPHEN KING

MARATONAS

Stephen King. Rinktiniai raštai, 25 tomas

THE LONG WALK
New English Library, 1988

UDK 820(73)-3
Ki-108

ISBN 9986-97-031-8

KELIO DARBAI

Šarlotės Litlfild atminimui
Saliamono išminties knyga 31:10-28.

PROLOGAS

Aš nežinau priežasties. Jūs nežinote priežasties.
Regis, ir pats Dievas nežino priežasties.
Tai tik Vyriausybės reikalas, ir tiek.

Gatvės interviu
apie Vietnamo karą, apytiksliai 1967 m.

Tačiau Vietnamo karas baigėsi. Šalis bandė atsigauti.

Tą karštą 1972-ųjų rugpjūčio popietę "WHLM" žiniasklaidos kompanijos "Njusmobilis" sustojo šalia Vestgeito, 784-ojo kelio gale. Aplink paskubom pastatytą podiumą, apdengtą vėliaviniu audeklu, būriavosi nedidelė žmonių minia. Plonutis audeklas plazdeno ant nuogų lentų. Už podiumo, ant žole apaugusio pylimo viršūnės, matėsi greitkelio mokesčių rinkliavos punktas. Priešais jį pelkėti žemės plotai driekėsi priemiesčio link.

Jaunas reporteris Deivas Albertas klausinėjo žmones, kartu su savo kolegomis laukdamas, kol atidarymo ceremonijoje pasirodys miesto meras ir gubernatorius.

Jis pasuko mikrofoną į senyvą vyrą spalvotais akiniais.

- Na, - tarė senyvas vyras, virpėdamas priešais kamerą, - aš manau, kad tai didelis įvykis mūsų miestui. Mums jau seniai to reikėjo. Tai... didelis įvykis, - jis nurijo seiles, suvokdamas, kad nepajėgia išreikšti savęs, tačiau ir toliau stovėjo it įbestas, užhipnotizuotas kiklopinės kameros akies. - Didelis, - sutrikęs pridūrė jis.

- Ačiū, pone. Labai ačiū.

- Kaip manote, ar jie tai parodys? Per šio vakaro žinias?

Albertas išspaudė profesionalią bereikšmę šypsenėlę.

- Sunku pasakyti, pone. Tačiau galimas daiktas.

Jo garso operatorius parodė į mokesčių rinkliavos punkto vietą, kur ką tik pasirodė gubernatoriaus "Kraisler Imperial", visas švytintis it chrominis biliardo kamuoliukas vasaros saulutėje. Albertas linktelėjo ir pakėlė pirštą. Jiedu su operatoriumi priėjo prie vyruko baltais marškiniais su atraitotomis rankovėmis. Jis paniuręs spoksojo į podiumą.

- Gal galėtumėte pasakyti savo nuomonę apie tai, pone?..

- Deivisas. Žinoma, galėčiau, - jo balsas buvo tylus ir malonus.

- Pradedam, - sumurmėjo operatorius.

- Aš manau, kad tai tikras šūdas, - vis dar maloniai tarė vyrukas baltais marškiniais.

Operatorius susiraukė. Albertas linktelėjo, priekaištaujančiai dėbteldamas į vyrą baltais marškiniais, ir dešinės rankos pirštais parodė kirpimo gestą operatoriui.

Senyvas vyriškis su siaubu stebėjo šią situaciją. Toliau, prie mokesčių rinkliavos punkto, gubernatorius lipo iš savo "Imperialo". Jo žalias kaklaraištis tviskėjo saulėje.

- Ar tai rodys per šeštos, ar vienuoliktos valandos žinias? - pasiteiravo vyrukas baltais marškiniais.

- O tu, bičiuli, tikras maištininkas, - niūriai atkirto Albertas ir nuskubėjo pasitikti gubernatoriaus. Operatorius nusekė jam iš paskos.

Vyrukas baltais marškiniais stebėjo, kaip gubernatorius atsargiai leidžiasi žole apaugusiu šlaitu.

Po septyniolikos mėnesių Albertas vėl sutiko tą patį vyruką, tačiau kadangi nė vienas iš jų nebeprisiminė vienas kito, tai buvo galima pavadinti pirmuoju jų susitikimu.

PIRMA DALIS

LAPKRITIS

Vakar vakarą lietus barbeno man į langą.
Aš perėjau per tamsų kambarį ir lempos šviesoje
Išvydau amžiaus dvasią,
Keliaujančią žemyn gatve.
Ji perspėjo, jog stovim ant bedugnės krašto.
Elas Stiuartas

1973-IŲJŲ LAPKRIČIO 20-OJI

Jis ir toliau veikė, neleisdamas sau pagalvoti apie pasekmes. Taip saugiau. Tarytum galvoje tūnotų srovės pertraukiklis, iškart atsistojantis savo vieton, kai tik viena jo dalis pasiteiraudavo: *Kodėl tu tai darai?* Viena sąmonės dalis aptemdavo. Ei, Džordžai, kas išjungė šviesą? Oi, tai aš. Regis, kažkur sujungė laidus. Sekundėlę. Įjungsiu iš naujo. Įsižiebia šviesa, tačiau mintis jau būna dingusi. Viskas gerai. Tęskime, Fredi - tai kurgi mes sustojome?

Eidamas į autobuso stotelę, jis pastebėjo iškabą:

AMUNICIJA, HARVIO GINKLŲ KRAUTUVĖ, AMUNICIJA
Remingtonai, Vinčesteriai, Koltai, Smitai ir Vesonai
UŽEIKITE PAS MUS, MEDŽIOTOJAI

Iš pilko dangaus krito sniegas. Tai buvo pirmasis šių metų sniegas, krintantis ant šaligatvio it sodos kruopelytės ir tuoj pat ištirpstantis. Jis pastebėjo berniuką raudona megzta kepuraite, praeinantį pro šalį atvira burna, liežuviu gaudantį snaiges. Jos vis tiek ištirps, Fredi, - mintimis jis kreipėsi į berniuką, tačiau šis ir toliau žingniavo, užvertęs galvą į dangų.

Jis sustojo priešais "Harvio ginklų krautuvę" ir ėmė dvejoti. Prie durų gulėjo naujausių laikraščių krūva. Antraštės skelbė:

SUSIŠAUDYMAI TĘSIASI

Ant krūvos gulėjo purvinas balto popieriaus užrašas:

PRAŠAU UŽSIMOKĖTI UŽ SAVO LAIKRAŠTĮ!
TAI JŪSŲ SĄŽININGUMO REIKALAS, DILERIS MOKA UŽ VISUS LAIKRAŠČIUS

Viduje buvo šilčiau. Krautuvė pasirodė esanti ilga, tačiau siaurutė. Matėsi tik vienas praėjimas. Įėjus pro duris, kairėje pusėje stovėjo stiklinis prekystalis su amunicija. Jis iškart atpažino 22-o kalibro šovinius, nes dar berniukas turėjo 22-o kalibro šautuvą Konektikute. Jis trejus metus svajojo apie tokį šautuvą, tačiau gavęs nežinojo, ką su juo veikti. Kurį laiką šaudė į skardines, o tada pašovė mėlynąjį kėkštą. Šis gulėjo ant sniego kraujo balutėje, iš lėto judindamas snapą. Po to įvykio jis pakabino šautuvą ant kablio, o dar po trejų metų pardavė kitam berniukui iš tos pačios gatvės už devynis dolerius ir juokingų knygelių rinkinį.

Kita amunicija nebuvo tokia pažįstama. 38-o kalibro šoviniai bei kažkas panašaus į haubicos šovinius. Ir kokie gi žvėrys medžiojami su šiais? - nusistebėjo jis. Tigrai? Dinozaurai? Ir vis dėlto jie žavėjo jį tarsi saldainiai bakalėjos vitrinoje.

Pardavėjas ar savininkas kalbėjosi su storuliu žaliomis kelnėmis ir žaliais nudėvėtais marškiniais. Marškinių kišenės buvo atvipusios. Jiedu kalbėjosi apie pistoletą, išardytą gulintį ant kito stiklinio prekystalio. Storulis atkėlė sklandį, ir abu sužiuro į suteptą šovinių lizdą. Storulis kažką pasakė, ir pardavėjas ar savininkas nusikvatojo.

- Automatiniai visada užsikerta? Tu perėmei šią nuostatą iš savo tėvo, Mekai. Pripažink tai.

- Hari, tu tiesiog kimšte prikimštas nesąmonių iki pat kaktos.

Tu kimšte prikimštas to paties, Fredai, - pamanė jis. - Iki pat kaktos. Ar tai žinai, Fredai?

Fredas su tuo sutiko.

Dešinėje per visą krautuvės ilgį stovėjo stiklinis prekystalis. Jame ant vinukų kabėjo šautuvai. Jis atpažino dvivamzdžius medžioklinius šautuvus, tačiau visa kita jam buvo tamsus miškas. Bet kai kurie žmonės, - pavyzdžiui, tiedu krautuvės kampe, - lengvai įvaldė šį pasaulį, kaip ir jis - apskaitos pagrindus koledže.

Jis pasitraukė į krautuvės gilumą ir pažvelgė į prekystalį su pistoletais. Išvydo keletą orinių šautuvų, keletą 22-o kalibro pistoletų, 38-o kalibro pistoletą su medine rankena, 45-o kalibro šautuvus bei 44-o kalibro “Magnumą”, kurį filme nešiojosi Purvinasis Haris. Jis girdėjo, kaip Ronas Stounas ir Vinis Meisonas aptarinėjo šį filmą skalbykloje. Tada Vinis pasakė: “Niekas niekada neleis farui nešiotis tokio ginklo mieste. Su tokiu ir per mylią gali išgremžti skylę kaktoje.”

Storulis Mekas ir pardavėjas ar savininkas Haris (kaip “Purvinajame Haryje”) vėl surinko šautuvą.

- Paskambink man, kai gausi “Menšlerį”, - paprašė Mekas.

- Būtinai... tačiau tavo įsitikinimai dėl automatinių ginklų neturi jokio pagrindo, - atsakė Haris. (Jis nusprendė, kad Haris - savininkas: pardavėjas jokiu būdu nepavadintų kliento nuomonės "neturinčia jokio pagrindo".) - Ar tau būtinai reikės "Kobros" kitą savaitę?

- Būtų neblogai.

- Aš negaliu pažadėti.

- Tu niekad to ir nedarai... tačiau esi pats geriausias ginklų pardavėjas mieste, ir pats tai žinai.

- Na žinoma.

Mekas patapšnojo per šautuvą, gulintį ant prekystalio, ir pasisuko eiti. Storulis atsitrenkė į naująjį lankytoją, - *Atsargiai, Mekai. Geriau daryk tai su šypsena*, - ir nuėjo durų link. Laikraštis styrojo Mekui po pažasčia, ir jis galėjo perskaityti:

SUSIŠAUD...

Vis dar šypsodamasis ir purtydamas galvą, Haris atsisuko į jį.

- Ar galiu jums padėti?

- Tikiuosi. Tačiau iš anksto perspėju, jog visiškai neišmanau apie ginklus.

Haris patraukė pečiais.

- O ar yra toks įstatymas, verčiantis jus išmanyti? Ar ieškote kam nors kitam? Kalėdoms?

- Taip, teisingai, - nusitverdamas šios minties, atsakė jis. - Turiu pusbrolį. Jo vardas Nikas. Nikas Adamsas. Jis gyvena Mičigane ir turi daugybę ginklų. Na, žinote. Jis mėgsta medžioti, tačiau tai dar ne viskas. Tai, tai, na...

- Hobis? - šypsodamasis paklausė Haris.

- Būtent.

Jis jau norėjo pasakyti "fetišas", bet nuleido akis į kasos aparatą, ant kurio šono puikavosi lipdukas su užrašu:

JEI GINKLAI YRA UŽ ĮSTATYMO RIBŲ, TAI TIK ESANTYS UŽ ĮSTATYMO RIBŲ TURI GINKLUS

Jis nusišypsojo Hariui ir tarė:

- Tai labai teisingas pasakymas.

- Be abejo. Tas jūsų pusbrolis...

- Tai lyg pasikeitimas dovanomis. Jis žino, kaip aš mėgstu plaukioti, todėl pernai per Kalėdas padovanojo man šešiasdešimties arklio jėgų motorinę valtį "Envirude". Jis atsiuntė ją "REA express" paštu. O aš padovanojau jam medžioklinę striukę. Jaučiausi tikras mulkis.

Haris užjaučiamai linktelėjo.

- Prieš šešias savaites gavau iš jo laišką. Jis džiūgavo it vaikis, gavęs nemokamą pakvietimą į cirką. Regis, jis su šešiais draugužiais sumetė pinigus į skrybėlę ir nusipirko sau kelionę Meksikon, į kažkokią vietovę, kur galima laisvai medžioti...

- Į neribojamą medžioklės rezervatą?
- Aha, - jis sukikeno. - Gali šaudyti, kiek tik panorėsi. Ten yra visko. Elnių, antilopių, meškų, bizonų. Visko.
- Ar tai Boka Rio?
- Aš tiksliai neprisimenu. Regis, pavadinimas buvo ilgesnis.
Haris užsisvajojo.
- Tas vyrukas, kur ką tik išėjo, aš ir dar du bičiuliai buvome Boka Rio 1965-aisiais. Aš nušoviau zebrą. Prakeiktą zebrą! Jo iškamšą pakabinau savo trofėjų kambaryje. Tai buvo pati geriausia medžioklė. Pavydžiu jūsų pusbroliui.
- Aš aptariau tai su savo žmona, ir ji man neprieštaravo. Skalbyklai šie metai tikrai buvo geri. Matot, aš dirbu "Žydrosios juostos" skalbykloje Vakarinėje dalyje.
- Taip, aš žinau, kur ji yra.
Jis jautė galįs kalbėtis su Hariu visą dieną ir net likusią šių metų dalį, įkomponuodamas tiesą ir melą į nuostabų, švytintį paveikslą. Tegul pasaulis skrieja pro šalį. Velniop kuro trūkumą, aukštas jautienos kainas bei pavienius susišaudymus. Geriau kalbėtis apie niekad nebuvusius pusbrolius, tiesa, Fredai? Taip, Džordžai.
- Šiais metais mes gavome Centrinės ligoninės užsakymą, taip pat psichiatrinės ligoninės bei trijų naujų motelių.
- Ar "Quality Motor Court" Franklino aveniu taip pat priklauso jums?
- Taip.
- Ten buvau apsistojęs keletą kartų. Paklodės visuomet labai švarios. Keista, bet apsistojęs motelyje niekad nesusimąstai, kas plauna paklodes.
- Taigi šie metai buvo geri. Tad aš ir pagalvojau, jog galbūt galėčiau nupirkti Nikui šautuvą ar pistoletą. Žinau, kad jis visada norėjo 44-o kalibro "Magnumo", girdėjau, kaip kartą jis užsiminė apie jį...
Haris ištraukė "Magnumą" ir atsargiai paguldė ant stiklinio prekystalio.
Jis pakėlė pistoletą. Patiko jo svoris ir galingumas.
Jis padėjo ginklą ant prekystalio.
- Šovinių reikės... - prabilo Haris.
Jis nusijuokė ir pakėlė ranką.
- Nereikia. Jūs mane jau įtikinote. Nieko neišmanantį nesunku įtikinti. Tai kiek gi man reikės amunicijos?
Haris patraukė pečiais.
- Paimkite dešimt dėžučių. Jis visada galės nusipirkti daugiau. Šio šautuvo kaina du šimtai aštuoniasdešimt devyni doleriai plius PVM, tačiau nuleisiu iki dviejų šimtų aštuoniasdešimties, įskaitant ir šovinius. Tai kaip?
- Nuostabu, - nemeluodamas atsakė jis, tačiau nepamiršo pridurti ir būtiną derybų sakinį: - Tai nemaži pinigai.
- Jei jis važiuoja į Boka Rio, tai šis ginklas jam labai pravers.
- Šautuvas...
- O ką jis jau turi?
Jis tik išskėtė rankas.

- Atleiskite. Tikrai nežinau. Porą trejetą medžioklinių šautuvų ir kažkokį automatiškai užtaisomą...

- "Remingtoną"? - Haris paklausė taip staiga, kad jis net išsigando: tai buvo panašu į bridimą per vandenį, kuris staiga prasiskyrė.

- Ko gero. Bet galiu ir klysti.

- "Remingtonai" geriausi, - tarė Haris ir linktelėjo galva, iškart nuramindamas jį. - Kiek galite mokėti daugiausiai?

- Būsiu atviras. Motorinė valtis tikriausiai kainavo keturis šimtus. Norėčiau nupirkti ką nors už penkis, daugiausia šešis šimtus.

- Jūs su pusbroliu tikrai neblogai sutariate, tiesa?

- Mes kartu užaugom, - nuoširdžiai atsakė jis. - Galėčiau atiduoti dešinę ranką Nikui, jei jis tik panorėtų.

- Palaukit, aš jums tuoj šį tą parodysiu, - Haris išsirinko reikiamą raktą iš raktų ryšulio ir priėjo prie stiklinės spintos. Atidaręs užlipo ant kėdės ir ištraukė ilgą, sunkų šautuvą su inkrustuota buože. - Galbūt jis kiek brangesnis, nei jūs galite sau leisti, bet tai išties puikus ginklas.

Haris ištiesė jį.

- Kas tai?

- Keturiasdešimt šešto kalibro "Weatherbee". Šaudo daug didesniais šoviniais, nei turiu savo krautuvėje. Tačiau galėčiau užsakyti šovinių iš Čikagos. Užtruktų maždaug savaitę. Tai tobulai sureguliuotas ginklas. Šio mažiulio vamzdžio energija - daugiau nei aštuoni tūkstančiai svarų... tarytum numuštum ką nors oro uosto limuzinu. Jei tokiu šoviniu pataikysi žvėriui į galvą, trofėjų kambariui tiks tik jo uodega.

- Nežinau, - atsakė jis, norėdamas pasirodyti dvejojąs, nors jau buvo nusprendęs nupirkti šį ginklą. - Kiek žinau, Nikui patinka trofėjai. Tai dalis...

- Be abejo, tai medžioklės dalis, - sutiko Haris ir atidarė šovinių lizdą. Į tokią skylę galėjo tilpti ir pašto balandis. - Niekas nevažiuoja į Boka Rio tik dėl mėsos. Tegul jūsų pusbrolis šauna į pilvą. Turint tokį šautuvą, nereikės dvylika mylių sekti prakeiktam gyvuliui iš paskos, ir pačiam gyvuliui neteks kentėti, ką jau kalbėti apie praleistas vakarienes. Šis mažiulis ištaškys žvėries vidurius dvidešimties pėdų spinduliu.

- Kiek?

- Na, aš jums pasakysiu tiesą. Mieste negaliu jo prastumti. Ir kam gi reikalingas prakeiktas prieštankinis ginklas, jei čia be fazanų nieko daugiau nesumedžiosi? O jei tokį fazaną patieksi vakarienei, tai jo skonis bus, kaip išmetamųjų dujų. Mažmeninė šautuvo kaina - devyni šimtai penkiasdešimt, didmeninė - šeši šimtai trisdešimt. Atiduosiu jums už septynis šimtus.

- Iš viso išeis... beveik tūkstantis baksų.

- Pirkiniams už daugiau nei tris šimtus dolerių mes taikome dešimties procentų nuolaidą. Taigi išeina devyni šimtai, - Haris patraukė pečiais. - Padovanokit šį ginklą pusbroliui - garantuoju, jis tokio neturi. O jei turi, nupirksiu jį atgal už septynis šimtus penkiasdešimt. Galėsiu tai raštiškai patvirtinti.

- Nejuokaujat?

- Žinoma, ne. Žinoma, ne. Tačiau jei jums per brangu, tada nieko nepadarysi. Galim apžiūrėti ir kitus šautuvus. Tačiau jei jūsų pusbrolis - tikras medžioklės fanas, aš neturėsiu ką pasiūlyti, ko jis neturėtų.

- Suprantu, - jis užsidėjo svarstančiojo kaukę. - Ar turite telefoną?

- Žinoma, ten, gale. Norite pasitarti su žmona?

- Manau, taip bus geriausia.

- Žinoma. Eime.

Haris nusivedė jį į suverstą kambariuką. Ten stovėjo suolas ir medinis stalas, apkrautas šautuvų dalimis, spyruoklėmis, valikliais, brošiūromis ir buteliais su švininėmis kulkomis.

- Štai telefonas, - parodė Haris.

Jis atsisėdo, pakėlė telefono ragelį ir surinko numerį. Tuo tarpu Haris grįžo atgal ir įdėjo "Magnumą" į dėžę.

- Ačiū, kad paskambinote "WDST" orų prognozių telefonu, - atsiliepė magnetofoninis balsas. - Šią popietę sniego pūga atlėgs...

- Labas, Mere, - pasisveikino jis. - Klausyk, aš skambinu iš "Harvio ginklų krautuvės". Taip, dėl Nikio. Aš be jokio vargo radau šautuvą, apie kurį kalbėjome. Toks gulėjo vitrinoje. Bet pardavėjas parodė man kitą šautuvą...

- ...o rytoj po pietų išsigiedrins. Šiąnakt temperatūra nukris iki vieno laipsnio šalčio, o rytoj pakils iki penkių ir daugiau. Šiąnakt kritulių...

- ... tai ką, tavo nuomone, man daryti?

Haris stovėjo tarpduryje už jo; jis matė krautuvės savininko šešėlį.

- Aha. Aš tai žinau.

- Ačiū, kad paskambinote "WDST" oro prognozių telefonu, ir neužmirškite žiūrėti "News-plus-Sixty" su Bobu Reinoldsu šeštą valandą vakaro. Viso gero.

- Tu nejuokauji. Aš *pats žinau*, kad tai apvali sumelė.

- Ačiū, kad paskambinote "WDST" orų prognozių telefonu, - atsiliepė magnetofoninis balsas. - Šią popietę sniego pūga...

- Tu tikra, brangioji?

- Šiąnakt kritulių tikimybė - aštuoni procentai, rytoj..

- Gerai, - jis pasisuko, nusišypsojo Hariui ir dešiniu nykščiu bei smiliumi sudarė apskritimą. - Jis labai malonus vyrukas. Garantavo, kad Nikas tikrai tokio neturi.

- ... išsigiedrins. Šiąnakt temperatūra...

- Aš taip pat tave myliu, Mere. Viso.

Jis padėjo ragelį. Viešpatie, Fredi, puikiai sugalvota. Žinoma, Džordžai. Žinoma.

Jis atsistojo.

- Ji neprieštarauja, jei aš sakau, jog viskas gerai. O aš taip ir sakau.

Haris nusišypsojo.

- O ką darysit, jei jūsų pusbrolis atsiųs jums "Thunderbird" firmos motorinę valtį?

Jis irgi nusišypsojo.

- Grąžinsiu net neišpakavęs.

Jiems išeinant iš kambariuko, Haris pasiteiravo:
- Mokėsite čekiu ar grynais?
- "American Express" kortele, jei jums tinka.
- Tinka kaip ir auksas.
Jis išsitraukė kortelę. Ant specialios juostelės buvo užrašyta:

BARTONAS DŽORDŽAS DEIVISAS

- Ar garantuojat, kad šoviniai ateis laiku ir aš spėsiu juos nusiųsti Fredui?
Haris pakėlė akis nuo kreditinės kortelės.
- Fredui?
Džordžo šypsena dar praplatėjo.
- Nikas - tai Fredas, ir Fredas - tai Nikas. Nikolas Frederikas Adamsas. Taip mes dar vaikystėje juokdavomės iš jo vardo.
- A, - mandagiai numykė Haris, nenorėdamas parodyti nesupratęs juoko esmės. - Gal galėtumėt pasirašyti?
Jis pasirašė.
Haris ištraukė dar vieną knygą iš po prekystalio. Tai buvo sunki knyga su plienine grandinėle, praverta per viršutinį kairį kraštą, šalia įrišimo.
- O čia užrašykite savo pavardę ir adresą federalams.
Bartas pajuto, kaip pirštai suspaudė parkerį.
- Žinoma. Tik pažiūrėkit į mane, aš dar niekada gyvenime nepirkau ginklo, ir aš - tikras beprotis.
Jis užrašė savo pavardę ir adresą knygoje:

Bartonas Džordžas Deivisas, 1241 Vakarinė Krestaleno gatvė

- Jie visur kišasi, - pridūrė jis.
- Tai dar niekis, palyginus su tuo, ką jie mėgsta daryti, - sutiko Haris.
- Žinau. Štai ką girdėjau per žinias. Jie nori priimti įstatymą, kad motociklininkai privalėtų užsidėti burnos apsaugą. Dėl Dievo meilės, burnos apsaugą! Argi tai vyriausybės reikalas, jei vyrukas nori pabandyti išsimušti sau dantis?
- Tik ne mano knygoje, - tarė Haris ir pakišo knygą po prekystaliu.
- Arba, pavyzdžiui, tas magistralės pratęsimas, kurį pradėjo statyti Vakarinėje dalyje. Koks nors snarglius matininkas sako: "Ji eis per čia", o valstija atsiunčia krūvą laiškų, kur rašoma: "Atsiprašome, tačiau mes pratęsime 784-ąjį kelią per čia. Tad per metus turėsite susirasti naujus namus."
- Labai negražu.
- Būtent. Ką reiškia "nuostabi gyvenamoji vieta" žmogui, dvidešimt metų pragyvenusiam šaltame name? Jis ten mylėjosi su savo žmona, užaugino vaikus ir grįždavo tenai po komandiruočių. Įstatymai sutvarkyti taip, kad kuo labiau galėtų tave suvystyti.
Saugokis. Saugokis. Tačiau srovės pertraukiklis suveikė pernelyg lėtai.
- Ar viskas gerai? - paklausė Haris.

- Taip. Šiandien pietums suvalgiau labai didelį sumuštinį. Pats kaltas. Juk žinau, kad nuo jų man pučia pilvą.

- Išgerkite vieną, - Haris išsitraukė tablečių buteliuką iš marškinių kišenės. Ant jo matėsi etiketė:

ROLAIDS

- Ačiū, - padėkojo Bartas.

Jis paėmė vieną tabletę ir įsimetė į burną, nekreipdamas dėmesio į korpiją. Tik pažiūrėkit į mane, aš lyg iš televizijos reklamos. Ši tabletė sugeria skrandžio rūgščių perteklių, sveriantį keturiasdešimt aštuonis kartus daugiau nei ji pati.

- Jos man visada padeda, - paaiškino Haris.

- Dėl šovinių...

- Be abejo. Savaitė. Ne daugiau kaip dvi. Užsakysiu jums septyniasdešimt.

- Gal galėtumėt palaikyti šiuos ginklus pas save? Užrašykite mano vardą. Ko gero, tai kvaila, bet aš nenoriu laikyti jų namuose. Tai kvaila, tiesa?

- Kiekvienam savo.

- Gerai. Užrašysiu jums savo darbo telefoną. Kai tik gausite tas kulkas...

- Šovinius, - pataisė Haris. - Patronai arba šoviniai.

- Patronai, - Džordžas nusišypsojo. - Kai juos gausite, paskambinkite man. Aš pasiimsiu šautuvus ir paruošiu juos išsiųsti. Juk "REA" persiunčia ginklus, tiesa?

- Žinoma. Jūsų pusbrolis tik turės pasirašyti, ir tiek.

Bartas užrašė savo pavardę ant vizitinės Hario kortelės, kuri skelbė:

Haroldas Svinertonas 849-6330
HARVIO GINKLŲ KRAUTUVĖ
Amunicija Antikvariniai šautuvai

- Sakykit, - pasiteiravo Bartas. - Jei jūs - Haris, tai kas toksai Harvis?

- Harvis buvo mano brolis. Jis mirė prieš aštuonerius metus.

- Labai gaila.

- Ir mums buvo gaila. Vieną dieną jis atvyko čionai, atidarė krautuvę, paėmė pinigus iš kasos aparato ir krito negyvas nuo širdies smūgio. Tai buvo vienas iš maloniausių žmonių pasaulyje. Jis galėdavo nušauti elnią per dviejų šimtų jardų atstumą.

Bartas ištiesė ranką, ir jiedu atsisveikino.

- Aš paskambinsiu, - pažadėjo Haris.

- Likit sveikas.

Bartas vėl išėjo į sniegą šalia "SUSIŠAUDYMAS TĘSIASI" antraščių. Pūga sustiprėjo, o jis buvo palikęs pirštines namie.

Ir ką tu ten veikei, Džordžai?

Trekšt, srovės pertraukiklis.

Kai pasiekė autobusų stotelę, visa tai atrodė panašu tik į laikraštyje perskaitytą įvykį. Ir ne daugiau.

Vakarinė Krestaleno gatvė buvo ilga, vinguriuojanti žemyn, su vaizdu į parką ir upę, kol šalia jos neatsirado daugiaaukščių namų rajonas. Jis išaugo Vestfildo aveniu prieš dvejus metus ir užstojo beveik visą kraštovaizdį.

1241-asis namas buvo rančos tipo su vienviečiu garažu viename šone. Priešais plytėjo ilgas skurdus priekinis kiemas, pasiruošęs pasidengti sniegu - tiesą pasakius, sniego pusnimis. Įvažiavimo keliukas buvo asfaltuotas, perdengtas tik praeitą pavasarį.

Bartas įėjo vidun ir išgirdo televizoriaus - naujojo "Zenito" modelio, kurį nusipirko šią vasarą - garsus. Ant stogo pūpsojo motorizuota, jo paties pastatyta antena. Žmona nenorėjo jos dėl būsimų įvykių, tačiau Bartas nenusileido. Jei galima pastatyti anteną, tai bet kada bus galima ir nuimti. Bartai, nekvailiok. Tai tik papildomos išlaidos... papildomas darbas. Tačiau Bartas perkalbėjo žmoną, ir galiausiai ji "nusileido". Taip ji retkarčiais sakydavo, kai jam pavykdavo įveikti lipnius jos argumentus. Gerai, Bartai. Šįkart aš "nusileisiu" tau.

Dabar jo žmona žiūrėjo Mervo Grifino pokalbį su įžymybe, vardu Lornas Grynas, kuris pasakojo apie savo naują policijos serialą "Grifas" ir teigė labai mėgstąs statyti filmus. Greitai dar niekad negirdėtas negras dainininkas išeis į sceną ir sudainuos dainą. Galbūt "Aš palikau savo širdį San Franciske".

- Labas, Mere, - pasisveikino jis.

- Labas, Bartai.

Paštas gulėjo ant stalo. Bartas peržiūrėjo jį: laiškas Merei nuo truputį trenktos jos sesers iš Baltimorės, "Gulf" kreditinės kortelės sąskaita - trisdešimt aštuoni doleriai, čekių sąskaitos ataskaita - 49 debitai, 9 kreditai, 954,47 dolerių balansas. Gerai, kad ginklų krautuvėje jis pasinaudojo "American Express" kortele.

- Kava dar karšta, - pašaukė Merė. - O galbūt nori ko nors stipresnio?

- Ko nors stipresnio. Aš pats pasiimsiu.

Dar trys laiškai: pranešimas dėl uždelsimo iš bibliotekos. Jis negrąžino Tomo Vikerio knygos "Veidu į liūtus". Prieš mėnesį Vikeris pasakė kalbą per Rotari klubo susitikimą, ir jo kalba be galo pakerėjo visus klubo narius.

Asmeninė žinutė iš Stiveno Ordnerio, vieno iš "Amroco" korporacijos, kuriai priklausė "Žydroji juosta", vadovų. Ordneris prašė, kad Bartas užšoktų pas jį aptarti Voterfordo sandėrį: ar penktadienis tiks, o galbūt Bartas planuojąs kur nors išvažiuoti per Padėkos dieną? Jei taip, Ordneris prašė paskambinti. Jei ne, atsivežti kartu ir Merę. Karlai visada patinka susitikti su Mere ir taip toliau, ir taip toliau.

Ir dar vienas laiškas iš kelių departamento.

Bartas ilgai žiūrėjo į jį, stovėdamas pilkoje popietės šviesoje, krentančioje pro langus, o tada padėjo visus laiškus ant bufeto. Jis įsipylė sau viskio su ledu ir įžengė į svetainę.

Mervas vis dar plepėjo su Lornu. Spalvos naujojo "Zenito" ekrane buvo tiesiog nuostabios, beveik okultinės. Jei mūsų tarpžemyninės raketos būtų tokios pat geros kaip mūsų spalvotas televizorius, - pamanė jis, - tai vieną dieną išvystume velniškai didelį sprogimą. Lorno plaukai buvo sidabriniai, visiškai nesugebantys paslėpti žilų plaukelių. *Aš nuskusčiau tave plikai*, - pamanė Bartas ir sukikeno. Taip mėgdavo sakyti jo motina. Bartas nežinojo, kodėl pliko Lorno Gryno paveikslas taip pralinksmino jį. Galbūt tai buvo tik pavėluota isterija dėl ginklų krautuvės epizodo.

Merė atsigręžė į jį su šypsena veide.

- Kas taip juokinga?

- Nieko. Aš tik galvojau.

Bartas klestelėjo šalia jos ir pakštelėjo jai į skruostą. Merė buvo aukšta trisdešimt aštuonerių metų moteris, išgyvenanti laikotarpį, kai jaunystės grožis vis dar svarsto kuo tapti brandžiame amžiuje. Jos oda buvo puiki, krūtys - mažos, tačiau nenukarusios. Merė valgė daug, tačiau konvejeriško tipo medžiagų apytaka neleisdavo jai sustorėti. Dar dešimt metų jai neteks drebėti pagalvojus, kaip reiks viešai pasirodyti su maudymosi kostiumėliu, kad ir kaip Dievas nuspręstų pasielgti su jos kūnu. Tai Bartui priminė jo paveikslą su paplūdimio vaizdu. Po velnių, Fredi, visi pareigūnai turi paveikslus su paplūdimio vaizdu. Tai sėkmės simbolis, kaip ir "Delta 88" automobilis. Teisingai, Džordžai. Saugok širdį ir sulauksi aštuoniasdešimties.

- Kaip sekėsi šiandien? - paklausė Merė.

- Gerai.

- Ar buvai nuvažiavęs į naują gamyklą Voterforde?

- Ne.

Jis nebuvo Voterforde jau nuo spalio mėnesio. Ordneris tai žinojo, - tas paukštukas tikriausiai pačiulbėjo jam, - todėl Bartas ir gavo žinutę. Naujoji gamykla - tai nebeveikiantis tekstilės fabrikas, ir gudrus nekilnojamojo turto agentas, atsakingas už sandėrį, be paliovos skambino jam. Mes turime baigti šį reikaliuką, vis kartojo gudrus nekilnojamojo turto agentas. Jūs ne vieninteliai Vestsaide, įkišę pirštus į plyšį. Aš skubu, kiek išmanydamas. Jūs turite būti kantrūs.

- O kaip ta vieta Kreščente? - Merė paklausė jo. - Tas plytinis namas.

- Per brangus. Jie prašo keturiasdešimt aštuonių tūkstančių.

- Už tą namą? - pasipiktino Merė. - Tai kelio plėšikai!

- Be abejo, - Bartas gurkštelėjo savo gėrimo. - Ką rašo senoji Bea iš Baltimorės?

- Kaip visada. Dabar ji lanko grupinę sąmoningumo kėlimo hidroterapiją. Argi nejuokinga? Bartai...

- Taip, žinoma, - pasiskubino atsakyti jis.

- Bartai, mes turime kuo greičiau spręsti reikalus. Artėja sausio dvidešimtoji, ir mus išmes į gatvę.

- Skubu, kaip išmanydamas. Mes tik turime būti kantrūs.

- Tas mažas namelis Junion gatvėje...

- ... parduotas, - užbaigė Bartas ir išgėrė savo gėrimą iki dugno.

- Tą ir norėjau pasakyti, - susierzinusi atsakė Merė. - Jis būtų idealiai tikęs mums abiems. Gavus miesto skiriamus pinigus už namą ir sklypą, mums būtų likę dar ir grynųjų.

- Man jis nepatiko.

- Pastaruoju metu tau niekas nepatinka, - neįtikėtinai kandžiai atkirto ji.

- Jam jis nepatiko, - Merė kreipėsi į televizorių. Dabar negrė dainininkė dainavo "Alfį".

- Mere, darau viską, ką galiu.

Ji atsisuko ir atvirai pažvelgė į jį.

- Bartai, aš žinau, ką tau reiškia šis namas...

- Nežinai, - atšovė jis. - Nieko tu nežinai.

1973-IŲJŲ LAPKRIČIO 21-OJI

Pernakt plonutis sniego sluoksnis padengė žemę. Atsidarius autobuso durims, Bartas nužengė ant šaligatvio ir išvydo prieš jį nuėjusių žmonių pėdsakus. Pasukęs už kampo, jis patraukė Firo gatve, išgirsdamas nuvažiuojančio autobuso riaumojimą. Džonis Volkeris pravažiavo pro šalį savo pikapu, jau darančiu antrą šio ryto reisą. Džonis pamojavo Bartui iš savo žydrai balto skalbyklos pikapo, ir šis atsakė tuo pačiu. Buvo kelios minutės po aštuonių.

Skalbykla pradėdavo darbą septintą, kai ten pasirodydavo Ronas Stounas, ūkvedys, ir Deivas Radneris, vadovaujantis skalbimo cechui, ir padidindavo katilų spaudimą. Baltinius skalbiančios darbininkės užsiregistruodavo pusę aštuonių, o lyginimu užsiimančios darbininkės - aštuntą. Bartas nekentė skalbyklos rūsio, kur vyko brutualus darbas ir žmonių išnaudojimas, tačiau dėl kažkokios iškrypėliškos priežasties darbininkai iš rūsio labai mėgo jį. Jie vadino jį pirmuoju vardu. Ir tik su keletu išimčių, Bartui taipgi patiko šie žmonės.

Jis praėjo įvažiavimu, kur pakraudavo skalbinius, vingiuodamas tarp krepšių su vakar nespėtomis išlyginti paklodėmis. Kiekvienas krepšys buvo standžiai apvyniotas polietilenu, kad nepridulkėtų. Priešaky Ronas Stounas veržė senojo "Milnoro" varomąjį diržą , o Deivas su savo padėjėju - koledžo nevykėliu Stivu Polaku - krovė motelių paklodes į pramonines "Washex" skalbimo mašinas.

- Bartai! - pasisveikino Ronas Stounas. Jis perrėkė viską: trisdešimties metų kalbėjimosi su žmonėmis patirtis, ūžiant džiovintuvams, lygintuvams, baltinių presams bei skalbimo mašinoms, jo organizme išvystė perrėkimo sistemą. - Tas kalės vaikas "Milnoras" vis stringa ir stringa. Programa taip atsiliko nuo balinimo, kad Deivui tenka tai daryti rankiniu būdu. Ir vis stringa skalbinų išgręžtuvai.

- Mes gavome Kilgalono užsakymą, - paguodė Bartas. - Dar pora mėnesių...

- Voterfordo gamykloje?

- Žinoma, - truputį lengvabūdiškai atsakė jis.

- Dar pora mėnesių - ir aš išprotėsiu, - paniurusiai atkirto Stounas. - O tas pasikeitimas... tai bus blogiau ir už Lenkijos armijos paradą.

- Ko gero, užsakymai susikaups.

- Susikaups! Tvarkymasis užtruks gal trejetą mėnesių. O tada ateis ir vasara.

Bartas linktelėjo nenorėdamas tęsti šios temos.

- Kur važiuosite pirmiausiai?

- Į "Holiday Inn".

- Prie kiekvienos partijos pridėkite po tūkstantį svarų rankšluosčių. Pats žinai, kaip jie plėšosi dėl tų rankšluosčių.

- Aha, jie plėšosi dėl visko.

- Kiek jūs turite?

- Jie pažymėjo šešis tūkstančius svarų. Daugiausia iš "Shriners". Dauguma užsilikę nuo pirmadienio. Tokių nešvarių paklodžių dar nebuvau matęs. Kai kurios gali stovėti stačios.

Bartas linktelėjo naujojo darbininko Polako link.

- Kaip jam sekasi?

"Žydrosios juostos" skalbyklos cecho padėjėjai keitėsi vienas po kito. Deivas stipriai spaudė juos, nuo Rono rėkimo jie tapdavo nervingi, o po to ir pikti.

Kol kas neblogai, - atsakė Stounas. - Ar prisimeni paskutinįjį?

- Taip, prisimenu. Koks ten buvo jo vardas?

Ronas Stounas suraukė kaktą.

- Neprisimenu. Beikeris? Bakeris? Kažkas panašaus. Praeitą penktadienį mačiau jį "Sustok ir apsipirk" parduotuvėje, dalijantį skrajukes apie salotų boikotą ar kažką panašaus. Neblogai, ar ne? Vaikinukas netenka darbo, todėl išeina į gatvę visiems paskelbti, kaip mums nepasisekė, kad Amerika negali būti tokia kaip Rusija. Tai tiesiog užgavo mano širdį.

- Ar po to skalbsite Hovardo Džonsono paklodes?

Stounas atrodė įsižeidęs.

- Mes visada skalbiame jas pirmiausiai.

- Iki devynių suspėsite?

- Gali neabejoti.

Deivas pamojavo jam, ir Bartas atsakė tuo pačiu. Jis užlipo laiptais į viršų, perėjo cheminę valyklą, buhalteriją ir pateko į savo kabinetą. Bartas klestelėjo į sukamąją kėdę prie savo darbo stalo, ant kurio stovėjo plokštelė su užrašu:

MĄSTYK!
Tai gali būti visiškai naujas patyrimas

Bartui visai nerūpėjo ši plokštelė, tačiau jis laikė ją ant savo stalo, nes Merė padovanojo ją - kada? Prieš penkerius metus? Bartas atsiduso. Retkarčiais čionai užsukantiems komivojažieriams plokštelė pasirodydavo juokin-

ga. Jie kvatodavosi it pamišę. Bet, antra vertus, jei komivojažieriui parodytum paveikslėlį su badaujančiais vaikais ar Hitleriu, besidulkinančiu su Mergele Marija, jis vis tiek juoktųsi it pamišęs.

Vinis Meisonas, mažasis paukštukas, be abejonės, čiulbantis į Stivo Ordnerio ausį, turėjo pasidėjęs plokštelę su užrašu:

MĄŠTYK!

Ir kokia gi to "MĄŠTYK!" prasmė? Netgi komivojažierius nesijuoktų iš tokio pasakymo, tiesa, Fredai? Tiesa, Džordžai. Lauke pasigirdo duslus dyzelinis burzgimas, ir Bartas apsuko savo kėdę, norėdamas pasižiūrėti. Kelio darbininkai rengėsi pradėti dar vieną darbo dieną. Pro skalbyklą važiavo ilga, sunkvežimio traukiama platforma su dviem buldozeriais ant viršaus, paskui kurią slinko išsirikiavusi ilga nekantrių automobilių eilė.

Iš trečio aukšto, virš cheminės valyklos, buvo galima stebėti naująsias statybas. Jos kirto Vakarų verslo ir gyvenamų namų sektorius it ilgas rudas pjūvis - pooperacinis randas, apdėtas purvu. Kelias jau buvo tiesiamas kitoje Gider gatvės pusėje, palaidojus parką Hebnerio aveniu, kur Bartas vaikščiodavo su Čarliu, kai šis dar buvo mažas... dar visai kūdikis. Kaip vadinosi tas parkas? Bartas nežinojo. Tikriausiai tik Hebnerio aveniu parkas, Fredai. Ten plytėjo Mažosios Lygos beisbolo aikštelė, stovėjo keletas vaikiškų sūpuoklių, o mažos ančių kūdros viduryje matėsi mažas namelis. Vasarą namelio stogas visuomet būdavo apdergtas paukščių mėšlu. Ten stovėjo ir tikrosios sūpynės. Čarlis pirmąsyk pasisupo būtent Hebnerio aveniu parke. Ką tu manai apie tai, seneli Fredi? Iš pradžių tu jį išgąsdinai, ir jis pravirko, tačiau galiausiai Čarliui pradėjo patikti, o atėjus laikui grįžti namo, jis paleido dūdas, kai aš nukėliau jį nuo sūpynių. Grįžant namo, jis apsisiojo visą automobilio sėdynę. Ar tai iš tikrųjų buvo prieš keturiolika metų?

Pravažiavo dar vienas sunkvežimis.

Garsono kvartalas buvo nugriautas maždaug prieš keturis mėnesius; jis plytėjo per tris keturis kvartalus į vakarus nuo Hebnerio aveniu. Pora kontorinių pastatų su veikiančiomis paskolų kompanijomis, vienas ar du bankai, dantistų, chiropraktikų ir kojų gydytojų kabinetai. Tai dar niekis, tačiau, Viešpatie, kaip skaudu buvo žiūrėti, kai sugriuvo senasis Didysis Teatras. Šeštame dešimtmetyje ten Bartas žiūrėjo mėgstamiausius savo filmus: "Dėl žmogžudystės, surinkite Ž" su Rėjumi Milandu; " Diena, kai sustojo Žemė" su Maiklu Rene. Visai neseniai šį filmą rodė per televizorių, ir Bartas ruošėsi jį pažiūrėti, tačiau užmigo tiesiai prieš sumautą televizoriaus ekraną ir prabudo, tik užgrojus valstybinį himną. Jis paliejo savo gėrimą ant kilimo, ir Merė supyko ant jo.

Didydis Teatras tikrai daug reiškė. Dabar priemiesčiuose buvo pilna tų mažų naujoviškų kino teatriūkščių, stovinčių keturių mylių ploto stovėjimo aikštelės viduryje. Kino teatras I, Kino teatras II, Kino teatras III, Ekranizuotas kambarys, Kino teatras MCMXLVII. Bartas buvo nusivežęs Merę į Voterfordą pažiūrėti "Krikštatėvį". Bilietai kainavo 2.50 dolerio, o teatro vidus atrodė panašus į sušiktą boulingo alėją. Jokių balkonų. Tačiau pirmame Di-

džiojo Teatro aukšte buvo marmurinės grindys, balkonas ir senovinis mielas riebaluotas spragėsių aparatas, kur didelė porcija kainuodavo dešimt centų. Darbuotojas, nuplėšiantis bilietus (kurie kainuodavo šešiasdešimt centų), vilkėdavo raudoną uniformą it šveicorius ir atrodydavo beveik šešių šimtų metų amžiaus. Jis visada ištardavo tą pačią frazę: "Tikiuosi, filmas patiks jums". Kino salėje virš galvų kabėdavo stiklinis sietynas. Niekada nesinorėdavo sėdėti po juo, nes jei jis nukristų, tektų gremžtuku gramdyti tave nuo kėdės. Didysis Teatras buvo...

Bartas kaltai dirstelėjo į savo laikrodį. Praėjo beveik keturiasdešimt minučių. Viešpatie, tai blogos naujienos. Jis jau prarado keturiasdešimt minučių, tačiau visą tą laiką galvojo tik apie parką ir Didįjį Teatrą.

Ar tau negera, Džordži?

Galbūt, Fredai. Ko gero, taip.

Bartas persibraukė pirštais per skruostus po akimis ir pajuto drėgmę: jis verkė.

Bartas nusileido žemyn pasikalbėti su Piteriu, kuris buvo atsakingas už pristatymus. Skalbykla jau dirbo visu pajėgumu; lygintuvai šnypštė, pirmosioms Hovardo Džonsono paklodėms pakliuvus į jų volus; skalbimo mašinos ūžė, priversdamos grindis vibruoti; baltinių presai švokštė, Etelei ir Rondai prispaudus jais baltinius.

Piteris pranešė, kad universalūs skalbiniai jau pakrauti į ketvirtą sunkvežimį, ir paklausė, ar prieš išvežant Bartas nenorėtų jų patikrinti. Bartas atsakė neigiamai ir pasiteiravo Piterio, ar "Holiday Inn" skalbiniai jau išvežti. Piteris patvirtino, kad juos jau krauna į mašiną, tačiau subingalvis viešbučio valdytojas jau dukart teiravosi dėl savo rankšluosčių.

Bartas linktelėjo ir vėl užlipo viršun, ieškodamas Vinio Meisono, tačiau Filisė patikslino, kad Vinis kartu su Tomu Grangeriu išvažiavęs į vokiečių restoraną derėtis dėl staltiesių.

- Ar perduosit Viniui, kad jis grįžęs užeitų pas mane?

- Žinoma, pone Deivisai. Skambino ponas Ordneris ir paprašė, kad jūs jam perskambintumėte.

- Ačiū, Filise.

Bartas grįžo į savo kabinetą, išsitraukė laiškus iš "GAUTOS KORESPONDENCIJOS" dėžutės ir ėmė juos vartyti.

Prekybos agentas norėjo pasiūlyti naują pramoninį baliklį "Yello-Go". Ir iš kur jie traukia tokius pavadinimus, - nusistebėjo Bartas ir atidėjo pasiūlymą Ronui Stounui. Ronui patikdavo erzinti Deivą naujais produktais, ypač jei galėdavo veltui gauti penkis šimtus svarų gaminio pabandymui.

Padėkos laiškas iš "Jungtinio fondo". Bartas padėjo jį į šalį, ruošdamasis pakabinti skelbimų lentoje prie registracinio laikrodžio.

Pušinių kontoros baldų reklama. Į šiukšlių dėžę.

"Phone-Mate" reklama, žadanti pasiųsti net iki trisdešimties sekundžių ilgio žinutes ir priimti skambučius, kai nieko nėra namuose. *Manęs nėra namuose, kvaily. Atsiknisk.* Į šiukšlių dėžę.

Laiškas iš ponios, kuri atsiuntė šešerius savo vyro baltinius ir gavo juos su išdegintomis apykaklėmis. Bartas atsiduso, ketindamas imtis priemonių. Etelė vėl gėrė per pietus.

Vandens testo paketas iš universiteto. Bartas ruošėsi tai aptarti su Ronu ir Tomu Grangeriu po pietų.

Draudimo kompanijos reklama, nurodanti, kaip gauti aštuonis tūkstančius dolerių - tereikia numirti. Į šiukšlių dėžę.

Laiškas nuo gudriojo nekilnojamojo turto agento, bandančio parduoti Voterfordo gamyklą. Jis pranešė, jog batų kompanija taipgi labai susidomėjo gamykla - Tomo Makeno batų kompanija, menki juokai - ir priminė, kad "Žydrosios juostos" devyniasdešimties dienų terminas nupirkti gamyklą baigiasi lapkričio 26-ąją. *Saugokis, menkasai skalbyklos valdytojau. Laikas senka.* Į šiukšlių dėžę.

Dar vienas pasiūlymas Ronui. Šįkart prekybos agentas siūlė valiklį plėšikišku pavadinimu "Nušluok". Bartas padėjo pasiūlymą šalia "Yello-Go".

Jis vėl sukosi į lango pusę, kai sučirškė vidinis telefoninis ryšys. Vinis grįžo iš vokiečių restorano.

- Siųskite jį čionai.

Vinis iškart užėjo vidun. Tai buvo aukštas, jaunas, dvidešimt penkerių metų vyras. Jo tamsūs plaukai nerūpestingai krito į visas puses. Jis vilkėjo tamsiai raudoną sportinę striukę ir tamsiai rudas kelnes bei ryšėjo vaivorykštės spalvų kaklaraištį. Pernelyg dabitiška, ar ne, Fredai? Tikrai, Džordžai, tikrai.

- Kaip laikaisi, Bartai? - paklausė Vinis.

- Puikiai. Tai kaip sekėsi su tuo vokiečių restoranu?

Vinis nusijuokė.

- Reikėjo ir tau dalyvauti. Tas senas fricas vos neparpuolė ant kelių iš džiaugsmo, kai mus pamatė. Mes nukonkuruosime "Universal", kai persikelsime į naują gamyklą, Bartai. Jie neatsiuntė jokio reklaminio bukleto, o ką jau kalbėti apie jų reputaciją. O tas senas fricas, regis, nusprendė užsikasiąs, jei imsis pats skalbti staltieses savo virtuvėje. Tačiau nepatikėsi, jo restoranas išties šaunus. Tikra aludė su tikru alumi. Jis sunaikins visus konkurentus. Aromatas... Dieve! - jis suplojo rankomis, apibūdindamas aromatą, ir iš vidinės striukės kišenės išsitraukė cigarečių pakelį. - Kai tik jis įsivažiuos, nusivesiu tenai Šeroną. Gavau dešimties procentų nuolaidą.

Iš pasąmonės glūdumos atskriejo ginklų krautuvės savininko Hario žodžiai: *pirkiniams už daugiau nei tris šimtus dolerių mes taikome dešimties procentų nuolaidą.*

Dieve mano, - pamanė Bartas. - Ar tikrai vakar nusipirkau tuos šautuvus? Ar tikrai?

Sąmonės kambarėlis vėl aptemo.

Ei, Džordžai, ką tu...

- Kokio dydžio užsakymas? - paklausė jis. Balsas pasirodė duslus, todėl Bartas atsikrenkštė.

- Nuo keturių iki šešių šimtų staltiesių per savaitę, kai tik jis įsivažiuos. Plius servetėlės. Viskas iš tikro lino. Jis nori, kad jos būtų "Dramblio kaulo sniego" spalvos. Pasakiau, kad jokių problemų.

Bartas labai lėtai traukė cigaretę iš pakelio, kad galėtų perskaityti etiketę. Vieno Vinio Meisono bruožo jis tiesiog negalėjo pakęsti: tai jo mėšlinų cigarečių. Ant etiketės buvo parašyta:

"PLAYER'S NAVY CUT"
CIGARETĖS
VIDUTINĖS

Kas, po velnių, išskyrus Vinį, galėtų rūkyti "Player's Navy Cut"? Arba "King Sano"? Arba "Angliškąsias Apvaliąsias"? Arba "Marvels", "Murads" ar "Twists"? Jei kas nors išleistų cigaretes, pavadintas "Šūdukas ant pagaliuko" arba "Juodasis plautis", Vinis su malonumu pultų jas rūkyti.

- Perspėjau jį, kad užsakymus galėsime įvykdyti tik per dvi dienas, kol visiškai nepersikelsime į naują vietą, - įsikišdamas pakelį į kišenę, tarė Vinis. - Kada mes kelsimės į Voterfordą?

- Apie tai ir norėjau pasišnekėti.

Ar man jį sunaikinti, Fredai? Žinoma. Išpūsk jį iš vandens, Džordžai.

- Tikrai? - Vinis prisidegė cigaretę auksiniu "Zippo" žiebtuvėliu ir pro dūmus pakėlė antakį it koks anglų aktorius.

- Vakar gavau žinutę nuo Stivo Ordnerio. Jis nori, kad užvažiuočiau pas jį penktadienio vakare ir aptarčiau reikalus dėl Voterfordo gamyklos.

- Tikrai?

- Šį rytą, kol apačioje kalbėjausi su Piteriu Vasermanu, man vėl skambino Stivas Ordneris. Ponas Ordneris paprašė, kad jam perskambinčiau. Regis, jis labai trokšta kažką sužinoti, ar ne?

- Ko gero, - Vinio veide įsižiebė šypsenėlė numeris 2: *tęsiant pokalbį, laikykis visų atsargumo priemonių.*

- O aš noriu sužinoti, kas privertė Stivą Ordnerį taip sunerimti. Štai ką noriu sužinoti.

- Na...

- Liaukis, Vini. Nevaidink drovios kambarinės. Jau dešimt valandų ir turiu pasikalbėti su Ordneriu, po to - su Ronu Stounu ir galiausiai su Etele Gibs dėl išdegintų apykaklių. Ar tu veikei man už akių?

- Mudu su Šerona vakarieniavome pas St... poną Ordnerį sekmadieno vakare...

- Ir tu netyčia leptelėjai, kad Bartas Deivisas vis atidėlioja sandėrį dėl Voterfordo, nors 784-ojo kelio pratęsimas vis artėja ir artėja, argi ne taip?

- Bartai! - užprotestavo Vinis. - Mudu kalbėjomės labai draugiškai. Tai buvo...

- Na žinoma. Toks buvo ir jo pakvietimas atvykti į jo dvarą. Mūsų telefoninis pokalbis tikriausiai irgi bus labai draugiškas. Bet ne tai svarbiausia. Svarbiausia, kad jis pakvietė tave ir tavo žmoną vakarienės, tikėdamasis, jog tau atsiriš liežuvis, ir tu jo nenuvylei.

- Bartai...

Jis dūrė pirštu į Vinį.

- Paklausyk manęs, Vini. Jei dar kartą apdrėbsi mane purvais, galėsi pradėti ieškotis naujo darbo. Gali tuo neabejoti.

Vinis atrodė šokiruotas. Jis, regis, užmiršo tarp pirštų laikąs cigaretę.

- Vini, noriu tau štai ką pasakyti, - nuleisdamas balsą, tęsė Bartas. - Žinau, kad toks jaunas vyrukas kaip tu jau prisiklausė daugiau nei šešių tūkstančių pamokslų, kaip seni vyrukai - tokie kaip aš - užkariavo pasaulį, būdami tavo amžiaus. Tačiau šio pamokslo tu nusipelnei.

Vinis jau žiojosi paprieštarauti.

- Aš nemanau, kad tu dūrei man į nugarą, - užbėgdamas Vinio prieštaravimams už akių, prabilo Bartas. - Jei būčiau taip manęs, būtum atleistas tik įėjęs į šį kabinetą. Aš tik manau, kad tu pasielgei kvailai. Įėjai į tą didžiulį namą, išgėrei tris taureles prieš vakarienę, tada suvalgei sriubą, salotas su "Tūkstančio salų" užpilu ir kepsnį su jūros gėrybėmis. Visa tai pateikė tarnaitė juoda uniforma, o Karla suvaidino gerų manierų damą, nors anaiptol ne malonią. Paskiau desertui suvalgėte žemuogių tortą arba gervuogių pyragą su plakta grietinėle, išgėrėte porą puodelių kavos su brendžiu arba "Tia Maria", ir tau atsirišo liežuvis. Argi ne taip?

- Panašiai, - sušnibždėjo Vinis. Jo veido išraiška atspindėjo tris dalis gėdos ir dvi - buliškos neapykantos.

- Jis pasiteiravo, kaip laikosi Bartas. Tu atsakei, kad gerai. Tada Ordneris pavadino Bartą velniškai geru vyruku, tačiau būtų geriau, jei jis paskubintų to Voterfordo sandėrio baigtį. Tu sutikai su juo. Ordneris paklausė, kaip einasi šie reikalai. Tu atsakei, kad tai nepriklauso tavo skyriui, tačiau jis tik atkirto: "Nepasakok man pasakų, Vincentai, tu juk viską žinai". Tada tu tarei: "Aš tik žinau, kad Bartas dar neužbaigė sandėrio. Girdėjau, kad Tomo Makeno žmonės taip pat susidomėjo gamykla, bet galbūt tai tik gandai". Ordneris tik numykė: "Neabejoju, kad Bartas žino, ką darąs". Tu su juo sutikai, ir jūs išgėrėte dar vieną taurelę brendžio. Ordneris pakeitė temą, paklausdamas tavo nuomonės, ar "Mustangai" pereis per iškrentamųjų varžybų fazę. O tada judu su Šerona išvažiavote namo, ir tu žinai, kada vėl vakarieniausi kartu su juo, tiesa, Vini?

Vinis neatsakė.

- Tu vėl vakarieniausi su juo, kai Stivui Ordneriui vėl prireiks informacijos. Štai kada.

- Atleisk, - piktai atsiprašė Vinis ir norėjo atsistoti.

- Aš dar nebaigiau.

Vinis vėl atsisėdo ir spindinčiomis akimis įsistebeilijo į kabineto kampą.

- Prieš dvylika metų aš dirbau tavo darbą, ar žinojai tai? Dvylika metų tikriausiai tau atrodo gana ilgas laiko tarpas. O aš pats net nepastebėjau, kur, po velnių, dingo tas laikas. Tačiau aš pakankamai gerai prisimenu tą darbą, kad suprasčiau, jog tau jis patinka. Ir kad tu puikiai jį atlieki. Ta reorganizacija cheminėje valykloje su nauja numeravimo sistema... tai buvo tikras šedevras.

Vinis sumišęs spoksojo į jį.

- Aš pradėjau dirbti skalbykloje prieš dvidešimt metų. 1953-aisiais man pačiam buvo dvidešimt. Mudu su žmona buvome ką tik susituokę. Aš baigiau du verslo administravimo studijų metus, ir mudu su Mere norėjome dar palaukti, tačiau mes naudojome nutraukimo metodą. Važiavome į miestą, ir tą kartą aš nesusivaldžiau ir patyriau orgazmą jos viduje. Merė pastojo. Tad kai dabar pasijuntu esąs labai gudrus, iškart primenu sau, jog dabartinę mano padėtį lėmė tik vienintelis aistros protrūkis. Tai žemina. Tada dar nebuvo sklandaus abortų įstatymo. Jei mergina pastodavo, arba vesdavai ją, arba ją palikdavai. Kito pasirinkimo nebuvo. Aš vedžiau Merę ir įsidarbinau, kur pirmiausiai mane priėmė, t. y. čia. Skalbimo cecho padėjėju, kaip kad dabar Polakų berniūkštis. Tais laikais viskas buvo atliekama rankiniu būdu, todėl reikėdavo traukti šlapius skalbinius iš mašinų ir išgręžti didžiulėje "Stonington" gręžimo mašinoje, kuri vienu metu sutalpindavo penkis šimtus svarų skalbinių. Jei blogai pakraudavai, ji galėdavo nutraukti tau koją. Merė prarado kūdikį septintame nėštumo mėnesyje, ir daktarai patvirtino, jog ji niekada nebeturės vaikų. Trejus metus aš dirbau padėjėju ir vidutiniškai už penkiasdešimt penkias valandas gaudavau penkiasdešimt penkis dolerius. Tada Ralfas Albertsonas, tuometinis skalbimo cecho viršininkas, pateko į nedidelę avariją ir mirė nuo širdies smūgio gatvėje, kai su kitu vyruku keitėsi draudimo kompanijų adresais. Tai buvo nuostabus žmogus. Visa skalbykla užsidarė per jo laidotuves. Po garbingų laidotuvių aš nuėjau pas Rėjų Tarkingtoną ir paprašiau, kad man būtų leista užimti Ralfo vietą. Beveik neabejojau, kad man pasiseks. Aš žinojau viską apie skalbimą, nes Ralfas mane buvo to išmokęs.

- Tais laikais skalbykla buvo šeimos verslas, Vini. Jis priklausė Rėjui ir jo tėvui Donui Tarkingtonui. Donas paveldėjo jį iš savo tėvo, kuris įkūrė "Žydrąją juostą" 1926-aisiais. Skalbykla nepriklausė profsąjungai, o darbininkai visus tris Tarkingtonus vadino neišsilavinusių darbininkų ir darbininkių išnaudotojais. Ir jie neklydo. Tačiau kai Betė Kyson paslydo ant šlapių grindų ir susilaužė ranką, Tarkingtonai apmokėjo visas ligoninės sąskaitas ir duodavo po dešimt baksų į savaitę maistui, kol ji vėl grįžo į darbą. O per kiekvienas Kalėdas jie padengdavo ilgą pietų stalą žymėjimo kambaryje: su skaniausiomis vištienos krūtinėlėmis, spanguolių žele, bandelėmis ir šokoladu ar kapotos tešlos pudingu. Per Kalėdas iš Rėjaus ir Dono visos moterys gaudavo po auskarus, o vyrai - po naują kaklaraištį. Aš vis dar turiu devynis kaklaraiščius savo spintoje. Kai Donas Tarkingtonas mirė 1959-aisiais, aš užsirišau vieną iš kaklaraiščių per laidotuves. Jis jau buvo nebemadingas, ir Merė gerokai aprėkė mane, tačiau aš vis tiek jį užsirišau. Skalbykla buvo tamsi, darbo valandos - ilgos, o darbas - labai sunkus, tačiau žmonės rūpinosi tavimi. Jei sulūždavo gręžimo mašina, Donas su Rėjumi prisijungdavo prie mūsų, pasiraitoję savo baltų marškinių rankoves, ir rankomis gręždavo skalbinius. Štai koks buvo šeimos verslas, Vini. Štai koks.

- Tad, kai mirė Ralfas ir Rėjus Tarkingtonas pasakė man, kad jau pasamdė kitą vyruką vadovauti skalbimo cechui, aš nesupratau, kas čia dedasi. O

tada Rėjus pareiškė: "Mudu su tėvu norime, kad tu grįžtum į koledžą". Gerai, bet už kokius pinigus? Autobuso žetonus? O jis įteikė man dviejų tūkstančių dolerių čekį. Aš pažvelgiau į jį ir nepatikėjau savo akimis. "Kas tai?" - paklausiau aš. "Žinau, to nepakanka, - atsakė Rėjus, - tačiau tau užteks susimokėti už mokslą, kambarį ir knygas, o likusią sumą užsidirbsi pas mus vasaromis". Aš paklausiau, kaip jam atsidėkoti. Jis išvardijo tris būdus. Pirma, grąžink paskolą. Antra, grąžink palūkanas. Ir trečia, grįšk su naujomis žiniomis į "Žydrąją juostą". Aš parnešiau čekį namo ir parodžiau Merei. Ji pravirko. Užsidengė rankomis veidą ir pravirko.

Vinis su atvira nuostaba žvelgė į jį.

- Taigi 1955-aisiais grįžau į koledžą ir 1957-aisiais gavau laipsnį. Paskiau atgalios - skalbyklon, ir Rėjus paskyrė mane vairuotojų bosu. Devyniasdešimt dolerių per savaitę. Kai grąžinau pirmą paskolos dalį, pasiteiravau, kokios gi bus palūkanos. Jis atsakė: "Vienas procentas". "*Ką?*" - nustebau aš. "Tu neapsirikai, - patvirtino Rėjus, - nejau neturi ką veikti?" Aš iškart atsakiau: "Taip, geriau jau važiuosiu į centrą ir atvešiu daktarą, kad patikrintų tau galvą". Rėjus tik nusikvatojo ir liepė nešdintis iš jo kabineto. Paskolą baigiau grąžinti 1960-aisiais, ir žinai, ką, Vini? Rėjus padovanojo man laikrodį. Šitą laikrodį.

Bartas atsmaukė rankovę ir parodė Viniui "Bulova" firmos laikrodį su auksine apyranke.

- Jis tai pavadino pavėluota dovana universiteto baigimo proga. Už savo studijas sumokėjau tik dvidešimties dolerių palūkanas, o tas kalės vaikas dar sumąstė įteikti man aštuoniasdešimties baksų vertės laikrodį. Ant kitos jo pusės išgraviruota: "Linkėjimai nuo Dono ir Rėjaus, "Žydrosios juostos" skalbykla". Donas jau buvo metai kaip miręs.

1963-iaisiais Rėjus paskyrė mane į dabartinę tavo vietą. Aš prižiūrėjau cheminę valyklą, ieškojau naujų užsakymų ir vadovavau savitarnos skalbykloms - tik tada jų buvo ne vienuolika, o penkios. Dirbau šį darbą iki 1967-ųjų, o tada Rėjus paskyrė mane į dabartinį postą. Prieš ketverius metus jis buvo priverstas parduoti verslą. Tu viską apie tai žinai, kaip tie šunsnukiai užspaudė jį į kampą. Rėjus iškart paseno. Taigi dabar mes esame korporacijos dalis, greta kitų poros tuzinų ugnies angliukų: greito maisto restoranėlių, "Ponderosa" golfo aikštynų, trijų nelaimingų nukainotų prekių parduotuvių, degalinių ir viso kito šlamšto. O Stivas Ordneris – ne kas kitas, kaip šlovingasis valdytojas. Kažkur Čikagoje ar Garyje sėdi direktorių taryba, kiekvieną savaitę sugaištanti gal penkiolika minučių "Žydrosios juostos" reikalams. Jiems nusispjaut į skalbyklos valdymą. Jie nieko apie ją ir *nežino*. Jie tik moka perskaityti kaštų ataskaitas ir viskas. O tokios ataskaitos skelbia: "Paklausykit. 784-asis greitkelis tęsiamas Vestsaide, o "Žydroji juosta" stovi kaip tik jo kelyje kartu su gyvenamuoju rajonu." Tada direktoriai išsigąsta: "Tikrai? O kiek jie mums užmokės už nekilnojamąjį turtą?" Ir viskas. Viešpatie, jei Donas ir Rėjus Tarkingtonai būtų gyvi, jie būtų padavę tuos pigius Kelių departamento šūdžius į teismą ir išsireikalavę tiek draudimų, kad tie mulkiai neišsikapanotų iš jų iki pat 2000-ųjų metų. Jiedu nusivytų juos su užaštrintomis lazdomis. Galbūt jie ir buvo šunsnukių kapitalistų porelė, tačiau my-

lėjo savo verslo vietą, Vini. To neišskaitysi kaštų ataskaitoje. Jei jie būtų gyvi, ir kas nors jiems praneštų, kad kelių komisija žada palaidoti skalbyklą po aštuonių juostų asfalto danga, jų riksmas būtų pasiekęs ir mero kabinetą.

- Bet jie jau mirę, - sumurmėjo Vinis.

- Taip, jie jau mirę.

Staiga jo sąmonė tapo gležna ir nesuderinta it mėgėjiška gitara. Žodžiai, kuriuos norėjo pasakyti Viniui, dingo asmeninių išgyvenimų sąmyšyje. Tik pažiūrėk į jį, Fredai, jis nesupranta, apie ką aš kalbu. Jis visiškai nieko nenutuokia.

- Ačiū Dievui, kad jie to nemato.

Vinis nepratarė nė žodžio.

Bartas susikaupė.

- Aš norėjau pasakyti, Vini, kad į tai įsipainiojusios dvi grupės. Jie ir mes. Mes - skalbyklos žmonės. Tai mūsų verslas. Jie - kaštus skaičiuojantys žmonės. Toks *jų* verslas. Jie iš aukšto siunčia savo įsakymus, ir mes turime juos vykdyti. Tačiau tai ir *viskas*, ką turime daryti. Ar supranti?

- Žinoma, Bartai, - atsakė Vinis, tačiau Bartas pastebėjo, kad Vinis nieko nesuprato. Kažin, ar jis ir pats ką nors suprato.

- Gerai. Aš pakalbėsiu su Ordneriu. Tačiau tavo žiniai, Vini, Voterfordo gamykla tokia pat gera kaip ir mūsų. Žadu baigti sandėrį kitą antradienį.

Vinis išsišiepė iš palengvėjimo.

- Viešpatie, tai nuostabu.

- Taip. Aš kontroliuoju padėtį.

Viniui išeinant, Bartas pašaukė jį:

- Papasakosi, kas ten per vokiečių restoranas, gerai?

Vinis Meisonas nutaisė savo pirmojo numerio šypsenėlę, parodydamas dantis.

- Be abejo, Bartai.

Vinis išėjo, ir Bartas įsispoksojo į uždarytas duris. Aš visiškai susipainiojau, Fredai. Pasirodei ne taip jau ir blogai, Džordžai. Galbūt pabaigoje paleidai vairą iš rankų, tačiau tik knygose žmonės iš pirmo karto pasako tai, ką norėjo. Ne, aš susimoviau. Jis išėjo iš kabineto manydamas, jog Bartonas Deivisas pametė kelias kortas iš savo kaladės. Dieve, padėk jam, jis teisus. Džordžai, noriu tavęs kai ko paklausti, kaip vyras vyro. Ne, neišjunk manęs. Kodėl nusipirkai tuos šautuvus, Džordžai? Kodėl taip padarei?

Trekšt, srovės pertraukiklis.

Jis nulipo žemyn ir atidavė Ronui Stounui prekybos agentų pasiūlymus. Jam nueinant, Ronas jau šaukė Deivą ateiti pažiūrėti, ką jis turi, ir galbūt tai jiems pravers. Deivas užvertė akis. Taip, be abejo, jiems pravers. Pravers padirbėti.

Bartas užlipo į viršų ir paskambino į Ordnerio kontorą, tikėdamasis, kad šis bus išėjęs pietauti. Deja, šiandien jokių pietų. Sekretorė iškart sujungė jį su Ordneriu.

- Bartai! - pasisveikino Stivas Ordneris. - Visada malonu tave girdėti.

- Man irgi. Ką tik kalbėjausi su Viniu Meisonu. Jam atrodo, kad tu šiek tiek nerimauji dėl Voterfordo gamyklos.

- Gerasis Dieve, ne. Nors ir manau, kad penktadienio vakarą galėtume kai ką aptarti...

- Taip. Aš ir skambinu norėdamas pasakyti, kad Merė negalės atvykti.

- Tikrai?

- Virusas. Ji net nedrįsta daugiau nei penkioms minutėms pasitraukti nuo artimiausio klozeto.

- Gailiuosi tai girdėdamas.

Nepasakok pasakų, pigus niekše.

- Gydytojas išrašė vaistų, ir ji jau, regis, jaučiasi geriau. Tačiau galbūt šis virusas užkrečiamas.

- Kada atvažiuosi, Bartai? Aštuntą?

- Gerai, aštunta tinka.

Kaipgi, ir vėl neleisi man pažiūrėti "Penktadienio vakaro filmo", mulki. Anokia čia naujiena.

- Kaip einasi Voterfordo reikalai, Bartai?

- Apie tai pasikalbėsime asmeniškai, Stivai.

- Puiku, - pauzė. - Karla siunčia linkėjimus. Ir pasakyk Merei, kad mudu su Karla...

Žinoma. Taip. Ir taip toliau, ir taip toliau.

1973-IŲJŲ LAPKRIČIO 22-OJI

Bartas krūptelėjo ir nubudo, numesdamas pagalvę ant grindų, išsigandęs, jog galbūt suriko. Tačiau Merė it šaltas kapas miegojo kitoje lovoje. Skaitmeninis laikrodis ant komodos rodė:

4:23

Praėjo minutė. Šį laikrodį per praeitas Kalėdas padovanojo senoji Bea iš Baltimorės, dabar užsiimanti sąmoningumo kėlimo hidroterapija. Bartui laikrodis patiko, tačiau jis iki šiol nepriprato prie kliktelėjimo keičiantis skaičiams. 4:23 *klikt*, 4:24 *klikt*, galima išprotėti.

Bartas nulipo žemyn į tualetą, užsidegė šviesą ir nusišlapino. Širdis smarkiai daužėsi krūtinėje. Pastaruoju metu šlapinantis širdis imdavo daužytis it mušamas būgnas. Dieve, ar bandai man ką nors pasakyti?

Jis grįžo į lovą, tačiau ilgai neįstengė užmigti. Miegodamas Bartas tikriausiai labai blaškėsi, todėl lova pavirto į priešo teritoriją. Jis nepajėgė įsitaisyti lovoje. Rankos ir kojos, regis, irgi pamiršo savo miegojimo padėtį.

Sapną buvo lengva prisiminti. Jokio vargo, Fredai. Nemiegant buvo lengva apeiti tą srovės pertraukiklio triuką: tereikėjo prisiminti viską dalimis, apsimetant, kad visas paveikslas vis tiek lieka neaiškus. Didžiulius paveiks-

lus galima paslėpti po sąmonės grindimis. Tačiau dar yra liukas. Kartais miegant jis atsidaro, ir kas nors išsliaužia iš tamsos. *Klikt.*

4:42

Sapne Bartas kartu su Čarliu atsidūrė Pirso paplūdimyje (keista, supažindindamas Vinį Meisoną su savo autobiografija, jis pamiršo paminėti Čarlį - argi tai ne keista, Fredai? Ne, visai ne, Džordžai. Ir man ne, Fredai. Bet jau per vėlu. Arba per anksti. Nesvarbu).

Juodu su Čarliu buvo tame ilgame baltame paplūdimyje. Diena labai tiko iškylai: žydras dangus, saulė, spiginanti žemyn, it veidas nuo tų idiotiškų "Nusišypsok" ženkliukų. Žmonės gulėjo ant ryškių patiesalų ir po įvairiausių spalvų skėčiais, maži vaikiūkščiai bėgiojo palei krantą su plastmasiniais kibirėliais rankose. Iš savo bokštelio visus stebėjo gelbėtojas. Jo oda atrodė tokia pat ruda kaip ir batai, o klynas po aptemptomis maudymosi glaudėmis išsišovęs, tarytum jo penis ir sėklidės būtų neatsiejama jo darbo dalis, todėl norėjo visiems ją parodyti. Iš kažkieno radijo imtuvo plyšojo rokenrolas, ir netgi dabar Bartas prisiminė melodiją:

Bet aš myliu tą purviną vandenį.
Ooo, Bostone, tu - mano namai.

Dvi merginos maudymosi kostiumėliais, saugios ir sąmoningos savo nuostabių, aistringų kūnų (kuriais mėgavosi tik jų vaikinai) viduje, praėjo pro šalį, savo pėdomis sukeldamos smėlio debesėlius.

Tiktai keista, Fredai, nes artėjo potvynis, tačiau Pirso paplūdimyje potvynių nebūna, kadangi vandenynas prasideda tik už devynių šimtų mylių.

Jiedu su Čarliu statė smėlio pilį. Tačiau jie buvo pernelyg arti vandens, kuris vis artėjo ir artėjo.

Reikia statyti truputį toliau, tėveli, - prašė Čarlis, tačiau Bartas užsispyrė ir nesitraukė iš vietos. Kai vanduo priartėjo prie pirmosios sienos, jis iškasė gynybinį griovį, padalindamas šlapią smėlį it moters vaginą. Vanduo veržėsi į priekį.

Po velnių! - jis suriko vandeniui.

Bartas atstatė sieną. Banga nugriovė ją. Žmonės pradėjo kažką rėkti. Kiti ėmė bėgti. Gelbėtojo švilpukas sušvilpė it sidabrinė strėlė. Bartas nepakėlė galvos. Jis turėjo išgelbėti pilį. Tačiau vanduo plūdo, apimdamas jo gurneles, apsemdamas bokštelį, stogą, užpakalinę pilies sieną ir galiausiai visą pilį. Paskutinei bangai atsitraukus, liko tik lygus rudas švytintis smėliukas.

Riksmai sustiprėjo. Kažkas verkė. Bartas pakėlė galvą ir išvydo, kaip gelbėtojas daro Čarliui dirbtinį kvėpavimą. Čarlis buvo šlapias ir išbalęs, išskyrus pamėlynavusias lūpas ir akių vokus. Jo krūtinė nesikilnojo. Gelbėtojas liovėsi bandyti. Jis atsisuko ir nusišypsojo.

Jis įbrido sau virš galvos, - šypsodamasis paaiškino gelbėtojas. - *Gal ir jums laikas pabandyti?*

Čarli! - suriko Bartas ir prabudo, išsigandęs, jog riksmas buvo tikras.

Jis ilgai gulėjo tamsoje, klausydamasis skaitmeninio laikrodžio kliktelėjimų, ir bandė negalvoti apie sapną. Galiausiai atsikėlė ir nuėjo į virtuvę stiklinės pieno. Būtent tada jis pastebėjo kalakutą, išsidrėbusį ant lėkštės, ir prisiminė, jog šiandien Padėkos diena, todėl skalbykla nedirbs. Bartas išgėrė pieną stovėdamas ir susimastęs įsistebeilijo į nupeštą paukštį. Jo odos spalva buvo lygiai tokia pat, kaip ir Čarlio sapne. Tačiau juk Čarlis nenuskendo.

Kai jis grįžo į lovą, Merė sumurmėjo kažką nesuprantama pro miegus.

- Nieko, - atsakė Bartas. - Miegok.

Ji dar kažką sumurmėjo.

- Gerai, - tamsoje tarė jis.

Merė užmigo.

Klikt.

Jau buvo penkios valandos ryto. Kai Bartas pagaliau užsnūdo, aušra it vagis įslinko į miegamąjį. Prieš užmigdamas jis dar spėjo pagalvoti apie Padėkos dienos kalakutą, gulintį ant virtuvinės spintelės po šalta fluorescencine šviesele; apie negyvą mėsą, nerūpestingai laukiančią, kol ją sudoros.

1973-IŲJŲ LAPKRIČIO 23-IOJI

Be penkių aštuntą Bartas įvažiavo savo dvejų metų senumo “LTD” į Stiveno Ordnerio kiemą ir pastatė jį už žalios Ordnerio “Deltos 88”. Namas buvo pastatytas iš netašytų akmenų, protingai atitrauktas nuo Henrido alėjos ir pusiau paslėptas už aukštų ligustrų, rudens rūke virtusių nuogu skeletu. Bartas gana gerai pažinojo šį namą. Pirmame aukšte stovėjo masyvus akmeninis židinys, truputį kuklesni buvo įrengti ir antro aukšto miegamuosiuose. Visi židiniai veikė. Pusrūsyje stovėjo “Brunswick” biliardo stalas, ten pat buvo įrengtas didžiulis televizoriaus ekranas bei “KLH” garso sistema, kurią pernai Ordneris perdirbo į kvadrofoninę. Ant sienų kabėjo nuotraukos iš Ordnerio koledžo beisbolo laikų: Ordneris vis dar buvo geros formos, 6,5 pėdų ūgio vyras. Eidamas pro duris, Ordneris visada turėdavo palenkti galvą, tačiau, regis, jis tuo didžiavosi. Galbūt jis net specialiai pažemino durų staktas, kad galėtų palenkti galvą. Pietų stalas buvo ąžuolinis, devynių pėdų ilgio. Prie jo tiko kirvarpų išvarpyta ąžuolinė komoda, spindinti savo šešiais ar aštuoniais lako sluoksniais. Kitame kambario gale stovėjo kokių šešių su puse pėdos aukščio porceliano indauja - argi ji ne tokio aukščio, Fredai? Taip, tu neklydai. Galiniame kieme matėsi iškasta babekju duobė, kurioje buvo galima iškepti nesupjaustytą dinozaurą, ir žalia žolytė. Jokio inksto formos baseino. Šiais laikas inksto formos baseinai buvo laikomi nebeprašmatniais, tinkančiais tik Ra garbinančiai Pietų Kalifornijos vidurinei klasei. Ordneriai neturėjo vaikų, tačiau jie globojo korėjietį, pietų vietnamietį ir leido vaikiną iš Ugandos į inžinerijos mokyklą, kad šis po to galėtų grįžti namo ir statyti hidroelektrines. Jie buvo demokratai ir liko tokiais Niksono atžvilgiu.

Bartas nutepseno takeliu ir nuspaudė skambutį. Duris atidarė tarnaitė.

- Ponas Deivisas, - prisistatė jis.
- Žinoma, pone. Aš paiimsiu jūsų paltą. Ponas Ordneris savo kabinete.
- Ačiū.
Bartas atidavė tarnaitei savo paltą ir patraukė koridoriumi pro virtuvę ir pietų kambarį, žvilgteldamas į didįjį stalą ir Stiveno Ordnerio komodą. Kilimas baigėsi, ir toliau Bartas patraukė gerai nuvaksuotu juodai baltu linoleumu. Jo žingsniai aidėjo.
Bartas palietė kabineto duris, tačiau Ordneris pirmas atidarė jas iš kitos pusės, kaip kad jis ir tikėjosi.
- Bartai! - pasisveikino Ordneris. Jiedu paspaudė vienas kitam ranką. Ordneris vilkėjo rudą švarką lopytomis alkūnėmis, alyvų spalvos kelnes ir burgundiškas šlepetes. Jokio kaklaraiščio.
- Labas, Stivai. Kaip finansai?
Ordneris teatrališkai suurzgė.
- Siaubingi. Ar pastaruoju metu vartei akcijų rinkos puslapius?
Jis įsivedė Bartą vidun ir uždarė už savęs duris. Juos supo pilnos knygų lentynos. Kairėje buvo įrengtas mažas elektrinis židinys. Centre stovėjo darbo stalas su dokumentais ant viršaus. Bartas žinojo, kad kažkur stalo viduje įtaisyta "IBM Selectric" rašomoji mašinėlė; paspaudus reikiamą mygtuką, ji iškiltų į viršų it blizganti juoda torpeda.
- Dugnas slysta iš po kojų, - tarė Bartas.
Ordneris susiraukė.
- Švelniai tariant. Gali perduoti tai Niksonui, Bartai. Jis gali panaudoti viską. Kai Pietryčių Azijoje pasiuntė velniop domino teoriją, jis pritaikė ją Amerikos ekonomikai. Ten nepavyko, užtat čia puikiai tinka. Ką gersi?
- Viskį su ledu.
- Kaip tik turiu čia.
Ordneris priėjo prie bufeto, ištraukė viskio butelį, kainuojantį beveik dešimt dolerių, perkant sumažintų kainų alkoholinių gėrimų parduotuvėje, ir įpylė viskio į mažą stikliuką su dviem ledo gabaliukais. Tada padavė Bartui ir tarė:
- Atsisėskim.
Jiedu klestelėjo į krėslus palei elektrinį židinį. *Jei įpilčiau čionai savo gėralo, galėčiau susprogdinti šį prakeiktą daiktą,* - pamanė Bartas ir vos susilaikė to nepadaręs.
- Karla irgi negalėjo ateiti, - prabilo Ordneris. - Viena iš jos grupių remia madų šou, po kurio visi renkasi kažkokioje paauglių kavinėje Nortone.
- Ar madų šou irgi ten?
Ordneris atrodė nustebęs.
- *Nortone*? Žinoma, ne. Jis vyksta Ruselyje. Antraip būčiau neleidęs Karlos netgi su dviem asmens sargybiniais ir policijos šunimi. Ten yra toks kunigas... Dreikas, regis, toks jo vardas. Labai daug geria, tačiau tie paaugliai labai jį myli. Jis - tikras jų numylėtinis. Gatvės kunigas.
- A.
- Taip.

Minutę jiedu spoksojo į ugnį. Bartas išmaukė pusę savo viskio.

- Paskutiniame valdybos posėdyje iškilo Voterfordo gamyklos klausimas, - prabilo Ordneris. - Lapkričio vidurys. Turiu pripažinti, kad nelabai žinojau, ką atsakyti. Man buvo liepta... mane įpareigojo sužinoti visas detales. Tai tikrai neturės įtakos tavo vadovavimui, Bartai...

- Neimk į galvą, - atsakė Bartas ir dar gurkštelėjo viskio. Liko tik keletas viskio lašų, įsispraudusių tarp ledo gabaliukų ir stikliuko sienelės. - Visada malonu, kai mūsų darbai susikerta, Stivai.

Ordneris atrodė pamalonintas.

- Tai kaip einasi reikalai? Vinis Meisonas sakė, kad sandėris dar nebaigtas.

- Vinis Meisonas patyrė trumpą sujungimą kažkur tarp pėdų ir burnos.

- Vadinasi, sandėris baigtas?

- Beveik. Kitą penktadienį žadu pasirašyti sutartį dėl Voterfordo, nebent iki to laiko gausime geresnių pasiūlymų.

- Man leido suprasti, kad nekilnojamojo turto agentas pateikė labai priimtiną pasiūlymą, kurį tu atmetei.

Bartas pažvelgė į Ordnerį, atsistojo ir sustiprino abejones.

- Juk tai sužinojai ne iš Vinio Meisono.

- Ne.

Bartas grįžo prie savo krėslo ir elektrinio židinio.

- Tikriausiai nepasakysi, iš ko tai sužinojai?

Ordneris skėstelėjo rankomis.

- Tai verslas, Bartai. Kai ką nors išgirstu, turiu tai patikrinti - nors visos mano asmeninės ir profesinės žinios apie tą žmogų rodo, kad tai nesąmonė. Tai gana nemalonu, tačiau nėra jokio reikalo kelti skandalą.

Fredi, apie atmetimą žinojo tik nekilnojamojo turto agentas ir aš. Regis, senasis ponas Tik Verslas pasitikrino pats. Tačiau nėra jokio reikalo kelti skandalą, tiesa? Teisingai, Džordžai. Ar išpūsti jį iš vandens, Fredi? Geriau atvėsk, Džordžai. Ir aš padarysiu tą patį.

- Aš atmečiau keturių šimtų penkiasdešimties tūkstančių sumą, - paaiškino Bartas. - Ar ir tai girdėjai?

- Ir viskas?

- Tai tau pasirodė priimtina.

- Na, - Ordneris sukryžiavo kojas, - tiesą pasakius, taip. Miesto valdžia įvertino senąją gamyklą šešiais šimtais dvidešimčia tūkstančių, o katilinė gali veikti per visą miestą. Žinoma, ten nėra labai daug vietos plėstis, tačiau aukščiau sėdintys vyrukai patvirtino, kad pagrindinė gamykla jau dabar yra optimalaus dydžio, todėl nereikės papildomos vietos. Man atrodė, kad mes nieko nepralošime, galbūt net gausime pelno... nors tai ir nebuvo pagrindinė priežastis. Mes turime persikraustyti, Bartai. Ir velniškai greitai.

- Galbūt tu dar ką nors girdėjai?

Ordneris pakeitė kojų padėtį ir atsiduso.

- Tiesą pasakius, taip. Girdėjau, kad tu atmetei keturis šimtus penkiasdešimt tūkstančių, o tada pasirodė Tomas Makenas ir pasiūlė penkis šimtus.

- Sąžiningas nekilnojamojo turto agentas negali priimti tokio pasiūlymo.
- Kol kas, tačiau antradienį baigiasi mūsų terminas pirkti. Ir tu tai žinai.
- Žinau. Stivai, leisk man tau paaiškinti tris ar keturis dalykus, gerai?
- Prašom.
- Visų pirma, įsikūrus Voterforde, mes atsidursime už trijų mylių nuo savo pramoninių užsakovų - ir tai dar tik vidurkis. Taigi mūsų papildomos darbo išlaidos gerokai išaugs. Visi moteliai išsidėstę prie tarpvalstijinės magistralės. Dar blogiau, mūsų aptarnavimas sulėtės. "Holiday Inn" ir "Hojo" jau dabar kelia mums vėją, kai mes penkiolika minučių pavėluojame pristatyti jų rankšluosčius. O kas atsitiks, kai mūsų automobiliai turės stumtis tris mylias per užgrūstą miesto eismą?

Ordneris purtė galvą.

- Bartai, jie *ilgina* tarpvalstijinę magistralę. Todėl mes ir persikraustome, prisimeni? Mūsų vyrukai teigia, kad pristatant laiko problemos nebus. Važiuojant pratęsimu, galbūt net bus greičiau. Taip pat teigiama, kad motelių korporacijos jau nusipirko geros žemės Voterforde ir Rasele, kur ir prasidės naujas verslas. Mes tik pagerinsime savo padėtį, persikraustydami į Voterfordą, o ne pabloginsime ją.

Aš persidūriau pirštą, Fredi. Jis žiūri į mane tarytum man būtų atsisukę varžteliai. Teisingai, Džordžai, teisingai.

Bartas nusišypsojo.

- Gerai. Įtikinai. Tačiau tie moteliai atsiras tik po metų ar dvejų. O jei ir toliau išliks tokia prasta energetikos padėtis kaip dabar...

Tai politinis sprendimas, Bartai. Mes tik du pėstininkai, vykdantys įsakymus.

Bartui pasirodė, kad Ordnerio žodžiuose jis išgirdo priekaištą

- Gerai. Aš tik norėjau išsakyti savo nuomonę.
- Puiku. Tu gali ją išsakyti, tačiau ne tu kuri korporacijos politiką. Noriu, kad tai suprastum. Jei baigsis kuro ištekliai ir visi moteliai sugrius, tada ir spręsime, ką daryti. O kol kas palikime tai aukščiau sėdintiems vyrukams, o patys dirbkime savo darbą.

Aš gavau papeikimą, Fredai. Taip, Džordžai.

- Gerai. Baigsiu sakyti savo nuomonę. Aš paskaičiavau, kad renovacijai prireiks dviejų šimtų penkiasdešimties tūkstančių dolerių, kol Voterfordo gamykla galės švariai išskalbti bent vieną paklodę.
- *Ką?* - Ordneris su trenksmu pastatė stiklinę.

Aha, Fredi. Palietei nuogą nervą.

- Sienos supuvusios. Mūras rytinėje ir šiaurinėje pastato dalyje subyrėjęs beveik į miltelius. O grindys tokios prastos, kad, pastačius pirmą sunkią skalbimo mašiną, ji tuoj pat nugarmėtų į rūsį.
- Ar ji tiksli? Ta dviejų šimtų penkiasdešimties tūkstančių suma?
- Taip. Mums prireiks naujo aušinimo bokšto ir naujų grindų viršuje ir apačioje. O penki elektrikai kokias dvi savaites turės atlikti elektros darbus. Gamykla pritaikyta tik dviejų šimtų keturiasdešimties voltų srovei, o mums prireiks penkių šimtų penkiasdešimties. Ir kadangi mes būsime labai toli nuo

miesto komunalinių paslaugų mazgo, mūsų sąskaitos už elektros energiją ir vandenį padidės dvidešimčia procentų. Elektros kaštų padidėjimas dar ne toks baisus, tačiau, manau, nereikia tau aiškinti, ką skalbyklai reiškia vandens kainos padidinimas dvidešimčia procentų.

Ordneris apstulbęs žiūrėjo į jį.

- Nekreipk dėmesio į komunalinių paslaugų pabrangimą. Tai įskaičiuojama į papildomus darbo kaštus, o ne į renovacijos kainą. Tai kurgi aš baigiau? Taigi, reikės įvesti penkių šimtų penkiasdešimties voltų srovę. Taip pat mums prireiks geros apsaugos sistemos nuo vagių ir uždaros srovės monitoriaus. Naujo pašiltinimo. Naujos stogo dangos. O, taip, ir drenažo sistemos. Firo gatvėje mūsų pastatas stovi aukštai, tačiau Duglaso gatvė yra pačiame gamtinio baseino dugne. Vien tik drenažo sistema kainuos nuo keturiasdešimties iki septyniasdešimties tūkstančių dolerių.

- Viešpatie, ir kaip Tomas Grangeris man nieko apie tai nepasakė?

- Jis nevažiavo su manimi apžiūrėti gamyklos.

- Kodėl ne?

- Nes aš liepiau jam pasilikti skalbykloje.

- *Ką* tu padarei?

- Tą dieną sugedo krosnis, - kantriai paaiškino Bartas. - Užsakymai krovėsi vienas ant kito, o mes neturėjome karšto vandens. Tomas turėjo pasilikti. Jis vienintelis gali susišnekėti su ta krosnimi.

- Dieve, Bartai, nejau negalėjai nusivežti jo kitą dieną?

Bartas baigė savo viskį.

- Nemačiau reikalo.

- Tu nematei... - Ordneris nevaliojo užbaigti. Jis pastatė stiklinę ir it nokautuotas boksininkas papurtė galvą. - Bartai, ar žinai, ką tai reikš, jei tavo paskaičiavimai klaidingi, ir mes prarasime gamyklą? Tai reikš, kad tu prarasi *darbą*, štai ką. Dieve mano, nejau nori baigti savo karjerą, parnešdamas Merei savo subinę krepšyje? Ar to tu sieki?

Tu nesuprasi, - mąstė Bartas, - nes tu nė piršto nepakrutinsi, šešeriopai neapsidraudęs ir kartu neišsirinkęs trijų atpirkimo ožių. Šitaip atsiranda keturių šimtų tūkstančių vertės akcijos ir fondai, "Delta 88" ir spausdinimo mašinėlė, iššokanti iš stalo it kokia torpeda. Kvailas šūdžiau, galėčiau dar dešimt metų vedžioti tave už nosies. Galbūt taip ir padarysiu.

Bartas nusišypsojo Ordneriui į veidą.

- O štai tau ir svarbiausias mano argumentas, Stivai. Todėl aš ir nesijaudinu.

- Ką turi omeny?

Bartas džiaugsmingai sumelavo:

- Tomas Makenas jau informavo nekilnojamojo turto agentą, kad jie nebesidomi gamykla. Jis buvo pasiuntęs savo vyrukus apžiūrėti gamyklą, ir šie susiėmė už galvų. Tad dabar tu turi mano žodį, kad gamykla neverta keturių šimtų penkiasdešimties tūkstančių. Taipgi - devyniasdešimties dienų terminą, kuris baigiasi antradienį. Ir *dar* - sukčių nekilnojamojo turto agentą Monohaną, kuris norėjo numauti mums paskutines kelnes. Ir jam beveik pavyko.

- Tai ką gi tu siūlai?

- Siūlau leisti terminui pasibaigti ir derėtis iki ketvirtadienio. Tu pasikalbėk su savo vaikinais iš sąnaudų ir kaštų skyriaus apie tą komunalinių paslaugų pabrangimą dvidešimčia procentų. O aš pasikalbėsiu su Monohanu. Kai baigsiu, jis ant kelių maldaus nupirkti gamyklą už du šimtus tūkstančių.

- Bartai, ar tu tuo įsitikinęs?

- Be abejo, - jis nusišypsojo. - Aš juk nekiščiau savo kaklo, jei žinočiau, jog kažkas žada nukirsti man galvą.

Džordžai, ką tu darai???

Užsičiaupk, užsičiaupk, netrukdyk man.

- Mūsų padėtis tokia, - tęsė jis. - Yra sukčius nekilnojamojo turto agentas, neturintis nė vieno pirkėjo. Mes galime sau leisti neskubėti. Kuo ilgiau mes tęsime derybas, tuo daugiau galų gale nusiderėsim.

- Gerai, - iš lėto prabilo Ordneris. - Tik išsiaiškinkime vieną dalyką, Bartai. Jei mes neišnaudosime savo galimybės ir kas nors kitas užims gamyklą, aš būsiu priverstas išmesti tave iš balno. Niekas...

- Aš žinau, - staiga pavargęs pertraukė jį Bartas. - Čia nieko asmeniška.

- Bartai, ar tu tikrai neužsikrėtei Merės virusu? Šiandien nekaip atrodai.

Tu pats nekaip atrodai, asile.

- Viskas praeis, kai mes užbaigsime šį reikalą. Tai velniška įtampa.

- Be abejo, - Ordneris užsidėjo užjaučiančiojo kaukę. - Aš vos nepamiršau... juk tavo namas irgi stovi ant fronto linijos.

- Taip.

- Ar jau radai kitą namą?

- Mes turime nusižiūrėję du. Nenustebčiau, jei skalbyklos ir savo namo sandėrius užbaigčiau tą pačią dieną.

Ordneris išsišiepė.

- Galbūt pirmą kartą gyvenime sudarysi nuo trijų šimtų tūkstančių iki pusės milijono dolerių sandėrius nuo aušros iki sutemų.

- Taip, nebloga būtų dienelė.

Važiuojant namo, Fredis vis bandė prakalbinti jį - tiesą pasakius, šaukti ant jo - ir Bartui teko spaudyti srovės pertraukiklį. Jis jau suko į Krestaleno gatvę, kai pertraukiklis perdegė, paskleisdamas susvilusių sinapsių ir smegenų ląstelių kvapą. Prasiveržė visi klausimai, ir Bartas abiejomis kojomis stipriai nuspaudė stabdžius. "LTD" čiūžtelėjęs sustojo gatvės vidury, o pats Bartas staigiai trūktelėjo į priekį. Saugos diržas įsirėžė į pilvą.

Suėmęs save į rankas, Bartas nuvairavo mašiną prie šaligatvio krašto. Jis išjungė variklį, užgesino šviesas, atsisegė saugos diržą ir susmuko ant sėdynės, drebančiomis rankomis įsikibęs į vairą.

Prieš akis gatvė darė vingį. Gatvės žibintai piešė gracingus šviesos ornamentus ant asfalto. Tai buvo graži gatvė. Daugelis palei gatvę išsirikiavusių namų buvo pastatyti po karo, 1946-1958-aisiais, tačiau kažkokiu stebuklingu būdu išvengė "Šeštojo dešimtmečio sausainių dėžučių sindromo" ir jo

trūkumų: byrančių pamatų, plikų vejų, žaislų gausybės, ankstyvo automobilių senėjimo, atsilupančių dažų bei plastikinių išorinių langų.

Bartas pažinojo savo kaimynus - ir kodėl gi ne? Jiedu su Mere jau keturiolika metų gyveno Krestaleno gatvėje. Tai ilgas laiko tarpas. Apslingeriai gyveno name už jų; jų sūnus Kenis išvežiodavo rytinius laikraščius. Lengai turėjo namą kitoje gatvės pusėje; Hobartai - už dviejų namų (Linda Hobart saugojo Čarlį, o dabar studijavo doktorantūrą miesto koledže); Stauferiai, Henkas Albertas, kurio žmona mirė nuo emfizemos prieš ketverius metus; Darbiai ir Kvinsiai, gyvenantys už keturių namų nuo tos vietos, kur dabar sėdėjo jis. Ir dar tuzinas šeimų, su kuriomis jiedu su Mere sveikindavosi gatvėje - daugiausia šeimos su mažais vaikais.

Graži gatvė, Fredai. Gražus rajonas. Taip, aš žinau, kaip intelektualai šaiposi iš priemiesčių: tai ne taip romantiška, kaip žiurkių apsėsti butai ar tvirtas ir žvalus pasisveikinimas su gamta. Priemiesčiuose nėra muziejų, didelių miškų ar kitokių įdomių vietų.

Tačiau ir čia būta gerų laikų. Žinau, apie ką tu galvoji, Fredai. Geri laikai, kas tai? Geri laikai - tai nedidelis džiaugsmas, nedidelis skausmas ir nedidelis niekas. Tik tauškalai. Babekju galiniame kieme vasaros sutemose, kai visi truputį įšyla, bet nė vienas nenusigeria ir nesuįžūlėja. Išvykos mašina pasižiūrėti “Mustangų” žaidimo. Prakeikti “Mustangai”, neįstengę įveikti “Patsų” tais metais, kai “Patsai” laimėjo tik vienerias varžybas iš trylikos. Vakarienės draugų būryje. Golfo žaidimas Vestsaido golfo aikštyne arba kelionės su žmonomis į Ponderosos Painsą pasivažinėti kartingais. Ar prisimeni, kaip Bilis Stauferis išlėkė savuoju kartingu per medinę tvorą, tiesiai į kažkieno baseiną? Aha, prisimenu, Džordžai, visi kvatojomės iki numirimo. Bet Džordžai...

Tai atsivežkime buldozerius, tiesa, Fredai? Ir palaidokime visa tai. Greitai naujas priemiestis įsikurs Voterforde, kur iki šių metų driekėsi tik plyni laukai. Laikas bėga į priekį. Atvirkštinis progresas. Milijardo dolerių vertės kūdikiai. Tai ką gi tu matai, nuvažiavęs tenai? Krūvą įvairiaspalvių degtukų dėžučių. Plastikinius vamzdžius, užšąlančius kiekvieną žiemą. Plastikinį mišką. Ten viskas iš plastmasės. Kadangi Mo iš greitkelių komisijos pasakė Džo iš Džo statybos kompanijos, ir Sju, dirbanti Džo sekretore, pašnibždėjo Lu iš Lu statybos kompanijos, ir greitai įsiplieskė Voterfordo bumas: plynėje prasidėjo gyvenamųjų namų statybos - daugiaaukščių ir privačių. Gali nusipirkti namą Lelijų alėjoje, kuri kertasi su į šiaurę bėgančia Ispanijos alėja bei į pietus vingiuojančia Danų alėja. Gali pasirinkti Eglės, Ąžuolo, Kipariso, Baltosios Pušies Ruplės gatvę. Kiekviename name yra vonia pirmajame aukšte, pusvonė - antrame ir netikras kaminas rytinėje namo pusėje. Tad, girtam grįžus namo, nėra jokių šansų surasti savo nuosavą namą.

Bet Džordžai...

Užsičiaupk, Fredai, dabar kalbu aš. O kur tavo kaimynai? Galbūt čia kaimynų ir nebuvo daug, tačiau tu juos gerai pažinojai. Žinojai, iš kurio gali pasiskolinti cukraus puodelį, jei netyčia jo pristigdavo namie. O kur jie dabar? Tonis ir Alisa Lengai išvažiavo į Minesotą, kadangi Tonis paprašė būti

perkeltas į naują vietą, ir jam pasisekė. Hobartai išsikėlė į Nortsaidą. Henkas Albertas nusipirko namą Voterforde, tačiau kai jis grįžo namo, pasirašęs dokumentus, jo veide švietė dirbtinė laimės kaukė. Aš mačiau jo akis, Fredi. Jis atrodė panašus į žmogų, kuriam ką tik nukirto kojas ir kuris bandė apkvailinti visus, teigdamas, kaip jis nori plastmasinių, nes jų nenusibrozdinsi į durų staktą. Taigi mes persikraustome, bet kur? Kas mes tokie? Tik du prašaliečiai, sėdintys name, stovinčiame tarp daugybės tokių pat prašaliečių namų. Štai kas mes tokie. Laiko tėkmė, Fredi. Štai taip. Keturiasdešimtmetis laukia savo penkiasdešimtojo gimtadienio, o tada šešiasdešimtojo. O tada laukia patogios lovos ligoninėje ir gražios slaugės, įvedančios į tave gražų kateterį. Fredi, keturiasdešimtasis gimtadienis - tai jaunystės pabaiga. Tiesą pasakius, trisdešimtmetis - jau jaunystės pabaiga, o sulaukęs keturiasdešimties liaujiesi kvailinti save. Aš nenoriu pasenti nepažįstamoje vietoje.

Bartas vėl verkė, sėdėdamas šaltame tamsiame automobilyje; verkė it kūdikis.

Džordžai, čia kaltas ne vien greitkelis ar persikėlimas. Aš žinau, kas tau darosi.

Užsičiaupk, Fredai. Aš tave perspėjau.

Tačiau Fredas net nemanė užsičiaupti, o tai jau buvo blogai. Jei nebesugebės kontroliuoti Fredo, tai kaip tada ras ramybę?

Juk tai dėl Čarlio, ar ne, Džordžai? Tu nenori palaidoti jo antrą kartą.

- Tai dėl Čarlio, - dusliu ir pasikeitusių nuo ašarų balsu ištarė Bartas. - Ir dėl manęs. Aš negaliu. Aš tikrai negaliu...

Jis panarino galvą ir leido ašaroms tekėti nelaimingu veidu. Jo kumščiai prisispaudė prie akių tarsi mažo berniuko, pro skylę kelnių kišenėje pametusio monetą, skirtą saldainiams.

Kai galų gale jis pajudėjo iš vietos, ašarų jau nebebuvo. Jis jautėsi išsisėmęs. Ir visiškai ramus. Bartas net įstengė žiūrėti į tamsius namus abiejose gatvės pusėse, iš kurių žmonės jau buvo išsikrausę be jokios sąžinės graužaties.

Dabar mes gyvename kapinėse, - mąstė jis. - Mudu su Mere gyvename kapinėse. Kaip Ričardas Bunis iš “Aš laidoju gyvenimą”. Šviesos degė Arlinsų name, tačiau ir jie rengėsi išsikraustyti gruodžio penktą. O Hobartai persikėlė praeitą savaitgalį. Tušti namai.

Įsukęs į savo įvažiavimo keliuką (Merė buvo viršuje; Bartas pastebėjo stalinės lempos švieselę), staiga jis prisiminė, ką prieš dvi savaites sakė Tomas Grangeris. Reikės apie tai pasikalbėti su Tomu. Pirmadienį.

1973-IŲJŲ LAPKRIČIO 25-OJI

Bartas stebėjo “Mustangų” ir “Čardžerių” rungtynes per spalvotą televizorių ir gėrė savo mėgstamą “Southern Comfort” ir “Seven-Up” kokteilį. Tai buvo jo asmeninis kokteilis, nes užsisakius jį viešai žmonės pradėdavo

juoktis. “Čardžeriai” pirmavo 27-3 trečiame kėlinyje. Rukeris jau trečią kartą perėmė kamuolį. Puikios rungtynės, ar ne, Fredi? Kurgi ne, Džordžai. Ir kaip tu gali ištverti šią įtampą.

Merė miegojo viršuje. Savaitgalį atšilo oras, ir dabar lauke truputį lynojo. Bartas taip pat knapsėjo, išgėręs tris kokteilius.

Pagaliau pertrauką tarp kėlinių užpildė reklama. Badas Vilkensonas dejavo, kokia klaiki ši energetikos krizė, ir patarė visiems užsandarinti palėpes ir įsitikinti, ar židinio dūmtraukis uždarytas, nebent tuo metu būtų džiovinamos svilarožės, deginamos raganos ar kažkas panašaus. Reklamos pabaigoje ekrane pasirodė reklamuojamos kompanijos logotipas: laimingas tigras, dirsčiojantis pro ženklą su užrašu:

“EXXON”

Barto nuomone, ko gero, visi suprato, kad ateina blogi laikai, kai “Esso” pakeitė pavadinimą į “Exxon”. “Esso” lengvai išskrisdavo iš burnos, tarytum jį tartų žmogus, besiilsintis hamake. “Exxon” buvo panašus į karvedžio iš Juriro planetos vardą.

- Exxon reikalauja, kad visi nugeibėliai žemiečiai nuleistų savo ginklus, - balsu tarė Bartas. - Žaidimas baigtas, nugeibėliai žemiečiai.

Jis sukikeno ir susimaišė dar vieną kokteilį. Nereikėjo net atsistoti: “Southern Comfort”, keturiasdešimt aštuonių uncijų “Seven-Up” butelis ir plastmasinis dubenėlis su ledo gabaliukais stovėjo ant mažo apvalaus stalelio šalia jo kėdės.

Rungtynės tęsėsi. “Čardžeriai” spyrė kamuolį. Hju Fednachas, “Mustangų” žaidėjas, pagavo jį ir pribėgo prie “Mustangų” 31-osios linijos. Tada, vadovaujami plienaakio Henko Rukerio, “Mustangai” nusviedė kamuolį kokius šešis jardus. Žanas Voremenas paspyrė jį. “Čardžerių” žaidėjas Endis Kokeris grąžino kamuolį prie “Mustangų” 46-osios linijos. Nieko gero, kaip įžvalgiai pastebėjo Kurtas Vonegutas. Bartas buvo skaitęs visas Kurto Voneguto knygas, nes jos atrodė jam juokingos. Praeitą savaitę per žinias pranešė, kad Dreiko, miestuko Šiaurės Dakotoje, mokyklos taryba sudegino visus Voneguto romano “Skerdykla Nr. 5” egzempliorius, nes ten buvo rašoma apie Dresdeno bombardavimą. Gerai pagalvojus, galima atrasti keistą ryšį.

Fredai, kodėl tie šūdžiai iš greitkelių departamento netiesia 784-ojo kelio per Dreiką? Galiu lažintis, jiems tai patiktų. Džordžai, tai puiki mintis. Galėtum apie tai parašyti “The Blade” komiksui. Eik velniop, Fredai.

“Čardžeriai” užsidirbo tašką, ir rezultatas tapo 34-3. Palaikymo komandos narės ėmė kraipyti savo užpakaliukus ant žolytės. Bartas pusiau užsnūdo, o kai Fredas pradėjo atakuoti jį, jis nebegalėjo jo nusikratyti.

Džordžai, kadangi tu nežinai, ką darąs, leisk man tau šį tą pasakyti. Leisk man tau paaiškinti, bičiuli. (*Atsiknisk, Fredai.*) Pirma, greitai baigsis Voterfordo gamyklos pirkimo terminas. Tai atsitiks antradienį dvyliktą valandą nakties. Trečiadienį Tomas Makenas sudarys sandėrį su tuo šikniumi Patriku J. Monohanu. Trečiadienio popietę arba ketvirtadienio rytą ten iškils di-

delis ženklas su užrašu "PARDUOTA!". Jei kas nors iš skalbyklos pamatys jį, galėsi atidėti neišvengiamumą paaiškindamas: "Žinoma. Parduota mums". Tačiau jei Ordneris tai patikrins, tu žuvęs. Ko gero, jis netikrins. Tačiau (*Fredi, palik mane ramybėje*) penktadienį pasirodys naujas ženklas su užrašu:

NAUJOS VOTERFORDO GAMYKLOS VIETA
TOMO MAKENO BATAI
Mes ir vėl prisikėlėme!!!

Ankstų pirmadienio rytą tu prarasi darbą. Taip, man atrodo, tu tapsi bedarbiu dar prieš dešimtos valandos ryto kavos pertraukėlę. Tada galėsi grįžti namo ir prisipažinti Merei. Aš nežinau, kada tu tai padarysi. Važiavimas autobusu užtrunka tik penkiolika minučių, tad per pusvalandį galėsi užbaigti dvidešimt savo vedybinių bei dvidešimt vaisingo darbo metų. Tačiau pasakius Merei, tau dar reikės viską paaiškinti. Pasigerdamas galėtum tai atidėti, tačiau anksčiau ar vėliau...

Fredai, užčiaupk savo prakeiktą srėbtuvę.

... anksčiau ar vėliau turėsi paaiškinti, kodėl tu praradai darbą. Turėsi prisipažinti. Matai, Mere, greitkelių departamentas žada nugriauti Firo gatvės skalbyklą po mėnesio ar panašiai, o aš specialiai neieškojau naujos vietos. Vis maniau, kad tas 784-ojo kelio pratęsimas – tik košmaras, po kurio greitai nubusiu. Taip, Mere, taip, aš turėjau naują vietą skalbyklai Voterforde, tačiau kažkodėl nenorėjau pratęsti sandėrio. Kiek tai kainuos "Amroco" korporacijai? Galbūt milijoną ar pusantro - priklausys, kiek jie užtruks, kol ras naują vietą skalbyklai ir kokią verslo dalį praras amžinai.

Aš perspėju tave, Fredai.

Arba gali pasakyti jai tai, ką žinai geriausiai, Džordžai. Kad "Žydrosios juostos" uždirbamas pelnas tapo toks nežymus, jog kaštų apskaitininkai gali tik skėstelti rankomis ir pasakyti: Baikime šitą reikalą, vaikinai. Paimkime miesto duodamus pinigus ir nusipirkime pramogų centrą Nortone arba nuomojamų namelių kompleksą Rasele arba Kreščente. Susidarė pernelyg daug problemų, kai tas kalės vaikas Deivisas pripylė cukraus į mūsų kuro baką. Galėsi jai tai ir pasakyti.

Eik velniop.

Tačiau tai tik pirmas filmas iš dviejų, ar ne? Antroji dalis prasidės, kai tu pasakysi Merei, kad nėra naujo namo ir nebus. O kaip tu tai paaiškinsi?

Aš nieko nežadu daryti.

Teisingai. Tu tik vyrukas, užmigęs savo valtelėje. Tačiau antradienį, dvyliktą valandą nakties, tavo valtis pasieks krioklį, Džordžai. Dėl Dievo meilės, susitik su Monohanu pirmadienį ir padaryk jį nelaimingu. Pasirašyk sutartį. Tu ir taip pakliūsi į keblią padėtį, penktadienį tiek primelavęs Ordneriui. Tačiau dar galėsi išsisukti. Juk ir anksčiau išsisukdavai.

Palik mane ramybėje. Aš jau bevek miegu.

Juk tai dėl Čarlio, tiesa? Šitaip nori nusižudyti. Tačiau tai nesąžininga Merės atžvilgiu, Džordžai. Tai nesąžininga visų atžvilgiu. Tu...

Bartas atsitiesė ir paliejo savo kokteilį ant kilimo.
- Visų atžvilgiu, išskyrus mane.
O kaip dėl šautuvų, Džordžai? Ką tu ketini su jais daryti?
Drebėdamas Bartas pakėlė stiklinę nuo grindų ir susimaišė naują kokteilį.

1973-IŲJŲ LAPKRIČIO 26-OJI

Bartas pietavo su Tomu Grangeriu "Nikio" kavinukėje, per tris kvartalus nuo skalbyklos. Jiedu sėdėjo prie stalo, gėrė alų ir laukė, kol atneš jų užsakymą. Muzikinis automatas stovėjo kampe, iš jo sklido Eltono Džono "Sudie, geltonų plytų takeli" daina.

Tomas kalbėjo apie "Mustangų" ir "Čardžerių" rungtynes, kurias rezultatu 37-6 laimėjo "Čardžeriai". Tomas mylėjo visas miesto sporto komandas, todėl labai nuliūsdavo dėl jų pralaimėjimo. Vieną dieną, - mąstė Bartas, klausydamasis, kaip Tomas paeiliui kritikuoja visus "Mustangų" žaidėjus, - Tomas Grangeris nusipjaus ausį ir nusiųs ją komandos vadovui. Pamišėlis nusiųstų ją treneriui, kuris tik pasijuoktų ir prismeigtų ją prie persirengimo kambario skelbimų lentos, tačiau Tomas pasiųstų ausį komandos vadovui, kuris gerokai susimąstytų.

Padavėja baltomis nailoninėmis kelnėmis atnešė maistą. Bartas paskaičiavo, kad jai tikriausiai trys šimtai metų, o gal trys šimtai keturi. Nedidelis skirtumas. Kortelė, prisegta prie kairės krūties bylojo:

GEILĖ
Ačiū, kad lankotės
"Nikio" kavinė

Tomas užsisakė rostbifo gabaliuką, kuris pilvu į viršų plaukiojo padaže. Bartas gavo du mėsainius su sūriu ir bulvyčių. Jis užsisakė žalius mėsainius, tačiau žinojo, kad jie bus gerai iškepti: jis jau ne kartą valgė "Nikio" kavinėje. 784-ojo kelio pratęsimas nepalies šios kavinukės, praeidamas per pusę kvartalo nuo jos.

Jiedu kibo į valgį. Tomas baigė savo tiradą apie vakarykštes rungtynes ir paklausė Barto apie Voterfordo gamyklą bei susitikimą su Ordneriu.

- Žadu pasirašyti sutartį ketvirtadienį arba penktadienį, - atsakė Bartas.

- Maniau, kad terminas baigiasi antradienį.

Bartas vėl pamelavo, kad Tomas Makenas nusprendė nebesidomėti Voterfordo gamykla. Buvo sunku meluoti Tomui, kurį pažinojo jau septyniolika metų. Tačiau Tomas nepasižymėjo sumanumu, todėl iškart patikėjo Barto žodžiais.

- A, - tepasakė jis, ir pokalbis ta tema baigėsi. Tomas įsikišo rostbifo gabalą į burną ir susiraukė. - Kodėl mes čia pietaujame? Maistas čia siaubingas. Netgi kava. Mano *žmona* verda geresnę kavą.

- Aš nežinau. Bet prisimeni, kaip atsidarė tas naujas itališkas restoranėlis? Tenai nusivežėme ir Merę su Verna.

- Taip, rugpjūčio mėnesį. Verna vis dar kliedi apie tą rikotą... ne, rigatoni. Taip tas patiekalas vadinosi. Rigatoni.

- Ir tas vyrukas atsisėdo šalia mūsų? Tas storulis?

- Storulis... - Tomas kramtė, bandydamas prisiminti. Jis papurtė galvą.

- Tu pavadinai jį sukčiumi.

- Aaaaaa, - Tomas išpūtė akis. Jis pastūmė lėkštę į šalį, prisidegė cigaretę ir įmetė degtuką savo lėkštėn, kur šis ėmė plūduriuoti padaže. - A, tiesa. Salis Maljorė.

- Ar tai jo vardas?

- Taip. Storulis storais akiniais. Devyni smakrai, tai Salvatoris Maljorė. Skamba it itališko viešnamio žvaigždė, ar ne? Vienaakis Salis - taip vadindavo jį, kadangi katarakta buvo aptraukusi vieną jo akį. Prieš trejus ar ketverius metus jam pašalino ją Mėjo klinikoje.. turiu omeny kataraktą, ne akį. Taip, jis - didelis sukčius.

- Kuo jis užsiima?

- O kuo jie visi užsiima? - perklausė Tomas, nukratydamas cigaretės pelenus į lėkštę. - Narkotikais, mergytėmis, lošimu, plaunamais pinigais, sukčiavimu. Ir kitų sukčių žmogžudystėmis. Ar skaitei laikraštyje? Praeitą savaitę. Už degalinės, savo automobilio bagažinėje, buvo rastas vyrukas su šešiomis kulkomis galvoje ir dar perpjauta gerkle. Tai iš tikrųjų kvaila. Ir kam gi perpjauti gerklę, jei jau šešis kartus iššovei į galvą? Organizuoti nusikaltimai - štai kuo užsiima Vienaakis Salis.

- Ar jis turi legalų verslą?

- Taip, regis, turi. “Nusileidimo juostoje”, už Nortono. Jis pardavinėja automobilius. “Maljorės garantuotai tvarkingos padėvėtos mašinos”. Po lavoną kiekvienoje bagažinėje, - Tomas nusikvatojo ir nupurtė pelenus į lėkštę. Sugrįžo Geilė ir pasiteiravo, ar jie pageidautų dar kavos. Jiedu atsakė teigiamai.

- Šiandien nupirkau varžtus katilo durims, - tarė Tomas. - Jie primena mano gaidį.

- Tikrai?

- Aha, pamatytum tuos kalės vaikus. Devynių colių ilgio ir trijų colių skersmens.

- Ar kalbėjai apie mano gaidį? - paklausė Bartas, jiedu nusikvatojo ir ėmė taukšti niekus, kol pietų pertrauka baigėsi.

Tą pačią popietę Bartas išlipo iš autobuso Barkerio gatvėje ir užėjo į ramų kaimynystėje esantį “Dankano” barą. Jis užsisakė alaus ir kurį laiką klausėsi Dankano verkšlenimų apie “Mustangų” ir “Čardžerių” rungtynes. Iš baro glūdumos pasirodė vyriškis ir pasiskundė Dankanui, kad neveikia žaidimų automatas. Dankanas nuėjo patikrinti, o Bartas gurkštelėjo alaus ir ėmė spoksoti į televizorių. Rodė “muilo” operą, kur dvi moteriškės monotoniškai šnekučiavosi apie kažkokį Henką, kuris turėjo grįžti namo iš koledžo. Viena iš moteriškių ką tik sužinojo, jog Henkas - jos sūnus, gimęs po nelaimin-

go eksperimento, įvykusio prieš dvidešimt metų, po mokyklos išleistuvių vakaro.

Fredis mėgino kažką pasakyti, tačiau Džordžas užčiaupė jį. Visą dieną srovės pertraukiklis veikė kuo puikiausiai.

Teisingai, prakeiktas šizofrenike! - suriko Fredas, tačiau Džordžas užsisėdo ant jo. Gali spardytis kiek nori, Fredai. Čia tu - *persona non grata**.

- Žinoma, aš jam nepasakysiu, - tarė viena iš serialo veikėjų. - Ir kaipgi aš galėčiau?

- Na... paprasčiausiai pasakyk, - patarė kita moteriškė.

- Ir kodėl gi man jam prisipažinti? Ir kodėl turėčiau sugadinti jam gyvenimą vien dėl to, kas įvyko prieš dvidešimt metų?

- Ar ketini jam meluoti?

- Aš jam nieko nesakysiu.

- Tu *privalai* jam pasakyti.

- Šerona, aš negaliu sau to leisti.

- Jei tu jam nepasakysi, Bete, tai padarysiu aš.

- Tas sušiktas automatas visai sugedęs, - sugrįžęs tarė Dankanas. - Man jis it rakštis subinėje nuo tada, kai jį čia pastatė. O ką man daryti? Paskambinti į "Automatinės pramonės kompaniją"? Palaukti dvidešimt minučių, kol sumauta sekretorė sujungs mane su reikalingu žmogumi? Išklausyti, kol kažkoks vyrukas porins man, kokie jie užsiėmę, tačiau pabandys atsiųsti meistrą trečiadienį? Trečiadienį! Tada koks nors mulkis su smegenimis, įspraustomis tarp šiknos skilčių, pasirodys penktadienį, išgers veltui pastatyto alaus už keturis baksus, pašalins gedimą, bet ką nors pakibins, kad automatas vėl sugestų po dviejų savaičių, ir perspės mane, kad neleisčiau lankytojams trankyti automato. Anksčiau turėjau mažojo futbolo automatus. Geras dalykas. Tie automatai beveik niekada negesdavo. Tačiau juk tai - progresas. Jei vis dar dirbsiu čia 1980-aisiais, tikriausiai dabartinius boulingo automatus pakeis automatinės pimpalų čiulpimo mašinos. Dar alaus?

- Žinoma.

Dankanas nuėjo atnešti alaus. Bartas padėjo penkiasdešimt centų ant baro stalo ir patraukė prie telefono būdelės šalia sugedusio automato.

Jis rado, ko ieškojęs "Geltonuose puslapiuose", "Naujų ir padėvėtų automobilių" skiltyje: "Naudoti Maljorės automobiliai", 16-asis kelias, Nortonas 892-4576.

Važiuojant gilyn į Nortoną, 16-asis kelias virto Venerio aveniu, kurią dar vadino "Nusileidimo juosta". Ten buvo galima gauti tai, ko jokie "Geltonieji puslapiai" niekada nesiūlė.

Bartas įmetė dešimties centų monetą ir surinko Maljorės telefono numerį. Telefono ragelį pakėlė po antro skambučio, ir vyriškas balsas pasisveikino:

- "Naudoti Maljorės automobiliai"

- Mano pavardė Deivisas. Bartonas Deivisas. Gal galėčiau pasikalbėti su ponu Maljore?

---

* Nepageidaujamas asmuo *(lot.)*.

- Salis užsiėmęs. Tačiau aš džiaugčiaus, galėdamas jums padėti. Mano vardas Pitas Mensis.

- Ne, man reikia būtent pono Maljorės, pone Mensi. Tai dėl dviejų "Eldoradų".

- Jus kažkas neteisingai informavo. Dėl kuro krizės šiais metais mes neketiname pirkti didelių automobilių. Jų niekas nebeperka. Tad...

- *Aš perku.*

- Ką?

- Du "Eldoradus". Vieną - 1970-ųjų, o kitą - 1972-ųjų. Vieną - auksinės spalvos, o kitą - kreminės. Praeitą savaitę kalbėjausi dėl jų su ponu Maljore. Tai verslo pasiūlymas.

- O taip, tiesa. Jo tikrai nėra, pone Deivisai. Tiesą sakant, jis Čikagoje ir negrįš iki vienuoliktos valandos vakaro.

Šalimais Dankanas kabino ant automato popieriaus lapą su užrašu:

NEVEIKIA

- Ar jis bus rytoj?

- Taip, žinoma. Ar tai mainai?

- Ne, tiesioginis pirkimas.

- Vienas iš specialių?

Bartas šiek tiek padvejojo ir atsakė:

- Taip, teisingai. Ar ketvirta valanda tiks?

- Kuo puikiausiai.

- Ačiū, pone Mensi.

- Aš perduosiu, kad jūs skambinote.

- Būtų gerai, - atsakė Bartas ir atsargiai pakabino ragelį. Jo delnai sudrėko nuo prakaito.

Jam grįžus namo, Mervas Grifinas šnekino įžymybes. Negauta jokių laiškų - koks palengvėjimas. Bartas įžengė į svetainę.

Merė gurkšnojo karštą romą. Šalia jos stovėjo servetėlių dėžutė, o kambarys kvepėjo "Vick" ledinukais.

- Ar tu sveika? - pasiteiravo Bartas.

- Nebučiuok manęs, - dusliai perspėjo Merė. - Aš susirgau.

- Vargšelė, - Bartas pakštelėjo jai į kaktą.

- Man nemalonu prašyti, Bartai, bet gal galėtum šiandien nupirkti maisto? Aš ketinau važiuoti su Mege Karder, tačiau turėjau tai atšaukti.

- Be abejo. Ar tu karščiuoji?

- Nežinau. Galbūt truputį.

- Gal nori, kad susitarčiau su Fontenu dėl susitikimo?

- Nežinau. Gal rytoj, jei man nepagerės.

- Tau tikrai užėmė gerklę.

- Taip. "Vick" ledinukai padeda, bet trumpam... - Merė patraukė pečiais ir vangiai šyptelėjo. - Kalbu it ančiukas Donaldas.

Bartas padvejojo, bet po to tarė:
- Rytoj grįšiu truputį vėliau.
- Tikrai?
- Važiuosiu į Nortsaidą apžiūrėti namo. Regis, jis neblogas. Mažas galinis kiemas. Visai netoli nuo Hobartų.
Kodėl tu taip elgiesi, šlykštus melagi kalės vaike? - aiškiai paklausė Fredis.
Merės veidas prašviesėjo.
- Tai nuostabu! Ar galiu važiuoti su tavim?
- Taip peršalusi geriau nevažiuok.
- Aš apsimuturiuosiu.
- Kitą kartą, - tvirtai nutraukė Bartas.
- Gerai, - Merė pažvelgė į jį. - Ačiū Dievui, pagaliau tu pajudėjai iš vietos. Aš jau buvau pradėjusi nerimauti.
- Nesijaudink.
- Gerai.
Merė gurkštelėjo karšto romo ir prisiglaudė prie jo. Bartas girdėjo sunkų jos kvėpavimą. Mervas Grifinas plepėjo su Džeimsu Brolinu apie jo naują filmą "Vakarų pasaulis", kurį greitai bus galima pažiūrėti visose šalies kirpyklose.
Po kiek laiko Merė atsistojo ir nuėjo pašildyti vakarienės. Bartas atsikėlė ir perjungė televizoriaus kanalą į kartojamą "F Būrio" seriją, stengdamasis negirdėti Fredžio balso. Netrukus Fredis pakeitė savo kalbos toną.

Ar prisimeni, kaip jūs nusipirkote pirmą televizorių, Džordžai?
Bartas šyptelėjo, žvelgdamas ne į Foresterį Takerį, tačiau tiesiai pro jį.
Taip, Fredai, prisimenu.
Vieną vakarą po dviejų vedybinio gyvenimo metų jiedu grįžo namo iš Apšorų, kur žiūrėjo "Jūsų hitparadai" ir "Danas Laimingasis", ir Merė paklausė jo, ar jam nepasirodė, kad Dona Apšor truputį... išsivaizdina. Dabar, sėdėdamas svetainėje, Bartas gerai prisiminė Merę, liekną ir patraukliai aukštesnę su baltais sandalais, kuriuos ji nusipirko vasaros proga. Ji mūvėjo baltus šortus; jos kojos atrodė ilgos, tarytum išaugusios iš pačio smakro. Tiesą pasakius, Bartui visai nerūpėjo, išsivaizdino Dona Apšor ar ne; jam tik rūpėjo išlaisvinti Merę iš tų aptemptų šortų. Štai taip.
- Gabūt jai tik atsibodo vaišinti pusę kaimynų ispaniškais riešutais, nes jie vienintelė šeima mūsų gatvėje, turinti televizorių, - tada atsakė jis.
Regis, jis išvydo raukšlelę tarp Merės akių, kuri visada reiškė, kad Merė kažką rezga, tačiau tada jie jau buvo pusiau užlipę į viršų, o jo ranka jau glostė Merės užpakaliuką - tokį mažą užpakaliuką - tad ji prabilo tik vėliau, po viso to.
- Kiek kainuotų stalinis modelis, Bartai?
Jis atsakė pusiau miegodamas:
- Na, manau, galėtume nusipirkti "Motorolą" už dvidešimt aštuonis, galbūt trisdešimt baksų. Tačiau "Philco"...

- Ne radijo imtuvas, o televizorius.

Bartas atsisėdo, uždegė šviesą ir įsistebeilijo į ją. Merė gulėjo nuoga, paklode apsivyniojusi klubus, ir nors ji šypsojosi, tačiau veidas buvo rimtas. Tai buvo Merės "aš metu tau iššūkį" šypsena.

- Mere, mes negalime sau leisti nusipirkti televizorių.

- Kiek kainuoja stalinis modelis? "GE", "Philco" ar kokios kitos firmos?

- Naujas?

- Naujas.

Bartas apsvarstė klausimą, stebėdamas, kaip šviesa žaidžia aplink žavingus Merės krūtų išlenkimus. Tada ji buvo tokia liekna (nors ir dabar ji nepanaši į storulę, Džordžai, - jis išpeikė save; aš taip niekada ir nesakiau, Fredi, drauguži) ir tokia gyvybinga. Netgi jos plaukai bylojo tą patį: *mes gyvi, žaismingi, gyvybingi...*

- Maždaug septynis šimtus penkiasdešimt dolerių, - atsakė jis, tikėdamasis, kad tai atšaldys jos šypseną... bet, deja.

- Žiūrėk, - Merė atsisėdo, sukryžiuodama kojas po paklode.

- Žiūriu, - šypsodamasis atsakė Bartas.

- Ne į *tai*, - Merė nusijuokė, ir raudonis užliejo jos skruostus ligi pat kaklo (nors ji vis tiek neprisidengė paklode, prisiminė Bartas).

- Ką tu sumąstei?

- Kodėl vyrams reikalingas televizorius? Kad savaitgaliais galėtų žiūrėti sporto varžybas. O kodėl jis reikalingas moterims? Dėl popietės "muilo" operų. Gali jų klausytis belygindama arba besiilsėdama po darbų. O dabar, tarkim, mes abu susirandame užsiėmimą - apmokamą užsiėmimą - vietoj paprasčiausio sėdinėjimo namuose...

- Knygų skaitymo arba netgi mylėjimosi? - paklausė jis.

- *Tam* visada galima rasti laiko, - Merė nusijuokė ir nuraudo. Jos akys buvo juodos lempos šviesoje, kuri metė šiltą puslankinį šešėlį tarp Merės krūtų. Bartas iškart suprato, kad pasiduos jai. Jis netgi būtų pažadėjęs jai nupirkti tūkstančio penkių šimtų dolerių vertės "Zenitą", jei tik ji būtų jam leidusi vėl pasimylėti. Nuo tos minties Bartas pajuto susijaudinimą, pajuto, kaip jo gyvatukas virsta akmeniu, kaip kad kartą pasakė Merė, padauginusi alkoholio per Ridpasų Naujųjų Metų vakarėlį (ir dabar, po aštuoniolikos metų, jis pajuto, kaip nuo šių prisiminimų jo gyvatukas virsta akmeniu).

- Gerai, - sutiko jis. - Aš dirbsiu savaitgaliais, o tu - popietėmis. Tačiau ką, mano brangioji ir ne tokia jau nekaltoji Mere, mes darysime?

Merė kikendama užlipo ant jo, krūtimis prisispausdama prie jo pilvo (gana plokščio dar tais laikais, Fredi).

- Čia ir visa esmė! Kokia šiandien diena? Birželio aštuoniolikta?

- Teisingai.

- Tad dirbk savaitgaliais, o gruodžio aštuonioliktą mes sudėsime pinigus kartu...

- ... ir nusipirksime duonos skrudintuvę, - šypsodamasis užbaigė Bartas.

- ... ir nusipirksime televizorių, - iškilmingai pareiškė Merė. - Aš įsitikinusi, kad mes įstengsime, Bartai, - ji vėl pradėjo kikenti. - Tačiau įdomiau-

sia bus tai, kad iki tos dienos mes neprasitarsime vienas kitam, kiek sutaupėmė.

- Gerai, jei tik grįžęs rytoj po darbo virš durų neišvysiu raudono žibinto, - kapituliuodamas sutiko jis,

Merė užsisėdo ant jo ir ėmė kutenti. Kutuliai peraugo į glamones.

- Įveski jį į mane, - ji šnibždėjo, prigludusi prie jo kaklo, švelniai, bet gana staigiai suimdama jo daikčiuką, nukreipdama jį į save, podraug nepamiršdama jo suspausti. - Įeik į mane, Bartai.

Vėliau tamsoje, sukryžiavęs rankas po galva, Bartas paklausė:

- Ir mes nesakysime vienas kitam, tiesa?

- Taip.

- Mere, kodėl tu tai sugalvojai? Dėl to, kad pasakiau, jog Dona Apšor nenori vaišinti pusės kaimynų ispaniškais riešutais?

Atsakydama ji nebekikeno. Jos balsas buvo ramus, griežtas ir netgi truputį bauginantis: it žiemos gūsis šiltame birželio ore.

- Aš nemėgstu būti balastu, Bartai. Ir niekada juo nebūsiu.

Pusantros savaitės Bartas mintyse svarstė netikėtą Merės pasiūlymą, laužydamas galvą, ką, po velnių, jam daryti, kad per ateinančius dvidešimt ar daugiau savaitgalių galėtų uždirbti savo septynių šimtų penkiasdešimties dolerių pusę (o galbūt ir tris ketvirtadalius, manė jis). Jis jau buvo per senas pjauti gazonus. Ir Merė taip pažvelgė į jį, - perdėm mandagiai, - kad Bartas iškart suprato, jog ji jau kažką sugalvojo. Geriau imkis tau pažįstamų reikalų, Bartai, - pamanė jis, ir garsiai nusijuokė iš savęs.

Tai buvo nuostabūs laikai, tiesa, Fredi? - dabar jis paklausė savęs, kai Forestą Takerį ir "F Būrį" pakeitė reklama, kurioje animacinis triušis pamokslavo, jog "Pokštai tinka tik vaikams". Kurgi ne, Džordžai. Tai buvo velniškai *nuostabūs* laikai.

Vieną dieną jis atrakinėjo savo atomobilį po darbo dienos ir netyčia žvilgtelėjo į didžiulį aprūkusį kaminą už cheminės valyklos. Staiga Bartui toptelėjo į galvą mintis.

Jis įsidėjo raktus atgal į kišenę ir nuėjo pasikalbėti su Donu Tarkingtonu. Donas atsilošė kėdėje, žvelgdamas į jį iš po susivėlusių antakių, kurie jau tada buvo pradėję žilti (kaip ir plaukeliai, styrantys iš ausų bei kyšantys iš nosies), susinėręs rankas ant krūtinės.

- Nudažyti kaminą, - tarė Donas.

Bartas linktelėjo.

- Savaitgaliais.

Jis vėl linktelėjo.

- Už tris šimtus dolerių.

Vėl linktelėjimas.

- Tu - pamišėlis.

Bartas pratrūko juoktis.

Donas šyptelėjo.

- Ar tu įjunkai į narkotikus, Bartai?

- Ne. Tačiau mes dėl šio to susitarėme su Mere.

- Susilažinote? - susivėlę antakiai pakilo per pusę mylios.

- Tai labiau panašu į džentelmenišką susitarimą. Taigi, Donai, kaminą jau reikia dažyti, o man reikia trijų šimtų dolerių. Tai ką pasakysi? Dažymo rangovas nuplėštų nuo tavęs keturis šimtus dvidešimt penkis dolerius.

- Patikrinai.

- Patikrinau.

- Pamišęs šunsnukis, - Donas prapliupo juoktis. - Tu, ko gero, užsimuši.

- Ko gero, - Bartas taip pat nusikvatojo (ir dabar, po aštuoniolikos metų, prasidėjus vakaro žinioms, jis sėdėjo išsišiepęs lyg kvailys).

Ir taip vieną savaitgalį po Liepos ketvirtosios Bartas atsidūrė ant drebančių pastolių aštuoniasdešimties pėdų aukštyje su teptuku rankoje bei vėjyje siūbuojančiu užpakaliu. Kartą staiga po pietų užėjo audra su perkūnija, lengvai, tarytum siuntinio virvelę nutraukė vieną iš virvių, laikančių pastolius, ir jis vos nenukrito žemyn. Jį sulaikė apsauginė virvė, kurią jis buvo apsijuosęs aplink liemenį, ir Bartas nusileido ant stogo su pašėlusiai besidaužančia širdimi krūtinėje, įsitikinęs, kad jokia jėga žemėje nebeprivers jo vėl užlipti aukštyn - netgi dėl šumauto stalinio modelio televizoriaus. Tačiau Bartas vėl užlipo aukštyn. Ne dėl televizoriaus, o dėl Merės. Dėl žaidžiančios lempos šviesos ant jos mažų, iškilių krūtų; dėl "aš metu tau iššūkį" šypsenos ant jos lūpų ir juodose jos akyse, kurios kartais galėdavo nušvisti arba pajuosti tarsi audros debesys.

Rugsėjo pradžioje Bartas baigė dažyti kaminą: jis kilo visiškai baltas į dangų it ryškus kreidos brūkšnys žydroje lentoje. Bartas su pasididžiavimu žvelgė į jį, trindamas aptaškytas rankas skiedikliu.

Donas Tarkingtonas sumokėjo jam čekiu.

- Neblogas darbas, - tepasakė jis, - turint galvoje, koks asilas tai padarė.

Bartas užsidirbo dar penkiasdešimt dolerių, apkaldamas naujos Henrio Čalmerio svetainės sienas, - tais laikais Henris buvo skalbyklos darbų viršininkas, - ir nudažydamas pasenusį Ralfo Tremonto automobilį. Atėjus gruodžio 18-ajai, jiedu su Mere susėdo prie mažo svečių kambario stalelio it konkuruojantys, bet keistai draugiški šauliai, ir jis padėjo tris šimtus devyniasdešimt dolerių grynais priešais ją: Bartas laikė pinigus banke, todėl priaugo šiek tiek palūkanų.

Merė padėjo keturis šimtus šešiolika dolerių, išėmusi juos iš prijuostės kišenės. Jos krūvelė buvo daug didesnė, nes ją sudarė vieno ir penkių dolerių banknotai.

Bartas aiktelėjo ir paklausė:

- Ką, dėl Dievo meilės, tu veikei, Mere?

Ji šypsodamasi atsakė:

- Aš pasiuvau dvidešimt šešias sukneles, apsiuvau keturiasdešimt devynių suknelių kraštus, po to - dar šešiasdešimt keturių, pasiuvau trisdešimt vieną sijoną, išsiuvinėjau tris raštus, nunėriau keturis kilimėlius, vieną durų kablio tipo, numezgiau penkis megztinius, dvi skaras ir vieną pilną stalo užtiesalų komplektą, išsiuvinėjau šešiasdešimt tris nosinaites, dvidešimt rankšluosčių ir dvylika pagalvių užvalkalų komplektų ir dabar pro miegus matau visas tas monogramas.

Juokdamasi ji ištiesė rankas, ir pirmą kartą Bartas iš tiesų pastebėjo nuospaudas ant jos pirštų galiukų, kokias galiausiai "užsidirba" grojantis gitara.

- Viešpatie, Mere, - kimiu balsu pratarė jis. - Viešpatie, tik pažiūrėk į savo rankas.

- Mano rankoms nieko nenutiko,- atsakė Merė, o jos akys patamsėjo ir žybtelėjo. - O tu atrodei tiesiog žavingai ant to kamino, Bartai. Netgi buvau sumaniusi nusipirkti laidynę ir pabandyti pataikyti tau į užpakaliuką...

Riaumodamas jis pašoko ant kojų ir nusivijo ją per svetainę į miegamąjį. Kur mes ir praleidome likusią popietės dalį, Fredi, senuk.

Suskaičiavus paaiškėjo, kad jiedu gali nusipirkti ne tik stalinio modelio televizorių, tačiau, pridėję dar keturiasdešimt dolerių, įstengtų įsigyti ir statomą ant žemės modelį. "RCA" jau nebe šių metų modelis, jiems paaiškino miesto centre esančios "Džono TV" krautuvės savininkas ("Džono TV" jau seniai buvo palaidota po 784-ojo kelio pratęsimu kartu su Didžiuoju Teatru ir viskuo kitu), todėl nebeturi paklausos. Krautuvės savininkas pasiūlė pirkti jį ir tik už dešimt dolerių per savaitę...

- Ne, - nesutiko Merė.

Džonas atrodė įsižeidęs.

- Ponia, tai užtruks tik keturias savaites. Juk nesiruošiate visą gyvenimą mokėti palūkanų.

- Minutėlę, - paprašė Merė ir išsivedė Bartą laukan į prieškalėdinį šaltį, kur visoje gatvėje tarpusavyje pynėsi kalėdinės giesmės.

- Mere, jis teisus. Tai ne tas pats it...

- Pirmas daiktas, kurį pirksime kreditan, bus mūsų namas, Bartai, - atkirto ji. Raukšlelė vėl pasirodė tarp jos akių. - O dabar paklausyk...

Jiedu grįžo vidun.

- Ar palaikysite jį mums? - Bartas paprašė Džono.

- Tikriausiai, bet tik trumpam. Dabar pats pirkimų metas, pone Deivisai. Kiek laiko?

- Tik iki savaitgalio. Aš grįšiu pirmadienį vakare.

Visą savaitgalį juodu praleido kaime, apsimuturiavę nuo šalčio ir grasinančios prasidėti pūgos. Jie iš lėto važinėjosi kaimo keliukais, kikendami it vaikai, ant sėdynės pasistatę šešis butelius alaus Bartui ir vyno butelį Merei. Jie pasiliko tuščius butelius ir prisirinko dar daugiau: maišus alaus ir gazuotų gėrimų butelių, vertų dviejų arba penkių (priklausomai nuo dydžio) centų. Tai buvo pragariškas savaitgalis, - dabar mąstė Bartas. Ilgi Merės plaukai draikėsi virš netikros odos palto; raudonis degino jai skruostus. Jis prieš akis matė, kaip ji eina grioviu, pilnu prikritusių rudeninių lapų, ir spardo juos, sukeldama nedidelio miško gaisro garsus... staiga pasigirsta butelio skambtelėjimas, ji triumfuodama pakelia jį, pamojuoja jam ir išsišiepia it kūdikis.

Dabar grąžinamų butelių jau nebegamina, Džordžai. Šių dienų devizas - nėra depozito, nėra ir ko grąžinti. Panaudok ir išmesk.

Tą pirmadienį, po darbo, jiedu pridavė butelių už trisdešimt vieną dolerį, aplankydami keturis skirtingus supermarketus, ir atvažiavo pas Džoną, likus dešimčiai minučių iki parduotuvės uždarymo.

- Man trūksta devynių dolerių, - Bartas pareiškė Džonui.
Džonas užrašė “PARDUOTA” ant sąskaitos, pritvirtintos prie “RCA” firmos televizoriaus.
- Linksmų Kalėdų, pone Deivisai, - tarė jis. - Aš tuoj paimsiu vežimėlį ir padėsiu jums išsivežti televizorių.
Jiedu grįžo namo, ir nustebęs Dikas Keleris iš pirmo aukšto padėjo užnešti televizorių į viršų. Tą vakarą jie žiūrėjo programą, kol paskutinis veikiantis kanalas užgrojo nacionalinį himną. O tada jiedu pasimylėjo priešais blyksintį ekraną, abu kentėdami beprotiškus galvos skausmus dėl pertemptų akių.
Nuo to laiko televizorius niekada nebeatrodė toks žavingas.

Merė įėjo į kambarį ir išvydo jį sėdintį priešais televizorių su tuščia viskio stikline rankoje.
- Tavo vakarienė jau paruošta, Bartai, - tarė ji. - Ar valgysi čia?
Bartas pažvelgė į Merę, bandydamas prisiminti, kada paskutinį kartą matė jos “aš tau metu iššūkį” šypseną ... kada maža raukšlelė tarp akių ėmė niekada nebeišnykti it tikra raukšlė, randas ar amžių skelbianti tatuiruotė.
Tu mąstai apie dalykus, - galvojo Bartas, - kurių niekada nenorėtum sužinoti Dievo pasaulyje. Ir kodėl, po velnių, taip yra?
- Bartai?
- Vakarieniaukime virtuvėje, - pagaliau atsakė jis ir atsikėlęs išjungė televizorių.
- Gerai.
Jie atsisėdo prie stalo. Bartas pažvelgė į maistą ant aliuminio padėklo. Šeši atskiri skyreliai, pripildyti kažko. Ant mėsos buvo užpilta padažo. Bartui atrodė, kad greitos vakarienės mėsa *visada* būna su padažu. Be padažo mėsa atrodytų nuoga, - pagalvojo Bartas ir be jokios priežasties prisiminė savo mintis apie Lorną Gryną: *Aš nuskusčiau tave plikai.*
Šįkart tai jo nepralinksmino. Kažkodėl tai netgi išgąsdino jį.
- Ko ten šypsojaisi svetainėje, Bartai? - pasiteiravo Merė. Jos akys buvo paraudusios nuo peršalimo, o nosis atrodė paburkusi.
- Neprisimenu, - atsakė jis ir akimirką pagalvojo: *Regis, tuoj imsiu rėkti. Dėl prarastų dalykų. Dėl tavo šypsenos, Mere. Atleisk man, jei užversiu galvą ir imsiu rėkti dėl šypsenos, kuri nebepasirodo tavo veide. Gerai?*
- Atrodei labai laimingas.
Prieš savo valią, - tai buvo paslaptis, o šį vakarą Bartui reikėjo paslapties, šį vakarą jo jausmai atrodė paburkę kaip ir Merės nosis, - prieš savo valią Bartas atsakė:
- Aš mąsčiau apie tuos laikus, kai mes rinkome butelius, kad galėtume užsimokėti už televizorių. Už “RCA” pastatomą ant grindų modelį.
- A, tai, - numykė Merė ir nusičiaudėjo į nosinaitę.

"Sustok ir apsipirk" parduotuvėje Bartas susidūrė su Džeku Hobartu. Džeko vežimėlis buvo pilnas šaldyto maisto, konservuotų produktų ir daugybės alaus butelių.

- Džekai! - pašaukė Bartas. - Ką čia veiki?

Džekas šyptelėjo.

- Aš kol kas nepripratau prie kitos parduotuvės, tad... pamaniau...

- Kur Elena?

- Ji išskrido į Klyvlendą. Mirė jos mama.

- Viešpatie, labai užjaučiu, Džekai. Ar tai įvyko netikėtai?

Pirkėjai judėjo aplinkui, apšviesti šaltos lempų šviesos. Muzika sklido iš paslėptų garsiakalbių. Pro šalį pravažiavo moteris su pilnu vežimėliu, tempdama klykiantį trimetį berniuką mėlyna striuke snargliuotomis rankovėmis.

- Taip, - atsakė Džekas Hobartas. Jis bereikšmiškai šyptelėjo ir nudelbė akis į savo vežimėlį. Ten gulėjo didelis geltonas maišelis su užrašu:

VIENKARTINĖ KEPTUVĖ – VIENKARTINĖS ŠIUKŠLĖS
Panaudok ir išmesk!
Higieniška!

- Taip. Be abejo, ji jautėsi ne kaip, tačiau manė, kad tik senatvė. Bet tai buvo vėžys. Jie prapjovė jai pilvą, pažvelgė vidun ir vėl užsiuvo. Po trijų savaičių ji mirė. Elenai velniškai sunku. Turiu omeny, ji tik dvidešimčia metų jaunesnė.

- Taip.

- Tad ji išskrido į Klyvlendą.

- Aha.

- Taip.

Jiedu susižvalgė ir susigėdę šyptelėjo.

- Kaip sekasi? - paklausė Bartas. - Nortsaide?

- Pasakysiu tau tiesą, Bartai. Visi tokie nedraugiški.

- Tikrai?

- Tu juk žinai, kad Elena dirba banke?

- Taip, žinoma.

- Prisimeni, moterys mėgdavo važiuoti pažaisti biliardą - kiekvieną ketvirtadienį aš leisdavau Elenai pasiimti mašiną. Nortsaide taip pat yra biliardas, tačiau ten žaidžiančios moterys priklauso kažkokiam klubui, į kurį Elena negali įstoti, kol nepragyvens ten bent vienerius metus.

- Tai labai panašu į diskriminaciją, Džekai.

- Tegu jas griausmas, - piktai atrėžė Džekas. - Elena nestotų į jų klubą, net jei jos ir keliais atšliaužtų gatve pas ją. Aš nupirkau jai mašiną. Panaudotą "Biuiką". Jai jis patinka. Reikėjo tai padaryti prieš dvejus metus.

- O kaip namas?

- Gerai, - atsakė Džekas ir atsiduso. - Tačiau elektra labai brangi. Matytum mūsų sąskaitas. Tai tikrai nepalengvina gyvenimo žmonėms, kurių vaikai mokosi koledže.

Jiedu pajudėjo į priekį. Praėjus pykčiui, Džeko veide vėl pasirodė gėdinga šypsenėlė. Bartas suvokė, jog Džekas labai džiaugiasi sutikęs kažką iš savo seno rajono ir stengiasi pratęsti šį pasimatymą. Staiga prieš akis Bartas išvydo po naujus namus besiblaškantį Džeką, televizoriaus garsams užpildžius tuščius kambarius, nes jo žmona už tūkstančių mylių laidoja savo motiną.

- Klausyk, važiuojam pas mus, - pakvietė Bartas. - Išgersim alaus ir paklausysim Hovardo Koselio paaiškinimo, kas atsitiko Nacionalinei futbolo lygai.

- Tai būtų nuostabu.

- Tik leisk man apsipirkus paskambinti Merei.

Bartas paskambino Merei, ir ji neprieštaravo. Ji pasakė į orkaitę padėsianti šaldyto maisto ir eisianti miegoti, kad neužkrėstų Džeko.

- Kaip jam ten patinka? - pakausė ji.

- Regis, visai nieko. Mere, Elenos motina mirė. Ji išskrido į Klyvlendą, į laidotuves. Vėžys.

- O, *ne.*

- Tad aš pamaniau, kad Džekas nenorėtų būti vienas, na, žinai...

- Na žinoma, - Merė nutilo. - Ar sakei jam, kad greitai galime tapti kaimynais?

- Ne. Dar nesakiau.

- O turėtum. Tai pralinksmintų jį.

- Be abejo. Viso, Mere.

- Iki.

- Prieš eidama gulti, išgerk aspirino.

- Būtinai.

- Iki.

- Iki, Džordžai.

Merė padėjo ragelį.

Bartas pakraupęs žvelgė į telefoną. Merė taip vadindavo jį tik tada, kai būdavo juo patenkinta. "Fredas-ir-Džordžas" buvo Čarlio sugalvotas žaidimas.

Jiedu su Džeku Hobartu parvažiavo namo ir pažiūrėjo rungtynes. Jie išgėrė daug alaus, bet nebuvo labai gera.

Penkiolika po dvyliktos sėsdamasis į savo mašiną, Džekas pakėlė niūrias akis ir tarė:

- Tas prakeiktas greitkelis. Štai kas viską sugadino.

- Be jokios abejonės.

Bartui pasirodė, kad Džekas labai susenęs, ir tai jį išgąsdino, nes Džekas buvo beveik tokio pat amžiaus kaip ir jis pats.

- Paskambink mums, Bartai.

- Būtinai.

Jiedu tuščiai šyptelėjo vienas kitam, truputį apsvaigę nuo alkoholio, truputį nusiminę. Bartas stebėjo Džeko mašiną, kol jos užpakaliniai žibintai išnyko už ilgos, nelygios kalvos.

1973-IŲJŲ LAPKRIČIO 27-OJI

Ryte Bartas jautėsi šiek tiek pagiriotas ir mieguistas. Skalbimo mašinų gręžimo ciklas garsiai ūžė jam ausyse, o nuo pastovaus baltinių preso ir lygintuvo šnypštimo norėjosi krūpčioti.

Fredis buvo dar blogesnis. Šiandien Fredis vaidino patį velnią.

Paklausyk, kalbėjo Fredis. Tai tavo paskutinis šansas, berniuk. Tau dar liko visa popietė nuvažiuoti į Monohano kontorą. Jei lauksi iki penktos valandos, bus per vėlu.

Terminas baigiasi tik vidurnaktį.

Be abejo. Tačiau iškart po darbo Monohanas beprotiškai užsimanys aplankyti savo giminaičius. Aliaskoje. Jam yra skirtumas tarp keturiasdešimt penkių tūkstančių ir penkiasdešimties tūkstančių dolerių komisinių – už tiek galima ir naują mašiną nusipirkti. Tokiai sumai nereikia net skaičiavimo mašinėlės. Dėl tokios sumos galima surasti giminaičių ir Bombėjaus kanalizacijos sistemoje.

Bet tai jau buvo nesvarbu. Viskas nuėjo pernelyg toli. Jis per ilgai leido mašinai suktis be jo paties. Jį užhipnotizavo artėjantis sprogimas; jis beveik troško jo. Jo pilvas duso savo paties sultyse.

Beveik visą popietę Bartas praleido skalbimo ceche, stebėdamas, kaip Ronas Stounas ir Deivas išbando naujus skalbimo produktus. Skalbimo ceche netilo triukšmas, nuo kurio skaudėjo galvą, tačiau jis užgožė Barto mintis.

Po darbo Bartas pasiėmė mašiną iš stovėjimo aikštelės, - Merė su mielu noru leido pasinaudoti ja, kadangi jis važiavo apžiūrėti naują namą, - ir kirto centrą bei Nortoną.

Nortone juodukai stoviniavo gatvių kampuose ir priešais barus. Restoranai reklamavo įvairų juočkiams būdingą maistą. Vaikai šokinėjo ir maivėsi ant kreida apibraižiotų šaligatvių. Bartas pastebėjo, kaip sutenerio limuzinas - didžiulis rožinis “Eldorado Kadilakas” - sustojo prie rudų plytų pastato. Iš jo išlipo juodukas balta plantatoriaus skrybėle, ledų baltumo kostiumu su perlinėmis sagomis bei juodais platforminiais batais su didelėmis auksinėmis sagtimis šonuose. Jis nešėsi medinę lazdą su dideliu dramblio kaulo kamuoliuku ant viršaus. Pižonas iš lėto pasipūtusiai priėjo prie limuzino kapoto, ant kurio puikavosi elnio ragai. Mažytis sidabrinis šaukštelis ant sidabrinės grandinėlės kabėjo po juoduko kaklu ir blizgėjo rudenio saulėje. Bartas ir toliau stebėjo sutenerį savo užpakalinio vaizdo veidrodėlyje. Dabitą ką tik apspito vaikai, kaulydami saldainių.

Už devynių kvartalų gyvenamieji namai išretėjo ir tapo dar labiau apšepę. Pagaliau prieš akis atsivėrė plyni laukai. Tepaluotas vanduo telkšojo tarp kalnelių, sudarydamas vaivorykštines paviršines balutes. Kairėje netoli horizonto matėsi į miesto oro uostą besileidžiantis lėktuvas.

Bartas išvažiavo į 16-ąjį kelią, lėkdamas neapgyvendinta teritorija, plytinčia tarp miesto ir jo ribų. Jis pravažiavo pro “Makdonaldą”, “Shaky`s” ir

“Nino kepsnių duobės” restoranėlius, “Dairy Freez” bei “Noddy-Time” motelį, uždarytą iki kito sezono. Bartas pralėkė pro Nortono lauko kinoteatrą, kur iškabos skelbė:

PENKTADIENĮ-ŠEŠTADIENĮ-SEKMADIENĮ

NENUILSTANČIOS ŽMONOS
KAI KAS ATBĖGO X GRUPĖS

Bartas pravažiavo pro boulingo alėją ir vairavimo aikštelę, abi uždarytas iki kito sezono, bei dvi degalines su tokiais pat užrašais:

ATSIPRAŠOME, KURO NĖRA

Iki gruodžiui skirtos kuro partijos dar buvo likusios keturios dienos. Bartas negalėjo prisiversti gailėti šalies, kuri pateko į šią mokslinės fantastikos stiliaus krizę, - šalis pernelyg ilgai pilstė kurą į kairę ir į dešinę, kad užsitarnautų jo gailestį, - tačiau jis gailėjosi tų mažų žmogelių, kurių snapus prispaudė užsitrenkiančios milžiniškos durys.

Nuvažiavęs dar mylią, Bartas pasiekė “Naudotus Maljorės automobilius”. Jis nežino, ko tikėjosi, tačiau vaizdas nuliūdino. Vieta atrodė panaši į pernakt kuo mažesnėmis sąnaudomis pastatytą lūšną. Automobiliai stovėjo surikiuoti aikštelėje priekiniais žibintais į kelią po maskatuojančių ant virvių vėliavėlių - raudonų, geltonų, mėlynų ir žalių - raizgalyne. Jos buvo pririštos tarp šviestuvų, kurie apšviesdavo automobilius naktį. Kainos ir šūkiai pūpsojo ant priekinių automobilių langų:

$795
PUIKIAI VAŽIUOJA!

arba

$550
LABAI TINKA PERVEŽIMAMS!

O ant apdulkėjusio seno “Valianto” nuleistomis padangomis ir suskilusiu priekiniu stiklu kabėjo užrašas:

$75
SPECIALI MECHANIKŲ KAINA!

Pardavėjas pilkai žaliu paltu linksėjo galva ir neįpareigojamai šypsojosi su juo kalbančiam vaikinukui raudonu šilkiniu švarku. Jiedu stovėjo prie mėlyno “Mustango” surūdijusiais šonais. Vakinas kažką aistringai atkirto ir užtrenkė vairuotojo pusės dureles. Pabiro rūdys. Pardavėjas tik patraukė pečiais ir toliau šypsojosi. “Mustangas” liko kiurksoti savo vietoje ir senti.

Aikštelės centre stovėjo kartu sujungta kontora ir garažas. Bartas pastatė mašiną ir išlipo laukan. Garaže keltuvas laikė pakėlęs seną “Dodžą” su

milžiniškais stabilizatoriais. Mechanikas išlindo iš po automobilio, abiejose tepaluotose rankose it taurę laikydamas duslintuvą.

- Čia negalima statyti mašinos, pone. Jūs užstatote pravažiavimą.

- O kur man ją pastatyti?

- Jei atvykote į kontorą, pastatykite mašiną kitoje pastato pusėje.

Bartas nuvairavo savo "LTD" už pastato, atsargiai laviruodamas siauru keliuku tarp susiraukšlėjusios metalinės garažo sienos ir automobilių eilės. Jis sustojo už garažo ir išlipo. Stiprus, kiaurai košiantis vėjas privertė jį susigūžti. Šildytuvas pripratino jo veidą prie šilumos, todėl dabar Bartas turėjo prisimerkti, kad nepradėtų ašaroti.

Už garažo plytėjo senų automobilių kapinės, nusidriekdamos akrų akrus ir stebindamos akį. Dauguma mašinų buvo išlupinėtos ir dabar stovėjo ant ratlankių ar ašių lyg siaubingo maro aukos, pernelyg užsikrėtusios, kad jas būtų galima nutempti iki kapo duobės. Apsauginės grotelės tuščiomis priekinių žibintų skylėmis mąsliai žvelgė į jį.

Bartas vėl atsidūrė priešais garažą. Mechanikas montavo duslintuvą. Atidarytas kokakolos buteliukas balansavo ant padangų krūvos jam iš dešinės.

Bartas pašaukė mechaniką:

- Ar yra ponas Maljorė?

Kalbėdamasis su mechanikais, jis visada pasijusdavo kaip asilas. Bartas nusipirko pirmąjį automobilį prieš dvidešimt metų, tačiau kalbėdamasis su mechanikais jis vis dar jausdavosi it spuoguotas paauglys.

Mechanikas metė žvilgsnį per petį, nepaleisdamas rutulinio rakto.

- Aha, jis ir Mensis. Abu kontoroje.

- Ačiū.

- Nėr už ką.

Bartas įėjo į kontorą. Sienos buvo apmuštos pušų medienos imitacija, grindys išklotos purvinu raudonų ir baltų kvadratų linoleumu. Tarp dviejų senų kėdžių stovėjo apdraskytų "Outdoors Life", "Field and Stream" ir "True Argosy" žurnalų krūva. Niekas nesėdėjo ant kėdžių. Priešais matėsi durys, tikriausiai vedančios į vidinį kabinetą, o kairėje pusėje – mažytis kambarėlis, panašus į teatro ložę. Ten sėdėjo moteris ir kažką skaičiavo skaičiavimo mašinėle. Už jos ausies buvo įspraustas geltonas pieštukas. Akiniai kabėjo ant mažos krūtinės, prilaikomi netikros briliantinės grandinėlės. Bartas priėjo prie moters, pradėdamas nervintis. Prieš prabildamas jis apsilaižė lūpas.

- Atsiprašau.

Moteris pakėlė galvą.

- Taip?

Bartas pajuto keistą norą išpoškinti: *Atėjau pasimatyti su Vienaakiu Saliu, kale. Taigi, judink savo šikną.*

Tačiau jis tik mandagiai paaiškino:

- Aš esu susitaręs su ponu Maljore.

- Tikrai? - akimirką ji atsargiai nužvelgė jį, o tada, pervertusi lapelių krūvą šalia skaičiavimo mašinėlės, ištraukė vieną. - Ar jūs Deivisas? Bartonas Deivisas?

- Teisingai.
- Įeikite.
Ji nusišypsojo ir toliau ėmė baksnoti skaičiavimo mašinėlę.
Bartas labai nerimavo. Be abejo, jie jau žino, kad jis juos apgavo. Jie čia užsiiminėjo kažkokia vidurnakčio autoprekyba, bent jau tai buvo aišku iš vakarykščio pokalbio su Mensiu. Ir jie žino, kad jis tai suprato. Galbūt būtų geriau apsisukti, dumti pro duris ir it patrakusiam skuosti tiesiai į Monohano kontorą ir galbūt sulaikyti jį, kol jis dar neišskrido į Aliaską, Timbuktu ar dar kur nors.
Pagaliau, - atsiduso Fredas. - Pagaliau šis žmogus atėjo į protą.
Nepaisydamas Fredžio, Bartas priėjo prie durų, atidarė jas ir įėjo į vidinį kabinetą. Ten rado du vyrus. Sėdintis už darbo stalo buvo storas ir su stipriais akiniais. Kitas - plonas it skustuvo peiliukas, vilkintis gelsvai rožinę sportinę striukę, kuri Bartui iškart priminė Vinį. Antrasis vyras buvo pasilenkęs virš stalo. Jiedu vartė J.C.Vitnio katalogą.
Abu vyrai sužiuro į jį. Maljorė nusišypsojo. Po akiniais akys atrodė neaiškios ir milžiniškos lyg virtų kiaušinių tryniai.
- Ponas Deivisas?
- Teisingai.
- Malonu, kad užsukote. Gal galėtumėte uždaryti duris?
- Gerai.
Bartas uždarė duris. Kai vėl atsisuko, Maljorė nebesišypsojo. Mensis - taip pat. Jiedu tik žvelgė į jį, o kambario temperatūra tarytum atšalo dvidešimčia laipsnių.
- Gerai, - prabilo Maljorė. - Kas tai per velniava?
- Aš norėjau su jumis pasikalbėti.
- Aš kalbu nemokamai. Tik ne su tokiais smirdžiais kaip tu. Tu paskambinai Pitui ir primelavai apie du “Eldoradus”, - tik Maljorė ištarė tai, kaip “Eldoreidus”. - Kalbėk, pone. Pasakok, ką čia sumanei.
Stovėdamas prie durų, Bartas tarė:
- Girdėjau, kad galbūt tu šį tą pardavinėji.
- Teisingai. Mašinas. Aš pardavinėju mašinas.
- Ne. Kitką. Pavyzdžiui... - Bartas atsisuko į pušies imitacijos sienas. Tik vienas Dievas težino, kiek agentūrų jau buvo sukišusios “blakes” į šią kontorėlę. - Paprasčiausiai kitką, - užbaigė jis, nors ir nelabai iškalbingai.
- Turi omeny narkotikus, kekšes ir nelegalias lenktynes? O gal tu nori nusipirkti šautuvą, kad galėtum pašalinti žmoną ar savo bosą? - pastebėjęs, kaip jis krūptelėjo, Maljorė šiurkščiai nusikvatojo. - Tai jau neblogai, pone, visai neblogai, kaip tokiam smirdžiui. Iškart pamanei: “O jei ši kontora pilna “blakių”?”, tiesa? Tai pirmas dalykas, kurio moko policijos akademijoje, argi ne?
- Klausykit, aš ne...
- Užsičiaupk, - nutraukė jį Mensis. Rankose jis laikė J.C.Vitnio katalogą. Jo nagai atrodė ką tik po manikiūro. Bartas dar niekad nebuvo matęs tokių tvarkingų nagų, išskyrus televizijos reklamas, kuriose pranešėjas turėdavo rankoje laikyti aspirino buteliuką ar dar ką nors. - Kai Salis norės, kad tu prabiltum, jis taip ir pasakys.

Bartas sumirksėjo ir užsičiaupė. Tai panėšėjo į blogą sapną.

- Jūs, vyrukai, tampate vis bukesni, - tęsė Maljorė. - Bet tai niekis. Man patinka turėti reikalų su asilais. Aš *pripratęs* turėti reikalų su asilais. Ir man gerai sekasi. Nors tu ir žinai, šita kontora yra švarut švarutėlė. Mes iškuopiame ją kiekvieną savaitę. Namuose laikau cigarų dėžutę, pilną įvairiausių "blakių": kontaktinių mikrofonų, mygtukinių mikrofonų, prispaudžiamų mikrofonų, "Sony" magnetofonų, ne didesnių už rankos plaštaką. Bet jie nusprendė tuo nebeužsiimti ir atsiuntė tokį smirdžių kaip tu.

- Aš ne smirdžius, - Bartas išgirdo save sakant.

Maljorės veidą nutvieskė perdėtos nuostabos išraiška. Jis pasisuko į Mensį.

- Ar girdėjai? Jis pasakė nesąs smirdžius.

- Aha, girdėjau, - atsakė Mensis.

- Ar jis tau atrodo panašus į smirdžių?

- Taip.

- Ir netgi kalba it smirdžius, ar ne?

- Aha.

- Taigi, jei tu ne smirdžius, - Maljorė vėl pasisuko į Bartą, - tai kas tu?

- Aš... - pradėjo jis nežinodamas, ką atsakyti. Ir kas gi jis toks? Fredai, kur tu, kai man tavęs reikia?

- Nagi, pasakyk, - paragino Maljorė. - Valstijos policija? Miesto? Vidaus mokesčių tarnyba? FTB? Ar tau jis panašus į pirmos klasės FTB vyruką, Pitai?

- Aha.

- Net miesto policija nepasiųstų tokio smirdžiaus kaip tu, misteri. Tu iš FTB arba esi privatus detektyvas. Tai kas gi tu?

Bartą suėmė pyktis.

- Išmesk jį, Pitai, - praradęs susidomėjimą, paliepė Maljorė.

Mensis, vis dar su katalogu rankoje, ėmė artintis prie jo.

- Prakeiktas kvailys! - staiga Bartas suriko ant Maljorės. - Ko gero, matai policininkus po savo lova, nes tu toks kvailas! Tikriausiai manai, kad jie atvažiuoja padulkinti tavo žmoną, kol tu sėdi čia !

Maljorė išpūstomis akimis įsispoksojo į jį. Mensis sustingo vietoje su nuostabos išraiška veide.

- Kvailys? - pratarė Maljorė, vartydamas žodį burnoje, kaip kad stalius vartytų nežinomą įrankį savo rankoje. - Ar jis pavadino mane kvailiu?

Bartas buvo apstulbintas savo paties žodžių.

- Aš jį išvesiu, - vėl pajudėjęs į priekį, tarė Mensis.

- Palauk, - sustabdė jį Maljorė. Jis su akivaizdžiu smalsumu žvelgė į Bartą. - Ar tu pavadinai mane kvailiu?

- Aš ne faras, - atsakė Bartas. - Ir ne sukčius. Aš tik vyrukas, nugirdęs, kad jūs parduodat kai ką žmonėms, kurie turi pinigų. Pinigų aš turiu. Aš nežinojau, kad reikia pasakyti slaptažodį, turėti Kapitono Vidurnakčio šifratorių ar dar kokį paiką niekutį. Taip, aš pavadinau jus kvailiu. Aš prašau jūsų atleidimo, jei tai sustabdys šio vyruko kėslus mane sumušti. Aš... - Bartas sudrėkino lūpas, tačiau nebežinojo, kaip pratęsti savo kalbą. Maljorė su

Mensiu susižavėję žiūrėjo į jį, tarytum jis ką tik prieš jų akis būtų pavirtęs į marmurinę graikišką statulą.

- Kvailys, - pakartojo Maljorė. - Apieškok šį vyruką, Pitai.

Pitas uždėjo rankas Bartui ant pečių, ir šis apsisuko.

- Padėk rankas ant sienos, - paliepė Mensis, pašnibždėdamas tiesiai į ausį. Nuo jo dvokė "Listerinu". - Praskėsk kojas. Kaip kad filmuose apie farus.

- Aš nežiūriu filmų apie farus, - atkirto Bartas, žinodamas, ką Mensis turi galvoje, bet leido save apieškoti. Mensis perbraukė rankomis per jo kojas, patapšnojo per klyną taip pat atsainiai, kaip daro daktarai, užkišo ranką už diržo, perbraukė per šonus ir paieškojo už apykaklės.

- Švarus, - pranešė Mensis.

- Apsisuk, - paliepė Maljorė.

Bartas apsisuko. Maljorė vis dar susižavėjęs nužiūrinėjo jį.

- Ateik čia.

Bartas priėjo.

Maljorė patapšnojo per stalo stiklą, po kuriuo matėsi keletas fotografijų: tamsi moteris, besišypsanti į kamerą su akiniais nuo saulės, atsmauktais ant vešlių plaukų; geltonodžiai vaikai, besiturškiantys baseine; pats Maljorė juodomis glaudėmis, einantis paplūdimiu it koks Karalius Farukas su dideliu koli veislės šuniu prie šono.

- Išsituštink, - paliepė Maljorė.

- Ką?

- Iškrauk viską iš kišenių.

Bartas norėjo protestuoti, bet, prisiminęs Mensį, stovintį jam iš kairės, išvertė kišenes.

Iš palto kišenių jis ištraukė bilietus iš paskutinio judviejų su Mere matyto filmo, kuriame labai daug dainavo. Tačiau Bartas neįstengė prisiminti filmo pavadinimo.

Jis nusivilko paltą ir iš švarko kišenių ištraukė "Zippo" žiebtuvėlį su jo inicialais - "BDžD"; žiebtuvėlio akmenėlių maišelį; vieną cigarą; magnezijos tablečių dėžutę; sąskaitą iš "A&S padangų", kur jo mašinai uždėjo žiemines padangas. Mensis nužvelgė šį šlamštą ir patenkintas tarė:

- Viešpatie, vieną dieną tu sudegsi.

Bartas nusivilko švarką. Vienintelėje baltinių kišenėje gulėjo tik korpijos kamuoliukas. Iš dešinės priekinės kelnių kišenės jis ištraukė mašinos raktelius ir keturiasdešimt centų, daugiausia penkiacentėmis monetomis. Kažkodėl penkių centų monetos tiesiog lipte lipdavo prie jo. Bartas niekada nerasdavo dešimties centų vertės monetos parkavimo aikštelei: kišenėse skambėdavo tik niekur netinkančios penkių centų monetos. Jis padėjo savo piniginę ant stalo šalia kitų daiktų.

Maljorė pakėlė piniginę ir įsižiūrėjo į nublukusią monogramą - Merė padovanojo piniginę jų sutuoktuvių proga prieš ketverius metus.

- Ką reiškia raidės "Dž"?

- Džordžą.

Maljorė atsegė piniginę ir išdėliojo visą jos turinį prieš save it pasianso kortas.

Keturiasdešimt trys doleriai dvidešimties ir vieno dolerio vertės banknotais.

Kreditinės kortelės: “Shell”, “Sunoco”, “Arco”, “Grant`s”, “Sears”, “Carey`s” universalinės parduotuvės, “American Express”.

Vairuotojo teisės. Socialinio draudimo numeris. Kraujo donoro kortelė, A teigiamos grupės. Bibliotekos kortelė. Plastmasinis aplankas. Gimimo liudijimas su nuotrauka. Kelios senos apmokėtos sąskaitos, suplyšusios per sulenkimo vietas. Antspauduoti banko sąskaitos papildymo čekiai, kai kurie likę dar nuo liepos mėnesio.

- Kas tau darosi? - susierzinęs paklausė Maljorė. - Nejau tu niekada neišvalai savo piniginės? Šitaip prikemši piniginę ir vaikštai su ja visus metus - šiai piniginei skauda.

Bartas patraukė pečiais.

- Man nepatinka išmesti daiktus.

Jis nusistebėjo, kad Maljorės pavadintas smirdžiumi baisiausiai supyko, tačiau piniginės kritika jo visai nejaudino.

Maljorė atsegė prikimštą nuotraukų aplanką. Pirmoje buvo Merė, žvairuojanti į objektyvą iškištu liežuviu. Sena nuotrauka. Tada Merė buvo daug lieknesnė.

- Ar tai tavo žmona?

- Taip.

- Galiu lažintis, kad ji graži, kai fotoaparato objektyvas nekyšo jai prie veido.

Maljorė ištraukė dar vieną nuotrauką ir nusišypsojo.

- Tavo berniūkštis? Maniškis irgi maždaug tokio pat amžiaus. Ar jis jau žaidžia beisbolą? Uhu! Tikriausiai žaidžia.

- Taip, tai mano sūnus. Jis jau miręs.

- Ne kas. Avarija?

- Smegenų auglys.

Maljorė linktelėjo ir peržvelgė likusias nuotraukas - jo gyvenimo iškarpas: namas Vakarinėje Krestaleno gatvėje; jiedu su Tomu Grangeriu skalbimo ceche; jis pats, stovintis ant pakylos skalbėjų susitikime, sušauktame jų mieste (Bartas tada pristatė pagrindinį kalbėtoją), babekju galiniame kieme ir Bartas, stovintis prie grilio su virėjo kepure ir prijuoste su užrašu : “TĖTIS KEPA, MAMA ŽIŪRI”.

Maljorė padėjo aplanką, sukrovė kreditines korteles į krūvelę ir atidavė Mensiui.

- Nukopijuok jas ir paimk vieną iš banko sąskaitos papildymo čekių. Jo žmona laiko čekių knygelę po spyna kaip ir manoji.

Maljorė nusijuokė.

Mensis skeptiškai pažvelgė į jį.

- Ar ketini turėti reikalų su šiuo smirdžiumi?

- Nevadink jo smirdžiumi ir gal tada jis nebevadins manęs kvailiu, - jis vėl sukikeno, tačiau netikėtai nutilo. - Daryk, kas tau liepta, Pitai. Ir nesikišk į mano reikalus.

Mensis nusijuokė, tačiau išėjo labai išdidžiai.

Užsidarius durims, Maljorė atsisuko į Bartą ir prunkštelėjo. Po to papurtė galvą.

- Kvailys. Dieve, maniau, kad mane jau pavadino visais įmanomais vardais.

- Kodėl jis išėjo nukopijuoti mano kreditines korteles?

- Mums priklauso dalis kompiuterio. Jis visas nepriklauso niekam. Žmonės naudojasi juo paeiliui. Jei asmuo žino reikiamus kodus, jis gali prisijungti prie daugiau nei penkiasdešimties mūsų miesto korporacijų duomenų bazės. Taigi ketinu tave patikrinti. Jei tu - faras, mes tai išsiaiškinsime. Jei tos kreditinės kortelės netikros, mes taip pat išsiaiškinsime. Jei jos tikros, bet ne tavo, ir tai iškapstysime. Bet tu jau mane įtikinai. Manau, tu kalbi tiesą. Kvailys, - Maljorė papurtė galvą ir nusijuokė. - Ar vakar buvo pirmadienis? Tau pavyko, misteri, kad nepavadinai manęs kvailiu pirmadienį.

- Ar jau galiu pasakyti, ką norėčiau pirkti?

- Galėtum, ir net jei tu būtum faras su šešiais magnetofonais, vis tiek manęs nepaliestum. Tai vadinama pasala. Tačiau dabar aš nenoriu to girdėti. Grįšk rytoj tuo pačiu laiku į tą pačią vietą, ir aš tau pasakysiu, ar noriu tai išgirsti. Net jei tu ir švarus, aš galiu nieko tau neparduoti. Žinai kodėl?

- Kodėl?

Maljorė nusijuokė.

- Nes manau, kad tu pamišėlis, važiuojantis ant trijų ratų, kuriam trūksta kelių varžtelių.

- Kodėl? Nes pavadinau jus kvailiu?

- Ne. Nes tu man primeni, kas įvyko man, kai buvau mano sūnaus metų. Kaimynystėje, kur aš užaugau, gyveno šuo. Beje, tai buvo Pragaro virtuvė Niujorke.Tai buvo prieš Antrąjį pasaulinį karą, depresijos metais. Vyrukas, vardu Piacis, turėjo juodą mišrūnę kalę Andrėją, tačiau visi ją vadino pono Piacio šunimi. Jis laikė šunį visąlaik pririštą, bet šuo niekada nebūdavo piktas, išskyrus tą karštą rugpjūčio dieną. Tikriausiai tai buvo 1937-ieji metai. Kalė užsipuolė ją paglostyti norėjusį berniuką, ir šis mėnesį išgulėjo ligoninėje. Jam trisdešimt septyniomis siūlėmis susiuvo kaklą. Tačiau aš žinojau, kad taip atsitiks. Šuo visą dieną kepdavo ant saulės – visas vasaros dienas. Liepos viduryje ji nustojo vizginti uodegą, kai vaikai ateidavo ją paglostyti. Tada kalaitė pradėjo vartyti akis. Liepos pabaigoje pradėdavo urgzti gerkliniu garsu, kai koks vaikis tapšnodavo jai per nugarą. Kai ji pradėjo taip elgtis, aš lioviausi glostyti pono Piacio šunį. O vaikai mane erzindavo: “Kas atsitiko, Sali? Kinkos dreba?” O aš atsakydavau: “Ne, man nedreba kinkos, ir aš - ne kvailys. Šitas šuo pasidarė piktas”. Tie tik atšaudavo: “Eik jau eik, pono Piacio šuo nesikandžioja, jis dar niekad niekam neįkando, jis netgi neįkąstų kūdikiui, įkišusiam galvą į jo nasrus”. - “Pirmyn, eikit ir glostykit jį, - pasiduodavau aš, - nėra tokio įstatymo, draudžiančio glostyti šunis, bet aš to nedarysiu”. O tada jie visi eidavo man iš paskos ir šaukdavo: “Salis - viščiukas, Salis - mergaitė, Salis prašys mamytės, kad ji pravestų jį pro pono Piacio šunį”. Na, žinai, kokie būna vaikai.

- Žinau, - atsakė Bartas. Mensis sugrįžo su kreditinėmis kortelėmis ir dabar, stovėdamas prie durų, klausėsi.

- Ir vienas iš vaikėzų, garsiausiai šaukusių ant manęs, galiausiai prisišūkavo. Jo vardas buvo Luidžis Brontičelis. Geras žydelis, kaip ir aš, - Maljorė nusijuokė. - Vieną rugpjūčio dieną, kai atrodė pakankamai karšta išsikepti kiaušinį ant šaligatvio, jis priėjo paglostyti pono Piacio šuns ir nuo tos dienos nebekalbėjo garsiau už šnabždesį. Jis turi kirpyklą Manhetene, ir visi pravardžiuoja jį Šnabždančiuoju Dži.

Maljorė nusišypsojo.

- Tu man primeni pono Piacio šunį. Tu dar neurzgi, tačiau, jei kas nors užsimanytų tave paglostyti, užverstum akis. Beje, tu jau seniai nebevizgini uodega. Pitai, atiduok šiam vyrui jo daiktus.

Mensis atidavė Bartui jo šlamštą.

- Atvažiuok rytoj, ir mes pakalbėsime daugiau, - tarė Maljorė, sekdamas, kaip Bartas susideda daiktus atgal į piniginę. - Ir tau tikrai praverstų susitvarkyti piniginę. Greitai tu visai ją sudraskysi.

- Galbūt.

- Pitai, palydėk šį vyrą iki mašinos.

- Žinoma.

Bartas jau žengė pro duris, kai Maljorė dar kartą pašaukė jį.

- Žinai, ką jie padarė pono Piacio šuniui? Jie nusivedė jį į užtvarą ir nunuodijo dujomis.

Po vakarienės, Džonui Čanselui porinant, kaip apribotas greitis Džersio magistralėje sumažino avarijų skaičių, Merė paklausė jo apie namą.

- Termitai, - atsakė Bartas.

Jos gera nuotaika nuskriejo žemyn tarytum liftu-ekspresu.

- O. Nieko gero, ar ne?

- Važiuosiu dar rytoj. Jei Tomas Grangeris žinos gerą naikintoją, pasiimsiu tą vyruką su savimi. Taip sužinosiu eksperto nuomonę. Galbūt nėra taip blogai, kaip atrodo.

- Tikiuosi, kad ne. Galinis kiemas ir visa... - Merė susimąsčiusi nutilo.

Tu - tikras princas, - staiga prabilo Fredis. - Tikrų tikriausias princas. Ir kodėl tu toks geras savo žmonai, Džordžai? Ar tai įgimtas talentas, o galbūt tu lankei pamokas?

- Užsičiaupk, - nutraukė Bartas.

Merė nustebusi atsisuko į jį.

- Ką?

- O...aš sakiau Čanselui. Man jau darosi bloga nuo Džono Čanselo, Volterio Kronkio ir visų likusiųjų paistalynės.

- Negalima nekęsti pranešėjo dėl pačios žinutės, - atsakė Merė ir sunerimusiomis akimis pažvelgė į Džoną Čanselą.

- Ko gero, - sutiko Bartas ir pagalvojo: *Tu šunsnukis, Fredi.*

Fredis tik atsakė, kad negalima nekęsti pranešėjo dėl pačios žinutės.

Jiedu tylėdami žiūrėjo žinias. Prasidėjo vaistų nuo peršalimo reklama: pasirodė du vyrai, kurių galvos buvo virtusios snarglių plytomis. Vienam vyriškiui išgėrus reklamuojamą tabletę, pilkai žalias kubas subyrėjo į gabalus.

- Šiandien atrodai daug sveikesnė, - prabilo Bartas.
- Taip. Bartai, kokia nekilnojamojo turto agento pavardė?
- Monohanas, - automatiškai atsakė jis.
- Ne, ne to, kuris parduoda jums gamyklą, o to, kuris parduoda namą.
- Olsenas, - burbtelėjo Bartas, ištraukdamas pavardę iš savo vidinės šiukšlių dėžės.

Toliau rodė žinias. Prasidėjo reportažas apie Deividą Ben-Gurioną, kuris turėjo greitai prisijungti prie Hario Trumeno.

- Ar Džekui patinka naujasis namas? - pasiteiravo Merė.

Bartas jau žiojosi sakyti, kad Džekui jis visai nepatinka, tačiau išgirdo save sakant:

- Regis, taip.

Džonas Čanselas užbaigė žinias humoristine sentencija apie skraidančiąsias lėkštes virš Ohajo.

Pusę vienuoliktos Bartas atsigulė į lovą ir tikriausiai iškart susapnavo košmarą - kai atsibudo, skaitmeninis laikrodis rodė:

23:22

Sapne jis stovėjo Venerio aveniu ir Raiso gatvių kampe Nortone. Jis stovėjo tiesiai po gatvės pavadinimu. Prie saldainių parduotuvės privažiavo rožinis sutenerio limuzinas su elnio ragais, pritvirtintais ant kapoto. Nuo verandų ir laiptų prie jo pasipylė vaikai.

Kitoje gatvės pusėje didelis juodas šuo buvo pririštas prie plytinio gyvenamojo namo turėklų. Mažas, savimi pasitikintis berniukas artinosi prie jo.

Bartas bandė surikti: *Neglostyk to šuns*! *Bėk pasiimti saldainių*! - tačiau nieko nevaliojo ištarti. Iš lėto suteneris baltu kostiumu ir plantatoriaus skrybėle atsisuko pažiūrėti. Jo saujos buvo pilnos saldainių. Apspitę suteneri vaikai taipgi atsisuko. Visi vaikai buvo juodukai, tačiau berniukas, artėjantis prie šuns, buvo baltasis.

Atsispyręs užpakalinėmis kojomis, šuo šoko ant jo it buka strėlė. Berniukas suriko ir susverdėjo atatupstas, rankomis užsiėmęs už gerklės. Jam atsisukus, kraujas sunkėsi pro pirštus. Tai buvo Čarlis.

Tą akimirką Bartas ir prabudo.

Sapnai. Prakeikti *sapnai*.

Jo sūnus buvo miręs prieš trejus metus.

1973-IŲJŲ LAPKRIČIO 28-OJI

Kai Bartas atsikėlė, lauke krito sniegas, tačiau, jam pasiekus skalbyklą, snigti liovėsi. Tomas Grangeris išbėgo iš patalpų vienais baltiniais. Jam kvėpuojant, iš burnos vertėsi šalto oro debesėliai. Iš Tomo veido išraiškos Bartas suprato, kad ši diena nežada nieko gera.

- Turime problemų, Bartai.
- Rimtų?
- Pakankamai rimtų. Džonis Volkeris pateko į avariją, grįždamas iš "Holiday Inn" su pirmąja siunta. Vyrukas su "Pontiaku" prašvilpė pro raudoną šviesą Dikmano gatvėje ir trenkėsi tiesiai į Džonio mašinos vidurį. *Kaput*, - Tomas nutilo ir be tikslo nužvelgė pakrovimo duris. Ten nieko nebuvo. - Policija sakė, kad Džonis labai sunkios būklės.
- Viešpatie Dieve.
- Aš nuvykau tenai, praėjus penkiolikai ar dvidešimčiai minučių po įvykio. Žinai tą sankryžą...
- Taip, taip, ji tikrai siaubinga.
Tomas papurtė galvą.
- Būtų juokinga, jei nebūtų graudu. Atrodė, tarytum kažkas būtų metęs bombą į skalbėją. "Holiday Inn" paklodės ir rankšluosčiai mėtėsi aplinkui. Kai kurie žmonės kišo juos sau užantin, prakeikti sukčiai, ar gali patikėti, ką žmonės gali išdarinėti? O pats furgonas... Bartai, iš jo nieko neliko, pradedant nuo vairuotojo durų pusės. Tik metalo laužo krūva. Džonis buvo išsviestas iš mašinos.
- Ar jis Centrinėje ligoninėje?
- Ne, Šventosios Marijos. Džonis - katalikas, ar to nežinojai?
- Ar nori važiuoti su manim?
- Jau geriau ne. Ronas plūstasi dėl katilo spaudimo, - Tomas sutrikęs patraukė pečiais. - Tu juk pažįsti Roną. Gyvenimas tęsiasi.
- Gerai.
Bartas vėl įsėdo savo mašinon ir nuvažiavo į Šventosios Marijos ligoninę. Viešpatie Dieve, ir kodėl tai turėjo nutikti būtent Džoniui Volkeriui? Tai buvo vienintelis žmogus, neskaitant jo paties, kuris dirbo "Žydrojoje juostoje" 1953-iaisiais - tiesą pasakius, Džonis ten dirbo nuo 1946-ųjų. Mintis įstrigo gerklėje it blogas ženklas. Iš laikraščių Bartas žinojo, kad 784-ojo kelio pratęsimas turėjo beveik visiškai panaikinti eismą pavojingoje Dikmano sankryžoje.

Beje, jo vardas visai nebuvo Džonis. Iš tikrųjų jis buvo Koris Everetas Volkeris: Bartas daugelį kartų matė šį vardą įvairiose kortelėse. Tačiau jau gal dvidešimt metų visi vadino šį vyruką Džoniu. Jo žmona mirė 1956-aisiais, važiuodama atostogauti į Vermontą. Nuo tada Džonis gyveno su broliu, kuris važinėjo miesto sanitarijos furgonu. Gal tuzinas "Žydrosios juostos" darbuotojų vadino Roną "kietakiaušiu" jam už nugaros, bet tik Džonis galėdavo tėkšti tai Ronui į veidą ir ramiausiai pasišalinti.

Jei Džonis mirs, aš tapsiu seniausiu skalbyklos darbuotoju. Galėsiu sumušti darbo vienoje vietoje rekordą. Argi tai tavęs nevilioja, Fredai?

Fredas taip nemanė.

Džonio brolis sėdėjo ligoninės priimamojo laukiamajame. Tai buvo aukštas vyriškis Džonio veido bruožais, vilkintis alyvinės spalvos darbinius

drabužius ir juodą medžiaginį švarką. Tarp kelių jis spaudė alyvinę kepurę ir spoksojo į grindis. Pasigirdus žingsniams, jis pakėlė akis.

- Ar jūs iš skalbyklos? - paklausė jis.

- Taip. Jūs... - Bartas nesitikėjo prisiminti vardo, tačiau jam pavyko. - Arnis, tiesa?

- Taip, Arnis Volkeris, - jis iš lėto papurtė galvą. - Aš nežinau, pone?..

- Deivisas.

- Aš nežinau, pone Deivisai. Mačiau jį tyrimų kabinete. Džonis atrodė labai sulamdytas. O jis jau nebe vaikas. Jis atrodė tikrai prastai.

- Aš labai užjaučiu jus.

- Tai labai nedėkinga sankryža. Ir tas kitas vyrukas visai nekaltas. Jį tik sumėtė ant sniego. Aš jo nekaltinu. Sakė, kad jis susilaužė nosį, bet tai ir viskas. Juokinga, kaip susiklosto įvykiai, tiesa?

- Taip.

- Prisimenu, kai dar šešiasdešimtaisiais vairavau didžiulį "Hemingway" kompanijos sunkvežimį. Važiavau Indianos keliu ir išvydau...

Atsidarė išorinės durys, ir įėjo kunigas. Jis nusipurtė sniegą nuo savo batų ir beveik tekinas pasileido koridoriumi. Arnis Volkeris pastebėjo kunigą, ir jo akys praplatėjo tarsi nuo šoko. Jis dusliai sudejavo ir pabandė atsistoti. Bartas uždėjo ranką ant Arnio peties ir sulaikė jį.

- Viešpatie! - suriko Arnis. - Ar matėt, jis turėjo dėžutę sakramentui laikyti? Jis ketina suteikti jam paskutinį patepimą... galbūt Džonis jau miręs. *Džonis...*

Laukiamajame sėdėjo dar keli žmonės: paauglys sulaužyta ranka, pagyvenusi moteriškė elastiniu bintu sutvarstyta koja ir vyras milžinišku tvarsčiu ant nykščio. Jie pakėlė akis į Arnį ir vėl nuleido, įsikniaubdami į savo žurnalus.

- Nusiraminkit, - tarė Bartas.

- Paleiskit mane. Aš turiu eiti pažiūrėti.

- Paklausykit...

- *Paleiskit mane*!

Bartas paleido jį. Arnis Volkeris dingo už kampo, kur ką tik nuskubėjo kunigas. Bartas truputį pasėdėjo plastmasinėje kėdėje, svarstydamas, ką daryti toliau. Jis nužvelgė grindis, nusėtas juodais pažliugusiais pėdsakais; tada - į budinčios seselės postą, kur moteris buvo persisvėrusi per valdymo pultą; galiausiai pažvelgė pro langą ir išvydo, kad jau nebesninga.

Iš koridoriaus galo, kur buvo visi tyrimų kabinetai, atskriejo gailus riksmas.

Visi pakėlė galvas. Visų veiduose atsispindėjo ta pati pusiau nesveika išraiška.

Dar vienas riksmas, kurį palydėjo kimus verksmas iš nevilties.

Visi vėl nudelbė akis į savo žurnalus. Vaikis su sulaužyta ranka garsiai nurijo seiles, sukeldamas nedidelį kliktelėjimą tyloje.

Bartas atsistojo ir neatsigręždamas išskubėjo pro duris.

Skalbykloje visi išėjo jo pasitikti, ir net Ronas Stounas nebandė jų sulaikyti.

- Aš nežinau, - paaiškino Bartas. - Aš taip ir nesužinojau, ar jis gyvas, ar miręs. Jūs sužinosit. O aš nežinau.

Jis užlėkė į viršų, jausdamasis keistai sumišęs.

- Ar žinote, kaip laikosi Džonis, pone Deivisai? - pasiteiravo Filisė.

Pirmą kartą Bartas pastebėjo, kad Filisė, visada linksma ir gyva, dabar atrodė pasenusi.

- Nekaip. Kunigas atliko jam paskutinį patepimą.

- O, kaip negerai. Ir prieš pat Kalėdas.

- Ar kas nors buvo nuvažiavęs paimti krovinio?

Filisė pažvelgė į jį truputį priekaištaudama.

- Tomas pasiuntė Harį Džounsą. Jis atvežė krovinį prieš penkias minutes.

- Gerai, - atsakė Bartas, tačiau iš tikrųjų buvo blogai. Jam norėjosi nusileisti žemyn į skalbimo cechą ir pripilti "Hexlito" į mašinas, kad visa tai išnyktų: pasibaigus gręžimo procesui ir Polakui atidarius skalbimo mašinas, jose gulėtų tik pilka pūkelių krūva. O *tai* būtų gerai.

Filisė kažką pasakė, tačiau jis nenugirdo.

- Atsiprašau, ką?

- Sakiau, kad skambino ponas Ordneris. Jis nori, kad jūs tučtuojau perskambintumėte jam. Dar skambino kažkoks Haroldas Svinertonas. Sakė, kad jau turi šovinius.

- Haroldas?.. - staiga jis prisiminė. "Harvio ginklų krautuvė". Tik Harvis kaip ir Marlis buvo negyvas it durų rankena. - Taip, gerai.

Bartas įėjo į savo kabinetą ir uždarė duris. Lentelė ant stalo vis dar bylojo:

MĄSTYK!

Tai gali būti visiškai naujas patyrimas

Bartas nuėmė užrašą nuo stalo ir įmetė į šiukšlių dėžę. *Bumpt.*

Jis atsisėdo prie stalo, išėmė visą korespondenciją iš "GAUTA" krepšelio ir net neperžvelgęs išmetė šiukšlių dėžėn. Tada apsižvalgė. Sienos buvo apkaltos medžio dailylentėmis. Kairėje ant sienos kabėjo du įrėminti diplomai: vienas iš koledžo, kitas iš Skalbimo instituto, kur jis mokėsi 1969 ir 1970 metų vasaromis. Už jo puikavosi didžiulė nuotrauka, kurioje jis pats spaudė ranką Rėjui Tarkingtonui "Žydrosios juostos" stovėjimo aikštelėje, iškart po to, kai ją išasfaltavo. Juodu šypsojosi. Skalbykla stovėjo už jų, trys furgonai matėsi pakrovimo zonoje. Kaminas vis dar stūksojo visiškai baltas.

Jau šešerius metus (nuo 1967-ųjų) Bartas dirbo šiame kabinete: čia jis pradėjo dirbti dar prieš Vudstoką, Kento valstiją, Roberto Kenedžio ir Martino Liuterio Kingo nužudymą bei Niksoną. Jo gyvenimo metai prabėgo tarp šių keturių sienų. Milijonas įkvėpimų, milijonas širdies dūžių. Bartas apsidairė, norėdamas įsitikinti, ar ką nors jaučia. Jis jautėsi truputį nuliūdęs, ir viskas.

Jis ištuštino darbo stalą, išmesdamas visus asmeninius dokumentus ir asmenines buhalterines knygas. Tada ant firminio skalbyklos blanko parašė savo atsistatydinimo laišką ir įdėjo jį į firminį skalbyklos voką. Neasmeninius daiktus jis paliko savo vietose: sąvaržėles, lipnią juostelę, čekių knygą ir tuščių darbo laiko kortelių krūvą, apjuostą gumute.

Bartas atsistojo, nuėmė diplomus nuo sienos ir įmetė šiukšlių dėžėn. Stiklas, dengęs Skalbimo instituto diplomą, suskilo. Kvadratai, kur kabėjo diplomai, buvo truputį ryškesni už likusią sienos dalį.

Suskambo telefonas. Bartas pakėlė ragelį, tikėdamasis, jog tai Ordneris. Tačiau iš pusrūsio skambino Ronas Stounas.

- Bartai?

- Taip.

- Džonis mirė prieš pusvalandį. Regis, jis neturėjo jokios galimybės išgyventi.

- Man labai gaila. Noriu, kad uždarytumėte skalbyklą, Ronai.

Ronas atsiduso.

- Tai bus geriausia. Bet ar negausi velnių nuo bosų?

- Aš jau nebedirbu bosams. Aš ką tik parašiau atsistatydinimo raštą.

Na, štai. Ir pasakei. Dabar viskas tapo tikra.

Kitame laido gale stojo tyla. Bartas girdėjo skalbimo mašinų ūžesį ir pastovų lyginimo preso šnypštimą. Jį vadino "šlapia vieta", nes tiek ir liktų iš žmogaus, netyčia pakliuvusio po juo.

- Aš tikriausiai ne taip nugirdau, - pagaliau prabilo Ronas. - Pamaniau, kad pasakei...

- Aš taip ir pasakiau, Ronai. Aš išeinu. Buvo malonu dirbti su tavim, Tomu ir netgi Viniu, kai jis laikydavo liežuvį už dantų. Bet dabar jau viskas baigta.

- Ei, paklausyk, Bartai. Nusiramink. Žinau, kad tai tave nuliūdino...

- Tai ne dėl Džonio, - nutraukė jį Bartas, nežinodamas, ar tai tiesa, ar ne. Galbūt jis vis dar galėtų pasistengti išgelbėti save ir savo gyvenimą, kuris jau dvidešimt metų egzistavo po apsauginiu rutinos skliautu. Tačiau kai kunigas vos ne bėgte pasileido koridoriumi pas mirštantį ar jau mirusį Džonį ir kai Arnis Volkeris taip juokingai sudejavo giliai gerklėje, jis pasidavė. Lyg vairuotum slystančią mašiną ar apgaudinėtum save, kad ją vairuoji, o po to tik nuimtum rankas nuo vairo ir užsidengtum jomis akis.

- Tai ne dėl Džonio, - pakartojo Bartas.

- Na, paklausyk... paklausyk... - labai nusiminęs bandė prabilti Ronas.

- Klausyk, pasikalbėsiu su tavim vėliau, Ronai, - tarė Bartas, nežinodamas, ar taip padarys. - Eik, liepk visiems skirstytis.

- Gerai. Gerai, bet...

Bartas iš lėto padėjo ragelį.

Jis išsitraukė telefonų knygą iš stalčiaus ir pervertė "Geltonuosius puslapius", ieškodamas "GINKLŲ" skyrelio. Tada surinko "Harvio ginklų krautuvės" numerį.

- Laba diena, Harvio krautuvė.

- Tai Bartonas Deivisas.

- O, taip. Vakar vėlai po pietų gavau jūsų šovinius. Sakiau jums, kad gausiu juos dar gerokai prieš Kalėdas. Du šimtus.
- Gerai. Paklausykit. Šiandien būsiu labai užsiėmęs. Ar dirbsite vėlai vakare?
- Iki pat Kalėdų aš dirbsiu iki devynių vakaro.
- Gerai. Pasistengsiu užvažiuoti apie aštuonias. O jei ne, tai būtinai rytoj po pietų.
- Tinka. Klausykit, ar išsiaiškinot, kad tai Boka Rio?
- Boka...
O taip, Boka Rio, kur greitai ketina medžioti jo pusbrolis Nikas Adamsas.
- Boka Rio. Taip, regis, taip.
- Jergutėliau, kaip aš jam pavydžiu. Tai buvo pačios gražiausios mano gyvenimo akimirkos.
- Susišaudymas tęsiasi, - sumurmėjo Bartas.
Staiga prieš akis jis išvydo Džonio Volkerio galvą, pakabintą virš elektrinio Stivo Ordnerio židinio su nediduke bronzine lentele:

HOMO SKALBĖJAS
1973 m. lapkričio 28 d.
Žuvęs Dikmano gatvės kampe

- Ką sakėt? - sumišęs paklausė Haris Svinertonas.
- Sakiau, kad ir aš jam pavydžiu, - Bartas užmerkė akis. Jį persmelkė šleikštulys. *Aš byru į gabalus,* - pamanė jis. - *Taip, šis jausmas taip ir vadinasi.*
- O. Tad iki pasimatymo.
- Žinoma. Ir dar kartą ačiū, pone Svinertonai.
Bartas padėjo ragelį, atsimerkė ir vėl nužvelgė savo apnuogintą kabinetą. Tada paspaudė vidinio ryšio mygtuką.
- Filise?
- Taip, pone Deivisai?
- Džonis mirė. Šiandien skalbykla nebedirbs.
- Mačiau, kaip žmonės išeina, todėl taip ir pamaniau, - Filisės balsas skambėjo taip, tarytum ji būtų verkusi.
- Gal galėtum susisiekti su ponu Ordneriu, kol dar neišėjai, gerai?
- Žinoma.
Bartas apsisuko kėdėje ir pažvelgė pro langą. Ryškiai oranžinis greideris su grandinėmis ant labai didelių ratų slinko pro šalį raižydamas asfaltą. Tai jų kaltė, Fredi. Tik jų. Man sekėsi, kol tie vyrukai iš merijos nenusprendė sujaukti mano gyvenimo. Juk man sekėsi, tiesa, Fredi?
Fredi?
Fredai?
Suskambo telefonas, ir Bartas pakėlė ragelį.
- Tu išprotėjai, - iškart konstatavo Stivas Ordneris. - Visiškai kuoktelėjai.
- Ką nori tuo pasakyti?

- Noriu pasakyti, kad šįryt pusę dešimtos pats paskambinau ponui Monohanui. Lygiai devintą Makeno žmonės pasirašė sutartį dėl Voterfordo gamyklos. Tai kas, po perkūnais, atsitiko, Bartonai?

- Geriau tai aptarti akis į akį.

- Ir aš taip manau. Taigi pasistenkit sugalvoti skubų pasiaiškinimą, jei nori išsaugoti savo darbą.

- Nežaisk su manim, Stivai.

- Ką?

- Tu net neketini manęs palikti darbe, netgi šlavėjo pareigose. Aš jau parašiau savo atsistatydinimo pareiškimą. Jis užklijuotas, tačiau galiu pacituoti jį iš atminties. "Aš išeinu iš darbo. Pasirašo Bartonas Džordžas Deivisas."

- Bet kodėl? - Ordneris atrodė fiziškai sužeistas. Tačiau jis nedejavo kaip Arnis Volkeris. Bartas abejojo, ar Stivas Ordneris išvis kada nors dejavo nuo savo vienuoliktojo gimtadienio. Dejuodavo tik menkystos.

- Antrą valandą? - paklausė Bartas.

- Antrą valandą.

- Viso, Stivai.

- Bartai...

Jis padėjo ragelį ir dėbtelėjo į sieną. Po kiek laiko Filisė įkišo galvą į kabinetą, pavargusi, susinervinusi ir suglumusi po savo šmaikščia "Pagyvenusios damos" šukuosena. Boso, tyliai sėdinčio apnuogintame kabinete, vaizdas nė kiek nepakeitė jos dvasinės būsenos.

- Pone Deivisai, ar galiu eiti? Galėčiau ir pasilikti, jei...

- Ne, eik namo, Filise. Eik namo.

Ji, regis, norėjo dar kažką pasakyti, tačiau Bartas vėl nusisuko į langą, tikėdamasis išvengti nemalonios padėties. Po akimirkos durys švelniai užsidarė.

Apačioje katilas suinkštė ir nutilo. Stovėjimo aikštelėje ėmė burgzti mašinų varikliai.

Bartas sėdėjo tuščiame kabinete, tuščioje skalbykloje, kol atėjo laikas susitikti su Ordneriu. Jis norėjo atsisveikinti.

Ordnerio kontora buvo įsikūrusi centre, viename iš dangoraižių, kuris netrukus galėjo ištuštėti dėl energijos krizės. Tai buvo stiklinis septyniasdešimties aukštų pastatas, visada šaltas žiemą ir visada perkaitęs vasarą. "Amroco" kontora buvo penkiasdešimt ketvirtame aukšte.

Bartas pastatė mašiną požeminėje stovėjimo aikštelėje, eskalatoriumi pasikėlė iki pirmo aukšto, praėjo pro apsisukančias duris ir susirado liftus dešinėje. Jis kilo kartu su juodaode afrikietiška šukuosena. Ji vilkėjo megztinį ir rankoje laikė stenografistės bloknotą.

- Man patinka jūsų šukuosena, - nei iš šio, nei iš to burbtelėjo Bartas.

Juodaodė tik šaltai dėbtelėjo į jį ir nieko neatsakė. Visiškai nieko.

Stiveno Ordnerio sekretorės kabinete stovėjo laisvos formos kėdės, o po Van Gogo reprodukcija "Saulėgrąžos" sėdėjo raudonplaukė sekretorė. Ant

grindų buvo patiestas austrių spalvos kilimas. Netiesioginis apšvietimas. Netiesioginis muzikinis fonas, atliekamas Mantovanio.

Raudonplaukė nusišypsojo jam. Ji vilkėjo juodą megztinį, o jos plaukai buvo surišti auksine juostele.

- Ponas Deivisas?

- Taip.

- Prašau užeiti vidun.

Bartas atidarė duris ir užėjo vidun. Ordneris kažką rašė prie savo darbo stalo, kurio viršų dengė įspūdinga plastiko plokštė. Už jo pro langą matėsi vakarinė miesto dalis. Ordneris pakėlė galvą ir padėjo parkerį į šalį.

- Sveikas, Bartai, - tyliai pasisveikino jis.

- Sveikas.

- Sėskis.

- Nejau taip ilgai užtruksim?

Ordneris įdėmiai pažvelgė į jį.

- Norėčiau kirsti tau antausį. Ar tai žinai? Norėčiau kirsti tau antausį šiame kabinete. Ne uždrožti ar primušti. O kirsti antausį.

- Žinau.

- Tikriausiai tu net nenumanai, ką praleidai pro pirštus. Ko gero, Makeno žmonės prisigerino tau. Tikiuosi, jie tau daug sumokėjo. Kadangi aš norėjau tave paskirti šios korporacijos viceprezidentu už trisdešimt penkis tūkstančius dolerių per metus. Tikiuosi, jie sumokėjo daugiau.

- Jie nesumokėjo man nė cento.

- Ar tai tiesa?

- Taip.

- Tada kodėl, Bartai? Kodėl, dėl Dievo meilės?

- Ir kodėl aš turėčiau tau sakyti, Stivai?

Bartas atsisėdo ant kėdės, kurion ir turėjo sėstis - maldautojo kėdėn, pastatytoje kitoje didžiulio plastiku padengto stalo pusėje.

Akimirką Ordneris atrodė pasimetęs. Jis papurtė galvą it nestipriai sutrenktas boksininkas.

- Nes tu mano darbuotojas. Ar toks atsakymas tiks?

- Nelabai.

- Ką tai reiškia?

- Stivai, aš buvau Rėjaus Tarkingtono darbuotojas. Jis buvo tikras asmuo. Galėjai nekreipti į jį dėmesio, tačiau turėjai pripažinti, kad jis tikras. Kartais, kalbantis su juo, jis pagadindavo orą arba išsitraukdavo sieros iš ausies. Jis turėjo tikrų problemų. Kartais ja tapdavau ir aš. Sykį, kai pasiunčiau neteisingą sąskaitą moteliui iš Kreigerio aikštės, jis išmetė mane pro duris. O tu ne toks. "Žydroji juosta" - tau tik žaisliukas, Stivai. Aš tau visai nerūpiu. Tu tik rūpiniesi savo kilimu į viršų. Taigi nepradėk tų nesąmonių apie darbuotojus. Neapsimesk, kad įkišai savo pimpalą man į burną, o aš jį nukandau.

Jei Ordnerio veidą palygintume su siena, tai joje nesimatė nė vieno įtrūkimo. Jo veide atsispindėjo tik nežymus susirūpinimas, ir tiek.

- Ar tikrai tuo tiki? - paklausė Ordneris.

- Taip. Tau "Žydroji juosta" rūpi tik tiek, kiek ji gali paveikti tavo statusą korporacijoje. Tad baikime svaičioti. Štai, - Bartas pastūmė savo atsistatydinimo pareiškimą per stalą.

Ordneris vėl papurtė galvą.

- O kaip tie žmonės, kuriuos tu nuskriaudei, Bartai? Tuos mažus žmogelius. Nepaisant viso kito, juk tu buvai svarbus jiems, - Ordneris pasimėgavo šia fraze. - O kaip tie skalbyklos darbuotojai, kurie praras savo darbą, nes nėra kur perkelti skalbyklos?

Bartas kimiai nusijuokė ir tarė:

- Tu, pigus kalės vaike. Tu taip pakilai į viršų, kad nebepažvelgi žemyn, tiesa?

Ordneris nuraudo ir atsargiai paprašė:

- Paaiškink, Bartai.

- Visi skalbyklos darbininkai, nuo Tomo Grangerio iki skalbimo cecho darbininko Polako, turi nedarbo draudimą. Jie už tai moka. Jei tau nepriimtina ši samprata, galvok apie tai, kaip apie verslo išlaidas. Kaip kad keturių asmenų pietus "Bendžamino" restorane.

Ordneris apstulbo.

- Tai socialinio aprūpinimo pinigai, ir tu tai žinai.

- Tu pigus kalės vaike.

Ordneris sunėrė rankas, sudarydamas dvigubą kumštį. Jis tapo panašus į vaiką, kurį mokė sakyti "Tėve mūsų" klūpint prie lovos.

- Tu peržengei ribą, Bartai.

- Visai ne. Tu pasikvietei mane čionai. Tu paprašei manęs paaiškinti. Ir ką nori išgirsti? Atsiprašau, aš susimoviau, bet žadu viską atitaisyti? Aš negaliu to pasakyti. Aš nesigailiu. Ir neketinu nieko atstatinėti. O jei aš ir susimoviau, tai tik mudviejų su Mere reikalas. Ir ji niekad visko nesužinos. Nori pasakyti, kad aš nuskriaudžiau korporaciją? Nemanau, kad sugebėtum taip pameluoti. Korporacijai pasiekus tam tikrą dydį, jos jau niekas nebegali nuskriausti. Nebent Dievo ranka. Esant geriems laikams, korporacija gauna didžiulį pelną, o atėjus blogiems ji paprasčiausiai gauna pelną, na, o kai viskas eina velniop, korporacija nemoka pajamų mokesčio. Dabar tu tai *žinai.*

- O kaip tavo paties ateitis? Ir Merės?

- Tau tai visai nerūpi. Tai svertas, kurį manai galėsiąs panaudoti. Leisk man šio to tavęs paklausti, Stivai. Ar tai tiesiogiai palies tave? Ar tau sumažins atlyginimą? Tavo metinius dividendus? Tavo pensijos fondą?

Ordneris papurtė galvą.

- Važiuok namo, Bartai. Tu kaip nesavas.

- Kodėl? Nes aš kalbu apie tave, o ne vien apie baksus?

- Tu susinervinęs, Bartai.

- Tu nežinai, - Bartas atsistojo ir įsirėmė kumščiais į Ordnerio darbo stalą. - Pyksti ant manęs, tačiau nežinai kodėl. Kažkas pasakė tau, kad esant tokiai situacijai privalai pykti. Bet nežinai kodėl.

Ordneris atsargiai pakartojo:

- Tu susinervinęs.

- Esi velniškai teisus. O tu?

- Važiuok namo, Bartai.

- Nevažiuosiu, tačiau paliksiu tave ramybėje, o tu to ir tenori. Tik atsakyk man į vieną klausimą. Nors vieną sekundę liaukis būti korporacijos atstovu ir atsakyk man į vieną klausimą. Ar tau tai rūpi? Ar tai nors kiek tave jaudina?'

Ordneris ilgai žiūrėjo į jį. Miestas driekėsi už jo it į pilkumą ir miglą įsipainiojusių bokštų karalystė. Pagaliau Ordneris tarė:

- Ne.

- Gerai, - Bartas be jokio priešiškumo pažvelgė į Stivą. - Aš visai nenorėjau tavęs sudirbti. Taip pat ir korporacijos.

- Tad kodėl? Aš atsakiau į tavo klausimą, o tu atsakyk į manąjį. Galėjai sudaryti sutartį dėl Voterfordo gamyklos. Po to visa tai būtų tapę kažkieno kito rūpesčiu. Tad kodėl to nepadarei?

- Aš negaliu paaiškinti. Klausiau savęs. Tačiau manyje žmonės šneka skirtingomis kalbomis. Tai labai sunku paaiškinti. Bet aš pasielgiau teisingai.

Ordneris pažvelgė jam tiesiai į akis.

- O Merė?

Bartas tylėjo.

- Važiuok namo, Bartai.

- Ko tu nori, Stivai?

Ordneris nekantriai pakratė galvą.

- Mes jau baigėm, Bartai. Jei nori su kuo nors pasišnekėti, važiuok į barą.

- Ko tu iš manęs nori?

- Kad tu išsinešdintum iš čia ir važiuotum namo.

- O ko tu nori iš gyvenimo? Ko tu sieki?

- Važiuok namo, Bartai.

- *Atsakyk man*! Ko tu *nori*? - Bartas atvirai įsistebeilijo į Ordnerį.

- Aš noriu, ko ir visi kiti. Važiuok namo, Bartai, - tyliai atsakė Ordneris.

Bartas išėjo net neatsigręžęs. Ir niekada tenai nebesugrįžo.

Kai jis nusigavo į "Naudotus Maljorės automobilius", ėmė stipriai snigti, ir beveik visos mašinos važiavo užsidegusios priekinius žibintus. Jo mašinos valytuvai pastoviai mušė "pirmyn-atgal" taktą, o virš jų esantis pažliugęs sniegas varvėjo per stiklą it ašaros.

Bartas pastatė mašiną kitoje kontoros pusėje ir patraukė pas Maljorę. Prieš užeidamas vidun, jis nužvelgė savo vaiduoklišką atvaizdą lange ir nusitrynė rožinį luobelį nuo lūpų. Susitikimas su Ordneriu sunervino jį daug daugiau, nei jis tikėjosi. Vaistinėje Bartas nusipirko "Pepto-Bismolio" buteliuką ir išmaukė pusę jo pakeliui į čia. Turbūt nesituštinsiu visą savaitę, Fredai. Bet Fredo nebuvo namie. Galbūt jis išvyko aplankyti Monohano giminaičių Bombėjuje.

Moteris, dirbanti skaičiavimo mašinėle, keistai nusišypsojo jam ir pamojavo.

Maljorė buvo vienas. Jis skaitė "The Wall Street Journal", kai Bartas įėjo vidun. Maljorė įmetė laikraštį tiesiai į šiukšlių dėžę.

- Viskas ritasi *velniop*, - tėškė Maljorė, tarytum tęsdamas jau anksčiau pradėtą vidinį dialogą. - Visi tie brokeriai - tikros senės, kaip kad sako ponas Harvis. Ar prezidentas atsistatydins? Taip? Ne? Ar "GE" bankrutuos dėl energijos stygiaus? Tai tikra rakštis subinėj.

- Taip, - nežinodamas dėl ko sutinka, atsakė Bartas. Jis jautėsi nejaukiai ir nebuvo įsitikinęs, ar Maljorė prisiminė, kas jis toks. Ką man sakyti? *Aš tas vaikinas, pavadinęs jus kvailiu, prisimenat?* Viešpatie, juk taip negalima pradėti.

- Vis stipriau sninga, tiesa?

- Taip.

- Nekenčiu sniego. Lapkričio pirmą mano brolis važiuoja į Puerto Riką ir ten būna iki balandžio penkioliktosios. Jam ten priklauso keturiasdešimt procentų vieno viešbučio akcijų. Sako turįs prižiūrėti savo investicijas. Nesąmonė. Jis nesugebėtų prižiūrėti ir savo subinės, jei jam duotum muilo gabalėlį. Ko tu nori?

- Ką? - Bartas krūptelėjo ir pasijuto kaltas.

- Atvažiavai pas mane kažko paprašyti. Kaip aš galiu tavo prašymą išpildyti, jei nežinau, ko tu nori?

Taip atvirai užkluptas Bartas nežinojo, kaip pasakyti. Žodis, reiškiantis tai, ko jis norėjo, staiga tapo kampuotas ir stringantis gerklėje. Jis prisiminė vieną savo vaikystės įvykį ir truputį šyptelėjo.

- Ir kas čia juokinga? - draugiškai paklausė Maljorė. - Esant tokiam verslui, galėčiau ir pajuokauti.

- Kartą, dar būdamas vaikas, aš įsikišau jo-jo diską sau į burną.

- Ir tai juokinga?

- Ne, aš negalėjau jo ištraukti. *Tai* juokinga. Mama nuvedė mane pas daktarą ir jis išėmė diską. Jis dūrė man į užpakalį, o kai aš norėjau surikti, jis paprasčiausiai jį ištraukė.

- Aš neketinu badyti tau užpakalio. Ko tu nori, Deivisai?

- Sprogmenų.

Maljorė pažvelgė į jį ir išpūtė akis. Jis norėjo kažką pasakyti, bet tik pliaukštelėjo sau per atvėpusį žandikaulį.

- Sprogmenų?

- Taip.

- Taip ir žinojau, kad šis vaikinas - pamišėlis, - Maljorė tarė sau. - Tau išėjus, pasakiau Pitui: "Šis vaikinas ieško nelaimės". Štai ką aš jam pasakiau.

Bartas neatsakė. Kalbos apie nelaimę jam priminė Džonį Volkerį.

- Gerai, gerai, aš išklausysiu. Ir kam tau reikia sprogmenų? Nori susprogdinti Egipto prekybos parodą? Ar kokį lėktuvą? O galbūt žadi pasiųsti savo uošvę į orą?

- Dėl to negadinčiau sprogmenų, - atkirto Bartas, ir jiedu nusijuokė. Tačiau įtampa neatslūgo.

- Tad kam tau jų reikia? Ko taip nekenti?

- Tokių nėra. Jei norėčiau ką nors užmušti, nusipirkčiau šautuvą.

Tada jis prisiminė *nusipirkęs* šautuvą, netgi *du*, ir jo pilnas "Pepto-Bismolio" skrandis vėl susitraukė.

- Tad kam tau reikia sprogmenų?

- Aš noriu susprogdinti kelią.

Maljorė nepatikliai nužvelgė jį. Visos jo emocijos taip išsiplėtė, tarsi būtų pritaikęs jausmams savo didinančius akinius.

- Nori susprogdinti kelią? Kokį kelią?

- Jis dar nenutiestas.

Bartas ėmė jausti kažkokį iškrypėlišką malonumą. Ir, be abejo, tai atitolino neišvengiamą akistatą su Mere.

- Taigi tu nori susprogdinti dar nenutiestą kelią. Aš suklydau, misteri. Tu - ne pamišėlis. Tu - psichopatas. Ar gali man paaiškinti?

Atsargiai rinkdamas žodžius, Bartas atsakė:

- Jie pratęsia 784-ąjį kelią. Kai darbai bus baigti, valstijos magistralė eis tiesiai per miestą. Dėl tam tikrų priežasčių, kurių nenoriu - negaliu - minėti, tas kelias sudaužė dvidešimt mano gyvenimo metų. Tai..

- Nes jie nugriaus skalbyklą, kurioje dirbi, ir tavo namą?

- Iš kur sužinojot?

- Aš juk tau sakiau, kad viską patikrinsiu. Nejau manei, kad juokauju? Aš netgi žinojau, kad gali netekti darbo. Gal net prieš tau pačiam sužinant.

- Ne, aš tai žinojau jau prieš mėnesį, - visai negalvodamas atsakė Bartas.

- Ir kaip tu ketini tai padaryti? Ar planavai pravažiuoti pro statybas, uždegdamas detonatorius savo cigaru ir mėtydamas dinamito lazdeles pro mašinos langą?

- Ne. Per šventes technika paliekama statybos aikštelėje. Aš noriu susprogdinti visą techniką. Ir visus tris naujus viadukus. Ir juos taip pat.

Maljorė sukikeno. Jis prunkštė gana ilgai. Tada atmetė galvą ir gyvai nusikvatojo. Jo pilvas sulingavo, o diržo sagtis ėmė kilnotis aukštyn žemyn. Jo juokas buvo nuoširdus ir sodrus. Maljorė juokėsi, kol ašaros ištryško jam iš akių. Tada iš vidinės kišenės jis išsitraukė didžiulę komišką tarsi iš operos nosinę ir nusišluostė akis. Bartas stebėjo besijuokiantį Maljorę, staiga visiškai įsitikinęs, jog šis storulis stipriais akiniais parduos jam sprogmenų. Jis stebėjo Maljorę vos ne vos šypsodamasis. Jis visai nepyko: šiandien juokas atrodė visai geras dalykas.

- Žmogau, tu - beprotis, - apsiraminęs tarė Maljorė. - Kaip gaila, kad Pitas to negirdėjo. Jis niekada tuo nepatikės. Vakar tu pavadinai mane k-kvailiu, o š-šiandien...š-šiandien...

Maljorė vėl prapliupo juoktis ir valyti nosine akis.

Kai juokas išblėso, jis vėl paklausė:

- O kaip tu ketinai finansuoti šį sumanymą, pone Deivisai? Praradęs savo pelningą darbą?

Skambėjo gana keistai: *praradęs savo pelningą darbą*. Žodžiai atrodė teisingi. Jis prarado darbą. Visa tai buvo ne sapnas.

- Praeitą mėnesį atsiėmiau savo draudimo pinigus. Aš dešimt metų mokėjau už dešimties tūkstančių vertės draudimo polisą. Turiu apie tris tūkstančius dolerių.

- Tu jau seniai tai planavai?

- Ne, - sąžiningai atsakė Bartas. - Kai atsiėmiau draudimo pinigus, dar nežinojau, ką ketinu su jais daryti.

- Tada dar nežinojai, ką pasirinkti, tiesa? Svarstei, ar sudeginti kelią, sušaudyti jį, pasmaugti, ar...

- Ne. Aš tik nežinojau, ką toliau darysiu. O dabar žinau.

- Na, manęs gali nepriskaičiuoti.

- Ką? - visiškai apstulbęs Bartas sumirksėjo akimis. To scenarijuje nebuvo. Maljorė turėjo varginamai, tačiau tėviškai pakankinti, o tada parduoti sprogmenis. Maljorė turėjo perspėti jį, sakydamas kažką panašaus: *Jei tave sugaus, aš neigsiu kada nors girdėjęs apie tave.*

- Ką jūs pasakėt?

- Pasakiau ne. Ne. Ne, - jis palinko į priekį. Visi juokai išnyko nuo jo veido. Akys tapo plokščios, mažos ir nepaisant didinančių stiklų visai neprimenančios linksmo neapolietiško Kalėdų Senio akių.

- Klausykit, - Bartas tarė Maljorei. - Jei mane sugaus, aš neigsiu kada nors girdėjęs apie jus. Aš niekada nepaminėsiu jūsų vardo.

- Kurgi ne. Tu viską išpasakosi ir vis tiek būsi nepakaltinamas. O aš sėsiu visam laikui.

- Ne, paklausykit...

- Tai *tu* paklausyk. Tu juokingas, bet tik iki tam tikros ribos. O mes kaip tik ir priėjome tą ribą. Aš pasakiau ne, vadinasi, ne. Jokių ginklų, jokių sprogmenų, jokio dinamito, nieko. Kodėl? Todėl, kad tu - pamišėlis, o aš - verslininkas. Kažkas tau pasakė, kad galiu gauti įvairių dalykų. Taip, galiu. Aš gavau daugybę dalykų daugybei žmonių. Drauge ir pats šį tą užsidirbau. 1946-aisiais mane nuteisė nuo dviejų iki penkerių metų kalėti už neteisėtą ginklo nešiojimą. Išsėdėjau dešimt mėnesių. 1952-aisiais apkaltino sąmokslo rezgimu, tačiau aš išsisukau. 1955-aisiais apkaltino mokesčių vengimu, bet ir vėl išsisukau. 1959-aisiais apkaltino vogto turto laikymu, ir aš atsėdėjau aštuoniolika mėnesių Kasltone, tačiau vaikinukas, liudijęs prieš didžiąją žiuri, gavo naują būstą po žeme. Nuo 1959-ųjų mane bandė tris kartus apkaltinti. Du kartus bylą nutraukė, o nuo trečio kaltinimo išsisukau. Jie norėtų mane pričiupti, kadangi dar vienas svarus kaltinimas ir aš dvidešimčiai metų sėsčiau į kalėjimą be teisės - išeiti anksčiau už gerą elgesį. Po dvidešimties metų iš manęs liktų tik inkstai, kuriuos atiduotų kokiam nors Nortono nigeriui iš socialinės rūpybos palatos. Tau tai tik žaidimas. Beprotiškas, bet žaidimas. O man - visai ne. Manai sakąs teisybę, kad laikysi liežuvį už dantų? Bet tu meluoji. Ne man, o pačiam *sau.* Todėl atsakymas yra paprasčiausiai ne, - jis skėstelėjo rankomis. - Jei prašytum mergaičių, Viešpatie, aš tau už vakarykštį spektaklį veltui pristatyčiau netgi dvi. Tačiau tai ir viskas.

- Gerai, - Barto skrandis spazmavo kaip niekada. Atrodė, kad jis tuoj tuoj susivems.

- Ši vieta švari, ir aš tai žinau. Dar daugiau, aš žinau, kad *tu* irgi švarus, nors, Dievas žino, greit toks nebūsi, jei įgyvendinsi savo užmačias. Bet štai ką aš tau pasakysiu. Prieš porą metų pas mane atėjo nigeris ir paprašė sprogmenų. Ir jis neketino sprogdinti ką nors tokį nekaltą kaip kelias. Jis norėjo susprogdinti federalinio teismo pastatą.

"Nebepasakok man daugiau, - mąstė Bartas. - Aš tuoj susivemsiu". Atrodė, kad jo skrandis prikimštas plunksnelių, kurios bado skrandžio sieneles savo aštriais galiukais.

- Aš pardaviau jam sprogmenų, - tęsė Maljorė. - Truputį šio, truputį ano. Mes sudarėme sandėrį. Jis pasikalbėjo su savo vyrukais, aš - su savais. Gavau savo pinigus. Daugybę pinigų. O jis - sprogmenis. Nigerį su dviem bičiuliais sugavo jiems nespėjus padaryti žalos, ir ačiū Dievui. Tačiau aš nepraradau nė minutės savo miego jaudindamasis, kad jis viską išplepės farams, šalies prokurorui ar FTB. Ir žinai kodėl? Todėl, kad jis buvo kartu su visa pamišėlių *gauja* - nigerių pamišėlių, ir tai blogiausia farams, kadangi pamišėlių *gauja* - visiškai skirtingas atvejis. Vienam bepročiui kaip tu nusispjaut į viską. Jis perdega kaip lemputė. Tačiau jeigu veikia trisdešimt vyrukų ir tris iš jų sugauna, jie tik užsisiuva lūpas ir visą kaltę prisiima sau.

- Gerai, - vėl pakartojo Bartas. Jo akys atrodė mažos ir įkaitusios.

- Paklausyk, - truputį ramiau tarė Maljorė. - Vis tiek už tris tūkstančius baksų negalėtum įpirkti to, ko nori. Juk tai juodoji rinka, - supranti, ką turiu omeny? - sakau tikrąja šių žodžių prasme. Tau reikėtų trigubai ar net keturgubai daugiau pinigų, kad įpirktum tiek sprogmenų, kiek tau reikia.

Bartas neatsakė. Jis negalėjo išeiti, kol Maljorė jo nepaleido. Tai buvo panašu į nakties košmarą, bet deja. Jis vis kartojo sau, kad nepadarys nieko kvaila Maljorės akyse, pavyzdžiui, nežnaibys savęs norėdamas atsibusti.

- Deivisai?

- Ką?

- Vis tiek iš to nieko gero neišeitų. Nejau to nesupranti? Gali susprogdinti žmogų, žemės ribos ženklą ar meno kūrinį, kaip tas beprotis, kūju užsipuolęs pietos skulptūrą, tegul jam už tai nupūva pimpalas. Tačiau negali susprogdinti pastatų, kelių ar kažko panašaus. Būtent šito ir nesuprato tie pamišę nigeriai. Jei susprogdinsi federalinį teismo pastatą, federalai vietoj jo pastatys du - vieną vietoj buvusio, o kitą - visiems pro paradines duris įėjusiems juodašikniams laikyti. Jei žudysi farus, į vieno tavo užmuštojo vietą stos dar šeši - ir kiekvienas iš tų naujųjų tiesiog trokš paragauti juodos mėsytės. Tu negali laimėti, Deivisai. Nesvarbu, ar tu baltas, ar juodas. Jei stosi prieš tą kelią, jie pakas tave kartu su tavo namu ir darbu tiesiai po juo.

- Turiu eiti, - Bartas išgirdo save tariant.

- Taip, prastai atrodai. Privalai išmesti tai sau iš galvos. Galiu gauti tau seną kekšę, jei nori. Seną ir kvailą. Galėsi išsilieti ant jos ir atsikratyti tave ėdančių nuodų. Tu man netgi patinki ir...

Jis išbėgo. Išbėgo aklai pro duris, sekretorės kabinetą tiesiai į sniegą. Ten sustojo visas virpėdamas, įkvėpdamas į save baltą, šaltą, snieguotą orą. Staiga Bartas ėmė neabejoti, kad Maljorė tuoj prisivys jį ir paėmęs už pakarpos

vėl nusitemps į savo kabinetą. O tada kalbės iki galo. Gabrieliui paskelbus Apokalipsę, Vienaakis Salis vis dar kantriai aiškintų apie visų sistemų nepažeidžiamumą ir brukte bruktų jam seną kekšę.

Kai grįžo namo, sniegas jau buvo padengęs žemę per šešis colius. Pro šalį ką tik pravažiavo sniego valytuvai, todėl Bartui teko perkopti pusnis, norint įvažiuoti į keliuką prie namo. "LTD" lengvai susidorojo su užduotimi. Tai buvo gera, sunki mašina.

Namas skendėjo tamsoje. Kai atidarė duris, įėjo vidun ir nusipurtė sniegą ant kilimėlio, taipgi nepasigirdo nė garso. Mervas Grifinas nesikalbėjo su įžymybėmis.

- Mere? - pašaukė Bartas. Niekas neatsakė. - Mere?

Bartas jau buvo bepradedąs manyti, kad jos nėra namuose, tačiau išgirdo verksmą svetainėje. Jis nusivilko paltą ir pakabino jį į spintą. Po pakaba ant grindų stovėjo maža dėžutė. Tuščia dėžutė. Kiekvieną žiemą Merė pastatydavo ją ten, kad į ją varvėtų nutirpęs sniegas. Kartais Bartas nusistebėdavo: ir kamgi rūpi tie lašeliai spintoje? Šįkart atsakymas atskriejo labai greitai. Merei. Štai kam.

Bartas įžengė į svetainę. Merė sėdėjo ant sofos priešais neveikiantį "Zenitą" ir verkė. Ji nesinaudojo nosinaite. Jos rankos buvo nusvirusios. Merė visada verkdavo paslapčiom, nuėjusi į miegamąjį viršuje arba, jei verksmas užklupdavo netikėtai, visada prisidengdavo akis nosinaite. Dabar jos veidas atrodė apnuogintas ir begėdiškas, priklausantis lėktuvo katastrofos aukai. Bartui suspaudė širdį.

- Mere, - švelniai tarė jis.

Ji ir toliau verkė, net nepakeldama akių į jį. Bartas atsisėdo šalia.

- Mere, nėra jau taip blogai. Nėra, - tačiau jis abejojo.

- Tai galas, - sukūkčiojo Merė. Keista, bet niekada nepasiektas ar jau prarastas amžiams grožis sutvisko jos veide. Apimta visiškos nevilties, Merė tapdavo nuostabia moterimi.

- Kas tau pasakė?

- *Visi man pasakė*! - sušuko ji. Merė vis dar negalėjo pakelti akių, tačiau viena jos ranka perskrodė orą ir vėl nukrito ant kojos. - Skambino Tomas Grangeris. Tada Rono Stouno *žmona*. Dar vėliau Vincentas Meisonas. Visi norėjo sužinoti, kas tau atsitiko. O aš *nežinojau*! Aš nežinojau, kas tau *atsitiko*!

- Mere, - Bartas pabandė suimti jos ranką. Merė atitraukė ją, tarsi nuo jo būtų galima užsikrėsti.

- Ar tu baudi mane? - pagaliau Merė pažvelgė į jį. - Ar taip? Ar tu baudi mane?

- Ne, - iškart paprieštaravo Bartas. – O, ne, Mere.

Bartas norėjo pravirkti, bet dabar tai būtų buvusi klaida. Didelė klaida.

- Nes aš pagimdžiau tau negyvą kūdikį, o tada kitą - su savęs naikinimo įtaisu galvoje? Nejau manai, kad nužudžiau tavo sūnų? Ar tai ir yra priežastis?

- Mere, jis buvo *mūsų* sūnus...
- Jis *buvo tavo* sūnus! - išrėkė Merė.
- Nereikia, Mere. Nereikia, - Bartas pabandė ją sulaikyti, bet Merė atsitraukė nuo jo.
- Neliesk manęs.

Jiedu apstulbę sužiuro vienas į kitą, tarytum pirmą kartą suvokę, kad tarp jų plyti neaprėpiama balta erdvė, kokios niekada nesapnavo.

- Mere, aš negalėjau savęs sulaikyti. Patikėk manim, - tačiau tai buvo melas. Nekreipdamas į tai dėmesio, Bartas kalbėjo toliau: - Jei tai turėjo ką nors bendra su Čarliu, tai taip ir buvo. Padariau keletą dalykų, kurių nesuprantu. Aš... aš spalio mėnesį pasiėmiau savo draudimo pinigus. Tai buvo pirmas mano poelgis, pirmas *tikras* poelgis, tačiau įvairios mintys jau seniai sukosi mano galvoje. Tačiau daug lengviau daryti, nei kalbėti apie tai. Ar gali suprasti? Bent pamėginti suprasti?
- O kas bus man, Bartonai? Aš daugiau nieko nemoku, tik būti tavo žmona. Kas bus man?
- Aš nežinau.
- Panašu lyg būtum mane išprievartavęs, - Merė vėl pravirko.
- Mere, prašau nebedaryk to. Ne... nebebandyk to daryti.
- Kai darei *visa tai*, nejau nė karto nepagalvojai apie mane? Nejau nepagalvojai, kad aš *priklausau* nuo tavęs?

Bartas negalėjo atsakyti. Keista, bet šis pokalbis tapo panašus į pokalbį su Maljore. Tarytum Maljorė būtų sumušęs jį, parvežęs namo, užsivilkęs Merės drabužius ir užsidėjęs Merės kaukę. Kas toliau? Pasiūlymas pasidulkinti su sena kekše?

Merė atsistojo.

- Einu į viršų. Atsigulsiu.
- Mere...

Merė nepertraukė jo, tačiau jis nežinojo, kaip pratęsti šią frazę.

Merė išėjo iš kambario. Bartas girdėjo žingsnius jai lipant viršun. Tada pasigirdo lovos girgžtelėjimas. Ir verksmas. Bartas atsistojo, įjungė televizorių ir atsuko visą garsą, kad nebegirdėtų Merės raudų. Mervas Grifinas vėl šnekino įžymybes televizijos studijoje.

ANTRA DALIS

GRUODIS

O, meile, būkim atviri
Vienas kitam! Pasaulis prieš akis
Mums stoja it svajų šalis,
Įvairiaspalvis, kerintis ir išdidus,
Deja, be džiaugsmo, meilės ir šviesos,
Nėr čia teisybės, nei kuo skausmą numalšinti;
Todėl ir blaškomės po jį it paklaidinti,
Netyčia atsidūrę įkaršty kovos,
Kur neišmanėlių daugybė kaunas nuolatos.

Metju Arnoldas
"Doverio paplūdimys"

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 5-OJI

Jis gėrė savo asmeninį kokteilį iš "Sourthern Comfort" ir "Seven-Up" ir žiūrėjo kažkokią nežinomą televizijos programą. Programos herojus buvo arba civiliniais drabužiais vilkintis faras, arba privatus detektyvas. Kažkoks vyrukas trenkė jam per galvą, todėl civiliniais drabužiais vilkintis faras (arba privatus detektyvas) nusprendė, jog kažką užčiuopė. Tačiau jam nespėjus nieko pasakyti, televizoriaus ekrane pasirodė "Gravy Train" miltelių reklama. Vyriškis iš reklaminio klipo teigė, kad sumaišius "Gravy Train" su karštu vandeniu galima gauti puikų padažą. Jis paklausė publikos, ar šis padažas nepanašus į jautienos troškinį. Bartonui Džordžui Deivisui jis priminė skystus triedalus raudoname šuns dubenyje. Reklama baigėsi. Privatus detektyvas (arba civiliniais drabužiais vilkintis faras) klausinėjo juoduką barmeną, kuris jau buvo policijos įskaitoje. Barmenas liepė jam *atšokti*, *atsiknisti* ir dar pavadino jį *dabita*. Tai buvo labai šiurkštus barmenas, tačiau Bartonui Džordžui Deivisui atrodė, jog privatus detektyvas (arba civiliniais drabužiais vilkintis faras) gavo, ko nusipelnęs.

Bartas jau buvo gerokai įgėręs ir žiūrėjo televizorių vienais šortais. Namie buvo tvanku. Jis atsuko termostatą iki dvidešimt penkių laipsnių: tokia temperatūra tvyrojo kambariuose nuo tada, kai Merė jį paliko. Energijos krizė? Eik velniop, Dikai. Kartu su savo arkliu. Išvažiavęs į autostradą, Bartas nuspausdavo akceleratorių iki septyniasdešimties mylių per valandą, iškeldamas pirštą vairuotojams, paraginusiems jį sumažinti greitį. Prieš porą dienų per paslaugų visuomenei programą kalbėjo prezidento ekspertė vartotojų reikalams, kuri 1930-aisiais tikriausiai buvo tikra vaikiška žvaigždutė, kol laikas nepavertė jos politine hermafrodite. Ji vardijo būdus. Jūs ir aš galime taupyti elektrą namuose. Ji vadinosi Virdžinija Knauer ir labai entuziastingai kalbėjo apie įvairius būdus, kaip JŪS ir AŠ galime taupyti elektrą, kadangi tai jau tapo visuotine problema. Pasibaigus programai, Bartas nukėblino į virtuvę ir įjungė elektrinį maišytuvą. Ponia Knauer teigė, jog maišytuvai – antri iš daugiausiai elektros energijos suvartojančių prietaisų. Bartas paliko įjungtą maišytuvą per visą naktį, o atsikėlęs kitą rytą - vakar - pastebėjo, kad sudegė jo varikliukas. Didžiausi elektros suvartotojai, pasak ponios Knauer, buvo elektriniai šildytuvai. Bartas tokio neturėjo, tačiau ilgai žaidė mintimi nusipirkti tokį ir laikyti jį veikiantį, kol perdegs. Ko gero, jei jis būtų visiškai girtas, sudegtų kartu. Tai būtų galas visai šitai kvailai savęs gailėjimosi nesąmonei.

Bartas dar įsipylė gėrimo ir ėmė mąstyti apie senas televizijos programas, kurias rodė jiedviems su Mere dar būnant jaunavedžiams, o naujutėlis "RCA" televizorius - paprastas, juodai baltas, pastatomas ant grindų "RCA" televizorius - džiugino akį. Tada rodė "Džeko Benio programą" ir "Amosas ir Endis" - tuos originalius pamaivas nigerius; pirmąjį "Dregnetą" su Benu Aleksanderiu, o ne tuo naujoku, kažkokiu Hariu Džo Fraidžio partnerio vaidmenyje; "Greitkelio patrulį" su Broderiku Krofordu, rėkiančiu į mikrofoną, ir pro šalį lekiančiais "Biuikais" su šoniniais liukais; "Didžiausią jūsų šou", "Jūsų hitparadą" su Žizele Makenzi, dainuojančia "Žalias duris" bei "Svetimas rojuje". Rokenrolas pastarąją sunaikino. O ką manai apie galvosūkių žaidimus? "Tik-Tak- Pinigėliai" ir "Dvidešimt vieną" kiekvieną pirmadienio vakarą su Džeku Beriu? Žmonės įeidavo į atskiras būdeles ir užsidėdavo ausines, kad išgirstų sumautus neįtikėtinus klausimus, kuriuos jau žinojo iš anksto. "64000 dolerių vertės klausimas" su Holu Marču. Dalyviai nulipdavo nuo scenos su glėbiu knygų nuorodų. "Dotto" su Deku Narzu. Ir šeštadienio ryto programos, kaip antai "Enė Oukli", kuri visada gelbėdavo savo mažąjį broliuką Tagą nuo visokių nekrikščioniškų darbelių. Bartas visada spėliodavo, ar tas vaikiščias iš tikrųjų buvo jos benkartas. "Rin-Tin-Tin", kurio veiksmas vyko Apačių forte; "Seržantas Prestonas", klaidžiojęs po Jukoną; "Reindžeris" su Džoku Mahoniu; "Laukinis Bilis Hikokas" su Gajumi Medisonu ir Endžiu Divainu Džinglų vaidmenyje. Merė mėgdavo sakyti, kad jei žmonės sužinotų, jog Bartas žiūri visą šitą šlamštą, pamanytų, kad jis - silpnaprotis. Juk tokio amžiaus vyras! O Bartas atsakydavo, kad tai pravers bendraujant su vaikais. Nors niekada nebuvo jokių vaikų. Pirmasis gimė negyvas, - koks buvo senas anekdotas apie ratuotą persileidimą? -

o antrasis buvo Čarlis, apie kurį geriau negalvoti. Aš matau tave savo sapnuose, Čarli. Kiekvieną naktį Bartas susitikdavo su savo sūnumi kokiame nors sapne. Bartonas Džordžas Deivisas ir Čarlzas Frederikas Deivisas susijungdavo pasąmonės stebuklo dėka. Na, štai, drauguživi, mes ir vėl atsidūrėme Disnėjaus pasaulyje, Savęs Gailėjimosi žemėje, kur gondola galite nusileisti Ašarų kanalu, aplankyti Senųjų Nuotraukų muziejų ir pasivažinėti Nuostabiuoju Nostalgijamobiliu, vairuojamu Fredo Makmurėjaus. Paskutinė kelionės stotelė - ši nuostabi Vakarinės Krestaleno gatvės kopija. Ji čia, "Southern Comfort" butelyje, išsaugota visiems laikams. Teisingai, ponia, einant kakleliu, reikia palenkti galvą. Greitai kelias praplatės. O čia Bartono Džordžo Deiviso, paskutinio Krestaleno gatvės gyventojo, namas. Pažvelkite pro langą - sekundėlę, sūneli, tuoj tave pakelsiu. Taip, tai Džordžas, sėdintis priešais spalvotą "Zenito" televizorių dryžuotais boksininko šortais, geriantis ir verkiantis. Verkiantis? Be abejo, verkiantis. O ką daugiau veikti Savęs Gailėjimosi žemėje? Jis visą laiką verkia. Jo ašarų sroveles reguliuoja mūsų PASAULINIO GARSO INŽINIERIŲ KOMANDA. Pirmadieniais jis tik truputį apsiašaroja, nes tada išgeria nedaug. Likusią savaitės dalį jis verkia gerokai daugiau. Savaitgaliais ašaros tiesiog upeliais bėga, o per Kalėdas jis gali ir visai nuskęsti. Pripažįstu, jis vertas pasišlykštėjimo, tačiau jis - vienas populiariausių Savęs Gailėjimosi žemės gyventojų šalia ant "Empire State" pastato įsikūrusio King Kongo. Jis...

Bartas švystelėjo savo kokteilį į televizorių.

Tačiau gerokai pro šalį. Stiklinė atsitrenkė į sieną, nukrito ant grindų ir sudužo. Jis vėl pravirko.

Verkdamas Bartas mąstė: "Pažiūrėkit į mane, tik pažiūrėkit, Viešpatie, koks tu šlykštus. Tu - tokia mėšlo krūva, kad net sunku patikėti. Tu sugadinai sau gyvenimą ir Merei - taip pat, o dabar dar drįsti sėdėti ir iš to šaipytis, prakeikta atmata. Viešpatie, Viešpatie, Viešpatie..."

Nespėjęs savęs sulaikyti, Bartas patraukė prie telefono. Vakar girtas ir žliumbiantis paskambino Merei ir maldavo ją grįžti. Jis maldavo, kol ji pradėjo verkti ir padėjo ragelį. Toks baisus, trikdantis poelgis privertė jį nusišypsoti.

Bartas nusverdėjo į virtuvę, susirado šiukšlių samtelį bei šluotelę ir grįžo į svetainę. Jis išjungė televizorių ir sušlavė stiklo šukes. Tada truputį linguodamas nunešė jas virtuvėn, išmetė į šiukšlių dėžę ir sustingo vietoje, svarstydamas, ką daryti toliau.

Bartas girdėjo it vabzdį burzgiantį šaldytuvą, ir jis gąsdino. Atsigulė į lovą. Ir ėmė sapnuoti.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 6-OJI

Buvo pusė keturių, ir Bartas septyniasdešimties mylių per valandą greičiu lėkė magistrale namo. Diena buvo giedra, bet šalta, temperatūra vos siekė vieną laipsnį šalčio. Nuo to laiko, kai Merė jį paliko, Bartas kiekvieną dieną ėmė važinėtis magistrale: tai tarytum pakeitė jam darbą. Ir ramino. Kai

kelias driekėsi prieš akis, iš abiejų pusių apribotas ankstyvo žiemos sniego pusnių, jis jautėsi ramus, atsipalaidavęs nuo bet kokių minčių. Kartais Bartas savo linksmu baubiančiu balsu dainuodavo kartu su radiju. Dažnai tokių pasivažinėjimų metu norėdavo nesustodamas lėkti pirmyn, už kurą mokant kreditine kortele. Jis važiuotų į pietus, kol baigtųsi visi keliai arba pati žemė. Ar galima būtų nuvažiuoti iki Pietų Amerikos galiuko? Bartas nežinojo.

Tačiau jis visuomet grįždavo namo. Bartas išsukdavo iš magistralės, sukimšdavo mėsainį su bulvytėmis kokiame nors pakelės restoranėlyje, o tada patraukdavo miesto link ir pasiekdavo jį per saulėlydį ar iškart po jo.

Bartas visada važiuodavo Stentono gatve, sustodavo ir išlipęs apžiūrėdavo, kiek per dieną pasistūmėjo 784-asis kelias. Statybos kompanija sumontavo specialią platformą žiopliams, - senukams ir šiaip praeiviams, visada atrandantiems laisvą minutę, - ir dienos metu ji visada būdavo pilna. Žmonės rikiuodavosi palei turėklus lyg molinės antys šaudymo galerijoje, baltam garui besiverčiant jiems iš burnų, ir žiopsodavo į buldozerius, greiderius bei matininkus su savo sekstantais ir trikojais. Bartas būtų su malonumu iššaudęs juos visus.

Tačiau naktimis, temperatūrai nukritus iki septynių laipsnių šalčio, saulėlydžiui virtus karčia oranžine linija vakaruose ir tūkstančiui žvaigždžių šaltai sužibus dangaus skliaute, Bartas galėdavo vienas, niekieno netrukdamas, matuoti, kiek kelio darbai pasistūmėjo į priekį. Tenai praleistos akimirkos tapo labai svarbiomis: jis įtarė, kad tos akimirkos, praleistos ant stebėjimo platformos, "pakraudavo" jį, leisdamos išlikti pasaulyje bent jau pusiau sveiko proto. Tomis akimirkomis, prieš pasineriant į girtuoklystę, prieš atsirandant nenumaldomam norui paskambint Merei ir prieš nugrimztant į Savęs Gailėjimosi žemę, Bartas tapdavo sveikai mąstančiu savimi. Jis apsivydavo rankomis geležinį vamzdį ir įsistebeilydavo į statybas, kol pirštai tapdavo bejausmiai kaip pati geležis, ir nebebūdavo įmanoma nubrėžti ribos tarp jo - žmonių pasaulio - ir išorinio traktorių, kranų bei stebėjimo platformų pasaulio. Tomis akimirkomis nereikėdavo verkti ar prisiminti praeities raizginio. Tomis akimirkomis Bartas jausdavo *save*, šiltai pulsuojantį šaltame ankstyvos žiemos vakaro abejingume - tikrą žmogų, galbūt dar sudarantį visumą.

Dabar, skuosdamas septyniasdešimties mylių per valandą greičiu, vis dar likus keturiasdešimčiai mylių iki Vestgeito kelio mokesčių rinkliavos punkto, Bartas pastebėjo žmogaus siluetą, stovintį ant kelkraščio, iškart už 16-o išvažiavimo, įsisupusį į kareivišką paltą ir užsimaukšlinusį juodą megztą kepuraitę. Siluetas laikė užrašą: "LAS VEGAS". Apačioje provokuojančiai buvo pridurta: "ARBA NIEKUR!"

Bartas nuspaudė stabdžių pedalą ir pajuto, kaip saugos diržas įsirėžė jam į pilvą. Sucypė automobilio padangos. Bartas sustojo maždaug už dvidešimties jardų nuo žmogaus. Siluetas pasikišo užrašą po pažastimi ir pasileido jo link. Silueto bėgimo stilius išdavė Bartui, jog keliauninkė - mergina.

Atsidarė keleivio pusės durys, ir ji įsėdo.

- Ei, ačiū.

- Nėr už ką, - Bartas žvilgtelėjo į užpakalinio vaizdo veidrodėlį ir nuspaudė akceleratorių, vėl pasiekdamas septyniasdešimties mylių per valandą greitį. Kelias vėl nusidriekė priešais jį. - Ilgas kelias iki Vego.

- Taip, - ji nutaisė šypsenėlę, skirtą žmonėms, teigiantiems, jog iki Vego – ilgas kelias, ir nusimovė pirštines. - Ar neprieštarausi, jei užsirūkysiu?

- Ne, prašom.

Mergina išsitraukė "Marlboro" pakelį.

- Gal norėtum?

- Ne, ačiū.

Ji prikando cigaretę, iš palto kišenės išsitraukė virtuvinių degtukų dėžutę, prisidegė cigaretę, giliai įtraukė dūmą ir išpūtė jį, aptemdydama lango stiklą. Tada padėjo cigaretes ir degtukų dėžutę į šalį, atpalaidavo tamsiai mėlyną šaliką, apmuturiuotą aplink kaklą, ir tarė:

- Labai ačiū, kad sustojai. Lauke šalta.

- Ar ilgai laukei?

- Beveik valandą. Paskutinis vyrukas buvo girtas. Aš taip džiaugiausi išlipusi.

Bartas linktelėjo.

- Nuvešiu tave iki magistralės pabaigos.

- Pabaigos? Ar tu važiuoji į Čikagą?

- Ką? Ne, - Bartas pasakė savo miesto pavadinimą.

- Bet magistralė juk eina per ten, - iš kitos palto kišenės mergina išsitraukė apiplyšusį nuo dažno lankstymo kelių žemėlapį. - Taip *rodo* žemėlapis.

- Išlankstyk jį ir pažiūrėk dar kartą.

Mergina taip ir padarė.

- Kokios spalvos magistralės dalis, kuria dabar važiuojame?

- Žalios.

- O kokios spalvos toji dalis, kuri kerta miestą?

- Punktyrinės žalios. Ji... o, Dieve! Juk ji dar tik *statoma*!

- Teisingai. Įžymusis 784-ojo kelio pratęsimas. Mergaite, tu niekada nenusigausi į Las Vegą, jei neskaitysi žemėlapio paaiškinimų.

Mergina palinko prie žemėlapio, beveik įbesdama nosį į jį. Jos oda buvo šviesi, pieno spalvos, tačiau šaltis nudažė jos skruostus ir kaktą raudonai. Nosies galiukas raudonavo, o žemiau kairės šnervės pūpsojo mažas vandens lašelis. Gražios kaštoninės spalvos plaukai buvo trumpai apkirpti, tačiau ne profesionaliai - namų darbas. Tokius plaukus gaila kirpti, o dar blogiau - pasielgti su jais neprofesionaliai. Koks ten buvo O. Henrio apsakymas? "Išminčių dovanos". Ir kam tu nupirkai laikrodžio grandinėlę, mažoji klajokle?

- Ištisinė žalia linija prasideda ties Lendžiu, - tarė ji. - Koks atstumas iki ten nuo tos vietos, kur baigiasi ši dalis?

- Apie trisdešimt mylių.

- O, *Viešpatie.*

Mergina vėl įsistebeilijo į žemėlapį. Pro šalį pralėkė 15-as išvažiavimas.

- O koks yra aplinkinis kelias? - pagaliau paklausė ji. - Man tai - tamsus miškas.

- Geriausias yra 7-asis kelias. Į jį reikia išsukti paskutiniame išvažiavime, kurį vadina Vestgeitu, - Bartas padvejojo. - Tačiau geriau būtų, jei palauktum iki ryto. Ten yra "Holiday Inn" viešbutis. To išvažiavimo nepasieksime iki tamsos, o naktį geriau jau nevažiuoti autostopu 7-uoju keliu.

- Kodėl? - žiūrėdama į jį, paklausė mergina. Jos akys buvo žalios ir susijaudinusios: apie tokią spalvą gana dažnokai gali kur nors perskaityti, tačiau retai kada pamatysi.

- Tai aplinkinis miesto kelias, - atsakė Bartas, persirikiuodamas į kitą juostą ir aplenkdamas visą eilę mašinų, judančių penkiasdešimties mylių per valandą greičiu. Keletas vairuotojų piktai dėbtelėjo į jį. - Keturios juostos su betonine pertvara. Dvi juostos eina į vakarus Lendžio link, dvi kitos - į rytus miesto link. Daugybė prekybos centrų, greito maisto restoranėlių bei boulingo alėjų. Niekas nevažinėja dideliais atstumais. Tad niekas nenori sustoti.

- Aha, - atsiduso ji. - Ar į Lendį galima nuvykti autobusu?

- Buvo toks miesto autobusas, tačiau bankrutavo. Ko gero, yra tarpmiestinis.

- Ačiū, nereikia, - mergina sulankstė žemėlapį ir įsikišo jį į kišenę. Sunerimusi ji įsistebeilijo į kelią.

- Negali sau leisti pernakvoti motelyje?

- Pone, aš turiu trylika baksų. Negalėčiau išsinuomoti ir šuns būdos.

- Gali pernakvoti pas mane, jeigu nori.

- Taip, ir galbūt išleisk mane kaip tik čia.

- Nekreipk dėmesio. Aš atsiimu savo pasiūlymą.

- Be to, ką pamanytų tavo žmona? - ji skvarbiai nužvelgė jo vestuvinį žiedą. Šis žvilgsnis tarytum patvirtino jos mintį, kad jis taipgi šlaistosi aplink mokyklos žaidimų aikšteles, prižiūrėtojui išėjus namo.

- Mudu su žmona nebegyvename kartu.

- Tai atsitiko neseniai?

- Taip. Gruodžio pirmąją.

- Todėl dabar važinėji, ieškodamas pagalbos, - jos balse atsispindėjo panieka, tačiau tai buvo sena panieka, nebūtinai skirta būtent jam. - Ypač pagalbos iš jaunos merginos.

- Aš nenoriu nieko užversti, - sąžiningai atsakė Bartas. - Aš net nemanau, kad man pasistotų.

Jis suvokė ką tik ištaręs du žodžius, kurių dar niekada nebuvo vartojęs moters draugijoje, tačiau jie atrodė visai savo vietoje, tarytum kalbėtum apie orą.

- Ar tai turėjo nuskambėti kaip iššūkis? - paklausė ji, įtraukdama dūmą ir išpūsdama jį.

- Ne. Gali traktuoti kaip nori. Tačiau, mano nuomone, keliaujanti viena mergina visada turi būti pasiruošusi iššūkiams.

- Tai jau trečioji dalis, - jos balse vis dar jautėsi panieka ir priešiškumas, tačiau dabar jį nustelbė pralinksmėjimas. - Kaip tokia gera mergaitė kaip aš įsėdo į tokią mašiną kaip ši?

- Baikim visa tai. Tu nepakenčiama.

- Teisingai, tokia ir esu, - ji sutrynė cigaretę mašinos peleninėje ir suraukė nosį. - Tik pažiūrėkit. Juk ji pilna saldainių popierėlių, celofano ir dar visokiausio šlamšto. Kodėl nepasiimi šiukšlių maišo?

- Nes aš nerūkau. Jei būtum iš anksto paskambinusi ir pasakiusi: "Bartonai, senas drauguži, šiandien ketinu važiuoti autostopu magistrale, todėl pavežėk mane, gerai? Ir, beje, išsivalyk savo peleninę, nes žadu užsirūkyti", - aš būčiau taip ir padaręs. Kodėl neišmetei nuorūkos pro langą?

Mergina šypsojosi.

- Tu turi puikų ironijos jausmą.

- Toks jau mano liūdnas gyvenimėlis.

- Ar žinai, kiek laiko pūva nuorūka? Du šimtus metų, štai kiek. Po tiek laiko ir tavo anūkai bus mirę.

Bartas patraukė pečiais.

- Tu lyg niekur nieko leidi man kvėpuoti savo panaudotais kancerogenais ir ardyti plaučius, tačiau nenori išmesti nuorūkos pro langą, į magistralę. Gerai.

- Ir ką tai turėtų reikšti?

- Nieko.

- Paklausyk, ar norit mane išmesti? Taip?

- Ne. Gal geriau pakalbėkim apie ką nors neutralaus. Apie dolerio būklę. Apie Sąjungos būklę. Apie Arkanzasą.

- Geriau jau truputį nusnausiu, jei neprieštarausi. Regis, naktį man neteks miegoti.

- Puiku.

Mergina užsitraukė kepurę ant akių, sukryžiavo rankas ir nurimo. Po kelių akimirkų jos kvėpavimas pagilėjo ir sulėtėjo. Bartas retsykiais žvilgtelda-vo į ją, norėdamas geriau įsižiūrėti. Mergina mūvėjo aptemptus, nublukusius, plonus mėlynus džinsus. Jie buvo gerokai prigludę prie kojų, kad Bartas suprastų, jog mergina nemūvėjo kojinių ar pašiltintų kelnaičių. Tai buvo ilgos, patogiai sulenktos kojos, ko gero, raudonos it vėžys ir velniškai niežtinčios. Bartas jau norėjo pasiteirauti, ar jai niežti kojas, tačiau susilaikė, susipratęs, kaip tai nuskambėtų. Nuo minčių, jog ji visą naktį keliaus autostopu 7-uoju keliu, po truputį besistumdama į priekį arba stovėdama toje pačioje vietoje, Bartui pasidarė nejauku. Naktis, plonos kelnės, septynių laipsnių temperatūra. Galų gale, tai tik jos reikalas. Jei pakankamai sušals, galės užeiti kur nors ir sušilti. Jokių problemų.

Jie pravažiavo 13-ą ir 14-ą išvažiavimus. Bartas liovėsi žiūrėti į merginą ir visą dėmesį sutelkė į kelią. Spidometro rodyklė tarytum prilipo prie septyniasdešimties mylių padalos, ir Bartas nesitraukė iš kraštinės kairės juostos. Dar daugiau mašinų pyptelėjo jam. Pravažiuojant 12-ą išvažiavimą, vyriškis, vairuojantis furgoną su buferio lipduku "VAŽIUOK NE GREIČIAU 50", triskart pyptelėjo ir pasipiktinęs sublyksėjo šviesomis. Bartas tik iškėlė didįjį pirštą į viršų.

Vis dar neatmerkdama akių, mergina tarė:

- Per greit važiuoji. Dėl to jie ir pypsina.

- Aš ir pats žinau.

- Bet tau nerūpi.
- Taip.
- Tik dar vienas susirūpinęs pilietis, padedantis Amerikai atsikratyti energijos stygiaus.
- Man nusispjaut į energijos stygių.
- Taip mes visi sakome.
- Anksčiau važinėdavau penkiasdešimt penkių mylių per valandą greičiu. Nei daugiau, nei mažiau. Taip mano mašina nuvažiavo didžiausius nuotolius. O dabar protestuoju prieš Dresuoto Šuns Etiką. Be abejo, tu girdėjai apie tai per sociologijos kursą. O gal aš klystu? Aš nusprendžiau, kad tu studentė.

Mergina atsisėdo.
- Kurį laiką studijavau sociologiją. Tačiau niekada negirdėjau apie Dresuoto Šuns Etiką.
- Todėl, kad ją sugalvojau aš.
- O, su balandžio pirmąja, - jos balse suskambo pasibjaurėjimas. Ji vėl atsilošė ir užsitraukė kepurę ant akių.
- Dresuoto Šuns Etika, kurią 1973-iųjų pabaigoje sukūrė Bartonas Džordžas Deivisas, visiškai paaiškina tokias paslaptis, kaip monetarinė krizė, infliacija, Vietnamo karas ir dabartinė energetikos krizė. Paimkime energetikos krizę, kaip pavyzdį. Amerikiečiai - tai dresuoti šunys, šįkart išdresuoti mylėti naftą siurbiančius žaisliukus: mašinas, sniegomobilius, didžiules motorines valtis, motociklus, miniciklus, turistinius vežiojamus namelius ir dar daug daug kitų žaisliukų. Per laikotarpį nuo 1973-iųjų iki 1980-ųjų mus išdresuos nekęsti kuro reikalaujančių žaisliukų. Amerikiečiai mėgsta, kai juos dresuoja. Nuo to jie ima vizginti savo uodegas. Vartokite energiją. Nevartokite energijos. Nusišlapinkite ant laikraščio. Aš nesipriešinu energijos taupymui, aš priešinuosi dresavimui.

Bartas suprato mąstąs apie pono Piacio šunį, kuris galų gale liovėsi vizginti uodegą, užvertė akis, o tada iškando Luidžiui Brontičeliui gerklę.
- Panašu į Pavlovo šunis, - tęsė jis. - Jie buvo išdresuoti seilėtis, kai išgirsdavo varpelio skambėjimą. Mus išdresavo seilėtis, kam nors parodžius galingą automobilį su papildoma pavara arba spalvotą “Zenit” televizorių su motorizuota antena. Pats tokį turiu. Televizorius turi distancinio valdymo įtaisą. Gali sėdėti kėdėje ir perjunginėti kanalus, sumažinti arba padidinti garsą, išjungti arba įjungti televizorių. Kartą įsikišau įtaisą burnon ir nuspaudžiau televizoriaus įjungimo mygtuką - televizorius iškart įsijungė. Signalas perskrodė mano smegenis, bet vis tiek atliko savo darbą. Technologija - nuostabus dalykas.
- Tu - beprotis, - tarė ji.
- Ko gero.

Jiedu pralėkė pro 11-ą išvažiavimą.
- Geriau jau miegosiu. Pažadink, kai pasieksime pabaigą.
- Gerai.

Mergina sukryžiavo rankas ir vėl užmerkė akis.

Jie pravažiavo 10-ą išvažiavimą.

- Beje, aš priešinuosi visai ne Dresuotų Šunų Etikai. O faktui, kad šeimininkai - protiniai, moraliniai ir dvasiniai idiotai.

- Tu bandai nuraminti savo sąžinę retorikos lavina, - vis dar užmerktomis akimis pakomentavo ji. - Kodėl gi tau nesumažinus greičio iki penkiasdešimties mylių? Pasijusi geriau.

- *Aš nepasijusiu geriau*, - jis atrėžė taip aistringai, kad mergina atsitiesė ir pažvelgė į jį.

- Ar gerai jautiesi?

- Puikiai. Aš praradau savo žmoną ir darbą, nes arba pasaulis išprotėjo, arba aš. Tada įsisodinu autostopininkę, - devyniolikmetę mergiotę, kuriai turėtų būti natūralu, jog pasaulis išprotėjęs, - o ji man teškia, kad tai aš - beprotis, o visam pasauliui nieko nenutiko. Na, trūksta naftos, tačiau visa kita tiesiog puiku.

- Man dvidešimt vieneri.

- Kaip tau gerai, - karčiai atkirto Bartas. - Jei jau pasaulis toks sąmoningas, tai kodėl tokia mergiotė kaip tu keliauja autostopu į Las Vegą žiemos vidury? Planuodama praleisti visą naktį, stabdydama mašinas 7-ajame kelyje ir tikriausiai nušaldama kojas, kadangi nemūvi nieko po savo kelnėmis?

- Aš mūviu šį tą po savo kelnėmis! Kuo tu mane *laikai*?

- Aš laikau tave *kvaiša*! - suriko Bartas. - Tu nušalsi savo *subinę*!

- Ir tuomet negausi jos gabaliuko, tiesa? - maloniai pasiteiravo ji.

- O, Dieve, - sumurmėjo jis. – O, Dieve.

Jie prašvilpė pro sedaną, važiuojantį penkiasdešimties mylių per valandą greičiu. Sedanas pyptelėjo.

- *Išgraužk*! - sušuko Bartas. - *Išgraužk*!

- Geriau tučtuojau išleisk mane, - ramiai paprašė mergina.

- Nekreipk dėmesio. Aš neketinu padaryti avarijos. Miegok.

Mergina nepatikliai ilgai paspoksojo į jį, tada sukryžiavo rankas ir vėl užsimerkė. Jie pravažiavo pro 9-ą išvažiavimą.

Po keturių penkios jiedu pralėkė pro 2-ą išvažiavimą. Šešėliai, nutįsę per kelią, tapo savitai mėlyni: tokia savybe pasižymėjo tik žiemos šešėliai. Venera jau buvo rytuose. Artėjant prie miesto, automobilių ėmė daugėti.

Bartas žvilgtelėjo į merginą ir pamatė, kad ji jau sėdi ir žvelgia į skubančius, abejingus automobilius. Mašina, važiuojanti prieš juos, ant stogo gabeno Kalėdų eglutę. Žalios merginos akys buvo didelės, ir akimirką Bartas įkrito į jas ir pažvelgė į pasaulį neregėtai aiškiai, kaip žmogui pasitaiko labai retai. Jis išvydo, jog visos mašinos skuba į ten, kur šilta, kur galima sudarinėti verslo sandėrius, susitikti su draugais ar tęsti šeimyninį gyvenimą. Jis išvydo jų abejingumą svetimiems. Šią trumpą suvokimo akimirką Bartas suprato, ką Tomas Karlailas pavadino į priekį skubančiu didžiuliu negyvu pasaulio lokomatyvu.

- Ar dar daug liko? - pasiteiravo ji.

- Penkiolika minučių.

- Klausyk, jei buvau nepakenčiama...

- Ne, tai aš buvau nepakenčiamas. Beje, neturiu ką veikti, todėl galiu nuvežti tave į Lendį.

- Ne...

- Arba sumokėsiu už tavo kambarį "Holiday Inn" viešbutyje. Jokių įsipareigojimų. Taip sakant, linksmų Kalėdų.

- Ar tu tikrai nebegyveni su žmona?

- Taip.

- Ir taip neseniai?

- Taip.

- Ar ji išsivežė ir vaikus?

- Mes neturime vaikų.

Jie artėjo prie kelio mokesčių rinkliavos punkto. Žalios, leidžiančios pravažiuoti lempelės abejingai mirksėjo ankstyvose sutemose.

- Tada vežkis mane pas save.

- Aš neprivalau to daryti. Turiu omeny, tu neprivalai...

- Aš tik noriu šį vakarą būti ne viena. Be to, nemėgstu keliauti autostopu naktį. Tai baisu.

Bartas stabtelėjo prie kelio mokesčių rinkliavos punkto ir pravėrė langą, įleisdamas vidun šalto oro. Jis padavė mokesčių rinkėjui savo kortelę ir dolerį devyniasdešimt centų. Tada iš lėto ėmė riedėti į priekį. Jiedu pravažiavo pro atsispindintį ženklą su užrašu:

AČIŪ UŽ SAUGŲ VAŽIAVIMĄ!

- Gerai, - atsargiai ištarė Bartas. Jis žinojo, jog tikriausiai pasielgtų neteisingai, bandydamas ją įtikinti, - tikriausiai pasiektų visiškai priešingą rezultatą, - tačiau negalėjo liautis. - Klausyk, aš tik jaučiuosi labai vienišas tuščiame name. Galėsime pavakarieniauti ir pažiūrėti televizorių, kramsnodami spragėsius. Galėsi miegoti viršuje, o aš...

Ji nusijuokė, ir Bartas pažvelgė į merginą, tačiau dabar jau buvo sunku ją įžiūrėti. Atrodė, kad Bartas susapnavo ją. Ši mintis kėlė nerimą.

- Pakausyk, - prabilo mergina. - Geriau iškart tau pasakysiu. Tas girtuoklis, su kuriuo važiavau. Aš praleidau su juo naktį. Jis važiavo į Stilsoną, kur tu mane ir paėmei. Toks buvo užmokestis jam.

Bartas sustojo užsidegus raudonam šviesoforo signalui.

- Mano kambariokė perspėjo mane, kad taip ir bus, bet aš ja nepatikėjau. Aš neketinau dulkintis ir taip stumtis į priekį, tik ne aš, - ji kilstelėjo akis į jį, tačiau tamsoje Bartas vis dar nespėjo įsižiūrėti į jos veidą. - Tačiau tai *verčia* daryti ne žmonės. O atskilimas nuo visko, tarytum skrajotum padebesiais. Pasiekus didelį miestą ir pagalvojus apie visus jo gyventojus, norisi verkti. Nežinau kodėl, bet taip atsitinka. Todėl geriau praleidi naktį valydama kraujuojančius kokio nors vyruko spuogus, kad tik girdėtum jo kvėpavimą ir kalbą.

- Man nesvarbu, su kuo tu miegojai, - atkirto Bartas ir pajudėjo iš vietos. Automatiškai pasuko į Didžiąją gatvę, patraukdamas namo pro 784-ojo kelio statybas.

- Tas prekybos agentas, - tęsė mergina. - Jis buvo vedęs jau keturiolika metų. Spausdamas mane, jis vis kartojo tai. Keturiolika metų, Šerona, keturiolika metų, keturiolika metų. Jis baigė per maždaug keturiolika sekundžių,- liūdnai nusikvatojo ji.

- Ar toks tavo vardas? Šerona?

- Ne. Tikriausiai tai buvo jo žmonos vardas.

Bartas sustojo prie šaligatvio.

- Ką tu darai? - išsyk nepasitikinčiu balsu paklausė mergina.

- Nieko ypatinga. Tai mano kelionės namo dalis. Išlipk, jei nori. Parodysiu tau šį tą.

Jiedu išlipo iš mašinos ir patraukė prie ištuštėjusios stebėjimo platformos. Bartas padėjo nuogus delnus ant geležinio turėklo ir pažvelgė žemyn. Šiandien jie liejo asfalto pagrindą. Pastarąsias tris dienas jie lygino žvyrą. Dabar uždėjo asfalto pagrindą. Apleista technika - sunkvežimiai, buldozeriai ir geltoni ekskavatoriai - tyliai stovėjo vakaro šešėliuose lyg dinozaurai muziejuje. Štai čia - vegetaras stegozauras, ten - mėsėdžiai triceratopai ir baisus žemę rausiantis dyzelinis kastuvas. *Bon appètit**.

- Ką tu apie tai galvoji? - Bartas paklausė merginos.

- O ar turėčiau ką nors galvoti? - ji bandė suvokti, kas čia dedas.

- Privalai ką nors galvoti.

Mergina patraukė pečiais.

- Tai kelio darbai, na ir kas? Jie tiesia kelią mieste, kuriame tikriausiai niekada nebebūsiu. Ir ką turėčiau manyti? Bjauru.

- Bjauru, - atsipalaidavęs pakartojo Bartas.

- Aš užaugau Portlende, Meino valstijoje. Mes gyvenome dideliame gyvenamajame name, o kitoje gatvės pusėje pastatė milžinišką prekybos centrą...

- Ar jie nugriovė ką nors, kad jį pastatytų?

- Ką?

- Ar jie...

- A. Ne, ten paprasčiausiai buvo tuščia vieta, o už jos - didelis laukas. Man buvo tik šešeri ar septyneri. Maniau, kad jie visą amžinybę kas, draskys ir ars. Ir tada galvojau... juokinga... galvojau vien apie vargšę žemelę, tarytum jai būtų pastatę klizmą, nė karto nepaklausus, ar ji to nori, ar jai tai būtina. Tais metais buvau pasigavusi kažkokią žarnyno infekciją, tad tapau kvartalo klizmų eksperte.

- A.

- Vieną šeštadienį, kai nevyko darbai, mes nuėjome pažiūrėti statybų. Ten buvo labai tylu ir panašu į visa šita lyg į lovoje numirusį žmogų. Jau buvo pastatyta dalis pamatų, o iš cemento styrojo tie geltoni metaliniai daikčiukai...

- Centriniai armatūros strypai.

- Jei taip nori. Ten gulėjo daugybė vamzdžių ir vielos ritinių, apdengtų permatomu polietilenu, o aplinkui buvo išrausta žalia žemė. Juokinga pa-

---

* Gero apetito *(pranc.)*.

galvoti, kad kas nors vadintų žemę gerai išvirta. Tačiau ji man būtent taip ir atrodė - žalia. Ten mes žaidėme slėpynes, bet tada pasirodė mano mama, parsivedė mudvi su seserimi namo ir užkūrė pirtį. Ji perspėjo, kad maži vaikai gali pakliūti į didelę bėdą statybose. Mano sesutei tebuvo ketveri, ir ji rėkė it skerdžiama. Juokinga prisiminti. Ar jau galime grįžti į mašiną? Man šalta.

- Žinoma, - sutiko Bartas, ir jiedu vėl įsėdo mašinon.

Kai pajudėjo į piekį, mergina tarė:

- Nekad nemaniau, kad jiems kas nors iš to išeis, išskyrus netvarką. Tačiau greitai ten iškilo prekybos centras. Prisimenu tą dieną, kai jie išasfaltavo parkavimo aikštelę. O po kelių dienų atvažiavo keli vyrukai ir išpiešė geltonas stovėjimo linijas. Tada įvyko iškilmės, kažkoks subingalvis perkirpo juostelę, ir visi pradėjo naudotis centru, tarytum jo niekas nebūtų statęs. Prekybos centrą pavadino “Mamuto prekybos centru”, ir mano mama dažnai ten apsilankydavo. Kartais, jei mudvi su Endže eidavome kartu, aš pagalvodavau apie tuos oranžinius strypus, kyšančius iš cementinių blokų prie pat pamatų. Tai būdavo mano slapta mintis.

Bartas linktelėjo. Jis gerai pažinojo slaptas mintis.

- O ką tau tai reiškia? - pasiteiravo ji.

- Aš vis dar bandau išsiaiškinti, - atsakė Bartas.

Bartas ketino pašildyti pusfabrikačius, tačiau ji žvilgtelėjo šaldiklin, pastebėjo kepsnį ir pažadėjo jį iškepti, jei tik Bartas palauks.

- Žinoma. Aš nežinojau kiek laiko jį kepti ir kokioje temperatūroje.

- Ar tu pasiilgai savo žmonos?

- Velniškai.

- Nes nemoki išsikepti kepsnio? - paklausė ji, tačiau Bartas neatsakė.

Mergina iškepė bulvių ir išvirė šaldytus kukurūzus. Jie pavalgė pusryčių kampelyje. Ji sukirto keturis kepsnio gabaliukus, dvi bulves ir dvi kukurūzų burbuoles.

- Jau metus taip nevalgiau, - užsirūkydama ir nužvelgdama tuščią lėkštę, tarė ji. - Tikriausiai ištampysiu skrandį.

- O ką tu valgydavai?

- Zoologinius sausainius.

- Ką?

- Zoologinius sausainius.

- Taip ir pamaniau.

- Jie pigūs, o be to, užkemša skrandį. Beje, jie pilni maistingų medžiagų. Taip parašyta ant dėžutės.

- Kurgi ne. Nesuvaikėk, mergaite. Tu jau išaugai iš tokio amžiaus. Eikš čia.

Bartas įvedė merginą į valgomąjį ir atidarė Merės bufetą. Tada išėmė sidabrinį indą ir iš jo ištraukė stambią popierinių pinigų krūvelę. Mergina išpūtė akis.

- Ką tu apiplėšei, misteri?

- Aš apiplėšiau savo draudimo polisą. Štai. Čia du šimtai baksų. Galėsi pavalgyti.
Tačiau mergina net nepalietė pinigų.
- Tu kuoktelėjęs. Ir ką aš turėsiu padaryti už tuos du šimtus dolerių?
- Nieko.
Ji nusijuokė.
- Gerai, - Bartas padėjo pinigus ant bufeto krašto ir pastatė sidabrinį indą atgal į vietą. - Jei nepasiimsi jų rytoj ryte, aš nuleisiu juos į kanalizaciją.
Tačiau jis nemanė galėsiąs taip padaryti.
Mergina pažvelgė į jo veidą.
- Žinai, ko gero, tu taip ir padarysi.
Bartas neatsakė.
- Dar pamatysim, - tarė ji. - Ryte.
- Ryte, - pakartojo Bartas.

Bartas per televizorių žiūrėjo "Tiesą pasakius". Du dalyviai melavo apie pasaulio jojimo čempionę, o trečias sakė tiesą. Ekspertų grupė, į kurią įėjo Bilas Kalenas, Arlena Dal ir Kitė Karlail, mėgino atspėti, kuris dalyvis nemeluoja. Garis Mūras, tris šimtmečius gyvuojančio televizijos žaidimo vedėjas, šypsojosi, pasakojo anekdotus ir spaudinėjo skambutį, kai tik baigdavosi kiekvieno eksperto laikas.
Mergina žvelgė pro langą.
- Ei? Kas gyvena šioje gatvėje? Visi namai kaip išmirę.
- Aš ir Dankmanai. Tačiau Dankmanai išsikrausto sausio penktą.
- Kodėl?
- Kelias. Gal norėtum išgerti?
- Ką reiškia "kelias"?
- Jis eis per čia. Šis namas atsidurs kažkur skiriamosios juostos vidury, bent man taip atrodo.
- Todėl ir parodei man statybas?
- Tikriausiai. Aš dirbau skalbykloje už dviejų mylių nuo čia. "Žydrojoje juostoje". Kelias kirs ir ją.
- Todėl ir praradai darbą? Nes skalbykla užsidarė?
- Ne visai taip. Turėjau pasirašyti sutartį dėl naujos vietos priemiestyje, kurį vadina Voterfordu, bet to nepadariau.
- Kodėl?
- Negalėjau, - paprastai atsakė Bartas. - Nori išgerti?
- Nereikia manęs nugirdyti.
- O, Viešpatie, - Bartas išvertė akis. - Tavo smegenys dirba tik viena linkme, tiesa?
Stojo trikdanti tyla.
- Man patinka tik "atsuktuvai". Ar turi degtinės ir apelsinų sulčių?
- Taip.
- Marichuanos, žinoma, neturi.

- Ne, niekada nevartojau.

Bartas grįžo į virtuvę ir padarė "atsuktuvą". Sau susimaišė "Comfort" ir "Seven-Up" ir nunešė gėrimus į svetainę. Mergina žaidė su distancinio valdymo pulteliu, perjunginėdama kanalus bei atskleisdama pusės aštuntos programą: "Tiesą pasakius", sniegelis, "Kokia mano linija", "Aš svajoju apie Dženę", "Giligano sala", sniegelis, "Aš myliu Liusę", sniegelis, sniegelis, Džiulija Čaild, kiauksinti kaip šuo, panaudodama avokadus, "Nauja kaina teisinga" ir vėl Garis Mūras, skatinantis ekspertus atspėti, kuris iš trijų dalyvių yra tikras knygos apie tai, ką reiškia mėnesį klaidžioti po Saskačevano girią, autorius.

Bartas padavė merginai kokteilį.

- Ar valgėte vabalus, antrasis numeri? - paklausė Kitė Karlail.

- Kas jums yra? - nustebo mergina. - Nėra "Žvaigždžių kelio". Gal jūs stabmeldžiai?

- Jį rodo ketvirtą valandą per aštuntą kanalą.

- Ar žiūri jį?

- Kartais. Mano žmona visada žiūri Mervą Grifiną.

- Nemačiau jokių vabalų, - atsakė antrasis numeris. - Jei būčiau radęs, būčiau juos suvalgęs.

Publika linksmai nusikvatojo.

- Kodėl ji išsikraustė? Gali nesakyti, jei nenori.

Mergina šiltai pažvelgė į Bartą, tarytum jo išpažinties kaina būtų varginančiai didelė.

- Dėl tos pačios priežasties buvau atleistas ir iš darbo, - atsisėsdamas atsakė Bartas.

- Nes nenupirkai tos gamyklos?

- Ne. Nes nenupirkau naujo namo.

- Aš balsavau už antrą numerį, - tarė Soupi Seilsas, - kadangi jis atrodo, tarsi galėtų suvalgyti vabalą, jei tik jį rastų.

Publika vėl širdingai nusikvatojo.

- Nenupirkai...

Mergina nemirksėdama įsistebeilijo į jį. Jos akyse atsispindėjo baimės, susižavėjimo ir siaubo mišinys.

- Ir ką tu darysi?

- Nežinau.

- Tu nedirbi?

- Ne.

- Ką darai visą dieną?

- Važinėjuosi magistrale.

- O naktimis žiūri televizorių?

- Ir geriu. Kartais pasikepu spragėsių. Šį vakarą taip pat pakepsiu spragėsių.

- Aš nemėgstu spragėsių.

- Tada juos suvalgysiu aš.

Mergina nuspaudė išjungimo mygtuką ant distancinio pultelio (kartais Bartas vadindavo jį "moduliu", kadangi šiais laikais viskas, kas įsijungdavo

ir išsijungdavo, buvo vadinama moduliu), ir "Zenito" ekrano vaizdas virto ryškiu taškeliu, o po to ir visai išnyko.

- Pažiūrėkim, ar aš teisingai supratau, - prabilo mergina. - Tu išmetei savo žmoną ir darbą ant...

- Nebūtinai tokia seka.

- Nesvarbu. Tu išmetei juos ant šito kelio. Teisingai?

Bartas įsistebeilijo į tuščią televizijos ekraną. Nors jis retai sekdavo, kas vyksta ekrane, tačiau be jo pasijuto nepatogiai.

- Nežinau. Negali visada suprasti, kodėl tai padarei.

- Ar tai buvo protestas?

- Aš *nežinau*. Jei protestuoji, vadinasi, mąstai apie kažką geresnį. Žmonės protestavo prieš karą, nes manė, jog taika - geriau. Žmonės protestuoja prieš narkotikų įstatymus, nes mano, jog kiti įstatymai bus aiškesni, geresni ar ne tokie žalingi, ar... nežinau. Gal galėtum įjungti televizorių?

- Dar minutėlę, - Bartas vėl pastebėjo, kokios žalios ir atidžios it katės jos akys. - Ar tai dėl to, kad nekenti šito kelio? Technologinės visuomenės, kuriai jis atstovauja? Dehumanizuojančio poveikio...

- Ne.

Buvo sunku sakyti tiesą, todėl Bartas net nusistebėjo, kodėl dabar prakaituoja, jei melas galėtų greitai ir gražiai užbaigti šią diskusiją. Ji, kaip ir kiti vaikai, kaip Vinis ir visi kiti žmonės, manė, jog išsilavinimas - tiesa: jai reikėjo propagandos kartu su brėžiniais, o ne atsakymo.

- Visą gyvenimą mačiau, kap statomi keliai ir namai. Niekada apie tai nesusimąstydavau, išskyrus nepatogumą naudotis apvažiavimu ar pereiti į kitą pusę, nes šaligatvis būdavo išardytas ar statybos kompanija darbuodavosi griovikliu.

- Bet kai jis pataikė į namus... *tavo* namus ir tavo darbą, tu pasakei ne.

- Taip, pasakiau ne.

Tačiau Bartas nežinojo, kam jis pasakė ne. O galbūt pasakė taip? Taip, galų gale taip kažkokiam destruktyviam impulsui, kuris visada buvo jo dalis, toks pat savęs naikinimo mechanizmas kaip ir Čarlio auglys? Bartas panoro, kad Fredis grįžtų namo. Fredis galėtų pasakyti jai, ko ji tikėjosi. Tačiau Fredas nesirodė.

- Tu arba pamišėlis, arba tiesiog žavus.

- Žmonės yra žavūs tik knygose. Įjunk televizorių.

Mergina taip ir padarė. Bartas leido jai išsirinkti programą.

- Ką tu geri?

Buvo be penkiolikos devynios. Bartas jau atrodė įkaušęs, bet ne toks girtas, koks būtų buvęs sėdėdamas namuose vienas. Jis spragino kukurūzus virtuvėje. Jam patikdavo spoksoti, kaip jie sproginėja stikliniame puode, kildami į viršų it sniegas, pašokęs nuo žemės, o ne pabiręs iš dangaus.

- "Southern Comfort" ir "Seven-Up".

- *Ką*?

Bartas sutrikęs sukikeno.

- Gal galiu paragauti? - ji parodė tuščią stiklinę ir nusišypsojo. Tai buvo pirmas visiškai nesumišęs jos žvilgsnis nuo tada, kai sustojo ją pavežėti. - Darai prastą "atsuktuvą".

- Žinau. "Comfort" ir "Seven-Up" yra mano privatus gėrimas. Viešai geriu viskį. Nekenčiu viskio.

Spragėsiai susproginėjo, ir Bartas išpylė juos į didelį plastmasinį dubenį.

- Ar galiu paragauti?

- Žinoma.

Bartas sumaišė jai kokteilį, o tada užliejo lydyto sviesto ant spragėsių.

- Tai gerokai padidins cholesterolio kiekį tavo kraujyje, - tarė mergina, stovėdama tarpduryje tarp virtuvės ir svetainės. Ji gurkštelėjo kokteilio. - Ei, man jis *patinka*.

- Kurgi ne. Laikyk tai paslaptyje ir visada būsi pranašesnė.

Bartas apibėrė spragėsius druska.

- Tas cholesterolis perkraus tavo širdį. Kraujagyslės vis siaurės ir siaurės, o tada vieną dieną... *plyšt*! - ji dramatiškai susigriebė už krūtinės ir užsipylė kokteilio ant megztinio.

- Mano kraujo apytaka išvaro jį, - atkirto Bartas ir praėjo pro duris, brūkšteldamas per jos krūtis (paslėptas po liemenėle, sprendžiant iš jausmo). Tokio jausmo jau seniai nepatirdavo, liesdamas Merės krūtis. Tačiau galbūt ši mintis ne pati geriausia.

Ji suvalgė didžiąją spragėsių dalį.

Per vienuoliktos valandos žinias, kuriose dominavo energetikos krizė ir reportažai iš Baltųjų rūmų, mergina pradėjo žiovauti.

- Lipk viršun, - paragino Bartas. - Eik į lovą.

Ji dėbtelėjo į jį.

- Mes gerai sutarsime, - paaiškino Bartas, - jei tik liausies mėtyti į mane tokius išgąsčio kupinus žvilgsnius, kiekvienąsyk išgirdusi žodį "lova". Pirminė Didžiųjų Amerikos Lovų paskirtis yra miegojimas, o ne seksas.

Ji šyptelėjo.

- Netgi nenori pakeisti paklodžių?

- Tu jau didelė mergaitė.

Mergina ramiai pažvelgė į jį.

- Gali eiti su manim, jei nori. Taip nusprendžiau dar prieš valandą.

- Ne... tačiau net nenutuoki, koks viliojantis šis pasiūlymas. Per visą gyvenimą permiegojau tik su trim moterim, o su pirmom dviem taip seniai, kad beveik jų neatsimenu. Dar prieš vestuves.

- Juokauji?

- Visai ne.

- Paklausyk, tai būtų visai ne todėl, kad pavežei ar leidai pas save pernakvoti. Ar dėl pinigų, kuriuos pasiūlei.

- Gerai, kad taip pasakei, - tarė Bartas ir atsistojo. - Geriau lipk į viršų.

Mergina nepakluso.

- Privalai žinoti, kodėl to nedarai.

- Tikrai?
- Taip. Jei kažką darai ir negali to paaiškinti, - kaip kad tu sakei, - tai dar nieko, nes tai vis tiek padaroma. Tačiau jei nusprendi kažko nedaryti, privalai žinoti kodėl.
- Gerai, - Bartas linktelėjo valgomojo link, kur pinigai vis dar gulėjo sidabriniame inde. - Dėl pinigų. Tu per jauna užsiimti prostitucija.
- Aš jų neimsiu, - atrėžė ji.
- Žinau, kad ne. Todėl ir aš nieko *nedarysiu.* Aš noriu, kad tu juos paimtum.
- Nes ne visi tokie malonūs kaip tu?
- Teisingai, - Bartas aštriai pažvelgė į ją.
Mergina papurtė galvą ir atsistojo.
- Gerai. Bet tu buržua, ar žinai tai?
- Taip.
Ji priėjo prie jo ir pabučiavo į lūpas. Tai buvo jaudinanti akimirka. Bartas užuodė ją; kvapas buvo malonus. Jis akimirksniu susijaudino.
- Eik, - teištarė Bartas.
- Jei naktį persigalvosi...
- Nepersigalvosiu, - Bartas nulydėjo ją akimis, kai ji basakojė lipo laiptais aukštyn. - Ei?
Mergina pakėlusi antakius atsigręžė.
- Koks tavo vardas?
- Olivija, jei tau svarbu. Kvailas vardas, tiesa? Kaip Olivija De Haviland.
- Ne, man jis patinka. Labanakt, Olivija.
- Labanakt.
Ji užlipo į viršų. Bartas išgirdo šviesos jungiklio kliktelėjimą, kaip ir visada, kai Merė nueidavo miegoti anksčiau už jį. Jei gerai įsiklausytų, išgirstų iš proto varantį garsą, jos megztukui brūženantis į odą, kai nusitraukia jį per galvą, arba spraktelėjimą, džinsų sagčiai atpalaidavus liemenį...
Pasinaudodamas distanciniu moduliu, Bartas įsijungė televizorių.
Jo penis vis dar buvo kietas, besiremiantis į kelnių klyną. Merė vadindavo jį senąja uola arba į akmenį pavirstančiu gyvatuku dar jaunystėje, kai lova buvo tik dar viena sporto šaka. Bartas patraukė savo apatinių klostes, ir kai penis vis dar nenusileido, jis pats atsistojo. Po kiek laiko erekcija dingo, ir Bartas vėl atsisėdo.
Pasibaigus žinioms, prasidėjo filmas “Smegenys iš Aruso planetos” su Džonu Agaru. Bartas užmigo priešais televizorių su distanciniu moduliu, vis dar įspraustu į vieną ranką. Po kelių minučių kauburėlis vėl išdygo ties kelnių klynu, nes erekcija grįžo vogčiomis lyg žmogžudys, grįžęs į seną nusikaltimo vietą.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 7-OJI

Tačiau naktį Bartas nuėjo pas ją.
Jis susapnavo pono Piacio šunį, ir šį kartą, dar prieš šuniui puolant, jis žinojo, jog berniukas, besiartinantis prie šuns, yra Čarlis. Tai dar labiau

pablogino padėtį, ir kai šuo rovėsi į priekį, Bartas ėmė kapstytis iš sapno it žmogus, bandantis išsivaduoti iš smėlėto kapo.

Jo rankos perskrodė orą, ir jis prarado pusiausvyrą ant sofos, kur galiausiai buvo susirangęs. Akimirką Bartas varganai svyravo ant krašto, pasimetęs ir išsigandęs dėl mirusio sūnaus, kuris nuolat vis mirdavo jo sapnuose.

Bartas nugriuvo ant grindų, atsitrenkdamas galva ir susimušdamas petį, ir pakankamai prasiblaivė, kad suvoktų sėdįs savo svetainėje ir kad sapnas baigėsi. Tikrovė atrodė pasigailėtina, tačiau ne tokia siaubinga.

Ką jis veikė? It pro miglą grįžo tikrovės vaizdas, kaip jis pasielgė su savo gyvenimu. Perplėšė jį per patį vidurį lyg pigų drabužį. Niekas nebeatrodė teisinga. Jis žalojo save. Bartas jautė išsivadėjusį "Southern Comfort" skonį giliai gerklėje. Jis atsirūgo kažkokiu į rūgštį panašiu skysčiu ir vėl nurijo.

Bartas pradėjo drebėti ir apglėbė kelius, nesėkmingai bandydamas sustabdyti drebulį. Naktį viskas atrodė keista. Ką jis veikė, sėdėdamas ant svetainės grindų, laikydamas savo kelius ir drebėdamas it senas girtuoklis alėjoje? Arba it katatonikas, prakeiktas psichopatas – tai jau labiau panašu į tiesą. Ar taip ir yra? Ar jis psichas? Ne juokingas ir keistas pamišėlis, kvailys arba kirvio kotas, o visiškas psichopatas? Nuo tokios minties jį apėmė siaubas. Ar važiavo į automobilių kapines, norėdamas gauti sprogmenų? Ar tikrai garaže slėpė du šautuvus ir su vienu iš jų galėjo nušauti net dramblį? Dejonė ištrūko iš lūpų, ir Bartas pamėgino atsistoti. Kaulai sugirgždėjo it labai seno žmogaus.

Bartas užlipo laiptais, neleisdamas sau galvoti, ir įžengė į savo miegamąjį.

- Olivija? - sušnibždėjo jis. Tai atrodė absurdiška, kaip senuose filmuose su Rudolfu Valentinu. – Ar nemiegi?

- Ne, - ji net neatrodė mieguista. - Laikrodis neleido užmigti. Tas skaitmeninis. Jis kliksi ir *kliksi*. Ištraukiau kištuką iš rozetės.

- Gerai, - tai buvo beprasmiškas žodis. - Aš susapnavau blogą sapną.

Pasigirdo atmetamos anklodės šiugždesys.

- Eikš. Eikš pas mane.

- Aš...

- Ar *galėtum* užsičiaupti?

Bartas atsigulė pas ją. Olivija buvo nuoga. Jie pasimylėjo ir užmigo.

Ryte temperatūra tesiekė 12 laipsnių šalčio. Olivija paklausė, ar jis turi laikraštį.

- Turėdavom. Kenis Apslingeris išnešiodavo juos. Jo šeima išsikraustė į Ajovą.

- Ajovą, - pakartojo ji ir įjungė radiją. Vyriškas balsas pranešinėjo oro prognozes. Giedra ir šalta.

- Ar nori kepto kiaušinio?

- Dviejų, jeigu jų turi.

- Žinoma. Klausyk, dėl vakarykštės nakties...
- Pamiršk vakarykštę naktį. Aš pajutau orgazmą. Taip man atsitinka labai retai. Man patiko.

Bartas pajuto užliejantį išdidumą, galbūt ji ir norėjo, kad jis tai pajustų. Jis iškepė kiaušinius. Du jai ir du sau. Paskrudino duonos, išvirė kavos. Olivija išgėrė tris puodelius su grietinėle ir cukrumi.

- Tad ką tu darysi? - ji paklausė Barto, kai jiedu baigė pusryčiauti.
- Nuvešiu tave į magistralę.

Ji nekantriai numojo ranka.

- Ne to klausiau. Teiravausi apie tavo *gyvenimą*.

Bartas išsišiepė.

- Skamba rimtai.
- Ne man. O tau.
- Apie tai aš dar negalvojau. Žinai, prieš... - Bartas specialiai pabrėžė žodį "prieš", norėdamas apibrėžti savo gyvenimą ir visas jo dalis, kurias jis nustūmė nuo pasaulio krašto. - Prieš kirvio kirtį aš jaučiausi it pasmerktieji mirtininkų kamerose. Viskas atrodė nerealu. Atrodė, kad gyvenu stikliniame sapne, kuris niekada nesibaigs. Dabar viskas atrodo tikra. Vakar naktį... tai buvo labai tikra.
- Puiku, - Olivija iš tikrųjų atrodė patenkinta. - Bet ką dabar darysi?
- Aš tikrai nežinau.
- Liūdna.
- Tikrai? - paklausė Bartas. Tai buvo tikras klausimas.

Jiedu vėl sėdėjo mašinoje ir lėkė 7-uoju keliu Lendžio link. Priemiestyje eismas buvo sausakimšas, nes žmonės skubėjo į darbą. Jiems pravažiuojant pro 784-ojo kelio statybas, aikštelėje jau virė dienos darbai. Vyrai geltonais plastmasiniais, nuo smūgių saugančiais šalmais ir žaliais guminiais batais ropštėsi į savo mašinas. Baltas garas virto iš jų burnų. Vieno oranžinio sunkvežimio variklis sukrenkštė, pokštelėjo, vėl sukrenkštė ir užriaumojo visu galingumu. Vairuotojas spaudė akceleratorių, sukeldamas į karo sprogimus panašius garsus.

- Iš čia jie atrodo panašūs į mažus berniukus, žaidžiančius su mašinėlėmis smėlio dėžėje, - tarė Olivija.

Už miesto mašinų gerokai sumažėjo. Olivija be jokio sumišimo ar nenoro - ir be jokio ypatingo noro taip pat - paėmė du šimtus dolerių. Ji praplėšė savo palto siūlę, įsikišo tenai pinigus ir, paėmusi adatą bei mėlyną siūlą iš Merės siuvimo dėžutės, vėl užsiuvo plyšelį. Olivija atsisakė Barto pasiūlymo pavežėti ją iki autobusų stoties, teigdama, kad pinigų užteks ilgiau, jei ji važiuos autostopu.

- Taigi, ką tokia miela mergaitė, kaip tu, veikia tokioje mašinoje, kaip ši? - paklausė Bartas.
- Ką? - Olivija pakėlė akis į jį, išbudinta iš savų minčių.

Bartas šyptelėjo.

- Kodėl tu? Kodėl Las Vegas? Tu gyveni tokiose pat ribose kaip ir aš. Apšviesk mane.

Ji patraukė pečiais.

- Nėr ką pasakoti. Lankiau Niū Hampšyro universitetą Durhame. Tai netoli Portsmuto. Šiais metais buvau trečiakursė. Gyvenau ne studentų miestelyje. Su vaikinu. Mes nugrimzdome į narkotikų liūną.

- Turi galvoje heroiną?

Mergina linksmai nusijuokė.

- Ne, nepažinojau nė vieno, kuris vartotų heroiną. Mes, viduriniosios klasės narkomanai, mėgstame haliucinogenus. Lizergo rūgštį. Meskaliną. Kartais pijotą ar STP. Chemikalus. Nuo rugsėjo iki lapkričio patyriau šešiolika ar aštuoniolika transų.

- Į ką tai panašu? - pasiteiravo Bartas.

- Turi omeny, ar aš patyriau "blogų transų"?

- Ne, visai neturėjau to omeny.

- Pasitaikė blogų transų, tačiau ir juose būdavo gerų akimirkų. O daugybė gerų transų turėjo blogų aspektų. Kartą nusprendžiau, jog sergu leukemija. Labai išsigandau. Tačiau dažniausiai jaučiausi keistai. Niekada nemačiau Dievo. Niekada nenorėjau nusižudyti. Ir niekad nebandžiau ko nors užmušti.

Akimirką Olivija susimąstė.

- Kiekvienas vertina chemikalus savaip. Tiesuoliai, kaip Artas Linkleteris, sako, kad jie tave pribaigs. Kvankštelėję teigia, kad jie atvers visas duris, kurias nori atverti. Pavyzdžiui, gali rasti tunelį į savo vidų, tarytum tavo siela būtų it lobis iš H.Raiderio Hagardo romano. Ar kada nors skaitei jį?

- Skaičiau "Ją" dar būdamas vaikas. Ar ne jis parašė tą knygą?

- Taip. Argi siela - ne smaragdas, paslėptas stabo kaktoje?

- Niekada negalvojau apie tai.

- Man taip neatrodo. Papasakosiu, kas man nutiko geriausia ir blogiausia, veikiant chemikalams. Geriausia buvo pakilti savo kambaryje ir stebėti tapetus: visus tuos apvalius taškelius, kurie mano akyse virto snaigėmis. Sėdėjau svetainėje ir daugiau nei valandą stebėjau sniego pūgą ant mano sienos. Po kiek laiko išvydau mergaitę, kėblinančią per sniegą. Ant galvos ji ryšėjo labai storos šiurkščios medžiagos skarelę, kurią ji va šitaip bandė prilaikyti, - ji pakišo kumštį po smakru. - Nusprendžiau, kad ji eina namo, ir - bumpt! - išvydau visą užpustytą gatvę. Mergaitė nukėblino gatve, pasuko į keliuką ir dingo name. Tai buvo geriausias transas - sėdėti bute ir stebėti sienos viziją. Nors Džefas ją pavadino pasąmonės vizija.

- Ar Džefas ir buvo tas vaikinas, su kuriuo gyvenai?

- Taip. Blogiausias transas - kai nusprendžiau nerti į kriauklę. Nežinau kodėl. Kartais į galvą ateina keistos idėjos, kai esi transe, tik tada jos atrodo visiškai normalios. Man atrodė, jog *privalau* nerti į kriauklę. Tad užsidėjau naro kostiumą ir nėriau... ir į mane plūstelėjo visas tas *mėšlas*. Vis dar nesugebu suprasti, kiek tai buvo tikra, o kiek tik mano pasąmonės vaizdiniai. Kavos tirščiai. Marškinių skiautelė. Dideli sušokusių riebalų gabalai. Raudonas skystis, panašus į kraują. O tada ta ranka. Kažkokio vaikino ranka.

- Kas?
- *Ranka*. Pašaukiau Džefą ir pasakiau, kad kažkas nuleido kažką į kanalizaciją. Tačiau Džefas skraidžiojo kažkur kitur, ir aš likau viena. Nardžiau it pamišusi, kol pagaliau ištraukiau ranką. Ji gulėjo ant porceliano, taškuota nuo kavos tirščių. Minutėlei nuėjau į svetainę, norėdama pažiūrėti, ar Džefas jau atsipeikėjo, o grįžusi į virtuvę, rankos neberadau. Tai sujaudino mane. Kartais aš tai sapnuoju.
- Tai beprotybė, - tarė Bartas, sumažindamas greitį, nes jie kirto remontuojamą tiltą.
- Chemikalai paverčia tave bepročiu. Kartais tai visai gerai. Bet dažniausiai būna priešingai. Taigi, mes įsipainiojome į narkotikų biznį. Ar kada nors matei piešinį, vaizduojantį atomą su aplinkui besisukančiais protonais, neutronais ir elektronais?
- Taip.
- Tai va. Mūsų butas buvo branduolys, o žmonės, užeinantys pas mus ir vėl išeinantys – protonai ir elektronai. Žmonės, ateinantys ir išeinantys, visai nesusiję, kaip "Manheteno pasikeitime".
- Šitos knygos neskaičiau.
- O turėtum. Džefas visuomet sakydavo, jog Dos Pasosas - pats tikriausias gonzo žurnalistas. Iškrypėliška knyga. Taigi, kartais vakarais sėdėdavome, žiūrėdavome televizorių su išjungtu garsu ir klausydavomės muzikinių įrašų - visi tarytum suakmenėję. Kažkas dūko miegamajame, o aš beveik nė vieno nepažinojau. Supranti, ką turiu omeny?
Prisiminęs vakarėlius, kuriuose maklinėjo girtas ir apstulbęs it Alisa Stebuklų šalyje, Bartas atsakė teigiamai.
- Tad vieną vakarą rodė specialią Bobo Houpo laidą. Visi sėdėjo prisirūkę ir kvatojosi iš senų anekdotų bei juokelių apie valdžios krizę Vašingtone. Sėdėjome aplink televizorių kaip mamytės ir tėveliai namuose, ir aš pamaniau: štai kodėl mes išgyvenome Vietnamo karą - kad Bobas Houpas galėtų sujungti kartas. Svarbu tik tai, kiek sugebėsi pakilti.
- Tačiau tu buvai pernelyg tyra.
- Tyra? Ne, netiesa. Tačiau aš pradėjau galvoti apie paskutiniuosius penkiolika metų kaip apie groteskišką "Monopolijos" žaidimą. Francis Garis Pauersas nušaunamas savo automobilyje. Praleisk vieną ėjimą. Nigeriai išblaškyti gaisrininkų žarnomis Selmoje. Keliauk tiesiai į kalėjimą. Kovotojai už laisvę sušaudyti Misisipėje, eitynės, demonstracijos, Lesteris Medoksas su kirvio rankena, Kenedis bandytas susprogdinti Dalase, dar daugiau demonstracijų, Kento valstija, studentų streikai, moterų išsilaisvinimo judėjimas, ir dėl ko visa tai? Kad suakmenėjusių bukagalvių būrelis galėtų sėdėti sujauktame bute ir žiūrėti Bobą Houpą? Po velnių. Tad aš nusprendžiau išeiti.
- O Džefas?
Olivija patraukė pečiais.
- Jis gauna stipendiją. Jam gerai sekasi. Kitą vasarą žadėjo pas mane atvažiuoti, bet aš nežadu jo laukti.

Jos veidą iškreipė ypatingas nusivylimas, bylojantis apie vidinį pakantumą.
- Ar pasiilgsti jo?
- Kiekvieną naktį.
- Kodėl Vegas? Ar pažįsti ten ką nors?
- Ne.
- Gana juokinga vieta idealistei.
- Ar tokia mane ir laikai? - Olivija nusijuokė ir prisidegė cigaretę. - Galbūt. Tačiau nemanau, kad idealui reikalinga speciali aplinka. Noriu pamatyti tą miestą. Jis taip skiriasi nuo visos šalies, kad man gali ten patikti. Tačiau aš nežadu lošti. Aš tik noriu gauti darbą.
- O tada kas?
Ji išpūtė dūmą ir patraukė pečiais. Jie važiavo pro rodyklę su užrašu:

LENDIS 5 MYLIOS

- Bandysiu susitvarkyti gyvenimą. Nebeketinu vartoti narkotikų ir žadu mesti šitas, - Olivija pakėlė cigaretę į viršų. Ši atsitiktinai nubrėžė apskritimą, tarytum žinotų visai kitokią tiesą. - Nebeapsimetinėsiu, jog mano gyvenimas dar neprasidėjo. Deja, dvidešimt jo procentų jau prabėgo pro šalį. Grietinėlę jau nugėriau.
- Žiūrėk. Ten įvažiavimas į magistralę.
Bartas privažiavo prie krašto.
- O tu, žmogau? Ką tu darysi?
- Pažiūrėsiu, kas išeis. Dar neapsisprendžiau, - atsargiai atsakė Bartas.
- Atleisk, kad taip sakau, bet tu jau ne pačios geriausios formos.
- Atleidžiu.
- Štai. Paimk, - tarp dešinės rankos pirštų ji laikė mažą aliumininį paketėlį.
Bartas paėmė jį ir apžiūrėjo. Folija sužvilgo ryškioje rytmetinėje saulutėje ir pasiuntė šviesos strėliukes tiesiai jam į akis.
- Kas tai?
- Sintetinis meskalinas. Sunkiausias ir švariausias chemikalas, - Olivija padvejojo. - Gal geriau nuleisk jį į kanalizaciją, kai grįši namo. Jis gali tik dar labiau suknisti tau protą. Bet gali ir padėti. Girdėjau, kad taip pasitaiko.
- O ar matei?
Ji karčiai šyptelėjo.
- Ne.
- Ar padarysi šį tą dėl manęs? Jei galėsi?
- Jei galėsiu.
- Paskambink man per Kalėdas.
- O kam?
- Tu lyg knyga, kurios nepabaigiau skaityti. Aš norėsiu sužinoti, kaip tau sekasi. Skambink mano sąskaita. Štai, užrašysiu telefono numerį.
Bartas krapštė parkerį iš savo kišenės, kai Olivija atsakė:
- Ne.

Bartas sumišęs ir įskaudintas pažvelgė į ją.
- Ne?
- Jei reikės, gausiu numerį iš informacijos. Bet gal geriau bus neskambinti.
- Kodėl?
- Aš nežinau. Tu man patinki, bet atrodo, tarytum kažkas specialiai skaudintų tave. Negaliu paaiškinti. Panašu, lyg ketintum iškrėsti kažką beprotiška.
- Regis, aš pamišėlis, - Bartas išgirdo save sakant. - Ką gi, eik velniop.
Olivija nerangiai išlipo iš mašinos. Bartas palinko į priekį.
- Olivija...
- Galbūt tai visai ne mano vardas.
- O galbūt taip. Prašau paskambink.
- Būk atsargus su tuo daikčiuku, - ji parodė į mažą aliumininį paketėlį. - Tu klajoji padebesiais.
- Sudie. Būk atsargi.
- Atsargi, o ką tai reiškia? - vėl pasirodė karti šypsenėlė. - Sudie, pone Deivisai. Ačiū. Tu puikus lovoje, tikuosi, neprieštarausi, kad taip sakau? Bet tai tiesa. Sudie.
Mergina uždarė dureles, kirto 7-ąjį kelią ir sustojo prie įvažiavimo į magistralę. Bartas stebėjo, kaip ji pabandė sustabdyti kelias mašinas. Niekas nesustojo. Kelias atsilaisvino, ir Bartas apsuko mašiną, pypteldamas vieną kartą. Užpakalinio vaizdo veidrodėlyje jis išvydo, kaip ji pamojuoja.
Kvailelė, - pamanė Bartas, - prikimšta keisčiausių pasaulio puikybių. Tačiau, paliesdami radijo imtuvo jungiklį, jo pirštai virpėjo.

Bartas grįžo į miestą, įsuko į magistralę ir nuvažiavo du šimtus mylių septyniasdešimties mylių per valandą greičiu. Vieną akimirką vos neišmetė aliumininio paketėlio pro langą. Kitą akimirką vos neįsidėjo tabletės į burną. Galų gale Bartas įsikišo ją palto kišenėn.

Grįžęs namo, jautėsi visiškai išsunktas, be jokių emocijų. Per dieną 784-asis kelias pasistūmėjo į priekį. Po poros savaičių skalbykla sulauks griovik-lio. Jie jau išsivežė sunkiąją įrangą. Prieš tris dienas Tomas Grangeris papasakojo apie tai keisto, nerangaus telefoninio pokalbio metu. Griovimo dieną Bartas būtinai ateis pažiūrėti. Netgi pasiruoš sumuštinių pietums.
Pašto dėžutėje jis rado laišką Merei nuo jos brolio iš Džeksonvilio. Taigi jis dar nežino apie išsiskyrimą. Bartas abejingai padėjo laišką prie kitų Merei skirtų laiškų, kuriuos vis užmiršdavo jai persiųsti.
Bartas įkišo pusfabrikačių vakarienę į orkaitę ir pagalvojo apie kokteilį, tačiau nusprendė negerti. Jis norėjo galvoti apie savo vakarykštį seksualinį nuotykį su mergina, mėgautis juo, ištirti visus niuansus. Keletas kokteilių, ir nuotykis taptų nenatūralaus, karštligiško, blogo sekso filmo - "Nepailstan-

čios moksleivės", "Parodykite identifikacinę kortelę" - atspalvį, o Bartas nenorėjo prisiminti Oliviją tokią.

Tačiau vaizdas - toks, kokio norėjo - nesirodė. Bartas nevaliojo prisiminti jos jaudinančio krūtų prisilietimo ar paslaptingo spenelių skonio. Žinojo, jog pati meilės akto frikcija buvo daug malonesnė su ja nei su Mere. Olivijos vidus buvo jauki vietelė. Kartą jo penis su pokštelėjimu, lyg būtų iššautas šampano kamštis, išsprūdo iš jos makšties. Tačiau Bartas negalėjo prisiminti malonumo esmės. Nevaliodamas jos pajusti, norėjo masturbuotis. Šis noras sukėlė jam šleikštulį. Dar daugiau, šis šleikštulys kėlė dar didesnį pasišlykštėjimą. Ji - ne šventoji, - Bartas užtikrino save, sėsdamasis prie vakarienės. - Tik valkatėlė. Taigi, Las Vegas. Bartas panoro pažvelgti į šį atsitikimą ligota Maljorės akimi, ir tai sukėlė didžiausią pasišlykštėjimą.

Vėliau, tą patį vakarą, Bartas prisigėrė, nekreipdamas dėmesio į savo gerus norus, o apie dešimtą, kaip įprasta, užsinorėjo paskambinti Merei. Tačiau, užuot paskambinęs, ėmė masturbuotis priešais televizorių ir išsiliejo, pranešėjui nenuginčijamai teigiant, jog "Anacinas" - greičiausiai ir geriausiai panaikina skausmą.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 8-OJI

Šeštadienį Bartas neišvažiavo pasivažinėti. Jis be tikslo slankiojo po namus, atidėliodamas būtiną atlikti reikalą. Galų gale paskambino savo uošviams. Lesteris ir Džina Kelovėjai, Merės tėvai, buvo beveik septyniasdešimtmečiai. Prieš tai paskambinus, ragelį pakėlė Džina (kurią Čarlis visada vadino "Mama Džina"). Jos balsas iškart atšalo, kai tik suprato, kas skambina. Jai ir, be abejo, Lesteriui Bartas atrodo it koks gyvulys, pribėgęs ir įkandęs jų dukteriai. O dabar gyvulys skambinėjo jiems (akivaizdžiai girtas), inkšdamas, kad jų mergaitė grįžtų pas jį, ir jis vėl galėtų jai įkąsti.

Bartas išgirdo Merę atsakant:

- Alio?

- Čia aš, Mere.

- O, Bartai. Kaip laikaisi?

Jos balso nebuvo įmanoma įskaityti.

- Po truputį.

- Kaip laikosi "Southern Comfort" atsargos?

- Mere, aš nebegeriu.

- Ar tai pergalė? - Merė kalbėjo šaltai, ir Bartas pajuto paniką, nes jo nuomonė, regis, buvo klaidinga. Ar galėjo asmuo, kurį taip ilgai ir gerai pažinojo, taip lengvai atitolti?

- Ko gero, taip, - neįtikinamai atsakė jis.

- Kaip supratau, skalbyklą teko uždaryti.

- Turbūt tik laikinai.

Bartą apėmė keistas pojūtis, kad jis kyla liftu, nejaukiai kalbėdamasis su asmeniu, laikančiu jį šernu.

- Tomo Grangerio žmona sakė visai ką kita, - na, pagaliau kaltinimas. Kaltinimas jau geriau negu nieko.

- Tomas neturės jokių problemų. Jau daugelį metų dėl jo vyko konkurencija. Jį užverbavo "Švaraus valymo" žmonės.

Bartui pasirodė, kad Merė atsiduso.

- Kodėl tu skambini, Bartai?

- Manau, mes turime susitikti, - atsargiai prabilo jis. - Turime pasikalbėti, Mere.

- Ar apie skyrybas? - Merė paklausė pakankamai ramiai, tačiau Bartas šįsyk pajuto paniką jos balse.

- Ar tu to nori?

- Aš nežinau, *ko* noriu, - jos ramumas išgaravo, užleisdamas vietą pykčiui ir baimei. - Maniau, kad viskas gerai. Buvau laiminga ir galvojau, kad tu - taip pat. O dabar viskas iš karto pasikeitė.

- Tu manei, kad viskas gerai, - pakartojo Bartas. Staiga jis įpyko. - Tada buvai visiška kvailė, jei taip manei. Nejau manei, jog nusviedžiau savo darbą į šalį dėl juoko it koks studenčiokas - vyšninę bombą į tualetą?

- Tai kas tada, Bartai? Kas atsitiko?

Jo pyktis susmuko it pageltusi, aptirpusi pusnis, ir Bartas pajuto, kaip kaupiasi ašaros. Jis niūriai nuvijo jas šalin, jausdamasis išduotas. Blaiviam taip neturėjo nutikti. Blaivas galėjo suimti save į rankas. Tačiau Bartas troško išspjauti viską iš vidaus ir prapliupti ašaromis ant Merės kelių it vaikas su sulūžusiom rogutėm ir nubrozdintu keliu. Bet jis negalėjo pasakyti, kas jam atsitiko, nes tiksliai nežinojo, o verkti be priežasties - tas pats, kas pamišimas.

- Aš nežinau, - pagaliau atsakė Bartas.

- Čarlis?

- Jei jis ir yra visa ko dalelė, tai kaip galėjai būti tokia akla ir nematyti likusių priežasčių, - bejėgiškai tarė jis.

- Man irgi jo trūksta, Bartai. Vis dar. Kiekvieną dieną.

Vėl pasipiktinimas. *Kažkaip keistai aš stengiuosi jį parodyti.*

- Tai nieko neduos, - galų gale nusprendė Bartas. Ašaros bėgo jo skruostais, tačiau jis neleido joms atsispindėti jo balse. *Ponai, regis, mes jas nulaižėme*, - pamanė ir vos nesukikeno. - Tai ne telefoninis pokalbis. Skambinu, norėdamas pakviesti pietų pirmadienį "Hendžio Endžio" restorane.

- Gerai. Kada?

- Man nesvarbu. Aš bet kada galiu išeiti iš darbo, - pokštas nukrito ant grindų ir be kančių mirė.

- Pirmą valandą? - paklausė Merė.

- Gerai. Aš parinksiu staliuką.

- Užsakyk jį iš anksto, o neatsibelsk vienuoliktą, kad prisigertum.

- Negersiu, - paklusniai užtikrino Bartas, žinodamas, jog turbūt bus priešingai.

Stojo pauzė. Regis, nebebuvo ką sakyti. Kažkur pasimetę laidų ūžesy vaiduokliški balsai aptarinėjo vaiduokliškus reikalus. Staiga Merė pasakė tai, kas Bartą visiškai apstulbino.

- Bartai, tau reikia nueiti pas psichiatrą.
- Pas ką?
- Pas psichiatrą. Žinau, kaip tai skamba, tačiau noriu, kad žinotum: nepaisant mūsų sprendimo, negrįšiu pas tave, kol nesutiksi apsilankyti pas jį.
- Viso, Mere, - iš lėto pratarė Bartas. - Pasimatysime pirmadienį.
- Bartai, tau reikia pagalbos, kurios aš negaliu suteikti.

Atsargiai, kuo giliau perverdamas dvi laido mylias peiliu, Bartas atsakė:
- Aš jau seniai tai žinojau. Viso, Mere.

Bartas padėjo ragelį, nesulaukęs atsakymo, ir pasijuto patenkintas. Žaidimas sužaistas. Jis sviedė plastikinį pieno ąsotį per kambarį ir apsidžiaugė nepaleidęs ko nors dūžtamo. Bartas atidarė spintelę, kabančią virš kriauklės, ištraukė pirmas dvi pasitaikiusias stiklines ir metė jas į grindis. Jos sudužo.

Mažvaikis, sumautas mažvaikis! - jis suriko ant savęs. - *Ir kodėl tu nesulaikai prakeikto kvėpavimo, kol visiškai NEPAMĖLYNUOSI*!

Bartas trenkė kumščiu į sieną, norėdamas užgniaužti balsą, ir suriko iš skausmo. Jis suspaudė savo sužeistą dešinį delną kairiajame ir visas drebėdamas sustojo virtuvės vidury. Suėmęs save į rankas, Bartas susirado šiukšlių samtelį su šluotele ir sušlavė šukes, jausdamasis įbaugintas, piktas ir pagiriotas.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 9-OJI

Bartas įsuko į magistralę, nuvažiavo šimtą penkiasdešimt mylių ir grįžo atgal. Jis nesiryžo važiuoti toliau. Tai buvo pirmasis kuro stygiaus sekmadienis, todėl visos degalinės šalia magistralės stovėjo uždarytos. Bartui nesinorėjo eiti pėsčiomis. Matai? - tarė sau. - Štai kaip jie prigriebia tokius šūdžius kaip tu, Džordžai.

Fredai? Ar tai tikrai tu? Ir kam turiu būti dėkingas už tavo vizitą, Fredai?

Atsiknisk, drauguži.

Pakeliui į namus Bartas išgirdo per radiją tokius visuomeninius patarimus:

- Taigi jūs nerimaujate dėl benzino stygiaus ir norite užtikrinti, jog jūs ir jūsų šeima jo nepritrūks šią žiemą. Tad dabar traukiate į artimiausią degalinę su tuzinu penkių galonų bakelių. Tačiau jei iš tikrųjų rūpinatės savo šeima, geriau apsisukite ir grįžkite namo. Neteisingas benzino laikymas yra pavojingas. Be to, tai ir neteisėta, bet akimirką užmirškite apie tai. Pagalvokite: kai benzino garai susimaišo su oru, jie gali sprogti. O vienas benzino galonas prilygsta dvylikos dinamito lazdelių sprogimo potencialui. Pagalvokite apie tai, prieš užpildydami tuos bakelius. Ir dar pagalvokite apie savo šeimą. Matote, mes norime, kad jūs gyventumėte.

Tai buvo komunalinės tarnybos pranešimas iš "WLDM". Muzikantai prašo jūsų palikti benziną saugoti žmonėms, turintiems pritaikytą tam tikslui įrangą.

Bartas išjungė radiją, sumažino greitį iki penkiasdešimties mylių per valandą ir grįžo į pirmąją važiavimo juostą.

- Dvylika dinamito lazdelių, - sumurmėjo jis. - Tai neįtikėtina.

Jei jis būtų žvilgtelėjęs į užpakalinio vaizdo veidrodėlį, būtų išvydęs savo šypsnį.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 10-OJI

Bartas įžengė į "Hendžio Endžio" restoraną iškart po pusės dvyliktos, ir metrdotelis pasiūlė jam staliuką šalia stilizuotų šikšnosparnio sparnų, vedančių į svetainę. Tai buvo ne pats geriausias staliukas – vienas iš likusių neužimtų per pietų metą. "Hendžio Endžio" restoranas garsėjo savo steikais, šniceliais ir Endžio mėsainiais: kažkuo panašiu į šefo salotas tarp milžiniškos sezamo sėklų bandelės, persmeigtos dantų krapštuku, kad būtų galima kartu pakelti visą šitą išradimą. Kaip ir visi dideli restoranai aplinkui, šis taipgi išgyvendavo neapibrėžiamus lankymosi ir nesilankymo ciklus. Prieš du mėnesius Bartas, atėjęs čia vidurdienį, galėjo pats išsirinkti norimą staliuką - po trijų mėnesių jis galbūt galės padaryti tą patį. Tai Bartui visada atrodė viena iš gyvenimo paslapčių, kaip netikėti atsitikimai Čarlzo Forto knygose ar instinktas, visuomet sugrąžinantis kregždes į Kapistraną.

Atsisėsdamas Bartas greitai apsidairė, bijodamas išvysti Vinį Meisoną, Stivą Ordnerį ar dar kokį skalbyklos darbuotoją. Tačiau restorane buvo pilna nepažįstamų. Iš kairės jaunuolis bandė įtikinti savo merginą, jog jie gali tris vasario dienas praleisti Saulės slėnyje. Visi kiti pokalbiai virto tik raminančiu murmėjimu.

- Gal ko išgersite, sere? - padavėjas jau stovėjo prie jo šono.

- Prašau viskio su ledu.

- Labai gerai, sere.

Pirmąjį stiklą Bartas gėrė iki pat vidurdienio, iki pusės pirmos išmaukė dar du, o tada iš užsispyrimo užsisakė dvigubą. Bartas jau buvo bebaigiąs šį stiklą, kai pastebėjo įėjusią ir tarpdury tarp fojė ir svetainės sustingusią bei jo ieškančią Merę. Kelios galvos pasisuko į ją, ir Bartas pamanė: *Mere, turėtum man padėkoti - tu puikiai atrodai.* Jis pakėlė dešinę ranką ir pamojavo.

Ji taipgi pasisveikindama pamojavo ir priėjo prie jo staliuko. Merė vilkėjo pilką vilnonę suknelę iki kelių. Plaukai buvo supinti į storą kasą iki pat menčių: Bartas negalėjo prisiminti matęs ją tokią (galbūt todėl ji taip ir susišukavo). Merė atrodė jaunatviškai, ir staiga Bartas pasijuto kaltas dėl Olivijos, spurdančios po juo ant lovos, kuria taip ilgai dalijosi su Mere.

- Sveikas, Bartai, - pasisveikino ji.

- Sveika. Tu atrodai siaubingai graži.

- Ačiū.

- Gal nori išgerti?

- Ne... tik suvalgyčiau Endžio mėsainį. Ar jau ilgai kiurksai čia?
- Ne, neilgai.
Pietaujančiųjų sumažėjo, ir padavėjas iškart priėjo prie jų.
- Ar jau norėtumėt užsakyti, sere?
- Taip. Du Endžio mėsainius. Pieno damai ir dar vieną dvigubą viskio man.
Bartas žvilgtelėjo į Merę, bet jos veidas net nekrustelėjo. Blogai. Jei ji būtų ištarusi bent žodį, jis būtų atšaukęs savo dvigubo viskio užsakymą. Bartas tikėjosi, jog jam neprireiks eiti į tualetą, kadangi jis abejojo sugebėsiąs tiesiai paeiti. Tai būtų nuostabi žinia uošviams. Nunešk mane pas senąją Virdžiniją. Jis vos nesukikeno.
- Na, tu dar negirtas, bet jau pakeliui, - tarė Merė ir išsilankstė servetėlę ant kelių.
- Puikiai pasakyta. Ar repetavai šią frazę?
- Bartai, nesipykime.
- Gerai, - sutiko jis.
Merė ėmė žaisti su savo vandens stikline; Bartas pakėlė savo servetėlę.
- Na? - pagaliau prabilo Merė.
- Na kas?
- Regis, buvai kažką sugalvojęs, kai skambinai. O dabar, prisisiurbęs olandiškos drąsos, gal gali pasakyti?
- Tavo peršalimas jau beveik praėjo, - idiotiškai atsakė Bartas ir netyčia pradūrė servetėlėje skylę.
Jis nevaliojo pasakyti jai, ką norėjo: kaip ji pasikeitė, kaip ji staiga tapo tokia rafinuota ir pavojinga lyg sekretorė, išėjusi vėliau papietauti ir neketinanti su niekuo gerti, nebent šitai pasiūlytų vyriškis keturių šimtų dolerių vertės eilute. O kas galėtų iškart atpažinti, tik žvilgtelėjęs į audinio sukirpimą?
- Bartai, ką ketini daryti?
- Nueisiu pas psichiatrą, jei tu to nori, - daug tyliau atsakė Bartas.
- Kada?
- Labai greitai.
- Gali susitarti dėl susitikimo šiandien po pietų, jei labai nori.
- Aš nepažįstu nė vieno ps... nė vieno.
- Egzistuoja "Geltonieji puslapiai".
- Tai panašu į sumautą būdą susirasti smegenų naršytoją.
Merė tik žvilgtelėjo į jį, o jis nepatogiai nusuko akis į šalį.
- Tu pyksti ant manęs, tiesa? – paklausė Merė.
- Aha. Juk aš nedirbu. Penkiasdešimt dolerių per valandą atrodo gana didelė sumelė visiškai nedirbančiam vaikinui.
- O kaip tu manai, iš ko aš gyvenu? - aštriai atrėžė ji. - Iš savo tėvų kišenės. Jei dar prisimeni, jie abu - pensininkai.
- Kiek aš prisimenu, tavo tėvas turi pakankamai "SOI" ir "Beechcraft" akcijų, kad jūs visi trys linksmai gyventumėte iki kito amžiaus.
- Bartai, tai netiesa, - Merė atrodė užgauta.

- *Nesąmonė*. Praeitą žiemą jie lankėsi Jamaikoje, dar prieš metus - Majamyje, o kur dar Fautenblas ir Honolulu. Niekas negali sau leisti to iš inžinieriaus pensijos. Tad gali man nesukti galvos apie vargingą gyvenimą, Mere...

- Liaukis, Bartai. Pradedi pykti.

- Ką jau kalbėti apie "Gran DeVille" kadilaką ir "Bonneville" furgoną. Neblogai. Kuriuo jie važiuoja pasiimti savo maisto talonų?

- *Liaukis*! - sušnypštė Merė, atitraukdama lūpas nuo mažų baltų dantukų ir pirštais sugriebdama už stalo kampo.

- Atleisk, - sumurmėjo Bartas.

- Jau atneša valgį.

Atmosfera tarp jų šiek tiek atvėso, kai padavėjas padėjo ant stalo Endžio mėsainius, keptas bulvytes bei mažesnius dubenėlius su žaliaisiais žirneliais ir svogūnais. Kurį laiką jie valgė tylėdami, abu stengdamiesi neišsitepliοti smakrų ir neapsitaškyti kelių. Įdomu, kiek santuokų išgelbėjo Endžio mėsainiai? - pagalvojo Bartas. - Ir labai paprasta - kai valgai, būtinai turi užsičiaupti.

Merė padėjo pusiau suvalgytą mėsainį, nusivalė lūpas servetėle ir tarė:

- Jie tokie pat skanūs kaip ir seniau. Bartai, ar tu nors kiek nutuoki, ką daryti?

- Be abejo, - įsižeidęs atkirto jis. Tačiau tai buvo netiesa, nebent išmauktų dar vieną dvigubą viskio.

- Ar nori skirtis?

- Ne, - regis, pokalbis pakrypo teigiama linkme.

- Ar nori, kad aš sugrįščiau?

- O tu ar nori?

- Aš nežinau. Ar galiu tau šį tą pasakyti, Bartai? Aš pirmą kartą per dvidešimt metų ėmiau nerimauti dėl savęs, - Merė jau buvo bekandanti mėsainį, tačiau padėjo jį vėl ant lėkštelės. - Ar tu žinai, kad vos neatsisakiau už tavęs tekėti? Ar tokia mintis niekada nebuvo stuktelėjusi tau į galvą?

Nustebęs jo veidas, regis, patenkino ją.

- Ko gero, ne. Aš buvau nėščia, tad, žinoma, norėjau ištekėti už tavęs. Tačiau viena mano dalis nenorėjo. Kažkas vis šnibždėjo man, kad tai bus didžiausia mano gyvenimo klaida. Tad tris dienas kepinau save ant mažos ugnies, vemdama kiekvieną rytą, nekęsdama *tavęs* už tai ir sukdama galvą. Pabėgti. Pasidaryti abortą. Pagimdyti kūdikį ir atiduoti jį įvaikinimui. Pagimdyti kūdikį ir jį pasilikti. Tačiau galiausiai nusprendžiau pasielgti protingai. Protingai, - Merė nusijuokė. - O po to vis tiek netekau kūdikio.

- Taip, - sumurmėjo Bartas, norėdamas pakeisti pokalbio temą. Tai buvo pernelyg panašu į sandėliuko atidarymą ir užmynimą tiesiai ant vėmalų.

- Tačiau aš buvau laiminga su tavimi, Bartai.

- Tikrai? - automatiškai paklausė Bartas. Jis beprotiškai troško išnykti iš čia. Jam šis susitikimas visiškai neišėjo į naudą.

- Taip. Tačiau santuokoje moteriai nutinka tai, ko nenutinka vyrams. Ar prisimeni, kai būdamas vaikas niekada nesijaudinai dėl savo tėvų? Tu tik tikėjaisi, jog jie visada bus namie - kaip maistas, šiluma ir drabužiai.

- Tikriausiai. Taip.

- O aš, kvailiukė, ėmiau ir pastojau. Ir per tris dienas man atsivėrė visiškai naujas pasaulis.

Merė buvo palinkusi į priekį, jos akys degė iš nerimo, ir Bartas su nuostaba suvokė, jog ši išpažintis buvo *svarbi* jai, daug daugiau nei susiėjimai su bevaikėmis draugėmis, sprendimas, kokias kelnes pirkti parduotuvėje, ar spėjimas, su kokia įžymybe Mervas plepės pusę penkių. Tai buvo *svarbu* jai, ir nejau tai buvo vienintelė per dvidešimt vedybinio gyvenimo metų jai kilusi svarbi mintis? Ar *tikrai*? Ji beveik tai pasakė. Dvidešimt metų, Dieve mano. Staiga Bartui pasidarė bloga. Jam daug labiau patiko jos, linksmai mojuojančios jam su tuščiu buteliu rankoje kitoje kelio pusėje, įvaizdis.

- Mačiau save, kaip nepriklausomą asmenį, - tęsė Merė. - Nepriklausomą asmenį, kuriam nereikia kažkam aiškintis ar nuo ko nors priklausyti. Kad nebūtų nė vieno šalia, bandančio mane pakeisti, kadangi žinojau, jog mane *galima* pakeisti. Šiuo atžvilgiu visada buvau silpna. Tačiau tada nebūtų ir prie ko prisiglausti, kai susirgčiau, išsigąsčiau ar palūžčiau. Tad aš pasielgiau protingai. Kaip mano mama ir *jos* mama. Kaip mano draugės. Man pabodo būti pamerge ir stengtis sugauti puokštę. Tad aš sutikau, o tu to ir tikėjaisi, ir gyvenimas tęsėsi. Nebuvo jokių rūpesčių, o kai mirė kūdikis, o po to ir Čarlis, visada buvai tu. Ir tu visada buvai man geras. Aš tai žinau ir vertinu. Tačiau tai buvo izoliuota aplinka. Aš lioviausi mąstyti. Maniau, jog galvoju, bet tai buvo netiesa. O dabar taip sunku mąstyti. Taip *sunku*, - Merė įbedė į jį kupinas pykčio akis, tačiau pyktis greitai išnyko. - Todėl ir prašau pagalvoti už mane, Bartai. Ką mes dabar darysim?

- Aš susirasiu darbą, - pamelavo Bartas.

- Darbą.

- Ir susitiksiu su psichiatru. Mere, viskas bus gerai. Tikrai. Aš truputį praradau pusiausvyrą, bet vėl ją atgausiu. Aš...

- Ar nori, kad grįščiau namo?

- Po poros savaičių taip. Aš tik turiu sutvarkyti reikalus ir...

- Namo? Ir apie ką aš šneku? Juk jį nugriaus. Apie ką aš šneku... Namo? Viešpatie, - sudejavo ji, - kokia painiava. Kodėl tu įtraukei mane į tokią šlykščią painiavą?

Bartas negalėjo pakęsti jos tokios: ji buvo visiškai nepanaši į Merę.

- Galbūt jo nenugriaus, - paimdamas jos ranką, paprieštaravo Bartas. - Galbūt jo nenugriaus, Mere. Galbūt jie persigalvos, jei nuvažiuosiu su jais pasikalbėti ir išaiškinsiu situaciją, jie paprasčiausiai...

Merė atitraukė savo ranką. Ji su siaubu žvelgė į jį.

- Bartai, - sušnibždėjo ji.

- Ką... - jis sutrikęs nutilo. Ką jis pasakė? Ką jis tokio pasakė, kad ji taip išsigando?

- Tu juk *žinai*, kad namą nugriaus. Jau seniai žinai. O mes sėdime čia ir iš naujo aptarinėjame...

- Ne. Tikrai, ne. Mes... mes... - tačiau ką gi jie *darė*? Jis jautėsi toks nerealus.

- Bartai, aš jau eisiu.

- Aš gausiu darbą...

- Dar pasikalbėsim, - Merė paskubom atsistojo, šlaunimi atsitrenkdama į stalo kraštą ir suvirpindama įrankius.

- Psichiatras, Mere. Aš pažadu...

- Mama prašė, kad užeičiau į parduotuvę...

- *Tada eik*! - suriko Bartas, ir į juos pasisuko daugybė galvų. - Dink iš čia, kale! Tu atėmei geriausius mano gyvenimo metus, o ką gavau aš? Namą, kurį miestas ruošiasi nušluoti nuo žemės paviršiaus. Dink man *iš akių*!

Merė išėjo. Regis, visą amžinybę patalpoje stojo siaubinga tyla. Tada vėl visi ėmė čiauškėti. Bartas drebėdamas, bijodamas, kad tuoj susivems, įsistebeilijo į savo mėsainį. Kai šleikštulys praėjo, jis apmokėjo sąskaitą ir nesidairydamas išskubėjo iš restorano.

1973-IŲJŲ GUODŽIO 12-OJI

Vakar Bartas (girtas) sudarė asmenų, kuriuos reikėjo pasveikinti su Kalėdomis, sąrašą ir dabar miesto centre bandė nupirkti dovanas sutrumpintai sąrašo versijai. Pilnas sąrašas buvo milžiniškas: per šimtą dvidešimt vardų, įskaitant visas tolimas ir artimas jo ir Merės gimines, daugybę draugų ir pažįstamų, baigiant - Dieve, saugok karalienę - Stivu Ordneriu, jo žmona ir, dėl Dievo meilės, jų *tarnaite.*

Jis išbraukė daugelį vardų iš savo sąrašo, nelinksmai kikendamas iš kai kurių, ir dabar iš lėto žingsniavo pro vitrinas, kimšte prikimštas kalėdinių dovanų, kurias reikės išdalinti to olandų vagišiaus, mėgusio įsliuogti pro kaminą ir apvogti šeimininkus, vardu. Viena pirštinėta ranka kišenėje tapšnojo per penkių šimtų dolerių ritinėlį, sudarytą iš dešimties dolerių vertės banknotų.

Bartas gyveno iš draudimo pinigų. Pirmasis tūkstantis ištirpo neįtikėtinai greitai. Bartas įvertino, jog taip leidžiant jie baigsis maždaug kovo pabaigoje ar netgi greičiau, tačiau ši mintis nė kiek jo nenugąsdino. Mintis, kur jis bus ar ką darys kovo mėnesį, buvo nesuvokiama kaip integralinis skaičiavimas.

Užsuko į juvelyrinę krautuvėlę ir nupirko sidabrinę pelėdos pavidalo sagę Merei. Pelėdos akys buvo šaltai spindintys deimančiukai. Ji kainavo šimtą penkiasdešimt dolerių plius pridėtinės vertės mokestis. Pardavėja perdėtai stengėsi įtikinti, jog, be abejo, jo žmonai patiks ši sagė. Bartas nusišypsojo. Taigi nebėra trijų seansų su daktaru Psichu, Fredi. Ką tu manai apie tai?

Fredis tylėjo.

Bartas įžengė į didžiulę universalinę parduotuvę ir eskalatoriumi pasikėlė į žaislų skyrių, kuriame dominavo elektrinių traukinukų paroda: žalios plastmasinės kalvos su tuneliais, plastmasinėmis geležinkelio stotimis, viadukais, susikirtimo taškais ir “Lionel” garvežiu, puškuojančiu šiais keliais, pučiančiu sintetinių dūmų juostas iš savo kamino ir traukiančio ilgą vagonų eilę - “B&O”, “Soo Line”, “Great Northern”, “Great Western”, “Warner

Brothers" (ką?), "Diamond International", "Southern Pacific". Berniukai su savo tėvais stovėjo prie medinės tvorelės, juosiančios parodą, ir Bartas pajuto šiltą, neužtemdytą jokio pavydo meilės bangą jiems. Jautėsi galįs prieiti prie jų, atskleisti savo meilę ir dėkingumą jiems bei metų laikui. Taip pat jis būtų perspėjęs juos pasisaugoti.

Bartas praėjo pro lėlių eilę ir parinko po vieną trim dukterėčioms: Pleputę Ketę - Tinai, Akrobatę Meizę - Sindei ir Barbę - Silvijai, kuriai jau buvo vienuolika. Kitame praėjime tarp eilių jis išrinko Kareivį Džo Biliui ir, kiek pasvarstęs, šachmatus Endžiui. Endžiui jau buvo dvylika metų. Tikras rūpestis šeimai. Senoji Bea iš Baltimorės prasitarė Merei vis randanti įtartinų dėmių ant Endžio paklodės. Nejau tai įmanoma? Taip anksti? Merė atsakė savo seseriai, kad dabar vaikai bręsta vis anksčiau. Sesutei atrodė, jog tai dėl pieno ir vitaminų, tačiau ji *troško*, kad Endžiui jau geriau patiktų komandinis sportas. Vasaros stovyklos. Jodinėjimas. Ar dar kas nors.

Nekreipk dėmesio, Endi, - pasikišdamas šachmatus po pažasčia, mąstė Bartas. - Galėsi pasipraktikuoti rikio gambitus ir kaip nukirsti karalienę po stalu, jei norėsi.

Priešais žaislų skyrių pūpsojo milžiniškas tuščias Kalėdų Senelio sostas. Prie jo ant stovo buvo padėtas užrašas:

KALĖDŲ SENELIS PIETAUJA MŪSŲ ĮŽYMIAJAME
"CENTRO GRILYJE"
Kodėl ir jums neprisijungus prie jo?

Jaunas vyriškis žydra striuke ir džinsais žiūrėjo į sostą pilnomis pirkinių rankomis. Kai jis pasisuko, Bartas atpažino Vinį Meisoną.

- Vini! - pašaukė jis.

Vinis nusišypsojo ir truputį paraudo, tarytum būtų sugautas darant ką nors nešvankaus.

- Labas, Bartai, - pasisveikino jis ir priėjo. Juodu išvengė trikdančio rankų paspaudimo, kadangi jos buvo pilnos pirkinių.

- Pirkiniai Kalėdoms? - Bartas pasiteiravo Vinio.

- Aha, - sukikeno jis. - Atsivežiau Šeroną ir Bobę – tai mano dukra Roberta - pasižiūrėti. Bobei jau treji metukai. Mes norėjome nufotografuoti ją su Kalėdų Seneliu. Žinai, tai daroma šeštadieniais. Ir kainuoja tik dolerį. Tačiau ji nepanoro. Rėkė it skerdžiama. Šerona truputį nusiminė.

- Na, juk tai keistas vyriškis su ilga barzda. Kartais mažyliai jo išsigąsta. Galbūt kitąmet ji nebebijos.

- Galbūt, - šyptelėjo Vinis.

Bartas irgi šyptelėjo, galvodamas, jog dabar daug lengviau bendrauti su Viniu. Jis norėjo pasakyti Viniui, kad neverta jo taip neapkęsti. Jis norėjo atsiprašyti Vinio, jei sukniso jam gyvenimą.

- Tai ką dabar veiki, Vini?

Vinis tiesiog nušvito.

- Tu nepatikėsi, kaip puikiai. Aš vadovauju kino teatrui. O iki kitos vasaros vadovausiu dar trims.

- "Media Associates"?
Tai buvo viena iš korporacijos kompanijų.
- Teisingai. Mes esame "Cinemate Releasing" grandinės dalis. Jie siunčia visus filmus... tik visiškai pelningus. Aš vadovauju Vestfalo kino teatrui.
- Ir jie žada dar pridėti?
- Taip, antrą ir trečią kino teatrus iki kitos vasaros. Ir Bykano lauko kino teatrą; aš būsiu ir jo vadybininkas.
Bartas sudvejojo.
- Vini, pasakyk, jei aš klystu, bet jei tas "Cinemate" pats renka filmus ir juos perka, tai ką tada veiki tu?
- Na, žinoma, tvarkau piniginius reikalus. Ir užsakymus, tai labai svarbu. Ar žinai, kad vienintelis saldumynų kioskelis gali atpirkti dienos filmo nuomą, jei tik efektyviai jį išnaudosi? O dar priežiūra ir... - Vinis pastebimai nuraudo, - ir darbuotojų priėmimas bei atleidimas. Būsiu labai užsiėmęs. Šeronai tai patinka, nes ji - didelė filmų fanė, ypač jei vaidina Polas Njumenas ir Klintas Istvudas. O man irgi patinka, nes netikėtai alga pakilo nuo devynių iki vienuolikos su puse tūkstančio dolerių.
Akimirką Bartas bukai stebėjo Vinį, nežinodamas, ar verta kalbėti. Taigi, tai Ordnerio dovana. Geras šunytis. Še kaulą.
- Palik tai, Vini. Palik kuo greičiau.
- Ką, Bartai? - Vinis iš tikrųjų nieko nesuprasdamas suraukė kaktą.
- Ar žinai, ką reiškia žodis "šeštas"?
- Šeštas? Tai skaičius...
- Ne, ne tai.
- Tada tikriausiai nežinau, Bartai.
- Tai baltadarbis, atliekantis visus pavedimus. Šaunuolis pavaldinukas. Atnešk kavos, atnešk pyragėlį, eik pasivaikščioti, sūneli. Šeštas.
- Apie ką tu kalbi, Bartai? Turiu omeny...
- O aš turiu omeny, kad Stivas Ordneris pasistengė įpiršti tave kitiems valdybos nariams - bent jau svarbiems šulams - sakydamas: "Paklausykit, vyručiai, turime ką nors padaryti dėl Vincento Meisono ir labai delikačiai. Jis perspėjo mus, kad Bartas Deivisas važinėja guminiu dviračiu, ir nors Meisonas pakankamai neįtikino mūsų sustabdyti Deivisą, kol jis dar visko nesužlugdė, mes vis tiek esame skolingi tam Meisonui. Tačiau, žinoma, negalime suteikti jam daug atsakomybės". Ir žinai kodėl, Vini?
Vinis pasipiktinęs žvelgė į jį.
- Žinau, kad daugiau man nereikia klausytis tavo nesąmonių, Bartai. Aš tai žinau.
Bartas atvirai pažvelgė į Vinį.
- Visai nesistengiu tavęs apšmeižti. Man nesvarbu, ką tu veiki. Tačiau, dėl Dievo meilės, Vini, juk tu dar jaunas. Tiesiog nenoriu, kad jis taip tave sugniuždytų. Darbas, kurį gavai, neilgai bus saldus. Svarbiausias sprendimas, kurį priimsi - kada vėl užsakyti "Buttercup" konteinerius ir šokoladukus. O Ordneris jau pasistengs, kad taip ir būtų, kol pasiliksi korporacijoje.

Kalėdų dvasia, jei tai iš tikrųjų buvo ji, sustingo Vinio akyse. Jis stipriai spaudė suvyniotus paketus, kad tie net traškėjo, o akys papilkėjo iš pasipiktinimo. Jis tapo panašus į jaunuolį, kuris švilpaudamas išėjo iš namų, pasiruošęs karštam pasimatymui, ir išvydo perdurtas visas keturias savo naujos sportinės mašinos padangas. *Ir jis nesiklauso. Galėčiau paleisti juostelę, bet jis vis tiek manimi nepatikėtų.*

- Kaip pasirodė, tu atlikai atsakingą darbą, - tęsė Bartas. - Nežinau, ką dabar apie mane šneka žmonės...

- Jie sako, kad tu - pamišėlis, Bartai, - priešišku balsu pertraukė jį Vinis.

- Labai tinkamas žodis. Taigi tu buvai teisus. Bet kartu ir suklydai. Tu išsiplepėjai. O jie neskiria į atsakingas pareigas žmonių, kurie daug plepa, net jei pasielgia protingai taip darydami, net jei korporacija nukenčia dėl jų tylėjmo. Tie vyrukai iš keturiasdešimto aukšto, Vini, panašūs į gydytojus. Ir jiems nepatinka palaidi liežuviai, kaip ir daktarams nepatinka internai, pliauškiantys kiekvienam iš eilės, jog daktaras susimovė per operaciją, nes per pietus išgėrė per daug alkoholio.

- Tu tikrai nusprendei suknisti man gyvenimą, tiesa? - paklausė Vinis. - Bet aš tau nebedirbu, Bartai. Tad eikvok savo nuodus kam nors kitam.

Per petį persimetęs didžiulį maišą, pašėlusiai kvatodamas grįžo Kalėdų Senelis. Už jo it spalvotos išmetamosios dujos driekėsi vaikų eilė.

- Vini, Vini, nebūk aklas. Jie tik cukrumi padengė karčią piliulę. Šiais metais jie užtikrino vienuolika su puse tūkstančių, o kitais, kai prisijungsi kitus kino teatrus, gausi gal net keturiolika. Ir dvylika metų negalėsi pats nupirkti net kokakolos skardinės už trisdešimt centų. Ištiesk naujus kilimus, pasirūpink naujų kėdžių partija, surask juostas, kurias per klaidą nusiuntė į kitą miesto galą. Nejau norėsi tai daryti ir sulaukęs keturiasdešimties? Nieko daugiau nesitikint, išskyrus auksinį laikrodį?

- Tai daug geriau, negu darai tu, - Vinis staigiai nusisuko, vos neatsimušdamas į Kalėdų Senelį, kuris burbtelėjo kažką įtartinai panašaus į "žiūrėk, po perkūnais, kur eini".

Bartas nusekė Viniui iš paskos. Vinio veido išraiška išdavė jam, kad, nepaisant apsauginio sluoksnio, jo žodžiai jau ėmė smelktis vidun. Dieve, Dieve, - mąstė Bartas. - Tegul taip ir būna.

- Palik mane ramybėje, Bartai. Atstok.

- Mesk visa tai, - pakartojo Bartas. - Jei lauksi iki kitos vasaros, gali būti per vėlu. Bus daug sunkiau susirasti darbą, nei atsegti nekaltybės diržą, jei energetikos krizė pasieks aukštumas, Vini. Tai gali būti paskutinis tavo šansas. Tai...

Vinis apsisuko.

- Sakau tau paskutinį kartą, Bartai.

- Tu nuleidi savo ateitį į kanalizaciją, Vini. Gyvenimas pernelyg trumpas. Ką tu pasakysi savo dukrai, kai...

Vinis smogė jam tiesiai į akį. Skausmas persmelkė galvą, ir Bartas išskėstomis rankomis susverdėjo atatupstas. Vaikigaliai, apspitę Kalėdų Senelį, pasitraukė, nes jo ryšuliai - lėlės, Kareivis Džo ir šachmatai - nuskrido į šalis. Jis atsitrenkė į žaislinių telefonų lentyną, ir šie pabiro ant žemės. Kaž-

kur mažytė mergaitė suklykė it sužeistas žvėriukas, ir Bartas pagalvojo: *Neverk, brangioji, tai tik kvailas senas Džordžas krenta žemyn, o tai man gana dažnai atsitinka namuose.* Kažkas dar - galbūt linksmas Kalėdų Senelis - nusikeikė ir ėmė šaukti parduotuvės apsaugą. Bartas susmuko ant žemės tarp žaislinių telefonų su elementais maitinamomis įrašų grandinėmis. Vienas iš jų vis kartojo Bartui tiesiai į ausį:

- Ar nori eiti į cirką? Ar nori eiti į cirką? Ar nori...

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 17-OJI

Sučirpęs telefonas pažadino Bartą iš neramaus popietinio miego. Jis susapnavo jauno mokslininko atradimą: truputį pakeitus atominę žemės riešutų sudėtį, Amerika galėtų išgauti beribius gamtos neteršiančio benzino kiekius. Visa tai atrodė normalu jo paties ir valstybiniu mastu, o sapno nuotaika buvo neįtikėtinai džiugi. Telefonas tapo nelemtu įsibrovėliu, kuris praplėšė sapno šydą ir įleido nepageidaujamą tikrovę.

Bartas pakilo nuo sofos, priėjo prie telefono ir pridėjo ragelį prie ausies. Akių jau nebeskaudėjo, tačiau koridoriaus veidrodyje matėsi jų raudonis.

- Alio?

- Labas, Bartai. Čia Tomas.

- Sveikas, Tomai. Kaip laikaisi?

- Gerai. Klausyk, Bartai. Pamaniau, kad norėsi sužinoti. Rytoj bus griaunama "Žydroji juosta".

Bartas išpūtė akis.

- Rytoj? Tai neįmanoma. Jie... po velnių, juk jau beveik Kalėdos.

- Būtent todėl.

- Tačiau jie dar neprisikasė iki jos.

- Tai vienintelis pramoninis pastatas, likęs jų kelyje. Nori jį nugriauti, prieš išsiskirstydami Kalėdoms.

- Ar esi tikras?

- Taip pasakė per rytinės programos "Miesto diena" žinias.

- Ar tu būsi ten?

- Taip. Pernelyg daug savo gyvenimo praleidau to pastato viduje, kad likčiau nuošaly.

- Tad pasimatysime ten.

- Tikriausiai.

Bartas padvejojo.

- Klausyk, Tomai. Aš noriu atsiprašyti. Nemanau, kad jie perkels "Žydrąją juostą" į Voterfordą ar kur nors kitur. Jei velniškai suknisau tavo gyvenimą...

- Ne, nieko panašaus. Dabar aš dirbu "Švariame valyme", užsiimu remontais. Trumpesnis darbo laikas, geresnis atlyginimas. Ko gero, radau rožę mėšlo krūvoje.

- O kaip yra iš tikrųjų?

Tomas atsiduso.

- Ne taip jau ir gerai. Tačiau man jau per penkiasdešimt. Sunku pasikeisti. Voterforde būtų buvę taip pat.
- Tomai, dėl to, ką padariau...
- Aš nenoriu apie tai girdėti, Bartai, - pasijutęs nepatogiai, pertraukė jį Tomas. - Tai tik jūsų su Mere reikalas. Tikrai.
- Gerai.
- A... ar tau gerai sekasi?
- Žinoma. Turiu porą pasiūlymų.
- Malonu tai girdėti, - Tomas ilgam nutilo, ir kai tyla tapo nebepakeliama, Bartas jau norėjo padėkoti už skambutį ir padėti ragelį, tačiau Tomas pridūrė: - Stivas Ordneris skambino dėl tavęs. Paskambino man tiesiai į namus.
- Tikrai? Kada?
- Praeitą savaitę. Jis baisiai supykęs ant tavęs, Bartai. Jis vis klausė, ar tu tyčia nesudarei sandėrio dėl Voterfordo gamyklos. Ir ne vien tai. Jis klausinėjo visokiausių dalykų.
- Kokių?
- Ar nenešdavai ko nors namo, pavyzdžiui, kanceliarinių prekių iš kontoros ar kažko panašaus. Ar kada nors paėmei pinigų einamosioms išlaidoms ir nepadėjai sąskaitos kvito. Ar neskalbdavai savų skalbinių darbo valandomis. Jis netgi klausė, ar nebuvai sudaręs kokio nors sau palankaus sandėrio su moteliais.
- Kalės vaikas, - nustebęs burbtelėjo Bartas.
- Jis ieško, kaip prie tavęs prikibti, Bartai. Manau, norėtų ką nors rasti, kad galėtų iškelti baudžiamąją bylą.
- Jis negalės. Tai juk viena šeima, kuri jau skilo.
- Ji jau seniai suskilo, - ramiai atsakė Tomas. - Kai mirė Rėjus Tarkingtonas. Niekas neširsta ant tavęs, išskyrus Ordnerį. Tie vyrukai iš centro... jie galvoja tik apie pinigus. Jie nežino nieko apie skalbyklą ir net nesivargina sužinoti.
Bartas nežinojo, ką atsakyti.
- Ką gi... - atsiduso Tomas. - Pamaniau, jog turėtum žinoti. Ir tikriausiai girdėjai apie Džonio Volkerio brolį?
- Arnį? Ne, o kas atsitiko?
- Jis nusižudė.
- *Ką*?
Tomas kalbėjo, tarytum trauktų seiles atgal į gerklę.
- Nutiesė žarną nuo išmetimo vamzdžio, įkišo ją pro užpakalinį mašinos langą ir viską uždarė. Jį rado laikraščių išnešiotojas.
- Dieve švenčiausias, - sušnibždėjo Bartas. Jis prisiminė Arnį Volkerį, sėdintį ligoninės laukiamajame ir virpantį, tarytum kažkas būtų jį išgąsdinęs. - Tai baisu.
- Aha... - Tomas vėl nurijo seiles. - Taigi, pasimatysime, Bartai.
- Žinoma. Ačiū, kad paskambinai.
- Buvo malonu. Viso.

Bartas iš lėto padėjo ragelį, vis dar galvodamas apie Arnį Volkerį ir tą juokingą dejonę, išsiveržusią iš jo lūpų, kai koridoriuje pasirodė kunigas.

Viešpatie, ar matėt, jis turėjo dėžutę sakramentui laikyti?

- O, tai labai negerai, - Bartas tarė tuščiam kambariui. Žodžiai išnyko tyloje, ir jis nusliūkino į virtuvę įsipilti gėrimo.

Savižudybė.

Tariant šį žodį, pasigirsdavo šnypštimas - tarytum gyvatė brautųsi pro siaurą plyšį. Žodis išsprūdo pro tarpą tarp liežuvio ir gomurio it nuosprendis nuteistajam.

Savižudybė.

Barto rankos drebėjo, jam įsipilant "Southern Comfort". Butelio kaklelis daužėsi į stiklinės kraštą. Kodėl jis taip padarė, Fredai? Juk jie buvo tik du seni, kartu gyvenantys pirdūnai. Viešpatie, kodėl *išvis* žmonės taip elgiasi?

Tačiau, regis, jis žinojo atsakymą.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 18-19-OJI

Aštuntą valandą ryto Bartas jau stovėjo prie skalbyklos, ir nors griovimo darbai turėjo prasidėti tik devintą, čia jau būriavosi nemažai žmonių, styrančių šaltyje, susikišusių rankas į paltų kišenes, iš burnų it juokingiems balionams besiverčiant šaltiems oro debesėliams: Tomas Grangeris, Ronas Stounas, Etelė Diment - mergina, dažnai mėgusi prisigerti per pietų pertrauką, o po to sudeginti velniškai daug baltinių apykaklių, Greisė Floid ir jos pusseserė Morina, dirbusios prie lyginimo preso, ir dar dešimt penkiolika kitų.

Kelių departamentas išdėliojo geltonas užtvaras ir didelius juodai oranžinius ženklus su užrašu:

APYLANKA

Ženklai kreipė mašinų srautą aplink kvartalą. Šaligatvis priešais skalbyklą taipgi buvo užtvertas.

Tomas Grangeris pakėlė jam pirštą, tačiau nepriėjo. Kiti skalbyklos darbuotojai smalsiai sužiuro į Bartą ir ėmė kuždėtis tarpusavyje.

Paranojiko sapnas, Fredi. Ir kas pirmas išdrįs prie manęs prieiti ir sušukti *j'accuse** man į veidą?

Bet Fredas tylėjo.

Be penkiolikos devynios privažiavo nauja "Toyota Corolla" su laikinaisiais numeriais, vis dar pritvirtintais prie užpakalinio stiklo. Iš jos išlipo Vinis Meisonas, prašmatnus ir truputį sumišęs, nauju kupranugario vilnos paltu ir odinėmis pirštinėmis. Jis metė į Bartą gaižų žvilgsnį, kuris būtų ištraukęs plienines vinis iš švino gabalo, o tada patraukė prie Rono Stouno, stovinčio kartu su Deivu ir Polaku.

---

* Aš kaltinu *(pranc.).*

Be dešimt devynios privažiavo kranas su griovimo rutuliu, it nupjautas spenelis kabančiu portalo viršuje. Kranas savo dešimčia milžiniškų ratų riedėjo labai iš lėto. Pastovūs krenkščiantys, išmetimo sukelti garsai skrodė sidabrinę ryto vėsą lyg amatininko plaktukas, formuojantis niekam nereikalingą skulptūrą.

Vyras geltonu statybininko šalmu nukreipė jį šaligatviu per stovėjimo aikštelę. Krano kabinoje matėsi žmogus, viena didžiule pėda kaitaliojantis pavaras ir minantis sankabą. Rudi dūmai veržėsi iš krano kamino.

Keistas, permatomas jausmas neapleido Barto nuo tos akimirkos, kai jis pasistatė savo furgoną už trijų kvartalų ir atėjo čionai - palyginimas, neturintis jokio ryšio. Dabar, stebint, kaip kranas sustoja šalia ilgo plytinio pastato, visai prie pat pakrovimo nišų, jis pagaliau suprato esmę. Buvo panašu į paskutinį Elerės Kvin detektyvo skyrių, kur visi herojai surenkami kartu, norint paaiškinti visą nusikaltimo mechanizmą ir nurodyti nusikaltėlį. Greitai kas nors - tikriausiai Stivas Ordneris - išeis iš minios, parodys į jį ir sušuks: *Tai jis*! *Bartas Deivisas*! *Jis nugalabijo "Žydrąją Juostą"*! Tą akimirką jis išsitrauktų savo pistoletą, norėdamas nutildyti atskleidėją, tačiau kristų pakirstas policininkų kulkų.

Fantazija sutrikdė Bartą. Jis žvilgtelėjo į kelią ir pajuto, kaip susitraukia skrandis, už geltonos užtvaros išvydus žalią Ordnerio "Deltą 88" su šalčio debesėliais, kylančiais virš poliarizuoto stiklo.

Stivas Ordneris ramiai žvelgė į jį pro poliarizuotą stiklą.

Tą akimirką griovinklis įsisiūbavo, ir minia sunkiai atsiduso, kai jis trenkėsi į mūrą, sienoje pramušdamas skylę. Pasigirdo duslus bumbtelėjimas, tarytum būtų iššovusi patranka.

Apie ketvirtą valandą po pietų iš "Žydrosios juostos" nebeliko nieko, išskyrus plytų ir stiklų krūvas, iš kurių it sudaužytas ekshumuotos pabaisos skeletas kyšojo sulaužytos pagrindinės sijos.

Toliau Bartas veikė, visiškai negalvodamas apie ateitį ar pasekmes. Viską darė su tokiu pat užmoju, kaip ir prieš mėnesį pirkdamas du šautuvus "Harvio ginklų krautuvėje". Tik nebereikėjo naudoti srovės pertraukiklio, kadangi Fredis vis dar tylėjo.

Bartas nuvažiavo į degalinę ir prisipylė kokybiško kuro. Dieną virš miesto susikaupė debesys, o radijo oro prognozė pranešinėjo sniego pūgą - nuo šešių iki dešimties colių sniego. Jis grįžo namo, pastatė automobilį į garažą ir nulipo į rūsį.

Po laiptais stovėjo dvi didelės superkamų gaiviųjų gėrimų ir alaus butelių dėžės, padengtos storu dulkių sluoksniu. Kai kurie buteliai turbūt buvo penkerių metų senumo. Prieš metus netgi Merė pamiršo juos ir liovėsi raginti išvežti į taros supirktuvę. Dabar dauguma parduotuvių jau nebesupirkdavo butelių. Panaudoji ir išmeti. Kam dar vargintis?

Bartas uždėjo vieną dėžę ant kitos ir išvežė iš garažo. Kai grižo į virtuvę pasiimt peilio ir Merės grindų plovimo kibiro, pradėjo snigti.

Bartas įjungė garaže šviesą ir nuėmė žalią plastmasinę sodo laistymo žarną nuo vinuko, kur ji kabojo nuo trečios rugsėjo savaitės. Nupjovė purkštuką, ir šis skambtelėjo nukritęs ant cementinių grindų. Likusią žarnos dalį Bartas nuspyrė šalin ir akimirką atidžiai nužvelgė nupjautą žarną. Tada atsuko mašinos kuro bako dangtelį ir it švelnus meilužis įkišo žarną į baką.

Bartas matė, kaip išsiurbiamas kuras, žinojo, kaip tai padaryti, tačiau dar niekad nebuvo bandęs. Jis apžiojo žarnos galą ir ėmė į save traukti orą. Akimirką jautėsi tik nematomas, lipnus pasipriešinimas, o paskiau į burną plūstelėjo toks šaltas ir nepažįstamas skystis, kad Bartas net įtraukė šiek tiek skysčio gerklėn, kad neuždustų. Susiraukęs jis išspjovė benziną, vis dar jausdamas jo skonį ant liežuvio lyg kokią ypatingą mirtį. Tada nukreipė žarną į Merės kibirą, ir į jį ėmė bėgti rožinio atspalvio benzinas. Srovė virto lašėjimu, ir Bartas išsigando, jog vėl reikės viską pakartoti. Tačiau srovė sustiprėjo ir liejosi tolygiai. Kuras bėgo į kibirą ir kėlė garsą, tarytum kažkas šlapintųsi viešajame tualete.

Bartas nusispjovė ant grindų, seilėmis išplovė burną ir vėl nusispjovė. Dabar geriau. Jam dingtelėjo mintis, jog nors beveik kiekvieną dieną naudodavo benziną, dar niekad nebuvo taip artimai susipažinęs su juo. Vienintelį kartą jis palietė benziną perpildęs mažą "Briggs & Stratton" žoliapjovės bakelį. Staiga Bartas apsidžiaugė, kad taip buvo nutikę. Netgi likęs benzino skonis burnoje nebeatrodė toks šlykštus.

Kol benzinas varvėjo į kibirą, Bartas vėl grįžo į namą (sniego pūga sustiprėjo) ir ištraukė keletą pašluosčių iš Merės spintelės po kriaukle. Tada nusinešė jas į garažą ir, suplėšęs didelėmis juostomis, išdėliojo ant automobilio kapoto.

Kai kibiras pusiau prisipildė, Bartas nukreipė žarną į galvanizuotą plieninį kibirą, iš kurio dažniausiai barstydavo pelenus ir šlaką ant įvažiavimo keliuko, kai šis pasidengdavo ledu. Kol į jį varvėjo benzinas, Bartas išdėliojo dvidešimt alaus ir gaiviųjų gėrimų butelių į keturias tvarkingas eiles ir pasinaudodamas piltuvėliu pripildė juos trimis ketvirtadaliais benzino. Taip padaręs, jis ištraukė žarną iš benzino bako ir perpylė plieninio kibiro turinį į Merės kibirą. Šis prisipildė beveik iki kraštų.

Bartas sukišo skudurėlius į kiekvieną butelį, visiškai užkimšdamas kakliukus. Tada nešinas piltuvėliu grįžo į namą. Sniegas krito ant žemės, padengdamas ją vėjo pustomais dryžiais. Įvažiavimo keliukas jau buvo beveik baltas. Bartas pastatė piltuvėlį į kriauklę ir iš Merės indų spintelės ištraukė tinkamą kibirui dangtį. Tada nuėjo į garažą ir gerai užvožė kibirą su benzinu. Po to atidarė "LTD" bagažinę ir įdėjo kibirą. Jis sudėjo Molotovo kokteilius į vieną kartoninę dėžę, atsargiai sustatydamas juos šalia vienas kito, kad stovėtų įsitempę it geri kareiviai. Tada padėjo dėžę ant priekinės keleivio sėdynės, kad būtų galima pasiekti ranka. Bartas grįžo į namą, atsisėdo savo kėdėn ir distanciniu moduliu įsijungė savo "Zenitą". Rodė "Savaitės antradienio filmą" - vesterną su Deividu Džensenu. Bartui jis pasirodė sumautas kaubojus.

Pasibaigus filmui, Bartas pažiūrėjo, kaip Markusas Velbis gydė paauglę nuo epilepsijos. Ši vis nukrisdavo viešose vietose. Velbis pagydė ją. Po Markuso sekė dvi reklamos, - Stebuklingojo Peilio ir albumo su keturiasdešimt viena giesme, - o tada žinios. Oro prognozės pranešėjas perspėjo, jog snigs visą naktį ir tikriausiai visą rytojaus dieną. Jis patarė žmonėms pasilikti namuose. Dėl pūgos kelių valymo mašinos negalės pradėti dirbti iki antros valandos nakties. Smarkūs vėjai stiprino sniego pūgą, tad pranešėjas leido suprasti, jog rytoj dėsis tikra velniava.

Po žinių pasirodė Dikas Kavetas. Bartas paspoksojo dar pusvalandį ir išjungė televizorių. Taigi Ordneris norėjo patraukti jį baudžiamojon atsakomybėn, ar ne? Ką gi, jei po jo sumanymo užstrigs automobilis, Ordneris galės išpildyti savo norą. Tačiau Bartas beveik neabejojo savo sėkme. "LTD" - sunki mašina, o užpakaliniai ratai su spygliuotomis padangomis.

Bartas apsivilko paltą ir virtuvės koridoriuje užsimovė pirštines ir akimirką sustingo vietoje. Jis sugrįžo į šiltai apšviestą namą ir įsispoksojo į jį: virtuvinis stalas, dujinė viryklė, valgomojo kambario komoda su arbatos puodeliais, kabančiais virš jos, afrikietiška žibuoklė ant lentynos svetainėje. Bartas pajuto šiltą meilės bangą ir norą apsaugoti visa tai. Jis pagalvojo, kaip griovikIis prašvilpia pro šią erdvę, sugriaudamas sienas, sudaužydamas langus, pažerdamas griuvėsius ant grindų. Ne, jis neleis, kad taip atsitiktų. Čarlis šliaužiojo po šias grindis, žengė pirmuosius savo žingsnius svetainėje, kartą nukrito nuo priekinių laiptų ir baisiausiai išgąsdino savo nevikrius tėvus. Čarlio kambarys dabar buvo perdarytas į antro aukšto darbo kambarį, tačiau būtent ten Barto sūnus pajuto pirmuosius galvos skausmus bei dvejinimąsi akyse ir ėmė užuosti keistus kvapus, panašius į degančią žolę ar pieštuko drožles. Po Čarlio mirties beveik šimtas žmonių atėjo aplankyti jų, ir Merė vaišino juos pyragu svetainėje.

Ne, Čarli, - mąstė Bartas. - *Jokiu būdu, jei aš galiu tai sustabdyti.*

Bartas atidarė garažo duris ir išvydo labai purų, beveik keturių colių gylio sniego sluoksnį ant įvažiavimo keliuko. Jis įsėdo į mašiną ir užvedė variklį. Bake dar liko trys ketvirtadaliai kuro. Bartas leido mašinai sušilti ir, sėdėdamas už vairo mistinėje žalioje valdymo panelio šviesoje, vėl prisiminė Arnį Volkerį. Tik guminė žarna, visai neblogai. Tarytum užmigtum. Bartas kažkur skaitė, kad apsinuodijimas anglies monoksidu panašus į miegą. Netgi skruostai parausdavo, tad atrodydavai sveikas, kupinas gyvybingumo ir energijos. Tai...

Ėmė drebėti ir visas pašiurpo, todėl įsijungė šildytuvą. Kai mašina sušilo ir drebulys liovėsi, Bartas įjungė atbulinę pavarą ir išvažiavo ant sniego. Girdėjo, kaip Merės kibire teliuškuojasi benzinas, primindamas jam, kad kažką užmiršo.

Bartas vėl sustabdė mašiną ir grįžo į namą. Komodos stalčiuje gulėjo dėžė su degtukais, ir jis prisikišo jų į palto kišenes. Tada vėl išėjo laukan.

Gatvės buvo labai slidžios.

Vietomis po sniegu plytėjo ledo lopinėliai, ir kartą, Bartui nuspaudus stabdį Krestaleno ir Garnerio gatvių sankryžoje, "LTD" nučiuožė beveik skersas. Kai jis pagaliau sustabdė mašiną, širdis it pašėlusi daužėsi krūtinėje. Taip, tai beprotiškas užmojis. Jei galu atsitrenktų į ką nors su visu tuo benzinu bagažinėje, būtų galima nukrapštyti jį šaukštu nuo asfalto ir palaidoti šuns maisto skardinėje.

Geriau nei savižudybė. Savižudybė - tai mirtina nuodėmė.

Štai ir prabudo katalikas tavyje. Tačiau Bartas nemanė galįs į ką nors atsitrenkti. Kelyje beveik visai nebesimatė mašinų, taip pat ir policininkų. Tikriausiai jie gūžėsi kur nors skersgatviuose.

Bartas atsargiai pasuko į Kenedžio Promenadą, kuri jam visada išliks Diumonto gatve, kurią 1964 metų sausį miesto Taryba nusprendė perkrikštyti į dabartinį pavadinimą. Diumonto/Kenedžio Promenada driekėsi nuo Vestsaido per visą centrą, dvi mylias beveik lygiagrečiai su 784-ojo kelio statyba. Bartas turėjo kokią mylią važiuoti ja, tada pasukti į kairę į Didžiąją gatvę. Už pusės mylios Didžiosios gatvės nebeliko kaip ir Didžiojo Teatro, tegul jis ilsisi ramybėje. Kitą vasarą Didžioji gatvė turėtų būti atstatyta kaip viršutinis magistralių susikirtimo kelias (vienas iš trijų, minėtų Maljorei), tačiau ji nebebus tokia pat gatvė. Vietoj kino teatro dešinėje, matysi šešias - o gal aštuonias? - intensyvaus eismo juostas. Bartas be jokių sąmoningų pastangų įsisavino daugybę informacijos apie kelio pratęsimą iš radijo, televizijos ir laikraščių. Galbūt jis inkstintyviai kaupė informaciją, kaip kad voverė - riešutus. Jis žinojo, jog rangovinės statybos kompanijos šią žiemą jau beveik baigė kelio darbus, tačiau iki vasario pabaigos ketino atlikti visus būtinus griovimus (*griovimai*, štai tau žodis, Fredai, - tačiau Fredas nepriėmė iššūkio) miesto ribose. Į juos įėjo ir Vakarinė Krestaleno gatvė. Ironiška. Jei jiedu su Mere būtų gyvenę vos už mylios, jų namo nebūtų griovę iki vėlyvo pavasario - 1974-ųjų gegužės ar birželio pradžios. O jei norai būtų arkliai, elgetos jodinėtų auksiniais žirgais. Iš savo asmeninių *sąmoningų* stebėjimų Bartas taipgi žinojo, kad dauguma kelio darbų mašinų buvo paliekamos toje vietoje, kur baigėsi Didžioji gatvė.

Bartas pasuko į Didžiąją gatvę. Mašinos užpakalis vėl pabandė išsiveržti priekin. Jis pasuko čiuoždamas, rankomis bandydamas išlaviruoti mašiną, kuri kirto šviežut šviežutėlį sniegą: paskutinės čia pravažiavusios mašinos vėžės jau buvo beveik neįžiūrimos. Nuo tiek daug šviežio sniego Bartui pakilo nuotaika. Buvo gera judėti ir kažką *daryti*.

Slinkdamas Didžiąja gatve dvidešimt penkių mylių per valandą greičiu, mintyse jis prisiminė Merę ir mirtinos bei dovanotinos nuodėmės sampratą. Merė buvo išauklėta katalikiškai, ji lankė parapijinę mokyklą, ir nors jiems susitikus jau buvo atsisakiusi daugelio religinių sampratų, - bent jau intelektualiai, - vis dėlto tam tikra jų dalis liko jos viduje. Kaip teigė pati Merė, vienuolės nutepė ją šešiais lako ir trimis vakso sluoksniais. Po persileidimo jos motina atsiuntė kunigą į ligoninę, kad duktė atliktų išpažintį, ir Merė apsi-

verkė jį išvydusi. Bartas buvo su ja, kai įėjo kunigas su savo sakramentų dėžute, ir jo žmonos verksmas taip pervėrė jo širdį.

Kartą jam paprašius, Merė išvardijo visą mirtinų ir dovanotinų nuodėmių sąrašą. Nors buvo jį išmokusi per katekizmo pamokas prieš dvidešimt, dvidešimt penkerius ar netgi trisdešimt metų, jos sąrašas atrodė (bent jau Bartui) pilnas ir be jokių klaidų. Tačiau Bartui taip ir nepasisekė išsiaiškinti nuodėmių interpretacijos. Kartais veiksmas būdavo vadinamas mirtina, o sykiais - tik dovanotina nuodėme. Regis, tai priklausė nuo paties kaltininko sąmonės. *Tik sąmoningai galima padaryti blogą darbą.* Ar tai Merė pasakė vienos tokios ilgos diskusijos metu, ar tai Fredis dabar pakuždėjo šiuos žodžius jam į ausį? Tai neramino ir trikdė Bartą. *Tik sąmoningai galima padaryti blogą darbą.*

Galų gale Bartui pavyko atskirti dvi didžiausias ir sunkiausias mirtinas nuodėmes: savižudybę ir žmogžudystę. Tačiau vėlesnis pokalbis, - ar tik ne su Ronu Stounu? Taip, regis, su juo, - tik dar labiau sutirštino spalvas. Pasak Rono (jiedu gėrė bare, kaip atrodė, prieš gerus dešimt metų), kartais žmogžudystė tebūdavo dovanotina nuodėmė. O galbūt išvis ne nuodėmė. Jei šaltakraujiškai planavai nužudyti kažką, kuris išprievartavo tavo žmoną, tai galima buvo pavadinti tik dovanotina nuodėme. O jei užmušei ką nors *kokiame nors kare*, - taip Ronis ir pasakė; Bartas ir dabar galėjo girdėti šiuos žodžius savo sąmonės koridoriuose, - tai nuodėme to apskritai nepavadinsi. Pasak Rono, visiems Amerikos kareiviams, žudžiusiems nacius ir japonus, prasidėjus Teismo dienai, nieko neatsitiks.

Taigi lieka savižudybė, tas šnypščiantis žodis.

Bartas artėjo prie statybų. Priešaky matėsi juodai baltos užtvaros su apvaliais blyksinčiais reflektoriais bei oranžiniais ženklais, ryškiai mirksinčiais jo mašinos šviesoje. Vienas iš ženklų bylojo:

LAIKINA KELIO PABAIGA

Kitas:

APYLANKA – SEKITE ŽENKLUS

Trečias:

SPROGDINIMŲ VIETA!
PRAVAŽIAVIMO NĖRA

Bartas sustojo, įjungė stovėjimo pavarą bei žibintus ir, išlipęs iš mašinos, priėjo prie juodai baltos užtvaros. Nuo oranžinių švyturėlių krintantis sniegas atrodė storesnis ir spalvotas.

Bartas taipgi prisiminė, kaip neįstengė išsiaiškinti nuodėmių atleidimo sampratos. Iš pradžių jam tai atrodė visai paprasta: jei padarai mirtiną nuodėmę, esi prakeikiamas. Gali gražbyliauti Merei, kol liežuvis nukris, tačiau vis tiek keliausi pragaran. Tačiau Merė paprieštaravo, jog ne visuomet taip būna. Dar yra išpažintis, susitaikymas, pasitaisymas ir taip toliau. Atrodė labai painu. Kristus pasakė, kad žmogžudys neturės amžino gyvenimo, tačiau jis taipgi teigė, kad tas, kuris juo tiki, nežus. *Tas, kuris.* Regis, biblijinėje doktrinoje buvo daug spragų, kaip ir sukčiaus teisininko sudarytoje pirkimo

sutartyje. Žinoma, išskyrus savižudybę. Negalėjai išpažinti savižudybės ir apgailestauti ar susitaikyti dėl jos, kadangi toks poelgis nukirsdavo sidabrinę gyslą ir pasiųsdavo tave į nežinomus pasaulius. Ir...

Ir kodėl jis sumanė apie tai galvoti? Juk neketino ką nors užmušti ir, be abejo, nežadėjo nusižudyti. Jis netgi niekada nebuvo pagalvojęs apie savižudybę. Bent jau ne iki pastarųjų savaičių.

Bartas spoksojo į juodai baltą užtvarą, savo viduje jausdamas šaltį.

Technika stovėjo čia pat, sniego apsupty. Ryškiausiai matėsi griovimo kranas. Jo mąslus nejudrumas kėlė siaubą. Kartu su savo portalu, iškeltu į snieguotą tamsą, kranas priminė besimeldžiantį vabalą maldininką, pasinėrusį į kažkokį nežinomą žiemos apmąstymų periodą.

Bartas patraukė vieną užtvarą į šalį. Ji buvo labai lengva. Tada grįžo prie mašinos, įsėdo ir iš lėto pradėjo važiuoti priekin. Jis perkirto kelio pabaigos ribą ir nusileido didelių mašinų gerokai išvažinėtu šlaitu. Kadangi po sniegu glūdėjo purvas, galimybė nuslysti sumažėjo. Nuvažiavęs nuo šlaito, Bartas sustabdė mašiną ir išjungė visas šviesas. Jis sunkiai alsuodamas vėl užkopė į viršų ir pastatė užtvarą vieton. Tada vėl nusileido žemyn.

Atidarė savo mašinos bagažinę ir išėmė Merės kibirą. Tada priėjo prie keleivio sėdynės ir padėjo jį ant grindų, po sprogmenų dėže. Nuėmė baltą kibiro dangtį ir niūniuodamas panardino kiekvieną dagtį į benziną. Taip padaręs, nunešė kibirą benzino prie krano ir stengdamasis nepaslysti užlipo į neužrakintą vairuotojo kabiną. Bartas buvo susijaudinęs; širdis daužėsi krūtinėje; gerklę spaudė kartus džiugesys.

Jis išliejo benziną ant sėdynės, valdymo panelio ir pavarų dėžės. Tada nužengė ant siauručio prikniedyto kraštelio, einančio palei krano variklio dangtį, ir likusį benziną išpylė ant jo. Angliavandenilio kvapas užpildė orą. Barto pirštinės peršlapo, sudrėkindamos rankas ir iškart jas sustingdydamas. Nušoko žemyn ir, nusimovęs pirštines, sukišo jas į palto kišenes. Pirmasis degtukų paketėlis iškrito iš rankų, nes pirštai atrodė it mediniai. Bartas išsitraukė antrą pakelį, bet vėjas užpūtė pirmuosius du įžiebtus degtukus. Jis atstatė vėjui nugarą, pasilenkė ties degtukais ir galiausiai vieną uždegė. Tada juo uždegė ir kitus: sušnypštė susivienijusi liepsna. Bartas įmetė degančius degtukus kabinon.

Iš pradžių pasirodė, kad jie užgeso, nes nieko neįvyko. Tada pasigirdo švelnus sprogstantis garsas - *pliūpt*! - ir ugnis piktai išniro iš kabinos, priversdama Bartą pasitraukti per du žingsnius. Jis prisidengė akis nuo ryškios oranžinės gėlės, atsiveriančios krano kabinoje.

Ugnies ranka išlindo iš kabinos, pasiekė variklio dangtį, akimirką sustingo ir palindo po dangčiu. Šįkart sprogimas nebebuvo švelnus. DRIOKST! Staiga dangtis iškilo į orą, vartaliodamasis ir beveik dingdamas iš akių. Kažkas prašvilpė pro pat Barto galvą.

Jis dega, - pamanė Bartas. - *Jis tikrai dega.*

Bartas ėmė linguoti ugningoje tamsoje su tokia ekstaze veide, kad, atrodė, jo bruožai suduš ir subyrės į milijonus šukelių. Iškėlė rankas į vėją, o šis skrodė jį kiaurai. *Valio, po paraliais, valio*!

Bartas apibėgo aplink mašiną, paslydo ant sniego ir nuvirto žemyn: galbūt tai ir išgelbėjo jam gyvybę, nes būtent tuo metu sprogo krano kuro bakas, paskleisdamas savo nuolaužas keturiasdešimties pėdų spinduliu. Karštas metalo gabalas įlėkė pro dešinį "LTD" langą, išmušdamas skylę apsauginiame stikle ir sudarydamas įtrūkimų voratinklį.

Bartas atsistojo snieguotu priekiu ir atsisėdo už vairo. Jis vėl nusimovė pirštines, - pirštų atspaudai, - tačiau visos mintys apie atsargumą jau buvo dingusios. Bartas užvedė mašiną sustingusiais pirštais, kurie vos jautė degimo raktelį, ir stipriai nuspaudė akceleratorių: "movė į priekį", kaip jie mėgdavo sakyti, dar būdami vaikais. Automobilio užpakalis ėmė mėtytis į šalis. Kranas pašėlusiai degė, geriau nei Bartas galėjo įsivaizduoti: kabina virto pragaru; priekinio stiklo nebeliko.

- Tikras pragaras! - sušuko Bartas. - O, Fredi, tai *tikras paragaras*!

Jis nučiuožė savo automobiliu priešais kraną. Liepsnos nudažė jo veidą dviejomis Helouvyno spalvomis. Bartas bedė dešinį smilių į prietaisų panelį, iš trečio karto pataikydamas į cigarečių žiebtuvėlį. Kelio darbų mašinos atsidūrė jam iš kairės, ir jis atsidarė šoninį langą. Merės kibiras ritinėjosi ant grindų, o alaus ir gaiviųjų gėrimų buteliai pašėlusiai skimbčiojo, mašinai šokinėjant ant gruoblėtos ir sušalusios žemės.

Cigarečių žiebtuvėlis iššoko, ir Bartas abiejomis kojomis nuspaudė stabdį. Automobilis apsisuko ir sustojo. Bartas ištraukė žiebtuvėlį iš lizdo, išėmė iš dėžės butelį ir prispaudė įkaitusį galiuką prie dagties. Ši įsiliepsnojo, ir Bartas išmetė butelį pro langą. Jis atsitrenkė į purvais aplipusį buldozerį. Iškart pašoko liepsnos. Bartas vėl įstūmė žiebtuvėlį į lizdą, pavažiavo dvidešimt pėdų ir metė dar tris butelius į tamsų platformos korpusą. Vienas butelis pralėkė pro šalį, vienas atsimušė į šoną ir išpylė benziną ant sniego, o trečias gražiai įskrido kabinon.

- *Tiesiai į prakeiktą taikinį*! - sušuko Bartas.

Dar vienas buldozeris. Mažesnė platforma. Bartas privažiavo prie pakelto ant domkratų statybininkų vagonėlio. Ant durų kabėjo užrašas:

LEINO STATYBŲ KO.
Lauko kontora
ČIA NEĮDARBINAMA!
Prašom nusivalyti kojas

Bartas privažiavo prie pat vagonėlio ir metė keturis butelius į didelį langą šalia durų. Visi įskriejo į vidų: pirmasis išmušė abu stiklus, o likusieji įnešė su savimi ir ugnį.

Už vagonėlio stovėjo pikapas. Bartas išlipo iš mašinos ir pabandė atidaryti dešines pikapo duris: jos buvo neužrakintos. Jis uždegė vieno butelio dagtį ir įmetė vidun. Liepsnos godžiai ėmė ryti sėdynę.

Bartas vėl įsėdo mašinon ir pastebėjo, kad liko tik keturi penki buteliai. Jis patraukė pirmyn, drebėdamas iš šalčio. Snarglys tįso jam iš nosies, nuo jo dvokė benzinu, tačiau jis šypsojosi.

Garinė bertuvė. Bartas sviedė likusius butelius į ją, nepadarydamas jokios žalos, kol paskutinis butelis sprogo, numušdamas traktoriaus vikšrą nuo užpakalinio krumplio.

Bartas vėl pagrabinėjo dėžę, prisiminė, jog ji tuščia, ir pažvelgė į užpakalinio vaizdo veidrodėlį.

- *Puikumėlis*, - suriko jis. - O, dieviškas puikumėlis, Fredi, gaidžių tampytojau!

Už jo snieguotoje tamsoje driekėsi pavienių laužų linija it pakilimo-nusileidimo tako šviesos. Liepsnos pašėlusiai veržėsi pro vagonėlio langus. Pikapas virto ugnies kamuoliu. Platformos kabina tapo oranžiniu katilu. O kranas atrodė kaip tikras šedevras, lyg geltonos šviesos stulpas - šnypščiantis fakelas kelio darbų vidury.

- *Štai jums sugriovimas*! - šaukė Bartas.

Pagaliau ėmė grįžti sveikas protas. Bartas nedrįso važiuoti tuo pačiu keliu, kuriuo atvyko. Greitai čia pasirodys policija, galbūt ji jau pakeliui. Taip pat ir ugniagesiai. Ar spės paspnikti, ar jau pakliuvo į spąstus?

Heronas, jam reikia nusigauti į Heroną. Reikės kopti dvidešimt penkių ar net trisdešimties laipsnių statumo šlaitu į viršų, taip pat ir prasibrauti pro kelių departamento užtvarą, tačiau plieninių lynų užtvaros juk nebuvo. Galbūt jam pavyks. Taip. Jam *pavyks*. Šiąnakt jis gali padaryti bet ką.

Bartas nuvažiavo nepabaigta kelio sankasa, slidinėdamas ir naudodamas tik trumpas šviesas. Viršuje ir dešinėje išvydęs Herono gatvės žibintus, jis vis labiau ėmė spausti akceleratorių, stebėdamas, kaip spidometro rodyklė kerta trisdešimties mylių per valandą padalą, jam pasiruošus ropštis į pylimą. Pradėjus kilti, rodyklė pasiekė keturiasdešimtį mylių per valandą. Pusiaukelėje aukštyn užpakaliniai ratai ėmė slysti, tačiau Bartas ropštėsi aukštyn. Mašinos nosis jau buvo beveik pasiekusi viršūnę, kai ratai vėl pradėjo suktis vietoje, iš po savęs išmesdami sniegą, akmenukus ir sušalusius žemės grumstus. Akimirką Bartas suabejojo mašinos pajėgumu, tačiau "LTD" inercija - galbūt kartu su valia - ištempė mašiną į viršų.

Mašinos nosis numušė juodai baltą užtvarą. Ši nukrito į sniego pusnį, sukeldama svajingą baltą sniego debesėlį. Bartas užvažiavo ant asfalto ir netgi nustėro suvokęs, kad vėl atsidūrė normalioje gatvėje - tarytum nieko ir nebūtų nutikę. Jis įjungė pavarą ir sumažino greitį iki trisdešimties mylių per valandą.

Bartas jau ketino sukti namų link, kai prisiminė paliekąs vėžes, kurių kokias dvi valandas nepaslėps sniego valytuvai ar naujas sniegas. Taigi, nepasukęs į Krestaleno gatvę, jis toliau patraukė Heronu iki Riverio gatvės, o tada iki 7-ojo kelio. Labai nedaug mašinų čia pravažiavo prasidėjus pūgai, tačiau pakako, kad sniegas, nuklojęs magistralę, taptų palaidu, suslėgtu chaosu.

Bartas įterpė savo vėžes tarp kitų į rytus nuvažiavusių mašinų ir padidino greitį iki keturiasdešimties mylių per valandą.

Beveik dešimt mylių važiavo 7-uoju keliu, tada grįžo atgal į miestą ir įsuko Krestaleno gatvėn. Keli sniego valytuvai jau judėjo naktyje lyg milžiniški oranžiniai mastifai spindinčiomis geltonomis akimis. Kelis kartus atsigrę-

žė pažiūrėti į statybas, tačiau sniego pūgoje buvo neįmanoma ką nors įžiūrėti.

Pusiaukelėje į namus Bartas suvokė, jog netgi uždarais langais ir įjungtu apšildymu mašinoje šalta. Jis atsigręžė atgal ir užpakaliniame keleivio pusės lange pastebėjo skylę. Užpakalinė sėdynė buvo nusėta stiklo šukių ir sniego.

O kaip tai atsitiko? - nustebęs paklausė savęs Bartas. Jis tikrai negalėjo prisiminti.

Iš šiaurinės pusės įsuko savo gatvėn ir privažiavo tiesiai prie namo. Buvo lygiai toks, kokį Bartas ir paliko: šviesele virtuvėje - vienintelė šviesa visoje tamsioje gatvėje. Priekyje nestovėjo jokia policijos mašina, tačiau garažo durys paliktos atviros - kaip kvaila. Juk sningant garažo durys visada uždaromos. Tam ir reikalingas garažas - kad niekas nelįstų prie tavo daiktų. Taip mėgdavo sakyti Barto tėvas. Jo tėvas mirė garaže, kaip ir Džonio brolis, tik Ralfas Deivisas nenusižudė. Jį ištiko infarktas. Kaimynas rado jį su sodininko žirklėmis sustingusioje kairėje rankoje ir mažu galąstuvu dešinėje. Priemiesčio tipo mirtis. O, Dieve, pasiųsk šitą baltą sielą į dangų, kur nėra piktžolių, o nigerius matai tik iš tolo.

Bartas pastatė savo mašiną, uždarė garažo duris ir įėjo į namą. Drebėjo iš nuovargio ir sukrėtimo. Buvo penkiolika po trijų. Pakabino savo paltą ir skrybėlę koridoriaus spintoje ir jau darė duris, kai pajuto karštą siaubo trenksmą, stiprų it viskio trinktelėjimas į galvą. Jis išnarstė palto kišenes ir atsiduso radęs vis dar benzinu permirkusias pirštines, susuktas į šlapius kamuoliukus.

Norėjo išsivirti kavos, bet nusprendė nesivarginti. Pajuto tvinkčiojantį galvos skausmą, kurį tikriausiai sukėlė benzino dūmai ir beprotiškas lėkimas per snieguotą tamsą. Miegamajame nusirengė ir net nesulankstęs nusviedė drabužius ant kėdės. Bartas manė užmigsiąs, kai tik galva palies pagalvę, bet deja. Saugiai grįžęs namo, pasijuto budrus nuo apėmusios baimės. Jį sugaus ir patupdys į kalėjimą. Jo nuotrauką išspausdins laikraštis. Jį pažinoję žmonės purtys galvas ir kalbėsis apie tai kavinėse bei restoranuose. Vinis Meisonas pasakys savo žmonai, kad jis jau seniai suprato, jog Deivisas - beprotis. Merės tėvai nuskraidins ją į Reno, kur ji pirmiausiai įsikurs, o po to išsiskirs. Galbūt net susiras, kas ją dulkins. Bartas dėl to visai nenustebtų.

Bartas gulėjo įtikinėdamas save, kad jo nesugaus. Jis mūvėjo pirštines. Jokių pirštų atspaudų. Merės kibiras ir dangtis buvo pas jį. Jis paslėpė vėžes ir nusikratė galimų persekiotojų, kaip kad bėglys nusikrato skalikų, perbėgęs upelį. Tačiau šios mintys nenuramino. Jį sugaus. Tikriausiai kas nors Herone matė jo mašiną, kuri sukėlė įtarimą. Tikriausiai kas nors užsirašė jos numerį ir jau dabar priiminėjo policijos sveikinimus. Tikriausiai jie nukrapštė mašinos dažų nuo Herono kelio užtvaros ir dabar traukė jo vardą iš kokio nors automobilių registracijos kompiuterio. Tikriausiai...

Jis vartėsi lovoje, laukdamas, kada šokčiojantys mėlyni šešėliai pasirodys prie jo lango, laukdamas įsakmaus beldimo į duris, laukdamas, kol kafkiškas balsas ištars: *Atidarykite, atidarykite duris*! Jis užmigo nejučia, o mintys bėgo be pertrūkio ir nė nestabtelėjusios nuo sąmoningų apmąstymų

perėjo prie sapnų pasaulio. Netgi sapnuose Bartui atrodė, kad jis nemiega. Sapnuose jis vis kartojo savižudybę: sudegindavo save; sutriuškindavo save, patraukdamas virvę ir ant savęs užsimesdamas priekalą; pasikardavo; įjungdavo dujinę viryklę ir orkaitę; nusišaudavo; iššokdavo pro langą; išeidavo priešais atvažiuojantį autobusą; rydavo tabletes ir "Vanish" klozetų valiklį; įsikišdavo "Glade Pine Fresh" oro gaiviklio flakoną į burną, paspausdavo purkštuką ir kvėpuodavo, kol galva nuskriedavo į dangų it vaikiškas balionas; atlikdavo charakirį, klūpėdamas prie šv. Domo bažnyčios nuodėmklausio būdelės, išpažindamas savo savižudybę stebėtinai jaunam kunigui, žarnoms krentant ant suolo lyg jautienos troškinys, ir atgailaudamas silpstančiu, sutrikusiu balsu savo kraujo ir išvirtusių žarnų apsupty. Tačiau aiškiausiai Bartas matė save už "LTD" vairo, spaudžiantį akceleratorių uždarame garaže, giliai kvėpuojantį, vartantį "National Geographic" žurnalą ir spoksantį į Taičio ir Ouklendo bei Užgavėnių Naujajame Orleane nuotraukas, vis lėčiau verčiant puslapius, kol variklio gausmas tapdavo tolimu mielu niūniavimu, o žali Pietų Ramiojo vandenyno vandenys užliedavo jį siūbuojančia šiluma ir nusinešdavo į sidabrines gelmes.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 19-OJI

Bartas atsibudo ir atsikėlė iš lovos tik 12:30. Jautėsi tarsi po didžiulių išgertuvių. Baisiausiai skaudėjo galvą. Šlapimo pūslė buvo išsipūtusi ir pilna. Burnoje jautė negyvos gyvatės skonį. Einant širdis bumbsėjo it būgnas. Jam net nebuvo leista patikėti (kad ir neilgam), jog vakarykštės nakties įvykiai tik prisisapnavo, kadangi benzino kvapas, regis, įsigėrė į jo kūną ir sklido nuo drabužių krūvos. Nebesnigo, dangus buvo giedras, o nuo ryškios saulės šviesos teko prisimerkti.

Nupėdino į tualetą, atsisėdo ant klozeto, ir milžiniška viduriavimo banga praūžė pro jį it pašto traukinys pro apleistas stoteles. Jo išmatos krito į vandenį, sukeldamos šleikštų plerpimą, nuo kurio Bartas dejavo ir griebėsi už galvos. Jis nusišlapino net neatsistojęs. Sodrus, siaubą keliantis bjauraus žarnyno produkto kvapas pasklido aplinkui.

Nuleido vandenį ir medinėmis kojomis nulipo žemyn, kartu pasiimdamas švarius drabužius. Jis palauks, kol šlykštus kvapas išsisklaidys, o tada palįs po dušu ir galbūt išsėdės po juo visą popietę.

Bartas įsimetė į burną tris "Excedrin" tabletes iš žalio buteliuko, stovinčio ant lentynos virš kriauklės ir užgėrė jas dviem dideliais "Pepto-Bismol" gurkšniais. Jis pastatė vandenį kavai ir sudaužė savo mylimiausią puodelį, nevikriai nuimdamas jį nuo kabliuko. Bartas sušlavė šukes, pasiėmė kitą puodelį, įsidėjo tirpios "Maxwell House" kavos ir nusverdėjo į valgomąjį.

Jis įsijungė radiją ir ėmė ieškoti žinių, kurių kaip ir policininko prireikus niekada nebūdavo. Popmuzika. Reportažai apie pašarus ir grūdus. Pokalbių šou. Mainų parduotuvės programa. Polas Harvis pardavinėjo Bankininko gyvybės draudimą. Dar daugiau popmuzikos. Jokių žinių.

Užvirė vanduo kavai. Bartas nustatė popmuzikos stotį, atsinešė kavą prie stalo ir išgėrė nebaltintą. Po pirmų dviejų gurkšnių suėmė noras vemti, tačiau po to jau buvo geriau.

Prasidėjo žinios: iš pradžių valstybinės, po to vietinės.

Naktį padegta 784-ojo kelio statybos vieta netoli Didžiosios gatvės. Policijos leitenantas Henris Kingas teigė, jog vandalai akivaizdžiai naudojo benzinines bombas, norėdami sudeginti kraną, dvi platformas, du buldozerius, pikapą ir Leino statybos kompanijos lauko kontorą, kuri buvo visiškai sunaikinta.

Išgirdus žodžius "visiškai sunaikinta", gerklę užėmė kartus ir juodas it jo nesaldinta kava džiugesys.

Pasak Francio Leino, kurio kompanija laimėjo konkursą ir tapo miesto magistralės pratęsimo rangovais, platformoms ir buldozeriams padaryta žala minimali, tačiau 60000 dolerių vertės griovimo kranas negalės dirbti kokias dvi savaites.

Dvi savaites? Tik *tiek*?

Pasak Leino, daug blogiau, kad buvo sudeginta lauko kontora su darbo planais, įrašais ir devyniasdešimčia procentų pastarųjų trijų mėnesių kompanijos finansinių sąskaitų. "Juos bus labai sunku atstatyti, - kalbėjo Leinas. - Galbūt dabar vėluosime visą mėnesį ar netgi daugiau."

Ko gero, tai geros naujienos. Galbūt buvo verta stengtis dėl papildomo mėnesio.

Pasak leitenanto Kingo, vandalai atvyko į statybų aikštelę furgonu, galbūt naujesnio modelio "Ševrolė". Jis kreipėsi į visus, mačiusius mašiną, išvažiuojančią iš statybų teritorijos Herone. Francis Leinas bendrą žalą įvertino šimtu tūkstančių dolerių. Kitos vietinės naujienos. Valstijos atstovas Murelas Restonas vėl kreipėsi į...

Bartas išjungė radiją.

Išgirdus naujienas ir dar dienos šviesoje, viskas ėmė atrodyti daug geriau. Buvo galima racionaliai pažvelgti į įvykius. Žinoma, policija neturėtų atskleisti visų jai žinomų faktų, tačiau jei jie iš tikrųjų vietoj "Fordo" ieškojo "Ševrolė" ir maldavo kiekvieną mačiusį juos informuoti, tada galbūt jis saugus, bent jau kol kas. O jei ir atsiras liudininkas, joks jaudinimasis to nepakeis.

Bartas išmes Merės grindų plovimo kibirą ir išvėdins garažą nuo benzino kvapo. Sugalvos paaiškinimą, kaip išdužo langas, jei kas nors paklaustų.

O svarbiausia, paruoš save morališkai susitikimui su policija. Kadangi jis - paskutinis Krestaleno gatvės gyventojas, būtų visai logiška, jei jie patikrintų ir jį. Ir jiems net nereikės ilgai sekti jo pėdsakais, kad sužinotų, jog pastaruoju metu jis elgėsi gana keistai. Jis sužlugdė gamyklos sandėrį. Jį paliko žmona. Buvęs bendradarbis vožė jam į akį universalinėje parduotuvėje. Ir, žinoma, jis turėjo furgoną, ne "Ševrolė", bet visgi. Taigi nieko gera. Tačiau tai dar nieko neįrodo.

O jei jie rastų įrodymų, tada Bartas keliautų į kalėjimą. Tačiau yra ir blogesnių dalykų už kalėjimą. Kalėjimas - tai dar ne pasaulio galas. Jie suteiks jam darbą, pamaitins. Nebereikėtų jaudintis, kas nutiks, kai baigsis draudimo pinigai. Be abejo, yra daug blogesnių dalykų už kalėjimą. Pavyzdžiui, žmogžudystė. Tai daug blogiau. Bartas užlipo į viršų ir išsimaudė.

Vėliau tą pačią popietę paskambino Merei. Atsiliepė jos motina ir šnarpšdama nuėjo pakviesti Merės. Tačiau Merės balsas buvo beveik linksmas.

- Sveikas, Bartai. Iš anksto linkiu tau linksmų Kalėdų.

- Ne, *Merės* Kalėdų, - atsakė jis. Senas juokelis, seniai tapęs tradicija.

- Aha. Tai ko nori, Bartai?

- Turiu keletą dovanų... mažmožių... tau, dukterėčioms ir sūnėnams. Pamaniau, gal galėtume kur nors susitikti. Atiduočiau jas tau. Nesuvyniojau dovanų vaikams...

- Aš mielu noru jas suvyniosiu. Tačiau nereikėjo to daryti. Juk nedirbi.

- Bet aš norėjau.

- Bartai, ar padarei... ar padarei, apie ką mes kalbėjome?

- Turi omeny psichiatrą?

- Taip.

- Skambinau dviems. Vienas užimtas iki pat birželio. Kitas bus Bahamuose iki kovo pabaigos. Tada ir galės mane priimti.

- Kokios jų pavardės?

- Pavardės? O, mieloji, turėčiau pasitikrinti, norėdamas tau pasakyti. Adamsas, regis, tokia pirmojo pavardė. Nikolas Adamsas...

- Bartai, - liūdnai pertraukė ji.

- Galbūt ne Adamsas, o Aronas, - supykęs atrėžė Bartas.

- Bartai.

- Gerai. Tikėk, kuo nori. Vis tiek taip ir liks.

- Bartai, jei tik...

- Tai kaip dėl dovanų? Paskambinau dėl dovanų, o ne dėl prakeikto smegenų plovimo.

Merė atsiduso.

- Atvežk jas penktadienį, gerai? Aš galiu...

- Kad tavo tėvas su motina pasamdytų Čarlzą Mensoną ir šis pasitiktų mane prie durų? Geriau susitikime neutralioje teritorijoje, gerai?

- Jų čia nebus. Jie žada praleisti Kalėdas su Džoana.

Džoana buvo Džoana Sentkler, Džinos Kelovėj pusseserė, gyvenanti Minesotoje. Jiedvi buvo artimos vaikystės draugės (tais malonios ramybės lai-

kais, tarp 1812-ųjų metų karo ir Konfederacijos susikūrimo, kartais galvodavo Bartas). Liepą Džoaną ištiko infarktas. Ji vis dar bandė atsigauti, tačiau Džina pasakė jiems su Mere, kad, pasak daktarų, ji gali bet kada užgesti. Visai neblogai, - mąstė Bartas, - turėti tokią laiko bombą savo galvoje. Ei, bomba, ar jau šiandien? Prašau, tik ne šiandien. Aš dar nebaigiau skaityti knygos.

- Bartai? Ar klausai?
- Taip. Tik skraidžiojau padebesiais.
- Ar pirma valanda tiks?
- Žinoma.
- Ar dar norėjai ką nors pasakyti?
- Ne.
- Tad...
- Saugok save, Mere.
- Būtinai. Viso, Bartai.
- Viso gero.

Jiedu padėjo telefono ragelius, ir Bartas nusliūkino į virtuvę pasidaryti gėrimo. Moteris, su kuria ką tik kalbėjosi telefonu, nebuvo ta pati, kuri prieš mėnesį sėdėjo apsiašarojusi ant svetainės sofos, maldaudama priežasties, paaiškinančios tą potvynio bangą, nuvilnijusią per puikiai sutvarkytą jos gyvenimą, sugriovusią dvidešimties metų darbą ir palikusią tik keletą iš purvyno kyšančių lazdelių. Neįtikėtina. Bartas papurtė galvą, kaip kad padarytų, išgirdęs per žinias, jog Jėzus nusileido iš dangaus ir pasiėmė su savimi Ričardą Niksoną. Merė vėl tapo savimi. Dar daugiau: ji tapo jam visai nepažįstamu asmeniu, mergaite-moterimi, kurios jis nevaliojo prisiminti. Merė kaip archeologas iškasė tą asmenį, ir nors tas asmuo buvo šiek tiek sustingęs nuo ilgo gulėjimo, vis tiek tiko vartojimui. Sąnariai greitai atgis, ir naujas senas asmuo taps pilnaverte moterimi, galbūt kiek pabūgusia šio savo naujo pavidalo, tačiau visai nesužeista. Bartas pažinojo ją gal net geriau, nei ji manė, todėl vien iš balso tono galėjo pasakyti, jog ji vis artėjo prie minties apie skyrybas ir visišką atsiribojimą nuo praėjusių metų... atsiribojimą, nepaliekantį jokių pėdsakų. Merei buvo trisdešimt aštuoneri. Dar pusė gyvenimo priešaky. Nėra vaikų, kuriuos sužalotų šios nutrauktos vedybos. Bartas pats nesiūlys skirtis, tačiau jei ji norės, neprieštaraus. Jis pavydėjo jos naujojo “aš” ir naujojo grožio. Ir jei po dešimties metų Merė prisimins šią santuoką kaip ilgą tamsų koridorių, vedantį į saulės šviesą, jis tik apgailestaus dėl to, bet jos nekaltins. Ne, jis negalėjo jos kaltinti.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 21-OJI

Bartas atidavė dovanas Džinos Kelovėj paauksuotos bronzos svetainėje. Tolesnis pokalbis buvo suvaržytas ir nesmagus. Bartas niekada nebuvo šiame kambaryje likęs vienas su Mere. Jis jautė, kad jiedu turėtų apsikabinti. Nuo kelių virpčiojimo Bartas jautėsi it tikras mokyklinukas.

- Ar pasišviesinai plaukus? - paklausė jis.
- Tik truputį, - Merė patraukė pečiais.
- Gražu. Atrodai jaunesnė.
- Tu pražilai palei smilkinius, Bartai. Atrodai išskirtinis.
- Nesąmonė. Atrodau it žiurkė.

Merė nusijuokė - truputį per skardžiai - ir nužvelgė dovanas, padėtas ant mažo staliuko. Bartas buvo suvyniojęs pelėdos formos sagę, o žaislus ir šachmatus paliko Merei. Lėlės tuščiai spoksojo į lubas, laukdamos, kol mergaitės rankos suteiks joms gyvybę.

Bartas pažvelgė į Merę. Akimirką jų žvilgsniai susitiko, ir jis pamanė, jog ji ištars galutinius žodžius. Tai jį išgąsdino. Tada gegutė iššoko iš laikrodžio, pranešė, kad jau pusė dviejų, ir jiedu abu pašokę nusijuokė. Akimirka praėjo. Bartas atsistojo, kad tokia akimirka nebegrįžtų. Išgelbėtas gegutės, - pamanė jis. - Tinka.

- Aš jau eisiu, - tarė Bartas.
- Turi susitikimą?
- Pokalbį dėl darbo.
- Tikrai? - Merė atrodė patenkinta. - Kur? Pas ką? Už kiek?

Bartas nusijuokė ir papurtė galvą.

- Ten dar yra koks tuzinas norinčių, turinčių tokius pat šansus kaip ir aš. Pasakysiu, kai gausiu darbą.
- Prietarai.
- Taip.
- Bartai, ką veiksi per Kalėdas? - Merė atrodė susirūpinusi ir rimta, ir staiga Bartas suprato, jog ji ketina pakviesti jį Kalėdų vakarienei, o ne į skyrybų teismą. Dieve! Jis vos neprapliupo juoktis.
- Vakarieniausiu namuose.
- Gali atvažiuoti čionai. Būtumėm tik mudu.
- Ne, - svarstydamas atsakė Bartas ir tvirtai pridūrė: - Ne. Per šventes lengva nesusivaldyti. Gal kitą kartą.

Merė taipgi svarstydama linktelėjo.

- Ar vakarieniausi viena? - pasiteiravo Bartas.
- Galiu važiuoti pas Bobą ir Žanetą. Ar tu nepersigalvosi?
- Ne.
- Tada... - ji atrodė pajutusi palengvėjimą.

Jiedu nuėjo prie durų ir šaltai pakštelėjo vienas kitam į lūpas.

- Aš paskambinsiu, - pažadėjo Bartas.
- Būtinai.
- Ir perduok nuo manęs linkėjimus Bobiui.
- Žinoma.

Bartas jau buvo pusiaukelėje prie mašinos, kai Merė pašaukė:

- Bartai! Bartai, palauk minutėlę!

Jis išsigandęs atsigręžė.

- Vos nepamiršau. Skambino Volis Hamneris ir pakvietė mus į Naujųjų Metų vakarėlį. Sutikau už mus abu. Bet jei tu nenori...

- Volis? - Bartas susiraukė. Valteris Hamneris buvo vienintelis kitoje miesto pusėje gyvenantis jų draugas. Jis dirbo vietinėje reklamos agentūroje.

- Ar jis žino, jog mes, na, negyvename kartu?

- Žino, bet tu juk pažįsti Voltą. Tokie dalykai nelabai jį jaudina.

Iš tikrųjų. Vien mintis apie Valterį privertė Bartą nusišypsoti. Valteris, vis žadantis išeiti iš reklamos ir užsiimti fermų projektavimu. Nešvankių penkiaeilių ir dar nešvankesnių populiarių dainų parodijų kūrėjas. Dukart išsiskyręs, o dabar impotentas, jei tikėti paskalomis, o šįkart Bartas manė, jog paskalos neklydo. Kada paskutinįsyk jis matė Voltą? Prieš keturis mėnesius? Šešis? Labai seniai.

- Būtų smagu, - atsakė Bartas, ir staiga jam dingtelėjo mintis.

Merė nužvelgė jį senu, iš veido skaitančiu žvilgsniu.

- Ten nebus žmonių iš skalbyklos.

- Jis pažįsta Stivą Ordnerį.

- Taip, *jį*, - Merė patraukė pečiais, parodydama, kaip neįtikėtina, jog "jis" dalyvaus vakarėlyje. Krūptelėjimas virto virpuliu: lauke temperatūra tesiekė keturis laipsnius šalčio.

- Eik vidun, - paragino Bartas. - Sušalsi, kvailute.

- Ar nori eiti į vakarėlį?

- Nežinau. Dar pagalvosiu, - jis vėl pabučiavo Merę, šįsyk kiek tvirčiau. Ji atsakė tuo pačiu. Tokią akimirką Bartas galėjo visko gailėtis - deja, apgailestavimo jausmas buvo kažkur nutolęs.

- Linksmų Kalėdų, Bartai, - tarė Merė, ir Bartas išvydo ašaras jos akyse.

- Kiti metai bus geresni, - pažadėjo Bartas: žodžiai ramino, tačiau neturėjo jokio pagrindo. - Eik vidun, kol nesusirgai plaučių uždegimu.

Merė grįžo į namą, o Bartas nuvažiavo, vis galvodamas apie Volio Hamnerio Naujųjų Metų vakarėlį. Jis nusprendė ten apsilankyti.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 24-OJI

Bartas rado mažas dirbtuves Nortone, kuriose už devyniasdešimt dolerių galėjo pasikeisti sudaužytą užpakalinį stiklą. Kai automobilių meistro paklausė, ar jis dirbs prieškalėdinę dieną, šis atsakė:

- Be abejo, dirbu, kai tik yra klientų.

Pakeliui Bartas stabtelėjo prie Nortono "Išsiskalbk pats" skalbyklos ir sukišo savo drabužius į dvi skalbimo mašinas. Jis automatiškai pasuko rankenėles, norėdamas patikrinti, kokios formos mašinos vidus, o tada atsargiai sukišo drabužius, kad kiekviena mašina išgręžtų skalbinius (tik savitarnos skalbimo mašinose ši funkcija vadinosi "išsukimas iki sausumo") be jokio papildomo svorio. Bartas stabtelėjo ir nusišypsojo. Gali pašalinti berniuką iš skalbyklos, Fredai, tačiau skalbyklos iš berniuko nepašalinsi. Tiesa, Fredai? Fredai? Na ir eik velniop.

- Gana didelė skylė, - pastebėjo meistras, spoksodamas į sutrūkusį stiklą.

- Vaikiščias paleido sniego gniūžtę, - paaiškino Bartas. - Su akmeniu viduje.
- Taip. Iš tikrųjų.

Pasikeitęs langą, Bartas vėl užsuko į "Išsiskalbk pats", sudėjo skalbinius į džiovintuvą, nureguliavo vidutinį karštumą ir įmetė trisdešimt centų į plyšį. Tada atsisėdo ir pakėlė kažkieno sulamdytą laikraštį. Kitas "Išsiskalbk pats" lankytojas buvo pavargusi jauna moteris su akiniais geležiniais rėmeliais ir baltomis juostomis ilguose, raudonai ruduose plaukuose. Prie jos sėdėjo maža mergaitė ir baisiai niršo.
- Noriu savo *buteliuko*!
- Po velnių, Rakele...
- *BUTELIUKO*!
- Tėtis tau įkrės, kai grįšime namo, - piktai pagąsdino jauna moteris. - Ir jokių saldumynų prieš einant miegoti.
- BUTELIUUUUKO.
Ir kodėl tokia jauna moteris panoro taip nusidažyti plaukus? - nusistebėjo Bartas ir nuleido akis į laikraštį. Antraštės bylojo:

NEDAUG LANKYTOJŲ BETLIEJUJE
PILIGRIMAI BIJO ŠVENTOJO TERORO

Puslapio pabaigoje jo akį patraukė trumpas naujienų straipsnelis, ir Bartas atidžiai jį perskaitė:

VINTERBURGERIS TEIGIA, JOG VANDALIZMO AKTAI
NEBUS TOLERUOJAMI

(*Vietinės žinios*) Viktoras Vinterburgeris, demokratų kandidatas į velionio Donaldo P. Naišo, praeitą mėnesį žuvusio autokatastrofoje, vietą, vakar teigė, jog tokie vandalizmo aktai, kaip įvykdytas praeitą trečiadienį ir padaręs beveik šimto tūkstančių dolerių vertės žalą 784-ojo kelio statybos aikštelei, negali būti toleruojami "civilizuotame Amerikos mieste". Vinterburgeris pateikė savo pastabas per Amerikos Legiono vakarienę ir susilaukė ovacijų.
- Mes matėme, kas buvo nutikę kituose miestuose, - kalbėjo Vinterburgeris. - Subjauroti autobusai, metro vagonai ir pastatai Niujorke, išdaužyti langai ir beprasmiškai sudarkytos Detroito ir San Francisko mokyklos, viešųjų pastatų, muziejų, galerijų niokojimas. Neturime leisti, kad didžiausią pasaulio šalį užtvindytų įvairūs barbarai.
Policija buvo iškviesta į Didžiosios gatvės statybų zoną, kai gaisrą ir sprogimus pastebėjo...
(Tęsinys 5 psl., 2 skiltyje)
Bartas sulankstė laikraštį ir padėjo ant sudraskytų žurnalų krūvos. Skalbimo mašina ūžė ir ūžė tyliu migdančiu balsu. Įvairūs barbarai. Jie buvo bar-

barai. Tai jie ardė, griovė ir laužė, išmesdami žmones iš namų, išspardydami gyvenimus, kaip kad mažas berniukas - skruzdėlyną...

Jauna moteris iš "Išsiskalbk pats" išsitempė vis dar reikalaujančią savo buteliuko dukrytę. Bartas užsimerkė ir užsnūdo, laukdamas, kol pasibaigs džiovinimo ciklas. Po kelių minučių pašoko manydamas, jog išgirdo gaisro sireną, tačiau tai tebuvo Gelbėjimo armijos Kalėdų Senelis, užėmęs savo pozicijas ties kampu priešais skalbyklą. Išėjęs iš skalbyklos su skalbinių krepšiu, Bartas įmetė visus turėtus centus į Kalėdų Senelio puodą.

- Telaimina jus Dievas, - padėkojo Senelis.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 25-OJI

Apie dešimtą valandą ryto Bartą prižadino telefono skambutis. Jis sugrabaliojo ragelį ant naktinio staliuko, pridėjo jį prie ausies, ir operatorė gyvai sududeno jam pro miegus:

- Ar priimsite skambutį jūsų sąskaita nuo Olivijos Brener?

Bartas buvo pasimetęs, todėl tik suburbėjo:

- Ką? Nuo ko? Aš miegu.

Tolimas, truputį pažįstamas balsas pasipiktino:

- Dėl Dievo meilės.

Ir Bartas suprato.

- Taip, - atsakė jis. - Priimsiu.

Ar ji padėjo ragelį? Bartas pasikėlė ant vienos alkūnės.

- Olivija? Ar tu ten?

- Prašau kalbėkit, - jį pertraukė operatorė, neketindama keisti įprastinės savo psalmės.

- Olivija, ar tu klausai?

- Taip, - balsas trūkčiojo ir sklido iš labai toli.

- Džiaugiuosi, kad paskambinai.

- Nemaniau, kad priimsi skambutį.

- Aš ką tik pabudau. Ar tu ten? Las Vege?

- Taip, - žodis išskrido jai iš burnos it lenta, numesta ant cementinių grindų.

- Tai, kaip ten reikalai? Kaip tau sekasi?

Olivija taip karčiai atsiduso, jog vos nepravirko.

- Nekaip.

- Ne?

- Susipažinau su vaikinu antrą... ne, trečią... vakarą Las Vege. Nuėjome į vakarėlį, ir aš ta-a-a-aip susiknisau...

- Narkotikai? - atsargiai paklausė Bartas, suprasdamas, jog tai - tarpmiestinis pokalbis, todėl vyriausybė yra visur.

- Narkotikai? - piktai pakartojo ji. - Be abejo, narkotikai. Kažkoks mėšlas, pilnas dekso* ar kažko panašaus... Regis, mane išprievartavo.

---

* Dekstroamfitamino sulfatas. *(Vert. past.)*

Paskutiniai žodžiai išnyko kažkur tarp laidų, todėl Bartas buvo priverstas perklausti.

- Ką?

- *Išprievartavo*! - taip garsiai suriko Olivija, kad net telefono ragelis išsikreipė. - Tai toks įvykis, kai koks nors debilas, vaidinantis penktadienio vakaro hipį, sužaidžia "paslėpk dešrą" su tavim, kol tavo smegenys kažkur už tavęs lipa sienomis! Išprievartavimas, ar žinai, ką šis žodis reiškia?

- Žinau.

- Šūdą tu žinai.

- Ar tau reikia pinigų?

- Kodėl manęs šito klausi? Negaliu su tavim dulkintis per telefoną. Netgi negaliu patenkinti tavęs ranka.

- Turiu šiek tiek pinigų. Galėčiau atsiųsti. Štai ir viskas. Todėl ir klausiau, - Bartas atitoko kalbąs ne raminamai, o švelniai, kad ji būtų priversta prikąsti liežuvį ir paklausyti.

- Taip, taip.

- Ar turi adresą?

- "Iki pareikalavimo" - štai mano adresas.

- Ar nesusiradai buto?

- Taip, aš ir kita apgailėtina valkatėlė turime tokią skylę. Visos pašto dėžutės išlaužtos. Nekreipk dėmesio. Pasilaikyk pinigus sau. Susiradau darbą. Po paraliais, ko gero, viską mesiu ir grįšiu namo. Taigi štai tau ir linksmųjų Kalėdų.

- Kas tai per darbas?

- Mėsainių išnešiojimas greito maisto restoranėlyje. Salėje stovi daug žaidimų automatų, ir žmonės žaidžia ten, šlamšdami mėsainius visą vakarą, ar gali tuo *patikėti*? Besibaigiant pamainai, privalau nuvalyti visų automatų rankenėles. Jos visada būna ištepliotos garstyčiomis, majonezu ir kečiupu. Kad matytum, kokie čia renkasi *žmonės*. Visi storuliai. Jie visi arba įdegę, arba nudegę. Ir jei nepasiūlo tau pasidulkinti, tai tampa tik interjero dalimi. Dulkintis man siūlė abiejų lyčių atstovai. Ačiū Dievui, mano kambariokė tokios sekso pakraipos kaip ir kadagio krūmas, aš ... Dieve, ir kodėl aš visa tai tau pasakoju? Aš netgi nenutuokiu, kodėl tau paskambinau. Išvažiuosiu iš čia savaitės pabaigoje, kai tik gausiu algą.

- Pabūk dar mėnesį, - Bartas išgirdo save sakant.

- *Ką*?

- Nebūk bailė. Jei dabar išvažiuosi, visuomet spėliosi, ko tenai važiavai.

- Ar mokykloje žaidei futbolą? Galiu lažintis, jog taip.

- Aš netgi nebuvau vandens padavėjas.

- Tada tu ničnieko nežinai, tiesa?

- Aš vis galvoju apie savižudybę.

- Tu net... ką tu pasakei?

- Aš vis galvoju apie savižudybę, - ramiai pakartojo Bartas. Jam jau neberūpėjo užmiestinis pokalbis ir žmonės, galintys iš smalsumo jo pasiklausyti - Baltieji Rūmai, CŽV ar FTB. - Aš vis bandau kažką daryti, bet man neišeina. Regis, taip atsitinka todėl, kad aš jau per senas tokiems dalykams.

Kažkas bloga atsitiko prieš kelerius metus, ir aš tai žinojau, tik nesupratau, kad tai bus bloga ir man. Maniau, kad tai atsitiko, ir aš greitai atsigausiu. Tačiau viskas byra mano viduje. Man bloga nuo to. Ir aš vis ką nors iškrečiu.

- Ar tau vėžys? - sušnibždėjo Olivija.

- Ko gero, taip.

- Privalai važiuoti į ligoninę...

- Tai sielos vėžys.

- Tu - egoistas, vyruti.

- Galbūt. Bet tai nesvarbu. Kaip ten būtų, atsitiks taip, kaip turi atsitikti. Mane neramina tik vienas retsykiais užliejantis jausmas, jog esu kažkokio blogo rašytojo knygos veikėjas ir jis jau nusprendė, kaip viskas vyks ir kodėl. Taip galvoti daug patogiau nei kaltinti Dievą - kodėl jis tą ar aną man padarė? Ne, tai tik blogas rašytojas, tai tik jo kaltė. Jis pašalino mano sūnų, įrašydamas smegenų auglį. Tai buvo pirmoji dalis. Savižudybė ar ne - tai atsitiks prieš pat epilogą. Kvaila istorija.

- Paklausyk, - susirūpinusi tarė ji, - jei jūsų mieste yra "Paguodos telefonas", galbūt tau reikėtų...

- Jie negalėtų man niekuo padėti, ir tai nesvarbu. Aš noriu padėti *tau*. Dėl Dievo meilės, apsižvalgyk dar, prieš pradėdama drebėti. Nebevartok narkotikų, juk tu žadėjai. Kitąsyk, kai pažvelgsi aplinkui, tau bus keturiasdešimt, ir visos galimybės jau bus beveik prarastas.

- Ne, aš taip negaliu. Gal kur kitur...

- Visos vietos vienodos, jei tik nepasikeičia tavo protas. Nėra tokios stebuklingos vietos, kur tavo protas imtų dirbti teisingai. Jei jautiesi kaip mėšlas, viskas aplinkui irgi atrodys kaip mėšlas. Aš *tai* žinau. Laikraščių antraštės, netgi ženklai, viskas byloja: taip, Džordžai, ištrauk kištuką.

- Paklausyk...

- Ne, tai *tu* paklausyk. Išplėsk ausis. Senėjimas - tai lyg važiavimas per sniegą, grimztant vis gilyn ir gilyn. Kai galų gale nebesimato rato gaubtų, imi suktis ir suktis. Tai - *gyvenimas*. Nėra jokių sniego valymo mašinų, kurios atvažiuotų tavęs ištraukti. Tu nesulauksi savo laivo, mergyte. Nėra jokių laivų. Tu niekada nelaimėsi jokių varžybų. Jokia kamera nesekioja tavęs, ir jokie žmonės nestebi tavo kovos. Štai *taip*. Tai visa esmė. *Viskas*.

- Tu nežinai, *kaip* čia viskas atrodo! - sušuko Olivija.

- Ne, bet aš žinau, kaip viskas atrodo čia.

- Tu neatsakingas už mano gyvenimą.

- Aš tau atsiųsiu penkis šimtus dolerių - iki pareikalavimo Olivijai Brener, Las Vegas.

- Manęs ten nebebus. Gausi pinigus atgal.

- Negausiu. Nes neužrašysiu atgalinio adreso.

- Tada juos išmes.

- Pasinaudok jais, ieškodama geresnio darbo.

- Ne.

- Tada panaudok juos vietoj tualetinio popieriaus, - atkirto Bartas ir padėjo ragelį. Jo rankos virpėjo.

Po penkių minučių vėl suskambo telefonas. Operatorė ištarė:

- Ar priimsite...
- Ne, - nutraukė Bartas ir padėjo ragelį.

Tą dieną telefonas suskambo dar du kartus, tačiau abukart tai buvo ne Olivija.

Apie antrą valandą po pietų Merė paskambino jam iš Bobo ir Žanetos Prestonų: Bobas ir Žaneta visada Bartui priminė Barnį ir Vilmą Flinstounus. Kaip jis laikėsi? Gerai. Melas. Ką jis veiks per Kalėdų vakarienę? Eis į Seną Muitinę valgyti kalakuto. Melas. Gal geriau norėtų atvažiuoti pas Prestonus? Žanetai liko daug maisto, todėl ji tik apsidžiaugtų, galėdama juo nusikratyti. Ne, jis tikrai nealkanas. Teisybė. Bartas jau buvo įkaušęs, todėl ekspromtu išrėžė sutinkąs ateiti į Valterio vakarėlį. Merė atrodė patenkinta. Ar jis žino, kad reikės atsinešti savo butelį? O kada pas Valterį Hamnerį nereikėjo jo atsinešti? - atkirto Bartas, ir Merė nusijuokė. Jiedu padėjo ragelį, ir Bartas vėl grįžo prie televizoriaus su gėrimu rankoje.

Apie pusę aštuonių vėl suskambo telefonas, ir dabar jau Bartas nebebuvo tik įkaušusiai mandagus - jis buvo visiškai girtas ir piktas.

- Alio?
- Deivisas?
- Aha, kas skambina?
- Maljorė, Deivisai. Salis Maljorė.

Bartas sumirksėjo ir įsispoksojo į stiklinę. Tada nukreipė akis į "Zenito" televizorių, kuris rodė filmą "Namai šventėms" - apie šeimą, susirinkusią Kūčių vakarą mirštančio tėvo namuose, ir kažkas žudė juos vieną po kito. Labai kalėdiška.

- Ponas Maljorė, - atsargiai ištarė Bartas. - Linksmų Kalėdų, pone! Ir visa ko geriausia ateinančiais metais!
- O, kad tik žinotum, kaip aš bijau 74-ųjų, - liūdnai atsakė Maljorė. - Ateinančiais metais šalį užvaldys naftos magnatai, Deivisai. Dar pamatysi. Gali pažiūrėti į mano gruodžio mėnesio pardavimų lentelę, jei netiki. Aną dieną pardaviau 1971-ųjų "Ševrolė Impalą". Puiki mašina, o gavau tik tūkstantį baksų. *Tūkstantį baksų*! Ar gali tuo patikėti? Keturiasdešimt penkių procentų nuostolis per metus. Galiu pardavinėti 1971-ųjų "Vegasus" už pusantro ar tūkstantį šešis šimtus baksų. Tačiau kas tai per mašinos?
- Mažytės? - atsargiai paklausė Bartas.
- Tai sumautos "Maxwel House" kavos skardinės, štai kas! - sušuko Maljorė. - Druskos dėžutės ant ratų! Kiekvienąsyk kreivai pažvelgus į tuos prakeiktus daiktus, variklis pradeda kosėti, nukrinta išmetimo vamzdis ar išsireguliuoja vairo traukės. "Pintos", "Vegasai", "Gremlinai" - tai tik savižudybėms skirtos dėžutės. Tad parduodu jas, vos tik gavęs, o gražus "Ševrolė Impala" dūla kampe, kol neatiduodu jo beveik veltui. O tu linki laimingų Naujųjų Metų. Viešpatie! Marija! Ir dailide Juozapai!
- Tai tik sezoniškumas.

- Vis tiek ne dėl to skambinu, - atsakė Maljorė. - Skambinu, norėdamas pasveikinti.

- Pasveikinti? – Bartas iš tiesų pasimetė.

- Na, žinai. Dėl bum-bum.

- O, turite omeny...

- Cit. Tik ne telefonu. Laikykis ramiai, Deivisai.

- Žinoma. Bum-bum. Gerai sugalvota, - sukikeno Bartas.

- Juk tai tavo darbas, tiesa, Deivisai?

- Jums neprisipažinčiau net dėl savo vidurinio vardo.

Maljorė nusikvatojo.

- Puiku. *Tu* - šaunuolis, Deivisai. Tu - pamišėlis, tačiau *protingas*. Man tai patinka.

- Ačiū, - padėkojo Bartas ir protingai išmaukė kokteilį iki dugno.

- Taip pat norėjau tau pasakyti, kad vis tiek viskas vyks pagal grafiką. Dundės ir bildės.

- *Ką*?

Stiklinė iškrito iš jo rankos ir nuriedėjo kilimu.

- Jie turi visos technikos pakaitalus, Deivisai. Ir netgi ne po vieną pakaitalą. Jie turės mokėti grynais, kol sutvarkys savo buhalteriją, tačiau visa kita vyks pagal planą.

- Jūs - beprotis.

- Ne. Pamaniau, jog privalai tai žinoti. Sakiau tau, Deivisai. Kai kurių dalykų neįmanoma nusikratyti.

- Jūs - šunsnukis. Jūs meluojat. Kodėl panorote paskambinti per pačias Kalėdas ir taip pameluoti?

- Aš nemeluoju. Dabar tavo ėjimas, Deivisai. Šitame žaidime *visada* bus tavo ėjimas.

- Aš netikiu jumis.

- Vargšas kalės vaikas, - atsiduso Maljorė. Jis iš tikrųjų atrodė susikrimtęs, ir tai buvo blogiausia. - Ko gero, ir tau Naujieji Metai nebus labai laimingi.

Jis padėjo ragelį.

Štai ir visos Kalėdos.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 26-OJI

Tarytum patvirtindamas Maljorės žodžius, pašto dėžutėje gulėjo laiškas nuo *jų* (šitaip Bartas ėmė įsivaizduoti tuos nepažįstamus žmones iš miesto centro - kursyvu parašytą asmeninį įvardį nelaimę pranašaujančiuose laiškuose tarytum žodžius ant siaubo filmų plakato).

Bartas laikė jį rankoje, žvelgdamas į baltą voką. Sąmonę užliejo visos kada nors žmogaus patirtos blogos emocijos: neviltis, neapykanta, baimė, pyktis ir pasimetimas. Bartas vos nesuplėšė laiško į skutelius ir neišmetė ant sniego palei namą, tačiau suprato negalįs to padaryti. Jis atplėšė voką, vos

neperplėšdamas jo pusiau, ir suvokė pasijutęs apgautas. Jį apkvailino. Jis sunaikino jų mašinas ir dokumentus, o jie paprasčiausiai atsivežė pakaitalus. Tai buvo panašu į kovą plikomis rankomis su kinų armija.

Dabar tavo ėjimas, Deivisai. Šitame žaidime visada bus tavo ėjimas.

Ankstesni laiškai tebuvo Kelių departamento atsiųsti darbų aprašymai: *Brangus drauge, greitai prie jūsų namo pasirodys didelis kranas. Laukite šio nepaprasto įvykio, nes MES GERINAME MŪSŲ MIESTĄ*!

Šis laiškas buvo nuo miesto Tarybos ir skirtas jam asmeniškai:

1973 m. gruodžio 20 d.

p. Bartonui Dž. Deivisui
1241 Vakarinė Krestaleno gatvė
Gerbiamas p. Deivisai,

Mes atkreipėme dėmesį, kad jūs esate paskutinis nepersikraustęs Vakarinės Krestaleno gatvės gyventojas. Tikimės, kad dėl to jums neiškilo jokių problemų. Nors ir turime jūsų 19642-A formą (informacijos dėl Miesto kelių projekto 6983-426-73-74-HC patvirtinimas), kol kas negavome jūsų persikraustymo formos (6983-426-73-74-HC-904, mėlynas aplankas). Kaip žinote, be šitos formos negalime išrašyti kompensacijos čekio. Pagal mūsų 1973-iųjų metų mokesčių įvertinimus turtas adresu 1241 Vakarinė Krestaleno gatvė buvo įvertintas $63,500, tad esame tikri, kad suvokiate situacijos skubumą tap pat, kaip ir mes. Pagal įstatymą turite išsikraustyti iki 1974 m. sausio 20 d., nes tą dieną pagal darbotvarkę Vakarinėje Krestaleno gatvėje prasidės griovimo darbai.

Taipgi norėtume vėl pabrėžti, kad pasilikdamas dabartinėje gyvenamojoje vietoje ilgiau nei iki 1974 m. sausio 19 d. vidurnakčio jūs pažeisite Valstijos įstatymą dėl asmens turto paėmimo visuomenės poreikiams (S.L. 19452-36). Esame tikri, kad tai suprantate, tačiau dar kartą pabrėžiame dėl abipusio aiškumo.

Jei jūs susidūrėte su problemomis, ieškodami naujos gyvenamosios vietos, tikiuosi, paskambinsite darbo valandomis, o dar geriau, jei užeisite, ir mes išsiaiškinsime padėtį. Neabejoju, kad viską galima sutvarkyti, ir spręsdami šią problemą mes tikrai norime bendradarbiauti su jumis. O tuosyk gal galėtume palinkėti jums linksmų Kalėdų ir tikrai vaisingų Naujųjų metų?

Su pagarba,
Miesto Tarybos vardu

JTG/tk

- Ne, - sumurmėjo Bartas. - Negalite to palinkėti. Negalite.
Jis suplėšė laišką į skutelius ir išmetė šiukšlių dėžėn.

Tą patį vakarą, sėdėdamas priešais "Zenito" televizorių, Bartas susizgribo begalvojąs, kaip jiedu su Mere beveik prieš keturiasdešimt du mėnesius sužinojo, jog Dievas nusprendė atlikti šiokius tokius kelio darbus ant sūnaus Čarlio smegenų.

Gydytoją vadino Jangeriu. Įrėmintuose diplomuose, kurie kabėjo ant minkštai apkaltų įstaigos sienų, jo vardą puošė įvairūs titulai, tačiau Bartas suprato tik viena – kad Jangeris yra neurologas; greitas vyrukas, kovojantis su smegenų ligomis.

Šiltą birželio popietę, praėjus devyniolikai dienų nuo tada, kai Čarlį paguldė į ligoninę, Jangeris pakvietė jį su Mere užeiti pas save. Tai buvo simpatiškas vyriškis, įpusėjęs penktą dešimtį, gerai fiziškai sudėtas - matyt, žaisdamas golfą nesinaudojo elektriniu automobiliu - ir stipriai įdegęs. Gydytojo rankos sužavėjo Bartą. Jos buvo didelės, nerangios, tačiau judėjo ant stalo - paimdamos parkerį, perversdamos susitikimų tvarkaraštį ar tingiai žaisdamos sidabriniu prespapje - mikliai ir gracingai.

- Jūsų sūnui smegenų auglys, - tarė jis. Jangeris kalbėjo ramiai, tačiau akys juos įdėmiai stebėjo.

- Auglys, - suglumusiai pakartojo Merė.

- Ar jis piktybinis? - Bartas paklausė Jangerio.

Simptomai išsivystė per aštuonis mėnesius. Iš pradžių galvos skausmai reti, po to labai dažni. Dar vėliau besidvejinantis regėjimas, atsirandantis ir praeinantis dažniausiai po fizinių pratimų. Čarlis kartais ėmė šlapintis į lovą. Tačiau jiedu nenuvedė sūnaus pas šeimos gydytoją, kol Čarlis laikinai neapako kaire akimi, tapusia raudona it saulėlydis ir užgožusia buvusį akies žydrumą. Šeimos daktaras atliko tyrimus, o tuomet pasirodė ir kiti simptomai: įsivaizduojami apelsinų ir pieštuko drožlių kvapai; retkarčiais paralyžiuojama kairė ranka; kartkartėmis pasireiškiantys silpnaprotystės priepuoliai.

- Piktybinis, - atsakė Jangeris. - Turite pasiruošti blogiausiam dalykui. Jį operuoti negalima.

Operuoti negalima.

Šie žodžiai metai iš metų aidėjo Barto galvoje. Nors jis niekada nemanė, kad žodžiai turi skonį, pastarieji tokį turėjo. Jie buvo neskanūs, tačiau ir sultingi lyg žalias patiektas supuvęs mėsainis.

Operuoti negalima.

Kažkur, pasak Jangerio, giliai Čarlio smegenyse kaupėsi blogos graikiško riešuto dydžio ląstelės. Jei tą blogų ląstelių rinkinį padėtum ant stalo, galėtum suknežinti vienu smūgiu. Tačiau jos buvo ne ant stalo, o giliai Čarlio smegenyse, vis augančios ir jas užpildančios.

Vieną dieną, ką tik paguldžius jį ligoninėn, Bartas aplankė savo sūnų per pietų pertrauką. Kalbėjosi apie beisbolą, tiesą pasakius, diskutavo, ar jiedu galės važiuoti į atkrentamąsias Amerikos lygos varžybas, jei miesto komanda laimės.

Čarlis tarė:

- Aš manau, kad jei jų metimo mmmmm mmmm mmmm metikai laikysis mmmmm nn mmmm metimo mmmm...

Bartas palinko į priekį.
- Ką, Fredai? Aš nesupratau.
Čarlis išpūtė akis.
- Fredai? - sušnibždėjo Džordžas. - Fredi?..
- *Prakeikta susmirdusi sudususi nnnnnnn šiknos skyle*! - iš švarios baltos ligoninės lovos suklykė jo sūnus. - *Pizes laižantis šiknas valantis kekšės vaike* ...
- *SESELE*! - Čarliui nualpus, suriko Bartas. - *O, DIEVE, SESELE*!
Matot, tai ląstelės vertė Čarlį taip kalbėti. Blogų ląstelių junginys, nedidesnis už vidutinį graikišką riešutą. Kartą, pasak naktinio budėjimo seselės, Čarlis gal penkias minutes rėkė žodį "kyšis". Kaltos tik blogos ląstelės. Nedidesnės už sodo veislės graikišką riešutą. Verčiančios jo sūnų siausti it pamišusį dokų mušeiką, verčiančios šlapintis į lovą, sukeliančios galvos skausmus, atimančios - per pirmąją karštą liepos savaitę - galimybę pajudinti kairę ranką.
- Žiūrėkit, - tą giedrą, tinkamą golfui birželio dieną į juos kreipėsi gydytojas Jangeris. Jis išvyniojo didelį popieriaus ritinėlį, kuriame atsispindėjo judviejų sūnaus smegenų veiklos kreivė. Palyginimui jis parodė sveikų smegenų kreivę, tačiau Bartui to net nereikėjo. Jis žiūrėjo, kas dedasi sūnaus galvoje, ir jautė tą supuvusį, bet sultingą skonį burnoje. Popieriaus lape matė daugybę iškilimų ir smukimų, tarytum ten būtų iškeverzotas durklas.
Operuoti negalima.
Matot, jei tas blogų ląstelių junginys, nedidesnis už graikišką riešutą, būtų nusprendęs išaugti išorinėje Čarlio smegenų pusėje, jį būtų lengva pašalinti nesudėtinga operacija. Jokio vargo ir jokio skausmo, kaip jie sakydavo vaikystėje. Tačiau jis išsivystė giliai viduje ir vis didėjo. Jeigu išbandytų peilį, lazerį ar kriochirurgiją, iš Čarlio liktų tik gražus, sveikas, kvėpuojantis mėsos gabalas. Jei nieko nedarys, greitai guldys savo sūnų į karstą.
Gydytojas Jangeris išdėstė tai bendro pobūdžio teiginiais, beviltišką situaciją paslėpdamas po profesinio kalbėjimo puta, kuri greitai turėjo ištirpti. Merė suglumusi vis purtė galvą, tačiau Bartas puikiai suprato viską. Pirmoji mintis, šviesi, aiški ir niekada nedovanotina: *Ačiū Dievui, tai ne aš.* Keistas skonis sugrįžo, ir Bartas ėmė sielvartauti dėl savo sūnaus.
Šiandien graikiškas riešutas, rytoj - pasaulis. Sėlinanti nežinomybė. Netikėtai mirštantis sūnus. Ir ką čia suprasti?
Čarlis mirė spalį. Nebuvo jokių dramatiškų priešmirtinių žodžių. Jau tris savaites jis gulėjo komos būsenoje.

Bartas atsiduso, nusliūkino į virtuvę ir įsipylė gėrimo. Tamsi naktis užgožė visus langus. Merei išėjus, namas visiškai ištuštėjo. Bartas vis užkliūdavo už savo dalelių - nuotraukų, seno megztinio miegamojo spintoje, senų šlepečių, glūdinčių po komoda. Buvo labai bloga.
Po Čarlio mirties Bartas niekada dėl sūnaus neverkė; netgi per laidotuves. Merė daug verkė. Atrodydavo, kad ji savaitėmis vaikšto paraudusiomis akimis. Tačiau galiausiai ji išsigydė savo žaizdas.

Taip, be abejo, Čarlis paliko randus jos viduje. Galima buvo išskirti Merės būseną prieš ir po to. Prieš tai ji niekada negerdavo, nebent iš mandagumo. Per vakarėlį paimdavo silpną "atsuktuvą" ir nešiodavosi jį visą vakarą. Peršalusi išgerdavo romo punšo prieš miegą. Ir viskas. Po to, jam grįžus po pietų namo, Merė jau išgerdavo kokteilį kartu su juo ir visada dar ką nors prieš naktį. Daug negerdavo, nevemdavo vonioje, tačiau vis dėlto gėrė gerokai daugiau nei anksčiau. Tai buvo it toji apsauginė puta. Be jokios abejonės, šitai būtų pataręs net pats gydytojas. Anksčiau Merė neverkdavo dėl menkniekių. Po to ji dažnai dėl jų ašarodavo ir visada nematčiom. Jei prisvildavo vakarienė. Jei nuleisdavo padangą. Jei vanduo patekdavo į rūsį, užšaldavo vandens siurblys, o židinys neužsidegdavo. Anksčiau Merei labai patiko liaudiška muzika ir bliuzas: Van Ronkas, Garis Deivisas, Tomas Rašas, Tomas Pakstonas, Spaideris Džonas Kerneris. Po to jos susidomėjimas išgaravo. Ji niūniuodavo savo bliuzus ir raudas. Ji liovėsi kalbėti apie kelionę į Angliją, jei jį paaukštins darbe. Merė pati ėmė tvarkyti savo plaukus, o matyti ją, sėdinčią priešais televizorių, tapo įprastu dalyku. Jų draugai gailėjosi būtent jos - ir, ko gero, teisingai. O jis norėjo gailėtis savęs ir taip darė, tik laikė paslaptyje. Merė sugebėjo reikalauti ir pasinaudoti tuo, ką gaudavo įsigeidusi, ir tai ją išgelbėjo: sulaikė nuo siaubingų apmąstymų, kurie neleisdavo Bartui užmigti naktimis po to, kai kokteilis užliūliuodavo Merę. Ir jai miegant Bartas vis mąstė, kaip mažytis ląstelių junginys, nedidesnis už graikišką riešutą, gali atimti sūnaus gyvybę ir amžiams išsiųsti iš šio pasaulio.

Bartas niekada nesmerkė Merės dėl pagarbos, kurią rodė kitos moterys, žvelgdamos į ją it jaunas naftininkas į seną darbuotoją, ant kurio rankos, nugaros ar skruosto matėsi rožinė nudegusi oda: su pagarba, kurią niekad nenukentėjęs jaučia kažkada nukentėjusiam, bet jau išgijusiam. Merė išgyveno pragarą dėl Čarlio, ir moterys tai žinojo. Tačiau ji atlaikė. Buvo Prieš, buvo Pragaras, buvo Po to, o tada - netgi Po to - Po to, kai ji grįžo į du iš keturių jos visuomeninių klubų, pradėjo užsiiminėti makramė (Bartas turėjo diržą, kurį Merė jam padovanojo prieš metus - gražiai persuktą virvę su sidabrine sagtimi, ant kurios puikavosi monograma BDžD), ir ėmė žiūrėti popietines televizijos laidas: muilo operas ir Mervo Grifino pokalbius su įžymybėmis.

O dabar kas? - mąstė Bartas, grįždamas į svetainę. - Po to - Po to - Po to? Labai tikėtina. Nauja moteris, pilnavertė moteris, pakilusi iš senų pelenų, kuriuos jis taip žiauriai išjudino. Senas naftininkas su persodinta oda ant nudegimų, išlaikęs savo senąjį protą, tačiau įgavęs naują išvaizdą. Grožis tiktai odos gylio? Ne. Grožis buvo stebėtojo akyse. Jis galėjo tęstis mylių mylias.

Jo randai visada buvo viduje. Bartas ištyrinėjo juos vieną po kito tomis ilgomis naktimis po Čarlio mirties, rūšiuodamas su liguistu susižavėjimu lyg žmogus, tyrinėjantis savo išmatas, norėdamas išvysti kraują. Jis norėjo, kad Čarlis žaistų beisbolą Mažosios lygos komandoje. Jis norėjo gauti ataskaitas ir deklamuoti jas. Jis norėjo kalbėtis su juo. Jis norėjo nerimauti dėl mergaičių, su kuriomis susitikinėjo Čarlis, dėl jo draugų, dėl vidinio berniuko pa-

saulio. Jis norėjo pamatyti, kuo taps jo sūnus, jei jie vis dar būtų mylėję vienas kitą, kaip kad iki tol, kol blogos ląstelės, nedidesnės už graikišką riešutą, išskyrė juos lyg juoda, godi moteris.

Merė sakė: *Jis buvo tavo.*

Teisybė. Jiedu taip tiko vienas prie kito, kad net vardai tapo kvaili; o įvardžiai - begėdiški. Taigi jie tapo Džordžu ir Fredu, vodeviliška pora, du Mortimeriai Vyblfyzeriai, stoję prieš visą pasaulį.

Ir jei blogų ląstelių junginys, nedidesnis už graikišką riešutą, galėjo visa tai sunaikinti, visa tai, kas buvo taip asmeniška, kad net nebuvo įmanoma teisingai ištarti; taip asmeniška, kad net buvo sunku pripažinti, jog visa tai egzistuoja, tai kas tada lieka? Ir kaip vėl galima pasitikėti gyvenimu? Ir kaip jis gali atrodyti prasmingesnis už šeštadienio vakaro "bulių kautynes"?

Visa tai tūnojo Barto viduje, tačiau jis tikrai nežinojo, kad jo mintys keitė jį taip giliai ir taip negrąžinamai. O dabar viskas išvirto laukan lyg kažkoks šlykštus mėšlas, išvemtas ant kavos staliuko, dvokiantis skrandžio sultimis ir pilnas nesuvirškintų gabaliukų. Ir jei pasaulis - tik "bulių kautynės", ar vairuotojas, išlipęs iš mašinos, bus išteisintas? O kas po to? Gyvenimas atrodė lyg pasiruošimas pragarui.

Bartas pastebėjo išgėręs savo kokteilį dar virtuvėje; į svetainę jis sugrįžo nešinas tuščia stikline.

1973-IŲJŲ GRUODŽIO 31-OJI

Bartui buvo likę tik du kvartalai iki Volio Hamnerio namo, kai jis įkišo ranką į palto kišenę, ieškodamas mėtinių saldainių. Saldainių nebuvo, tačiau jis ištraukė mažutį aliuminio folijos kvadratėlį, blyškiai spindintį žalioje automobilio prietaisų panelio šviesoje. Bartas abejingai žvilgtelėjo į jį ir jau norėjo įmesti peleninėn, tačiau staiga prisiminė, kas yra paketėlio viduje.

Galvoje suskambo Olivijos balsas: *Sintetinis meskalinas. Sunkiausias ir švariausias chemikalas.* Bartas buvo visiškai jį užmiršęs.

Jis įsikišo mažą folijos paketėlį atgal į palto kišenę ir pasuko į Valterio gatvę. Mašinos per pusę kvartalo buvo išsirikiavusios abiejose gatvės pusėse. Taip, tai būdinga Valteriui - kam tenkintis paprastu vakarėliu, jei netoliese gali rasti tikrą seksodromą. Malonumo Postūmio Principas, - taip jį vadino Volis. Jis teigė vieną dieną užpatentuosiąs šią idėją, o tada išleisiąs instrukcinį vadovą, kaip ja naudotis. Jei draugėn sukvieti pakankamai žmonių, aiškino Volis Hamneris, buvai priverstas gerai praleisti laiką - pastūmėtas to link. Kartą, kai Volis postringavo apie šią idėją bare, Bartas paminėjo linčininkus.

- Na štai, - atkirto Volis, - Bartas ką tik patvirtino mano atvejį.

Įdomu, ką dabar veikė Olivija. Ji nemėgino dar kartą paskambinti, nors, ko gero, būtų taip padariusi, jei jis būtų atsiliepęs į jos skambutį. Galbūt ji pakankamai ilgai užsibus Las Vege, gaus pinigų, o tada įsės į autobusą, važiuojantį į... kur? Meiną? Ar kas nors iškeičia Las Vegą į Meiną žiemos vidury? Žinoma, ne.

Sunkiausias ir švariausias chemikalas.

Bartas priglaudė automobilį prie šaligatvio už sportinio GTX su juoda šonine juosta ir išlipo. Naujųjų išvakarės buvo giedros, tačiau gana šaltos. Abejingas mėnulio pusrutulis kabėjo danguje it vaiko karpinys. Žvaigždžių gausybė supo jį iš visų pusių. Gleivės Barto nosyje sustingo į ledą ir trakštelėjo jam patraukus nosį. Iškvėpus balti garai pakilo į tamsą.

Per tris namus nuo Valterio Bartas išgirdo bosinę muziką, sklindančią iš stereo aparatūros. Taip, ji tikrai buvo nesureguliuota. Su Malonumo Principu ar be jo, tačiau Volio vakarėliai visada išsiskirdavo. Geri ketinimai "pamanėme, jog verta trumpam užsukti" baigdavosi ilgomis išgertuvėmis, kol galvose imdavo skambėti sidabriniai varpeliai, kitą dieną išaugdavę į švininius bažnyčios varpus. Aršiausi roko muzikos priešininkai imdavo šėlioti svetainėje pagal nesibaigiančias auksines melodijas, kurias Volis ištraukdavo, kai visi taip nusigerdavo, jog penkiasdešimtųjų pabaiga ir šešiasdešimtųjų pradžia imdavo atrodyti jų gyvenimo viršūne. Jie gerdavo ir šokdavo, šokdavo ir gerdavo, kol pradėdavo šnopuoti lyg maži geltoni šunyčiai Liepos ketvirtąją. Virtuvėje daugėdavo bučinių tarp skirtingų antrųjų pusių, glamonės jau užimdavo kiekvieną kvadratinį colį, iš medžio dirbinių buvo žiauriai išplėšiamos medinės gėlės, o Naujųjų Metų dieną dar daugiau blaivių piliečių atsikeldavo skaudančiomis galvomis ir aiškiais prisiminimais, kaip šuoliavo aplinkui su lempos gaubtuvais ant galvos ar nusprendė pasakyti bosui keletą tiesų. Atrodė, kad Volis įkvėpdavo visa tai be jokių sąmoningų pastangų - jam pakako paprasčiausiai būti Voliu: ir, be abejo, juk niekas negalėjo prilygti Naujųjų Metų išvakarių vakarėliui.

Bartas žvelgė į pastatytas mašinas, ieškojo žalios Stivo Ordnerio "Deltos 88", tačiau jos niekur nesimatė.

Kai priartėjo prie namo, atkaklų bosinį toną papildė kita roko grupės dalis. Pasigirdo Miko Džagerio riksmas:

Ūūūū, vaikai -
Tai tik atsisveikinimo bučinys,
Bučinys, bučinys...

Šviesos plieskė visuose languose - velniop energetikos krizę - išskyrus, žinoma, svetainę, kur, grojant lėtai muzikai, vykdavo "bambatrinio" šokiai. Netgi sunkios muzikos apsupty Bartas girdėjo šimtus balsų, sklindančių iš penkiasdešimties skirtingų pokalbių, tarytum vos prieš sekundę būtų sugriuvęs Babilonas.

Bartui dingtelėjo į galvą mintis, kad jei dabar būtų vasara (ar netgi ruduo), būtų daug smagiau stovėti lauke ir klausytis, kol garsai pasiekia viršūnę ir pamažu nutyla. Staiga jam prieš akis iškilo stulbinantis ir bauginantis vaizdas: jis stovėjo Volio Hamnerio pievelėje su elektroencefalogramos ritinėliu rankoje, vaizduojančiu nereguliarius pažeistų protinių funkcijų kilimus ir smukimus: milžiniškų, auglio apsėstų Vakarėlio Smegenų parodymus. Bartas krūptelėjo ir susikišo rankas į palto kišenes, norėdamas susišildyti.

Dešinė ranka vėl užčiuopė mažą folijos paketėlį, ir Bartas ištraukė jį. Smalsaudamas jis atvyniojo foliją, nekreipdamas dėmesio į pirštus kandžiojantį šaltuką. Viduje gulėjo maža purpurinė tabletė, kuri galėjo laisvai tilpti ant mažylio piršto nago, net nepaliesdama jo kraštų. Ji buvo daug mažesnė už, pavyzdžiui, graikišką riešutą. Ar toks mažas daikčiukas galėjo paversti jį kliniškai nesveiku, priversti matyti haliucinacijas ir mąstyti apie tai, kas niekada nebuvo dingtelėję į galvą? Ar, trumpai tariant, jis galėjo pamėgdžioti visus mirtinos jo sūnaus ligos simptomus?

Bartas nerūpestingai įsimetė tabletę burnon. Ji buvo be skonio. Bartas ją nurijo.

- *BARTAS*! - suriko moteris. - *BARTAS DEIVISAS*!

Tai buvo moteris, vilkinti juodą vakarinę suknelę apnuogintais pečiais, su martinio taure rankoje. Jos juodi plaukai šia proga buvo sukeli aukštyn ir perrišti netikrais deimantais spindinčia virvele.

Bartas įėjo vidun pro virtuvės duris. Virtuvė knibždėte knibdėjo žmonių. Buvo tik pusė devynių: Potvynio Efektas dar neprasidėjo. Vakarėliui tęsiantis, žmonės išsiskirstydavo į keturis namo kampus.

- Centras nebeatlaiko, - išmintingai pamerkdamas akį, paaiškino Volis. - Taip pasakė T.S.Eliotas.

Kartą, pasak Volio, jis rado vyruką, beslankiojantį palėpėje, praėjus aštuoniolikai valandų po vakarėlio.

Moteris juoda suknele šiltai pabučiavo Bartą į lūpas, pilna krūtine prisispausdama prie jo. Keli martinio lašeliai nukrito ant grindų tarp jų.

- Labas, - pasisveikino Bartas. - Kas tu?

- Tina *Hovard*, Bartai. Nejau neprisimeni išvykos su klase? - ji pamojavo ilgu kastuvo formos nagu jam palei nosį. - *IŠDYKĖLIS*!

- *Tina*? Viešpatie, tai tikrai tu! - Bartas apstulbęs išsišiepė. Tai buvo dar vienas Valterio vakarėlių ypatumas: žmonės iš tavo praeities išdygdavo prieš akis lyg senos fotografijos. Geriausias prieš trisdešimt metų buvęs tavo kiemo draugas; mergina, kurios vos nesuviliojai koledže; vyrukas, su kuriuo prieš aštuoniolika metų kartu dirbai vieną vasaros mėnesį.

- Tik dabar aš jau Tina Hovard Volis, - patikslino moteris juoda suknele. - Mano vyras kažkur... kažkur čia... - ji apsidairė, išpylė dar keletą savo gėrimo lašų ir išmaukė likusį martinį. - Argi NESIAUBINGA, regis, aš jį pamečiau.

Ji šiltai, gundančiai nužvelgė Bartą, ir šis vos galėjo patikėti, jog tai ta pati moteris, leidusi jam pirmąkart paliesti moters kūną - per dešimtokų klasės iš Groverio Klyvlendo vidurinės mokyklos išvyką prieš kokius šimtą devynerius metus. Tada jis trynė jos krūtis per baltą medvilninę jūreivišką palaidinę...

- Koterio šaltinis, - garsiai ištarė jis.

Ji nuraudo ir sukikeno.

- Taip, tu prisimeni.

Barto akys refleksiškai nukrypo į suknelės iškirptę, ir moteris suklykė iš juoko. Jis vėl išsišiepė.

- Regis, laikas lekia greičiau už mus...

- Bartai! - Volis Hamneris perrėkė vakarėlio šlamesį. - Ei, drauguži, tikrai džiaugiuosi, kad atėjai!

Prie jų prisiartino irgi patento vertas Valteris Hamneris-Vakarėlių Zigzagas. Tai buvo liesas, jau beveik plikas vyriškis, vilkintis nekaltus 1962-ųjų vynuogių derliaus dryžuotus marškinius ir dėvintis akinius kauliniais rėmais. Bartas paspaudė ištiestą Valterio ranką: Valteris spustelėjo kaip visuomet stipriai.

- Matau, jau susipažinai su Tina Volis, - tarė Valteris.

- Velnias, mes jau taip seniai pažįstami, - Bartas nejaukiai nusišypsojo Tinai.

- Tik nepasakok apie tai mano vyrui, išdykėli, - sukikeno Tina. - Prašau atleisti. Pasimatysime vėliau, Bartai?

- Žinoma.

Ji pranyko žmonių minioje, susirinkusioje prie stalo, nukrauto užkandžiais ir gėrimais, ir nuėjo į svetainę. Bartas linktelėjo jos pusėn ir tarė:

- Kaip tu juos surandi, Valteri? Ta mergaitė buvo pirmasis mano glamonių objektas. Tai panašu į "Čia - tavo gyvenimas".

Valteris kukliai patraukė pečiais.

- Tai tik Malonumų Postūmio dalis, Bartonai, berniuk, - jis linktelėjo į popierinį maišelį po Barto pažastimi. - Ką turi tame rudame maišelyje?

- "Southern Comfort". Juk turėsi imbierinio alaus, ar ne?

- Žinoma, - susiraukė Valteris. - Nejau iš tikrųjų ketini gerti tokį birzgalą? Visada maniau, kad tu - viskio mėgėjas.

- Aš visada buvau slaptas "Comfort" ir imbierinio alaus mėgėjas. O dabar išlindau iš spintos.

Valteris išsišiepė.

- Merė jau yra kažkur čia. Regis, ji ieškojo tavęs. Įsipilk gerti, ir mudu eisime jos paieškoti.

- Gerai.

Bartas ėmė brautis pro žmones, sveikindamasis su tais, kuriuos vos pažinojo ir kurie atrodė išvis jo nepažįsta, ir atsakydamas į pasisveikinimus tų, kurių nebuvo matęs gyvenime, tačiau kurie pirmieji pasveikindavo jį. Cigarečių dūmai didingai sklandė virtuvėje. Pokalbiai blėsdavo it radijo stotys vėlai naktį, visi ryškūs ir beprasmiai.

... Fredis su Džimu neturėjo savo darbo planų, tad aš...

... pasakiau, kad neseniai mirė jo motina, ir jis greitai pasieks ašarų pakalnę, jei tiek gers...

... tad kai jis nuskuto paveikslą, išvydo puikų darbą, galbūt net ikirevoliucinį...

... ir tas mažas šiknius paskambino į duris, siūlydamas enciklopedijas...

... labai komplikuota; jis nesutinka skirtis dėl vaikų, o pats geria kaip...

... siaubingai nuostabi suknelė...

... tiek išgerti, kad kai jis nuėjo sumokėti sąskaitą, apvėmė šeimininką... Ilgas stalas stovėjo priešais viryklę ir kriauklę, apstatytas atidarytais alkoholio buteliais ir įvairiausių dydžių ir pilnumo stiklinėmis. Peleninėse jau nebetilpo cigarečių nuorūkos. Trys ledo kibirėliai su ledo kubeliais buvo sudėti į kriauklę. Virš viryklės kabėjo didelis plakatas, vaizduojantis Ričardą Niksoną su ausinėmis. Ausinių laidas buvo įkištas į asilo, stovinčio paveikslo pakrašty, užpakalį. Užrašas bylojo:

MES KLAUSOMĖS GERIAU!

Kairėje vyriškis platėjančiomis kelnėmis ir gėrimu abiejose rankose (pilna viskio stikline ir dideliu alaus bokalu) pasakojo mišriai grupelei anekdotą.

- Vyrukas ateina į barą, o prie jo ant kėdės atsisėda beždžionė. Vyrukas užsisako alaus, ir kai barmenas jam atneša, klausia: "Kieno ta beždžionė? Mielas padarėlis." Barmenas atsako: "Tai pianisto beždžionė". Tad vyrukas atsisuka...

Bartas susimaišė kokteilį ir ėmė ieškoti Volto, tačiau šis jau sutikinėjo kitus svečius – jauną porą. Vyras buvo užsimaukšlinęs didžiulę vairuotojo kepurę, užsidėjęs akinius ir vilkėjo senovišką automobilinę striukę. Ant jos priekio matėsi žodžiai:

VAŽIUOK TOLIAU

Keletas žmonių skardžiai kvatojosi, o Valteris tiesiog staugė. Kad ir koks ten buvo anekdotas, regis, jis buvo labai senas.

-... vyrukas prieina prie pianisto ir sako: "Ar žinai, kad tavo beždžionė ką tik primyžo man į alų?" O pianistas atsako: "Ne, bet paniūniuok keletą strofų, ir aš apsimesiu, jog žinau".

Juoko pliūpsnis. Vyriškis platėjančiomis kelnėmis išmaukė viskį, nuplaudamas jį alumi.

Bartas pasiėmė savo gėrimą ir nužingsniavo į užtemdytą svetainę, užlįsdamas už Tinos Hovard Volis nugaros, kol ji nepastebėjo jo ir vėl neįtraukė į ilgą "Kur gi mes dabar" žaidimą. Bartui ji buvo panaši į moterį, galinčią cituoti ištraukas iš nelaimingų klasiokų gyvenimo - skyrybos, nerviniai sutrikimai ir kriminaliniai nusikaltimai taptų jos parduodamomis akcijomis - ir nutylinčią apie tuos, kuriems velniškai sekėsi.

Kažkas uždėjo šeštojo dešimtmečio rokenrolo diską, ir galbūt penkiolika porų linksmai ir prastai sukosi aplinkui. Bartas pastebėjo Merę, šokančią su aukštu vyriškiu, kurį jis pažinojo, tačiau negalėjo įvardyti. Džekas? Džonas? Džeisonas? Bartas papurtė galvą, negalėdamas prisiminti. Merė vilkėjo dar nematytą vakarinę susegamą per šoną suknelę. Ji buvo palikusi gana nemažai neužsegtų sagučių, kad matytųsi seksualus skeltukas, užsibaigiantis truputį aukščiau kelio. Bartas laukė, kol jį apims koks nors stiprus jausmas - pavydas, pasimetimas ar įprasta aistra - tačiau veltui. Jis gurkštelėjo savo gėrimo.

Merė pasuko galvą ir pastebėjo jį. Bartas pasisveikindamas iškėlė pirštą: *Pabaik šokti*, - tačiau ji nepakluso ir priėjo prie jo kartu su savo šokio partneriu.

- Aš taip džiaugiuosi tave matydama, Bartai, - Merė pakėlė balsą, norėdama, kad ją išgirstų per juoką, pokalbius ir muziką. - Ar prisimeni Diką Džeksoną?

Bartas ištiesė savo ranką, ir lieknas vyrukas paspaudė ją.

- Judu su žmona gyvenote mūsų gatvėje prieš penkerius... ne, septynerius metus. Tiesa?

Džeksonas linktelėjo.

- Dabar mes gyvename Vilovude.

Gyvenamasis rajonas, - pamanė Bartas. Pastaruoju metu jis tapo labai jautrus miesto geografijai ir gyvenamiesiams rajonams.

- Puiku. Ar vis dar dirbate "Piels" kompanijoje?

- Ne, dabar turiu savo verslą. Du sunkvežimius. Pervežimai trijose valstijose. Jei jūsų skalbyklai kada nors prireiks ką nors pervežti... chemikalus ar ką nors panašaus...

- Aš jau nebedirbu skalbykloje, - pertraukė jį Bartas, pastebėdamas, kaip Merė krūpteli, tarytum kas nors būtų stuktelėjęs jai į seną mėlynę.

- Ne? Tad kuo dabar užsiimate?

- Dirbu sau, - atsakė Bartas ir nusišypsojo. - Ar dalyvavote tame nepriklausomų vežėjų streike?

Jau ir taip nuo alkoholio tamsus Džeksono veidas apsiniaukė dar labiau.

- Jūs velniškai teisus. Ir aš asmeniškai užtvėriau kelią vyrukui, nepanorusiam stoti į eilę kartu su mumis. Ar žinot, kiek Ohajo šunsnukiai prašo už dyzelinį kurą? Beveik keturiasdešimt centų! Todėl mano pelnas nuo dvylikos procentų smukteli iki devynių. O lėšos sunkvežimių remontui irgi įeina į tuos devynis procentus. Ką jau kalbėti apie greičio apribojimus šaldytuvams...

Jam toliau aiškinant apie nepriklausomo vežėjo riziką šalyje ir šio verslo nuostolius dėl energetikos krizės, Bartas klausėsi linksėdamas reikalingose vietose ir siurbčiojo savo gėrimą. Merė atsiprašė ir patraukė į virtuvę įsipilti punšo. Vyrukas automobilininko striuke šoko pernelyg išraiškingą čarlstoną pagal seną "Everly Brothers" dainą, o žmonės juokėsi ir plojo.

Džeksono žmona, krūtinga, raumeninga moteris oranžinio atspalvio plaukais, priėjo prie judviejų. Ji jau beveik svirduliavo. Moteris paspaudė Barto ranką, šyptelėjo ir kreipėsi į Diką Džeksoną:

- Mielasis, man atrodo, aš tuoj vemsiu. Kur čia tualetas?

Džeksonas nusivedė ją. Bartas kirto šokių aikštelę ir klestelėjo ant vienos iš kėdžių, stovinčių palei sieną. Jis baigė gerti savo kokteilį. Merė neskubėjo grįžti. Ko gero, kas nors įtraukė ją į pokalbį.

Bartas įkišo ranką į vidinę kišenę, ištraukė cigarečių pakelį ir prisidegė vieną. Dabar jis rūkydavo tik per vakarėlius. Prieš keletą metų tai buvo nemaža pergalė, kai jis dar priklausė trijų pakelių per dieną vėžio brigadai.

Jis jau buvo pusiau surūkęs cigaretę, vis dar stebėdamas virtuvės duris ir laukdamas, kol pasirodys Merė, kai netyčia pažvelgė į savo pirštus ir labai

jais susidomėjo. Keista, kaip dešinės rankos smilius ir didysis pirštas žinojo, kaip laikyti cigaretę, tarytum būtų rūkę cigaretes visą savo gyvenimą.

Mintis pasirodė tokia juokinga, kad Bartas net nusišypsojo.

Jis gana ilgai apžiūrinėjo pirštus, kol pajuto kitokį skonį burnoje. Ne blogą, bet kitokį. Seilės, regis, sutirštėjo. O kojos... kojos ėmė nervingai trūkčioti, tarsi norėdamos pataikyti į muzikos taktą, ir būtent tai turėjo jas nuraminti, atpalaiduoti, leisti pasijusti kojomis...

Bartas išsigando, kad taip paprastai kilusi mintis pakrypo visiškai nauja kryptimi - lyg žmogus, pasiklydęs dideliame name, lipantis stačiais *krrrištoliniais* laiptais...

Na štai ir vėl tikriausiai kalta tabletė. Taip, Olivijos tabletė. Ir argi nejuokinga taip tarti žodį "krištolinis"? *Krrrištolinis*. Žodis čežėjo it striptizo šokėjos rūbai.

Bartas gudriai nusišypsojo ir pažvelgė į savo cigaretę, kuri pasirodė neįtikėtinai balta, neįtikėtinai apvali, neįtikėtinai simbolizuojanti visą Amerikos gerbūvį. Tik Amerikoje cigaretės buvo tokio gero skonio. Jis išpūtė dūmų debesėlį. Nuostabu. Bartas pagalvojo apie visas Amerikos cigaretes, krentančias nuo konvejerio "Winston-Salem" fabrike, apie cigarečių perteklių, apie nesibaigiantį švarų baltą cigarečių gausybės ragą. Taip, dėl to kaltas meskalinas. Jam jau pradėjo vaidentis. Ir jei žmonės žinotų, ką jis galvojo apie žodį *krištolinis* (arba *krrrištolinis*), jie imtų linksėti galvomis: *Taip, jis - pamišėlis. Tikras beprotis*. "Pamišėlis" - tikrai geras žodis. Staiga Bartas panoro, kad Salis Maljorė dalyvautų šiame vakarėlyje. Jiedu kartu su Vienaakiu Saliu galėtų aptarti visus Organizacijos aspektus. Jiedu pakalbėtų apie senas kekšes ir šaudymus. Mintyse Bartas išvydo save ir Vienaakį Salį, valgančius mažame itališkame restoranėlyje tamsiomis sienomis ir mediniais stalais, skambant "Krikštatėvio" garso takelio melodijoms. Viskas atrodė prabangiose spalvose, kuriose galėjai maudytis it burbuliukų vonioje.

- Krrrištolinis, - sušnypštė Bartas ir išsišiepė.

Atrodė, kad jis čia sėdi ir mąsto jau labai ilgai, tačiau iš tikrųjų net pelenų nepadaugėjo ant jo cigaretės. Bartas buvo pritrenktas. Jis išpūtė dar vieną dūmų debesėlį.

- Bartai?

Jis pakėlė akis. Šalia stovėjo Merė, rankoje laikydama sumuštinį. Bartas nusišypsojo.

- Sėskis. Ar tai man?

- Taip.

Merė padavė jam trikampį sumuštinį su kažkokiu rožiniu įdaru. Staiga Bartui toptelėjo į galvą, kad Merė pašiurptų iš siaubo, sužinojusi, kad dabar jis išgyvena transą. Ji tikriausiai iškviestų greitąją, policiją ir dar Dievas žino ką. Bartas privalėjo elgtis normaliai. Tačiau vien nuo minties apie normalų elgesį pasijuto keistai kaip niekada.

- Suvalgysiu jį vėliau, - tarė Bartas ir įsikišo sumuštinį baltinių kišenėn.

- Bartai, ar tu girtas?

- Truputį.

Bartas matė Merės veido poras. Jis dar niekada nebuvo taip aiškiai jų matęs. Visų tų mažų skylučių, tarytum Dievas būtų virėjas, o ji - pyrago žievelė. Bartas sukikeno, o dar labiau pakelti Merės antakiai privertė jį išpyškinti:

- Klausyk, tik niekam nepasakok.

- Nepasakoti?

- Apie švariausią produktą.

- Bartai, apie ką, dėl Dievo meilės, tu...

- Man reikia į tualetą, - nutraukė jis.- Tuoj grįšiu.

Bartas nuėjo neatsigręždamas, tačiau vis tiek jautė piktą Merės žvilgsnį, spinduliuojantį nuo jos veido bangomis it karštis iš mikrobangų krosnelės. Antra vertus, jei jis neatsisuks, tai galbūt ji neatspės. Šiame geriausiame iš visų galimų pasaulių viskas buvo įmanoma, netgi krrištoliniai laiptai. Bartas meiliai išsišiepė. Šis žodis tapo senu draugu.

Ėjimas į tualetą kažkodėl virto odisėja ar safariu. Vakarėlio garsai, regis, įgavo cikliškumą. ATRODĖ, kad jie pakyla ir NUKRINTA kas TRIS skiemenis, ir netgi STEREO muzika PAKILDAVO ir NUKRISDAVO. Bartas tik sumurmėdavo žmonėms, kuriuos manė pažįstąs, tačiau atsisakydavo įsitraukti į pokalbius. Jis tik parodydavo į savo klyną, nusišypsodavo ir patraukdavo toliau. Už savęs palikdavo suglumusius veidus. Kodėl niekada nebūna visiškai nepažįstamų žmonių vakarėlio? Jis barė save.

Tualetas pasirodė užimtas. Bartas laukė už durų, kaip jam atrodė, valandų valandas, o kai pagaliau įėjo vidun, nevaliojo nusišlapinti, nors ir norėjo. Jis pažvelgė į sieną virš bakelio: ji cikliškai išsipūsdavo ir subliukšdavo pagal trijų skiemenų taktą. Bartas nuleido vandenį, nors nusišlapinti nepavyko, - tam atvejui, jei kas nors už durų klausytųsi, - stebėdamas, kaip jis dingsta klozeto viduje. Vanduo atrodė šlykščios rožinės spalvos, tarsi paskutinysis pasinaudojęs tualetu būtų kraujavęs. Labai nemalonu.

Bartas išėjo iš tualeto, ir vakarėlis vėl užgožė jį. Veidai pasirodydavo ir dingdavo lyg skrendantys balionai. Tačiau muzika buvo nuostabi. Dainavo Elvis. Senas geras Elvis. Dainuok, Elvi, dainuok.

Priešais jį išniro susirūpinęs Merės veidas.

- Bartai, kas tau darosi?

- Darosi? Nieko bloga, - jis buvo nustebęs. Žodžiai išplaukė it matoma muzikinių gaidų serija. – Regiu haliucinacijas, - jis ištarė tai garsiai, nors ketino pasakyti tik sau pačiam.

- Bartai, ką tu išgėrei? - dabar Merė atrodė išsigandusi.

- Meskalino.

- O Dieve, Bartai. *Narkotikų*? *Kodėl*?

- O kodėl gi ne? - atkirto Bartas. Visai neketino būti atžagarus, bet kito atsakymo nesumanė. Žodžiai vėl išplaukė it gaidos, ir dabar kai kurios turėjo vėliavėles.

- Ar nori, kad nuvežčiau tave pas daktarą?

Bartas nustebęs dėbtelėjo į Merę ir sunkiai perkratė šį klausimą mintyse, norėdamas įsitikinti, jog jame nėra jokios paslėptos prasmės - labai froidiška. Jis vėl sukikeno. Juokas muzikaliai ištekėjo iš jo burnos, ir prieš akis Bartas išvydo krrištolines gaidas ant penklinės, suskirstytas į taktus.

- Ir kodėl man reikėtų daktaro? - rinkdamas kiekvieną žodį, paklausė Bartas. Klaustukas atrodė it aukšta ketvirtinė gaida. - Viskas, kaip ji ir sakė. Nei gerai, nei blogai. Tačiau įdomu.

- Kas? - paklausė Merė. - Kas tau sakė? Iš kur tu gavai meskalino?

Jos veidas ėmė keistis ir tapo panašus į reptilijos. Merė virto pigaus kino filmo policijos detektyvu, spiginančiu lempą tiesiai į įtariamojo akis - *Nagi, Makgonigalai, kaip nori, kad su tavim elgtųsi, švelniai ar kietai?* - o tada, dar blogiau, ji ėmė priminti H.P. Lavkrafto pasakojimus, kuriuos jis skaitė vaikystėje, apie Ktulu mitus, kur normalius žmones, spiriant Senoliams, paversdavo šliaužiojančiais, į žuvį panašiais padarais. Merės veidas tapo žvynuotas ir priminė ungurį.

- Koks skirtumas, - išsigandęs atsakė Bartas. - Kodėl negali palikti manęs ramybėje? Liaukis mane kankinti. Aš juk nekvaršinau tau galvos.

Jos veidas vėl tapo įskaudintos Merės veidu, ir Bartas pasigailėjo taip pasakęs. Vakarėlis ūžė aplinkui.

- Gerai, Bartai, - tyliai tarė Merė. - Skaudink save kaip tik nori. Tik prašau netrikdyt manęs. Ar galiu nors tiek tavęs paprašyti?

- Žinoma, g...

Tačiau Merė nebelaukė atsakymo. Ji net neatsigręždama nuskubėjo į virtuvę. Bartas jautė gailestį, bet drauge ir palengvėjimą. O jei dar kas nors pabandys su juo pasikalbėti? Jie irgi supras. Dabar jis negalėjo normaliai kalbėtis su žmonėmis. Ko gero, net neapkvailintų jų apsimesdamas girtu.

- Girrrrrtas, - vėl pabrėždamas "r" ištarė Bartas. Šįkart gaidos išskrido tiesia linija, visos su vėliavėlėmis. Jis galėjo pernakt laimingas kurti gaidas. Bet tik ne čia, kur kiekvienas praeivis galėjo jį palabinti. Nebent tuščioje aplinkoje, kur girdėtų save mąstantį. Būdamas vakarėlyje, Bartas įsivaizdavo save stovintį už didelio krioklio. Kai toks triukšmas, labai sunku mąstyti. Geriau jau rasti kokį ramų užutekį. Ir galbūt pasiklausyti radijo. Bartas jautė, kad muzika padėtų jam mąstyti, o pamąstyti buvo apie ką. Apie daugybę dalykų.

Be to, Bartas neabejojo, kad žmonės jau ėmė dairytis į jį. Tikriausiai Merė prasitarė. *Aš nerimauju. Bartas prisirijo meskalino.* Naujienos greitai išplis. Jie ir toliau apsimetinėdami šoks, gers ir kalbėsis, tačiau iš tikrųjų stebės jį iš padilbų ir šnibždėsis apie jį. Bartas nė kiek tuo neabejojo: tai buvo aišku kaip krrrištolas.

Pro šalį ėjo vyriškis, nešinas didele taure ir truputį siūbuodamas. Bartas timptelėjo jį už sportinio švarko ir kimiai sušnibždėjo:

- Ką jie kalba apie mane?

Vyriškis pasimetęs nusišypsojo. Jam prabilus, iš burnos pasklido šiltas viskio kvapas.

- Tuoj užsirašysiu, - atsakė jis ir nuėjo.

Galų gale Bartas nusigavo iki Valterio Hamnerio kabineto (nesuvokdamas, kiek jau praėjo laiko) ir uždaręs duris pajuto, kaip vakarėlio garsai

palaimingai nutilo. Jam darėsi baisu. Narkotikai dar nebuvo išsigaravę: jų poveikis tik stiprėjo ir stiprėjo. Bartui atrodė, kad per vieną mirktelėjimą jis perėjo iš vieno svetainės kampo į kitą; per antrą - pasiekė koridoriaus galą. Normalios tikrovės ryšiai iširo, savo kelyje paberdami realybės karoliukus. Tęstinumas nutrūko. Jo laiko pojūtis subyrėjo. O jei jis niekada nebenusileis? O jei amžiams liks tokios būsenos? Bartas sumanė kur nors atsigulti ir išsimiegoti, tačiau nežinojo, ar sugebės. O jei ir pavyktų, tai tik Dievas žino, kokius sapnus jis regėtų. Mažytė, nieko negalvojant nuryta tabletė dabar gąsdino jį. Tai nepriminė apgirtimo; joks blaivumo branduolys - niekada nepasigerianti jo dalis - neblykščiojo giliai viduje. Jis buvo kiaurai kuoktelėjęs.

Bet čia buvo geriau. Galbūt suims save į rankas. O jei vėl ims regėti haliucinacijas, nereikės...

- Labas.

Bartas išsigandęs pašoko ir pažvelgė į kampą. Šalia vienos Valterio knygų spintos, kėdėje su aukštu atlošu sėdėjo vyriškis. Ant jo kelių gulėjo atversta knyga. Ar tikrai tai buvo žmogus? Kabinete degė tik lempa, stovinti ant mažo apvalaus stalelio tam asmeniui iš kairės. Šviesa metė tokius ilgus šešėlius ant jo veido, kad akys atrodė it tamsios olos, o skruostai - išvagoti piktų, nusikaltėliškų linijų. Akimirką Bartui pasirodė, kad jis užtiko patį Šėtoną, sėdintį Volio Hamnerio kabinete. Tada asmuo atsistojo, ir tapo aišku, jog tai - žmogus, tiktai žmogus: aukštas, galbūt šešiasdešimtmetis mėlynomis akimis ir nosimi, kurią kažkas gana ilgai trankė buteliu. Tačiau rankoje jis nelaikė gėrimo, nebuvo jo ir ant stalo.

- Dar vienas klajoklis, - tarė vyriškis ir ištiesė savo ranką. - Filas Dreikas.

- Bartonas Deivisas, - vis dar apdujęs nuo baimės, prisistatė Bartas.

Jiedu paspaudė vienas kitam ranką. Ant Dreiko rankos matėsi sena žaizda - tikriausiai nuo nudegimo. Tačiau Bartas dėl to nė kiek nesijaudino. *Dreikas*. Pavardė atrodė pažįstama, bet jis negalėjo prisiminti, iš kur.

- Ar jums viskas gerai? - pasiteiravo Dreikas. - Atrodote truputį...

- Aš skraidau. Išgėriau meskalino ir dabar skrajoju labai aukštai.

Bartas dirstelėjo į knygų spintas ir pastebėjo jas pulsuojant. Jam tai nepatiko. Priminė milžiniškos širdies plakimą. Bartas jau nebenorėjo matyti tokių dalykų.

- Šitkaip, - susidomėjo Dreikas. - Sėskit. Papasakokit man apie tai.

Bartas truputį apstulbęs pažvelgė į Dreiką ir pajuto, kaip jį užlieja palengvėjimas. Jis atsisėdo.

- Jūs žinote apie meskaliną?

- Truputį. Labai nedaug. Turiu kavinę centre. Į ją užeina ko nors prisiriję vaikigaliai iš gatvės... ar jūsų haliucinacijos malonios?

- Ir malonios, ir ne. Jos... sunkios. Geras žodis, jie tokį ir vartoja.

- Taip. Tikrai.

- Jau buvau truputį beišsigąstąs, - Bartas žvilgtelėjo pro langą ir išvydo ilgą, dangišką kelią, besidriekiantį tamsiame dangaus skliaute. Jis nusisuko ir nesusivaldęs apsilaižė lūpas. - Sakykite... kiek ilgai tai tęsiasi?

- Kada jūs nukritot?

- Nukritau? - žodis išsprūdo iš burnos paraidžiui, atsitrenkė į kilimą ir išnyko.
- Kada išgėrėte tabletę?
- A... apie pusę devintos.
- O dabar... - jis žvilgtelėjo į laikrodį. - Dabar be penkiolikos dešimt...
- Be penkiolikos *dešimt*? Tik *tiek*?
Dreikas nusišypsojo.
- Laiko pojūtis darosi guminis, tiesa? Man atrodo, ant žemės nukrisite apie pusę dviejų.
- Tikrai?
- Manyčiau, kad taip. Dabar jūs tikriausiai pačioje viršūnėje. Ar haliucinacijos smarkios?
- Taip. Netgi labai.
- Matote daugiau nei lemta žmogaus akiai, - Dreiko veide pasirodė iškreipta šypsenėlė.
- Taip. Būtent taip, - šalia vyriškio Bartas jautė stiprų palengvėjimą. Jis jautėsi išgelbėtas. - O ką jūs dar veikiate be pokalbių su pagyvenusiu vyriškiu, įkritusiu į triušio urvą?
Dreikas šyptelėjo.
- Neblogai. Dažniausiai žmonių, išgėrusių meskalino ar rūgšties, mintys tampa nerišlios ir padrikos. Labai daug vakarų praleidau "Pagalbos telefonu" centre. Kaip jau minėjau, šiokiadienių popietėmis dirbu kavinėje "Užeik, mamyte". Didžiumą mano klientūros sudaro gatvės narkomanai ir girtuokliai. Rytais vaikščioju gatvėmis ir kalbuosi su savo parapijiečiais, kai jie jau nebemiega. O tarp šių dviejų darbų lankausi apskrities kalėjime.
- Tai jūs kunigas?
- Mane vadina gatvės kunigu. Labai romantiška. Žiūrėkite, Malkolmas Boidas. Kažkada buvau tikras kunigas.
- O dabar jau ne?
- Aš išėjau iš bažnyčios, - Dreikas atsakė ramiai, tačiau jo žodžiuose jautėsi siaubingas kategoriškumas. Bartas netgi išgirdo amžiams užsitrenkiančias geležines duris.
- Kodėl?
Dreikas patraukė pečiais.
- Nesvarbu. O jūs? Iš kur gavote meskalino?
- Gavau iš vienos merginos, keliaujančios į Las Vegą. Manau, geros merginos. Ji skambino man per Kalėdas.
- Prašė pagalbos?
- Manyčiau, kad taip.
- Ar padėjote?
- Nežinau, - Bartas nusišypsojo. - Tėve, papasakokite man apie mano nemirtingą sielą.
Dreikas krūptelėjo.
- Aš ne jūsų tėvas.
- Tada pamirškit.

- Ką norite sužinoti apie sielą?

Bartas nuleido akis į savo pirštus. Panorėjęs galėjo iššauti šviesos strėles iš jų galiukų. Tai suteikė jam girtą stiprybės pojūtį.

- Noriu sužinoti, kas jai atsitiks, jei nusižudysiu.

Dreikas nejaukiai sujudėjo.

- Dabar negalvokite apie savižudybę. Tai kalba narkotikai, o ne jūs.

- *Aš* kalbu. Atsakykite man.

- Negaliu. Aš nežinau, kas atsitiks sielai, jei jūs nusižudysit. Tačiau žinau, kas nutiks jūsų kūnui. Jis supus.

Nustebintas tokios minties, Bartas vėl nužvelgė savo pirštus, kurie pradėjo trūkinėti ir trūnyti, primindami jam Po apsakymą "Keistas pono Valdemaro atvejis". Na ir naktelė. Po ir Lavkraftas. Gal dar reikėtų A. Gordono Pimo? O galbūt Abdulo Alhazredo, pamišusio Arabo? Bartas pakėlė akis truputį sunerimęs, tačiau neįbaugintas.

- Ką daro jūsų kūnas? - pasiteiravo Dreikas.

- Ką? - Bartas susiraukė, mėgindamas suvokti klausimo prasmę.

- Yra du transai. Galvos transas ir kūno transas. Ar jus pykina? Gal jaučiate skausmą? Ar kokį kitą negalavimą?

Bartas patikrino savo kūną.

- Ne. Aš tik jaučiuosi... užsiėmęs.

Jis nusijuokė. Dreikas šyptelėjo. Bartas rado gerą žodį savo būklei apibūdinti. Netgi nejudėdamas jo kūnas atrodė labai aktyvus. Labai lengvas, tačiau visai žemiškas. Tiesą pasakius, jis dar niekada nesijautė toks *mėsingas*, toks suviokantis protinių procesų ir fizinio kūno ryšį. Neįmanoma buvo jų atskirti, atplėšti vieną nuo kito. To jau nepakeisi, mažyli. Integracija. Entropija. Ši mintis užliejo Bartą it greita tropikų saulė. Jis bandė ją sukramtyti dabartinės situacijos šviesoje, stengdamasis pagauti esmę, jei tik tokia buvo. Bet...

- Bet yra siela, - garsiai tarė jis.

- O ką norėtumėt apie ją pasakyti? - maloniai pasiteiravo Dreikas.

- Jei užmuši smegenis, sunaikini kūną, - iš lėto dėstė Bartas, - ir atvirkščiai. Bet kas atsitinka sielai? Tai labai įdomu, Tė... pone Dreikai.

- Kokie sapnai mus gali aplankyti mirtiname miege? Hamletas, pone Deivisai.

- Ar nemanote, kad siela išlieka gyva? Ar ji išgyvena?

Dreiko akys papilkėjo.

- Taip. Manau, kad ji išgyvena... kokia nors forma.

- Ar manote, kad savižudybė - mirtina nuodėmė, pasmerkianti sielą kentėti pragare?

Dreikas ilgai tylėjo. Tada tarė:

- Savižudybė - blogas dalykas. Tikiu tuo visa širdimi.

- Jūs neatsakėtė į mano klausimą.

Dreikas atsistojo.

- Visiškai nenoriu į jį atsakyti. Aš jau nebeužsiimu metafizika. Esu paprastas civilis. Ar norite grįžti į vakarėlį?

Bartas prisiminė triukšmą, sąmyšį ir papurtė galvą.
- Namo?
- Negalėčiau vairuoti. Bijočiau.
- Aš parvešiu jus namo.
- Tikrai? O kaip jūs grįšite atgal?
- Išsikviesiu taksi iš jūsų namų. Naujųjų Metų išvakarės - puikus metas taksistams.
- Būtų nuostabu, - dėkingai atsakė Bartas. - Norėčiau pabūti vienas. Norėčiau pažiūrėti televizorių.
- Ar vienas būsite saugus? - paklausė Dreikas.
- Niekas nėra saugus, - atsakė Bartas, ir jie abu nusijuokė.
- Gerai. Ar norite su kuo nors atsisveikinti?
- Ne. Ar čia yra užpakalinės durys?
- Manyčiau, jog rasime tokias.

Pakeliui į namus Bartas beveik nepratarė nė žodžio. Jam užteko spoksoti į lekiančius pro šalį gatvių žibintus. Pravažiuojant pro kelio darbus, Bartas paklausė Dreiko nuomonės.
- Jie stato naujus kelius kurą ryjantiems begemotams, kai tuo tarpu miesto vaikai badauja, - trumpai atrėžė Dreikas. - Ką aš manau? Manau, kad tai tikras nusikaltimas.
Bartas jau norėjo papasakoti Dreikui apie benzinines bombas, degantį kraną ir liepsnojančią lauko kontorą, tačiau susilaikė. Dreikas galėjo pagalvoti, jog tai tik haliucinacija. Dar blogiau - jis galėjo priimti tai už gryną pinigą.

Likusi vakaro dalis skendėjo migloje. Bartas parodė Dreikui, kaip privažiuoti prie namo. Dreikas pastebėjo, kad kiti gatvės gyventojai linksminasi kažkur kitur arba labai anksti sugulė į lovas. Bartas nieko neatsakė. Dreikas išsikvietė taksi. Kurį laiką jiedu tylėdami žiūrėjo televizorių - Gajus Lombardo grojo mieliausią muziką šioje rojaus pusėje. Barto nuomone, Gajus Lombardo atrodė neįtikėtinai panašus į varlę.
Taksi atvažiavo be penkiolikos dvylika. Dreikas dar kartą pasiteiravo, ar Bartas jaučiasi gerai.
- Taip, - atsakė jis. - Regis, aš jau krentu žemyn.
Tai buvo tiesa. Haliucinacijos baigė išblėsti.
Dreikas atidarė laukujas duris ir pasistatė apykaklę.
- Liaukitės galvoti apie savižudybę. Taip elgiasi tik bailiai.
Bartas nusišypsojo ir linktelėjo galva, net nesistengdamas priimti ar atmesti Dreiko patarimo. Jis paprasčiausiai išklausė jį, ir tiek.
- Laimingų Naujųjų Metų, - palinkėjo jis.
- Jums taip pat, pone Deivisai.
Taksi nekantriai pyptelėjo.

Dreikas nuskubėjo takeliu, ir geltonas automobilis nurūko į priekį su švytinčia geltona šviesele ant stogo.

Bartas grįžo į svetainę ir klestelėjo priešais televizorių. Dabar vietoj Gajaus Lombardo rodė Taims skverą, kur švytintis kamuolys kabėjo ant Allis-Čalmers pastato viršaus, pasiruošęs krintant virsti 1974-aisiais metais. Bartas jautėsi pavargęs, išsunktas ir labai mieguistas. Greitai kamuolys nukris, ir jis haliucinuodamas įžengs į Naujuosius Metus. Kažkur šalyje Naujųjų Metų kūdikis stūmė savo suspaustą, placenta aplipusią galvutę iš motinos įsčių į geriausią iš visų galimų pasaulių. Valterio Hamnerio vakarėlyje žmonės kels savo taures ir skaičiuos paskutines sekundes. Greitai bus galima išbandyti pasižadėjimus Naujiesiems Metams. Deja, dauguma iš jų bus stiprūs kaip šlapias tualetinis popierius. Bartas ekspromtu sugalvojo savo pasižadėjimą ir nepaisydamas nuovargio atsistojo ant kojų. Maudė visą kūną, o stuburas atrodė it stiklinis - panėšėjo į pagirias. Bartas nusverdėjo į virtuvę ir nuo lentynos paėmė plaktuką. Kai sugrįžo svetainėn, švytintis kamuolys jau leidosi stiebu žemyn. Ekranas buvo padalintas į dalis: dešinėje matėsi kamuolys, kairėje - besilinksminantys Valdorfe, skanduojantys:

- Aštuoni... septyni... šeši... penki...

Viena stora aukštuomenės dama pastebėjo save ekrane, nustebo ir pamojavo visai šaliai.

Metų kaita, - mąstė Bartas. Absurdiška, tačiau jo rankos pašiurpo.

Kamuolys pasiekė stiebo galą, ir Allis-Čalmers pastato viršūnėje įsižiebė skaičiai:

1974

Tą pačią akimirką Bartas tvojo plaktuku, ir televizoriaus ekranas sprogo. Stiklo šukės pabiro ant kilimo. Įkaitę laidai sušnypštė, tačiau neužsidegė. Norėdamas užsitikrinti, kad keršydamas televizorius nesudegins jo naktį, Bartas koja išspyrė kištuką iš rozetės.

- Laimingų Naujųjų Metų,- tyliai sumurmėjo jis ir numetė plaktuką ant kilimo.

Bartas atsigulė ant sofos ir iškart užmigo. Miegojo neužgesinęs šviesų, ir jo neaplankė nė vienas sapnas.

TREČIA DALIS

SAUSIS

Jei nerasiu pastogės,
Išnyksiu visai...
"Rolling Stones"

1974-ŲJŲ SAUSIO 5-OJI

Įvykis, "Pirk ir taupyk" parduotuvėje, regis, buvo vienintelis Barto gyvenime ne atsitiktinis, o suplanuotas. Tarytum kažkoks nematomas pirštas būtų liepęs jam tai perskaityti.

Bartui patiko važiuoti apsipirkti. Tai ramino ir atrodė labai normalu. Po nuotykio su meskalinu jam patiko elgtis normaliai ir protingai. Naujųjų Metų dieną jis pabudo tik po pietų ir likusią dienos dalį prašlitinėjo po namus, jausdamasis tuščias ir svetimas sau pačiam. Bartas pakeldavo daiktus ir įsistebeilydavo į juos tarsi Jagas į Joriko kaukolę. Tas pats jausmas, tik šiek tiek mažesnis, lydėjo jį ir kitą dieną, o taip pat ir trečią. Tačiau, antra vertus, poveikis buvo visai neblogas. Jo protas atrodė visiškai švarus, tarytum kažkoks maniakiškai tvarkingas vidinis namų tvarkytojas būtų apvertęs jį, nušveitęs ir nublizginęs. Bartas nepasigėrė ir todėl neapsiverkė. Kai apie septintą valandą vakaro atsargiai paskambino Merė, jis kalbėjo ramiai ir protingai, o jų pozicijos nė kiek nepasikeitė: jiedu žaidė kažkokį visuomeninių normų žaidimą, laukdami, kas žengs pirmą žingsnį. Tačiau Merė paminėjo skyrybas - tik tokią galimybę, bet žingsnis vis tiek buvo žengtas. Deja, po meskalino pasekmių Bartą neramino vienintelis dalykas: sudužęs "Zenito" ekranas. Jis niekaip negalėjo suprasti, kodėl taip padarė. Juk tiek metų troško tokio televizoriaus, nors jo mėgstamiausios laidos buvo senos ir rodomos juodai baltomis spalvomis. Ir Bartą liūdino ne pats "vandalizmo aktas", o akivaizdžios pasekmės: sudužęs stiklas ir iškritę laidai. Jie tartum bylojo: *Kodėl tu taip padarei? Aš ištikimai tau tarnavau, o tu mane sudaužei. Aš niekada nebuvau tavęs įskaudinęs, o tu suskaldei mane į šipulius. Aš negalėjau apsiginti.* Ir tai siaubingai priminė jo namo likimą. Galiausiai Bartas surado seną antklodę ir uždengė televizoriaus liekanas. Taip buvo geriau ir

blogiau. Geriau, nes jis nebematė televizoriaus; blogiau, nes tai atrodė it į drobulę suvyniotas lavonas, gulintis jo namuose. Bartas atsikratė plaktuko, kaip žmogžudystės įrankio.

Tačiau važiuoti į parduotuvę buvo malonu, kaip kad gerti kavą "Bendžio grilyje", plauti mašiną "Švarių automobilių plovykloje" ar sustoti prie Henrio laikraščių kioskelio nusipirkti "Time". "Pirk ir taupyk" buvo didžiulė parduotuvė, apšviesta fluorescencinių lempų, pilna damų, stumiančių vežimėlius, raginančių vaikus ir besiraukančių dėl pomidorų permatomuose plastikiniuose maišeliuose, neleidžiančiuose kaip reikiant jų suspausti. Iš paslėptų garsiakalbių sklido muzika, melodingai plaukianti į lankytojų ausis.

Tą šeštadienį "Pirk ir taupyk" buvo pilna savaitgalio pirkėjų. Daugiau nei paprastai vyrų lydėjo savo žmonas, erzindami jas savo vaikiškais pasiūlymais. Bartas geraširdiškai žvelgė į vyrus, jų žmonas bei skirtingus jų santykius. Diena buvo giedra, saulė plieskė pro priekinius parduotuvės langus, mesdama rėkiančius šviesos kvadratėlius ant kasų, sugaudama kokios nors moters plaukus ir paversdama juos šviesos aureole.

Barto vežimėlyje pūpsojo įprastas vienišo vyriškio maisto rinkinys: spageti, mėsos padažo stiklainis, keturiolika pusfabrikačių rinkinių, tuzinas kiaušinių, sviestas ir apelsinų maišelis apsaugai nuo skorbuto.

Bartas jau ėjo viduriniu praėjimu kasos link, kai tikriausiai Dievas prabilo į jį. Priešais jį stovėjo geltonplaukė, simpatiška, kokių trisdešimt penkerių metų moteris mėlynomis kelnėmis ir mėlynu megztiniu. Ji juokingai sukrankė ir susverdėjo. Išspaudžiamas garstyčių buteliukas iškrito iš moters rankos ir nusirideno, vis parodydamas raudoną etiketę ir žodį "FRENCH'S".

- Ponia? - pasiteiravo Bartas. - Ar viskas gerai?

Moteris nugriuvo aukštielninka, kaire ranka norėdama save sulaikyti, bet tik nušluodama kavos skardinių eilę ant žemės. Ant kiekvienos skardinės buvo užrašyta:

MAXWELL HOUSE
Puiki iki pat paskutinio lašelio

Tai įvyko taip greitai, kad Bartas net nespėjo išsigąsti - bent jau ne dėl savęs - tačiau jis išvydo tai, kas vėliau jam nedavė ramybės netgi sapnuose. Moters akys apsitraukė giedravalkiu kaip ir Čarlio priepuolių metu.

Moteris susmuko ant grindų. Ji silpnai krankė. Kojos, apautos odiniais batais su druskos apvadėliu palei padus, bumpsėjo į grindų plyteles. Už Barto esanti moteris suriko. Pardavėjas, klijavęs kainas ant sriubos skardinių, pasileido praėjimu, numesdamas savo etikečių klijuoklį. Dvi kasininkės sustojo praėjimo pradžioje ir sužiuro išpūtusios akis.

Bartas išgirdo save sakant:

- Panašu, kad jai prasidėjo epilepsijos priepuolis.

Tik tai buvo visai ne epilepsijos priepuolis, o smegenų hemoragija, ir gydytojas, kartu su žmona apsipirkinėjęs parduotuvėje, konstatavo moters mirtį. Jaunasis gydytojas atrodė išsigandęs, tarytum jo profesija persekiotų jį iki

mirties lyg kokia kerštinga, siaubinga pabaisa. Kol jis baigė apžiūrinėti, nemažas būrelis žmonių apsupo jauną moterį, gulinčią tarp kavos skardinių, tapusių paskutine šio pasaulio dalimi, kurią ji pertvarkė, pasinaudojusi savo žmogiškąja prerogatyva. Dabar ji tapo kito pasaulio dalimi, kurią pertvarkys kiti žmonės. Moters vežimėlis buvo pusiau prikrautas savaitės maisto atsargų. Skardinių, buteliukų bei suvyniotos mėsos vaizdas sukėlė Bartui agonišką siaubą.

Žvelgdamas į mirusios moters vežimėlį, Bartas svarstė, kaip bus pasielgta su maisto produktais. Ar juos padės vėl į lentynas? O gal laikys šalia vadybininko kontoros, kaip įrodymą, kad namų šeimininkė mirė darbe?

Kažkas pakvietė policininką, ir jis yrėsi per žmonių minią nuo kasų pusės.

- Pasitraukite, - išdidžiai ragino jis. - Duokite jai gryno oro.

Tarytum ji būtų galėjusi juo pasinaudoti.

Bartas apsisuko ir, stumdydamasis pečiais, pasitraukė iš minios. Jo penkiadienė ramybė subyrėjo tikriausiai galutinai. Argi tai ne pats aiškiausias ženklas? Žinoma, taip. Bet ką jis reiškė? Ką?

Grįžęs namo, Bartas sukišo pusfabrikačius į šaldiklį ir susimaišė sau stiprų gėrimą. Jo širdis daužėsi krūtinėje. Visą kelią iš supermarketo bandė prisiminti, kaip jiedu pasielgė su Čarlio drabužiais.

Žaislus atidavė Nortono "Geros valios parduotuvei", o Čarlio tūkstančio dolerių banko sąskaitą (pinigus koledžui - pusę to, ką Čarlis gaudavo iš giminaičių gimtadienio proga ar Kalėdoms, nukeliaudavo į šią sąskaitą, nors Čarlis ir smarkiai protestavo) pervedė į savo bendrą. Mamos Džinos patarimu jie sudegino Čarlio patalynę: pats Bartas negalėjo to suprasti, tačiau neturėjo jėgų protestuoti; viskas byrėjo į šipulius, tai kam dar tie ginčai dėl čiužinio ir spyruoklių? Bet drabužiai buvo kas kita. Ką jiedu padarė su Čarlio drabužiais?

Klausimas erzindamas graužė visą popietę, ir Bartas vos nepaskambino Merei, norėdamas jos paklausti. Tačiau juk tai būtų paskutinis šiaudas, tiesa? Po šito jai jau nebereikėtų spėlioti apie jo proto būklę.

Prieš pat saulėlydį Bartas užlipo į mažą palėpę, į kurią pakliūdavo pralindęs pro pagrindinio miegamojo sieninės spintos nuleidžiamąsias duris lubose. Jis turėjo pasilipti ant kėdės ir pasišviesti. Bartas jau seniai nesilankė palėpėje, tačiau vienintelė 100 vatų lemputė vis dar veikė. Ji buvo aplipusi dulkėmis ir voratinkliais, bet vis tiek veikė.

Bartas atidarė vieną iš dėžių ir surado gražiai sudėtus visus savo vidurinės mokyklos ir koledžo metraščius. Ant kiekvieno vidurinės mokyklos metraščio viršelio puikavosi reljefišku šriftu išrašyti žodžiai:

CENTURIONAS

Bėjaus vidurinė mokykla...

Ant kiekvieno koledžo metraščio (jie atrodė sunkesni ir geriau surišti) viršelio matėsi žodžiai:

PRIZMĖ
Prisiminkime...

Iš pradžių Bartas peržiūrėjo vidurinės mokyklos metraščius, perversdamas pasirašytus paskutinius puslapius ("Aukštyn, žemyn ir ratu mieste klajojam/Aš sugadinau tavo metraštį/Rašydama aukštyn kojom - Konė"), tada - sustingusių prie savo stalo ar lentos, nežymiai besišypsančių mokytojų ir beveik užmirštų klasiokų nuotraukas, po kuriomis buvo išvardinti kreditai (FHA 1,2; Klasės taryba 2,3,4; Po draugija, 4), pravardės ir nedideli šūkiai. Bartas žinojo kai kurių klasės draugų likimus (armija, žuvęs autokatastrofoje, banko valdytojo padėjėjas), tačiau daugumos iš jų gyvenimas skendėjo nežinioje.

Dvyliktos klasės metraštyje jis susidūrė su jaunu Džordžu Bartonu Deivisu, svajingai žvelgiančiu į ateitį iš retušuotos fotografijos, padarytos Kresio studijoje. Bartą stebino tai, kad tas mažas berniukas beveik nežinojo savo ateities, ir tai, koks jis buvo panašus į sūnų, kurio pėdsakų jis atėjo čia ieškoti. Iš nuotraukos žvelgiantis berniukas dar nebuvo pagaminęs spermos, reikalingos sukurti bent jau pusę kito berniuko. Po nuotrauka puikavosi užrašas:

BARTONAS Dž. DEIVISAS
"Zvimblys"
(Išvykų klubas 1,2,3,4
Po draugija, 3,4)

Bėjaus vidurinė mokykla
Bartas, Klasės klounas, padėjo palengvinti mūsų naštą!

Bartas sudėjo metraščius dėžėn ir ėmė toliau ieškoti. Jis rado prieš penkerius metus Merės nuimtas užuolaidas. Seną kėdę su nulūžusia atrama. Neveikiantį radijo imtuvą su laikrodžiu. Vestuvinį albumą, kurį bijojo peržiūrėti. Žurnalų krūvas. *Privalau juos išmesti*, - mąstė jis. - *Vasarą dėl jų gali kilti gaisras*. Skalbimo mašinos variklį, kurį kažkada parsitempė iš skalbyklos ir ilgai be reikalo krapštė.

Bartas rado drabužius, sudėtus į tris kartonines dėžes, nuo kurių sklido naftalino kvapas. Čarlio baltiniai, kelnės, megztiniai ir netgi Čarlio "Hanes" firmos apatiniai. Bartas ištraukė juos ir atidžiai apžiūrėjo, mėgindamas įsivaizduoti Čarlį su šiais drabužiais, judindamas juos, pertvarkydamas nereikšmingas šio pasaulio dalis. Galų gale naftalino kvapas privertė jį, drebantį, besiraukantį ir trokštantį išgerti, sprukti iš palėpės. Tai buvo tyliai ir be jokios naudos ilgai gulėjusių, bet vis dar skaudinančių daiktų kvapas. Bartas beveik visą vakarą galvojo apie juos, kol alkoholis panaikino gebėjimą mąstyti.

1974-ŲJŲ SAUSIO 7-OJI

Penkiolika po dešimtos suskambo durų skambutis, ir kai Bartas atidarė duris, už jų stovėjo nerangus ir draugiškas vyriškis, vilkintis kostiumu ir paltu. Jis buvo švariai nusiskutęs ir turėjo plokščią lagaminėlį. Iš pradžių Bartas palaikė jį prekybos agentu, laikančiu pilną pavyzdžių lagaminėlį - "Amway", žurnalų prenumeratos ar "Nušluok" švaros priemonių - ir pasiruošė pakviesti žmogų vidun, atidžiai išklausyti jo pasakėlės, šio to paklausti ir galbūt netgi ką nors nusipirkti. Išskyrus Oliviją, tai buvo pirmas žmogus, atėjęs pas jį nuo tada, kai prieš penkias savaites jį paliko Merė.

Tačiau šis vyriškis nebuvo prekybos agentas. Jis pasirodė besąs advokatas Filipas T. Feneris, atstovaujantis miesto Tarybai. Visa tai jis pranešė su drovia šypsenėle ir širdingu rankos paspaudimu.

- Užeikite, - pakvietė Bartas ir atsiduso. Tam tikru sušiktu atžvilgiu šis vyrukas vis dėlto *buvo* prekybos agentas, pardavinėjantis "Nušluok".

Feneris kalbėjo greitakalbe.

- Gražus namas. Tikrai gražus. Visada sakiau, kad rūpestinga priežiūra visuomet matyti. Ilgai jūsų netrukdysiu, pone Deivisai, žinau, kad esate užsiėmęs, tačiau Džekas Gordonas paprašė manęs užvažiuoti, kadangi man buvo pakeliui, ir atiduoti jums šitą vietos pakeitimo formą. Net neabejoju, kad tokią jau išsiuntėte mums, tačiau daug kas pasimeta per Kalėdų skubą. Ir, žinoma, aš su malonumu atsakysiu į jums iškilusius klausimus.

- Noriu paklausti, - rimtai tarė Bartas.

Akimirką linksma svečio išorė pranyko, ir Bartas išvydo tikrą Fenerį, šaltą ir mechaninį it "Pulsaro" laikrodis.

- Ir kokį gi, pone Deivisai?

Bartas nusišypsojo.

- Gal išgertumėte puodelį kavos?

Feneris vėl tapo linksmu miesto Tarybos reikalų tvarkytoju.

- O, būtų nuostabu, jei tai nesukels jums sunkumų. Lauke aštuoni laipsniai šalčio. Man atrodo, kad žiemos darosi vis šaltesnės, kaip jūs manot?

- Tikra tiesa, - vanduo vis dar buvo karštas nuo pusryčių kavos. - Tikiuosi, jūs geriate tirpią kavą. Mano žmona kuriam laikui svečiuojasi pas tėvus, tad aš paprasčiausiai veltui eikvoju laiką.

Feneris geraširdiškai nusijuokė, ir Bartas suprato, jog jis puikiai žino, kas dedasi tarp jo ir Merės ir tikriausiai tarp jo ir kitų asmenų ar institucijų: Stivo Ordnerio, Vinio Meisono, korporacijos, Dievo.

- Puikiai tiks ir tirpi kava. Aš visada geriu tirpią kavą. Nematau jokio skirtumo. Ar neprieštarausite, jei padėsiu kai kuriuos popierius ant stalo?

- Prašom. Ar reikės grietinėlės?

- Ne, geriu juodą.

Feneris atsisagstė paltą, tačiau nenusivilko jo, tik patempė jį atsisėsdamas kaip moteris savo sijoną, nenorėdama jo suglamžyti. Bet, kaip vyro, gestas atrodė labai jau pedantiškas. Feneris atsidarė savo lagaminėlį ir ištraukė susegtą formą, panašią į pajamų mokesčių anketą. Bartas įpylė Feneriui kavos ir padavė jam.

- Ačiū. Labai ačiū. Prisijungsite prie manęs?
- Aš, ko gero, išgersiu ko nors stipresnio.
- Aha, - Feneris žavingai nusišypsojo ir gurkštelėjo kavos. - Gerai, labai gerai. Tokia, kokią aš mėgstu.

Bartas susimaišė sau gėrimo ir tarė:
- Atsiprašysiu minutėlei, pone Feneri. Turiu paskambinti.
- Žinoma, - jis vėl gurkštelėjo ir sučepsėjo lūpomis.

Bartas priėjo prie telefono koridoriuje, palikdamas atidaras duris. Jis susuko Kelovėjų namo numerį. Ragelį pakėlė Džina.
- Čia Bartas. Ar Merė yra, Džina?
- Ji miega, - šaltai atsakė Džina.
- Prašau ją pažadinti. Tai labai svarbu.
- Kurgi ne. Taip ir pasakiau Lesteriui: "Metas įsigyti neskelbiamą telefono numerį". Ir jis su manim sutiko. Mes abu manome, kad tau atsisuko varžteliai, Bartonai Deivisai, ir tai gryna tiesa.
- Gailiuosi tai girdėdamas. Bet aš tikrai turiu...

Merė pakėlė kito telefono ragelį ir tarė:
- Bartai?
- Taip. Mere, ar pas tave buvo užėjęs advokatas Feneris? Toks saldžialiežuvis vyrukas, vaidinantis Džimį Stiuartą?
- Ne, - atsakė Merė. *Velnias, pro šalį.* - Tačiau jis man skambino.

Bingo! Feneris stovėjo tarpduryje, rankoje laikydamas kavą ir ramiai ją siurbčiodamas. Pusiau drovi, linksma išraiška dingo nuo jo veido. Dabar jis atrodė gerokai įskaudintas.
- Mama, padėk ragelį, - paprašė Merė, ir Džina Kelovėj piktai suprunkštusi padėjo ragelį.
- Ar jis klausinėjo apie mane? - pasiteiravo Bartas.
- Taip.
- Jis kalbėjosi su tavim po vakarėlio?
- Taip, bet... apie tai nieko jam nesakiau.
- Galbūt pasakei jam daugiau nei žinai. Jis apsimeta mieguistu skaliku, tačiau iš tikrųjų yra miesto Tarybos pakalikas, - Bartas nusišypsojo Feneriui, ir šis taipgi šyptelėjo jam. - Ar susitarei susitikti su juo?
- Na... taip, - Merė atrodė nustebusi. - Bet juk jis nori pasikalbėti tik apie namą, Bartai..
- NE, tai jis taip sako. Iš tikrųjų jis nori pasikalbėti apie mane. Manau, tie vyrukai nori nutempti mane į teismą dėl kompetencijos.
- A... ką? - ji atrodė visiškai pasimetusi.
- Aš nepaėmiau jų siūlomų pinigų, todėl jie laiko mane bepročiu. Mere, ar prisimeni, apie ką mes kalbėjome "Hendžio Endžio" restorane?
- Bartai, ar tas ponas Feneris pas tave?
- Taip.
- Psichiatras, - rūškanai tarė Merė. - Aš paminėjau, kad tu ruošiesi nueiti pas...o, Bartai, atleisk man.
- Nėr už ką, - tikrai taip manydamas atsakė Bartas. - Viskas bus gerai, Mere. Pažadu. Nesu tikras dėl viso kito, bet šitai bus gerai.

Bartas padėjo ragelį ir pasisuko į Fenerį.

- Norite, kad paskambinčiau Stivenui Ordneriui? Viniui Meisonui? Nesivarginsiu skambinti Ronui Stounui ar Tomui Grangeriui, nes jie iš karto perprastų tokį pigų šiknių kaip jūs, dar jums nespėjus atsegti savo lagaminėlio. Tačiau Vinis neatskirtų, o Ordneris netgi su džiaugsmu priimtų jus į savo glėbį. Jis tik ir ieško, kaip mane prigriebti.

- Nebūtina, - atsakė Feneris. - Jūs ne taip mane supratot, pone Deivisai. Ir, regis, ne taip supratot mano klientus. Čia nėra jokių asmeniškumų. Nė vienas nenori jūsų pričiupti. Tačiau jau kurį laiką *yra* žinoma, kad jūs nemėgstate 784-ojo kelio darbų. Praeitą rugpjūtį jūs parašėte straipsnį į laikraštį...

- Praeitą rugpjūtį, - nusistebėjo Bartas. - Žiūriu, turite žmonių, kurie renka iškarpas, ar ne?

- Žinoma.

Bartas pritūpė ir bailiai išsprogino akis.

- Dar daugiau iškarpų! Dar daugiau advokatų! Ronai, eik laukan ir prikabink tiems reporteriams makaronų! Mes visur turime priešų. Mavi, atnešk mano tabletes! - jis išsitiesino. - Visiems paranoja? Dieve, o aš jau maniau esantis blogas!

- Mes taipgi turime ir santykių su visuomene personalą, - kietai atrėžė Feneris. - Juk mes nekalbame apie centus, pone Deivisai. Mes kalbame apie dešimties milijonų dolerių vertės projektą.

Bartas pasibjaurėjęs papurtė galvą.

- Reikėtų iškelti bylą dėl kompetencijos jums, kelių departamento vyrukams, o ne man.

- Atversiu visas savo kortas, pone Deivisai.

- Iš patirties žinau, kad kai kas nors pažada nemeluoti, tai reiškia, jog tuoj pasakys patį didžiausią melą.

Pagaliau įpykęs Feneris užsidegė.

- Jūs parašėte į laikraštį. Jūs atsisakėte surasti naują vietą “Žydrosios juostos” skalbyklai ir todėl buvote atleistas...

- Nebuvau. Aš pats atsistatydinau. Likus pusvalandžiui iki jų sprendimo.

- ... ir jūs atsisakėte bendradarbiauti, tvarkant šio namo reikalus. Atrodo, kad sausio dvidešimtą jūs planuojate kokį nors viešą protestą. Paskambinsite laikraščiams ir televizijai ir sukviesite juos čionai. Didvyris namo savininkas, miesto Gestapo agentų išvelkamas besispyriojantis ir šaukiantis iš savo namų židinio.

- Ir tai jus neramina, tiesa?

- Be abejo, tai mus neramina! Visuomenės nuomonė yra nepastovi kaip oras...

- O jūsų klientai - išrinktieji pareigūnai.

Feneris nykiai dėbtelėjo į jį.

- Ir kas dabar? – paklausė Bartas. - Ar pasiūlysite man ką nors, nuo ko negalėčiau atsisakyti?

Feneris atsiduso.

- Nesuprantu, dėl ko mes ginčijamės, pone Deivisai. Miestas siūlo jums šešiasdešimt tūkstančių dolerių...

- Šešiasdešimt tris su puse.

- Taip, gerai. Jie siūlo jums tiek už namą ir sklypą. Kiti žmonės gauna daug mažiau. O ką jūs gaunate už tuos pinigus? Jokių rūpesčių, jokių problemų, jokio lakstymo. Praktiškai tie pinigai neapmokestinami, nes jūs jau sumokėjote mokesčius Dėdei Semui pirkdami šį namą. Jūs tik turite sumokėti pelno mokestį. Ar manote, kad tai nesąžininga?

- Pakankamai sąžininga, - galvodamas apie Čarlį, atsakė Bartas. - Kalbant apie dolerius ir centus, tai pakankamai sąžininga. Tai tikriausiai daugiau, nei galėčiau gauti už namą, esant tokioms paskolų palūkanoms.

- Tai dėl *ko* gi mes ginčijamės?

- Mes nesiginčijam, - Bartas gurkštelėjo savo gėrimo. Taip, jis pričiupo šį prekybos agentą. - Ar turite namą, pone Feneri?

- Taip, turiu. Labai gražų namelį Grynvude. Ir jei žadate paklausti, ką aš daryčiau ar ką jausčiau jūsų vietoje, pasakysiu atvirai. Spausčiau miesto papą, kol gaučiau maksimalią sumą, o tada juokčiausi visą kelią iki pat banko.

- Taip, žinoma, - Bartas nusijuokė ir pagalvojo apie Doną ir Rėjų Tarkingtonus, kurie būtų suspaudę abu papus ir dar būtų sukišę teismo vėliavos stiebą į miesto šikną. - Tai negi manote, kad man atsisuko varžteliai?

- Mes nežinome, - atvirai atsakė Feneris. - Jūsų sprendimas dėl skalbyklos perkėlimo tikrai nėra normalus.

- Štai ką jums pasakysiu. Man dar pakaktų proto susirasti advokatą, kuriam nepatinka asmens turto paėmimo visuomenės reikmėms įstatymas - tokį, kuris vis dar tiki tuo keistu senu posakiu "mano namai - mano tvirtovė". Jis galėtų išreikalauti draudimo įsakymą ir sulaikyti jus mėnesiui ar dviems. Jei pasisektų su teisėjais, galėtume sustabdyti jus iki kito rugsėjo.

Feneris atrodė patenkintas, o ne sunerimęs, kaip Bartas tikėjosi. Pagaliau Feneris susimąstė. Štai tau ir kabliukas, Fredi, ar patenkintas? Taip, Džordžai, turiu pripažinti, kad taip.

- Ko jūs norite? - paklausė Feneris.

- Kiek jūs pasiruošę pasiūlyti?

- Galime pridėti dar penkis tūkstančius dolerių. Ir nė dešimties centų daugiau. Ir niekas nesužinos apie mergaitę.

Viskas sustojo. Tiesiog apmirė.

- Ką? - sušnibždėjo Bartas.

- Mergaitę, pone Deivisai. Tą, kurią barškinote. Ji praleido su jumis gruodžio šeštą ir septintą.

Per kelias sekundes daugybė minčių prasisuko Barto galvoje, kai kurios iš jų labai protingos, tačiau dauguma nepatikimos dėl apėmusio baimės jausmo. Vis dėlto virš baimės ir sveiko proto sklandė didžiulis raudonas pyktis, verčiantis Bartą šokti per stalą ir smaugti tą mechaninį žmogelį, kol laikrodžio spyruoklės iškris pro ausis. Tačiau jis jokiu būdu negalėjo to padaryti.

- Duokite man numerį, - prabilo Bartas.

- Numerį?..

- Telefono numerį. Paskambinsiu jums šiandien po pietų ir pasakysiu savo sprendimą.

- Būtų daug geriau, jei galėtume viską baigti dabar.

Norėtum, ar ne? Teisėjau, pratęskime šį raundą dar trisdešimčia sekundžių. Jau ėmiau valdyti šį žmogų.

- Ne, man taip neatrodo. Prašau nešdintis iš mano namų.

Feneris tik patraukė pečiais.

- Štai mano vizitinė kortelė. Ten rasite numerį. Būsiu nuo pusės trijų iki keturių.

- Aš paskambinsiu.

Feneris išėjo. Bartas stebėjo jį pro langą šalia laukujų durų, kol jis priėjo prie tamsiai mėlyno "Biuiko", įsėdo ir nuvažiavo. Tada stipriai trenkė kumščiu į sieną.

Bartas susimaišė dar vieną kokteilį ir atsisėdęs prie virtuvinio stalo dar kartą apsvarstė situaciją. Jie žinojo apie Oliviją. Ir norėjo pasinaudoti šiomis žiniomis, kaip šantažo priemone, tačiau ji nekėlė didelės grėsmės. Be abejo, jie galėjo sužlugdyti jo santuoką, bet santuoka ir taip jau buvo aklavietėje. Tačiau jie *šnipinėjo* jį.

Tačiau kaip?

Jei kas nors būtų jį stebėjęs, tai, be abejo, būtų žinojęs apie pasauliui žinomą sprogimą. O tada jie būtų panaudoję tai prieš jį. Kam terliotis mažute šeimynine neištikimybe, kai gali nepaklusnų namo savininką įkišti į kalėjimą už padegimą? Taigi, vadinasi, jie kažkur įtaisė "blakę". Kai prisiminė, kaip jis girtas vos neišpasakojo visko Maljorei telefonu, šalti prakaito lašeliai nusėjo Barto rankas. Ačiū Dievui, Maljorė užčiaupė jį. Užteko ir bumbum.

Taigi, jis gyveno name su "blakėmis". O klausimas liko tas pats: ką daryti su Fenerio pasiūlymu ir Fenerio klientų metodais?

Bartas įkišo pusfabrikačius į orkaitę pietums ir atsisėdo laukti su dar viena alkoholio stikline rankoje. Jie šnipinėjo jį, bandė jį papirkti. Kuo daugiau apie tai galvojo, tuo labiau niršo.

Bartas išsiėmė paruoštus pietus ir ėmė valgyti. Tada pradėjo slampinėti po namus, nužvelgdamas kiekvieną daiktą. Į galvą šovė viena mintis.

Trečią valandą Bartas paskambino Feneriui ir liepė jam atsiųsti formą. Jis pasirašys ją, jei Feneris pasirūpins dvejais jau aptartais punktais. Feneris atrodė patenkintas ir atsipalaidavęs. Jis atsakė mielai pasirūpinsiąs viskuo ir užtikrinsiąs, kad Bartas jau rytoj gautų formą. Feneris buvo patenkintas, jog Bartas padarė protingą sprendimą.

- Yra pora sąlygų, - pabrėžė Bartas.

- Sąlygų, - pakartojo Feneris ir iškart tapo atsargus.

- Nesijaudinkit. Neįmanomo neprašysiu.

- Tada kalbėkit. Tačiau perspėju, Deivisai, jūs jau išsunkėte mus iki paskutinio cento.

- Atsiųskite man formą rytoj, o aš ją atnešiu jums į kontorą trečiadienį. Noriu, kad paruoštumėte čekį šešiasdešimt aštuoniems su puse tūkstančio dolerių. *Kasininko* čekį. Už čekį gausite savo formą.

- Pone Deivisai, mes taip netvarkome reikalų...

- Galbūt jūs neturėtumėte taip daryti, tačiau *galite*. Tokiu pat būdu jūs neturėtumėte pasiklausinėti mano pokalbių telefonu ir dar, Dievas žino, ko. Nebus čekio, nebus formos. Vietoj jos atsivesiu advokatą.

Feneris nutilo. Bartas beveik girdėjo Fenerį mąstant.

- Gerai. Kas dar?

- Nenoriu, kad po trečiadienio kištumėtės į mano reikalus. Dvidešimtą namas bus jūsų, o iki tol jis - mano.

- Puiku, - iškart sutiko Feneris, nes tai ir nebuvo sąlyga. Pagal įstatymą namas priklausė jam iki sausio devynioliktosios vidurnakčio, dar po minutės nenuginčijamai tapdamas miesto nuosavybe. Jei jis pasirašys miesto pateiktą formą ir paims miesto pinigus, galės plyšauti visa gerkle kiekvienam laikraščiui ar televizijos stočiai ir nesulaukti nė kruopelytės užuojautos.

- Viskas, - baigė Bartas.

- Gerai, - Feneris atrodė be galo laimingas. - Džiaugiuosi, jog galų gale susitarėme protingai, pone...

- Eik velniop, - atrėžė Bartas ir padėjo ragelį.

1974-ŲJŲ SAUSIO 8-OJI

Barto nebuvo namuose, kai kurjeris pro laiškų plyšį įmetė storą rudą voką su forma 6983-426-73-74 (mėlynas aplankas). Tuo metu jis buvo išvažiavęs į tamsųjį Nortoną pasikalbėti su Saliu Maljore. Maljorė pernelyg neapsidžiaugė jį matydamas, tačiau, Bartui pradėjus kalbėti, jis susimąstė.

Ant stalo jau garavo pietūs: spageti, veršiena ir raudono "Gallo" vyno butelis. Nuostabūs valgiai. Maljorė ištiesė ranką, liepdamas jam sustoti, kai Bartas ėmė pasakoti apie penkių tūkstančių dolerių kyšį ir Fenerio žinias apie Oliviją. Jis paskambino ir trumpai pasikalbėjo su kažkokiu vyriškiu. Maljorė nurodė tam vyriškiui Krestaleno gatvės adresą.

- Važiuok furgonu, - paliepė Maljorė ir padėjo ragelį. Jis užsuko makaronus ant šakutės ir linktelėjo Bartui, paragindamas tęsti pasakojimą.

Bartui baigus, Maljorė tarė:

- Tau pasisekė, kad jie tavęs nesekė. Nes jau dabar sėdėtum "dėžėje".

Barto skrandis kone plyšo iš pilnumo. Jis jau seniai nevalgė tokių pietų. Bartas pasakė Maljorei komplimentą, ir šis nusišypsojo.

- Kai kurie mano draugai nebevalgo makaronų. Jie privalo laikytis įvaizdžio. Tad jie valgo steikų restoranėliuose ar kitose vietose, kur tiekiamas prancūziškas, švediškas ar koks nors kitas maistas. Ir skrandžio opos tai patvirtina. Kodėl opos? Todėl, kad savo prigimties nepakeisi.

Maljorė pylė spageti padažą iš riebaluoto popierinio spageti kibirėlio. Jis pradėjo valyti jį česnakinės duonos riekelėmis, stabtelėjo, keistomis, padidintomis akimis dėbtelėjo į Bartą ir tarė:

- Prašai manęs padėti įvykdyti mirtiną nuodėmę.

Bartas pažvelgė į Maljorę, nevaliodamas nuslėpti savo nuostabos.

Maljorė nusijuokė.

- Žinau, ką galvoji. Ne man kalbėti apie nuodėmes. Jau pasakojau, kad pašalinau vieną vyruką. Ir ne vieną. Tačiau niekada nežudžiau to, kuris nebūtų to nusipelnęs. Ir, mano nuomone, yra taip: vyrukas, miręs prieš Dievo suplanuotą mirties laiką, yra panašus į lietaus pertrauktą pokylį. To vyruko įvykdytos nuodėmės nesiskaito. Dievas privalo jį pasiimti pas save, kadangi jis neturėjo laiko atgailauti, kurį buvo numatęs pats Dievas. Tad vyruko žmogžudystė tik išvaduoja jį iš pragaro kančių. Taigi aš pasitarnavau tokiems vyrukams daugiau nei pats popiežius. Ir manau, Dievas tai žino. Bet tai jau ne mano reikalas. Tu man patinki. Tu drąsus. Tokiam nuotykiui su benzininėmis bombomis reikia drąsos. Tačiau tai jau visai kas kita.

- Aš nieko iš jūsų neprašau. Tai mano laisva valia.

Maljorė išpūtė akis.

- Jėzau! Marija! Ir dailide Juozapai! Kodėl negali palikti manęs ramybėje?

- Nes jūs turite tai, ko man reikia.

- Geriau jau neturėčiau.

- Ar padėsite man?

- Nežinau.

- Dabar jau turiu pinigų. Ar greit turėsiu.

- Čia ne pinigų klausimas. O principo. Dar niekada neturėjau reikalų su tokiu pamišėliu. Man reikia pagalvoti. Aš tau paskambinsiu.

Bartas nusprendė daugiau Maljorės nebespausti, todėl išėjo. Jis pildė formą, kai pas jį užsuko Maljorės vyrukai. Jie atvažiavo baltu "Econoline" furgonu su užrašu "RĖJAUS TELEVIZORIŲ PARDAVIMAS IR APTARNAVIMAS" ant šono po šokančiu išsišiepusiu televizoriumi. Iš furgono išlipo du vyriškiai, vilkintys žalius kombinezonus, nešini išsipūtusiais aptarnavimo portfeliais. Juose buvo tikri televizorių remonto įrankiai, tačiau jų tarpe slėpėsi ir kitokia įranga. Vyrukai "išvalė" jo namą. Tai truko pusantros valandos. Jie rado "blakes" abiejuose telefonuose, vieną "blakę" miegamajame ir dar vieną valgomajame. Garaže "blakių" nebuvo, todėl Bartui net akmuo nukrito nuo širdies.

- Šunsnukiai, - suburbėjo jis, rankoje laikydamas spindinčias "blakes". Numetė jas ant grindų ir sutraiškė po padu.

Išeidamas vienas iš vyrukų prabilo be jokio susižavėjimo:

- Pone, jūs tikrai padirbėjote prie šito televizoriaus. Ir kiek gi kartų jam smogėt?

- Tiktai vieną, - atsakė Bartas.

Kai vyrukai išnyko šaltoje popietės saulėje, Bartas sušlavė "blakių" liekanas į šiukšlių samtelį ir išmetė šiukšlių dėžėn. Tada susimaišė kokteilį.

1974-ŲJŲ SAUSIO 9-OJI

14:30 banke buvo tik keletas žmonių, todėl Bartas patraukė tiesiai prie vieno iš stalų su miesto duotu kasininko čekiu rankoje. Jis išplėšė vieną indėlio lapelį iš čekių knygelės ir įrašė $34250 sumą. Tada priėjo prie kasininkės langelio ir padavė indėlio lapelį bei čekį.

Kasininkė - jauna mergina juodais plaukais, trumpa purpurine suknele bei nailoninėmis kojinėmis aptrauktomis kojomis, kurios būtų sujaudinusios net patį popiežių - sumišusi pažvelgė į indėlio lapelį, po to į čekį ir vėl atgal.

- Ar negeras čekis? - maloniai paklausė Bartas. Jis tikrai mėgavosi šia situacija.

- Neee, bet... jūs norite padėti 34250 dolerių ir norite pasiimti 34250 dolerių *grynais*? Ar tikrai?

Bartas linktelėjo.

- Prašau minutėlę palaukti, pone.

Bartas nusišypsojo ir linktelėjo, nenuleisdamas akių nuo merginos kojų, kai ji nuskubėjo prie valdytojo stalo, esančio už skersinių konstrukcijos, bet neįstiklintos, tarytum norint pabrėžti, jog šis vyras - toks pat žmogus ar... beveik toks pat. Valdytojas buvo vidutinio amžiaus vyriškis prašmatniais drabužiais. Jo veidas buvo siauras kaip dangaus vartai. Kai pažvelgė į kasininkę purpurine suknele, jo antakiai pasikėlė.

Jiedu aptarė čekį, indėlio lapelį, jo reikšmę bankui ir tikriausiai visai Federalinei Depozitų Sistemai. Mergina pasilenkė prie stalo, ir jos suknelė pasikėlė į viršų, atskleisdama violetinę juostelę su nėriniais. *Meile, o, meile, o, nerūpestinga meile*, - pamanė Bartas. - Grįšk su manim namo, ir mes dulkinsimės iki amžiaus pabaigos, ar kol jie nugriaus mano namą, nelygu kas įvyks pirmiau. Ši mintis privertė Bartą nusišypsoti. Jo diegas sukietėjo... na, pusiau sukietėjo. Bartas nusisuko nuo merginos ir apžvelgė banką. Tarp seifo ir priekinių durų ramiai stovėjo apsauginis, tikriausiai į pensiją išėjęs policininkas. Sena dama stropiai pildė mėlyną socialinio draudimo čekį. Didelis plakatas ant kairės sienos vaizdavo iš atviro kosmoso nufotografuotą Žemę: didelį mėlynai žalią brangakmenį juodame fone. Virš planetos didelėmis raidėmis buvo užrašyta:

IŠVAŽIUOKITE

Po planeta truputį mažesnis užrašas bylojo:

PASIĖMĘ PIRMĄJĄ BANKO ATOSTOGŲ PASKOLĄ

Gražioji kasininkė grįžo.

- Pinigus išduosiu penkių šimtų ir šimto dolerių banknotais, - pranešė ji.

- Puiku.

Kasininkė atspausdino indėlio kvitą, o tada nuėjo į banko rūsį. Grįžusi rankoje laikė mažą krepšelį. Mergina persimetė žodžiu su apsauginiu, ir jis, atėjęs kartu su ja, įtartinai dėbtelėjo į Bartą.

Kasininkė atskaičiavo tris dešimties tūkstančių dolerių krūveles po dvidešimt penkis šimto dolerių banknotus kiekvienoje iš jų. Ji surišo kiekvieną krūvelę ir už kiekvienos surišimo juostelės užkišo skaičiavimo mašinėlės žymeklį. Visi trys žymekliai rodė:

$10000.

Kasininkė atskaičiavo keturis tūkstančius du šimtus, dešiniu smiliumi greitai versdama banknotus. Ant viršaus uždėjo penkis dešimties dolerių banknotus. Po to surišo krūvelę ir pridėjo žymeklį:

$4250.

Keturi ryšulėliai buvo surikiuoti į eilę, ir visi trys įtartinai nužvelgė juos. Šių pinigų pakako nusipirkti namą, penkis "Kadilakus", "Piper Klubo" lėktuvą ar net šimtą tūkstančių cigarečių pakelių.

Truputį dvejodama kasininkė prabilo pirmoji:

- Galėčiau duoti jums užsegamą maišelį...

- Ne, nereikia.

Bartas susėmė ryšulėlius ir sukišo į palto kišenes. Apsauginis su ramia panieka stebėjo šitą pasipūtusį *ràison d'tre** elgesį; gražioji kasininkė atrodė sužavėta (jos penkerių metų atlyginimas paprasčiausiai įkrito į šio vyro palto kišenes ir netgi neišpūtė jų); valdytojas žvelgė į jį su beveik nepaslėpta neapykanta, kadangi bankas buvo vieta, kur pinigai turėjo būti panašūs į Dievą - nematomi ir gerbiami.

- Viskas gerai, - tarė Bartas ir sugrūdo čekių knygelę ant dešimties tūkstančių dolerių ryšulėlių. - Viso.

Jis išėjo, ir visi nulydėjo jį žvilgsniu. Senoji moteriškė priėjo prie gražiosios kasininkės ir padavė jai tinkamai užpildytą socialinio draudimo čekį. Gražioji kasininkė išdavė jai du šimtus trisdešimt penkis dolerius ir šešiasdešimt tris centus.

Grįžęs namo, Bartas sukišo pinigus į dulkėtą alaus bokalą, stovintį viršutinėje virtuvinės spintelės lentynoje. Prieš penkerius metus Merė pokštaudama padovanojo bokalą jo gimtadienio proga. Bartas retai naudojosi juo, nes mėgo gerti alų tiesiai iš butelio. Ant bokalo šono buvo emblema, vaizduojanti Olimpinį deglą, ir žodžiai:

JAV GĖRIMO KOMANDA

Bartas pastatė bokalą, pripildytą daug sunkesnio gėralo, atgal ant lentynos ir užlipo į Čarlio kambarį, kur stovėjo jo stalas. Jis pasirausė viršutiniame stalčiuje ir surado mažą voką. Bartas sėdo prie stalo ir pridėjo naują čekių knygelės balansą: jis buvo lygus $35053 ir 49 centams. Ant voko užrašė Merės adresą, įkišo į jį savo čekių knygelę, užklijavo voką ir vėl ėmė raustis stalčiuje. Bartas surado pašto ženklus ir užklijavo penkis aštuonių centų vertės ženkliukus ant voko. Jis nužvelgė voką ir po adresu dar užrašė:

---

* Būties prasmė *(pranc.)*.

Bartas paliko voką ant stalo ir nulipo žemyn į virtuvę įsipilti gėrimo.

1974-ŲJŲ SAUSIO 10-OJI

Buvo vėlus vakaras, snigo, o Maljorė vis dar neskambino. Bartas sėdėjo svetainėje su gėrimu rankoje ir klausėsi muzikos, nes televizorius vis dar buvo *hors de combat**. Truputį anksčiau Bartas išsiėmė du dešimties dolerių banknotus iš alaus bokalo ir nuvažiavęs nusipirko keturis rokenrolo albumus. Vienas iš jų buvo "Rolling Stones" "Tegul kraujuoja". Šitas albumas skambėjo per vakarėlį, ir Bartui jis patiko labiau nei kiti nupirkti, atrodantys labai flegmatiški. Vienas iš jų, kurį įdainavo grupė "Crosby, Stills, Nash and Young", buvo toks flegmatiškas, kad Bartas keliu perlaužė jį pusiau. Tačiau "Tegul kraujuoja" užliejo kambarį garsia, pikta, pulsuojančia muzika. Ji buvo tranki ir smarki. Bartui labai patiko šis albumas. Jis priminė jam "Sudarykime sandėrį", kurį įrašė Monte Holas. Dabar Mikas Džageris plyšojo:

Mums visiems reikia ant kažko išsilieti,
Jei nori, gali išsilieti ant manęs.

Bartas mąstė apie banke matytą plakatą, vaizduojantį įvairiapusę ir naują Žemę, kviečiančią žiūrovą IŠVAŽIUOTI. Tai jam priminė Naujųjų metų išvakarėse patirtą transą. Taip, jis buvo "išvažiavęs". Labai toli.

Bet argi jam nepatiko?

. Mintis grąžino jį į realybę.

Pastaruosius du mėnesius jis lakstė aplinkui it šuo, kurio kiaušius prispaudė besisukančios durys. Tačiau argi jis negaudavo kompensacijos?

Bartas padarė tokių dalykų, kokių kitu atveju nebūtų padaręs. Pasivažinėjimai magistrale, betiksliai ir laisvi kaip migracija. Mergina ir seksas, jos krūtų prisilietimas, visai kitoks negu Merės. Pokalbiai su sukčiumi. Galų gale užsitarnauta to sukčiaus pagarba ir pasitikėjimas. Neteisėtas pasilinksminimas, mėtant benzinines bombas, ir svajingas siaubas lyg skęstant, kai jau atrodė, kad mašina neužkops į kalvą ir neleis jam pasprukti. Gilūs jausmai buvo iškasti iš sausos, eilinio piliečio sielos lyg tamsios religijos relikvijos iš archeologinių kasinėjimų. Bartas žinojo, ką reiškia būti *gyvam.*

Na, žinoma, buvo ir blogų dalykų. Kaip jis pasikarščiavo "Hendžio Endžio" restorane ir aprėkė Merę. Graužianti pirmųjų dviejų savaičių vienuma, jam likus vienam pirmąsyk per dvidešimt metų kartu tik su siaubingais, mirtinais savo širdies dūžiais. Vinio smūgis į veidą - ir iš visų žmonių būtent Vinio Meisono! - universalinėje parduotuvėje. Baisios, baimingos pagirios kitą rytą po statybų susprogdinimo. Tai užsifiksavo labiausiai.

---

* Išėjęs iš rikiuotės *(pranc.).*

Tačiau netgi tie blogi dalykai buvo nauji ir kažkaip jaudinantys, kaip ir mintis, jog jis išprotėjo ar kraustosi iš proto. Pėdsakai jo vidiniame reljefe, paskui kuriuos jis žingsniavo (arba šliaužė?) pastaruosius du mėnesius, buvo vieninteliai pėdsakai. Bartas ištyrinėjo save, ir nors dažnai jo radiniai buvo banalūs, tačiau kartais atrodydavo siaubingi ir nuostabūs.

Bartas mintimis prisiminė Oliviją, kaip kad jis ją matė paskutinę akimirką: stovinčią ant magistralės įvažiavimo kelio su užrašu "LAS VEGAS... ARBA NIEKUR!", besipriešinančiu šaltam pasaulio abejingumui. Bartas pagalvojo apie banko plakatą: IŠVAŽIUOKITE. O kodėl gi ne? Čia jo niekas nelaikė, išskyrus purviną maniją. Nei žmonos ir tik vaiko vaiduoklis, nei darbo, nei namo, po pusantros savaitės virsiančio griuvėsiais. Jis turėjo grynų pinigų ir savo mašiną. Tai kodėl gi nesėdus į ją ir neišvažiavus?

Bartą užliejo laukinis jaudulys. Prieš akis jis išvydo save, užgesinantį visas šviesas, sėdantį į "LTD" ir patraukiantį į Las Vegą su pinigais kišenėje. Jis susirastų Oliviją ir pasakytų: "IŠVAŽIUOKIME". Tada patrauktų į Kaliforniją, parduotų mašiną ir nusipirktų kelionę į Pietų jūras. Iš ten - į Honkongą, iš Honkongo - į Saigoną, Bombėjų, Atėnus, Madridą, Paryžių, Londoną, Niujorką. O tada į...

Čia?

Pasaulis - apvalus, ir tai - mirtina tiesa. Kaip ir Olivija, traukianti į Nevadą, nusprendusi pakeisti gyvenimą. Ją išdulkina pirmasis naujai pasirodęs sunkvežimis, nes naujas sunkvežimis yra panašus į senąjį, tiesą pasakius, jis ir *yra* senas sunkvežimis. Ir taip viskas sukasi ratu, kol taip nusistekeni, kad nebepajėgi išlipti, o tada ateina laikas uždaryti garažo duris, įjungti variklį ir laukti... laukti...

Sutemo, o Barto mintys vis sukosi ratu lyg katė, bandanti sugauti ir praryti savo pačios uodegą. Galų gale jis užmigo ant sofos ir susapnavo Čarlį.

1974-ŲJŲ SAUSIO 11-OJI

Maljorė paskambino Bartui penkiolika po pirmos.

- Gerai, - tarė jis. - Mudu sudarysime sandėrį. Tau tai kainuos devynis tūkstančius dolerių. Nemanau, kad suma pakeis tavo nuomonę.

- Grynais?

- Ką turi omeny, grynais? Gal manai, kad priimsiu tavo asmeninį čekį?

- Gerai. Atleiskit.

- Rytoj dešimtą vakare būk "Linksmųjų takelių bouladrome". Ar žinai, kur tai yra?

- Taip, 7-ajame kelyje. Už "Skaivju" prekybos centro.

- Teisingai. Prie šešiolikto takelio stovės du vyrukai žaliais marškiniais su ant nugarų auksiniu siūlu išsiuvinėtu užrašu "Marlino aveniu, Fajestounas". Vienas iš jų paaiškins tau viską, ką reikia žinoti. Viskas vyks boulingo metu. Sužaisi dvi tris partijas, tada išeisi ir nuvažiuosi iki "Miesto kelio tavernos". Žinai, kur ji yra?

- Ne.

- Važiuosi į vakarus 7-uoju keliu. Ji yra maždaug už dviejų mylių nuo boulingo alėjos, toje pačioje pusėje. Pasistatysi mašiną galiniame kieme. Mano draugai sustos prie tavęs. Jie vairuos "Dodžą" pikapą. Mėlyną. Jie perneš krovinį iš savo mašinos į tavąją. Paduosi jiems voką. Aš tikriausiai kuoktelėjau, ar žinai? Visiškai kvanktelėjau. Tikriausiai sėsiu už tai. O tada turėsiu daug laiko apmąstymams, kodėl, po velnių, sutikau.

- Norėčiau kitą savaitę su jumis pasikalbėti. Asmeniškai.

- Ne. Jokiu būdu. Aš tau ne dvasiškas tėvelis, besiklausantis išpažinčių. Nebenoriu daugiau niekada tavęs matyti. Ir netgi kalbėtis. Tiesą sakant, Deivisai, nenoriu netgi perskaityti apie tave laikraštyje.

- Tai tik paprastas investicijų klausimas.

Maljorė nutilo.

- Ne, - galiausiai atsakė jis.

- Dėl to prie jūsų niekas neprikibs, - Bartas paaiškino Maljorei. - Aš noriu įsteigti... kreditinį fondą vienam asmeniui.

- Savo žmonai?

- Ne.

- Užsuk antradienį, - nusileido Maljorė. - Galbūt susitiksiu su tavim. O galbūt man užteks sveiko proto.

Jis padėjo ragelį.

Grįžęs į svetainę, Bartas susimąstė apie Oliviją ir gyvenimą: šie dalykai atrodė neatsiejami. Jis mąstė apie IŠVAŽIAVIMĄ. Bartas prisiminė Čarlį, nors beveik neįstengė prisiminti jo veido, išskyrus akimirksninius atminties blyksnius. Ir kaip tai galėjo nutikti?

Staiga apsisprendęs Bartas pašoko ant kojų, priėjo prie telefono ir "Geltonuosiuose puslapiuose" susirado skyrelį "KELIONĖS". Jis surinko numerį. Tačiau kai atsiliepė draugiškas moteriškas balsas: "Arnoldo kelionių agentūra, kuo galime jums padėti?", - Bartas padėjo ragelį ir greitai atsitraukė nuo telefono, trindamas rankas.

1974-ŲJŲ SAUSIO 12-OJI

"Linksmųjų takelių bouladromas" buvo ilgas, fluorescencinėmis šviesomis apšviestas pastatas, aidintis iš garsiakalbių sklindančia muzika, muzikinių automatų, riksmų, pokalbių, mikčiojančių pinbolo automatų varpelių, biliardo dundėjimo bei krentančių kėglių skambesiu ir ridenamų didelių juodų kamuolių dardesiu.

Bartas priėjo prie kasos, gavo raudonai baltų boulingo batų porą (kurią darbuotojas demonstratyviai nupurškė aerozoliniu pėdų dezinfektoriumi) ir patraukė prie šešiolikto takelio. Ten jau žaidė du vyrai. Bartas pastebėjo, kad vyriškis, besiruošiantis ridenti kamuolį, yra mechanikas, keitęs duslintuvą "Naudotų Maljorės automobilių" garaže, kai Bartas pirmąsyk atvyko pas jį. Vaikinas, sėdintis prie sumavimo stalelio, buvo vienas iš tų, kurie apsilankė

pas jį televizorių meistrų furgonu. Jis gėrė alų iš popierinio puodelio. Abu vyriškiai sužiuro į jį.

- Aš - Bartas, - prisistatė jis.

- Aš - Rėjus, - atsakė vaikinas, sėdintis prie stalo, - o tas, kitas, - mechanikas parideno kamuolį, - vardu Alanas.

Kamuolys nuslydo nuo Alano rankos ir nuriedėjo takeliu. Kėgliai pabiro į šalis, tačiau Alanas nepatenkintas suurzgė. Takelio gale liko stovėti du kėgliai. Alanas pabandė tiksliai paridenti antrą kamuolį ir numušti abu kėglius. Kamuolys nuriedėjo takeliu, tačiau Alanas vėl suurzgė, nes jam nepavyko.

- Stenkis numušti tik vieną, - įspėjo Rėjus. - Visada stenkis numušti tik vieną. Gal manai esąs Bilis Velu?

- Truputį ne tuo kampu pasukau kamuolį. Šiek tiek į šoną ir *bingo*. Sveikas, Bartai.

- Labas.

Jie paspaudė vienas kitam ranką.

- Malonu susipažinti, - tarė Alanas ir kreipėsi į Rėjų: - Pradėkime naują partiją kartu su Bartu. Vis tiek šioje partijoje nušluostei man nosį.

- Gerai.

- Pradėk pirmas, Bartai, - paragino Alanas.

Bartas nebuvo žaidęs jau kokius penkerius metus. Jis pasirinko dvylikos svarų kamuolį, kuris tiko jo rankai, ir parideno jį kairiuoju grioveliu. Bartas nulydėjo jį akimis, jausdamasis lyg arklio subinė. Antrą kamuolį jis paridено daug atsargiau, tačiau šis vis tiek pasuko į šoną ir numušė tik tris kėglius. Rėjus numušė visus. Alanui pasisekė numušti devynis kėglius, o antru smūgiu - dar keturis.

Po penkių serijų Rėjus turėjo 89 taškus, Alanas - 76 ir Bartas - 40. Tačiau jam patiko jausti prakaitą ant nugaros ir neįprastą kai kurių raumenų susikaupimą, kurį taip retai galėdavo pajusti.

Bartas taip įsitraukė į žaidimą, kad akimirką net nesuprato, ką Rėjus turėjo omeny sakydamas:

- Jis vadinamas malglinitu.

Bartas atsisuko, susiraukęs dėl nepažįstamojo žodžio, o tada suprato. Alanas stovėjo priekyje laikydamas kamuolį ir rimtai susikaupęs žvelgė į kėglius.

- Gerai, - prabilo Bartas.

- Tai beveik keturių colių lazdelės. Bus keturiasdešimt lazdelių. Kiekvienos sprogimo galia apie šešiasdešimt kartų didesnė už dinamito lazdelės.

- O, - išlemeno Bartas ir staiga pajuto, kaip jam pasidarė bloga. Alanas parideno kamuolį ir pašoko, kai šis numušė visus likusius kėglius.

Bartas parideno kamuolį, numušė septynis kėglius ir vėl atsisėdo. Rėjus vėl numušė visus kėglius. Alanas priėjo prie kamuolių dėžės, pakėlė kamuolį iki smakro ir susiraukęs nužvelgė kėglius. Jis pasisveikino su kitu jam iš dešinės esančiu žaidėju ir pasileido prie takelio.

- Kartu rasi keturis šimtus pėdų detonatoriaus. Jį reikia pakrauti elektra. Gali pridėti prie jo lituoklio lempą, o jis tik sutirps. Tai... o, *puikus metimas*! *Puikus metimas, Alai*!

Alanas numušė visus kėglius.

Bartas atsistojo, parideno du kamuolius grioveliu ir vėl atsisėdo. Rėjus praleido ėjimą.

Alanui priėjus prie takelio, Rėjus tęsė:

- Reikės elektros, akumuliatoriaus. Ar turi tokį?

- Taip.

Bartas pažvelgė į savo rezultatą. 47. Septyniais taškais daugiau nei jo amžius.

- Gali supjaustyti detonatorių, sujungti galus ir išgauti vienalaikius sprogimus. Supranti?

- Taip.

Alanas dar kartą sudavė Bruklino smūgį.

Kai jis grįžo šypsodamasis, Rėjus tarė:

- Nereikia pasitikėti Bruklino smūgiais, vaikine. Įsidėmėk tai.

- Pašvilpk. Aš atsilieku tik aštuoniais kėgliais.

Bartas parideno kamuolį, numušė šešis kėglius ir atsisėdo. Rėjus vėl numušė visus kėglius. Po septynių serijų Rėjus turėjo 116 taškų.

Kai Bartas vėl atsisėdo, Rėjus paklausė:

- Ar turi klausimų?

- Ne. Ar galime išeiti baigę šitą partiją?

- Žinoma. Nebūtų taip blogai, jei pasitreniruotum išleisti kamuolį. Išleisdamas kamuolį, tu persuki ranką. Tokia tavo problema.

Alanas vėl sudavė Bruklino smūgį kaip dusyk prieš tai, tik šįkart nenukirto visų kėglių ir grįžo susiraukęs. *Aš atrodau lygiai taip pat,* - pamanė Bartas.

- Sakiau per daug nepasitikėti tokiu smūgiu, - išsišiepė Rėjus.

- Išgraužk, - suurzgė Alanas. Jis paėmė kitą kamuolį ir parideno jį grioveliu.

- Kai kurie vyrukai, - nusijuokė Rėjus. - Prisiekiu Dievu, kai kurie vyrukai niekada neišmoksta, ar žinai tai? Niekada.

Ant "Miesto kelio tavernos" švietė didžiulė raudona neoninė iškaba, visiškai nekreipianti dėmesio į energetikos krizę. Ji mirksėjo su amžinu pasitikėjimu. Po raudona neonine iškaba matėsi baltas užrašas:

ŠĮVAKAR
"THE FABULOUS OYSTERS"
TIESIAI IŠ BOSTONO

Dešinėje plytėjo suarta automobilių stovėjimo aikštelė, pilna šeštadienio vakaro klientų mašinų. Įvažiavęs Bartas pastebėjo, kad aikštelė "L" forma sukasi į galinį kiemą. Ten buvo likę keli tarpai. Jis įvairavo į vieną iš jų, išjungė variklį ir išlipo laukan.

Naktis buvo negailestingai šalta: tokia, kai nejauti šalčio, kol nesuvoki, jog per penkiolika sekundžių spėjo sustingti ausys. Danguje milijonai

žvaigždžių žibėjo beribėje erdvėje. Už tavernos sienos girdėjosi “The Fabulous Oysters” atliekama daina “Po vidurnakčio”. Šią dainą parašė J.J.Keilas, - pamanė Bartas ir nusistebėjo, kur bus pasigavęs šią niekam nenaudingą informaciją. Tiesiog neįtikėtina, kaip žmogaus smegenys prisipildo kelio šiukšlių. Bartas galėjo prisiminti, kas parašė dainą “Po vidurnakčio”, tačiau niekaip nevaliojo atgaminti savo mirusio sūnaus veido. Tai atrodė labai žiauru.

“Dodžas” pikapas privažiavo prie jo automobilio; išlipo Rėjus ir Alanas. Dabar jie atrodė pasiruošę tvarkyti reikalus. Abu mūvėjo pirštines ir kareiviškas striukes.

- Turi paruošęs pinigus? - pasiteiravo Rėjus.

Bartas ištraukė voką iš palto kišenės ir ištiesė. Rėjus atplėšė jį ir pervertė banknotus, daugiau įvertindamas nei skaičiuodamas.

- Gerai. Atidaryk bagažinę.

Bartas atidarė bagažinę (kuri “Fordo” brošiūrose buvo vadinama “Stebuklingais vartais”), ir du vyrukai ištraukė sunkią medinę dėžę iš pikapo ir prinešė ją prie Barto mašinos.

- Detonatorių rasi apačioje, - Rėjus išpūtė baltus dūmus pro nosį. - Nepamiršk, jam reikia elektros srovės. Antraip galėsi naudoti visą šitą krovinį vietoj gimtadienio žvakučių.

- Nepamiršiu.

- Turėtum daugiau žaisti kėgliais. Turi labai galingą mostą.

Vyrukai sulipo į savo pikapą ir nuvažiavo. Po kelių minučių nuvažiavo ir Bartas, palikdamas “The Fabulous Oysters” savo valiai. Ausys buvo sustingusios, todėl kai šildytuvas jas sušildė ėmė dilgčioti.

Grįžęs namo, Bartas įnešė dėžę vidun ir atidarė atsuktuvu. Sprogmenys atrodė būtent taip, kaip sakė Rėjus: pilkos vaškinės žvakės. Po lazdelėmis ir laikraščių sluoksniu gulėjo dvi storos baltos detonatoriaus kilpos, pritvirtintos baltais plastmasiniais fiksatoriais, visai tokiais pat, kokiais jis tvirtindavo šiukšlių maišus.

Bartas paslėpė dėžę svetainės spintoje ir pabandė užmiršti ją, tačiau, regis, ji skleidė blogio sroves, kurios išsiveržė iš spintos ir pasklido po visą namą, tarytum prieš daugelį metų čia būtų nutikę kas nors bloga ir viską aplinkui užteršę.

1974-ŲJŲ SAUSIO 13-OJI

Bartas nuvažiavo prie “Nusileidimo juostos” ir ėmė suktis aplinkui, ieškodamas Dreiko kavinukės. Aplink matėsi vienas prie kito prilipę nameliai, tokie suvargę, kad, regis, kaipmat sugriūtų, jei pašalintum kaimyninius pastatus. Televizijos antenų miškas styrojo ant kiekvieno namo stogo it piestu pasistoję plaukai. Iki vidurdienio užtrauktos grotos. Apleista mašina, stovinti

šoninės gatvės vidury be padangų, žibintų, chrominių juostelių, panaši į nubalintą karvės skeletą Mirties slėnio vidury. Nuotekose tviskėjo stiklo šukės. Ant visų stiklinių lombardų ir alkoholio parduotuvių vitrinų matėsi nuleidžiamos grotos. Štai ko prieš aštuonerius metus išmokome iš rasinių nesutarimų, - mąstė Bartas. - Kaip kritiniais atvejais užkirsti kelią plėšimams. Pusiaukelėje Venerio aveniu Bartas pagaliau išvydo mažą senosios anglų kalbos raidėmis užrašytą iškabą:

"UŽEIK, MAMYTE" KAVINĖ

Bartas pastatė mašiną, užrakino ir įėjo vidun. Kavinėje sėdėjo tik du lankytojai: juodaodis vaikiščias per dideliu paltu, iš pažiūros snaudžiantis, ir senas baltaodis girtuoklis, siurbčiojantis kavą iš storo balto porcelianinio puodelio. Kiekvienąkart puodeliui priartėjus prie burnos, jo rankos imdavo bejėgiškai virpėti. Girtuoklio oda buvo geltona, o jam pakėlus akis atrodė tarsi visas žmogus būtų įkalintas taip giliai šio dvokiančio kalėjimo viduje, kad jau buvo neįmanoma išsikapanoti paviršiun.

Dreikas sėdėjo už prekystalio, šalia dviejų skylių viryklės. Viename puode buvo karštas vanduo, kitame - juoda kava. Ant baro gulinčioje cigarų dėžutėje spindėjo keletas centų. Ant braižybinio popieriaus galėjai perskaityti:

MENIU

Kava 15c	"Balogna" 30c
Arbata 15c	Riešutinis sviestas ir drebučiai 25c
Visi sodos gėrimai 25c	Dešrainis 35c

Kitas užrašas skelbė:

PRAŠAU PALAUKTI, KOL JUS APTARNAUS!

Visi kavinės padėjėjai yra SAVANORIAI, todėl apsitarnaudami patys priverčiate juos jaustis nereikalingais ir kvailiais. Prašau palaukti ir nepamiršti: DIEVAS JUS MYLI!

Dreikas pakėlė akis nuo suglamžyto "The National Lampoon" žurnalo. Akimirką jo akys tapo miglotos, kaip žmogaus, bandančio prisiminti reikiamą vardą, o tada pasisveikino:

- Kaip laikotės, pone Deivisai?

- Gerai. Gal galėčiau gauti puodelį kavos?

- Žinoma, - Dreikas paėmė puodelį nuo antro piramidės sluoksnio ir įpylė kavos. - Pieno?

- Ne, ačiū, - Bartas padavė dvidešimt penkis centus, ir Dreikas iš cigarų dėžutės grąžino dešimt. - Norėjau padėkoti jums už tą vakarą ir padaryti įnašą.

- Nėr už ką man dėkoti.

- Yra. Tas vakarėlis buvo vadinamoji bloga scena.

- Chemikalai tai sugeba. Ne visada, bet kartais. Praeitą vakarą tokie berniukai atvilko čionai savo draugą, kuris buvo prisirijęs rūgšties miesto parke. Vaikiščias klykė, manydamas, kad balandžiai vijosi jį, norėdami sulesti. Panašu į "Reader's Digest" siaubo apsakymą, tiesa?

- Mergina, davusi man meskalino, pasakojo kartą ištraukusi žmogaus ranką iš kriauklės. Po to ji taip ir nesuprato, buvo taip iš tikrųjų ar ne.

- Kas ji?

- Nelabai ką ir žinau, - sąžiningai atsakė Bartas. - Kad ir kaip ten būtų, štai.

Bartas padėjo gumyte perrištą banknotų ritinėlį šalia cigarų dėžutės.

Dreikas susiraukė, net nepalietęs jo.

- Tai skirta kavinei, - paaiškino Bartas. Be abejo, Dreikas viską suprato, tačiau Bartui reikėjo pralaužti tylą.

Dreikas atrišo gumytę, laikydamas banknotus kairėje rankoje ir manipuliuodamas keistai randuota dešine. Jis padėjo gumytę į šoną ir iš lėto suskaičiavo pinigus.

- Čia penki tūkstančiai dolerių, - pagaliau tarė jis.

- Taip.

- Ar įsižeisite, jei paklausiu, iš kur jūs...

- Juos gavau? Ne, neįsižeisiu. Gavau pardavęs miestui savo namą. Ten jie ties kelią.

- Ar jūsų žmona sutinka?

- Mano žmona neturi su tuo nieko bendra. Mes negyvename kartu. Greitai išsiskirsime. Ji gavo savo pusę sumos ir gali elgtis su ja kaip tinkama.

- Šitkaip.

Už jų senas girtuoklis pradėjo niūniuoti. Nesigirdėjo jokios melodijos, tik paprasčiausias niūniavimas.

Dreikas dūrė dešiniuoju smiliumi į banknotus. Banknotų krašteliai nuo vyniojimo buvo užsirietę į viršų.

- Negaliu jų paimti, - pagaliau tarė.

- Kodėl ne?

- Ar neprisimenat, apie ką mes kalbėjomės?

Bartas neužmiršo judviejų pokalbio.

- Aš tikrai nežadu to daryti.

- Manau, žadate. Žmogus, įaugęs į šį pasaulį, nedalija savo pinigų pagal užgaidas.

- Tai ne užgaida, - tvirtai atkirto Bartas.

Dreikas aštriai dėbtelėjo į jį.

- O kaip jūs tai pavadinsit? Lemtingu susitikimu?

- Po velnių, juk aš dalinu pinigus žmonėms, kurių niekada nemačiau. Vėžio tyrinėtojams. "Išgelbėkit vaikus" fondui. Raumenų vystymosi sutrikimo ligoninei Bostone. O aš niekada nebuvau Bostone.

- Tokio dydžio sumas?

- Ne.

- Ir dar grynaisiais, pone Deivisai. Žmogus, besinaudojantis pinigais, nenori jų matyti. Jis naudojasi čekiais, pasirašo popierius. Netgi žaisdamas

pokerį, jis pasiima žetonus. Taip pinigai tampa simboliniai. Ir mūsų visuomenėje žmogus, nebesinaudojantis pinigais, tikriausiai nebežada naudotis ir gyvenimu.

- Tai velniškai materialistinis požiūris...

- Kunigui? Tačiau aš jau seniai nebe kunigas. Nuo to laiko, kai tai atsitiko, - Dreikas ištiesė randuotą ranką. - Ar papasakoti jums, iš kur gaunu pinigus, norėdamas išlaikyti šitą skylę? Mes pavėlavome pakliūti į geranoriškomis apsimetančių labdaros organizacijų - tokių, kaip Jungtinis fondas ar Miesto pagalbos fondas - sąrašus. Visi čia dirbantys žmonės yra pensininkai, nesuprantantys čia besilankančių vaikų, tačiau norintys ne vien spoksoti pro trečio aukšto langą. Turiu nusisamdęs keletą vaikigalių bandomajam laikotarpiui, kurie ieško grupių, dykai grojančių penktadienio ir šeštadienio vakarais, tokių, kurios dar tik pradeda savo karjerą, todėl stengiasi kuo dažniau pasirodyti scenoje. Mes siunčiame skrybėlę. Tačiau daugiausia nubyra iš turtingų žmonių - aukščiausio visuomenės sluoksnio. Aš lankausi pas juos. Sakau kalbas per damų arbatėles. Pasakoju joms apie vaikus, prisirijusius narkotikų, ar valkatas, nakvojančius po viadukais ir deginančius laikraščius, kad nesušaltų žiemą. Aš pasakoju joms apie penkiolikmetę mergaitę, dirbančią kelyje nuo 1971-ųjų, kuri užsuko pas mus su didelėmis utėlėmis, ropojančiomis po jos galvą ir kušplaukius. Aš pasakoju apie visas Nortono venerines ligas. Apie "žvejus", kurie valkiojasi autobusų stotyse, ieškodami pabėgusių iš namų berniukų, norėdami pasiūlyti jiems užsiiminėti prostitucija. Aš pasakoju, kaip tokie berniukai baigia teatro vyrų tualete, už dešimt dolerių čiulpdami kokio nors vyruko gaidį, o gal ir už penkiolika, jei pažada nuryti spermą. Penkiasdešimt procentų jam ir penkiasdešimt - jo suteneriui. Tų moterų akys išsiplečia iš siaubo, o po to suminkštėja ir sušvelnėja, ko gero, ir jų šlaunys sudrėksta, tačiau jos atidaro savo pinigines, o tai svarbiausia. Kartais gali susidurti su tokia, kuri paaukos dešimt baksų. Ji pasikviečia tave vakarienės į Kreščentą, supažindina su savo šeima ir paprašo sukalbėti maldą, tarnaitei atnešus pirmą patiekalą. Tu sukalbi, nors žodžiai veliasi burnoje, ir paglostai vaiko plaukus, - tokiuose namuose visada yra vienas, tik vienas vaikas, Deivisai, ne taip, kaip pas tuos pasibjaurėtinus triušius iš šios miesto dalies, kurie pridaro pilną namą vaikų, - pagiri jį arba ją. Jei pavyksta, ta ponia būna pasikvietusi savo bridžo ar klubo drauges pasiklausyti šito netipiško kunigo, kuris tikriausiai yra radikalas, pardavinėjantis ginklus "Panteroms" ar Alžyro išsilaisvinimo lygai, o tu suvaidini Tėvą Brauną su Blarnio bruožais ir šypsaisi, kol pradeda skaudėti visą veidą. Tai vadinama pinigų medžio purtymu ir atliekama labai elegantiškoje aplinkoje, tačiau eidamas namo jautiesi tarsi būtum klūpėjęs ant kelių ir čiulpęs "AC/DC" vadybininko gaidį kino teatre. Bet, po perkūnais, toks mano žaidimas, mano "atgailos" dalis, jei atleisite man už šį žodį, tačiau nekrofilija į mano atgailą neįeina. O būtent tai, pone Deivisai, man jūs ir siūlote. Ir būtent todėl privalau pasakyti ne.

- Atgaila už ką?

- Tai, - su persukta šypsenėle atsakė Dreikas, - tik mano ir Dievo reikalas.

- Tai kodėl pasirinkote tokį finansų gavimo metodą, jei jis toks atstumiantis? Kodėl paprasčiausiai...

- Darau šitaip, nes tai vienintelis būdas. Aš neturiu kitos išeities.

Staiga su siaubingu nusivylimu Bartas suprato, kad Dreikas ką tik paaiškino, kodėl jis čia atvyko ir kodėl visa tai darė.

- Ar viskas gerai, pone Deivisai? Jūs atrodote...

- Viskas gerai. Norėčiau palinkėti jums geriausios sėkmės. Net jei ir nepasistūmėjote į priekį.

- Nepuoselėju jokių iliuzijų, - nusišypsojo Dreikas. - Jūs turėtumėte persigalvoti... dėl drastiškų poelgių. Yra ir kitų alternatyvų.

- Tikrai? - nusišypsojo ir Bartas. - Uždarykit šitą skylę. Išeikite su manim, ir mes pradėsime naują verslą. Siūlau rimtai.

- Jūs juokiatės iš manęs.

- Ne. Galbūt kažkas juokiasi iš mudviejų abiejų.

Bartas nusisuko, vėl suvyniodamas banknotus į ritinėlį. Vaikiščias vis dar miegojo. Senis padėjo pusiau tuščią puodelį ant stalo ir tuščiai įsistebeilijo į jį. Jis vis dar niūniavo. Praeidamas pro šalį, Bartas įmerkė banknotų ritinėlį į senio puodelį, išliedamas kavą ant stalo. Jis greitai smuko pro duris ir atrakino mašinos dureles, tikėdamasis, kad Dreikas atseks iš paskos ir atkalbės, o galbūt net išgelbės. Tačiau Dreikas nepasirodė, galbūt tikėdamasis, kad Bartas sugrįš ir išgelbės save pats.

Tačiau Bartas tik įsėdo į mašiną ir nuvažiavo.

1974-ŲJŲ SAUSIO 14-OJI

Bartas nuvažiavo į "Sears" parduotuvę ir nusipirko automobilinį akumuliatorių bei porą jungiamųjų laidų. Ant akumuliatoriaus šono matėsi plastmasėje išrašyti žodžiai:

"ILGALAIKIS"

Bartas grįžo namo ir sudėjo pirkinius į spintą, šalia medinės dėžės. Pagalvojo, kas nutiktų, jei policija atvyktų čionai su kratos orderiu. Šautuvai garaže, sprogmenys svetainėje, didelė grynų pinigų suma virtuvėje. Beviltiškas revoliucionierius B.Dž. Deivisas. Slaptas Agentas X-9, kuriam moka neminimas užsienio kartelis. Bartas užsisakinėjo "Reader's Digest" žurnalą, pilną tokių šnipų istorijų šalia nesibaigiančių reklamų prieš rūkymą, pornografiją ir nusikaltimus. Visada labiau baugindavo šnipas, kuris pasirodydavo besąs priemiesčio gyventojas, vienas iš *mūsų*. KGB agentai Vilmete ar Des Muane, perduodantys mikrofilmus vaistinės bibliotekoje, planuojantys valstybės perversmus lauko kino teatruose, valgantys mėsainius su vienu tuščiu dantimi, kuriame slėpė ciano rūgštį.

Taip, kratos orderis, ir Bartas būtų nukryžiuotas. Tačiau jis jau nebebijojo. Regis, nuo to taško jau seniai viskas pasistūmėjo gerokai į priekį.

1974-ŲJŲ SAUSIO 15-OJI

- Sakyk, ko nori, - išvargsiu balsu paragino Maljorė.

Lauke krito šlapdriba; popietė buvo pilka ir niūri. Tokią dieną net miesto autobusas, išlendantis iš virpančio pilko oro ir savo didžiuliais ratais drabstantis purvą į visas puses, atrodė lyg depresiškų fantazijų fikcija, o pats gyvenimas - truputį beprotiškas.

- Mano namo? Mano mašinos? Mano žmonos? Bet ko, Deivisai. Tik palik mane ramybėje mano gyvenimo saulėlydyje.

- Klausykit, - sumišęs prabilo Bartas. - Žinau, kad esu kenkėjas.

- Jis žino, kad yra kenkėjas, - Maljorė kreipėsi į sienas. Jis pakėlė rankas ir vėl numetė ant stambių šlaunų. - Tai kodėl, dėl Dievo meilės, tu *nesustoji?*

- Tai paskutinis prašymas.

Maljorė išpūtė akis.

- Turėtų būti ypatingas, - jis vėl kreipėsi į sienas. - Tai ko gi nori?

Bartas ištraukė banknotų krūvelę ir tarė:

- Čia aštuoniolika tūkstančių dolerių. Trys skirti jums. Mokestis suradėjui.

- O ką nori surasti?

- Merginą Las Vege.

- Penkiolika gabalų skirti jai?

- Taip. Norėčiau, kad paimtumėte juos ir investuotumėte į savo pelningas operacijas. Ir mokėtumėte jai dividendus.

- Į teisėtas operacijas?

- Nebūtinai, svarbiausia, kad būtų didžiausi dividendai. Pasitikiu jūsų sprendimu.

- Jis pasitiki mano sprendimu, - Maljorė pakartojo sienoms. - Vegas - didelis miestas, pone Deivisai. Perėjūnų miestas.

- Ar neturite ten savo ryšių?

- Tiesą pasakius, turiu. Tačiau jei kalbama apie kokią nors pusiau iškeptą hipę, kuri galbūt jau patraukė į San Franciską ar Denverį...

- Jos vardas Olivija Brener. Ir, mano nuomone, ji vis dar Las Vege. Mergina dirbo greito maisto restorane...

- Kurių Vege mažiausiai du milijonai. Jėzau! Marija! Ir dailide Juozapai!

- Ji nuomojasi butą su kita mergina ar bent jau taip buvo, kai paskutinįsyk kalbėjausi su ja. Adreso nežinau. Ji beveik šešių pėdų ūgio, tamsių plaukų, žalių akių. Geros figūros. Dvidešimt vienerių metų. Ar bent jau taip sakė.

- O jei aš nesurasiu šio nuostabaus užpakaliuko?

- Investuokite pinigus ir pasilikite dividendus sau. Pavadinkite tai mokesčiu už įkyrumą.

- Iš kur žinai, jog bet kokiu atveju taip nepasielgsiu?

Bartas atsistojo, palikdamas pinigus ant stalo.

- Nežinau. Tačiau jūsų veidas atrodo sąžiningas.

- Paklausyk. Nenoriu įkąsti tau į subinę. Tu - žmogus, kuriam jau įkando. Bet man tai nepatinka. Tai panašu, tarytum paskirtum mane savo prakeikto paskutinio noro ir testamento vykdytoju.

- Atsisakykite, jei taip norite.

- Ne, ne, ne, tu manęs nesupratai. Jei ji vis dar Las Vege ir tikrai yra Olivija Brener, tikriausiai ją surasiu, o trijų gabalų už tokią paslaugą netgi per daug. Man tai vis tiek nepakenks. Tačiau mane gąsdini, Deivisai. Tu tikrai įklimpai į tą reikalą.

- Taip.

Maljorė susiraukė ir nužvelgė pakištas po stiklu savo, savo žmonos ir vaikų nuotraukas.

- Gerai, - sutiko jis. - Gerai, tebūnie tai paskutinis prašymas. Bet daugiau nė vieno, Deivisai. Nė vieno. Jei dar kartą pamatysiu tave ar išgirsiu pakėlęs telefono ragelį, gali užmiršti tai. Kalbu rimtai. Man ir savų problemų užtenka be kapanojimosi tavosiose.

- Sutinku su šia sąlyga.

Bartas ištiesė savo ranką, nežinodamas, ar Maljorė paspaus ją, tačiau Maljorė nepasididžiavo.

- Tu neturi man jokios prasmės, - tarė Maljorė. - Kodėl man turėtų patikti vyrukas, neturintis jokios prasmės?

- Juk tai - beprasmis pasaulis, - atsakė Bartas. - Jei dar abejojate, prisiminkite pono Piacio šunį.

- Aš dažnai jį prisimenu, - užtikrino Maljorė.

1974-ŲJŲ SAUSIO 16-OJI

Bartas nusinešė voką su čekių knygute prie pašto dėžutės gatvės kampe ir įmetė jį. Tą vakarą jis nuvažiavo pažiūrėti filmo “Egzorcistas”, nes jame vaidino Maksas fon Zidovas, o jis Bartui visada labai patiko. Vienoje filmo scenoje maža mergaitė apvėmė katalikų kunigo veidą. Kai kurie žmonės galinėse eilėse pralinksmėjo.

1974-ŲJŲ SAUSIO 17-OJI

Paskambino Merė. Atrodė atsipalaidavusi ir linksma, todėl pokalbis tapo daug lengvesnis.

- Tu pardavei namą, - tarė ji.

- Teisingai.

- Bet tu vis dar jame.

- Tik iki šeštadienio. Išsinuomojau didelį namą kaime. Pabandysiu viską pradėti iš naujo.

- O, Bartai. Tai taip nuostabu, - Bartas suprato, kodėl buvo taip lengva kalbėtis. Merė paprasčiausiai apsimetinėjo: ji nesidžiaugė ir nepyko, jai buvo visvien. - Dėl čekių knygelės...

- Taip.
- Juk tu po lygiai padalinai pinigus, tiesa?
- Taip. Jei nori patikrinti, gali paskambinti ponui Feneriui.
- Ne. Aš ne *tai* turėjau omeny, - Bartas beveik įsivaizdavo, kaip ji stumia rankas nuo savęs. - Tik norėjau pasakyti...tu taip padalinai pinigus... ar tai reiškia...

Merė meniškai nutylėjo sakinio pabaigą, ir Bartas pamanė: *O, kale, pričiupai mane. Tiesiai į taikinį.*

- Taip, tikriausiai tai ir reiškia. Skyrybas.
- Ar viską apmąstei? - sąžiningai apsimetinėdama paklausė Merė. - Ar *tikrai*...
- Aš daug apie tai galvojau.
- Aš taip pat. Regis, tai vienintelė išeitis. Tačiau negalvoju nieko bloga apie tave, Bartai. Nepykstu ant tavęs.

Dieve mano, ji skaitė visus tuos romanus minkštais viršeliais. O dabar ji pasakys, kad grįžta atgal į mokyklą. Bartą nustebino jo kandumas. Manė seniai jo atsikratęs.

- Ką tu darysi?
- Aš grįšiu mokytis, - apsimetimo balse nebeliko, dabar Merė tiesiog švytėjo iš susijaudinimo. - Susiradau savo seną pažymių nuorašą, jis vis dar gulėjo mamos palėpėje kartu su mano senais drabužiais. Ar žinai, man trūksta tik dvidešimt keturių kreditų iki mokslų baigimo? Bartai, tai užtruks vos metus!

Bartas išvydo Merę, bešliaužiojančią motinos palėpėje. Paveikslas susiliejo su kitu, kuriame jis pats sėdėjo Čarlio drabužių krūvoje. Bartas pasistengė nuvyti šį vaizdą šalin.

- Bartai? Ar vis dar klausai?
- Taip. Džiaugiuosi, kad laisvė padės tau užbaigti mokslus.
- Bartai, - papriekaištavo Merė.

Tačiau nebebuvo jokio reikalo erzinti ar skaudinti ją. Viskas jau praeitis. Įkandęs pono Piacio šuo judėjo į priekį. Bartui tai pasirodė juokinga, ir jis sukikeno.

- Bartai, ar tu verki? - švelniai pasiteiravo Merė. Nenuoširdžiai, bet vis tiek švelniai.
- Ne, - drąsiai atkirto jis.
- Bartai, ar galiu ką nors padaryti dėl tavęs? Jei taip, tai sakyk.
- Ne. Viskas bus gerai. Ir džiaugiuosi, kad grįžti mokytis. Klausyk, tos skyrybos... kas paduos prašymą? Tu ar aš?
- Geriau bus, jei paduosiu aš.
- Gerai. Puiku.

Tarp jų stojo tyla, bet staiga Merė pertraukė ją, tarytum žodžiai būtų patys išsprūdę be Merės žinios ar pritarimo.

- Ar miegojai su kuo nors nuo to laiko, kai aš išėjau?

Bartas apmąstė klausimą ir atsakymų variantus: tiesą, melą ir išsisukinėjimą, kuris neleistų jai šiąnakt užmigti.

- Ne, - atsargiai atsakė jis ir pridūrė: - O tu?

- Žinoma, ne, - ir šokiruota, ir pamaloninta atsakė Merė. - Ir kaip aš galėčiau?

- Tačiau galų gale teks.

- Bartai, nekalbėkime apie seksą.

- Gerai, - taikiai sutiko Bartas, nors būtent ji pradėjo šią temą.

Jis vis ieškojo gražių žodžių Merei, kurių ji niekada nepamirštų. Bartui nesisekė, be to, ir kodėl ji turėtų išvis jį prisiminti, bent jau tokioje situacijoje. Anksčiau tikrai buvo gerų kartu praleistų metų. Bartas neabejojo, kad jie buvo geri, nes jis nevaliojo nieko prisiminti, galbūt tik išskyrus beprotiškas lažybas dėl televizoriaus.

Jis išgirdo save sakant:

- Prisimeni, kaip pirmą kartą nuvežėme Čarlį į vaikų darželį?

- Taip. Jis verkė ir norėjo grįžti su mumis. Tu nenorėjai jo paleisti, Bartai.

- O tu norėjai.

Merė įsižeidusiu balsu bandė paneigti, tačiau Bartas prieš akis jau matė šią sceną. Vaikų darželio savininkė buvo ponia Riker. Ji turėjo valstybės išduotą sertifikatą, ir, prieš pirmą valandą išleisdama vaikus namo, patiekdavo jiems skanius šiltus pietus. Darželis buvo įrengtas pusrūsyje, ir, visiems trims besileidžiant žemyn, Bartas jautėsi it išdavikas; lyg fermeris, glostantis karvę pakeliui į skerdyklą. Jo Čarlis buvo nuostabus berniukas. Balti, vėliau patamsėję plaukai, žydros, budrios akys, rankos, buvusios gabios netgi kūdikystėje. Taigi jis stovėjo sustingęs tarp jų laiptų aikštelėje ir stebėjo kitus vaikus, šūkaliojančius, bėgiojančius, spalvinančius knygeles ir bukanosėmis žirklėmis karpančius spalvotą popierių - į tokią jų *gausybę*. Čarlis niekada dar neatrodė toks pažeidžiamas kaip tą akimirką, stebintis kitus vaikus. Jo akyse neatsispindėjo baimė ar džiaugsmas, tik budrumas, kažkoks *pašalietiškumas*, ir Bartas niekada nesijautė toks savo sūnaus tėvas kaip tada; toks artimas savo minčių tėkmei. Prie jų priėjo išsišiepusi iki ausų ponia Riker ir tarė: “Mums bus taip linksma, Čakai”, - vos nepriversdama Barto surikti: “Tai ne jo vardas!”. Kai ji ištiesė savo ranką, Čarlis nepaėmė jos, o tik stebėjo, tad ponia Riker pati sugriebė jo ranką ir pradėjo tempti prie kitų vaikų. Čarlis noriai žengė du žingsnius, sustojo ir atsigręžė į juos. Ponia Jang paragino: “Eikite, jam nieko nenutiks”. Galų gale Merė turėjo niuktelėti Bartui ir paraginti: “Eime, Bartai”, - nes jis sustingęs žvelgė į savo sūnų. Jo sūnaus akys bylojo*: Ar leisi joms taip su manim pasielgti, Džordžai?*, o jo pačio akys sakė: *Taip, tikriausiai, Fredi.* Ir jiedu su Mere ėmė lipti laiptais, atsukdami Čarliui savo nugaras – baisiausią dalyką, kokį gali išvysti mažas vaikutis. Čarlis pradėjo raudoti. Tačiau Merė net nesustojo, nes moters meilė yra keista, žiauri ir beveik visada įžvalgi. Ji žinojo, kad išėjimas - pats teisingiausias sprendimas, todėl taip ir padarė, nuvydama verksmus nuo savęs kaip tik dar vieną berniuko vystymosi etapą. O jis pajuto tokį aštrų skausmą krūtinėje, kad netgi sudvejojo, ar tai ne širdies smūgis, bet skausmas praėjo, palikdamas jį drebantį, nesugebantį suprasti, kas įvyko. Tik dabar Bartas su-

vokė, kad tas skausmas buvo paprasčiausias kasdieninis atsisveikinimas. Tėvų nugaros - ne patys siaubingiausi dalykai. Baisiausia - greitis, kuriuo vaikai užmiršta šias nugaras ir užsiima savais reikalais - žaidimais, dėlionėmis, naujais draugais ir galiausiai mirtimi. Dabar Bartas jau pažinojo šiuos baisius dalykus. Čarlis pradėjo mirti daug anksčiau prieš ligos pradžią, ir niekas negalėjo to sustabdyti.

- Bartai? - šaukė Merė. - Ar tu vis dar klausaisi, Bartai?
- Taip.
- Nejau manai, kad darai sau gera, visąlaik mąstydamas apie Čarlį? Tai ėda tave. Tu esi jo belaisvis.
- Bet tu laisva, - atkirto jis. - Taip.
- Ar man susitikti su advokatu kitą savaitę?
- Gerai.
- Juk nebūtinai turime pyktis, tiesa, Bartai?
- Taip. Viską atliksime civilizuotai.
- Ar tu nepersigalvosi ir neužginčysi skyrybų?
- Ne.
- Aš... aš tau dar paskambinsiu.
- Tu žinojai, kad jau laikas jį palikti, ir taip padarei. O, kad aš būčiau galėjęs būti toks instinktyvus.
- Ką?
- Nieko. Sudie, Mere. Aš myliu tave.

Bartas suvokė pasakęs tai tik padėjęs ragelį. Jis išpyškino automatiškai, be jokio jausmo. Bet juk tai buvo visai nebloga pabaiga. Visai nebloga.

1974-ŲJŲ SAUSIO 18-OJI

Pasigirdo sekretorės balsas:
- Kaip turėčiau jus pristatyti?
- Bartas Deivisas.
- Ar palauksite minutėlę?
- Žinoma.

Sekretorė laikinai išjungė jį, ir Bartas priglaudė tylų ragelį prie ausies, tapsėdamas kojomis ir pro langą žvelgdamas į vaiduoklišką Vakarinės Krestaleno gatvės miestą. Tai buvo giedra, bet labai šalta diena. Temperatūra laikėsi 12 laipsnių šalčio, tačiau dėl pašalo atrodė, kad nėra nė dešimties. Vėjas pustė sniegą per gatvę, kur tyliai rymojo Hobartų namas - kiautas, laukiantis griovikio. Jie išsivežė netgi langines.

Pasigirdo kliktelėjimas, ir Stivo Ordnerio balsas sububeno į ragelį:
- Kaip laikaisi, Bartai?
- Puikiai.
- Ko norėtum?
- Skambinu dėl skalbyklos. Norėjau sužinoti, ką korporacija nusprendė dėl skalbyklos perkėlimo.

Ordneris atsiduso ir juokaudamas tarė:

- Truputį vėloka, ar ne?

- Skambinu ne tam, kad nokautuotum mane, Stivai.

- Kodėl gi ne? Juk tu taip pat nokautavai visus. Na, tiek to. Taryba nusprendė atsisakyti pramoninio skalbimo verslo, Bartai. Savitarnos skalbyklos liks; joms gerai sekasi. Tik pakeisime jų pavadinimą. Į "Hendi Vuoš". Ir kaip tau tai skamba?

- Šlykščiai, - atkirto Bartas. - Kodėl neatleidote Vinio Meisono?

- Vinio? - Ordneris atrodė nustebęs. - Vinis puikiai darbuojasi pas mus. Virsta tikru bosu. Aš nesitikėjau tokio kandumo...

- Liaukis, Stivai. Tas darbas turi tiek pat ateities, kiek ir daugiabučio ventiliacinė šachta. Arba duok jam rimtą darbą, arba atleisk.

- Nemanau, kad tai tavo reikalas, Bartai.

- Jūs parišote nudvėsusį viščiuką jam po kaklu, ir jis kol kas to nežino, kadangi viščiukas dar nepradėjo pūti. Jis vis dar mano, jog tai vakarienė.

- Kiek supratau, jis vožė tau į akį prieš pat Kalėdas.

- Aš pasakiau jam tiesą, ir jam nepatiko.

- Tiesa - labai slidus žodis, Bartai. Maniau, kad po man pasakytų melų supranti tai geriau nei kas kitas.

- Jie vis dar neduoda tau ramybės, tiesa?

- Kai sužinai, jog vyras, kurį laikei šauniu, iš tikrųjų tėra tik mėšlo krūva, taip, tai ima neduoti kai kam ramybės.

- Neduoti kai kam ramybės, - pakartojo Bartas. - Žinai, ką, Stivai? Tu esi vienintelis iš mano pažįstamų žmonių, kuris gali taip pasakyti. Neduoti kai kam ramybės. Skamba lyg kažkas, uždarytas į sušiktą aerozolio flakoną.

- Ar norėjai dar ko nors, Bartai?

- Ne. Norėčiau, kad liautumeisi žeminęs Vinį, ir tiek. Jis - geras žmogus. O tu veltui eikvoji jį. Ir pats tai puikiai žinai.

- Kartoju: kodėl aš turėčiau "žeminti" Vinį?

- Kadangi negali prisikasti prie manęs.

- Daraisi paranojikas, Bartai. Aš noriu tik viena – pamiršti tave.

- Ir todėl tikrinai, ar skalbiau asmeninius daiktus skalbykloje? Ar ėmiau procentus iš motelių? Kiek žinau, tu net surinkai pastarųjų penkerių metų kvitus už einamuosius pirkinius.

- Kas tau tai pasakė? - sulojo Ordneris. Jis atrodė išmuštas iš pusiausvyros.

- Kai kas iš tavo organizacijos, - linksmai pamelavo Bartas. - Kai kas, kas tavęs nemėgsta. Kai kas, manantis, jog suspėsiu į kitą direktorių posėdį.

- Kas?

- Sudie, Stivai. Pagalvok apie Vinį Meisoną, o aš pagalvosiu, su kuo pasišnekėti ar ne.

- Nedrįsk padėti ragelio! Nedrįsk...

Bartas išsišiepęs padėjo ragelį. Netgi Stivas Ordneris turėjo savo Achilo kulną. Ką jam priminė Stivas? Rutulinius guolius. Žemuoginius ledus, pavogtus iš užrakinamos maisto spintelės. Hermaną Vuką. Kapitoną Kveigą. Filme jį vaidino Hamfris Bogartas. Bartas garsiai nusijuokė ir uždainavo:

Mums visiems reikia ant kažko kveiguoti,
Jei nori, gali kveiguoti ant manęs.

Taip, aš beprotis, - vis dar juokdamasis mąstė Bartas. - Tačiau tai turi ir tam tikrų pranašumų. Jam dingtelėjo į galvą, kad vienas iš įtikinamiausių beprotystės simptomų yra vienišas vyriškis, besijuokiantis tylos apsupty tuščioje gatvėje, pilnoje tuščių namų. Tačiau mintis nenustelbė juoko, tad Bartas dar labiau užsikvatojo, stovėdamas prie telefono, purtydamas galvą ir vaipydamasis.

1974-ŲJŲ SAUSIO 19-OJI

Sutemus Bartas nuėjo į garažą ir parsinešė šautuvus. Atsargiai užtaisė "Magnumą" pagal instrukcinius nurodymus, prieš tai kelis kartus iššovęs neužtaisytą ginklą. "Rolling Stones" dainavo apie vidurnakčio klajūną. Bartas negalėjo atsižavėti šiuo albumu. Jis mąstė apie save kaip apie Bartoną Džordžą Deivisą, Vidurnakčio klajūną, kurį galima aplankyti tik iš anksto susitarus.

Į "Weatherbee" tilpo aštuoni šoviniai. Jie galėjo laisvai tikti vidutinio dydžio haubicai. Užtaisęs šautuvą, Bartas smalsiai nužvelgė jį, spėliodamas, ar jis iš tikrųjų toks galingas, kaip teigė Purvinasis Haris Svinertonas. Bartas nusprendė išeiti už namo ir pabandyti iššauti. Ir kas Vakarinėje Krestaleno gatvėje būtų pranešęs apie šaudymą?

Jis užsivilko striukę ir per virtuvę patraukė užpakalinių durų link. Tada vėl grįžo į svetainę ir paėmė vieną pagalvėlę nuo sofos. Bartas išėjo į lauką, stabtelėdamas uždegti 200 vatų kiemo lemputę, kurią juodu su Mere vasaromis naudodavo, vykstant galinio kiemo babekju. Čia, kaip Bartas jau pastebėjo prieš savaitę, sniegas buvo nepaliestas, nesutryptas, visiškai nekaltas. Niekas dar nemindė šito sniego. Anksčiau Apslingerių berniukas Kenis mėgdavo per galinį kiemą nusigauti prie savo draugo Ronio garažo, norėdamas ten pakabinti keletą daikčiukų (daugiausia apatinių kelnaičių) tomis dienomis, kai nebūdavo per daug šalta. Tačiau Bartas visada eidavo į garažą tiesiai iš namo, ir dabar jam į galvą šovė neįtikėtina mintis: niekas nevaikščiojo galiniame kieme nuo pat pirmojo sniego, iškritusio lapkrityje. Netgi šuo.

Staiga jis beprotiškai panoro išbėgti į kiemo vidurį, kur vasaromis visada stovėdavo žarijų indas, ir nulipdyti angelą.

Bet Bartas tik pasikišo pagalvę po dešine pažastimi, palaikė ją taip pasirėmęs smakru, o tada prie jo prispaudė "Weatherbee" buožę. Jis nusitaikė, primerkęs kairę akį, ir pabandė prisiminti patarimą, kurį vėlaus vakaro filmuose apie karą aktoriai duodavo vienas kitam, prieš jūrininkams iššaunant paplūdimio link. Dažniausiai tai būdavo koks senas veteranas, kaip Ričardas Vidmarkas, besikalbantis su kokiu nors "žaliu" eiliniu - galbūt Martinu Milneriu: *Netrukčiok gaiduko, sūneli - NUSPAUSK jį.*

Gerai, Fredai. Pažiūrėkim, ar pataikysiu į savo garažą.

Bartas nuspaudė gaiduką.

Šautuvas ne iššovė, o tiesiog sprogo. Iš pradžių Bartas išsigando pamanęs, kad susisprogdino savo rankas. Jis suvokė esąs gyvas, kai atatranka nubloškė jį prie virtuvės durų. Šūvio garsas pasklido visomis kryptimis įdomiai nuvilnijančiu aidu. Pagalvė nukrito ant sniego. Barto petys tvinkčiojo.

- Viešpatie, Fredai! - išlemeno Bartas.

Jis pažvelgė į garažą ir nepatikėjo savo akimis. Šone žiojėjo skylė, į kurią laisvai galėjo tilpti arbatos puodelis.

Bartas atrėmė šautuvą į stiklines virtuvės duris ir nutapnojo per sniegą, nekreipdamas dėmesio į žemaaulius batus. Jis patyrinėjo skylę, suglumusiai laužydamas atlaužas savo smiliumi, o tada apėjo aplink garažą ir įžengė vidun.

Iš vidaus skylė buvo dar didesnė. Bartas nužvelgė savo automobilį. Vairuotojo durelėse matėsi kulkos padaryta skylė. Dažai buvo nudeginti aplink įdubusią skylę, į kurią jis galėjo įkišti du pirštus. Bartas atidarė dureles ir per sėdynes pažvelgė į keleivio pusės duris. Taip, kulka pervėrė ir jas, truputį žemiau durų rankenėlės.

Bartas priėjo prie keleivio durelių ir išvydo, kur išėjo kulka, palikdama dar vieną skylę, šįkart su styrančiomis metalo atplaišėlėmis. Jis apsisuko ir apžiūrėjo priešingą garažo sieną. Taip, kulka pervėrė ir ją. Taigi kulka nuskriejo dar toliau.

Bartas išgirdo ginklų kratuvėlės savininką Harį sakant: *Jei jūsų pusbrolis pataikys į pilvą... šis mažiulis ištaškys žvėries žarnas dvidešimties pėdų spinduliu.* O ką jis padarytų žmogui? Ko gero, tą patį. Bartui pasidarė bloga.

Jis grįžo prie virtuvės durų, pasilenkęs pakėlė pagalvę ir įėjo vidun, automatiškai stabteldamas nusipurtyti kojų, kad nepripėduotų Merės virtuvės. Svetainėje Bartas nusivilko marškinius. Nepaisant pagalvės, ant peties matėsi šautuvo buožės formos mėlynė.

Bartas nutipeno į virtuvę be marškinių, pastatė vandenį kavai ir įkišo pusfabrikačius orkaitėn. Baigęs valgyti, jis grįžo į svetainę, atsigulė ant sofos ir pradėjo verkti. Verksmas virto banguota isterija, kurią jis girdėjo, tačiau nesugebėjo suvaldyti. Galų gale ji pradėjo slūgti, ir dusliai kvėpuodamas Bartas užmigo. Miegodamas jis atrodė senas, o neskusti barzdos plaukeliai ant skruostų buvo balti.

1974-ŲJŲ SAUSIO 20-OJI

Bartas prabudo, jausdamasis kaltas, išsigandęs, kad jau rytas, ir per vėlu. Jo miegas buvo įmirkęs ir juodas it kava, po kurio jis visada atsibusdavo, jausdamasis kvailas ir tuščiagalvis. Bartas žvilgtelėjo į savo laikrodį: buvo penkiolika po dviejų. Šautuvas stovėjo ten, kur jį ir paliko - abejingai atsirėmęs į kėdę. “Magnumas” gulėjo ant stalelio.

Bartas atsikėlė, nusverdėjo į virtuvę ir užsipylė ant veido šalto vandens. Tada užlipo į viršų ir užsivilko naujus marškinius. Jis vėl nusileido žemyn, kamšydamasis juos. Bartas užrakino visas pirmo aukšto duris, ir dėl priežasčių, kurių jis visiškai nenorėjo nagrinėti, su kiekvienu spynos šovos kliktelėjimu jo širdis po truputį palengvėdavo. Pirmą kartą nuo tada, kai ta prakeikta moteris nualpo priešais jį supermarkete, jis vėl pasijuto savimi. Bartas paguldė "Weatherbee" prie svetainės lango, prie jo padėjo šovinius ir atidarė kiekvieną jų dėžutę. Tuomet prie šios amunicijos pastatė kėdę.

Bartas nuskubėjo į virtuvę ir užrakino visus langus. Jis atsinešė vieną kėdę iš valgomojo ir pastatė ją po virtuvės durų rankena. Bartas įsipylė sau šaltos kavos, gurkštelėjo, susiraukė ir išspjovė į kriauklę. Tada susimaišė sau gėrimo.

Niurnėdamas ir pūškuodamas užnešė dėžę su sprogmenimis į viršų. Pasiekęs laiptų aikštelę, pastatė dėžę ant grindų ir giliai atsikvėpė. Tokioms nesąmonėms jis tapo per senas, nors nuo tada, kai su partneriais skalbykloje į sunkvežimius kilnojo keturis šimtus svarų sveriančius lygintų paklodžių ryšulius, užaugę raumenys vis dar buvo savo vietose. Tačiau kad ir kokie būtų raumenys, sukakus keturiasdešimt, kai kurie dalykai tiesiog imdavo bandyti likimą. Sulaukus keturiasdešimties, prasidėdavo infarktų laikas.

Bartas ėjo iš antro aukšto kambario į kambarį, įjungdamas visas šviesas: sviečių miegamasis, svečių vonia, šeimininkų miegamasis, kabinetas, anksčiau buvęs Čarlio kambariu. Pastatė kėdę po nuleidžiamomis palėpės durimis lubose ir užkopęs įjungė apdulkėjusią lemputę. Tada grįžo į virtuvę ir susirado izoliacinę juostą, žirkles ir aštrų peilį.

Ištraukė dvi sprogmenų lazdeles iš dėžės (jos buvo minkštos, todėl tvirčiau paspaudus likdavo pirštų atspaudai) ir nusinešė palėpėn. Nupjovė du detonatoriaus gabalėlius ir peiliu nugramdė baltą izoliaciją nuo varinės vielos. Tada prie kiekvienos lazdelės prispaudė vielutes. Stovėdamas sieninėje spintoje po nuleidžiamosiomis durimis, Bartas nugramdė izoliaciją nuo kitų laido galų ir atsargiai prijungė dar dvi lazdeles, prie kiekvienos tvirtai juosta prilipdydamas detonatorių, kad nugramdyta vielutė neišsitrauktų.

Niūniuodamas nutiesė daugiau detonatorių nuo palėpės iki šeimininkų miegamojo, palikdamas po lazdelę abiejose lovos pusėse. Tada nuvedė laidą koridoriumi ir paliko lazdelę svečių miegamajame bei dar dvi - svečių vonioje. Išeidamas užgesindavo šviesas. Senajame Čarlio kambaryje jis paliko keturias lazdeles, kartu juosta surištas į ryšulėlį. Bartas nutiesė laidą durų link ir permetė visą detonatoriaus ritę per turėklus. Tada nulipo žemyn.

Keturios lazdelės liko gulėti ant virtuvinės spintelės šalia jo "Southern Comfort" butelio. Keturios lazdelės svetainėje. Keturios lazdelės valgomajame. Ir dar keturios - koridoriuje.

Truputį uždusęs nuo laipiojimo aukštyn žemyn, Bartas nutiesė detonatorių vėl į svetainę. Liko dar viena kelionė į viršų. Užlipo ir parsinešė dabar jau daug lengvesnę sprogmenų dėžę. Liko tik vienuolika lazdelių. Kaip Bartas pastebėjo, anksčiau dėžėje gulėjo apelsinai. Nublukusiomis raidėmis ant dėžės šono matėsi žodis:

Šalia žodžio buvo nupieštas apelsinas su vienu ant stiebelio likusiu lapeliu.

Bartas nutempė dėžę į garažą, šįkart pasinaudodamas įėjimu iš namo, ir padėjo ją ant užpakalinės mašinos sėdynės. Prie kiekvienos malglinito lazdelės pritaisė po trumpą detonatorių, sujungė visas vienuolika izoliacine juosta ir nutiesė ilgą laidą atgal į namą, atsargiai pravesdamas jį pro plyšelį duryse, vedančiose į garažą, ir vėl jas užrakindamas.

Svetainėje Bartas sujungė pagrindinį namo detonatorių su atėjusiu iš garažo. Vis dar niūniuodamas atsargiai nukirpo dar vieną detonatoriaus galą ir izoliacine juosta prijungė jį prie kitų dviejų. Bartas privedė šį paskutinį detonatorių prie akumuliatoriaus ir nuo jo galo peiliu nugramdė izoliaciją.

Jis atskyrė varinės šerdies vielutes ir susuko kiekvienos gale kilputę. Tada paėmė sujungiamuosius laidus ir prijungė juodą gnybtą prie vienos kilputės bei raudoną gnybtą - prie kitos. Bartas priėjo prie akumuliatoriaus ir prijungė kitą juodą gnybtą prie terminalo, pažymėto:

PLIUS

Paliko raudoną gnybtą neprikabintą šalia terminalo, pažymėto:

MINUS

Tada priėjo prie stereo aparatūros, įjungė ją ir ėmė klausytis "Rolling Stones". Buvo penkios minutės po keturių. Bartas nušlepeno į virtuvę, įsipylė dar gėrimo ir staiga pavargęs grįžo atgal į svetainę. Ant kavos stalelio gulėjo "Good Housekeeping" žurnalas su straipsniu apie Kenedžių šeimą ir jų problemas. Bartas perskaitė jį. Po to dar perskaitė straipsnį "Moterys ir krūties vėžys". Jį parašė moterų daktaras.

Jie atvažiavo truputį po dešimtos, ką tik nuskambėjus kongregacinės bažnyčios, esančios už penkių kvartalų, varpams, kviečiantiems į rytines pamaldas ar kažką panašaus.

Pasirodė žalias sedanas ir baltai juoda policijos mašina. Jos sustojo prie šaligatvio, ir iš žalio sedano išlipo trys vyrai. Vienas iš jų buvo Feneris. Kitų dviejų Bartas nepažinojo. Visi laikė po portfelį.

Du policininkai išlipo iš juodai balto automobilio ir atsirėmė į jį. Iš jų laikysenos buvo aišku, kad nesitikėjo jokių nemalonumų. Atsiremdami į mašinos kapotą, jiedu kažką aptarinėjo, ir žodžiai virto iš jų burnų matomais baltais garo debesėliais.

Pasaulis sustojo.

1974-ŲJŲ SAUSIO 20-OJI, SUSTOJĘS LAIKAS

ką gi fredai štai ir viskas laikas sustojo o aš žinau trauktis nebėra kur aš visą namą apraizgiau sprogmenimis it gimtadienio dekoracijomis šautuvas mano rankoje o kitas užkištas už diržo tarsi būčiau sumautas džonas dilindžeris tai ką pasakysi tai paskutinis sprendimas lyg liptum į medį pasiekiu šitą šaką po to šitą dar vėliau dar kitą

(vyrai sustingę laikrodžio ciferblate tarp sekundžių stovintys už durų feneris žaliu kostiumu per pėdą ir šešis colius nuo šaligatvio brangūs batai apauti nemadingais kaliošais jei tik galima rasti madingus kaliošus žalias paltas plazdena atsegtas lyg kovojančio advokato televizijos laidoje jo galva pusiau pasukta pusiau pakelta už jo einantis vyras kažką pasakė ir feneris staigiai pasuka į jį galvą iš prabilusio vyriškio burnos išvirsta baltas garas šis antras vyriškis vilki mėlyną megztinį ir tamsiai rudas kelnes jo paltas taipgi neužsegtas ir vėjas pagavo jo skvernus sustojęs laikas pagavo palto skvernus o trečias vyras dar tik sukasi nuo mašinos policininkai paprasčiausiai rymo prie baltai juodo automobilio pasukę galvas vienas į kitą jie gali kalbėtis apie bet ką santuoką ar sunkią bylą, ar sušiktą masčių žaidimo sezoną, ar savo pautų būklę saulė išlindo pro debesis atsispindėdama ant vienintelės policininkui skirtos šovinių tūtelės ta tūtelė perkišta per vieną iš daugybės mažų to policininko diržo kilpučių kitas policininkas dėvi užtemdytus akinius saulė nubrėžė kompaso smaigalį ant dešinio jų lęšio jo lūpos storos pradedančios formuoti šypseną: visa tai nuotrauka)

aš einu pirmyn fredi ar norėtum dar ką nors pasakyti šitą palankų momentą šios procedūros metu taip sako fredas tu juk palauksi žurnalistų tiesa žinoma atsako džordžas žodžiai nuotraukos filmuoti reportažai žinau tik sugriovimas turi matomumo prasmę bet fredi ar tavęs nestebina kokie mes vieniši kai visame mieste ir pasaulyje žmonės valgo tuštinasi dulkinasi ir krapštosi savo egzemas jie apie viską rašo knygose o mes turime tai daryti vieni taip aš apie tai galvojau džordžai tiesą pasakius bandžiau pasakyti tau apie tai jei dar prisimeni ir jei tave tai paguos dabar tai atrodo teisinga nes jei negali išsikraustyti gali suteikti jiems galimybę jų kelio darbams tik prašau džordžai nežudyk kitų tyčia nežudysiu fredai tačiau matai kokia dabar situacija taip matau ir suprantu bet Džordžai aš bijau dabar aš bijau nebijok aš susitvarkysiu ir aš kuo puikiausiai save kontroliuoju pradedam

1974-ŲJŲ SAUSIO 20-OJI

- Pradedam! - garsiai suriko Bartas, ir viskas pradėjo judėti.

Jis pridėjo šautuvą prie peties, nusitaikė į dešinį priekinį policijos mašinos ratą ir nuspaudė gaiduką.

Šautuvas smarkiai trinktelėjo jam į petį, ir vamzdis truktelėjo į viršų, kulkai išlėkus iš jo. Didžiulis svetainės langas išdužo, palikdamas tik dantytus

gabaliukus, kyšančius nuo rėmo lyg impresionistinės stiklinės strėlės. Priekinė mašinos padanga nesupliuško; ji garsiai sprogo, ir visa mašina sudrebėjo ant spyruoklių it paspirtas miegantis šuo. Rato gaubtas nuskrido šalin ir be tikslo nusirideno sušalusiu Vakarinės Krestaleno gatvės paviršiumi.

Feneris sustojo ir negalėdamas patikėti įsistebeilijo į namą. Jo veidas buvo apimtas begalinio šoko. Vyrukas mėlynu megztiniu išmetė savo portfelį. Trečio vyriškio refleksai buvo daug geresni, arba jis turėjo labiau išvystytą savęs išsaugojimo jausmą. Jis apsisuko, užbėgo už žalio sedano, pasilenkė ir dingo iš akių.

Policininkai judėjo į kairę ir į dešinę už savo mašinos. Dar po akimirkos policininkas su užtemdytais akiniais pašoko virš kapoto, abiejose rankose suspaudęs tarnybinį revolverį, ir tris kartus iššovė. Po grandioziško "Weatherbee" pokštelėjimo revolverio šūvio garsas pasirodė tik nežalingas pykštelėjimas. Bartas nukrito už kėdės ir išgirdo, kaip kulkos pralėkė virš galvos - jas tikrai buvo galima išgirsti, nes ore girdėjosi zzzzz! - ir sulindo į tinką virš sofos. Kulkoms atsimušus į tinką, garsas priminė Bartui smūgį kumščiu į bokso kriaušę. Toks būtų garsas, ir joms skverbiantis į mane, - pamanė jis.

Policininkas akiniais nuo saulės šaukė Feneriui ir vyriškiui mėlynu megztiniu.

- Gulkitės ant žemės! Po velnių, ant žemės! Jis turi prakeiktą haubicą!

Bartas truputį pakėlė galvą, kad geriau matytų, policininkas su akiniais pastebėjo ir du kartus iššovė. Kulkos sulindo į sieną, ir šįkart mylimiausias Merės paveikslas - Vinslio Homerio "Omarų gaudytojai" - nukrito nuo sienos, atsimušė į sofą ir nudribo ant žemės. Paveikslą dengęs stiklas sudužo.

Bartas vėl kilstelėjo galvą, nes turėjo matyti, kas vyksta (ir kodėl jis nesumąstė pasiimti vaikiško periskopo?), ar jie nesupa jo iš šonų, o taip per naktinius filmus Ričardas Vidmarkas ir Martis Milneris puldavo japonų blindažus. Jei taip, Bartui tektų pašauti vieną iš jų, tačiau policininkai vis dar slėpėsi už savo mašinos, o vyriškis mėlynu megztiniu skubėjo užlįsti už žalio sedano. Mėlynojo Megztinio portfelis gulėjo ant šaligatvio lyg negyvas žvėrelis. Bartas nusitaikė į jį, krūptelėdamas nuo atatrankos, dar prieš jai prasidedant, ir iššovė.

PYYYKŠT! ir portfelis suplyšo į skutelius bei pašėlusiai pašoko į orą. Vėjas pagavo popieriaus lapus ir savo nematomu pirštu ėmė sukti ore.

Bartas vėl iššovė, šįkart į priekinę dešinę žalio sedano padangą. Ši sprogo. Vienas už sedano pasislėpusių vyriškių suspiegė siaubo kupinu balsu.

Bartas nukreipė savo žvilgsnį į policijos mašiną ir pastebėjo, kad vairuotojo durelės praviros. Policininkas su akiniais nuo saulės pusiau gulėjo ant sėdynės ir kalbėjo į raciją. Greitai čia susirinks visi vakarėlio dalyviai. Jie išdalins jį visiems norintiems po gabaliuką, ir nebeliks nieko asmeniška. Bartas pajuto kartų it alijošius palengvėjimą. Kad ir kokia liūdna liga būtų atvedusi jį iki šito, paskutinis aukšto medžio išsišakojimas priklausė nebe jam vienam, paslapčia šnabždančiam ir verkiančiam. Išlįsdamas iš savo spintos, jis prisijungė prie pagrindinės pamišimo srovės. Greitai jis taps tik saugia antrašte - "SUSIŠAUDYMAS KRESTALENO GATVĖJE".

Nuleido šautuvą ir keturpėsčias nurėpliojo per svetainę, stengdamasis neįsipjauti į pabirusias paveikslo stiklo šukes. Jis susirado mažą pagalvėlę ir nurėpliojo atgal.

Pakėlė "Magnumą" ir du sykius iššovė svečių link. Pistoletas suspurdėjo jo rankoje, tačiau atatranka nebuvo tokia stipri. Petys tvinkčiojo it supuvęs dantis.

Policininkas be akinių išlindo iš už kapoto ir atsakė savo šūviais. Tada Bartas pasiuntė dar dvi kulkas į užpakalinį policijos mašinos langą. Visos stiklo šukės tarškėdamos pabiro į mašinos saloną. Policininkas be atsako užlindo už mašinos.

- Liaukitės! - sušuko Feneris. - Leiskit man su juo pasikalbėti!

- Prašom, - leido vienas iš policininkų.

- *Deivisai*! - piktai suriko Feneris lyg detektyvas iš paskutinių Džimio Kagnėjaus filmo kadrų. (Policijos prožektoriai negailestingai varsto varganos lindynės priekį, kur "Pamišęs Šuo" slepiasi už apverstos kėdės, vilkėdamas dryžuotus sportinius marškinėlius, ir piktai niurna). - *Deivisai, ar girdi mane*!

("Pamišęs Šuo" paniekinančiai perkreipia veidą - nors nuo kaktos varva prakaitas - ir sušunka:)

- Paimkit mane, kad norit, purvini farai!

Bartas pašoko iš už apverstos kėdės ir ištuštino "Magnumo" apkabą į žalią sedaną, palikdamas netaisyklingą skylių eilę.

- Viešpatie! - suklykė kažkas. - Viešpatie, juk jis - beprotis!

- *Deivisai*! - suriko Feneris.

- Niekada nepaimsite manęs gyvo! - pamišęs iš džiaugsmo sušuko Bartas. - Jūs, purvinos žiurkės, nušovėte mano jauniausią brolį! Pasiųsiu kelis iš jūsų į *pragarą*, jums dar nespėjus manęs sučiupti!

Bartas drebančiais pirštais vėl užtaisė "Magnumą" ir užpildė "Weatherbee" magaziną.

- *Deivisai*! - vėl suriko Feneris. - *Gal galėtume susitarti?*

- O gal norėtum karšto švino, šūdo gabale! - Bartas sušuko Feneriui, tačiau pats jau žvelgė į policijos mašiną, ir kai policininkas su akiniais nuo saulės vogčiomis iškišo galvą iš už kapoto, jis privertė vėl jį pasislėpti, pasiųsdamas dvi kulkas. Viena kulka išmušė Kvinsių namo kitoje gatvės pusėje langą.

- *Deivisai*! - rimtu balsu suriko Feneris.

- Užčiaupkit srėbtuvę. Jūs tik drąsinat jį, - nutildė jį vienas iš policininkų.

Stojo nejauki tyla. Joje ėmė augti artėjančių sirenų gausmas. Bartas padėjo "Magnumą" ir pakėlė šautuvą. Džiaugsmingas įniršis praėjo, palikdamas nuovargį, skausmą ir norą tuštintis.

Prašau, tegul kuo greičiau prisistato televizijos komandos, - meldė Bartas. - Su savo televizijos kameromis.

Kai pirmoji kaukianti policijos mašina išsuko iš už kampo lyg iš filmo "Prancūziškas ryšys", Bartas buvo pasiruošęs. Jis iššovė du haubicos šovi-

nius į sustojusią mašiną, norėdamas ją sulaikyti. Nusitaikė į atvažiuojančios mašinos groteles ir nuspaudė gaiduką kaip senas Ričardo Vidmarko tipo veteranas. Grotelės sprogo, o kapotas atsivožė. Policijos automobilis nučiuožė keturiasdešimt jardų šaligatviu ir atsitrenkė į medį. Atsidarė durelės, ir iš mašinos iššoko keturi apsvaigę policininkai su ginklais rankose. Du iš jų atsitrenkė vienas į kitą. Tada policininkai iš pirmojo automobilio (*jo* policininkai, - it savininkas pamanė Bartas) atidengė ugnį, ir Bartas nugriuvo už kėdės, kulkoms prazvimbiant jam virš galvos. Buvo be septyniolikos vienuolika. Bartas nusprendė, kad dabar jie pabandys apeiti jį iš šonų.

Jis kyštelėjo galvą į viršų, nes taip reikėjo, ir kulka prašvilpė jam pro dešinę ausį. Iš kitos Krestaleno gatvės pusės artėjo dar dvi policijos mašinos su mirksinčiais mėlynais švyturėliais ir įjungtomis sirenomis. Du policininkai iš sudaužytos mašinos bandė perlipti per tvorą, skiriančią šaligatvį ir Apslingerių galinį kiemą. Bartas triskart iššovė, norėdamas tik atitraukti juos atgal prie mašinos. Policininkai atsitraukė. Medžio atplaišos nuo Apslingerių tvoros (Aivis laipiodavo ja pavasarį ir vasarą) pabiro aplinkui, ir dalis tvoros nuvirto į sniegą.

Dvi naujos policijos mašinos “V” forma užblokavo kelią priešais Džeko Hobarto namą. Policininkai susibūrė “V” formos smaigalyje. Vienas iš jų kalbėjosi su policininku iš sudaužytos mašinos. Dar po akimirkos naujai atvykę policininkai atidengė ugnį, priversdami Bartą susigūžti už kėdės. Kulkos atsimušė į laukujas duris, namo fasadą ir aplink langą. Priekinio holo veidrodis subyrėjo į tūkstantį.deimančiukų. Kulka pervėrė “Zenito” televizorių dengusią antklodę, ir ši iškart šoktelėjo.

Bartas keturpėsčias nuropojo per svetainę ir atsistojo prie mažo langelio už televizoriaus. Iš čia galėjo žvelgti tiesiai į Apslingerių galinį kiemą. Du policininkai vėl bandė apeiti namą iš šono. Vienam iš jų iš nosies bėgo kraujas.

Fredi, man gali tekti nušauti vieną iš jų, kad sustabdyčiau.

Nedaryk to, Džordžai. Prašau. Nedaryk to.

Bartas “Magnumo” buože išdaužė langelį ir susipjaustė ranką. Policininkai atsigręžė į triukšmo pusę, pastebėjo jį ir pradėjo šaudyti. Bartas atsakė jiems tuo pačiu, išvysdamas, kaip kulkos išgręžia skyles naujame aliuminiame Vilburo namo apkale (ar miestas kompensuos jam šiuos nuostolius?). Išgirdo, kaip kulkos pervėrė jo namo sieną po langeliu ir abiejose jo pusėse. Viena kulka prazvimbė pro rėmą, ir atplaišos pabiro tiesiai Bartui į veidą. Jis laukė, kada kulka nuneš jam galvą. Sunku pasakyti, kiek tęsėsi šis susišaudymas. Staiga vienas iš policininkų griebėsi už rankos ir suriko. Jis numetė savo pistoletą it vaikas, kuriam nusibodo kvailas žaidimas. Jo partneris pastvėrė jį, ir jiedu pasileido sudaužytos mašinos link. Nesužeistas policininkas buvo apkabinęs savo partnerį per liemenį.

Bartas parkrito ant kelių ir, nuropojęs atgal prie apverstos kėdės, žvilgtelėjo pro langą. Iš abiejų gatvės galų artėjo dar dvi policijos mašinos. Jos sustojo Kvinsių gatvės pusėje. Iš jų iššoko aštuoni policininkai ir užbėgo už policijos mašinos su nuleista padanga ir žalio sedano.

Bartas vėl nuleido galvą ir nušliaužė į koridorių. Namą smarkiai apšaudė. Bartas žinojo, kad reikia imti šautuvą ir lipti į viršų, nes iš ten bus geriau nusitaikyti: galbūt jam net pavyktų nuvaryti juos nuo mašinos ir priversti slėptis name kitoje gatvės pusėje. Tačiau jis nedrįso taip nutolti nuo pagrindinio detonatoriaus ir akumuliatoriaus. Televizijos žurnalistai galėjo pasirodyti kiekvieną minutę.

Laukujos durys buvo suvarpytos kulkų. Tamsiai rudas lakas suskilo, atverdamas po juo esančią medieną. Bartas nuropojo į virtuvę. Visi langai buvo išdužę, o šukės - nusėjusios linoleumą. Taiklus šūvis nuvertė kavinuką nuo viryklės, ir dabar jis gulėjo rudo skysčio klane. Bartas susigūžė po langu, tada pašoko ir ištuštino "Magnumo" apkabą į "V" forma sustatytas mašinas. Iškart kulkų kruša pasipylė į virtuvę. Dvi kulkos skylės atsirado baltoje šaldytuvo emalėje, o dar viena pataikė į "Southern Comfort" butelį. Jis sudužo, aplinkui pažerdamas šukes ir pietietišką svetingumą.

Ropodamas atgal į svetainę, Bartas pajuto tarytum bitės įgėlimą truputį žemiau dešinio sėdmens. Kai palietė tą vietą ranka, pirštai sudrėko nuo kraujo.

Bartas atsigulė už kėdės ir vėl užtaisė "Magnumą" bei "Weatherbee". Tada kyštelėjo galvą ir vėl pasilenkė, krūpteldamas nuo į jį pliūptelėjusios ugnies žiaurumo. Kulkos suvarpė sofą, sieną ir televizorių, priversdamos anklodę šokinėti. Bartas vėl pakėlė galvą ir iššovė į policijos mašinas, stovinčias kitoje gatvės pusėje. Jis išmušė vieną mašinos langą ir išvydo...

Tolumoje gatve riedėjo baltas automobilis ir baltas "Fordas" furgonas. Ant abiejų automobilių šonų matėsi mėlynas užrašas:

KARŠČIAUSIOS "WHLM" NAUJIENOS
9 KANALAS

Šnopuodamas Bartas prišliaužė prie lango, žvelgiančio į šoninį Apslingerių kiemą. Naujienų automobiliai iš lėto, neskubėdami riedėjo Krestaleno gatve. Staiga prie jų privažiavo policijos mašina ir užtvėrė kelią. Mėlynu drabužiu apdengta ranka išlindo pro užpakalinį policijos mašinos langą ir pamojo žurnalistams, liepdama važiuoti iš čia.

Kulka atsitrenkė į palangę ir įlėkė į kambarį.

Bartas prišliaužė prie kėdės, kruvinoje dešinėje rankoje laikydamas "Magnumą", ir suriko:

- *Feneri!*

Šūviai truputį praretėjo.

- *Feneri!* - dar kartą pašaukė Bartas.

- *Sustokit!* - sušuko Feneris. - *Liaukitės! Liaukitės minutėlei!*

Nuskambėjo dar keli pavieniai šūviai, ir stojo tyla.

- *Ko jūs norit?* - pašaukė Feneris.

- *Žurnalistų! Už tų mašinų, kitoje gatvės pusėje! Aš noriu su jais pasikalbėti!*

Stojo ilga apmąstymų pauzė.

- *Ne!* - sušuko Feneris.

Šunsnukis, - bejėgiškai mąstė Bartas. - Nejau tau taip svarbu? Tau, Ordneriui ir kitoms biurokratinėms žiurkėms?

- *Liausiuosi šaudyti, jei galėsiu su jais pasikalbėti!* - visiška tiesa, - mąstė Bartas, žvelgdamas į akumuliatorių.

Vėl pasigirdo šūviai, iš pradžių pavieniai, po to masiniai. Staiga - neįtikėtina - vyrukas languotais marškiniais ir mėlynais džinsais pasileido šaligatviu, vienoje rankoje laikydamas nešiojamą kamerą.

- Aš girdėjau! - suriko vyrukas languotais marškiniais. - Girdėjau kiekvieną žodį. Aš sužinosiu tavo vardą, bičiuli! Jis pasiūlė nutraukti ugnį, o jūs...

Policininkas smogė jam "bananu", ir vyrukas languotais marškiniais nudribo ant šaligatvio. Jo kamera nuskrido į nuoteką, ir dar po akimirkos trys kulkos suskaldė ją į gabalus. Spyruoklė tingiai iššoko iš kameros liekanų. Tada vėl pasipylė šūviai.

- *Feneri, leisk jiems užimti pozicijas!* - sušuko Bartas. Jo gerklė atrodė naudojama ne pagal paskirtį kaip ir visas jo kūnas. Maudė ranką, o gilus, tvinkčiojantis skausmas apėmė visą šlaunį.

- *Pirmiausia išeikit!* - atsakė Feneris. - *Mes leisim jums išsakyti savo nuomonę!*

Dėl tokio atviro melo įniršis užliejo Bartą raudona banga.

- *PO PARALIAIS, AŠ TURIU GALINGĄ ŠAUTUVĄ IR TUOJ PRADĖSIU ŠAUDYTI Į KURO BAKUS, ŠŪDŽIAU, O MAN BAIGUS, IŠ JŪSŲ BELIKS TIK SUŠIKTAS KEPSNYS!*

Stojo tyla.

- Ko jūs norit? - atsargiai paklausė Feneris.

- *Atsiųskite tą vyruką, kuriam smogėte, pas mane! Ir leiskite filmavimo grupei užimti pozicijas!*

- *Negali būti nė kalbos! Mes neleisime jums paimti įkaitą, kad po to žaistume čia visą dieną!*

Policininkas pasilenkęs pribėgo prie žalio sedano ir dingo už jo. Ten prasidėjo pasitarimas.

Naujas balsas suriko:

- *Už jūsų namo laukia trisdešimt vyrų. Jie ginkluoti! Išeikite, arba liepsiu jiems pulti namą!*

Laikas atversti savo kozirius.

- *Geriau jau neliepkit! Visas namas prikimštas sprogmenų. Pažiūrėkit!*

Bartas pakėlė raudoną gnybtą prie lango.

- Ar matot?

- *Jūs blefuojat!* - sušuko savimi pasitikintis balsas.

- *Jei prijungsiu šį gnybtą prie akumuliatoriaus, stovinčio šalia manęs ant grindų, viskas išlėks į orą!*

Tyla. Pasitarimas.

- Ei! - suriko kažkas. - Pagaukite tą vyruką!

Bartas kyštelėjo galvą ir išvydo, kaip į gatvę be jokios apsaugos išbėgo vyrukas languotais marškiniais ir džinsais: jis arba buvo tikras savo profesi-

jos fanatas, arba beprotis. Jo ilgi juodi plaukai dengė apykaklę, po nosimi matėsi reti tamsūs ūsai.

Du policininkai puolė paskui jį iš už "V" forma sustatytų mašinų, tačiau kaipmat persigalvojo, kai kulkos prašvilpė jiems tiesiai virš galvos.

- Dieve, kokia šlykšti situacija! - pasipiktinęs sušuko kažkas.

Vyrukas languotais marškiniais jau bėgo pievele, sukeldamas sniego debesėlius. Kažkas prazvimbė pro Barto ausį, po to sekė šūvio garsas, ir pagaliau Bartas suprato vis dar spoksantis laukan. Jis išgirdo, kaip kažkas paklebino laukujų durų rankeną, ir vyrukas languotais marškiniais stipriai pabeldė į duris.

Bartas nuropojo grindimis, nubarstytomis nuo sienų atplyšusiu žvyru ir tinku. Velniškai skaudėjo dešinę koją, o pažvelgęs žemyn jis išvydo, kad kelnės kruvinos nuo šlaunies iki kelio. Bartas pasuko sumaitotų durų užraktą ir atšovė velkę.

- Gerai! - tarė jis, ir vyrukas languotais marškiniais įgriuvo vidun.

Jis visiškai neatrodė išsigandęs, nors ir baisiai šnopavo. Ant skruosto puikavosi mėlynė, kur jam smogė policininkas, o kairė marškinių rankovė buvo perplėšta. Įsileidęs vaikiną languotais marškiniais, Bartas nuropojo į svetainę, pakėlė šautuvą ir nemačiom iššovė du kartus. Tada apsigręžė. Vyrukas languotais marškiniais neįtikėtinai ramiai stovėjo tarpdury. Iš užpakalinės kišenės jis išsitraukė didelį bloknotą.

- Gerai, drauguži, - prabilo jis. - Tai kas čia per velniava?

- Koks jūsų vardas?

- Deivas Albertas.

- Ar tame baltame furgone yra daugiau filmavimo įrangos?

- Taip.

- Eikit prie lango. Liepkit policijai leisti filmavimo komandai išsidėstyti ant Kvinsių pievelės. Tai namas kitoje gatvės pusėje. Pasakykit jiems, kad jei per penkias minutes jie neįvykdys šito prašymo, jūs turėsit nemalonumų.

- Tikrai?

- Žinoma.

Albertas nusijuokė.

- Jūs net laiko negalėtumėt užmušti, bičiuli.

- Liepkit jiems.

Albertas priėjo prie sukulto svetainės lango ir sekundę sustingo, akivaizdžiai mėgaudamasis šia akimirka.

- *Jis liepė mano filmavimo komandai išsidėstyti kitoje gatvės pusėje!* - suriko jis. - *Sako užmušiąs mane, jei jiems neleisit!*

- *Ne!* - įniršęs atsakė Feneris. - *Ne, ne, n...*

Kažkas vožė jam į snukį. Stojo tyla.

- *Gerai!* - prabilo tas pats balsas, apkaltinęs Bartą blefavimu dėl sprogmenų. - *Ar leisit dviems mūsiškiams nueiti ir juos atvesti?*

Bartas apsvarstė prašymą ir linktelėjo reporteriui.

- Taip! - sušuko Albertas.

Pauzė, po kurios du uniformuoti policininkai nuskubėjo prie laukiančio su neišjungtu varikliu žinių furgono. Tuo tarpu dar dvi policijos mašinos pri-

važiavo prie namo, ir pasikreipęs kuo toliau į dešinę Bartas pastebėjo, kad vienas Vakarinės Krestaleno gatvės galas užblokuotas. Už geltonų užtvarų stovėjo didelė žmonių minia.

- Gerai, - atsisėsdamas prabilo Albertas. - Turime minutėlę. Ko norite? Lėktuvo?

- Lėktuvo? - kvailai pakartojo Bartas.

Albertas suplasnojo rankomis, vis dar nepaleisdamas savo bloknoto.

- Kad išskristumėt, bičiuli. Paprasčiausiai išskriiiiistumėt.

- A, - Bartas linktelėjo, parodydamas, jog suprato. - Ne, man nereikia lėktuvo.

- Tai ko tada?

- Aš norėčiau, - atsargiai prasitarė Bartas, - būti dvidešimtmetis, kurio laukia dar daugelis nepriimtų sprendimų, - jis pastebėjo žvilgsnį Alberto akyse ir pridūrė: - Žinau, kad tai neįmanoma. Aš ne beprotis.

- Jūs sužeistas.

- Taip.

- Ar tai ir yra tas daiktas, kurį minėjote? - Albertas parodė į pagrindinį detonatorių ir akumuliatorių.

- Taip. Pagrindinis detonatorius veda į visus namo kambarius. Į garažą taip pat.

- Kur gavote sprogmenų? - Alberto balsas buvo draugiškas, tačiau akys - budrios.

- Radau Kalėdų kojinėje.

Albertas nusijuokė.

- Visai neblogai. Pacituosiu tai savo straipsnyje.

- Gerai. Kai išeisite, geriau perspėkite policininkus, kad atsitrauktų.

- Ar ketinate susisprogdinti? - pasiteiravo Albertas. Jam paprasčiausiai buvo įdomu, ir tiek.

- Svarstau šią galimybę.

- Žinote ką, bičiuli? Jūs prisižiūrėjote filmų.

- Aš jau seniai nebevaikštau į filmus. Tačiau pasižiūrėjau "Egzorcistą". Nors geriau būčiau nežiūrėjęs. Ar jūsų kolegos jau važiuoja?

Albertas dirstelėjo pro langą.

- Jie jau beveik čia pat. Dar turime minutėlę. Jūsų pavardė Deivisas?

- Ar tai jie jums pasakė?

Albertas paniekinamai nusijuokė.

- Jie nepasakytų man, net jei sirgčiau vėžiu. Perskaičiau ant durų skambučio. Ar negalėtumėt man paaiškinti, kodėl visa tai užvirėte?

- Galėčiau. Kalti kelio darbai.

- Pratęsimas? - Alberto akys sužibėjo. Jis pradėjo kažką rašytis savo bloknote.

- Taip, teisingai.

- Jie atėmė jūsų namą?

- Bandė. Tačiau dabar aš atimsiu jį.

Albertas užsirašė tai, užvertė bloknotą ir įsikišo jį kišenėn.

- Tai gana kvaila, pone Deivisai. Ar nesupyksite, jei taip pasakysiu? Kodėl jums neišėjus iš čia kartu su manim?

- Gavote savo išskirtinį interviu, - pavargusiu balsu atkirto Bartas. - Ko jūs dar siekiate, Pulicerio premijos?

- Paimsiu, jei pasiūlys, - Albertas plačiai nusišypsojo ir surimtėjo. - Liaukitės, pone Deivisai. Eime iš čia. Pasistengsiu, kad jūsų nuomonė būtų plačiai aprašyta. Pasistengsiu...

- Nėra jokios nuomonės.

Albertas susiraukė.

- O kas tada?

- Neturiu jokios nuomonės. Todėl tai ir darau, - Bartas žvilgtelėjo laukan ir pastebėjo pritvirtintą ant trikojo ir įsmeigto į sniegą ant Kvinsio pievelės kameros objektyvą. - Dabar eikit. Perspėkit juos, kad pasitrauktų.

- Ar tikrai patrauksite virvutę?

- Tikrai nežinau.

Albertas priėjo prie svetainės durų ir vėl atsigręžė.

- Ar aš jus iš kažkur pažįstu? Kodėl man atrodo, kad jus pažįstu?

Bartas papurtė galvą. Jam atrodė, kad jis niekada anksčiau nebuvo matęs Alberto.

Stebėdamas, kaip reporteris nužingsniuoja kiemu tokiu kampu, kad kitoje pusėje stovinti kamera galėtų nufilmuoti jį iš gerosios pusės, Bartas pagalvojo, jog įdomu, ką būtent šią akimirką veikė Olivija.

Bartas palaukė penkiolika minučių. Šūviai suintensyvėjo, tačiau niekas nepuolė iš užnugario. Regis, pagrindinė šaudymo priežastis buvo pridengti atsitraukimą į namus kitoje gatvės pusėje. Kurį laiką filmavimo komanda liko savo vietoje, ramiai dirbdama savo darbą, o tuomet baltas "Econoline" furgonas privažiavo prie šoninės Kvinsių pievelės. Operatorius sulankstė trikojį, nunešė jį už furgono ir filmavo toliau.

Kažkas juodas ir apvalus perskrodė orą, nukrito ant pievelės pusiaukelėje tarp namo ir šaligatvio ir pradėjo leisti dujas. Vėjas pagavo jas ir nunešė žemyn gatve. Antra granata nepasiekė tikslo, o tada Bartas išgirdo bumbtelėjimą ant stogo. Bartas pastebėjo šią granatą, kai ji nukrito ant sniego, uždengusio Merės begonijas. Jo nosis ir akys pritvino krokodilo ašarų.

Bartas vėl keturpėsčias nurėpliojo per svetainę, tikėdamasis, jog nepasakė nieko tokio tam reporteriui Albertui, ką galima būtų suprasti klaidingai. Pasaulyje nebuvo nė vienos geros vietos. Tik pažiūrėkit į Džonį Volkerį, beprasmiškai žuvusį sankryžoje. Dėl ko jis mirė - kad ten būtų tiesiamos gatvės? Arba ta moteris supermarkete. Niekada negausi tinkamo atlyginimo už savo darbus.

Bartas įjungė patefoną - jis vis dar veikė. "Rolling Stones" plokštelė gulėjo ant disko, ir Bartas paleido paskutinę dainą, iš pradžių nepataikydamas į reikiamą griovelį, nes kulka su trenksmu perskrodė televizorių užklojusią antklodę.

Pagaliau Bartas pataikė į griovelį, nuropojo prie apverstos kėdės ir išmetė šautuvą pro langą. Tada pakėlė “Magnumą” ir taipgi švystelėjo laukan. Sudie, Nikai Adamsai.

- Negali visada gauti to, ko nori, - plyšojo patefonas, ir Bartas žinojo, jog tai tiesa. Tačiau juk dėl to nesiliausi norėjęs. Ašarinių dujų granata įskrido pro langą, atsitrenkė į sieną virš sofos ir sprogo, paskleisdama baltus dūmus.

Tačiau išbandęs gali sužinoti,
kad gavai, ko norėjai.

Ką gi, pažiūrėkim, Fredai, - Bartas rankoje suspaudė raudoną gnybtą. - Pažiūrėkim, ar gausiu tai, ko norėjau.

- Gerai, - sumurmėjo jis ir prispaudė raudoną gnybtą prie neigiamo akumuliatoriaus poliaus.

Bartas užmerkė akis. Jo paskutinė mintis - jog pasaulis sprogsta ne aplinkui jį, o jo viduje. Ir nors sprogimas buvo kataklizminis, jis vis tiek atrodė ne didesnis už, pavyzdžiui, graikišką riešutą.

Paskiau viską užliejo baltuma.

EPILOGAS

"WHLM" žinių komanda laimėjo Pulicerio premiją už "Paskutinės Deiviso dvikovos" reportažą vakaro žiniose ir už po trijų savaičių parengtą pusės valandos dokumentinę juostą. Dokumetinis filmas vadinosi "Kelio darbai" ir tyrinėjo 784-ojo kelio pratęsimo būtinumą – ar jo nebuvimą. Filmas atskleidė, jog viena kelio statybų priežastis neturėjo nieko bendra su eismu, patogesniu susisiekimu ar kita panašia eismo praktika. Savivaldybė privalėjo nutiesti tiek mylių per metus, antraip būtų praradusi federalines lėšas, skirtas visų tarpvalstijinių kelių statyboms. Taigi miestas nusprendė statyti. Dokumentinis filmas taipgi atskleidė, jog savivaldybė tyliai bandė iškelti bylą Bartono Džordžo Deiviso našlei, siekiant atgauti kiek įmanoma daugiau pinigų. Po didelio protesto savivaldybė ieškinį atsiėmė.

Griuvėsių nuotraukos vis dar buvo siunčiamos "Associated Press" telegrafu, ir daugelis šalies laikraščių jas spausdino. Las Vege jauna mergina, ką tik pradėjusi studijuoti verslo mokykloje, pamatė nuotraukas per pietų pertrauką ir nualpo.

Nepaisant nuotraukų ir kalbų, kelio statyba vyko toliau ir buvo baigta po aštuoniolikos mėnesių, aplenkiant numatytą darbo grafiką. Iki to laiko žmonės jau spėjo užmiršti dokumetinį filmą "Kelio darbai", o miesto žinių komanda, įskaitant Pulicerio premijos laimėtoją Deividą Albertą, užsiėmė naujomis istorijomis ir žygiais. Tačiau kai kurie žmonės, žiūrėję originalų reportažą per vakaro žinias, niekada jo neužmiršo; jie neužmiršo netgi tada, kai faktai, supę šį reportažą, susiliejo jų galvose.

Šitas žinių reportažas parodė paprastą baltą priemiesčio namą su asfaltuotu įvažiavimo keliuku iš dešinės, vedančiu į vienvietį garažą. Gražus namelis, bet visiškai paprastas. Ne toks, į kurį pasuki galvą sekmadieninio pasivažinėjimo metu. Tačiau ekrane pasirodo išdaužtas priekinis langas. Du ginklai - šautuvas ir pistoletas, išskrenda pro jį ir nudrimba ant sniego. Sekundę matai juos išmetusią ranką su bevališkai, it skęstančio žmogaus į viršų iškeltais pirštais. Matai baltus dūmus, tirštėjančius aplink namą - paralyžiuojančias ar ašarines dujas. O tada plyksteli didžiulė oranžinė liepsna, ir namo sienos išsipučia į išorę it animaciniame filmuke. Pasigirsta milžiniškas sprogimas, ir filmavimo kamera sudreba tarsi iš siaubo. Periferiškai žiūrovas mato, kaip vienu smūgiu sugriūva garažas. Akimirką atrodo (ir sulėtintas judesys įrodo, jog akies įspūdis teisingas), kad namo stogas pasikelia nuo atbrailų it "Saturno" raketa. Tada visas namas pakyla į orą, pažerdamas žvyrą ir medienos atplaišas, ir vėl sudrimba ant žemės, panašus į tingiai ore besiplaikstančią anklodę, nuolaužoms su trenksmų bumpsint žemyn.

Stoja tyla.

Tada ekrane pasirodo šokiruotas, ašarotas Merės Deivis veidas; ji su siaubingu, apdujusiu sumišimu žvelgia į mikrofonų mišką, prikištą jai prie pat veido; ir mes vėl saugiai perkeliami prie žemiškų reikalų.

MARATONAS

Skiriama Džimui Bišopui,
Bertui Hatlenui ir Tedui Holmsui

Mano nuomone, Visatai stinga Gyvybingumo, Prasmės, Valios ir netgi Priešiškumo; tai tik didžiulė, negyva, nepamatuojama Garo mašina, abejingai judanti į priekį, ketindama sutraiškyti mane kaulelis po kaulelio. O, beribe, tamsioji atsiskyrėle Golgota ir Mirties Malūne! Kodėl gyvieji buvo ištremti čionai vieniši ir sąmoningi? Kodėl, jei Velnio nėra; nebent Velnias - jūsų Dievas?

Tomas Karlailas

Norėčiau padrąsinti visus amerikiečius vaikščioti
kuo įmanoma dažniau.
Tai ne tik sveika; tai malonu.

Džonas F. Kenedis (1962)

Siurblys neveikia,
Nes vandalai nusuko rankeną.

Bobas Dylanas

PIRMA DALIS

STARTAS

1

Pasakyk slaptažodį ir laimėk šimtą dolerių.
Džordžai, kas mūsų pirmieji dalyviai?
Džordžai?.. Kur tu, Džordžai?

Grošo Marksas
"Lažybos iš gyvenimo"

Tą rytą senas mėlynas "Fordas", panašus į mažą, nusususį, nusilakščiusį šunį, įsuko į saugomą stovėjimo aikštelę. Vienas iš sargybinių - bejausmis jaunuolis chaki spalvos uniforma ir Semo Braunio diržu - paprašė mėlynos plastmasinės identifikacinės kortelės. Berniukas, sėdintis ant galinės sėdynės, padavė ją motinai, o ši ištiesė kortelę sargybiniui. Šis nusinešė ją prie kompiuterinio terminalo, kuris atrodė toks svetimas ir nepritampąs prie kaimiškos ramybės. Terminalas prarijo kortelę, ir ekrane sužibo tokie duomenys:

GARETIS REIMONDAS DEIVISAS
1-ASIS PAUNELO KELIAS, MEINAS
ANDROSGOGINO APYGARDA
ID NUMERIS *49-801-89*
PRIIMTA

Sargybinis paspaudė kitą mygtuką, ir duomenys dingo, palikdami lygų, žalią ir tuščią ekraną. Jis pamojo jiems, leisdamas pravažiuoti.

- Ar jie negrąžina kortelės? - paklausė ponia Gareti. - Ar jie...
- Ne, mama, - ramiai atsakė Garetis.
- Man tai nepatinka, - sumurmėjo ji, įvažiuodama į tuščią aikštelę. Ji tai kartojo nuo tada, kai antrą valandą nakties jiedu išsiruošė į šią kelionę. Tiesą pasakius, ponia Gareti visąlaik dejavo.
- Nesijaudink, - apatiškai nuramino ją Garetis. Jis dairėsi aplinkui ir kovojo su jį užliejusiu laukimo ir baimės jausmu.

Garetis iššoko iš mašinos, varikliui nė nespėjus paskutinįsyk sukrenkšti. Tai buvo aukštas, puikiai sudėtas berniukas nublukusia kareiviška striuke, stovintis pavasarinėje aštuntos valandos ryto vėsumoje.

Jo motina taipgi buvo aukšta, bet per liekna. Jos krūtys beveik neegzistavo, akys tarsi išgąsdintos lakstė aplinkui, o veidas priminė invalidės. Geležies spalvos plaukai išsitaršė po segtukais, kurie iš tikrųjų turėjo prilaikyti šukuoseną. Suknelė kabojo ant kūno, nelyg pastaruoju metu ponia Gareti būtų numetusi labai daug svorio.

- Rėjau, - pasigirdo jos konspiracinis šnabždesys, kurio Garetis taip bijojo. - Rėjau, paklausyk...

Jis nulenkė galvą ir apsimetė kamšąs marškinius. Vienas iš sargybinių valgė "Crations" iš skardinės ir skaitė komiksų knygelę. Garetis nužvelgė valgantį ir skaitantį sargybinį ir kokį dešimttūkstantąjį kartą pagalvojo: Visa tai *tikra*. Pagaliau mintis ėmė jį gąsdinti.

- Dar yra laiko persigalvoti...

Baimė ir laukimas pradėjo graužti iš vidaus.

- Ne, nebėra laiko. Vakar buvo paskutinė diena atsitraukti.

Motina tęsė tuo pačiu nepakenčiamu konspiraciniu balsu:

- Jie suprastų, žinau, kad suprastų. Majoras...

- Majoras... - ištarė Garetis ir pastebėjo, kaip motina krūptelėjo. - Ir pati žinai, ką Majoras padarytų, mama.

Dar viena mašina baigė trumputį ritualą prie vartų ir sustojo aikštelėje. Iš jos išlipo tamsiaplaukis berniukas. Paskiau sekė ir tėvai. Akimirką visi trys sustingo drauge it sunerimę beisbolo žaidėjai. Jis kaip ir kiti berniukai turėjo lengvą kuprinę. Garetis iškart pagalvojo, jog galbūt pasielgė kvailai, palikdamas ją namie.

- Tu nepersigalvosi?

Kaltės jausmas virto susirūpinimu. Nors Rėjui Garečiui buvo tik šešiolika, jis jau puikiai išmanė apie kaltę. Motina jautėsi pernelyg išsekusi ir pavargusi, o galbūt pernelyg apimta senų nuoskaudų, kad įstengtų sustabdyti sūnaus beprotystę dar tik šiai dykstant - sustabdyti, kol varžantis Valstybės mechanizmas kartu su savo sargybiniais nepasiglemžė jo, kiekvieną dieną vis stipriau pririšdamas jos sūnų prie savojo bejausmiškumo. O vakar pagaliau dangtis su trenksmu nusileido.

Garetis uždėjo ranką motinai ant peties.

- Aš pats taip nusprendžiau, mama, o ne tu. Aš... - jis apsidairė. Niekas nekreipė į juos dėmesio. - Aš myliu tave, bet taip bus geriausia.

- Ne, - vos neverkdama paprieštaravo ji. - Rėjau, ne, jei tavo tėvas būtų čia, jis sustabdytų...

- Bet jo čia nėra, - šiurkščiai atrėžė Rėjus, tikėdamasis nuvyti motinos ašaras šalin... o jei jiems reikės ją plėšte atplėšti? Jis girdėjo, jog kartais taip atsitikdavo. Nuo šios minties Garetis net pašiurpo ir ėmė kalbėti švelnesniu balsu: - Palikime šią temą ramybėje, mama. Gerai?

Jis prisivertė nusišypsoti ir atsakė "Gerai" už motiną.

Jos smakras vis dar drebėjo, bet ji linktelėjo. Negerai, tačiau jau per vėlu. Niekas nieko jau nebepakeis.

Švelnus vėjelis žaidė pušyse. Dangus buvo visiškai žydras. Kelias driekėsi tiesiai prieš akis, o paprastas akmeninis stulpas žymėjo Jungtinių Valstijų ir Kanados sieną. Staiga Garečio laukimas tapo daug stipresnis už baimę, ir jis panoro kuo greičiau leistis į kelionę.

- Aš pati iškepiau. Tu juk gali juos pasiimti, tiesa? Juk jie ne per sunkūs, - motina ištiesė į foliją suvyniotą sausainių paketėlį.

- Aha.

Garetis paėmė sausainius ir nerangiai apkabino motiną, bandydamas suteikti tai, ko jai labai reikėjo. Tada pakštelėjo jai į skruostą. Jos oda atrodė panaši į seną šilką. Akimirką Garetis ir pats vos nepravirko, bet tuoj prisiminė besišypsantį, ūsuotą Majoro veidą ir atsitraukė, įsikišdamas sausainius į nutrintos striukės kišenę.

- Sudie, mama.

- Sudie, Rėjau. Būk geras berniukas.

Motina sustingo vietoje, ir Garečiui pasirodė, jog ji labai lengva: net rytinio vėjelio prisilietimai galėjo nupūsti ją atgal it nužydėjusios pienės pūkelį. Pagaliau motina įsėdo į mašiną ir užvedė variklį. Garetis liko stovėti, kur stovėjęs. Motina iškėlė ranką ir pamojavo. Ašaros ritosi jos skruostais - Garetis matė jas. Jis pamojavo ir sustingo vietoje, įrėmęs rankas į šonus, suvokdamas, koks puikus, drąsus ir vienišas turėtų atrodyti. Mašinai išvažiavus pro vartus, Garetį vėl užplūdo vienišumo jausmas, ir jis pasijuto tik šešiolikmetis vaikinas, paliktas nepažįstamoje vietoje.

Atsisuko į kelią. Tamsiaplaukis vaikinukas stebėjo, kaip išvažiuoja tėvai. Ant jo skruosto matėsi didžiulis randas. Garetis priėjo ir pasisveikino.

Tamsiaplaukis vaikinukas nužvelgė jį.

- Sveikas.

- Aš - Rėjus Garetis, - kvailai jausdamasis prisistatė Garetis.

- Aš - Piteris Makraisas.

- Ar pasirengęs?

Makraisas patraukė pečiais.

- Jaučiuosi suirzęs. O tai blogiausia.

Garetis linktelėjo.

Jiedu patraukė kelio ir akmeninio stulpo link. Už jų jau rikiavosi kitos mašinos. Staiga ėmė klykti moteris. Nesąmoningai Garetis ir Makraisas prigludo vienas prie kito, bet neatsigręžė atgal. Priešais plytėjo platus ir juodas kelias.

- Tokios sudėties paviršius įkais apie vidurdienį, - burbtelėjo Makraisas. - Aš eisiu kelkraščiu.

Garetis linktelėjo. Makraisas susimąstęs nužvelgė jį.

- Kiek tu sveri?

- Septyniasdešimt du.

- O aš septyniasdešimt penkis. Sako, kad sunkesni vaikinukai greičiau pavargsta, bet aš jaučiuosi gana geros formos.

Garečiui Piteris Makraisas atrodė dar geriau: tiesiog nuostabios formos. Jis nusistebėjo, kas taip pasakė, jog sunkesni vaikinukai greičiau pavargsta,

bet nusprendė to neklausti. Maratoną lydėjo apokrifai, talismanai ir legendos.

Makraisas atsisėdo šešėlyje šalia poros berniukų. Dar po akimirkos prie jų prisijungė ir Garetis. Atrodė, kad Makraisas jį visai pamiršo. Garetis žvilgtelėjo į savo laikrodį. Buvo penkios minutės po aštuonių. Liko laukti penkiasdešimt penkias minutes. Grįžo nekantrumas ir laukimas; Garečiui teko rimtai pasistengti, kad prisiverstų mėgautis sėdėjimu, kol dar gali, ir nuvyti jausmus šalin.

Visi berniukai sėdėjo grupėmis arba pavieniui; vienas berniukas užsikorė ant žemiausios pušies šakos ir dabar šlamštė kažką panašų į sumuštinį su drebučiais. Tai buvo džiūsna blondinas purpurinėmis kelnėmis ir mėlynais marškiniais po senu žaliu megztiniu skylėtomis alkūnėmis. Garetis ėmė spėlioti, ar sudžiūvėliai ištemps ilgiau, ar greitai išleis garą.

Berniukai, prie kurių prisėdo jiedu su Makraisu, kalbėjosi.

- Aš neskubėsiu, - pareiškė vienas iš jų. - Ir kamgi? Jei gausiu įspėjimą, na tai kas? Reikia tik prisitaikyti, ir tiek. Prisitaikymas - svarbiausias šio įvykio žodis. Nepamirškit, kada pirmąkart jį išgirdote.

Jis apsidairė ir pastebėjo Garetį su Makraisu.

- Dar pora avinėlių skerdyklai. Aš vardu Henkas Olsonas. Ėjimas - mano žaidimas, - berniukas išpyškino tai be jokios šypsenėlės.

Garetis pasakė savo vardą. Makraisas prisistatė, vis dar žvelgdamas į kelią.

- Aš - Artas Beikeris, - ramiai prabilo antras vaikinukas. Jis kalbėjo su nežymiu pietietišku akcentu. Visi keturi paspaudė vienas kitam ranką.

Po tylos minutės vėl prašneko Makraisas.

- Baugu, ar ne?

Visi linktelėjo, išskyrus Henką Olsoną, kuris patraukė pečiais ir išsišiepė. Garetis stebėjo, kaip berniukas pušyje baigia savo sumuštinį, suglamžo popierėlį, į kurį tasai buvo suvyniotas, ir numeta ant kelkraščio. Jis greitai išleis garą, - nusprendė Garetis ir pasijuto šiek tiek geriau.

- Matote tą vietą visai prie pat skiriamojo stulpo? - staiga paklausė Olsonas.

Visi sužiuro ton pusėn. Vėjelis judino šešėlius ant kelio. Garetis nežinojo, ar ką nors išvydo.

- Tai nuo užpraeitų metų Maratono, - su rūškanu pasitenkinimu paaiškino Olsonas. - Vaikis taip išsigando, kad devintą valandą prišalo savo vietoje.

Visi tyliai apmąstė šią siaubingą situaciją.

- Nesugebėjo pajudėti. Jis gavo tris įspėjimus, o 9:02 užsidirbo bilietą. Va ten, prie startinio stulpo.

Garetis pagalvojo, ar tik jo paties kojos neprišals vietoje. Ko gero, ne, tačiau nesužinosi, kol neateis laikas. Siaubinga mintis. Kažin kodėl Henkas Olsonas norėjo priminti tokį siaubingą dalyką?

Staiga Artas Beikeris išsitiesino.

- Jis atvažiuoja.

Pilkai rudas džipas privažiavo prie akmeninio stulpo ir sustojo. Jam iš paskos sekė keistas automobilis su vikšrais, judantis daug lėčiau už pirmąjį.

Ant šio visureigio priekio ir gale buvo pritvirtintos žaislo dydžio radarinės lėkštės. Du kareiviai sėdėjo ant visureigio viršaus. Kai pažvelgė į juos, Garečiui net šiurpas per nugarą nuėjo. Su savimi kareiviai turėjo didelio kalibro karabinus.

Kai kurie berniukai atsistojo, bet Garetis liko sėdėti. Taipgi ir Olsonas su Beikeriu, na, o Makraisas, metęs vienintelį žvilgsnį į mašinas, vėl nugrimzdo į savo mintis. Smulkutis berniūkštis pušyje tingiai mataravo kojomis.

Majoras išlipo iš džipo. Tai buvo aukštas, tiesus vyras stipriai įdegusiu veidu, kuris puikiai derėjo prie chaki spalvos uniformos. Pistoletas kabėjo pritvirtintas prie Semo Braunio diržo, o ant nosies pūpsojo veidrodiniai akiniai nuo saulės. Buvo kalbama, jog Majoro akys labai jautriai reaguoja į šviesą, todėl viešumoje jo niekas nematė be akinių nuo saulės.

- Sėskit, berniukai, - tarė jis. - Nepamirškite 13-o patarimo.

13-as patarimas bylojo: “Kiek įmanoma daugiau tausokite energiją”.

Stovintieji atsisėdo. Garetis vėl dirstelėjo į laikrodį: 8:16. Jis nusprendė, jog jo laikrodis viena minute skuba. Majoras visada pasirodydavo laiku. Garetis nusprendė atsukti laikrodį, bet tuoj pat pamiršo.

- Aš nežadu sakyti kalbos, - tęsė Majoras, perverdamas visus tuščiais lęšiais, kurie dengė jo akis. - Aš sveikinu nugalėtoją, kuriuo taps vienas iš jūsų, ir pripažįstu pralaimėjusiųjų drąsą.

Jis pasisuko į džipą. Stojo tyla. Garetis giliai įkvėpė pavasarinio oro. Greitai sušils - gera diena ėjimui.

Majoras vėl atsigręžė į juos. Jis laikė popieriaus lapą.

- Kai išgirsite savo vardą, išeikite į priekį ir pasiimkite savo numerį. Tada grįškite į savo vietą, kol ateis laikas pradėti Maratoną. Prašau. Laikykitės šios tvarkos.

- Dabar jūs armijoj, - išsišiepęs sušnibždėjo Olsonas, tačiau Garetis nekreipė į jį dėmesio.

Tiesiog negalėjai nesižavėti Majoru. Garečio tėvas, kol Būrys jo neišsivedė, mėgo vadinti Majorą rečiausia ir pavojingiausia pabaisa, kokia kada nors radosi tautoje, bei visuomenės remiamu sociopatu. Tačiau pats Garetis niekada nebuvo matęs Majoro gyvo.

- Aronsonas.

Nedidukas stambokas kaimietukas saulės nudegintu kaklu iškėblino į priekį, aiškiai išgąsdintas Majoro artumo, ir pasiėmė didelį plastmasinį numerį 1. Jis prisilipdė jį prie marškinių, ir Majoras patapšnojo jam per nugarą.

- Abraomas.

Tai buvo aukštas vaikinukas rausvais plaukais, dėvintis džinsus ir sportinius marškinėlius. Jo striukė, mokykliniu stiliumi aprišta aplink klubus, mataravo palei kelius. Olsonas sukikeno.

- Beikeris, Arturas.

- Tai aš, - ištarė Beikeris ir atsistojo. Jis ėjo apsimestinai lengvabūdiškai ir sunervino Garetį. Beikeris greitai nepasiduos ir neišleis garo.

Beikeris grįžo, prispaudęs trečią numerį prie dešinės marškinių krūtinės pusės.

- Ar jis tau ką nors sakė? - paklausė Garetis.

- Jis paklausė, ar namie jau prasidėjo karščiai, - droviai prisipažino Beikeris. - Aha, jis... Majoras kreipėsi į mane.

- Ne tokie karščiai, kokie prasidės čia, - sukikeno Olsonas.

- Beikeris, Džeimsas, - pašaukė Majoras.

Tai tęsėsi iki 8:40, ir nė vienas nepersigalvojo. Stovėjimo aikštelėje pasigirdo variklių ūžesys, ir daugybė mašinų pajudėjo iš savo vietų: berniukai iš atsarginio sąrašo galėjo keliauti namo ir stebtėti Maratoną per televizorių. O jį jau rodo, - pamanė Garetis, - tikrai rodo.

Kai atėjo jo eilė, Majoras įteikė Garečiui 47-ą numerį ir palinkėjo sėkmės. Iš arti nuo Majoro sklido vyriškumo ir nenugalimumo kvapas. Garetis vos susilaikė nepalietęs vyriškio kojos, kad įsitikintų, jog šis tikras. Piteris Makraisas buvo 61-as. Henkas Olsonas - 70-as. Jis su Majoru pasiliko ilgiau negu kiti. Majoras nusijuokė po Olsono žodžių ir patapšnojo jam per nugarą.

- Pasakiau, kad pasiruoštų po ranka apvalią sumelę, - sugrįžęs papasakojo Olsonas. - O jis man liepė užkurti visiems pirtį. Pasakė, jog jam patinka žiūrėti, kai kas nors linksminasi. “Užkurk jiems pirtį”, - tarė jis.

- Neblogai, - burbtelėjo Makraisas ir mirktelėjo Garečiui.

Šis nesuprato, ką Makraisas norėjo pasakyti tuo savo mirktelėjimu. Nejau šaipėsi iš Olsono?

Smulkutis berniukas, sėdėjęs medyje, buvo vardu Stebinsas. Jis pasiėmė numerį nuleidęs galvą, neprataręs Majorui nė žodžio, ir grįžęs atsisėdo po medžiu. Šis berniukas kažkodėl žavėjo Garetį.

Šimtuoju numeriu buvo drūtas raudonplaukis vaikinukas, vardu Zakas. Jis gavo savo numerį, o tada visi susėdo ir ėmė laukti, kas bus toliau.

Trys kareiviai iš visureigio išdalijo plačius diržus su užsegamomis kišenėmis, kuriose buvo didelės energinės vertės koncentruotos pastos tūbelės. Kiti kareiviai atnešė gertuves. Vaikinai apsijuosė diržus ir įsikišo gertuves. Olsonas nusmaukė diržą ant klubų it vesternų herojus, susirado “Waifa” šokoladuką ir ėmė valgyti.

- Neblogai, - išsišiepęs pranešė jis.

Olsonas gurkštelėjo iš gertuvės, nuplaudamas šokolado skonį, ir Garetis nusistebėjo, ar Olsonas tik maivosi, ar žino tai, ko pats Garetis - ne.

Majoras atidžiai nužvelgė juos visus. Garečio laikrodis rodė 8:56 - ir kaip taip greit prabėgo laikas? Skrandis skaudžiai susitraukė.

- Gerai, vyručiai, prašau išsirikiuoti eilėmis po dešimt. Nėra jokios specialios tvarkos. Galite pasilikti su draugais, jei norite.

Garetis atsistojo. Jis jautėsi suparalyžiuotas ir nerealus, tarytum kūnas priklausytų kažkam kitam.

- Na štai, prasideda, - šalia jo prabilo Makraisas. - Sėkmės visiems.

- Ir tau sėkmės, - nustebęs atsakė Garetis.

- Vertėjo man pasitikrinti savo sumautą galvą, - sumurmėjo Makraisas. Staiga jis išbalo, suprakaitavo ir nebeatrodė toks tvirtas kaip anksčiau. Makraisas bandė nusišypsoti, bet veltui. Randas iššoko ant skruosto lyg punktyrinė linija.

Stebinsas atsistojo ir nukėblino į paskutinę gretą kvadrato, kurį į plotį ir į ilgį sudarė eilės po dešimtį vaikinų. Olsonas, Beikeris, Makraisas ir Garetis stovėjo trečioje eilėje. Garečio burna išdžiūvo. Jis pagalvojo, ar nereikėtų išgerti gurkšnį vandens, ir nusprendė, kad ne. Garetis dar niekad taip nesijaudino dėl savo kojų. Jis spėliojo, ar jo kojos neprišals vietoje, ir ar jis neužsidirbs bilieto prie starto linijos. Ar Stebinsas greitai pavargs – Stebinsas su savo sumuštiniu su drebučiais ir purpurinėmis kelnėmis? Ar *jis* bus nurašytas pirmas? Ir koks tai bus jausmas, jei...

Laikrodis rodė 8:59.

Majoras stebėjo savo kišeninį nerūdijančio plieno chronometrą. Jis iš lėto pakėlė pirštus, ir visa įtampa pakibo ant jo rankos. Šimto berniukų žvilgsnis sustingo ties ja. Tyla tapo nepakeliama ir begalinė. Tyla tapo viskuo.

Garečio laikrodis rodė 9:00, tačiau pakelta ranka nenusileido.

Padaryk tai! Kodėl jis to *nepadaro*?

Garetis vos laikėsi nesurikęs.

Tada prisiminė, kad jo laikrodis skubėjo viena minute - jis galėjo nusistatyti laikrodį pagal Majoro, bet užmiršo.

Majoras nuleido ranką.

- Sėkmės visiems, - palinkėjo jis, tačiau veidas liko bejausmis, o akis slėpė veidrodiniai akiniai nuo saulės.

Visiškai nesistumdydami berniukai tvarkingai pajudėjo pirmyn.

Garetis ėjo kartu su jais. Jis nesustingo. Niekas nesustingo. Jo kojos pražingsniavo pro akmeninį stulpą kartu su Makraisu iš kairės ir Olsonu iš dešinės. Žingsniai skambėjo labai garsiai.

Viskas, viskas, *viskas*.

Staiga Garetis beprotiškai panoro sustoti ir sužinoti, ar iš tikrųjų bus taip, kaip bylojo taisyklės. Pasipiktinęs ir truputį pabūgęs, jis atmetė šią mintį.

Jis išėjo iš šešėlio į saulę, šiltą pavasario saulutę. Buvo gera. Garetis atsipalaidavo, susikišo rankas į kišenes ir pasistengė neatsilikti nuo Makraiso. Grupė ėmė skirstytis, kiekvienam vaikinui pasirenkant savo ėjimo tempą ir greitį. Visureigis slinko kelio pakraščiu, keldamas dulkių debesėlius. Mažučiai radarai nuolatos sukiojosi, tobulame kompiuteryje fiksuodami kiekvieno dalyvio greitį. Žemutinė greičio riba buvo lygiai keturios mylios per valandą.

- Įspėjimas! Įspėjimas 88-am!

Garetis nustebęs atsigręžė. Stebinsas. Stebinsas buvo 88-as. Staiga Garetis ėmė neabejoti, kad Stebinsas užsidirbs bilietą čia, kol dar matosi starto stulpas.

- Sumanu, - tarė Olsonas.

- Ką? - paklausė Garetis. Reikėjo pasistengti, kad liežuvis sukrutėtų.

- Vaikinukas gauna įspėjimą, kol dar kupinas jėgų, ir taip sužino, kokia yra greičio riba. Tokio įspėjimo lengva atsikratyti - jei valandą eini be įspėjimų, atsikratai vieno senojo. Pats žinai.

- Aišku, žinau, - atrėžė Garetis.

Tai buvo parašyta taisyklėse. Galėjai gauti tris įspėjimus. Jei ketvirtą kartą tavo greitis nukrisdavo žemiau keturių mylių per valandą ribos, tu... na, tu

pasitraukdavai iš Maratono. Tačiau jei turėdavai tris įspėjimus ir sugebėdavai pražingsniuoti dar tris valandas, vėl tapdavai švarus.

- Dabar jis tai žino, - tęsė Olsonas. - O 10:02 jis vėl bus švarus.

Garetis žingsniavo gana greitai. Jo nuotaika buvo puiki. Starto stulpas dingo iš akių, kai jie užlipo ant kalvos ir ėmė leistis į ilgą, pušimis apaugusį slėnį. Dešinėje ir kairėje matėsi šviežiai suarti stačiakampiai laukai.

- Man sakė, kad čia auginamos bulvės,- prabilo Makraisas.

- Geriausios pasaulyje, - automatiškai atšovė Garetis.

- Ar tu iš Meino? - pasiteiravo Beikeris.

- Aha, iš pietinio.

Garetis pažvelgė į priekį. Keli berniukai atsiskyrė nuo pagrindinės grupės, eidami maždaug šešių valandų per valandą greičiu. Du iš jų vilkėjo vienodas odines striukes su ereliais ant nugarų. Norėjosi paskubėti, tačiau Garetis atsisakė šios minties. "Kiek įmanoma daugiau tausokite energiją" - 13-as patarimas.

- Ar kelias eina ir pro tavo gimtąjį miestą? - paklausė Makraisas.

- Apie septynias mylias į šoną nuo jo. Tikriausiai mano mama ir mano mergina ateis manęs pažiūrėti, - jis nutilo ir nedrąsiai pridūrė: - Žinoma, jei vis dar būsiu kelyje.

- Net ir dvidešimt penki nebus iškritę, kai pasieksime valstijos pietus, - įsikišo Olsonas.

Visi nutilo. Garetis žinojo, kad tai netiesa, ir manė, jog Olsonas irgi tai žino.

Dar du berniukai gavo įspėjimus, ir nepaisant Olsono žodžių Garečio širdis sudrebėjo abu kartus. Jis pasitikrino, ar tai ne Stebinsas. Šis vis dar sliūkino gale, šlamšdamas kitą sumuštinį su drebučiais. Iš nuplyšusio žalio megztinio kišenės kyšojo dar vienas toks sumuštinis. Garetis nusistebėjo, ar juos sutepė Stebinso motina, ir prisiminė sausainius, kuriuos įdavė jo paties mama - tiesiog įspraudė, tarytum nuvydama pikčiausias dvasias šalin.

- Kodėl jie neleidžia žmonėms stebėti Maratono starto? - paklausė Garetis.

- Tai trukdo dalyviams susikaupti, - atsakė aštrus balsas.

Garetis pasuko galvą. Tai buvo nedidukas, tamsus, įsitempęs vaikinukas su 5-u numeriu, priklijuotu prie striukės apykaklės. Garetis negalėjo prisiminti jo vardo.

- Susikaupti? - perklausė jis.

- Taip, - vaikinukas neatsiliko nuo Garečio. - Majoras minėjo, jog Maratono pradžioje labai svarbu susikaupti ir išlikti ramiam, - jis prispaudė savo nykštį prie labai smailos nosies. Ten pūpsojo didžiulis raudonas spuogas. - Aš sutinku. Vėliau tebūnie jaudinimasis, žmonių minios ir televizija. O kol kas mes visi turime susikoncentruoti, - jis dėbtelėjo į Garetį savo tamsiai rudomis akimis ir pakartojo: - Susikoncentruoti.

- Aš susikoncentravęs kilnoju tik savo pėdas, - atkirto Olsonas.

5-as numeris atrodė įsižeidęs.

- Reikia susikoncentruoti ties savimi. Reikia turėti Planą. Beje, aš vardu Garis Barkovičius. Gyvenu Vašingtone, Kolumbijos apygardoje.

- Aš vardu Džonas Karteris, - tėškė Olsonas. - Gyvenu Basume, Marse.
Barkovičius paniekinamai perkreipė lūpas ir atsiliko.
- Turbūt kiekvienas laikrodis turi savo gegutę, - atsiduso Olsonas.
Tačiau Garečiui pasirodė, jog Barkovičius mąstė gana aiškiai – bent jau kol po penkių minučių vienas iš sargybinių nepašaukė:
- Įspėjimas! Įspėjimas 5-am!
- Akmenukas įkrito man į batą, - irzliai paaiškino Barkovičius.
Kareivis neatsakė. Jis nušoko nuo visureigio ir sustingo ant priešingo kelkraščio nei Barkovičius. Rankoje jis laikė nerūdijančio plieno chronometrą, tokį pat kaip ir Majoras. Barkovičius visai sustojo ir nusiavęs batą iškratė iš jo mažą akmenuką. Visas įsitempęs, išblyškusiu, suprakaitavusiu veidu jis nekreipė dėmesio, kai kareivis išrėkė:
- Antras įspėjimas 5-am!
Barkovičius tik stropiai pasitaisė kojinę.
- O, varge, - sudejavo Olsonas. Dabar jie atbulomis ėjo į priekį.
Stebinsas, vis dar žingsniuojantis pačiame gale, praėjo pro Barkovičių, net nepažvelgdamas į jį. Barkovičius liko vienas ir rišosi batą truputį į dešinę nuo baltos linijos.
- Trečias įspėjimas 5-am. Paskutinis įspėjimas.
Garetis pajuto lipnų gleivių kamuolį skrandyje. Nenorėjo žiūrėti, bet negalėjo nusigręžti. Netaupė energijos, eidamas atbulomis, tačiau nevaliojo elgtis kitaip. Garetis netgi jautė, kaip tirpsta paskutinės Barkovičiaus sekundės.
- O, Dieve, - vėl sudejavo Olsonas. - Tas smirdžius tuoj užsidirbs bilietą.
Tačiau Barkovičius atsistojo. Nusibraukė kelio dulkes nuo kelnių ir, paskubom prisivijęs grupę, ėmė žingsniuoti savo pasirinktu tempu. Praėjo pro Stebinsą, kuris ir vėl net nedirstelėjo į jį, ir priartėjo prie Olsono.
Barkovičius išsišiepė spindinčiomis rudomis akimis.
- Matei? Aš ką tik pailsėjau. Tai įėjo į mano Planą.
- Galbūt tu taip manai, - pakeltu tonu atrėžė Olsonas. - O man atrodo, kad tu ką tik gavai tris įspėjimus. Už menką pusantros minutės malonumą tau reikės eiti tris... sušiktas... *valandas*. Ir kodėl, po velnių, tau reikėjo ilsėtis? Dėl Dievo meilės, juk mes tik pradėjome žaidimą!
Barkovičius atrodė įsižeidęs. Jis tiesiog spigino akis į Olsoną.
- Dar pažiūrėsim, kas pirmas užsidirbs bilietą - tu ar aš. Viskas įeina į mano Planą.
- Tavo Planas ir tai, kas išlenda iš mano subinės, atrodo panašūs kaip du vandens lašai, - drėbė Olsonas, ir Beikeris sukikeno.
Suprunkštęs Barkovičius aplenkė juos.
Olsonas neatsispyrė nesušukęs:
- Tik nesuklupk, drauguži. Jie daugiau tavęs nebeperspės. Jie tik...
Barkovičius neatsisuko, ir Olsonas pasišlykštėjęs nutilo.
Pusę dešimtos pagal Garečio laikrodį (jis vis dėlto nepersuko vienos minutės atgal) Majoro džipas užkopė į kalvą, nuo kurios jie dabar leidosi. Privažiavo prie jų priešingu kelkraščiu nei visureigis ir pridėjo garsiakalbį prie lūpų.

- Man malonu pranešti, kad jūs baigėte pirmą savo kelionės mylią, berniukai. Taip pat norėčiau jums pranešti, jog ilgiausias atstumas, kurį kartu nuėjo visi Maratono dalyviai, yra septynios ir trys ketvirčiai mylios. Tikiuosi, pasieksite naują rekordą.

Džipas nuskriejo pirmyn. Olsonas apsvarstė šias naujienas su bauginančia nuostaba. Nepasiekė net aštuonių mylių, - pamanė Garetis. Jis niekada nebūtų apie tiek net pagalvojęs. Garetis tikėjo, jog niekas - netgi Stebinsas - neužsidirbs bilieto bent jau iki pavakarių. Jis prisiminė Barkovičių. Šiam tereikėjo per pastarąją valandą bent kartą sumažinti greitį.

- Rėjau? - prabilo Artas Beikeris. Jis nusivilko švarką ir persimetė per vieną ranką. - Ar yra kokia nors ypatinga priežastis, kodėl tu panorai dalyvauti Maratone?

Garetis nusisegė gertuvę ir gurkštelėjo vandens. Jis buvo vėsus ir skanus bei paliko drėgnas juosteles ant viršutinės lūpos, kurias Garetis greitai nulaižė. Buvo gera šitaip jaustis.

- Aš nežinau, - atvirai prisipažino jis.

- Aš - taip pat, - Beikeris minutėlę susimąstė. - Ar užsiiminėjai ėjimu? Mokykloje?

- Ne.

- Aš - taip pat. Bet, manau, tai nesvarbu, tiesa? Tik ne dabar.

- Tik ne dabar.

Pokalbis nutrūko. Praėjo pro mažą kaimelį su parduotuve ir benzino kolonėle. Du senukai sėdėjo ant šezlongų šalia kolonėlės ir stebėjo juos aptrauktomis, reptiliškomis senių akimis. Ant parduotuvės laiptų jauna moteris laikė sūnų ant rankų, kad šis galėtų pamatyti ėjikus. Pora vyresnių vaikiščių (kokių dvylikos metų, - pamanė Garetis) godžiai nulydėjo juos akimis.

Keletas berniukų ėmė spėlioti, kiek jie jau nužingsniavo. Atsklido gandas, kad pasirodė ir antras visureigis, turintis prižiūrėti pustuzinį avangarde atsidūrusių berniukų... jų jau visai nebesimatė. Kažkas pasakė, jog jie eina septynių mylių per valandą greičiu. Kitas paprieštaravo, jog dešimties. Dar kažkas patikimai prasitarė, jog pirmaujantis vaikinukas pavargo ir gavo du įspėjimus. Garetis tik nusistebėjo, kodėl jie jo nepasiveja, jei tai tiesa.

Olsonas baigė valgyti "Waifa" šokoladuką, kurį pradėjo dar prie starto linijos, ir atsigėrė vandens. Kiti berniukai irgi valgė, tačiau Garetis nusprendė palaukti, kol iš tikrųjų išalks. Jis girdėjo, jog tie koncentratai visai skanūs. Tokius gaudavo į kosmosą skrendantys astronautai.

Po dešimtos valandos jie praėjo pro rodyklę su užrašu: "LAIMSTOUNAS 10 ML". Garetis prisiminė Maratoną, kurį jam leido pažiūrėti tėvas. Jie nuvažiavo į Fryportą ir iš ten stebėjo dalyvius. Motina vyko kartu. Ėjikai buvo pavargę, tuščiomis akimis ir beveik nepastebintys linksmų padrąsinimų, mojuojančių vėliavėlių bei nuolatinių "valio" šūksnių, žmonėms skatinant savo numylėtinius bei tuos, už kuriuos statė lažybose. Vėliau tą dieną tėvas paaiškino jam, kad žmonės išsirikiavo keliuose nuo paties Bengoro. Šalies

šiaurėje nebuvo taip įdomu, be to, ir kelias buvo griežtai blokuojamas: galbūt todėl, kad dalyviai galėtų susikaupti ir išlikti ramūs, kaip sakė Barkovičius. Tačiau, laikui bėgant, vaizdas, be abejo, gerėjo.

Kai tais metais ėjikai žingsniavo per Fryportą, jie ėjo jau septyniasdešimt antrą valandą. Tada Garečiui tebuvo dešimt, ir jį žavėjo viskas. Kol berniukams iki miesto buvo likusios penkios mylios, Majoras pasakė miniai kalbą. Jis pradėjo nuo Varžybų, perėjo prie Patriotizmo ir baigė kažkokiu Bendruoju Nacionaliniu Produktu - Garetis juokėsi iš to, kadangi "produktas" jam asociavosi su kažkuo šlykščiu, panašiu į baubą. Jis suvalgė šešis dešrainius, o kai pagaliau išvydo Maratono dalyvius, privarė į kelnes.

Vienas berniukas rėkė. Garetis puikiai tai prisiminė. Su kiekvienu pėdos padėjimu jis šaukė: "Aš nebegaliu. AŠ NEBEGALIU. Aš nebegaliu. AŠ NEBEGALIU", - tačiau vis tiek slinko į priekį. Jie visi slinko į priekį, ir greitai paskutinis iš jų dingo visiems žiūrovams iš akių. Garetis truputį nuliūdo, kad nei vienas iš jų neužsidirbo bilieto. Jų šeima daugiau nebevažiavo žiūrėti Maratono. Vėliau tą vakarą Garetis girdėjo, kaip tėvas šaukė kažkam į telefono ragelį, kaip tais atvejais, kai būdavo girtas ar diskutuodavo apie politiką, o jo motina tuo pačiu konspiraciniu šnabždesiu maldavo jį liautis, kol dar kas nors neišgirdo.

Garetis dar gurkštelėjo vandens ir pagalvojo, kaip sekasi Barkovičiui. Jie ėjo pro namus. Šeimos sėdėjo ant priekinių pievelių, šypsojosi, mojo ir gėrė kokakolą.

- Gareti, - prabilo Makraisas. - O, Dieve, žiūrėk, ką turi.

Graži šešiolikmetė mergaitė balta palaidinuke ir raudonais šortais laikė užrašą: "PIRMYN-PIRMYN-GARETI, 47-AS NUMERI. Mes mylime tave, Rėjau, Meino numylėtini".

Garečiui sudrebėjo širdis. Staiga jis neabejojo, jog laimės. Nepažįstama mergina tai įrodė.

Olsonas sušvilpė ir ėmė kilnoti smilių iš lengvai sugniaužto kumščio. Garečiui pasirodė, jog šis gestas labai nesveikas.

Velniop 13-ą patarimą. Garetis pribėgo prie kelkraščio. Mergaitė pastebėjo jo numerį ir suriko. Ji apkabino jį ir stipriai pabučiavo. Staiga Garetis maloniai susijaudino. Jis aistringai pabučiavo merginą. Ši dukart delikačiai įkišo liežuvį jam į burną. Beveik nesąmoningai Garetis uždėjo ranką merginai ant užpakaliuko ir švelniai suspaudė.

- Įspėjimas! Įspėjimas 47-am!

Garetis atšlijo ir nusišypsojo.

- Ačiū.

- O... o... o, *nėr už ką*!

Jos akys švytėjo.

Garetis dar norėjo ką nors pasakyti, tačiau išvydo kareivį, jau veriantį burną įspėti jį antrą kartą. Garetis grįžo į savo vietą truputį uždusęs, bet šypsodamasis. Tačiau vis tiek jautėsi kaltas, pažeidęs 13-ą patarimą.

Olsonas taip pat šypsojosi.

- Dėl to būčiau pasiryžęs gauti ir visus tris įspėjimus.

Garetis neatsakė, tačiau vis tiek apsisuko ir pamojavo merginai. Kai ji dingo iš akių, jis nusigręžė ir paspartino žingsnį. Dar valanda, ir jo įspėjimo neliks. Reikės pasistengti, kad negautų kito. Tačiau Garetis jautėsi puikiai ir tvirtai. Jautėsi, tarytum galėtų nužingsniuoti net iki Floridos. Jis dar labiau paspartino žingsnį.

- Rėjau, - Makraisas vis dar šypsojosi. - Ko taip skubi?

Teisingai. 6-as patarimas: “Neskubėk ir būsi pirmas”.

- Ačiū.

Makraisas ir toliau šypsojosi.

- Per daug man nedėkok. Aš irgi ruošiuos laimėti.

Garetis nesupratęs dėbtelėjo į jį.

- Noriu pasakyti, kad nereikia pradėti vaidinti tris muškietininkus. Tu man patinki, be to, akivaizdu, jog esi tikras merginų numylėtinis. Tačiau jei pargriūsi, aš tavęs nekelsiu.

- Aha, - Garetis šyptelėjo, bet pernelyg vangiai.

- Antra vertus, - švelniai įsiterpė Beikeris, - mes visi čia, tai kodėl negalėtume palinksminti vienas kitą?

Makraisas išsišiepė.

- Ir kodėl gi ne?

Jie priėjo įkalnę ir sulaikė kvėpavimą. Pusiaukelėje į kalvą Garetis nusivilko striukę ir persimetė per petį. Dar po kelių akimirkų jie praėjo pro kažkieno ant kelio numestą megztinį. Kažkam, - pamanė Garetis, - jo labai prireiks šią naktį. Priešaky du pirmaujantys ėjikai jau leidosi nuo kalvos.

Garetis susitelkė ties pėdų kilnojimu. Jis vis dar jautėsi puikiai. Jautėsi stiprus.

2

Štai ir gavai pinigus, Elena, ir
gali juos pasilikti. Jei tik, žinoma,
nenori iškeisti jų į tai, kas slypi už užuolaidos.

Montij Holas
"Sudarykime sandėrį"

- Aš - Harknesas. 49-as numeris. O tu - Garetis, 47-as numeris. Teisingai?

Garetis žvilgtelėjo į Harknesą, kuris nešiojo akinius ir buvo apsikirpęs ežiuku. Jo veidas atrodė išraudęs ir suprakaitavęs.

- Teisingai.

Harknesas turėjo užrašų knygelę, į kurią įrašė Garečio pavardę ir numerį. Jam einant, rašysena tapo keista ir vingiuota, šokinėjanti aukštyn ir žemyn. Harknesas atsimušė į vaikiną, vardu Kolis Parkeris, ir šis aprėkė jį, kad žiūrėtų, kur, po velnių, einąs. Garetis vos sulaikė šypsenėlę.

- Aš užsirašinėju visų vardus ir numerius, - paaiškino Harknesas.

Kai jis pažvelgė aukštyn, ant akinių stiklų sužibo rytmečio saulė, ir Garetis prisimerkė, norėdamas išvysti Harkneso veidą. Buvo 10:30, iki Laimstouno liko 8 mylios, ir jiems reikėjo nupėdinti tik 1,75 mylios, kad sumuštų didžiausio kartu visų dalyvių nueito atstumo rekordą.

- Tikriausiai jus stebina, kodėl užsirašinėju kiekvieno pavardę ir numerį, - tęsė Harknesas.

- Tu išvien su Būriu, - per petį mestelėjo Olsonas.

- Ne, žadu parašyti knygą, - maloniai atsakė Harknesas. - Kai visa tai baigsis, aš parašysiu knygą.

Garetis išsišiepė.

- Nori pasakyti, kad laimėjęs parašysi knygą?

Harknesas patraukė pečiais.

- Taip, tikriausiai. Bet tik pamanykit: knyga apie Maratoną, parašyta paties dalyvio, paverstų mane tikru turtuoliu.

Makraisas nusikvatojo.

- Jei laimėsi, ir be knygos tapsi turtuoliu, argi ne?

Harknesas susiraukė.

- Na... ko gero, taip. Tačiau vis tiek išeitų labai įdomi knyga.

Visi žingsniavo toliau, o Harknesas tęsė savo vardų ir numerių sąrašą. Daugelis noriai prisistatydavo, pokštaudami apie puikiąją knygą.

Jie praėjo šešias mylias. Ėjikus pasiekė gandas, kad nebus problemų sumušti rekordą. Garetis trumpai susimąstė: ir kodėl jiems reikėtų sumušinėti rekordą? Kuo greičiau dalyviai atsisijos, tuo mažiau likusiems reikės kentėti. Jis nusprendė, jog tai tik išdidumo klausimas. Taipgi atskriejo gandas, kad oro prognozė popiet žada lietų su perkūnija: matyt, kažkas turėjo tranzistorių. Jei tai tiesa, bus blogai. Ankstyvieji gegužės lietūs su perkūnija - ne patys šilčiausi.

Jie tęsė savo kelionę.

Makraisas ėjo užtikrintai, pakėlęs galvą, nežymiai mojuodamas rankomis. Jis pabandė žingsniuoti kelkraščiu, tačiau ėmęs klimpti į birų smėlį, pasidavė. Jo neįspėjo, o jei kuprinė ir kėlė jam rūpesčių ar susierzinimą, tai Makraisas to neparodė. Jo akys visą laiką ieškojo horizonto. Kai jie praeidavo pro žmonių būrelius, Makraisas pamojuodavo jiems ir nusišypsodavo savo plonalūpe šypsena. Jis visai neatrodė pavargęs.

Beikeris judėjo į priekį, vilkdamas per kelius sulenktas kojas. Jis tingiai mosavo švarku, šypsojosi žmonėms ir kartais imdavo garsiai švilpauti kokią nors melodiją. Garečiui jis atrodė panašus į žmogų, galintį žingsniuoti visą amžinybę.

Olsonas tiek daug nebepostringavo, tik reguliariai vikriai sulenkdavo vieną kelį. Kiekviênąkart Garetis išgirsdavo trakštelint sąnarį. Regis, Olsonas ėmė po truputį stabarėti, pradėdamas rodyti šešių mylių ėjimo rezultatus. Garetis nusprendė, jog viena Olsono gertuvė jau bemaž tuščia. Taigi greitai jam teks sustoti nusišlapinti.

Barkovičius ir toliau žingsniavo, tai aplenkdamas pagrindinę grupę, lyg norėdamas prisivyti pirmaujančius ėjikus, tai susilygindamas su gale besi-

velkančiu Stebinsu. Jis atsikratė vieno iš trijų įspėjimų ir po penkių minučių vėl jį susigrąžino. Garetis nusprendė, jog tikriausiai Barkovičiui patinka svyruoti ant ribos.

Stebinsas tęsė savo vienišą kelionę. Garetis nematė jo kalbant su kitais. Įdomu, ar Stebinsas tik jautėsi vienišas, ar buvo pavargęs? Garetis vis dar manė, kad Stebinsas greitai išleis garą, - galbūt pats pirmas, - nors ir nežinojo kodėl. Stebinsas nusivilko seną žalią megztinį ir dabar rankoje nešėsi sumuštinį su drebučiais. Visiškai nesidairė, o veidas buvo panašus į kaukę.

Jie judėjo į priekį.

Kelias kirto kitą magistralę, todėl policininkai sustabdė eismą, leisdami ėjikams praeiti. Policininkai atidavė pagarbą kiekvienam Maratono dalyviui, ir pora berniukų, pasinaudodami savo neliečiamumo teise, parodė jiems nosis. Garetis nepateisino to. Jis nusišypsojo ir linktelėjo policininkams, spėliodamas, ar jie laiko juos bepročiais.

Mašinos pyptelėjo, ir staiga kažkokia moteris sušuko savo sūnui. Ji sustojo kelkraštyje, ko gero, norėdama įsitikinti, kad jos sūnus dar neiškrito iš Maratono.

- Persi! *Persi*!

Tai buvo 31-as numeris. Jis paraudo, nežymiai pamojavo ir nuskubėjo panarinęs galvą. Moteris pabandė iššokti ant kelio. Kareiviai ant visureigio sustingo, tačiau vienas policininkas sučiupo moterį už rankos ir švelniai ją sulaikė. Kelias pasisuko į šoną, ir sankryža dingo iš akių.

Jie perėjo per medinį tiltą. Po juo čiurleno mažas upeliūkštis. Garetis žingsniavo palei turėklą, todėl, akimirką pažvelgęs žemyn, išvydo savo iškreiptą atspindį vandenyje.

Praėjo pro rodyklę su užrašu “LAIMSTOUNAS 7 ML”, po kuria plevėsavo plakatas: “LAIMSTOUNAS DIDŽIUOJASI, GALĖDAMAS PASVEIKINTI MARATONO DALYVIUS”. Garetis apskaičiavo, jog jiems nebeliko nė mylios iki rekordo.

Tada atskriejo gandas apie berniuką, vardu Kerlis, 7-ą numerį. Kerliui sutraukė raumenis, ir jis jau gavo pirmą įspėjimą. Garetis paspartino žingsnį ir prisigretino prie Makraiso su Olsonu.

- Kur jis?

Olsonas dūrė pirštu į smulkutį, ištįsusį berniuką mėlynais džinsais. Kerlis bandė užsiauginti žandenas, tačiau jam nekaip sekėsi. Jo sudžiūvęs, nuoširdus veidas buvo siaubingai susikaupęs. Berniukas stebėjo savo dešinę koją ir tausojo ją. Kerlio jėgos seko, ir jo veidas tai išdavė.

- Įspėjimas! Įspėjimas 7-am!

Kerlis susikaupęs paspartino žingsnį. Jis šnopavo. Ir iš baimės, ir iš išsekimo, - pamanė Garetis. Jis prarado laiko pojūtį ir, išskyrus Kerlį, viską pamiršo. Garetis stebėjo jo pastangas ir suvokė, jog galbūt po valandos ar po dienos jo laukia lygiai toks pat likimas. Tokio jaudinančio dalyko Garetis dar nebuvo matęs.

Kerlis iš lėto atsiliko, ir kiti berniukai taipgi gavo įspėjimus, kadangi užsižiūrėję prisitaikė prie Kerlio ėjimo tempo. O tai reiškė, jog Kerlis tuoj tuoj prieis ribą.

- Įspėjimas! Įspėjimas 7-am! Trečias įspėjimas 7-am!
- Man sutraukė raumenis! - dusliai suriko Kerlis. - Tai nesąžininga, jei sutraukia raumenis!
Jis atsidūrė beveik šalia Garečio. Garetis pastebėjo, kaip kilnojasi Kerlio Adomo obuolys. Jis pašėlusiai masažavo koją. Garetis užuodė nuo Kerlio sklindantį panikos kvapą, panašų į prinokusios, šviežiai supjaustytos citrinos.
Garetis ėmė trauktis nuo jo, ir staiga išgirdo Kerlio šūksnį:
- Ačiū Dievui! Ji atsileido!
Niekas nepratarė nė žodžio. Garetis pajuto nusivylimą. Tikriausiai jis buvo piktavališkas ir nesportiškas, tačiau norėjo įsitikinti, kad kas nors kitas užsidirbs bilietą dar prieš jį. Ir kas gi nori iškristi pirmas?
Garečio laikrodis rodė penkias minutes po vienuolikos. Regis, jie sumušė rekordą, jei dvi valandas dauginsi iš keturių mylių. Greitai pasieks Laimstouną. Garetis pastebėjo, kaip Olsonas sulenkė vieną kelį, po to – kitą. Jam pasidarė smalsu, ir jis pats išbandė šį triuką. Kelio sąnariai garsiai trakštelėjo, ir Garetis nustebo supratęs, kokie jie tapo nelankstūs. Tačiau pėdų dar neskaudėjo. O tai jau šis tas.
Jie praėjo pro pienovežį, pastatytą prie mažo neasfaltuoto keliuko. Pienininkas sėdėjo ant variklio dangčio. Jis geranoriškai jiems pamojavo.
- Pirmyn, berniukai!
Staiga Garetis supyko. Jam norėjosi rėkti. *Kodėl nenukeli savo riebios subinės ir neini su mumis?* Tačiau pienininkui buvo daugiau nei aštuoniolika metų. Jis buvo per senas.
- Gerai, vyručiai, pasisveikinam, - staiga leptelėjo Olsonas.
Kažkas nusijuokė.
Pienovežis dingo iš akių. Ėjikai kirto daugiau kelių ir matė daugiau policininkų bei mojuojančių žmonių. Kažkas pažėrė konfeti. Garetis pradėjo jaustis svarbus. Galų gale juk jis - "Meino numylėtinis".
Staiga Kerlis suriko. Garetis grįžtelėjo per petį. Kerlis susirietęs laikė savo koją ir šaukė. Kažkaip - neįtikėtina! - jis vis dar judėjo į priekį, tačiau labai lėtai. Pernelyg lėtai.
Viskas aplinkui sulėtėjo ir tarytum norėjo pritapti prie Kerlio ėjimo tempo. Kareiviai, stovintys lėtai judančio visureigio gale, pakėlė ginklus. Minia aiktelėjo, lyg nebūtų žinojusi, jog taip turi būti. Ėjikai irgi aiktelėjo, tarsi nežinotų. Su jais aiktelėjo ir Garetis, tik, žinoma, jis žinojo - jie visi žinojo. Viskas labai paprasta: tuoj Kerlis užsidirbs bilietą.
Kliktelėjo saugikliai. Berniukai it putpelės atsitraukė nuo Kerlio. Staiga jis liko vienas ant saulės nušviesto kelio.
- Tai nesąžininga! - suriko Kerlis. - Tai *nesąžininga*!
Kiti berniukai įžengė į lapijos šešėlį. Kai kurie žiūrėjo atgal, kiti - tiesiai į priekį, bijodami tai išvysti. Garetis stebėjo Kerlį. Jis privalėjo. Mojuojantys žiūrovai nutilo, tarytum kas nors būtų išjungęs garsą.
- Tai ne...
Iššovė keturi karabinai. Jų garsas nuskriejo tolyn it boulingo kamuoliai, atsimušė į kalvas ir grįžo atgal.

Kampuota, spuoguota Kerlio galva pradingo kraujo, smegenų ir kaukolės dalelių mišinyje. Kita jo dalis nudribo ant baltos linijos it laiškų maišas.

Dabar jau 99, - nesveikai mąstė Garetis. - 99 alaus buteliai ant lentynos, ir jei vienas iš jų netyčia nukris... o, Dieve... o, Dieve...

Stebinsas perlipo per kūną. Jo pėda paslydo ant kraujo, ir kitas jo žingsnis paliko kruviną pėdsaką, panašų į nuotrauką iš "Official Detective" žurnalo. Stebinsas nepažvelgė žemyn į Kerlio kūną. Jo veido išraiška nepasikeitė. Stebinsai, šunsnuki, - pamanė Garetis, - juk turėjai pirmas užsidirbti bilietą, nejau to nežinojai? Garetis nusisuko. Nenorėjo, kad jam pasidarytų bloga ir jis užsimanytų vemti.

Moteris prie "Volkswagen" autobusiuko užsidengė veidą rankomis. Ji sugargaliavo, ir Garetis suprato per suknelę galintis įžvelgti jos apatines kelnaites. Mėlynas apatines kelnaites. Nežinia kodėl jis vėl susijaudino. Storulis su šviečiančia plike spoksojo į Kerlį ir nesąmoningai trynė karpą prie ausies. Jis aplaižė savo putlias lūpas ir toliau trindamas karpą spitrijo į lavoną. Garečiui praeinant pro storulį, šis vis dar nenuleido akių nuo Kerlio.

Jie tęsė kelionę. Garetis vėl prisigretino prie Olsono, Beikerio ir Makraiso. Jie suėjo į krūvą, tarytum norėdami apsisaugoti. Visi keturi žiūrėjo į priekį, nutaisę bejausmes veido išraiškas. Karabinų šūvių aidas vis dar sklandė ore. Garetis nesiliovė galvoti apie kruviną pėdsaką, kurį paliko Stebinso teniso batelis. Jis spėliojo, ar padas vis dar palieka kruviną dėmę, netgi beveik atsigręžė patikrinti, bet susitvardė liepdamas sau nekvailioti. Tačiau Garetis ir toliau spėliojo. Kažin ar Kerliui skaudėjo? Ar Kerlis jautė, kaip kulkos susminga jam į kūną, ar vieną sekundę dar buvo gyvas, o kitą - jau nudribo išleidęs kvapą?

Be abejo, jam skaudėjo. Jam skaudėjo dar prieš tai, kai jis vos ne vos slinko į priekį, žinodamas, kad jo nebebus, o pasaulis gyvuos ir toliau, nepažeistas ir nesutrikdytas.

Pasiekė gandas, kad iki Kerlio mirties jiems pavyko sukarti beveik devynias mylias. Majoras atrodė labai patenkintas. Garetis nusistebėjo, kaip kas nors gali žinoti, kur dabar trankosi Majoras.

Staiga Garetis atsigręžė, norėdamas pažiūrėti, kaip buvo pasielgta su Kerlio kūnu, tačiau jo jau nebesimatė, nes jie pasuko į šoną.

- Ką turi kuprinėje? - netikėtai Beikeris paklausė Makraiso. Jis stengėsi kalbėti nerūpestingai, tačiau balsas skambėjo skardžiai ir spigiai.

- Švarius marškinius, - atsakė Makraisas. - Ir žalią mėsainį.

- Žalią mėsainį... - Olsonas nesveikai perkreipė veidą.

- Žaliuose mėsainiuose yra daug greitai įsisavinamos energijos.

- Tau nuvažiavo stogas. Tu apvemsi visą kelią.

Makraisas tik nusišypsojo.

Garetis pasigailėjo, kad su savimi neturi žalio mėsainio. Nieko nenutuokė apie greitą energijos įsisavinimą, bet jam patiko žali mėsainiai. Labiau už šokoladukus ir koncentratus. Staiga prisiminė sausainius, tačiau po Kerlio mirties Garetis nesijautė alkanas. Nejau po Kerlio mirties dar galėjo pagalvoti apie žalią mėsainį?

Gandas, jog vienas iš ėjikų gavo bilietą, apskriejo žiūrovus, ir jie kažkodėl dar labiau pralinksmėjo. Plojimai pokšėjo it spragėsiai. Garetis susimąstė, ar labai nejauku būti nušautam žmonių akivaizdoje, ir nusprendė, jog turbūt, priėjus šį liepto galą, jau būna visiškai nusispjaut į tokius dalykus. Be jokios abejonės, Kerlis atrodė būtent taip. Tačiau reikėjo nuraminti save. O tai jau ne kas. Garetis nusprendė apie tai negalvoti.

Laikrodžio rodyklės rodė lygiai vidurdienį. Jie perėjo per surūdijusį tiltą, ištiestą per aukštą, išdžiūvusį tarpeklį, ir kitoje pusėje išvydo rodyklę su užrašu: "LAIMSTOUNO PRIEMIESTIS – SVEIKI ATVYKĘ, MARATONO DALYVIAI!".

Kai kurie berniukai pralinksmėjo, tačiau Garetis nusprendė patylėti.

Kelias praplatėjo, ir ėjikai patogiai išsiskirstė po jį, išardydami glaudžias grupeles: juk Kerlis liko už trijų mylių.

Garetis išsitraukė sausainius ir akimirką pavartė į foliją suvyniotą paketėlį rankose. Jis ilgesingai prisiminė motiną, bet pasistengė šį jausmą užgniaužti. Jis pamatys mamą ir Dženę Fryporte. Taip pažadėta. Garetis sukrimto sausainį ir pasijuto daug geriau.

- Žinai ką? - paklausė Makraisas.

Garetis papurtė galvą. Jis gurkštelėjo iš gertuvės ir pamojavo pagyvenusiai porai, sėdinčiai šalia kelio su užrašu "GARETIS" ant kartono lakšto.

- Visiškai nenutuokiu, ko norėčiau, jei laimėčiau Maratoną, - tęsė Makraisas. - Man nieko labai ir nereikia. Noriu pasakyti, kad neturiu senos ligotos motinos, merdinčios namuose, ar tėvo su dirbtiniu inkstu. Aš netgi neturiu mažo broliuko, mirštančio nuo leukemijos.

Jis nusijuokė ir nusisegė gertuvę.

- Tavo žodžiuose yra prasmės, - sutiko Garetis.

- Turi omeny, jog *nėra* jokios prasmės. Visas šis Maratonas beprasmis.

- Tu juk taip nemanai, - tvirtai atkirto Garetis. - Jei galėtum padaryti tai iš naujo...

- Taip, taip, aš ir vėl taip pasielgčiau, bet...

- Ei! - sumosavo prieš juos einantis vaikinas, vardu Pirsonas. - Šaligatviai!

Pagaliau jie pasiekė nuosavų namų rajoną. Gražūs nameliai žvelgė į juos, puikuodamiesi priekinėmis žaliomis pievelėmis, pilnomis šūkčiojančių ir mojuojančių žmonių. Garečiui pasirodė, kad beveik visi žiūrovai sėdi: ant žemės, šezlongų (kaip senukai prie benzino kolonėlės) ar iškylavimo stalų. Netgi ant sūpynių ir verandinių supamųjų kėdžių. Jis supyko iš pavydo.

Mojuokit, kol patrūksit. Geriau jau būsiu prakeiktas, nei pamojuosiu jums atsakydamas. 13-as patarimas. Kiek įmanoma daugiau tausokite energiją.

Tačiau pagaliau Garetis suprato, jog elgiasi kvailai. Žmonės gali pamanyti, kad jis išpuikęs. Juk jis - Meino numylėtinis. Tada Garetis nusprendė mojuoti visiems, kas turės plakatus su užrašu "GARETIS". Ir visoms gražioms mergaitėms.

Šalutinės gatvės viena po kitos skriejo pro šalį. Sikamoro gatvė ir Klarko aveniu, Pasikeitimo gatvė ir Džuniper skersgatvis. Jie praėjo pro kampi-

nę krautuvėlę su "Narragansett" alaus reklama vitrinoje bei pigią parduotuvėlę, apklijuotą Majoro plakatais.

Ant šaligatvių stovėjo žmonių eilės, tačiau gana retos. Garetis jautėsi nusivylęs. Žinojo, kad tikros minios dar laukia priešaky, tačiau tai vis tiek panėšėjo į šlapią petardą. O vargšelis Kerlis nesulaukė ir jos.

Staiga iš šalutinės gatvės išniro Majoro džipas ir ėmė važiuoti šalia pagrindinės grupės. Pirmaujantieji vis dar ėjo atsiplėšę nemažu atstumu.

Publika suklego. Majoras linktelėjo, nusišypsojo ir pamojavo miniai. Tada jis nutaisė pagarbų veidą ir pasveikino berniukus. Garetis pajuto, kaip pašiurpo nugara. Majoro akiniai nuo saulės blizgėjo ankstyvos popietės saulutėje.

Majoras pakėlė garsiakalbį prie lūpų.

- Aš didžiuojuosi jumis, berniukai. Didžiuojuosi!

Iš už Garečio nugaros pasigirdo tylus, bet aiškus balsas:

- Šūdo malimas.

Garetis pasuko galvą, tačiau jam už nugaros tik keturi ar penki berniukai įdėmiai žiūrėjo į Majorą (vienas iš jų suprato, kad Majoras atiduoda pagarbą, ir nuolankiai nuleido ranką), neskaitant Stebinso. Stebinsas, regis, išvis nekreipė dėmesio į Majorą.

Džipas suurzgė, ir dar po akimirkos Majoras dingo iš akių.

Apie pusę pirmos jie pasiekė Laimstouno centrą. Garetis jautėsi nusivylęs. Tai buvo miestelis, kurį laisvai aprūpino tik vienas hidrantas. Verslo rajonas, trys naudotų mašinų aikštelės, "Makdonaldas", "Burger King", "Pizza Hut", miesto parkas, - štai ir visas Laimstounas.

- Jis ne toks jau didelis, ar ne? – tarė Beikeris.

Olsonas nusijuokė.

- Tikriausiai čia būtų malonu gyventi, - gindamasis atsakė Garetis.

- Dieve, apsaugok mane nuo tokių malonių vietų gyventi, - šypsodamasis atkirto Makraisas.

- Na, ir užsivedėt, - niūriai sumurmėjo Garetis.

Apie pirmą valandą Laimstounas tapo istorija. Mažas pasipūtęs berniukas mėlynu kombinezonu lydėjo juos beveik mylią, po to atsisėdo ir nusekė akimis.

Kraštovaizdis tapo kalvotesnis. Garetis pajuto pirmą dienos prakaitą. Ant marškinių nugaros atsirado prakaito dėmės. Iš dešinės artinosi audros debesys, tačiau labai iš lėto. Aplinkui sukosi švelnus vėjelis, ir jis truputį pagerino padėtį.

- Koks kitas didelis miestas, Gareti? - pasiteiravo Makraisas.

- Regis, Karibas.

Garetis mąstė, ar Stebinsas jau suvalgė savo paskutinį sumuštinį su drebučiais. Įsikalė Stebinsą į galvą tarytum popmuzikos ištraukėlę, kuri vis kartojosi iki visiško pamišimo. Buvo pusė dviejų. Maratono dalyviai jau nuėjo aštuoniolika mylių.

- Kiek iki jo?

Garetis ėmė spėlioti, koks buvo didžiausias atstumas, nueitas be vieno Maratono dalyvio. Aštuoniolika mylių atrodė puikus rezultatas. Aštuonioli-

ka mylių galima didžiuotis. Aš nužingsniavau aštuoniolika mylių. Aštuoniolika.

- Klausiau... - kantriai pradėjo Makraisas.

- Galbūt trisdešimt mylių nuo čia.

- Trisdešimt, - įsikišo Pirsonas. - Viešpatie.

- Tai didesnis miestas už Laimstouną, - Garetis vis dar gynėsi, ir velniai žino kodėl. Galbūt todėl, kad dauguma berniukų turėjo čia žūti, o galbūt ir visi.

Tik šeši Maratonai savo istorijoje baigėsi už valstijos ribų Niū Hampšyre, ir tik vienas pasiekė Masačiusetsą. Ekspertai teigė, jog tai panašu į septynis šimtus trisdešimt Henko Arono bėgimo distancijų... ir tokio rekordo jau niekas nebepasieks. Galbūt ir jis čia baigs savo dieneles. Galbūt. Tačiau koks skirtumas? Gimtoji žemė. Garečiui dingtelėjo į galvą, jog Majorui tai patiktų. "Jis mirė savo gimtojoje žemėje".

Garetis pakėlė gertuvę ir suprato, kad ji tuščia.

- Gertuvę, - pašaukė jis. - 47-as prašo gertuvės!

Vienas iš kareivių nušoko nuo visureigio ir atnešė naują gertuvę. Jam nusisukus, Garetis palietė per petį permestą kareivio karabiną. Jis tai padarė slapčia, bet Makraisas vis tiek pastebėjo.

- Kodėl tai padarei?

Garetis sumišęs išsišiepė.

- Nežinau. Tarytum pabelstum į medį.

- Tu toks mielas vaikinukas, Rėjau, - atsakė Makraisas ir paspartinęs žingsnį prisivijo Olsoną, palikdamas Garetį vieną, sumišusį kaip niekada.

93-ias numeris - Garetis nežinojo jo vardo - praėjo pro jį iš dešinės. Jis spoksojo į savo pėdas, o lūpos be garso judėjo, skaičiuodamos kiekvieną žingsnį. 93-ias nežymiai drebėjo.

- Sveikas, - pasisveikino Garetis.

93-ias numeris krūptelėjo. Jo akys buvo tuščios kaip ir Kerlio, kai šis nebepajėgė kovoti su sutraukta koja. Jis pavargęs, - pagalvojo Garetis. - Jis tai žino, todėl labai išsigandęs. Staiga Garetis pajuto, kaip skrandį suspaudžia spazmas.

Šešėliai slinko šalia ėjikų. Buvo be penkiolikos dvi. Vėsi devinta valanda ryto bei sėdėjimas ant žolės šešėlyje liko toli praeity.

Prieš pat dvi vėl atskriejo gandas. Garetis suvokė pirmąją paskalų sklidimo psichologijos pamoką. Kažkas sužinodavo ką nors, ir staiga tai jau žinodavo visi. Gandai buvo perduodami kvėpavimo burna į burną būdu. Panašu į lietų. Didelė galimybė, kad tuoj prapliups lietus. Labai greitai pradės lyti. Vaikinas su radijo imtuvu teigė, jog greitai ims smarkiai lyti. Tačiau juokinga, kaip dažnai gandai neklysdavo. O kai atskriedavo gandas, jog kažkas sumažino tempą - jog kažkas pateko į bėdą - tai jis visada būdavo teisingas.

Šį kartą gandas pranešė, kad 9-as numeris Jujingas prisimušė pūsles ir gavo du įspėjimus. Dauguma berniukų gaudavo įspėjimus, ir tai normalu. Tačiau gandas teigė, jog Jujingo popieriai prasti.

Garetis perdavė gandą Beikeriui, ir šis nustebo.

- Tas juodaodis? Toks juodas, kad net atrodo mėlynas?

Garetis atsakė nežinąs, ar tas vaikinas juodas, ar baltas.

- Aha, jis juočkis, - patvirtino Pirsonas ir parodė į Jujingą.

Garetis įžvelgė mažus prakaito lašelius, spindinčius ant Jujingo odos. Su siaubu pastebėjo, kad Jujingas avi sportbačius.

3-ias patarimas: "Neavėkite, kartoju, neavėkite sportbačių. Per Maratoną jie greičiausiai primuš jums pūsles".

- Jis važiavo su mumis, - tarė Beikeris. - Jis iš Teksaso.

Beikeris prisigretino prie Jujingo ir truputį pasišnekėjo su juo. Tada pamažu atsiliko, stengdamasis išvengti įspėjimo. Jo veidas buvo paniuręs.

- Jis dar prieš dvi mylias pajuto pūsles. Laimstoune jos ėmė sproginėti. Jis eina ant pūlių iš suplyšusių pūslių.

Jie visi išklausė tylėdami. Garetis vėl pagalvojo apie Stebinsą. Stebinsas avėjo teniso batelius. Galbūt ir jis jau kentėjo nuo pūslių.

- Įspėjimas! Įspėjimas 9-am! Tai trečias įspėjimas 9-am!

Kareiviai įdėmiai stebėjo Jujingą. Maratono dalyviai - taip pat. Jujingas tapo dėmesio centru. Jo sportinių marškinėlių - tokių stulbinančiai baltų, palyginus su juoda oda - nugara tapo pilka nuo prakaito. Jam einant, Garetis pastebėjo tvirtus nugaros raumenis. Tokie raumenys ilgai neleistų pailsti, bet Beikeris sakė, jog Jujingo kojos plaukioja pūliuose. Pūslės ir sutraukti raumenys. Garetis nusipurtė. Staigi mirtis. Visi šie raumenys ir treniruotės negalėjo sustabdyti pūslių ir raumenų sutraukimo. Ir ką, dėl Dievo meilės, galvojo Jujingas, užsimaudamas tuos sportbačius?

Prie jų prisijungė Barkovičius. Jis irgi stebėjo Jujingą.

- Pūslės! - žodis nuskambėjo taip, tarsi Jujingo motina būtų pavadinta kekše. – Ir ko, po velnių, jūs galite tikėtis iš buko nigerio? Aš jūsų klausiu.

- Judinkis iš čia, - ramiai tarė Beikeris, - arba gausi į nosį.

- Tai prieštarauja taisyklėms, - kvailai šypsodamasis atšovė Barkovičius. - Įsikalk tai į galvą, mulki.

Tačiau jis pasišalino. Atrodė, kad kartu su savimi Barkovičius nusinešė ir nuodų debesėlį.

Pusė trijų. Šešėliai tapo ilgesni. Ėjikai užlipo ant aukštos kalvos, ir nuo keteros Garetis išvydo miglotus žydrus kalnus tolumoje. Iš vakarų slenkantys audros debesys dar patamsėjo, vėjelis sustiprėjo, priversdamas pašiurpti prakaituotas Garečio rankas.

Vyrų būrelis, susispietęs aplink "Fordą" pikapą su prikabintu nameliu ant ratų, pašėlusiai sveikino juos. Vyrai buvo visiškai girti. Visi dalyviai pamojavo jiems, netgi Jujingas. Tai buvo pirmieji žiūrovai nuo tada, kai pasipūtęs berniūkštis lopytu kombinezonu paliko juos.

Net nepažvelgęs į etiketę, Garetis atsisuko koncentratų tūbelę ir ėmė valgyti. Tūbelės turinys panėšėjo į kiaulieną. Garetis pagalvojo apie Makraiso mėsainį. Apie didžiulį šokoladinį pyragą su vyšnyte ant viršaus. Apie blynus. Dėl kažkokios beprotiškos priežasties jis užsinorėjo šalto blyno su obuolių drebučiais. Tokius šaltus pietus gamindavo jo motina, kai lapkritį jiedu su tėvu išsiruošdavo medžioklėn.

Po dešimties minučių Jujingas užsidirbo skylę kaktoje.

Jis ėjo kartu su berniukų grupele, kai paskutinįsyk per daug sulėtino greitį. Galbūt manė, kad berniukai jį apsaugos. Kareiviai puikiai atliko savo darbą. Tikri ekspertai. Jie nustūmė kitus berniukus ir patraukė Jujingą už peties. Jujingas bandė priešintis, tačiau labai neryžtingai. Vienas iš kareivių užlaužė Jujingo rankas už nugaros, o kitas pridėjo karabiną jam prie galvos ir iššovė. Viena koja konvulsiškai išlėkė į orą.

- Jo kraujas tokios pat spalvos kaip ir kieno nors kito, - staiga nusistebėjo Makraisas. Po vienintelio šūvio tai nuskambėjo labai garsiai tyloje. Makraiso Adomo obuolys šoktelėjo, ir kažkas kliktelėjo gerklėje.

Du iš jų jau iškrito. Skirtumas po truputį sviro likusiųjų naudai. Jie vėl užmezgė pokalbį, ir Garetis dar sykį pagalvojo, kas atsitinka su nušautųjų kūnais.

Velniškai daug galvoji! - staiga jis suriko pats sau.

Ir suprato, jog pagaliau pavargo.

ANTRA DALIS

KELYJE

3

Jūs turėsite trisdešimt sekundžių, ir
prašau nepamiršti, jog atsakymas privalo
nuskambėti klausimo forma.

Artas Flemingas
"Pavojus"

Trečią valandą pirmieji lietaus lašai, dideli, tamsūs ir apvalūs, nukrito ant kelio. Dangus virš galvų buvo juodas, laukinis, stulbinantis ir aptrauktas debesimis. Pasislėpęs už debesų griaustinis plojo rankomis. Priešaky žydra žaibo šakutė įsmigo tiesiai į žemę.

Po to, kai Jujingas užsidirbo bilietą, Garetis užsivilko striukę, o dabar užsisegė ją ir pasistatė apykaklę. Harknesas, potencialus rašytojas, atsargiai įkišo savo užrašų knygutę kuprinėn. Barkovičius užsimaukšlino geltoną vinilinę skrybėlę nuo lietaus. Ji kažkaip pakeitė Barkovičiaus veidą, tačiau sunku pasakyti kaip. Jis dirsčiojo iš po jos it šiurkštus švyturio sargas.

Skardžiai nugriaudėjo.

- Štai ir sulaukėm! - sušuko Olsonas.

Prapliupo lietus. Kelias akimirkas lijo taip stipriai, kad Garetis pasijuto visiškai izoliuotas vilnijančios liūties užuolaidos viduje. Jis iškart kiaurai permirko. Plaukai pavirto sulipusiu kailiu. Garetis išsišiepęs atsuko veidą į lietų. Įdomu, ar kareiviai mato juos. Ar kas nors galėtų nematant...

Vis dar svarstant, pirmasis lietaus gūsis šiek tiek aprimo, ir Garetis vėl galėjo matyti. Jis dirstelėjo per petį į Stebinsą. Šis ėjo susirietęs, rankomis apglėbęs pilvą, todėl Garečiui iškart dingtelėjo, jog Stebinsą sutraukė mėšlungis. Akimirką Garetį apėmė stiprus panikos jausmas, visai nepanašus į tą, kurį jautė Kerliui ir Jujingui. Garetis nebenorėjo, kad Stebinsas išleistų kvapą.

O tada jis išvydo, kad Stebinsas tik stengiasi išsaugoti paskutinę sumuštinio su drebučiais pusę, ir su palengvėjimu nusuko galvą. Garetis nusprendė, kad Stebinsas turi pakankamai kvailą motiną, kuri, visai nepagalvojusi

apie lietų, nesuvyniojo prakeikto sumuštinio į foliją. Vėl nudundėjo griaustinis - savotiškos artilerijos pratybos danguje. Garetis jautėsi linksmas, kadangi lietus kartu su prakaitu nuo kūno nuplovė ir dalį nuovargio. Vėl ėmė pilti kaip iš kibiro, tačiau pagaliau lietus virto dulksna. Debesys danguje pradėjo sklaidytis.

Šalia jo atsidūrė Pirsonas. Jis timptelėjo kelnes į viršų: Pirsonas mūvėjo per didelius džinsus, todėl dažnai timčiojo juos aukštyn. Jis nešiojo akinius kauliniais rėmeliais su lęšiais, panašiais į kokakolos buteliukų dugnus. Dabar Pirsonas nusiėmė juos ir ėmė valyti marškinių kraštu. Jis bejėgiškai vartė akis kaip ir visi trumparegiai be akinių.

- Patiko dušas, Gareti?

Garetis linktelėjo. Priešaky šlapinosi Makraisas. Jis tai darė eidamas atbulas ir čiurkšdamas ant kelkraščio, kad neaptaškytų kitų dalyvių.

Garetis pažvelgė į kareivius. Be abejo, ir jie buvo peršlapę, tačiau bandė neparodyti, kad jiems nepatogu. Veidai atrodė idealiai mediniai. Įdomu, ką jauti, - pamanė Garetis, - kai ką nors nušauni. Nejau jie tada jaučiasi galingi? Prisiminė mergaitę su užrašu, kaip ją pabučiavo ir palietė jos užpakaliuką. Kaip pajuto jos apatines kelnaites po aptemptais šortais. Nuo to pasijuto galingas.

- Tas vaikis ana ten tikrai nekalbus, ar ne? - staiga prabilo Beikeris. Jis dūrė pirštu į Stebinsą. Permirkusios Stebinso kelnės iš purpurinių tapo juodomis.

- Aha. Tikrai.

Makraisas gavo įspėjimą, kad segdamasis klyną per daug sulėtino greitį. Jie prisigretino prie jo, ir Beikeris pakartojo savo žodžius apie Stebinsą.

- Jis - vienišius, na ir kas? - Makraisas patraukė pečiais. - Aš manau...

- Ei, - įsiterpė Olsonas. Jis prabilo po geros pertraukos, o balsas skambėjo keistai. - Mano kojos tapo kažkokios juokingos.

Garetis atidžiai nužvelgė Olsoną ir jo akyse išvydo vis didėjančią paniką. Drąsos demonstravimas dingo.

- Kaip juokingos?

- Tarytum raumenys virstų... koše.

- Atsipalaiduok, - patarė Makraisas. - Man irgi taip buvo prieš dvi valandas. Tai praeis.

Olsono akis užpildė palengvėjimas.

- Tikrai?

- Aha, tikrai.

Olsonas nieko nepasakė, nors lūpos sujudėjo. Akimirką Garečiui pasirodė, kad jis meldžiasi, tačiau paaiškėjo, jog Olsonas tik skaičiavo savo žingsnius.

Staiga nugriaudėjo du šūviai. Riksmas, trečias šūvis.

Jie pakėlė akis ir išvydo berniuką mėlynu megztiniu ir purvinomis baltomis kelnėmis, gulintį veidu žemyn vandens baloje. Vienas batas voliojosi nusmukęs nuo kojos. Garetis pastebėjo baltas sportininko kojines. Jas rekomendavo 12-as patarimas.

Garetis perlipo per berniuko lavoną, stengdamasis nežiūrėti į skyles. Juos pasiekė gandas, kad berniuką nušovė dėl per mažo greičio. Jokių pūslių ar raumenų traumų: jis tik per dažnai sulėtindavo tempą, todėl užsidirbo bilietą.

Garetis nežinojo jo vardo ar numerio. Tikėjosi, jog gandai praneš apie tai, bet deja. Galbūt niekas nežinojo. Galbūt jis buvo toks pat vienišius kaip ir Stebinsas.

Jie praėjo dvidešimt penkias Maratono mylias. Kraštovaizdis tapo nenutrūkstama miškų ir laukų siena, kurią retkarčiais pertraukdavo namukas ar kryžkelė, kur, nepaisydami nemalonios dulksnos, būriavosi džiaugsmingai šūkčiojantys ir mojuojantys žmonės. Sena dama stovėjo kaip įbesta po juodu skėčiu, net nebandydama mojuoti, šūkčioti ar šypsotis. Ji stebėjo juos savo skvarbiomis akimis. Dama nerodė jokių gyvybės ar judėjimo ženklų; tik juodos suknelės kraštas plaikstėsi vėjyje. Ant didžiojo dešinės rankos piršto ji mūvėjo žiedą su purpuriniu akmeniu. Kaklą juosė nublukusi kamėja.

Ėjikai kirto jau labai seniai apleistus geležinkelio bėgius: bėgiai buvo surūdiję, o tarp žuolių augo rugiagėlės. Kažkas užkliuvo, pargriuvo, gavo įspėjimą, atsikėlė ir nužingsniavo toliau su kruvinu keliu.

Iki Karibo liko devyniolika mylių, tačiau prieš tai turėjo ateiti tamsa. Jokio poilsio piktavaliams, - pamanė Garetis ir nusijuokė iš minties komiškumo.

Makraisas įdėmiai pažvelgė į jį.

- Pradedi pavargti?

- Ne. Aš jau seniai pavargau, - Garetis kažkodėl priešiškai dėbtelėjo į Makraisą. - Nori pasakyti, kad tu nepavargai?

- Šok su manim taip visąlaik, Gareti, ir aš niekada nepavargsiu. Mes nusivalysime batus į žvaigždes ir pakibsime žemyn galva nuo mėnulio.

Jis pasiuntė Garečiui oro bučinį ir nuėjo šalin.

Garetis nusekė jį akimis. Nežinojo, ką ir begalvoti apie Makraisą.

Be penkiolikos keturios dangus išsiblaivė, ir vakaruose pasirodė vaivorykštė, kur saulė suposi po debesimis auksiniais pakraštėliais. Tingūs popietinės saulės spinduliai nudažė atgaivintus laukus, išryškindami nusidriekusių per ilgus kalvų šlaitus vagų smailumą ir juodumą.

Visureigis ramiai, beveik migdančiai burzgė šalia. Garetis nuleido galvą ir eidamas pusiau užsnūdo. Kažkur priekyje plytėjo Fryportas. Bet jį pasieks ne šiąnakt ir ne rytoj. Dar daug žingsnių. Ilgas kelias. Garetis susidūrė su daugybe klausimų ir nepakankamu atsakymų skaičiumi. Visas Maratonas atrodė panašus į vieną milžinišką klaustuką. Garetis įtikinėjo save, jog toks įvykis turi turėti gilią prasmę. Ir kaipgi kitaip. Toks įvykis turi pateikti atsakymus į kiekvieną klausimą; svarbu tik laikyti pėdą ant droselio. Jei tik jis galėtų...

Garetis pastatė koją į balą ir nubudo. Pirsonas metė į jį pašaipų žvilgsnį ir pasitaisė ant nosies akinius.

- Žinai tą vaikiną, kuris pargriuvo ir susižeidė koją, kai ėjome per bėgius?

- Aha. Jo vardas Zakas, tiesa?

- Taip. Aš girdėjau, kad jis iki šiol kraujuoja.

- Kiek dar liko iki Karibo, Maniake? - paklausė kažkas.
Garetis atsigręžė. Barkovičius. Jis buvo susigrūdęs skrybėlę į užpakalinę kelnių kišenę, iš kur ši begėdiškai kyšojo.
- Iš kur, po velnių, man žinoti?
- Juk tu čia gyveni, tiesa?
- Apie septyniolika mylių, - atsakė Makraisas. - O dabar mink iš čia, mažiuli.
Barkovičius nutaisė įsižeidusio žmogaus veido išraišką ir pasišalino.
- Tikras provokatorius, - tarė Garetis.
- Neleisk jam įerzinti savęs, - patarė Makraisas. - Geriau pažadėk sau nenusibaigti anksčiau už jį.
- Gerai, treneri.
Makraisas patapšnojo Garečiui per petį.
- Tu laimėsi šį maratoną, mano berniuk.
- Atrodo, tarytum jau eitume visą amžinybę, ar ne?
- Aha.
Garetis aplaižė lūpas, norėdamas išreikšti save, tik nežinodamas kaip.
- Ar girdėjai, kaip skęstančiajam prieš akis prabėga visas jo gyvenimas?
- Regis, kažkur skaičiau. Arba girdėjau kalbant apie tai filme.
- Ar niekad nesusimąstei, kad taip gali nutikti ir mums? Per Maratoną?
Makraisas apsimestinai krūptelėjo.
- Viešpatie, tikiuosi, taip neatsitiks.
Akimirką Garetis nutilo, bet po to tęsė:
- Ar nemanai... ai, tiek to. Pamiršk.
- Ne, tęsk. Ar aš nemanau ko?
- Ar nemanai, kad likusį savo gyvenimą pragyvensime kelyje? Tą ir turėjau galvoje. Tą dalį, kurią būtume turėję, jei ne... pats žinai.
Makraisas pasikuitė ir išsitraukė “Mellow” cigarečių pakelį.
- Rūkai?
- Ne.
- Aš irgi, - tarė Makraisas ir įsikando cigaretę. Jis susirado degtukų dėžutę su pomidorų padažo receptu, prisidegė cigaretę, įtraukė dūmą ir užsikosėjo. Garetis prisiminė 10-ą patarimą: “Saugokite savo kvėpavimą. Jei turite įprotį rūkyti, Maratono metu stenkitės nerūkyti”.
- Maniau, kad išmoksiu, - abejingai sumurmėjo Makraisas.
- Šlamštas, ar ne? - liūdnai pasiteiravo Garetis.
Makraisas nustebęs dėbtelėjo į jį ir išmetė cigaretę.
- Aha. Tikriausiai.
Ketvirtą valandą vaivorykštė dingo. Prie jų prisigretino 8-as numeris Deividsonas. Tai buvo simpatiškas vaikinukas, išskyrus spuoguotą jo kaktą.
- Tam vyrukui Zakui labai skauda, - pranešė jis.
Kai paskutinįsyk Garetis matė jį, Deividsonas turėjo kuprinę, tačiau, regis, per tą laiką spėjo ja atsikratyti.
- Vis dar kraujuoja? - paklausė Makraisas.

- It skerdžiama kiaulė, - Deividsonas pakratė galvą. - Juokinga, kaip viskas gali pasikeisti, tiesa? Pargriūni, nusibrozdini. O jam reikia siūti kelį, - jis parodė į asfaltą. - Žiūrėkit.

Garetis pažvelgė žemyn ir pastebėjo džiūstančias ant asfalto mažutes tamsias dėmeles.

- Kraujas?

- Tikrai ne sirupas, - rūškanai atsakė Deividsonas.

- Ar jis išsigandęs? - sausai pasiteiravo Olsonas.

- Jis sako, kad jam nusispjaut. Tačiau *aš* bijau, - Deividsono akys atrodė plačios ir pilkos. - Aš bijau dėl mūsų visų.

Jie traukė toliau. Beikeris parodė į daugiau dėmelių.

- Šūdas, - neatitraukdamas akių, burbtelėjo Garetis. Jis sekė kruvinu Zako pėdsaku, lyg Danielius Bunas paskui sužeistą indėną. Kraujo dėmelės mėtėsi į šonus palei baltą liniją.

- Makraisai, - pašaukė Olsonas. Per pastarąsias dvi valandas balsas susilpnėjo.

Garetis nusprendė, jog Olsonas jam patiko, nepaisant kandžios išorinės kaukės. Jam nepatiko Olsono išgąstis, tačiau, be jokios abejonės, Olsonas buvo išsigandęs.

- Ką? - paklausė Makraisas.

- Jis nepraeina. Tas "košinis" jausmas, apie kurį kalbėjai. Jis nepraeina.

Makraisas neatsakė. Randas ant jo veido atrodė labai baltas saulėlydžio šviesoje.

- Atrodo, kad mano kojos tuoj tuoj nuvirs. It blogas pamatas. Juk taip neatsitiks, tiesa? Tiesa? - Olsono balsas tapo spigus.

Makraisas neatsakė.

- Gal galiu gauti cigaretę? - pasiteiravo Olsonas. Jo balsas vėl susilpnėjo.

- Aha. Gali pasilikti visą pakelį.

Olsonas su patyrimu, lengvai prisidegė cigaretę ir parodė nosį kareiviui, stebinčiam jį nuo visureigio.

- Per pastarąją valandą jie nenuleidžia nuo manęs akių. Jie turi puikų šeštą pojūtį, - jis vėl pakėlė balsą. - Jums tai patinka, tiesa, vaikinai? Jums tai patinka, tiesa? Velniška tiesa, ar ne?

Keli dalyviai atsisuko į Olsoną ir skubiai vėl nusisuko. Garetis irgi norėjo nusisukti, nes pajuto isteriją Olsono balse. Kareiviai ramiai žvelgė į Olsoną. Garetis pagalvojo, ar greit atsklis gandas apie Olsoną, ir nusipurtė.

Apie pusę penkių jie įveikė trisdešimtąją Maratono mylią. Saulė jau buvo pusiau nusileidusi, todėl visas horizontas nusidažė krauju. Audros debesys pasitraukė į rytus, virš galvų tamsėjo žydras dangus. Garetis vėl susimąstė apie hipotetinį skęstantįjį. Ne tokį jau hipotetinį. Artėjanti naktis atrodė panaši į vandenį, greitai užliesiantį juos visus.

Panika užgniaužė gerklę. Staiga Garečiui toptelėjo, kad žiūri į paskutinę dienos šviesą savo gyvenime. Norėjo, jog diena užsitęstų ir prieblanda niekada nevirstų naktimi.

- Įspėjimas! Įspėjimas 100-ajam! Trečias įspėjimas 100-ajam!

Zakas atsisuko. Jo akyse atsispindėjo apsiblausęs, nieko nesuvokiąs žvilgsnis. Dešinė kelnių klešnė skendėjo krešančiame kraujyje. Staiga jis pasileido tekinas. Zakas nardė tarp ėjikų it amerikietiško futbolo žaidėjas su kamuoliu. Tačiau nuo veido nedingo tas apsiblausęs žvilgsnis.

Visureigis padidino greitį. Zakas išgirdo jį artėjant ir ėmė dar greičiau bėgti keistais raišo žmogaus judesiais. Žaizda ant kelio vėl atsivėrė, ir, Zakui palikus pagrindinę grupę už savęs, Garetis išvydo, kaip šviežio kraujo lašeliai nuo kelnių tiška į šalis. Zakas užbėgo ant kalvos. Akimirką jo siluetas sustingo raudoname danguje - spindintis juodas kontūras - it kaliausė, ištiesusi rankas lauko vidury. Jis dingo iš akių, ir visureigis nusekė įkandin. Du kareiviai, nušokę nuo mašinos, bejausmiais veidais žygiavo kartu su berniukais.

Niekas neištarė nė žodžio. Jie tik klausėsi. Ilgą laiką buvo tylu. Neįtikėtinai ilgą laiką. Tik paukštelis ir keli ankstyvi gegužės svirpliai, o kažkur tolumoje - lėktuvo ūžimas.

Ūmai pasigirdo skardus šūvis, pauzė, tada - antras.

- Kontrolinis šūvis, - pasišlykštėjęs sumurmėjo vienas iš berniukų.

Kai jie užlipo ant kalvos, už pusės mylios išvydo stovintį visureigį. Mėlynas dūmelis rūko iš dvigubo išmetamojo vamzdžio. Zako nesimatė. Nė žymės.

- Kur Majoras? - suriko kažkas. Balsas laviravo ant panikos ribos ir priklausė apvaliagalviui berniukui Gribliui, 48-am numeriui. - Noriu pasikalbėti su Majoru, po perkūnais! Kur jis?

Kareiviai, einantys kelkraščiu kartu su jais, neatsakė. Niekas neatsakė.

- Ar jis drožia dar vieną kalbą? - piktinosi Griblis. - Ar tai jis daro? Jis - *žmogžudys*! Štai, kas jis, *žmogžudys*! Aš... aš jam pasakysiu! Manot, neišdrįsiu? Išrėšiu tiesiai į veidą! Išrėšiu *tiesiai į veidą*!

Iš susijaudinimo jis per daug sulėtino greitį, netgi beveik sustojo, ir juo pirmąkart susidomėjo kareiviai.

- Įspėjimas! Įspėjimas 48-am!

Griblis kaipmat sustojo, o tada padidino greitį, nenuleisdamas akių nuo savo pėdų. Netrukus jie pasiekė laukiantį visureigį. Šis vėl pajudėjo kartu su ėjikais.

Maždaug 16:45 Garetis pavakarieniavo: suvalgė tūbelę apdoroto tuno, keletą sausainių su sūriu ir išgėrė daug vandens. Čia jis prisivertė sustoti: buvo galima bet kada paprašyti naujos gertuvės, tačiau šviežius koncentratus dalins tik rytoj devintą valandą ryto... o Garetis gali užsinorėti naktipiečių. Po velnių, jam gali *prireikti* naktipiečių.

- Galbūt tai gyvybės ar mirties klausimas, - tarė Beikeris, - bet, kaip matyt, jis nė kiek nepakenkė tavo apetitui.

- Negaliu leisti, kad taip atsitiktų, - atsakė Garetis. - Visai nenorėčiau nualpti antrą valandą nakties.

Į galvą toptelėjo be galo nemaloni mintis. Tikriausiai nieko nežinotum. Ir nejaustum. Tik atsibustum amžinybėje.

- Priverčia apie daug ką susimąstyti, tiesa? - tyliai paklausė Beikeris.

Garetis pažvelgė į jį. Blėstant dienos šviesai, Beikerio veidas tapo švelnus, vaikiškas ir labai gražus.

- Aha. Mąsčiau apie velniškai daug dalykų.

- Pavyzdžiui?

- Pavyzdžiui, apie jį, - Garetis linktelėjo Stebinso link, kuris tokiu pat tempu kaip ir Maratono pradžioje vis dar žingsniavo vienas. Jo kelnės džiūvo ant kūno. Ant veido žaidė šešėliai. O rankoje vis dar nešėsi paskutinę sumuštinio su drebučiais pusę.

- O ką apie jį mąstai?

- Gavojau, kodėl jis čia ir kodėl nepratarią nė žodžio. Ir ar jis išliks, ar mirs.

- Gareti. Mes visi mirsime.

- Bet, tikiuosi, ne šiąnakt.

Garetis stengėsi kalbėti ramiai, tačiau staiga stipriai krūptelėjo. Jis nežinojo, ar Beikeris tai pastebėjo. Jo inkstai suspazmavo. Garetis apsisuko, atsisegė klyną ir patraukė atbulas.

- Ką tu manai apie Prizą? - paklausė Beikeris.

- Nematau prasmės galvoti apie jį, - atsakė Garetis ir pradėjo šlapintis. Baigęs užsisegė klyną ir vėl apsisuko, džiaugdamasis, kad baigė operaciją negavęs įspėjimo.

- O aš galvoju apie jį, - svajingai tarė Beikeris. - Ne tiek apie patį Prizą, kiek apie pinigus. Visus tuos pinigus.

- Turtuoliai nepakliūva į Dangaus Karalystę, - atšovė Garetis. Jis nuleido akis į savo pėdas - vienintelę "kliūtį", neleidžiančią sužinoti, ar iš tikrųjų egzistuoja ta Dangaus Karalystė.

- Aleliuja, - užgiedojo Olsonas. - O po susirinkimo kviečiu ko nors išgerti.

- Ar tu tikintis? - Beikeris pasiteiravo Garečio.

- Ne, nelabai. Tačiau nesu ir pinigų fanatas.

- Būtum, jei užaugtum srėbdamas bulvių sriubą arba kopūstienę. O mėsą matytum tik tada, kai tėvelis pagaliau pakankamai uždirbtų.

- Galbūt tai visai kas kita, - sutiko Garetis ir nutilo, svarstydamas, ar dar ką nors pasakyti. - Tačiau tai niekada netaps svarbiausiu dalyku.

Jis išvydo, jog Beikeris nieko nesuprasdamas truputį paniekinančiai dėbtelėjo į jį.

- Vis tiek negali pasiimti jų su savimi - toks būtų tavo kitas sakinys, - įsiterpė Makraisas.

Garetis pašnairavo į jį. Makraiso veide vėl švietė ta erzinanti pašaipi šypsenėlė.

- Bet juk tai tiesa, ar ne? Mes nieko neatsinešame į šį pasaulį ir tikrai nieko nepasiimame išeidami.

- Taip, tačiau laikotarpis tarp šių dviejų įvykių yra daug malonesnis, kai tau nieko netrūksta, argi ne taip? - paklausė Makraisas.

- Po velnių, patogumai, - pasipiktino Garetis. - Jei vienas iš tų stuobrių, važiuojančių šiuo žaisliuku, nušautų tave, joks pasaulio gydytojas neatgaivintų ir už kalną dvidešimtinių ar penkiasdešimtinių.

- Aš dar nenumiriau, - tyliai atkirto Beikeris.
- Taip, bet gali, - staiga Garetis pajuto, jog jam labai svarbu tai išdėstyti. - O jei tu laimėsi? O jei šešias savaites planuosi, ką ketini daryti su grynais pinigais - tik grynais, ką jau kalbėti apie Prizą - ir kai pagaliau išsiruoši ką nors nusipirkti, tave partrenks taksi automobilis?
Prie jų prisigretino Harknesas ir dabar žingsniavo šalia Olsono.
- Tik ne mane, mažiuli, - tarė jis. - Pirmiausia nusipirkčiau visą pulką tarnų. Jei laimėčiau, ko gero, daugiau niekada nebevaikščiočiau.
- Jūs nesuprantat, - kaip niekada susierzinęs tarė Garetis. - Bulvienė ar jautienos filė, dvaras ar lūšna, - visa tai nesvarbu, nes numirus viskas baigsis - jie padės tave ant lentos kaip Zaką ar Jujingą, ir taškas. Aš tik noriu pasakyti, kad geriau džiaugtis šia diena. Jei žmonės džiaugtųsi šia diena, jie būtų daug laimingesni.
- O, kokia auksinė nesąmonių tirada! - atrėžė Makraisas.
- Tikrai? - suriko Garetis. - Ir kiek gi jau suplanavai?
- Na, aš ką tik pakoregavau savo horizontus, tiesa...
- Kurgi ne. Yra tik vienas skirtumas - galime mirti kiekvieną akimirką.
Stojo visiška tyla. Harknesas nusiėmė akinius ir ėmė juos valyti. Olsonas dar labiau išbalo. Garetis pasigailėjo taip pasakęs: jis nuėjo per toli.
Staiga kažkas už nugarų ištarė tyliu, aiškiu balsu:
- Klausykite, klausykite!
Garetis atsigręžė, neabejodamas, jog tai Stebinsas, nors niekada nebuvo girdėjęs jo balso. Tačiau Stebinsas ir toliau ėjo, žvelgdamas žemyn į kelią.
- Tikriausiai aš nuėjau per toli, - sumurmėjo Garetis, nors iš tikrųjų per toli nuėjo ne jis, o Zakas. - Ar kas nors nori sausainio?
Garetis išdalijo sausainius. Atėjo penkta valanda. Saulė sustingo pusiaukelėje virš horizonto, tarytum žemė būtų liovusis suktis. Trys ar keturi pirmaujantys spartuoliai sulėtino tempą, kol tarp jų ir pagrindinės grupės teliko mažiau nei penkiasdešimt jardų.
Garečiui pasirodė, jog kelias tapo klastinga įkalnių kombinacija be jokių nusileidimų žemyn. Jis mąstė, kad jei tai tiesa, tai jie visi greitai kvėpuos per deguonies kaukes. Staiga jis užmynė ant gulinčio maisto koncentratų diržo. Nustebęs Garetis pakėlė akis. Diržas priklausė Olsonui. Jo rankos virpėjo palei liemenį. Olsono veide atsispindėjo nerimas bei nuostaba.
- Aš pamečiau jį, - paaiškino Olsonas. - Norėjau pavalgyti ir pamečiau.
Jis nusijuokė norėdamas parodyti, kaip kvailai pasielgė, tačiau akimirksniu susičiaupė.
- Aš alkanas, - pridūrė Olsonas.
Niekas neatsakė. Visi jau buvo praėję, todėl nebeliko jokios galimybės pakelti diržą. Garetis atsigręžė ir ant baltos punktyrinės linijos išvydo Olsono diržą su maistu.
- Aš alkanas, - kantriai pakartojo Olsonas.
"Majorui patinka žiūrėti, kai kas nors linksminasi", argi ne taip pasakė Olsonas, grįžęs atgal su numeriu? Regis, Olsonas daugiau nebesilinksmino. Garetis žvilgtelėjo į savo diržo kišenes. Jis dar turėjo tris koncentratų tūbeles, sausainius ir sūrį. Nors sūris atrodė gana žalias.

- Imk, - Garetis atidavė sūrį Olsonui.

Olsonas nieko neatsakė, bet sūrį suvalgė.

- Muškietininkas, - su ta pačia ironiška šypsenėle pakomentavo Makraisas.

Apie pusę šešių sutirštėjo sutemos. Ore lengvabūdiškai skraidžiojo keletas ankstyvų jonvabalių. Grioviuose ir laukų daubose nusėdo rūkas. Priekyje kažkas pasiteiravo, kas nutiktų, jei rūkas taip sutirštėtų, jog galėtum laisvai per klaidą nužengti nuo kelio.

Su niekuo nesupainiojamas Barkovičiaus balsas šiurkščiai atrėžė:

- O kaip tu manai, bukagalvi?

Keturių jau nebėra, - mąstė Garetis. - Aštuonios su puse valandos kelyje, ir jau keturių nebėra. Jam aštriai suspaudė skrandį. Aš niekada jų visų nepergyvensiu, - pamanė. - Tik ne *visus*. Tačiau, antra vertus, kodėl gi ne? Juk kažkas turės tai padaryti.

Pokalbis išblėso kartu su dienos šviesa. Tyla tapo slegianti. Artėjanti tamsa, rūkas, besitelkiantis mažose daubose... pirmąkart visa tai pasirodė tikra ir visiškai nenatūralu. Garetis ėmė ilgėtis Dženės, savo motinos ar bet kurios kitos moters ir nusistebėjo, ką, po velnių, jis čia veikia, ir kaip įsivėlė į visa tai. Jis netgi negalėjo savęs apgauti, jog nežinojo, kas jo laukia, nes buvo atvirkščiai. Beje, Garetis taip pasielgė ne vienintelis. Šiame parade dalyvavo dar devyniasdešimt penki kvailiai.

Gleivių gumulas vėl užstrigo gerklėje, neleisdamas lengvai nuryti. Garetis suvokė, jog kažkas priešais jį verkšlena. Jis negirdėjo, kada atsirado šis garsas, ir niekas neatkreipė į jį dėmesio: tarytum šis garsas būtų visąlaik juos lydėjęs.

Iki Karibo liko dešimt mylių. Bent jau ten nebus tamsu. Ši mintis šiek tiek pralinksmino Garetį. Juk viskas gerai, tiesa? Jis gyvas, ir nėra jokios prasmės galvoti apie mirties valandą. Kaip sakė Makraisas, reikia tik pakoreguoti savo horizontus.

Be penkiolikos šešios juos pasiekė gandas apie berniuką, vardu Travinas, kuris anksčiau pirmavo, tačiau dabar jau ėmė atsilikinėti ir nuo pagrindinės grupės. Travinas viduriavo. Išgirdęs apie jį, Garetis negalėjo tuo patikėti, tačiau, tik išvydęs Traviną, suprato, jog tai tiesa. Berniukas žingsniavo ir tuo pat metu laikė savo kelnes. Kiekvienąkart pritūpęs, jis gaudavo po įspėjimą, ir Garetis su pasišlykštėjimu nusistebėjo, kodėl Travinas nenusprendžia varyti į kelnes. Jau geriau būti apsišikusiam nei negyvam.

Travinas žingsniavo dvilinkas kaip ir Stebinsas su savo sumuštiniu, o kai Travinas krūptelėdavo, Garetis žinojo, kad jį persmelkia dar vienas skrandžio spazmas. Garetis jautė pasišlykštėjimą. Nebuvo jokio susijaudinimo ar paslapties. Tik berniukas su raižomu pilvu, ir tiek. Todėl nebuvo įmanoma jausti ką nors kitą, nei pasišlykštėjimą bei laukinį siaubą. Garečio pilvas irgi neramiai susitraukė.

Kareiviai labai įdėmiai stebėjo Traviną. Stebėjo ir laukė. Pagaliau Travinas pusiau pritūpė, pusiau nugriuvo, ir kareiviai nušovė jį, atsukusį nuogą užpakalį į kelią. Travinas nudribo ir nykiai bei gailiai įsispoksojo į dangų.

Kažkas garsiai sužiaukčiojo ir gavo įspėjimą. Garečiui pasirodė, jog kažkas tuoj išspjaus savo skrandį.

- Jis bus sekantis, - dalykiškai išpyškino Harknesas.

- Užsičiaupk, - atkirto Garetis. - Nejau negali patylėti?

Niekas neatsakė. Harknesas susigėdo ir vėl ėmė valytis akinius. Apsivėmusio berniuko nenušovė.

Jie praėjo pro besilinksminančius paauglius, sėdinčius ant paklodės ir geriančius kokakolą. Šie atpažino Garetį ir atsistoję palydėjo jį ovacijomis. Garetis pasijuto nejaukiai. Viena iš mergaičių turėjo labai didelę krūtinę. Jos vaikinas stebėjo, kaip šokinėjant kilnojasi krūtys. Garetis nusprendė, jog pamažu tampa seksualiniu maniaku.

- Tik pažvelk į tuos papukus, - tarė Pirsonas. - Vargšelis aš vargšelis...

Garetis ėmė spėlioti, ar mergina dar nekalta kaip ir jis.

Jie praėjo pro ramią, tobulai apskritą kūdrą, virš kurios kybojo rūkelis. Ji atrodė panaši į nežymiai debesų užstotą veidrodį. Paslaptingame vandens augalų, apaugusių kūdros kraštus, tankumyne kimiai sukvarkė varlė. Ši kūdra Garečiui pasirodė vienas iš gražiausių jo matytų reginių.

- Velniškai didelė valstija, - kažkur priekyje prabilo Barkovičius.

- Šis vaikinukas man sukelia karališką skausmą šiknoje, - suniurnėjo Makraisas. - Dabar svarbiausias mano gyvenimo tikslas - jį pergyventi.

Olsonas kalbėjo “Sveika, Marija”.

Garetis sunerimęs nužvelgė jį.

- Kiek jis turi įspėjimų? - paklausė Pirsonas.

- Regis, nė vieno, - atsakė Beikeris.

- Aha, bet jis nekaip atrodo.

- Dabar visi mes nekaip atrodom, - atrėžė Makraisas.

Vėl stojo tyla. Pirmąkart Garetis pajuto savo skaudančias pėdas. Ne tik kojas, kurios jau kurį laiką vargino jį, bet ir pėdas. Pastebėjo nesąmoningai einąs padų kraštais, tačiau retsykiais prispausdavo pilną pėdą ir susiraukdavo iš skausmo. Garetis užsisegė striukę iki pat kaklo ir pasistatė apykaklę. Oras vis dar buvo drėgnas.

- Ei! Žiūrėkit! - linksmai šūktelėjo Makraisas.

Garetis ir kiti pasuko galvas į kairę. Jie ėjo pro kapinaites, išsidėsčiusias ant žole apaugusios kalvelės. Jas juosė akmeninė siena. Rūkas po truputį gaubė rymančius antkapius. Angelas sulūžusiu sparnu tuščiomis akimis spoksojo į juos. Bukutis tupėjo ant surūdijusio vėliavos laikiklio, likusio nuo kažkokios patriotinės šventės, ir įžūliai juos apžiūrinėjo.

- Pirmos mūsų kapinės, - prabilo Makraisas. - Jos iš tavo pusės, Rėjau, todėl tu prarandi visus taškus. Prisimeni tą žaidimą?

- Tu velniškai daug kalbi, - staiga įsikišo Olsonas.

- Nejau tau nepatinka kapinės, Henri, senas bičiuli? Tai jauki privati vietelė, kaip apdainuoja poetai. Gražus vandens nepraleidžiantis karstas...

- Užsičiaupk!

- O, varge, - Makraiso randas baltai spindėjo nykstančioje dienos šviesoje. - Tu juk neatmeti minčių apie mirtį, tiesa, Olsonai? Kaip kad sako poetai,

mus neramina ne mirtis, o toks ilgas trūnijimas kape. Argi ne jis neduoda tau ramybės, mulki? - tratėjo Makraisas. - Pralinksmėk, Čarli! Dar ateis šviesesnė die...

- Palik jį ramybėj, - ramiai nutraukė Beikeris.

- Ir kodėl gi? Juk jis įtikinėja save galįs klaptelti, kada tik ateis laikas. Jei jis atsiguls ir numirs, nebus taip blogai, kaip kad visi galvoja. O aš neleisiu jam taip išsisukti.

- Jei nemirs jis, mirsi tu, - atšovė Garetis.

- Aha, dabar prisimenu, - Makraisas vėl ironiškai nusišypsojo Garečiui, tik šįkart šypsenoje neatsispindėjo joks humoras. Staiga Makraisas įsiuto, ir Garetis bemaž išsigando jo. - Tai jis viską pamiršta. Šis kalakutas.

- Aš daugiau nenoriu šito daryti, - bukai atsakė Olsonas. - Man jau bloga.

- Linksmintis, - tęsė Makraisas. - Ar ne tai sakei? Eik velniop. Ir kodėl gi tu negriūni ant žemės ir nenumiršti?

- Palik jį ramybėj, - įsiterpė Garetis.

- Paklausyk, Rėjau...

- Ne, tai tu paklausyk. Užteks ir vieno Barkovičiaus. Leisk jam elgtis, kaip jis nori. Atsimink, jokių muškietininkų.

Makraisas vėl nusišypsojo.

- Gerai, Gareti. Tu laimėjai.

Olsonas neištarė nė žodžio. Jis tik kilnojo kojas.

Apie pusę septynių stojo tamsa. Karibas, esantis už šešių mylių, jau matėsi horizonte it blankus švytėjimas. Tik keletas žmonių stovėjo prie kelio ir lydėjo juos akimis miesto link. Kiti, ko gero, namuose vakarieniavo. Migla stingdė Rėjaus Garečio pėdas. Ji kybojo virš kalvų it gležnos vaiduokliškos vėliavos. Virš galvų sužibo žvaigždės. Kaip ir visada spindėjo Venera, savo vietoje švietė Didieji Grįžulo ratai. Garetis gerai žinojo žvaigždynus. Jis parodė Pirsonui Kasiopėją, tačiau šis tik suniurnėjo.

Garetis pagalvojo apie savo draugužę Dženę ir pasijuto kaltas dėl anksčiau pabučiuotos merginos. Jau neprisiminė, kaip mergina atrodė, tačiau jį sujaudino. Sujaudino rankos, uždėtos ant merginos užpakaliuko - kažin kas būtų atsitikę, jei jis būtų pabandęs paliesti jos tarpkojį? Garetis pajuto spaudimą klyne ir eidamas susiraukė iš skausmo.

Dženė turėjo ilgus, beveik iki liemens krentančius plaukus. Jai buvo šešiolika. Jos krūtinė neatrodė tokia didelė kaip Garečio pabučiuotos merginos. Jis daug glamonėjo Dženės krūtis, kurios varė jį iš proto. Dženė neleisdavo jos pamylėti, ir Garetis nežinojo, kaip ją priversti persigalvoti. Ji norėjo, bet vis tiek neleido. Garetis žinojo, jog kiti vaikinai galėdavo įkalbėti savo merginas, tačiau jam, regis, neužteko pasitikėjimo savimi - o galbūt *valios* - įtikinti Dženę. Jis ėmė svarstyti, kiek dar berniukų Maratone nekalti. Griblis apšaukė Majorą žmogžudžiu. Įdomu, ar Griblis dar nekaltas? Garetis nusprendė, jog tikriausiai taip.

Jie peržengė Karibo miesto ribas. Ten stovėjo didžiulė minia ir vienos televizijos žinių komandos automobilis. Prožektoriai nutvieskė kelią šilta

balta šviesa. Atrodė, tarytum įžengtum į netikėtą, šiltą dienos šviesos lagūną, pereitum per ją ir išnirtum kitoje jos pusėje.

Storas laikraščio korespondentas trijų dalių išeigine eilute bėgo šalia jų, kaišiodamas mikrofoną Maratono dalyviams. Už jo du technikos darbuotojai paskubom vyniojo kabelio ritę.

- Kaip jaučiatės?

- Gerai. Manau, jaučiuosi gerai.

- Nesijaučiat pavargęs?

- Aha, pats žinot. Taip. Bet aš vis dar jaučiuosi gerai.

- Kokius, jūsų nuomone, dabar turite šansus laimėti?

- Nežinau... na, ko gero, gerus. Aš vis dar jaučiuosi stiprus.

Korespondentas paklausė didžiulį vaikiną Skremą, ką jis manąs apie Maratoną. Skremas išsišiepė ir atsakė, kad tokio šūdo dar niekada nematęs. Korespondentas pirštais parodė kirpimo gestą technikos darbuotojams. Vienas iš jų nelinksmai linktelėjo.

Greitai mikrofono laidas išsitiesė per visą ilgį, ir korespondentas ėmė brautis atgal prie savo automobilio, stengdamasis nesupainioti išvynioto laido. Minia, susidomėjusi televizijos komanda bei Maratono dalyviais, entuziastingai linksminosi. Majoro plakatai ritmingai kilnojosi ant lazdelių, tokių šviežių, kad nuo jų dar varvėjo gyvasakiai. Kai kameros atsisukdavo į žmones, šie dar labiau pralinksmėdavo ir mojuodavo tetai Bertai ir dėdei Fredui.

Dalyviai padarė lankstą ir praėjo pro krautuvėlę, kur savininkas, nedidukas žmogutis dėmėtais baltais drabužiais, turėjo pasistatęs gėrimų šaldiklį su užrašu: "NEMOKAMAI MARATONO DALYVIAMS! "EVO" KRAUTUVĖS PASLAUGUMAS!". Šalia stovėjo policijos mašina, ir du policininkai kantriai aiškino Evui (kaip, be abejo, ir kiekvienais metais), jog pagal taisykles žiūrovams draudžiama siūlyti bet kokią pagalbą Maratono dalyviams – įskaitant ir gaiviuosius gėrimus.

Jie praėjo pro Karibo popieriaus fabriką - didžiulį, nuo suodžių pajuodusį pastatą ant užterštos upės kranto. Darbininkai stovėjo išsirikiavę palei tvorą ir iš širdies linksmai šūkčiojo ir mojavo. Kai praėjo paskutinis dalyvis - Stebinsas - pasigirdo švilpukas, ir, metęs žvilgsnį per petį, Garetis išvydo juos sliūkinančius atgal į vidų.

- Ar jis tavęs klausė? - Garečio pasiteiravo ausį rėžiantis balsas. Jausdamasis išsekęs, Garetis atsisuko į Garį Barkovičių.

- Kas ko manęs klausė?

- Korespondentas, bukagalvi. Ar jis klausė tavęs, kaip jautiesi?

- Ne, jis neprisikasė iki manęs.

Garetis troško, kad Barkovičius pasišalintų. To troško ir skausmingas dilgčiojimas pėdose.

- Jie klausė manęs, - pasigyrė Barkovičius. - Ir žinai, ką jiems atsakiau?

- Ne.

- Pasakiau, kad puikiai jaučiuosi, - agresyviai atrėžė Barkovičius. Skrybėlė vis dar kyšojo iš užpakalinės kelnių kišenės. - Pasakiau, jog jaučiuosi labai stiprus. Pasakiau pasiruošęs eiti visą amžinybę. Ir žinot, ką jiems dar pasakiau?

- Užčiaupk srėbtuvę, - perspėjo Pirsonas.
- O kas tavęs klausė, ištįsėle pabaisa?
- Nešdinkis, - paragino Makraisas. - Nuo tavęs man skauda galvą.

Dar sykį įžeistas Barkovičius paėjėjo į priekį ir užkalbino Kolį Parkerį.
- Ar jis tavęs klausė, kaip...
- Nešdinkis, kol dar nenuroviau tau nosies ir nepriverčiau ją suvalgyti, - užriko Kolis.

Barkovičius skubiai pasišalino. Sklido gandas, jog Kolis Parkeris - piktas kalės vaikas.
- Tas vaikis varo mane iš proto, - prabilo Pirsonas.
- Jis apsidžiaugtų tai išgirdęs, - atsakė Makraisas. - Jam tai patinka. Jis dar pridūrė tam korespondentui, jog planuoja sušokti ant visų mūsų kapų. Ir jis iš tikrųjų taip galvoja. Tai jo varomoji jėga.
- Kai kitą kartą prisigretins, pakišiu jam koją, - išsekusiu balsu įsiterpė Olsonas.
- Taigi, - paprieštaravo Makraisas. - 8-a taisyklė, jokių trukdymų kitiems Maratono dalyviams.
- Žinai, ką gali padaryti su ta 8-a taisykle, - blankiai šypsodamasis atrėžė Olsonas.
- Atsargiau, - išsišiepė Makraisas, - regis, tu vėl imi atgauti jėgas.

Septintą valandą vakaro visų eisena, svyruojanti ant minimalios ribos, vėl pagreitėjo. Buvo vėsu, o žingsniuodamas greičiau, galėjai sušilti. Jie praėjo po viaduku, ir keletas žmonių pasveikino juos pilnomis burnomis spurgų iš parduotuvės stiklinėmis sienomis, esančios išvažiavimo iš pagrindinio kelio pabaigoje.
- Mes kažkur susijungsime su magistrale, ar ne? - paklausė Beikeris.
- Oldtaune, - atsakė Garetis. - Už šimto dvidešimties mylių.

Harknesas švilptelėjo.

Netrukus jie įžengė į Karibo centrą. Nuo starto dalyviai jau buvo nužingsniavę keturiasdešimt keturias mylias.

4

Pats tikriausias šou žaidimas būtų toks,
kuriame pralaimėję dalyviai užmušami.

Čakas Beris,
šou žaidimų kūrėjas
"The Gong Show" vedėjas

Visi nusivylė Karibo miestu.

Jis buvo toks pat kaip ir Laimstounas.

Minios atrodė gausesnės, tačiau kitu atžvilgiu tai buvo tik dar vienas miesteliūkštis su keliomis parduotuvėmis bei degalinėmis, vienu prekybos centru, kuris, pasak visur išklijuotų plakatų, skelbė "MŪSŲ METINĮ IŠ-

PARDAVIMĄ MARATONINĖMIS KAINOMIS", bei parku, kuriame stovėjo karinis memorialas. Mažas, piktdžiugiškai skambantis mokyklos orkestrėlis sugrojo Valstybinį himną, po to - Sousa maršų popuri ir galiausiai velniškai neskoningai - "Žygį į Pretoriją".

Akiratyje vėl pasirodė moteris, sukėlusi sąmyšį prie sankryžos. Ji vis dar ieškojo Persio. Šįkart jai pavyko prasmukti pro policijos užkardą ir išbėgti ant kelio. Moteris brovėsi pro berniukus ir netyčia pakišo vienam iš jų koją. Ji šaukė Persiui, kad šis grįžtų namo. Kareiviai griebėsi už ginklų, ir akimirką niekas neabejojo, jog Persio mama pati užsidirbs bilietą už įsikišimą. Tačiau faras uždėjo jai antrankius ir nusitempė šalin. Mažas berniukas sėdėjo ant "PALAIKYKIME ŠVARĄ MEINE" konteinerio, šlamštė dešrainį ir stebėjo, kaip farai įgrūda Persio motiną policijos mašinon. Taigi Persio mama tapo žygio per Karibą kulminacija.

- O koks kitas miestas po Oldtauno, Rėjau? - paklausė Makraisas.

- Aš juk ne vaikščiojantis žemėlapis, - susierzinęs atsakė Garetis. - Tikriausiai Bengoras. Tada Augusta. Po to Kiteris ir valstijos siena, už trijų šimtų trisdešimties mylių nuo čia. Plius minus. Patenkintas? Išsakiau visą legendą.

Kažkas švilptelėjo.

- Trys šimtai trisdešimt mylių.

- Neįtikėtina, - niūriai sumurmėjo Harknesas.

- Visas šis prakeiktas reikalas neįtikėtinas, - atšovė Makraisas. - Įdomu, kur dabar Majoras?

- Dulkinasi Augustoje, - leptelėjo Olsonas.

Visi išsišiepė, ir Garetis pagalvojo, kaip greitai pasikeitė nuomonė apie Majorą: per dešimt valandų iš Dievo jis virto mamona.

Jų liko devyniasdešimt penki. Bet tai jau ne blogiausia. Blogiausia buvo įsivaizduoti, kaip kulką užsidirba Makraisas arba Beikeris. Arba Harknesas su savo kvaila mintimi apie knygą. Protas pasistengė pabėgti nuo tokių minčių.

Kai Karibas liko už nugarų, kelias visiškai ištuštėjo. Jie žingsniavo per kryžkeles su vieninteliu žibintu, apšviečiančiu ėjikus ir pažyminčiu trapius jų šešėlius, dalyviams kertant šviesos stulpą. Kažkur toli sukaukė garvežys. Mėnulis metė įtartiną šviesą ant rūko, nudažydamas laukus opalinėmis ir perlinėmis spalvomis.

Garetis gurkštelėjo vandens.

- Įspėjimas! Įspėjimas 12-am! Tai paskutinis įspėjimas 12-am!

12-as buvo berniukas, vardu Fenteris, vilkintis suvenyrinius marškinėlius su užrašu: "AŠ VAŽIAVAU MT. VAŠINGTONO GELEŽINKELIU". Fenteris laižė savo lūpas. Sklido gandas, kad jo kojos visiškai sumedėjo. Kai po dešimties minučių jį nušovė, Garetis beveik nieko nepajuto. Jis buvo pernelyg pavargęs. Garetis apėjo Fenterio lavoną ir pažvelgęs žemyn pastebėjo kažką žvilgant jo rankoje. Šv. Kristoforo medalikėlį.

- Jei liksiu gyvas, - burbtelėjo Makraisas, - žinot, ką padarysiu?

- Ką? - paklausė Beikeris.

- Masturbuosiuos, kol mano gaidys pamėlynuos. Dar niekad nebuvau toks seksualiai susijaudinęs kaip šią minutę: be penkiolikos aštuonios gegužės pirmosios vakare.

- Iš tikrųjų? - nusistebėjo Garetis.

- Taip, - užtikrino Makraisas. - Mano gaidys pasistotų ir nuo tavęs, Rėjau, jei tavo barzda nebūtų tokia apšepusi.

Garetis nusikvatojo.

- Aš esu Žavingasis Princas, - Makraisas palietė randą ant skruosto. - Dabar man trūksta tik Miegančiosios Gražuolės. Pažadinčiau ją širdingu bučiniu, ir mudu nuskrietume saulėlydžio link. Ar bent jau iki artimiausio "Holiday Inn" viešbučio.

- Nužingsniuotume, - apatiškai sumurmėjo Olsonas.

- Ką?

- Nužingsniuotume saulėlydžio link.

- Gerai, tebūnie nužingsniuotume saulėlydžio link. Bet kokiu atveju tai būtų tikra meilė. Ar tiki tikra meile, Henkai, broliuk?

- Aš tikiu geru pasidulkinimu, - atsakė Olsonas, ir Artas Beikeris prapliupo juoktis.

- Aš tikiu tikra meile, - tarė Garetis ir išsyk pasigailėjo. Nuskambėjo labai naiviai.

- Norit sužinoti, kodėl aš netikiu? - paklausė Olsonas. Jis pakėlė akis į Garetį ir paslaptingai nusišypsojo. - Paklauskit Fenterio. Paklauskit Zako. Jie žino.

- Na ir požiūris, - suglumo Pirsonas. Jis išniro iš tamsos ir vėl prisijungė prie jų. Pirsonas šlubčiojo - ne beviltiškai, tačiau labai akivaizdžiai.

- Ne, visai ne, - paprieštaravo Makraisas ir po akimirkos pridūrė: - Negyvėlių niekas nemyli.

- Edgaras Alanas Po mylėjo, - atsakė Beikeris. - Mokykloje rašiau referatą apie jį, kuriame minėjau, jog jis buvo linkęs į ne-nekro...

- Nekrofiliją, - užbaigė Garetis.

- Teisingai.

- O kas tai? - pasiteiravo Pirsonas.

- Tai reiškia, kad tau kyla noras permiegoti su negyvėle, - paaiškino Beikeris. - Arba negyvėliu, jei esi moteris.

- Arba jei esi homikas, - įsiterpė Makraisas.

- Ir kaip, po velnių, mes priėjome prie tokios temos, - sudejavo Olsonas. - Kaip, po paraliais, mes priėjome prie temos apie negyvėlių dulkinimą? Tai velniškai atgrasu.

- Kodėl gi ne? - pasigirdo gilus, liūdnas balsas, priklausantis 2-am numeriui Abraomui. Jis buvo aukštas ir žirgliojo pastoviai vilkdamas kojas, tarytum būtų jas išsinarinęs. - Manau, kad mums visiems reikėtų sekundėlę sustoti ir pamąstyti, koks seksualinis gyvenimas mūsų laukia kitame pasaulyje.

- Aš čiupsiu Merliną Monro, - pritarė Makraisas. - O tu galėsi pasilikti Eleonorą Ruzvelt. Abi, senas bičiuli.

Abraomas iškėlė jam didįjį pirštą. Priekyje vienas iš kareivių išrėkė įspėjimą.

- Tik antras. Tik sušiktas antras, - Olsonas kalbėjo iš lėto, tarytum jam sunkiai sektųsi tai išreikšti. - Tema baigta. Viskas.

- Transcendentinė Meilės Kokybė, paskaitą skaito žymus filosofas ir Etiopijos kalėjimų taranuotojas Henris Olsonas, - pasityčiojo Makraisas. - "Persikas nėra persikas, jei jis be KAULIUKO" ir kitų darbų autorius...

- Palaukit! - suriko Olsonas. Jo balsas paaštrėjo it stiklo šukė. - Palaukit tik vieną prakeiktą sekundę! Meilė - tai išpūstas reikalas! Tai - niekas! Vienas didelis riebus nulis! Supratot?

Niekas neatsakė. Garetis pažvelgė į priekį, kur tamsios anglinės kalvos rėmėsi į žvaigždėtą dangų. Ar tik jis nepajuto pirmų silpnų mėšlungio spazmelių kairės pėdos išlinkyje? Noriu atsisėsti, - įkyriai suspurdėjo mintis. - Po velnių, aš noriu atsisėsti.

- Meilė - tai falšas! - bliovė Olsonas. - Pasaulyje yra tik trys didžiosios tiesos: geras valgis, geras pasidulkinimas ir geras pašikimas, ir tai *viskas*! O kai nusibaigi kaip Fenteris ir Zakas...

- Užsičiaupk, - kažkas paliepė nuobodžiu balsu, ir Garetis suprato, kad tai Stebinsas. Tačiau kai atsigręžė, Stebinsas ir toliau kėblino šalia kairio kelio krašto, nudelbęs akis žemyn.

Virš galvų praskriejo reaktyvinis lėktuvas, už savęs naktiniame danguje palikdamas variklių gausmą ir baltą plunksnuotą juostą. Lėktuvas praskrido gana žemai, kad net ėjikai pastebėjo jo pulsuojančias geltonas ir žalias šviesas. Beikeris vėl švilpavo. Garetis beveik užmerkė akis. Kojos kilnojosi pačios.

Pusiau snaudžiantis protas ėmė skrieti tolyn. Atsitiktinės mintys tingiai gaudė viena kitą. Garetis prisiminė, kaip jo motina dainuodavo jam airišką lopšinę, kai dar buvo labai mažas... apie širdeles ir kriaukleles, gyvas, o, gyvas. Prisiminė jos veidą, tokį didelį ir gražų it aktorės iš kino ekrano. Jis norėjo pabučiuoti ją ir visada mylėti. O užaugęs - vesti.

Tuos vaizdus pakeitė nuoširdus lenkiškas Dženės veidas bei šviesūs plaukai, krentantys beveik iki pat juosmens. Ji vilkėjo dviejų dalių maudymosi kostiumėlį po trumpučiu paplūdimio chalatėliu, kadangi jiedu važiavo į Rid Bičą. Garetis mūvėjo padėvėtus šortus ir avėjo sandalus.

Dženė dingo. Jos veidas virto Džimio Ouvenso, vaikiūkščio, gyvenusio per kvartalą nuo jų, veidu. Garečiui su Džimiu buvo po penkerius metukus, kai Džimio motina užklupo juos, žaidžiant "daktaro kabinetą" smėlio duobėje už Džimio namo. Jie abu gavo pylos. Taip, būtent pylos. Džimio motina paskambino Garečio mamai, o ši parsivežė Garetį namo, pasisodino savo miegamąjąme ir paklausė, kaip jam patiktų, jei lieptų nuogam pereiti gatvę. Snaudžiantis Garečio kūnas krūptelėjo iš didelės gėdos. Jis verkė ir maldavo, kad neverstų nuogo pasirodyti gatvėje... ir nepasakytų tėvui.

Dabar Garečiui jau septyneri. Jiedu su Džimiu Ouvensu spokso pro purviną "Berso statybinių medžiagų" kontoros langą į kalendorius su nuogomis moterimis, žinodami į ką žiūri, tačiau ne visai suprasdami, jausdami kažkokį gėdingą susijaudinimą. Kažkokį. Ten kabėjo viena blondinė su mėlyno šilko skiautele, permesta per klubus, ir jiedu labai labai ilgai spoksodavo į ją. Ginčydavosi, kas galėtų būti po tuo šilku. Džimis teigė matęs savo motiną

nuogą, todėl žinąs, kas yra po skiautele: kažkas plaukuota ir perpjauta pusiau. Garetis nenorėjo tikėti Džimiu, nes Džimio žodžiai kėlė pasibjaurėjimą.

Ir vis dėlto Garetis neabejojo, jog toje vietoje moterys skyrėsi nuo vyrų, ir jiedu su Džimiu ilgai sėdėdavo purpurinėse vasaros sutemose, aptarinėdami tai, užmušinėdami uodus ir stebėdami beisbolo varžybas mikroautobusų kompanijos aikštėje, kitoje gatvės pusėje nuo Berso kontoros. Savo sapne Garetis netgi *pajuto* kietą šaligatvį po savo užpakaliu.

Kitais metais, kai jiedu žaidė karą, jis trenkė Džimiui Ouvensui į veidą savo orinio šautuvo vamzdžiu. Džimiui teko keturiomis siūlėmis susiūti apatinę lūpą. Dar po metų jie išsikraustė. Garetis nenorėjo trenkti Džimiui į veidą. Tai buvo nelaimingas atsitikimas. Garetis tuo visai neabejojo, nors jau tada žinojo, jog Džimis teisus, nes Garetis pats pamatė savo motiną nuogą (jis to nenorėjo - tai įvyko netyčia). Ten buvo plaukuota. Plaukuota ir perpjauta pusiau.

Ša, tai ne tigras, mano meile, o tik tavo žaislinis meškiukas, matai?.. Širdelės ir kriauklelės, gyvos o gyvos... Mamytė myli savo berniuką... Ša... Miegok...

- Įspėjimas! Įspėjimas 47-am!

Kažkieno alkūnė bakstelėjo jam į šonkaulius.

- Tai tu, vaikine. Pakilk ir nušvisk, - Makraisas šypsojosi jam.

- Kiek valandų? - paklausė Garetis.

- Aštuonios trisdešimt penkios.

- Bet aš...

- ... snaudei valandų valandas, - pabaigė Makraisas. - Pažįstu tą jausmą.

- Tikrai taip atrodė.

- Tavo protas naudojasi senuoju pabėgimo triuku. Gerai būtų, kad ir kojos galėtų taip padaryti, ar ne?

- Aš naudojuosi "Dial", - idiotišku veidu atrėžė Pirsonas. - Gerai būtų, kad visi juo naudotųsi, ar ne?

Garetis pagalvojo, jog atsiminimai panašūs į purve nubrėžtą liniją. Kuo toliau ėjai, tuo sunkiau buvo ją įžiūrėti. Kol pagaliau linija virsdavo smėliu ir juoda tuščia skyle. Atsiminimai buvo panašūs į kelią. Dabar jis atrodė tikras ir apčiuopiamas. Tačiau prieš tai buvęs kelias - tas devintos valandos ryto kelias - tapo tolimas ir beprasmis.

Jie praėjo beveik penkiasdešimt mylių. Pasiekė gandas, jog Majoras atvažiuos savo džipu ir išrėš trumpą kalbą, kai jie iš tikrųjų pasieks penkiasdešimties mylių ribą. Garetis palaikė tai tikra nesąmone.

Ėjikai pakilo į ilgą, stačią kalvą, ir Garetis vos nesusigundė nusimesti striukės, bet susilaikė. Jis tik atsisegė užtrauktuką ir minutėlę paėjo atbulas. Karibo šviesos mirgėjo priešaky, ir Garetis prisiminė Loto žmoną, kuri atsigręžė ir pavirto druskos stulpu.

- Įspėjimas! Įspėjimas 47-am! Antras įspėjimas 47-am!

Garečiui prireikė minutės, kad suvoktų, jog tai jis. Jo antras įspėjimas per dešimt minučių. Jis vėl išsigando. Garetis prisiminė bevardį berniuką, kuris mirė, nes per dažnai sulėtindavo greitį. Ar jis darė tą patį?

Garetis apsidairė. Makraisas, Harknesas, Beikeris ir Olsonas spoksojo į jį. Olsono veidas ypatingai švytėjo. Netgi tamsoje nesunku buvo įžvelgti įtemptą Olsono žvilgsnį. Olsonas jau pergyveno šešis. Jis norėjo, kad Garetis būtų jo laimingas septintas. Jis norėjo, kad Garetis mirtų.

- Matai ką nors žalia? - susierzinęs paklausė Garetis.

- Ne, - nusukdamas akis atsakė Olsonas. - Žinoma, ne.

Garetis žingsniavo ryžtingai, agresyviai mojuodamas rankomis. Buvo be dvidešimt devynios. Be dvidešimt vienuolika - po aštuonių mylių - jis vėl bus laisvas. Garetis jautė isterišką troškimą paskelbti visiems, kad jam tai vieni juokai, kad nereikia skleisti gandų apie jį, kad jiems nebus suteikta proga išvysti, kaip jis užsidirba bilietą... bent jau kol kas.

Rūkas padengė kelią plonomis juostomis it dūmas. Berniukų figūros judėjo pro jį it tamsios salos, plaukiančios pasroviui. Pasiekę penkiasdešimties mylių ribą, jie praėjo pro mažą uždarytą garažą su surūdijusiais kuro siurbliais. Visa tai atrodė it grėsmingi kontūrai rūke. Aiškus fluorescencinis spindulys iš telefono būdelės buvo vienintelis šviesos šaltinis. Majoras nepasirodė. Niekas nepasirodė.

Kelias darė lankstą, už kurio pasirodė geltonas kelio ženklas. Atsklido gandas, tačiau, kol jis pasiekė Garetį, jis jau pats skaitė užrašą:

STATI ĮKALNĖ.
SUNKVEŽIMIAMS NAUDOTI ŽEMESNĘ PAVARĄ

Nepasitenkinimas ir dejonės. Priekyje pasigirdo džiaugsmingas Barkovičiaus šūksnis:

- Pirmyn, broliai! Kas nori nusivyti mane iki viršaus?

- Užčiaupk savo prakeiktą srėbtuvę, iškrypėli, - atkirto kažkas.

- Priversk mane, bukagalvi, - sucypė Barkovičius. - Eikš čia ir priversk!

- Jis jau silpsta, - tarė Beikeris.

- Ne, - paprieštaravo Makraisas. - Jis tik pučiasi. Tokie vyrukai kaip jis gali pūstis iki begalybės.

Olsonas prakalbo labai tyliai:

- Aš tikrai neįkopsiu į šitą kalvą. Tik jau ne keturių mylių per valandą greičiu.

Kalva stūksojo priešais juos. Jie beveik pasiekė jos papėdę. Jos viršūnė skendėjo rūke. Kiek mums žinoma, kalva gali amžius kilti į viršų - pamanė Garetis.

Jie pradėjo kopti į kalvą.

Garetis pajuto, jog tai ne taip jau ir blogai, jei žiūri tik sau į kojas ir truputį pasvyri į priekį. Spoksai tiesiai į asfalto taškelį tarp pėdų, ir tada ima atrodyti, kad eini plokščiu paviršiumi. Be abejo, negalėjai savęs apgauti, jog po truputį plaučiuose ir gerklėje ima trūkti oro, nes būtent taip ir buvo.

Kažkaip vėl atsklido gandas: kai kam, regis, užteko kvapo juo pasidalinti. Gandas teigė, kad ši kalva - ketvirčio mylios ilgio. Gandas teigė, kad ji - dviejų mylių ilgio. Gandas teigė, jog nė vienas Maratono dalyvis neužsidirbo bilieto ant šios kalvos. Gandas teigė, jog praeitais metais trys berniukai užsidirbo bilietus būtent ant šios kalvos. Galų gale visi gandai nutilo.

- Negaliu to padaryti, - monotoniškai murmėjo Olsonas. - Aš daugiau nebegaliu.

Jis šnopavo it šuo, tačiau kaip ir visi žingsniavo į priekį. Girdėjosi niurnėjimas ir sproginėjantis kvėpavimas. Be viso to dar girdėjosi Olsono dainelė, daugybės kojų šiurenimas bei šalia slenkančio visureigio variklio ūžesys.

Garetis jautė, kaip skrandyje auga pašėlusi baimė. Jis galėjo čia mirti. Nebūtų sunku. Jis susidirbo ir gavo du įspėjimus. Ir dabar jo greitis ne daug didesnis už minimalų. Jam tik reikėjo truputį paslysti, ir jis gautų trečią - paskutinį - įspėjimą. O tada...

- Įspėjimas! Įspėjimas 70-am!

- Jie groja tavo dainelę, Olsonai, - nepakeldamas akių, sumurmėjo Makraisas. - Paspartink tempą. Noriu pamatyti, kaip tu nuskrieji kalva aukštyn it Fredas Asteras.

- O kodėl tau tai rūpi? - įpykęs paklausė Olsonas.

Makraisas neatsakė. Olsonas sukaupė jėgas ir ėmė žingsniuoti greičiau. Garetis liguistai pagalvojo, ar tai paskutinis Olsono rezervas. Jis taip pat pagalvojo ir apie Stebinsą, besivelkantį jų grupei iš paskos. Kaip tu laikaisi, Stebinsai? Ar nepavargai?

Staiga priekyje berniukas, vardu Larsonas, 60-as numeris, atsisėdo ant kelio. Jis gavo įspėjimą. Kiti berniukai prasiskyrė ir aplenkė jį it Raudonoji jūra Izraelio vaikus.

- Aš tik truputį pailsėsiu, gerai? - su pasitikinčia šypsenėle paaiškino Larsonas. - Dabar daugiau nebepajėgiu eiti, gerai?

Šypsena praplatėjo, ir jis atsuko ją į kareivį, nušokusį nuo visureigio su šautuvu ir nerūdijančio plieno chronometru rankoje.

- Įspėjimas 60-am, - pranešė kareivis. - Antras įspėjimas.

- Paklausykit, aš pasivysiu, - Larsonas stengėsi įtikinti kareivį. - Aš tik ilsiuosi. Juk neįmanoma visą laiką eiti. Tik ne *visą* laiką. Ar ne, vaikinai?

Praeidamas pro Larsoną, Olsonas sudejavo ir atšoko, kai šis pabandė paliesti jo kelnes.

Garetis jautė, kaip tvinksi smilkiniai. Larsonas gavo trečią įspėjimą... dabar jis susipras, - pamanė Garetis, - dabar jis atsistos ir patrauks pirmyn. Galų gale, regis, Larsonas susiprato. Tikrovė užgriuvo jį.

- Ei! - sušuko Larsonas. Jo balsas buvo sunerimęs. - Ei, tik sekundėlę, nedarykite to, aš atsistosiu. Ei, nereikia! Ne...

Šūvis. Jie toliau kopė į kalvą.

- Devyniasdešimt trys alaus buteliai ant lentynos, - padeklamavo Makraisas.

Garetis neatsakė. Jis pėdino įsistebeilijęs į kojas, vien galvodamas, kaip pasiekti kalvos viršūnę be trečio įspėjimo. Juk ji ilgai nesitęs, ta baisūnė kalva. Tikrai ne.

Priekyje kažkas skardžiai suriko, ir vieningai sutratėjo šautuvai.

- Barkovičius, - kimiai prabilo Beikeris. - Tai buvo Barkovičius, aš tuo neabejoju.

- Klysti, raudonkakli! - iš tamsos suriko Barkovičius. - Klysti visu šimtu procentų!

Jie taip ir nepamatė berniuko, kurį nušovė po Larsono. Jis ėjo priekyje, todėl kūną nuvilko nuo kelio, kol jie dar nespėjo prisigretinti. Garetis pakėlė akis nuo asfalto ir iškart pasigailėjo. Išvydo kalvos viršūnę. Iki jos dar buvo likęs futbolo lauko dydžio atstumas, šiuo atveju lygus visam šimtui mylių. Niekas nepratarė nė žodžio. Kiekvienas sugrįžo į savo asmeninį skausmo ir pastangų pasaulį. Sekundės virto valandomis.

Netoli kalvos viršūnės nuo pagrindinio kelio atsiskyrė išvažinėtas purvinas keliukas. Prie jo stovėjo ūkininkas su šeima. Jie žiūrėjo į praeinančius Maratono dalyvius: senyvas vyriškis tankiais antakiais, pailgaveidė moteris storos medžiagos paltu ir trys paaugliai vaikai, visi panašūs į silpnapročius.

- Jam tereikia... šakių, - gaudydamas orą, Garečiui tarė Makraisas. Prakaitas upeliais bėgo jo veidu. - Ir... “Grant Wood”... dažų.

Kažkas suriko:

- Sveikas, tėvuk!

Ūkininkas, jo žmona ir vaikai neištarė nė žodžio. Sūris visad atskirai, - Garečiui šovė beprotiška mintis. - Chai-chou, pieno kibirai, sūris visad atskirai. Ūkininkas ir jo šeima nesišypsojo. Nesiraukė. Nekėlė jokių plakatų. Nemojavo. Jie tik žiūrėjo. Garetis prisiminė vesternus, kuriuos vaikystėje žiūrėdavo kiekvieną šeštadienio popietę. Juose herojus būdavo paliktas mirti dykumoje, o virš jo galvos ratus sukdavo maitvanagiai. Ūkininkas su šeima liko užpakaly, ir Garetis apsidžiaugė dėl to. Ko gero, ūkininkas su savo žmona ir trimis silpnapročiais vaikais stovės čia devintą vakaro kitą gegužės pirmą... ir dar kitą... ir dar kitą. Kiek jis matė nušautų berniukų? Tuziną? Du? Garečiui nepatiko ši mintis. Jis gurkštelėjo vandens iš gertuvės, paskalavo burną, bandydamas nuvalyti pridžiūvusias seiles, ir išspjovė.

Kalva tęsėsi. Priešaky nualpo Tolandas ir buvo nušautas po to, kai likęs prie jo kareivis tris kartus įspėjo be sąmonės gulintį jo kūną. Garečiui jau ėmė rodytis, kad jie bemaž mėnesį kopia į šią kalvą. Taip, mažiausiai mėnesį, ir tai dar tik apytikriai paskaičiavimai, nes Maratonas tęsėsi jau kokius trejus metus. Garetis prunkštelėjo, vėl gurkštelėjo vandens, paskalavo burną ir nurijo. Jokių traukulių. Traukulys iškart pribaigtų jį. O taip galėtų atsitikti. Galėtų atsitikti, nes kol jis buvo nusisukęs, kažkas pripylė skysto švino jam į batus. Devynių nebėra, ir trečdalis iš jų gavo galą ant šios kalvos. Majoras Olsonui liepė užkurti pirtį; jei tai dar ne pirtis, tai labai panaši į ją. Labai...

O, Dieve...

Staiga Garetis suvokė svaigstąs, tarytum tuoj nualptų. Jis iškėlė ranką ir stipriai pliaukštelėjo sau per veidą.

- Ar viskas gerai? - paklausė Makraisas.

- Svaigstu.

- Užsiversk... - švilpiantis kvėptelėjimas, - gertuvę sau ant galvos.

Garetis taip ir padarė. Aš krikštiju tave, Reimondai Deivisai Gareti, *pax vobiscum**. Vanduo buvo labai šaltas. Svaigulys praėjo. Vanduo stingdančiomis šaltomis srovelėmis bėgo po marškiniais.

---

* Ramybė jums *(lot.)*.

- Gertuvę! 47-am! - sušuko Garetis.
Nuo pastangos surikti vėl pasijuto išsekęs. Vertėjo truputį palaukti.
Vienas iš kareivių pribėgo ir padavė gertuvę. Garetis pajuto, kaip jį tyrinėja bejausmės marmurinės kareivio akys.
- Nešdinkis, - paimdamas gertuvę, stačiokiškai atrėžė Garetis. - Tau moka, kad mane nušautum, o ne spoksotum.
Kareivis nuėjo, nepakeitęs veido išraiškos. Garetis paspartino žingsnį.
Jie vis kopė į viršų. Nieko nebenušovė, ir pagaliau pasiekė viršūnę. Buvo devynios valandos. Jie jau keliavo dvylika valandų. Bet tai nieko nereiškė. Svarbus buvo tik ant kalvos viršūnės pučiantis vėsus vėjelis. Ir paukščio čiulbėjimas. Ir šlapių marškinių prisilietimas prie odos. Ir prisiminimai galvoje. Visa tai turėjo prasmę, todėl Garetis desperatiškai stengėsi kabintis už jų. Jis vis dar juos turėjo.
- Pitai?
- Aha.
- Aš džiaugiuosi būdamas gyvas.
Makraisas neatsakė. Jie leidosi šlaitu žemyn. Tai buvo taip lengva.
- Aš labai pasistengsiu išlikti gyvas, - beveik atsiprašomu tonu tęsė Garetis.
Besidriekdamas žemyn, kelias truputį sukosi į šoną. Iki Oldtauno ir magistralės liko šimtas penkiolika mylių.
- Tokios tavo mintys, tiesa? - pagaliau paklausė Makraisas. Balsas skambėjo dusliai, tarsi kalbėtų iš dulkėto rūsio.
Kurį laiką jiedu patylėjo. Išvis niekas nesikalbėjo. Beikeris kėblino pirmyn, - jis dar nebuvo gavęs įspėjimų, - susikišęs rankas į kišenes. Jo galva nežymiai linkčiojo su kiekvienu žingsniu. Olsonas vėl kalbėjo “Sveika, Marija” kupinu dėkingumo balsu. Jo veidas baltai spindėjo tamsoje. Harknesas valgė.
- Gareti, - prabilo Makraisas.
- Aš čia.
- Ar kada nors matei Maratono pabaigą?
- Ne, o tu?
- Velnias, ne. Ką tik pagalvojau, ką reikštų būti arti prie pab...
- Mano tėvas nekentė Maratono. Jis tik kartą buvo nusivežęs mane parodyti jį iš arti. Ir tai viskas.
- Aš mačiau.
Garetis net pašoko nuo šio balso. Kalbėjo Stebinsas. Vis dar panarinta galva jis beveik prisigretino prie jų. Balti plaukai tabalavo palei ausis lyg nesveika aureolė.
- Ir kaip tai atrodė? - pasiteiravo Makraisas. Jo balsas kažkaip atjaunėjo.
- Nenorėsi žinoti.
- Aš juk paklausiau, ar ne?
Stebinsas neatsakė. Garečio smalsumas sustiprėjo kaip niekada. Stebinsas neišleido garo. Net neatrodė panašus į tokį, kuris greitai išleis garą. Stebinsas žingsniavo visiškai nesiskųsdamas ir nuo starto linijos nebuvo nė karto įspėtas.

- Taip, ir kaip tai atrodė? - Garetis išgirdo save klausiant.

- Mačiau pabaigą prieš ketverius metus, - atsakė Stebinsas. - Tada man buvo trylika. Maratonas baigėsi maždaug šešiolika mylių už Niū Hampšyro sienos. Ten valstijos policijai talkino Valstybės saugumas ir šešiolika Federalinių būrių. Tai buvo būtina. Žiūrovai grūdosi šešiasdešimties žmonių storio eilėmis iš abiejų kelio pusių penkiasdešimties mylių kelio ruože. Daugiau nei dvidešimt žmonių buvo mirtinai sutrypti, Maratonui dar nespėjus pasibaigti. Taip atsitiko, nes žmonės bandė judėti kartu su Maratono dalyviais ir pamatyti pačią pabaigą. Aš sėdėjau pirmoje eilėje. Mano tėtis gavo šią vietą.

- Ką veikia tavo tėvas? - paklausė Garetis.

- Jis priklauso Būriui. Ir jis viską labai gerai nuspėjo. Man nereikėjo judėti. Maratonas baigėsi tiesiai priešais mane.

- Kas atsitiko? - tyliai pasiteiravo Olsonas.

- Dar prieš išvysdamas dalyvius, juos išgirdau. Visi išgirdome. Viena didžiulė garso banga artinosi prie mūsų. Ir tai atsitiko dar prieš valandą, kol pagaliau galėjome juos įžiūrėti. Ėjikai nesidairė į minią, nei vienas iš dviejų likusiųjų. Jie žiūrėjo į kelią ir abu šlubčiojo, tarytum juos būtų nukryžiavę, o tada nuėmę nuo kryžiaus ir privertę eiti vinimis perdurtomis kojomis.

Visi berniukai klausėsi Stebinso. Siaubinga tyla užklojo juos it guminė paklodė.

- Minia šaukė, tarsi jie būtų galėję girdėti. Vieni skandavo vieno vaikino vardą, kiti – antro, tačiau aplink skambėjo į vieną visumą susiliejusi "Pirmyn... Pirmyn... Pirmyn..." daina. Mane stumdė it pupų pėdą. Vaikinas šalia apsimyžo ar apsišiko, sunku pasakyti.

Jie praėjo pro mane. Vienas vaikinukas buvo didžiulis blondinas prasegtais marškiniais. Vieno bato padas atsiklijavo ar atšoko ir dabar buvo atvėpęs. Kitas vaikinas ėjo visai be batų. Vienomis kojinėmis. Tačiau matėsi tik viršutinė jų dalis iki gurnelių. O visa kita... jis tikrai sudėvėjo jas, tiesa? Jo pėdos buvo purpurinės. Galėjai įžiūrėti sutrūkinėjusias pėdų kraujagysles. Tačiau nemanau, kad jis ką nors jautė. Nežinau, gal vėliau jie kaip nors pagydė jo pėdas. Galbūt.

- Liaukis. Dėl Dievo meilės, liaukis, - pasišlykštėjęs paprašė Makraisas.

- Pats norėjai sužinoti, - beveik nuoširdžiai atsakė Stebinsas. - Argi neprašei?

Jokio atsakymo. Visureigis burzgė, bildėjo ir sliuogė kelkraščiu. Kažkur priekyje kažkas gavo įspėjimą.

- Pralaimėjo blondinas. Aš viską mačiau. Jiedu praėjo pro mane, ir tada jis it supermenas iškėlė abi rankas aukštyn. Tačiau nepakilo į viršų, o išsitiesė ant kelio veidu žemyn ir po trisdešimties sekundžių užsidirbo bilietą, nes jau turėjo tris įspėjimus. Jie abu turėjo po tris įspėjimus.

Minia suošė ir tik vėliau pastebėjo, kad laimėjęs vaikis bando kažką pasakyti. Tada visi nuščiuvo. Jis parkrito ant kelių, tarsi ketintų melstis, bet tik pravirko. Tada prišliaužė prie kito vaikinuko ir įrėmė veidą į blondino marškinius. Jis kalbėjo negyvėliui. Pribėgo kareiviai ir pranešė jam, kad jis laimėjo Prizą, bei paklausė, kaip norėtų pradėti.

- Ką jis atsakė? - paklausė Garetis. Jam pasirodė, jog kartu su klausimu pastatė visą gyvenimą ant bedugnės krašto.

- Jis nieko neatsakė, bent jau tada. Jis kalbėjo negyvam vaikinui. Jis kažką sakė negyvėliui, bet mes negalėjome girdėti.

- O kas atsitiko po to? - pasiteiravo Pirsonas.

- Aš neprisimenu, - burbtelėjo Stebinsas.

Niekas nepratarė nė žodžio. Garetis pajuto paniką, tarytum kažkas būtų įgrūdęs jį į per siaurą vamzdį. Priekyje buvo duotas trečias įspėjimas, ir berniukas beviltiškai sukrankė it mirštanti varna. Dieve, prašau neleisk jiems dabar ką nors nušauti, - meldė Garetis. - Aš išprotėsiu, jei dabar išgirsiu šūvius. Prašau, Dieve, prašau, Dieve.

Po kelių minučių šautuvai išleido savo plieninį, mirtį nešantį garsą į tamsą. Šįkart jie nusitaikė į neaukštą berniuką su išsipešiojusiais raudonai baltais futbolininko marškinėliais. Akimirką Garetis pamanė, jog Persio mamai daugiau nebereikės nerimauti, tačiau tai buvo ne Persis, o berniukas, vardu Kvinsis ar Kventinas, ar kažkaip panašiai.

Garetis neišprotėjo. Jis atsigręžė, ketindamas piktai pasikalbėti su Stebinsu, - galbūt paklausti, koks jausmas taip siaubingai sugadinti paskutines vaikinuko minutes, - tačiau Stebinsas vėl atsilikęs kėblino savo įprastoje vietoje, ir Garetis liko vienas.

Devyniasdešimt likusiųjų žingsniavo toliau.

5

Tu nepasakei teisybės, todėl
sumokėsi už pasekmes

Bobas Barkeris
"Teisybė arba pasekmės"

Be dvidešimt dešimt, tą pačią nesibaigiančią gegužės pirmąją, Garetis atsikratė vieno iš dviejų savo įspėjimų. Po berniuko futbolininko marškinėliais dar du Maratono dalyviai užsidirbo bilietus. Garetis beveik to nepastebėjo. Jis įdėmiai tyrinėjo save.

Galva, truputį susipainiojusi ir kvankštelėjusi, bet šiaip veikianti visai gerai. Dvi it smėlio pripiltos akys. Gana sustingęs kaklas. Dvi visai nepavargusios rankos. Stiprus kūnas, išskyrus skrandžio spazmus, nes vien koncentratų nepakako. Dvi velniškai pavargusios kojos. Skaudantys raumenys. Įdomu, kiek laiko kojos pačios neš jį į priekį: kiek laiko, kol smegenys perims vadovavimą ir pradės bausti jas, versdamos viršyti visas sveiko proto ribas, kad tik kulka nesuknežintų kaulėto jų lopšio? Kiek laiko, kol kojos ims kliuvinėti, pintis, protestuoti ir galiausiai sustos?

Garečio kojos buvo pavargusios, tačiau kol kas pačios judėjo į priekį.

Ir dvi pėdos. Skaudančios pėdos - to jau nepaneigsi. Garetis buvo ganėtinai didelis vaikinas. Tad šitos pėdos turėjo išlaikyti šimtą šešiasdešimt sva-

rų. Padai degė iš skausmo. Retsykiais juos persmelkdavo aštrūs diegliai. Kairės kojos nykštys išlindo pro kojinę (Garetis prisiminė Stebinso pasakojimą ir nusipurtė iš baimės) ir ėmė nepatogiai trintis į batą. Tačiau pėdos ir toliau žingsniavo į priekį be jokių pritrintų pūslių ir be didžiulių pastangų.

Gareti, - jis nuteikinėjo save, - tu puikios formos. Jau dvylikos vaikinų nebėra, dvigubai tiek kenčia didžiulius skausmus, o tu - puikios formos. Tau gerai sekasi. Tu - šaunuolis. Tu - gyvas.

Pokalbis, nutrūkęs po Stebinso pasakojimo, vėl atsinaujino. Pokalbis buvo gyvų žmonų bruožas. 98-as numeris Janikas su 97-u numeriu Vymanu per daug įkyriai aptarinėjo kareivių nuo visureigio kilmę. Abu sutiko, jog ji mišri, spalvota, gauruota ir niekšiška.

To tarpu Pirsonas pasiteiravo Garečio:

- Ar tau kada nors statė klizmą?

- Klizmą? - pakartojo Garetis ir susimąstė. - Ne. Regis, ne.

- O jums, vaikinai? Pasakykit teisybę.

- Man statė, - prisipažino Harknesas. - Mano mama pastatė man klizmą po Helouvyno, kai dar buvau mažas. Suvalgiau beveik visą maišą saldainių.

- Ar tau patiko? - spaudė jį Pirsonas.

- Viešpatie, ne! Ir kam, po velnių, patiktų puskvortis šiltų pamuilių, keliaujančių...

- Mano mažam broliukui, - liūdnai nukirto Pirsonas. - Paklausiau to mažojo snargliaus, ar jam liūdna, jog dalyvausiu Maratone, ir jis atsakė ne, nes mamytė pažadėjo pastatyti jam klizmą, jei jis bus geras ir neverks. Jam patinka klizmos.

- Tai šlykštu, - garsiai tarė Harknesas.

Pirsonas atrodė paniuręs.

- Aš irgi taip manau.

Po kelių minučių prie grupės prisijungė Deividsonas ir papasakojo jiems, kaip prisigėrė per Stoibenvilio mugę, įšliaužė į šiaudinę palapinę ir gavo į galvą nuo storulės, mūvinčios tik apatines kelnaites. Kai Deividsonas paaiškino jai (taip jis pasakojo) esąs girtas ir pamanęs, jog tai - tatuiravimo palapinė, raudonodė storulė leido jam ją pagrabinėti (taip jis pasakojo). Jis aiškino jai norėjęs ant pilvo išsitatuiruoti pirmąją Amerikos konfederacijos vėliavą.

Artas Beikeris papasakojo apie perdimo varžybas, ir kaip plaukuotašiknis berniūkštis sugebėjo nusideginti beveik visus plaukelius ant subinės ir netgi plotelį ant nugaros. Pasak Beikerio, smirdėjo it deganti žolė. Nuo tokių žodžių Harknesas taip užsikvatojo, kad net gavo įspėjimą.

Ir taip prasidėjo pasakojimo varžybos. Po vienos istorijos sekė kita, kol visa nestabili struktūra subyrėjo. Kažkas dar gavo įspėjimą, ir greitai po to kitas Beikeris (Džeimsas) užsidirbo bilietą.

Juokai išgaravo. Kažkas pradėjo kalbėti apie savo merginas, ir pokalbis tapo nerišlus bei sentimentalus. Garetis neprasitarė apie Dženę, tačiau, atėjus devintai valandai ir juodai tamsai susimaišius su pilkšvu rūku, jam pradėjo atrodyti, jog Dženė - pats geriausias jo gyvenimo įvykis.

Jie praėjo pro gyvsidabrinių miesto žibintų mestą šviesos dryželį ir per užsidariusį miestelį. Visi prislėgti tik tyliai murmėjo. Priešais "Shopwell", šalia plačios kelio vietos krašto, jauna porelė, kartu suglaudusi savo kojas, sėdėdama miegojo ant suoliuko. Tarp jų šmėsčiojo neįskaitomas užrašas. Mergina buvo labai jauna, - ne daugiau keturiolikos, - o vaikinas vilkėjo sportinius marškinėlius, išskalbtus jau nebesuskaičiuojamą daugybę kartų. Judviejų šešėliai jungėsi gatvėje, kuria tyliai žingsniavo Maratono dalyviai.

Garetis metė žvlgsnį per petį, neabejodamas, jog visureigio ūžesys juos pažadino. Tačiau porelė ir toliau miegojo, net neįtardama, kad Įvykis ką tik praslinko pro šalį. Garetis paspėliojo, ar mergina susilauks savo tėvo priekaištų. Ji atrodė siaubingai jaunutė. Įdomu, ar jų užrašas bylojo "Pirmyn, Gareti, Meino numylėtini". Kažkodėl jis tikėjosi, kad ne. Kažkodėl ši mintis pasirodė atstumianti.

Garetis suvalgė koncentratų likučius ir pasijuto šiek tiek geriau. Olsonui nebeliko ko daugiau iš jo maldauti. Keista. Dar prieš šešias valandas Garetis galėjo lažintis, jog Olsonas jau baigia išleisti garą. Tačiau jis vis dar ėjo ir jau be įspėjimų. Ko gero, žmogus gali padaryti daug ką, kai jo gyvybei gresia pavojus.

Jie įveikė apie penkiasdešimt keturias mylias.

Kai praėjo bevardį miestelį, pokalbis visiškai nutilo. Taip tylėdami žingsniavo visą valandą. Šaltukas vėl ėmė smelktis į Garečio kūną. Jis suvalgė paskutinius mamos sausainius, suglamžė foliją ir įmetė į krūmus kelio pakrašty. Tik dar vienas šiukšlintojas pasaulio istorijoje.

Makraisas iš savo kuprinės išsitraukė dantų šepetėlį ir dabar sausai valėsi dantis. Gyvenimas tęsiasi, - stebėdamasis mąstė Garetis. - Atsiriaugėji ir atsiprašai. Pamojuoji žmonėms, kurie tau mojo, nes to reikalauja mandagumo taisyklės. Niekas nesiginčija su kitais (išskyrus Barkovičių), nes to irgi reikalauja mandagumo taisyklės. Gyvenimas tęsiasi.

Ar tikrai? Garetis prisiminė Makraisą, maldaujantį Stebinsą užsičiaupti. Olsoną, griebiantį sūrį su kvailu šuns nusižeminimu. Visa tai išryškino skirtumus tarp spalvų; tarp šviesos ir šešėlių.

Vienuoliktą valandą keli įvykiai atsitiko vienu metu. Atsklido gandas, kad priekyje smarki popietės liūtis nuplovė medinį tiltą. Dėl to Maratonas bus laikinai sustabdytas. Nežymus pralinksmėjimas nuvilnijo išsekusiomis gretomis, ir Olsonas silpnu balsu sumurmėjo:

- Ačiū Dievui.

Dar po akimirkos Barkovičius apšaukė šalia einantį kresną, nesimpatišką berniuką nelaimingu Renko vardu. Renkas tvojo jam - o tai kategoriškai draudžia taisyklės - ir buvo įspėtas. Barkovičius net nesulėtino žingsnio. Jis tik nuleido galvą ir užgauliojo toliau.

- Na, pulk, kalės vaike! Aš dar sušoksiu ant prakeikto tavo kapo! Ei, bukuti, pajudink kojas! Nejau leisi man išsisukti?

Renkas dar kartą užsimojo. Barkovičius atsitraukė, tačiau užlipo ant kito šalia ėjusio berniuko kojos. Kareiviai, įdėmiai, bet abejingai stebintys šį veiksmą (it vyrai, stebintys, kaip pora skruzdėlyčių ropščiasi ant duonos kąsnio, - karčiai pamanė Garetis), įspėjo abu.

Renkas paspartino žingsnį, nebekreipdamas dėmesio į Barkovičių. Pats Barkovičius, įtūžęs dėl įspėjimo (berniukas, ant kurio jis užlipo, buvo Griblis, norėjęs išrėžti Majorui, jog šis esąs žmogžudys), suriko jam:

- Tavo motina čiulpia gaidį 42-oje gatvėje, Renkai!

Staiga Renkas apsisuko ir puolė Barkovičių.

Pasigirdo riksmai "Liaukitės" ir "Raminkitės", tačiau Renkas jų negirdėjo. Panarinęs galvą, jis kriokdamas puolė Barkovičių.

Barkovičius išvengė smūgio, ir Renkas, nučiuožęs kelkraščio smėliu, klaptelėjo ant užpakalio plačiai išskėstomis kojomis. Jis gavo trečią įspėjimą.

- Na, Bukuti! - ragino Barkovičius. - Kelkis!

Renkas atsikėlė, tačiau vėl paslydo ir nukrito ant nugaros. Jis atrodė apsvaigęs.

Trečiasis įvykis, nutikęs apie vienuoliktą valandą, buvo Renko mirtis. Stojo tyla, kai karabinai nusitaikė į jį, o tada Beikeris sušuko garsiai ir labai aiškiai:

- Na, štai, Barkovičiau, tu jau nebe kenkėjas. Dabar tu - žmogžudys.

Nugriaudėjo šūviai. Kulkų jėga mestelėjo Renko kūną į viršų. Jis nukrito ir sustingo, viena ranka liesdamas kelią.

- Jis pats kaltas! - suriko Barkovičius. - Patys matėt, jis puolė pirmas! 8-a taisyklė! 8-a taisyklė!

Niekas nepratarė nė žodžio.

- Eikit velniop! Visi!

Prabilo Makraisas:

- Grįšk ir pašok ant jo, Barkovičiau. Palinksmink mus. Patrepsėk ant jo, Barkovičiau.

- Tavo motina čiulpia gaidį 42-oje gatvėje, randuotaveidi, - sušvokštė Barkovičius.

- Negaliu sulaukti, kada pamatysiu ant kelio ištaškytas tavo smegenis, - ramiai atkirto Makraisas. Viena ranka mechaniškai trynė randą ant skruosto. - Labai apsidžiaugsiu, kai tai nutiks, žudikiškas šunsnuki.

Barkovičius dar kažką sumurmėjo sau po nosimi. Kiti atsitraukė nuo jo, tarytum jis būtų užsikrėtęs maru.

Dešimt po vienuolikos jie jau buvo sukorę šešiasdešimt mylių, tačiau jokio tilto nesimatė. Garetis jau pradėjo manyti, jog šįkart gandas klydo, bet, užlipę ant kalvelės, apačioje ėjikai išvydo šviesos skliautą, po kuriuo sparčiai judėjo žmonių grupelė.

Šviesos spinduliai krito nuo kelių sunkvežimių ant medinio tilto, jungiančio spartaus upeliuko krantus.

- Man tikrai patinka šis tiltas, - Olsonas išsitraukė vieną iš Makraiso atiduotų cigarečių. - Tikrai.

Tačiau priėjus arčiau, Olsonas bjauriai sušvokštė ir išmetė cigaretę į žolę. Viena iš tilto atramų ir pora sunkių užpakalinių lentų buvo nuplautos, bet Būrys dirbo labai sąžiningai. Nupjautas telefono stulpas buvo įstatytas į upelio dugną ir sutvirtintas kažkuo panašiu į milžinišką cementinį kištuką. Pa-

keisti lentas neliko laiko, tad vietoj jų Būrys paguldė galinį didelio sunkvežimio bortą. Laikina priemonė, bet vis tiek tiks.

- San Luiso Rėjaus tiltas, - tarė Abraomas. - Galbūt, jei pirmieji einantys truputį patryptų, jis vėl sugriūtų.

- Abejoju, - paprieštaravo Pirsonas ir trūkčiojančiu balsu pridūrė: - O, *velnias*!

Avangarde einantys trys ar keturi berniukai užlipo ant tilto. Žingsniuojant jų pėdos dusliai atsimušdavo į lentas. Jie perėjo į kitą pusę ir net neatsisukdami atgal nužingsniavo toliau. Visureigis sustojo. Du kareiviai nušoko žemyn ir patraukė kartu su berniukais. Kitoje tilto pusėje dar du kareiviai prisigretino prie pirmaujančiųjų. Lentos vienodai treškėjo.

Du vyrai velvetiniais švarkais šliejosi prie asfaltu apdrabstytos mašinos su užrašu "KELIO REMONTAS" ir rūkė. Jie avėjo žalius guminius batus ir stebėjo praeinančius Maratono dalyvius. Kai pro juos praėjo Deividsonas, Makraisas, Olsonas, Pirsonas, Harknesas, Beikeris ir Garetis, vienas iš jų išmetė cigaretės nuorūką į upelį ir tarė:

- Tai jis. Tai Garetis.

- Pirmyn, berniuk! - sušuko kitas. - Pastačiau dešimt baksų už tave, esant dvylikai prie vieno!

Mašinos priekaboje Garetis pastebėjo keletą pjuvenomis apdrabstytų telefono stulpų. Šitie vyrai užtikrino, kad jis eitų pirmyn, patiko jam tai ar ne. Jis pamojavo jiems ir perėjo per tiltą. Galinis bortas, atstojantis lentas, sutreškėjo po kojomis, ir tiltas liko už nugaros. Kelias pasisuko į šoną, ir iš vilties pailsėti liko tik šviesos ruoželis, kertantis pakelėje augančius medžius. Greitai išnyko ir jis.

- Ar kada nors Maratonas buvo dėl ko nors sustabdytas? - pasidomėjo Harknesas.

- Manau, kad ne, - atsakė Garetis. - Renki medžiagą knygai?

- Ne, - Harkneso balse atsispindėjo nuovargis. - Tik šiaip įdomu.

- Jis sustabdomas kiekvienais metais, - už jų prabilo Stebinsas. - Tik vieną kartą.

Niekas neatsakė.

Dar po pusvalandžio prie Garečio prisijungė Makraisas ir tylėdamas ėmė žingsniuoti greta jo. Tada labai tyliai paklausė:

- Ar manai laimėsiąs, Rėjau?

Garetis ilgokai pagalvojo.

- Ne, - pagaliau atsakė jis. - Ne, aš... ne.

Toks ryžtingas prisipažinimas jį išgąsdino. Garetis vėl pagalvojo, kaip užsidirba bilietą, ne, užsidirba *kulką*; apie paskutinę sustingusią visiško žinojimo sekundę, matant, kaip bedugniai karabinų vamzdžiai atsigręžia į jį. Sustingusios kojos. Spazmai pilve. Nuo per vieną širdies dūžį nutolusios užmaršties besislepiantys raumenys, genitalijos ir smegenys.

Garetis nurijo seiles.

- O tu?

- Tikriausiai ne, - atsakė Makraisas.- Šiąnakt apie devynias pradėjau galvoti, kad neturiu realių galimybių. Matai, aš... - jis atsikrenkštė. - Sunku

pasakyti, bet... aš įsivėliau į tai plačiai atmerktomis akimis, supranti? - Makraisas parodė į berniukus aplinkui. - O dauguma iš šių vaikinų – ne, supranti? Aš žinojau savo galimybes. Tačiau neišsiaiškinau apie kitus žmones. Ir tikriausiai niekada iki galo nesuvokiau, kas tai per daiktas. Ko gero, maniau, kad kai pirmajam iš mūsų baigsis jėgos, jie nusitaikys į jį, paspaus gaiduką, ir mažas popieriaus gabalėlis su žodžiu "PYKŠT!" pasirodys... pasirodys... o Majoras pasakys "su balandžio pirmąja", ir mes išsiskirstysime namo. Ar supranti, ką noriu pasakyti?

Garetis prisiminė savo paties šoką, kai Kerlis nuvirto į kraujo klaną su smegenimis, it avižiniai dribsniai ištiškusiomis ant asfalto ir baltos linijos.

- Taip. Žinau, ką nori pasakyti.

- Man prireikė laiko tai suvokti, tačiau, kai įveikiau šį psichologinį barjerą, tapo daug lengviau. Eiti arba mirti - toks šios istorijos moralas. Kaip paprasta. Čia išliks ne pats fiziškai stipriausias - būtent šioje vietoje aš ir suklydau, leisdamas sau įsivelti į šį žaidimą. Jei tai būtų tiesa, turėčiau nemažus šansus, tačiau būna silpnų vyrų, kurie pakelia net automobilį, jei po juo atsiduria užspausta žmona. Smegenys, Gareti, - Makraisas ėmė kimiai šnibždėti. - Viskas priklauso ne nuo žmogaus ar Dievo. Tai priklauso nuo kažko... smegenyse.

Tamsoje sučirškė lėlys. Rūkas kilo nuo žemės.

- Kai kurie iš šių vyrukų ir toliau žingsniuos, nors biochemijos ir invalidumo dėsnių ribos bus jau seniai peržengtos. Praeitais metais vienas vaikinas šliaužė dvi mylias keturių mylių per valandą greičiu, nes abi jo kojas sutraukė mėšlungis, prisimeni, kaip apie tai rašė laikraščiuose? Tą prakeiktą Barkovičių į priekį varo didžiulė neapykanta, ir jis atrodo kupinas jėgų it jautis. Nemanau, kad aš sugebėsiu. Aš dar nepavargau - bent jau kol kas. Tačiau tai netruks ateiti, - randas išryškėjo išvargusio veido šone, kai Makraisas pažvelgė į tamsą. - Ir manau... kai pakankamai pavargsiu... aš paprasčiausiai atsisėsiu.

Garetis tylėjo, tačiau buvo sunerimęs. Labai sunèrimęs.

- Bet vis tiek ištempsiu ilgiau už Barkovičių, - tarytum sau pažadėjo Makraisas. - Kaip Dievą myliu, aš sugebėsiu.

Garetis žvilgtelėjo į savo laikrodį, kuris rodė 23:30. Jie kirto tuščią kryžkelę, kur stovėjo apsimiegojęs policininkas. Eismas, kurį jis buvo pasiųstas sustabdyti, neegzistavo. Maratonininkai praėjo pro jį, palikdami ryškų šviesos apskritimą, kurį metė vienintelis gyvsidabrinis žibintas. Tamsa it juodas maišas vėl apgaubė juos.

- Mes galėtume pabėgti į mišką, ir jie mūsų niekada nerastų, - susimąstęs tarė Garetis.

- Tik pabandyk, - atsakė Olsonas. - Jie turi infraraudonus ieškiklius plius dar keturiasdešimt stebėjimo aparatūros rūšių, įskaitant aukšto intensyvumo mikrofonus. Jie girdi viską, apie ką mes kalbame. Jie netgi gali girdėti tavo širdies plakimą. Be to, jie mato tave tarsi dienos šviesoje, Rėjau.

Tarytum norėdami tai patvirtinti, kareiviai einantį už jų berniuką įspėjo antrą kartą.

- Tu atėmei visą gyvenimo džiaugsmą, - nusiminė Beikeris. Jo nežymus pietietiškas akcentas Garečio ausims pasirodė visiškai svetimas.

Makraisas nuėjo šalin. Tamsa izoliavo kiekvieną iš jų atskirai, ir Garetis pajuto jį užgriūvantį vienišumo jausmą. Kiekvienąsyk kažkam sutreškėjus miškuose, pro kuriuos jie dabar žingsniavo, aplink pasigirsdavo murmesys ir pusiau amsėjimas. Tad Garetis su nuostaba suprato, jog mieste išaugusiems berniukams naktinis žygis per Meino miškus visiškai neatrodė panašus į iškylą. Kažkur kairėje paslaptingai suūkė pelėda. Kitoje pusėje kažkas krebžtelėjo, nutilo, vėl krebžtelėjo ir vėl nutilo, ir staiga šoktelėjo tolyn nuo kelio. Pasigirdo dar vienas nervingas aiktelėjimas:

- Kas tai buvo?

Virš galvų kaprizingi pavasario debesys, panašūs į dangumi plaukiančias skumbres, žadėjo daugiau lietaus. Garetis pasistatė apykaklę ir įsiklausė į savo žingsnius, atsitrenkiančius į asfaltą. Tai buvo subtilus psichinis prisitaikymas - lyg geriau regėtum naktį, ilgiau pabuvęs tamsoje. Šįryt Garetis negirdėjo savo žingsnių, o ką jau kalbėti apie visureigio burzgimą. Tačiau dabar jis puikiai girdėjo juos: savo ypatingą eiseną, ir kaip kairė pėda retkarčiais brūkšteli į asfaltą. Jam atrodė, jog jo žingsniai aidėjo kaip širdies dūžiai - smarkus gyvybės ir mirties garsas.

Jo akys perštėjo it smėlio pripiltos. Vokai apsunko. Garečio energija tarytum lašėjo pro kriauklės skylę jo kūno centre.

Monotoniškai reguliariai skelbė įspėjimus, bet nė vieno vaikino nenušovė. Barkovičius užsičiaupė. Stebinsas už jų nugarų vėl virto neįžiūrimu vaiduokliu.

Laikrodžio rodyklė rodė 23:40.

Artėja raganų valanda, - pamanė Garetis. - Kai prasiveria kapinės ir iškelia savo sutrūnijusius negyvėlius. Kai visi geri berniukai nueina miegoti. Kai žmonos ir meilužiai pagaliau nurimsta lovoje. Kai keleiviai neramiai miega autobuse pakeliui į Niujorką. Kai nenutrūkstamai per radiją groja Glenas Mileris, o barmenai jau mąsto apie kėdžių užkėlimą ant stalų ir...

Prieš akis vėl išdygo Dženės veidas. Garetis prisiminė, kaip prieš pusę metų pabučiavo ją per Kalėdas po plastikiniu amalu, kurį jo motina pakabindavo virtuvėje ant didelio apvalaus šviestuvo. Vaikiška kvailystė. Žiūrėk, kur stovi. Jos lūpos buvo nustebusios ir švelnios, tačiau nesipriešinančios. Gražus bučinys. Apie tokį tik ir svajoti. Jo pirmas tikras bučinys. Garetis vėl pabučiavo Dženę, parvežęs ją namo. Jiedu stovėjo jos įvažiavimo keliuke tylioje krentančio kalėdinio sniego pilkumoje. Tai buvo daugiau nei gražus bučinys. Garetis apglėbė Dženės liemenį, ji apkabino jo kaklą, surakino rankas ir užmerkė akis (Garetis slapčia žvilgtelėjo). Jis pajuto, kaip prie jo prisišliejo jos krūtys (žinoma, paslėptos po paltu). Tada Garetis vos neprisipažino mylįs ją, bet ne... pernelyg greitai.

Po to jie mokė vienas kitą. Dženė įteigė jam, jog knygas reikia perskaityti ir padėti į vietą, o ne mokytis iš jų. (Garetis buvo kalikas, ir tai linksmino Dženę. Iš pradžių tai erzino jį, bet vėliau ir pats Garetis ėmė iš to šaipytis.) Jis išmokė ją megzti. Tai be galo juokinga. Kas jau kas, tačiau būtent Garečio tėvas išmokė jį megzti... dar prieš Būriui suimant jį. O savo ruožtu

Garečio tėvas perėmė šiuos įgūdžius iš savo tėvo. Regis, tai buvo vyriška Garečių klano tradicija. Dženę sužavėjo įvairūs raštai, ir ji netruko pranokti patį Garetį su jo stropiai numegztais šalikais bei pirštinėmis, pereidama prie megztinių ir galiausiai - prie nėrimo vąšeliu ir netgi servetėlių nėrimo. Nors ji metė šį užsiėmimą, kai tik gerai įgudo.

Garetis taipgi išmokė Dženę šokti rumbą ir čia-čia, nes nesibaigiančiais šeštadienio rytais lankė ponios Amelijos Dorgen šiuolaikinių šokių mokyklą... tai buvo jo motinos idėja, kuriai jis energingai priešinosi. Tačiau, ačiū Dievui, motina nepasidavė.

Garetis prisiminė ant beveik tobulo Dženės veido ovalo žaidžiančius šešėlius, jos eiseną, balso pakilimą ir kritimą bei lengvai siūbuojantį klubą ir su siaubu nusistebėjo, ką jis čia veikia, eidamas šiuo tamsiu keliu. Jam reikėjo jos. Jis norėjo vėl viską pakartoti, bet kitaip. Dabar, mąstydamas apie įdegusį Majoro veidą, žilus ūsus bei veidrodinius akinius nuo saulės, Garetis jautė tokį gilų siaubą, kad net kojas apleido jėgos. Kodėl aš čia? - jis beviltiškai klausė savęs, tačiau neišgirdęs atsakymo vėl paklausė:

- Kodėl aš...

Tamsoje nugriaudėjo šūviai, ir suglebęs kūnas bumptelėjo ant asfalto. Garetį vėl apėmė karšta, gerklę gniaužianti baimė, verčianti aklai bėgti, nerti į krūmus ir skuosti, kol ras Dženę ir saugumą.

Makraisą vertė nepasiduoti Barkovičius. O Garetis susitelks ties Džene. Jis eis pas Dženę. Maratonininkų giminėms ir mylimiesiems buvo rezervuojamos vietos pirmoje eilėje. Jis pamatys ją.

Garetis prisiminė, kaip pabučiavo tą kitą merginą, ir susigėdo.

Iš kur tu žinai, kad tau pavyks? Mėšlungis... pūslės... įsipjovimas ar kraujas iš nosies, kurio nesugebėsi sustabdyti... per stati ir per didelė kalva. Iš kur žinai, kad pavyks?

Man pavyks, man pavyks.

- Sveikinu, - per petį metė Makraisas, priversdamas Garetį pašokti.

- Ką?

- Jau vidurnaktis. Išlikome, kad pakovotume dar vieną dieną, Gareti.

- Ir ne vieną, - pridūrė Abraomas. - Bent jau aš. Jūs supraskit, aš visai nepavydžiu jums...

- Jei jums įdomu, tai iki Oldtauno liko šimtas penkios mylios, - įsiterpė Olsonas.

- Ir kam rūpi tas Oldtaunas? - paklausė Makraisas. - Ar kada nors ten buvai, Gareti?

- Ne.

- O Augustoje? Velnias, maniau, kad ji Džordžijoje.

- Taip, aš buvau Augustoje. Tai valstijos sostinė...

- Rajoninės reikšmės, - įsiterpė Abraomas.

- Savivaldybės pastatas, pora eismo žiedų, pora kino teatrų...

- Ir jis yra Meine? - paklausė Makraisas.

- Na, tai maža valstijos sostinė, - šypsodamasis atsakė Garetis. - Palauk, kol pasieksime Bostoną.

Pasigirdo riksmai.

Iš priekio atsklido raginimai, šūksniai ir švilpimas. Garetis sunerimo, išgirdęs savo paties vardą. Priekyje už pusės mylios stovėjo apleistas ir sugriuvęs senas ūkininko namas. Tačiau sutrūkęs žibintas vis tiek buvo kažkaip įjungtas, ir priešais namą matėsi didžiulis užrašas, sudėliotas iš pušies šakelių:

GARETIS - MŪSŲ NUMYLĖTINIS
Arustuko apygardos Tėvų asociacija

- Ei, Gareti, o kur tėvai? - šūktelėjo kažkas.
- Namie daro vaikus, - sutrikęs atrėžė Garetis.

Nėra jokios abejonės, jog Meinas - Garečio gimtinė, tačiau užrašai, šūksniai ir kitų pašaipos vis tiek žemino jį. Per pastariąsias penkiolika valandų Garetis suvokė, kad jis visai netrokšta būti dėmesio centre. Mintis, jog milijonai žmonių visoje valstijoje serga ir lažinasi už jį (dvylika prie vieno, - taip sakė kelio darbininkas... ar tai gerai, ar blogai?), truputį baugino.

- Nejau jie paliktų keletą "prinokusių" tėvelių, gulinėjančių kažkur aplinkui, - tarė Deividsonas.
- Išmestų iš Tėvų-Mokytojų asociacijos? - pasiteiravo Abraomas.

Juokelis buvo nevykęs ir kaipmat išblėso. Kelias greitai sunaikindavo visus pajuokavimus. Jie perėjo per dar vieną tiltą, šįkart - betoninį, po kuriuo tekėjo didelė upė. Po jais it juodas šilkas čiurleno vanduo. Keli svirpliai atsargiai čirpė, o penkiolika po vidurnakčio ėmė krapnoti šaltas, smulkus lietutis.

Priekyje kažkas užgrojo lūpine armonikėle. Melodija buvo trumpa (6-as patarimas: tausokite kvėpavimą), tačiau labai graži. Panašu į "Seną juoduką Džo", - pamanė Garetis. - Kukurūzų lauke girdisi rauda. Visi juočkiai verkia, nes Jujingas jau po žeme.

Ne, tai ne "Senas juodukas Džo", o kita Stiveno Fosterio - rasisto klasiko - melodija. Senas geras Stivenas Fosteris. Mirtinai nusigėrė. Kaip ir Po. Po - nekrofilas, vedęs savo keturiolikmetę pusseserę. Taigi jis ir pedofilas. Du tvirkintojai, jis ir Stivenas Fosteris. Jei tik jie būtų sulaukę Maratono, - mąstė Garetis. - Jiedu būtų galėję sukurti pirmąjį pasaulinį Patologinį miuziklą. "Negras šaltame šaltame kelyje" arba "Išdavikas žygis", arba...

Priekyje kažkas pradėjo klykti, ir Garetis pajuto, kaip stingsta kraujas. Girdėjosi labai jaunas balsas. Jis klykė be žodžių. Tamsi figūra atsiskyrė nuo grupės, peršoko per kelkraštį priešais visureigį (Garetis net nevaliojo prisiminti, kada po pataisyto tilto visureigis vėl prisijungė prie jų) ir nėrė į mišką. Nugriaudėjo šūviai. Pasigirdo traškesys, ir negyvas kūnas nukrito per krūmokšnius ant žemės. Vienas kareivis nušoko ir nutempė suglebusią būtybę už rankų. Garetis apatiškai stebėjo ir mąstė, kad net ir prie siaubo pripratama. Net ir mirtimi persisotinama.

Muzikantas su armonikėle satyriškai užgrojo "Užgesink šviesą", tačiau kažkas - regis, Kolis Parkeris - piktai liepė jam užsikimšti. Stebinsas nusijuokė. Staiga Garetis įtūžo ant Stebinso ir norėjo atsisukęs paklausti, kaip jis jaustųsi, jei kas nors juoktųsi iš jo mirties. To galėjai laukti tik iš Barkovičiaus. Barkovičius sakė šoksiąs ant daugybės kapų ir jau šoko ant šešiolikos.

Abejoju, ar jo kojos ilgai pajėgs šokti, - pamanė Garetis. Aštrus skausmas pervėrė dešinės kojos padą. Ten mirtinai įsitempė raumenys ir vėl atsileido. Sulaikęs kvėpavimą, Garetis laukė, kol skausmas vėl pasikartos: daug stipriau, paversdamas pėdą niekam tikusiu medžio gabalu. Bet taip neatsitiko.

- Aš nebevaliosiu ilgai eiti, - sukrenkštė Olsonas. Matėsi tik jo baltas veidas it dėmė tamsoje. Niekas neatsakė.

Tamsa. Tebūnie prakeikta tamsa. Garečiui atrodė, jog juos gyvus palaidojo joje. Užmūrijo joje. Iki aušros dar visas amžius. Daugelis iš jų nebesulauks aušros. Arba saulės. Jie buvo palaidoti šešių pėdų tamsos gylyje. Jiems trūko tik monotoniškai giedančio kunigo, kurio balso nepajėgtų užgožti tamsa, virš kurios stovėtų raudotojai. Jie net nesuvokė esantys *čia*, esantys *gyvi*, klykiantys ir grabaliojantys karsto dangtį - tamsą. Oro vis mažėjo, oras pamažu virto nuodingomis dujomis, viltis blėso, kol pati tapo tamsa, ir virš viso to girdėjosi į koplyčios varpo skambesį panašus kunigo balsas bei raudotojų, nekantraujančių išnerti į šiltą gegužės dienos šviesą, padų šiurenimas.

Visa tai užgožė vabalų, kurie rausė sau kelią po žeme, skubėdami į didelę puotą, zvimbimas.

Tuoj išprotėsiu, - mąstė Garetis. - Po šimts, man tuoj nuvažiuos stogas.

Švelnus vėjelis ošė pušyse.

Garetis apsisuko ir nusišlapino. Stebinsas šiek tiek pasitraukė, o Harknesas pusiau sukosėjo, pusiau užknarkė. Jis ėjo pusiau miegodamas.

Garetis girdėjo netgi nežymius gyvenimo garsus: kažkas atsikrenkštė ir nusispjovė, kažkas patraukė nosį, kažkas priekyje, kairėje pusėje, kažką garsiai žiaumojo. Kažkas pasiteiravo kito, kaip šis jaučiasi. Pasigirdo atsakomasis murmesys. Janikas tyliai ir dažnai netiksliai švilpavo.

Sąmonė. Visa tai - sąmonės darbas. Bet amžinai nesitęs.

- Ir kodėl aš įsipainiojau į šitą mėšlą? - staiga beviltiškai paklausė Olsonas, atspindėdamas Garečio mintis.- Ir kodėl aš leidau sau įsipainioti?

Niekas neatsakė. Jau seniai niekas neatsakinėjo į jo klausimus. Tarytum Olsonas jau būtų miręs.

Vėl pradėjo lyti. Jie praėjo pro dar vienas senas kapinaites, bažnytėlę, mažytę krautuvėlę ir įžengė į Naujosios Anglijos bendruomenės tipo tvarkingų namelių rajoną. Kelias aplenkė miniatiūrinį verslo sektorių, kur galbūt tuzinas žmonų susirinko pažiūrėti į juos. Jie skandavo, tačiau prislopintais balsais, tarsi bijotų prikelti savo kaimynus. Garetis pastebėjo, kad tarp jų nebuvo nė vieno jauno. Jauniausias atrodė kokių trisdešimt penkerių metų įsispitrijęs į juos vyriškis. Jis nešiojo berėmius akinius ir buvo užsivilkęs nutriušusį sportinį paltą, kad apsisaugotų nuo šaltuko. Plaukai styrojo ant pakaušio, ir su nuostaba Garetis pastebėjo pusiau prasegtą jo klyną.

- Pirmyn! Puiku! Pirmyn! Pirmyn! Kaip puiku! - skandavo vyriškis. Jis be paliovos mojavo putlia ranka, o jo žvilgsnis degino kiekvieną maratonininką.

Kaimo pakrašty apsimiegojęs policininkas laikė sustabdęs riaumojantį vilkiką su užrašu “EUREKOS FERMERIŲ SĄJUNGA NR.81” virš didelių dvigubų durų, ir kaimas liko už nugarų. Be jokios priežasties Garetis galėjo lažintis, jog ką tik praėjo pro Širlės Džekson apsakymą.

Makraisas mirktelėjo jam.

- Tik pažvelk į šitą puošeivą.

"Šitas puošeiva" buvo aukštas berniukas absurdišku žaliu lietpalčiu, kuris pynėsi jam tarp kelių. Vaikinukas pėdino rankomis apsikabinęs galvą, tarsi būtų užsidėjęs milžinišką kompresą. Jis svyravo į šalis. Garetis atidžiai nužvelgė jį, negalėdamas prisiminti šio dalyvio anksčiau... tačiau, be abejo, tamsa pakeitė veidus.

Berniukas užkliuvo už savo kojos ir vos nepargriuvo. Jis patraukė toliau. Gal dešimt minučių Garetis su Makraisu susižavėję tylomis stebėjo jį, pamiršdami savo skausmus ir nuovargį, iškeisdami juos į to vaikino kovą. Vaikinukas nė karto nesudejavo ir nesušvokštė.

Olsonas sušnibždėjo:

- Kas tau atsitiko?

Bet vaikinas, regis, jo neišgirdo. Taip jau atsitinka, - pastebėjo Garetis. Visiškas atsiribojimas nuo visko ir nuo visų. Nuo visko, išskyrus kelią. Jie spoksojo į kelią siaubingai susižavėję, tarytum jiems būtų reikėję lynu eiti virš nesibaigiančios bedugnės.

- Koks tavo vardas? - Garetis paklausė berniuko, tačiau atsakymo nesulaukė.

Staiga jis suvokė, jog jau nebe pirmą kartą kartoja šį klausimą lyg idiotišką litaniją, kuri išgelbėtų nuo likimo, it greitasis juodasis svoris lekiantis į jį iš tamsos.

- Koks tavo vardas, a? Koks tavo vardas, koks tavo vardas, koks...

- Rėjau, - Makraisas patempė jį už rankovės.

- Jis man nesako, Pitai, priversk jį atsakyti, priversk pasakyti savo vardą...

- Netrukdyk jam. Jis miršta, netrukdyk jam.

Berniukas su 45-u numeriu ant lietpalčio vėl pargriuvo, šįkart veidu žemyn. Kai atsikėlė, ant kaktos matėsi pamažu pasrūvantys krauju įbrėžimai. Vaikinukas atsiliko nuo Garečio grupės, tačiau jie išgirdo, kada jis gavo paskutinį įspėjimą.

Jie perėjo tirštesnę tamsos skylę - geležinkelio tunelį. Lietus tiško žemyn, duslus ir paslaptingas šioje akmeninėje gerklėje. Čia buvo labai drėgna. Išlindęs į gryną orą, Garetis su dėkingumu išvydo priešakyje nusidriekusį ilgą, tiesų ir plokščią kelio ruožą.

45-as numeris vėl parkrito. Pasigirdo skubūs išsisklaidančių berniukų žingsniai. Netrukus pokštelėjo šūviai. Garetis nusprendė, jog berniuko vardas visai nebuvo svarbus.

6

O dabar mūsų varžybų dalyviai užsidarė
atsiskyrėlių būdelėse.

Džekas Beris
"Dvidešimt vienas"

Pusė keturių ryto.

Rėjui Garečiui ši minutė atrodė pati ilgiausia gyvenime. Tai buvo atoslūgis, laikas, kai jūra atsitraukia, palikdama glotnų krantą, nusėtą žolių gu-

mulais, surūdijusiomis alaus skardinėmis, supuvusiais prezervatyvais, sudaužytais buteliais, sulaužytais plūdurais bei maurais apaugusiais skeletais su maudymosi glaudžių liekanomis. Tai buvo mirtinas atoslūgis.

Po berniuko, dėvėjusio lietpaltį, dar septyni užsidirbo bilietus. Apie antrą valandą nakties trys žuvo beveik kartu it sudžiūvę kukurūzai pirmame stipriame rudens vėjyje. Maratonininkai įveikė septyniasdešimt penkias mylias, o dvidešimt keturių dalyvių jau nebebuvo.

Bet tai nesvarbu. Dabar svarbiausias buvo mirtinas atoslūgis. Pusė keturių ir mirtinas atoslūgis. Pasigirdo dar vienas įspėjimas, ir netrukus darkart nugriaudėjo šūviai. Šįkart bilietą užsidirbo pažįstamas vaikinas - 8-as numeris Deividsonas, teigęs, jog kažkada įsmuko į Stoibenvilio mugės prostitutės palapinę.

Garetis pažvelgė į baltą, kraujais aptaškytą Deividsono veidą ir vėl nukreipė žvilgsnį į kelią. Dabar jis labai dažnai žiūrėdavo į kelią. Kartais balta linija eidavo ištisai, kartais virsdavo punktyrine, o kartais - dviguba it tramvajaus bėgiai. Garetis svarstė, kaip žmonės galės važinėti šiuo keliu ir nepastebėti gyvybės ir mirties ženklų šioje baltoje linijoje. O galbūt jie pastebi?

Asfaltas žavėjo jį. Kaip malonu būtų pasėdėti ant šio asfalto. Iš pradžių pritūptum, ir sumedėję kelių sąnariai pokšteltų it vaikiškas orinis pistoletas. Tada padėtum rankas už savęs ant vėsaus akmenuoto paviršiaus ir, prispaudęs užpakalį, pajustum, kaip nebepakeliamas šimto šešiasdešimties svarų slėgis palieka kojas ramybėje... o tada atsigultum išskėtęs kojas ir rankas, jausdamas, kaip išsitiesia pavargęs stuburas... pakeltum akis į medžius ir užburtą žvaigždžių ratą... nebegirdėdamas įspėjimų, tik spoksodamas į dangų ir laukdamas... laukdamas...

Taip.

Išgirstum žingsnių šurmulį, maratonininkams atsitraukiant nuo ugnies linijos ir paliekant jį vieną it auką ant aukuro. Išgirstum šnabždesį. Ei, Garetis, tai Garetis užsidirbo bilietą! Galbūt užtektų laiko išgirsti Barkovičiaus juoką, jam dar kartą užsivarstant metaforiškus šokių batelius. Nusitaikančių karabinų trekštelėjimas, ir...

Garetis atplėšė akis nuo kelio ir blausiai įsispoksojo į aplink judančius šešėlius. Po to pažvelgė į horizontą, ieškodamas bent mažiausios prasidedančios aušros žymelės. Be abejo, jos dar nesimatė. Naktis vis dar buvo tamsi.

Jie praėjo pro du tris tamsius ir miegančius mažus miestelius. Nuo vidurnakčio sutiko galbūt tris tuzinus apsnūdusių kieto riešutėlio tipo žiūrovų, kurie, ar paragaras, ar tvanas, kiekvieną gruodžio trisdešimt pirmąją stebėdavo ateinančius Naujuosius metus. Pastarosios pusketvirtos valandos virto sapnų montažu, pusiau užmigusio lunatiko košmaru.

Garetis įsižiūrėjo į veidus aplink jį, tačiau visi atrodė nepažįstami. Jį apniko padrika panika. Garetis patapšnojo prieš jį pėdinančiam ėjikui per petį.

- Pitai? Pitai, ar tai tu?

Berniukas susierzinęs pasitraukė nuo jo ir nebeatsisuko. Olsonas žingsniavo Garečiui iš kairės, Beikeris - iš dešinės, tačiau dabar kairėje nieko nesimatė, o iš dešinės einantis berniukas atrodė daug pilnesnis už Artą Beikerį.

Kažkokiu būdu Garetis nuklydo nuo kelio ir atsidūrė vėlyvą metą iškylaujančių skautų būryje. Jie jau ieško jo. Medžioja jį. Šautuvai, šunys ir Būriai su radarais, šilumos ieškikliais ir...

Garetį užliejo palengvėjimas. Ketvirtą valandą ryto priekyje jis išvydo Abraomą. Reikėjo tik truputį pasukti galvą. Ištįsėliškos figūros nebuvo galima supainioti su kuo nors kitu.

- Abraomai! - sušnibždėjo Garetis. - Abraomai, ar tu nemiegi?

Abraomas kažką sumurmėjo.

- Klausiau, ar nemiegi?

- Taip, po perkūnais, Gareti, palik mane ramybėj.

Bent jau jis buvo šalia. Visiško pasimetimo jausmas išnyko.

Kažką priekyje įspėjo trečiąsyk, ir Garetis pamanė: Aš neturiu nė vieno įspėjimo! Galėčiau minutėlę ar pusantros atsisėsti. Galėčiau...

Bet niekada nebeatsikelčiau.

Paprasčiausiai mirtų. Garetis prisiminė žadėjęs motinai susitikti su ja ir Džene Fryporte. Jis pažadėjo visiškai lengvabūdiškai. Vakar devintą valandą ryto atrodė, kad į Fryportą atvyks lengvai. Tačiau dabar visa tai virto trijų dimensijų tikrove, o galimybė nužingsniuoti į Fryportą tik viena kruvinų medinių kojų pora - tikru siaubu.

Kažką dar nušovė... šįkart už jo. Kulka nepataikė į tikslą, ir nelaimingas bilieto savininkas kimiai suriko. Riksmas tęsėsi visą amžinybę, kol kita kulka jo nenutraukė. Garetis kažkodėl pagalvojo apie bekonieną. Rūgščios seilės susikaupė burnoje ir užkimšo gerklę. Garetis mąstė, ar dvidešimt šeši iškritusieji - tai daug ar mažai, praėjus septyniasdešimt penkias Maratono mylias.

Galva iš lėto nusviro žemyn, kojos pačios tipeno į priekį. Garetis prisiminė, kai dar būdamas mažas dalyvavo laidotuvėse. Kai laidojo Šmikį Dalesiją. Ne, jo tikras vardas buvo ne Šmikis, o Džordžas, tačiau visi kiemo vaikai vadino jį Šmikiu, nes jo akys ne visai sutapo...

Garetis prisiminė, kaip Šmikis laukdavo, kol jį pakvies žaisti beisbolą (nors visada pakviesdavo paskutinį), viltingai dairydamasis savo nesveikomis akimis į komandų kapitonus it teniso varžybų žiūrovas. Jis visada žaisdavo lauko centre, kur reikėdavo pagauti labai mažai kamuoliukų, tad Šmikis negalėdavo padaryti komandai žalos. Viena jo akis buvo beveik akla, todėl jis sunkiai sugebėdavo pagauti kamuoliuką. Vienąsyk jis kyštelėjo savo pirštinę oro gūsiui, o tuo tarpu kamuoliukas trenkėsi jam į kaktą - *bumpt*! - it melionas, kuriam kažkas smogė virtuvinio peilio rankena. Kamuoliuko siūlės visai savaitei paliko į prekinį ženklą panašų kvadratėlį ant Šmikio kaktos.

Šmikis žuvo po mašinos ratais US-1 magistralėje už Fryporto. Vienas iš Garečio draugų, Edis Klipstainas, matė, kaip tai atsitiko. Šešias savaites Edis Klipstainas žavėjo vaikus pasakodamas, kaip mašina atsitrenkė į Šmikio Dalesijo dviratį, ir Šmikis nulėkė nuo dviračio sėdynės pamesdamas batus. Abi kojos mosavo iš paskos, jo kūnui skriejant nuo "Schwinn" dviračio sėdynės iki akmeninės sienos, į kurią Šmikis trenkėsi ir ištaškė savo galvelę it šlapią klijų gumulą.

Garetis nuėjo į Šmikio laidotuves, tačiau pakeliui prarado apetitą, galvodamas, ar tik Šmikio galva nebus uždrėbta ant karsto pagalvėlės lyg "Elmer" klijai, tačiau Šmikis gulėjo kaip gyvas, apvilktas sportiniu švarkeliu, su kaklaraiščiu bei "Mažųjų skautų" nario ženkleliu, pasiruošęs išlipti iš karsto, jei tik kas nors prasitartų apie beisbolą. Nevienodos akys buvo užmerktos, ir Garetis nusiramino.

Tai vienintelis numirėlis, kurį Garetis matė iki šiol, ir tas švarus bei tvarkingas. Nieko panašaus į Jujingą, berniuką su lietpalčiu ar Deividsoną, kraujais aptaškytu išvargusiu veidu.

Tai nesveika, - niūriai mąstė Garetis. - Nesveika.

Be penkiolikos keturios jį pirmąkart įspėjo, ir jis smarkiai dukart pliaukštelėjo sau per veidą, bandydamas atsibusti. Visas kūnas buvo sustingęs į kaulą. Inkstai spazmavo, tačiau Garetis jautė, jog dar ne metas šlapintis. Galbūt tai tik jo vaizduotės padarinys, bet žvaigdės rytuose atrodė trigubai blyškesnės. Su nuostaba Garetis pagalvojo, jog vakar tokiu pat metu jis miegojo ant užpakalinės mašinos sėdynės, jiems bevažiuojant prie starto linijos pasienyje. Jis beveik matė save, išsitiesusį ant nugaros, išsiskėtojusį, *nejudantį*. Garetis pajuto begalinį troškimą susigrąžinti vakarykštį rytą.

Be dešimt keturios.

Garetis apsidairė, jausdamas nepalyginamą pasitenkinimą, kad jis vienas iš tų visiškai atsibudusių ir sąmoningų. Dabar tikrai buvo šviesiau, nes jau galėjai įžiūrėti einančių siluetų bruožus. Beikeris žingsniavo priekyje, - jį galėjai atpažinti iš raudonai dryžuotų marškinių, - Makraisas ėjo greta jo. Garetis pastebėjo kairėje tipenantį Olsoną, besistengiantį neatsilikti nuo visureigio, ir nustebo. Jis neabejojo, kad Olsonas užsidirbo bilietą per tamsiausias nakties valandas, ir džiaugėsi, jog nereikėjo matyti mirštančio Henko. Ir dabar dar buvo sunku įžvelgti, kaip jis atrodė, tačiau Olsono galva kilnojosi į žingsnių taktą it skudurinės lėlės.

Persis, kurio mama vis pasirodydavo kelyje, ėjo kartu su Stebinsu. Persis mėtėsi į šalis lyg jūreivis, po ilgo plaukiojimo pirmąkart išlipęs į krantą. Garetis pastebėjo Griblį, Harknesą, Vymaną ir Kolį Parkerį. Dauguma jam pažįstamų vaikinų vis dar ėjo keliu.

Apie ketvirtą virš horizonto ėmė švisti, ir Garečiui pradėjo kilti nuotaika. Jis su siaubu žvelgė atgal į ilgą nakties tunelį ir stebėjosi sugebėjęs jį įveikti.

Garetis paspartino žingsnį ir prisiartino prie Makraiso, kuris ėjo prispaudęs smakrą prie krūtinės pusiau atmerktomis, tačiau tuščiomis akimis - daugiau miegančiomis nei prabudusiomis. Seilė tįso nuo lūpų kampučio, nuostabiai spindėdama nuo pirmo drovaus aušros prisilietimo. Garetis it užburtas spoksojo į šį keistą fenomeną. Jis nenorėjo prikelti Makraiso. Kol kas užteko būti šalia jam patinkančio žmogaus, kuris taipgi išsilaikė pernakt.

Jie kirto akmenuotą, stipriai nuožulnėjančią lygumą, kur prie nužievintų rąstų tvoros stovėjo penkios karvės ir rupšnodamos žolę spoksojo į maratonininkus. Mažas šunėkas išbėgo iš ūkininko kiemo ir ėmė smarkiai skalyti. Kareiviai ant visureigio pakėlė savo šautuvus, pasiruošę nušauti gyvulėlį, jei jis ims maišyti Maratono dalyviams, tačiau šuo tik lakstė kelkraščiu, iš

saugaus atstumo narsiai gindamas savo teritoriją. Kažkas piktai liepė jam užsikimšti.

Aušra visiškai pakerėjo Garetį. Jis stebėjo, kaip pamažu švieséja dangus ir žemė; kaip balta juosta horizonte tampa rožine, po to - raudona ir galiausiai - auksine. Nespėjus nakčiai visiškai ištirpti, vėl nugriaudėjo šūviai, tačiau Garetis jų beveik neišgirdo. Pirmasis raudonas saulės lankas iškilo virš horizonto, paniro po debesiu ir vėl energingai nušvito. Regis, bus tobula diena, ir Garetis tik pusiau aiškiai pasveikino ją galvodamas: Ačiū Dievui, galėsiu mirti dienos šviesoje.

Sučirškė mieguistas paukštelis. Jie praėjo pro dar vieną sodybą, iš kurios barzdotas vyriškis pamojavo jiems, sustabdęs karučius su kauptukais, grėbliais ir sėklomis.

Šešėliuotame miške kimiai sukarkė varna. Pirmoji dienos šiluma švelniai palietė Garečio veidą. Jis nusišypsojo ir garsiai paprašė gertuvės.

Makraisas keistai krestelėjo galvą lyg šuo, pažadintas iš sapno, kuriame gaudė katę, ir apsiblaususiomis akimis apsidairė aplinkui.

- Dieve, dienos šviesa. Dienos šviesa, Gareti. Kiek valandų?

Garetis žvilgtelėjo į laikrodį ir nustebo, jog jau be penkiolikos penkios. Jis parodė Makraisui laikrodį.

- Kiek mylių praėjom? Ar nutuoki?

- Apie aštuoniasdešimt. Ir dvidešimt septynių mūsiškių jau nebėra. Jau nuėjome ketvirtį kelio iki namų, Pitai.

- Aha, - Makraisas nusišypsojo. - Tiesa, ar ne?

- Velniška tiesa.

- Ar jautiesi geriau?

- Tūkstantį kartų geriau.

- Aš irgi. Manau, dėl dienos šviesos.

- Dieve, galiu lažintis, jog šiandien išvysim daug žmonių. Ar skaitei straipsnį “World’s Week” apie Maratoną?

- Tik prabėgom. Norėjau pamatyti išspausdintą savo vardą.

- Ten rašė, kad kiekvienais metais Maratono metu lažybose sukasi per du milijardus dolerių. Du *milijardus!*

Beikeris taip pat prabudo ir prisijungė prie jų.

- Vidurinėje mokykloje mes rinkdavome bendrą fondą, - papasakojo jis. - Visi įmesdavome po dvidešimt penkis centus, o po to iš skrybėlės traukdavome triženklį skaičių. Ir vaikinas, kurio skaičius būdavo arčiausiai iš viso praeitų Maratono mylių skaičiaus, gaudavo pinigus.

- Olsonai! - linksmai sušuko Makraisas. - Tik pagalvok, kiek grynųjų pastatyta už tave, berniuk! Pagalvok apie žmones, kurių pinigų ryšulėliai guli tiesiai ant tavo kaulėtos subinės!

Olsonas išvargusiu balsu atsakė, kad žmonės, pastatę pinigus už jo kaulėtą subinę, gali pradėti vienas kitam statyti kai ką kitą. Makraisas, Beikeris ir Garetis nusikvatojo.

- Šiandien sutiksime daug gražių mergaičių, - pamerkdamas Garečiui akį, tarė Beikeris.

- Ne, baigta. Aš turiu merginą, todėl nuo šiol būsiu geras berniukas.
- Jokių nuodėmingų minčių, žodžių ir darbų, - pacitavo Makraisas.
Garetis patraukė pečiais.
- Galvok, kaip nori.
- Šansas lygus šimtui prie vieno, kad tau beliko tik pamojuoti jai ir nieko daugiau, - išpyškino Makraisas.
- Septyniasdešimt trys prie vieno.
- Vis vien šansai nedideli.
Tačiau Garečio humoro jausmas niekur nedingo.
- Jaučiuosi galįs žingsniuoti nors ir visą amžinybę, - ironiškai tarė jis. Pora dalyvių iškart susiraukė.
Jie praėjo pro visą parą dirbančią degalinę. Jos darbuotojas išėjo jiems pamojuoti. Beveik visi atsakė jam tuo pačiu. Darbuotojas ypatingai ragino 94-ą numerį Veiną.
- Gareti, - tyliai kreipėsi Makraisas.
- Ką?
- Aš nežinau, kas tiksliai žuvo pernakt. O tu?
- Ne.
- Barkovičius?
- Ne. Jis priekyje. Priešais Skremą. Matai?
- O. Taip, regis, matau.
- Stebinsas vis dar eina gale.
- Nieko nuostabaus. Įdomus vaikinas, tiesa?
- Aha.
Stojo tyla. Makraisas atsiduso, nusiėmė kuprinę nuo peties ir išsitraukė makaronų. Pasiūlė vieną Garečiui, ir šis paėmė.
- Norėčiau, kad viskas baigtųsi. Vienaip ar kitaip.
Jie tylėdami suvalgė makaronus.
- Mes jau pusiaukelėje į Oldtauną, tiesa? - paklausė Makraisas. - Aštuoniasdešimt sukorėm, dar aštuoniadešimt liko?
- Ko gero.
- Iki vakaro nenueisim.
Kai paminėjo naktį, Garečio oda pašiurpo.
- Ne. Iš kur pas tave tas randas, Pitai?
Makraisas nenoriai palietė skruostą ir randą.
- Ilga istorija.
Garetis geriau įsižiūrėjo į jį. Makraiso plaukai buvo susivėlę ir sulipę nuo dulkių ir prakaito. Drabužiai susiglamžę. Veidas išbalęs, o akys - sulindusios į paraudusias akiduobes.
- Atrodai kaip mėšlo krūva, - staiga Garetis prapliupo juoktis.
Makraisas išsišiepė.
- Tu irgi neatrodai ką tik išlipęs iš dezodoranto reklamos, Rėjau.
Jie ilgai ir isteriškai juokėsi, kabindamiesi vienas už kito ir tuo pat metu stengdamiesi išlaikyti ėjimo tempą. Puikus būdas padėti nakčiai tašką. Tai tęsėsi, kol Garetis su Makraisu gavo po įspėjimą. Jie liovėsi juoktis ir kalbėtis, ir užsiėmė dienos reikalais.

Mąstymas, - galvojo Garetis. - Toks dienos reikalas. Mąstymas. Mąstymas ir vienuma, kadangi nesvarbu, ar praleisi dieną su kuo nors, ar ne; vis tiek galų gale liksi vienas. Garetis sukišo į galvą tiek mylių, kiek sukorė jo kojos. Mintys vis lindo į sąmonę, o atsikratyti jų nepavykdavo. Užteko, kad imtum spėlioti, ką Sokratas galvojo apie teisybę, išgėręs savo nuodų kokteilį.

Po penktos valandos ėjikai praėjo pro pirmąjį *bona fide** žiūrovų būrelį: keturis berniukus, sėdinčius sukryžiuotomis kojomis it indėnai šalia palapinės rasotame lauke. Vienas vis dar buvo susisupęs į miegmaišį lyg eskimas. Jų rankos mojo tarsi tikslūs metronomai. Nė vienas iš jų nesišypsojo.

Netrukus kelias išsišakojo į daug platesnį: lygų, asfaltuotą, trijų eilių. Jie praėjo pro sunkvežimių stovėjimo aikštelės restoranėlį, ir visi pamojavo bei sušvilpė trims jaunoms padavėjoms, sėdinčioms ant laiptelių, norėdami pasirodyti vis dar esą tvirti. Tik vieno Kolio Parkerio balsas skambėjo pusiau rimtai.

- Penktadienio vakarą, - šaukė Kolis. - Nepamiršk. Tik tu ir aš penktadienio vakarą.

Garečiui pasirodė, jog jie elgiasi it mažvaikiai, tačiau ir pats mandagiai pamojavo, o padavėjos tam visai neprieštaravo. Maratono dalyviai pasklido plačiau po kelią, kai tik daugumą iš jų galutinai išbudino rytmetinė gegužės antrosios saulutė. Garetis vėl pastebėjo Barkovičių ir pagalvojo, ar tik jis nesielgia protingai: nėra draugų, nėra ir liūdesio.

Po kelių minučių atsklido gandas, tik šįkart jis buvo iš lūpų į lūpas einantis anekdotas. Briusas Pastoras, berniukas, einantis priešais Garetį, atsisuko į jį ir tarė:

- Tuk, tuk, Gareti.

- Kas ten?

- Majoras.

- Koks Majoras?

- Majoras, prieš pusryčius barškinantis savo motiną, - atšovė Briusas Pastoras ir siautulingai nusikvatojo.

Garetis prunkštelėjo ir persakė anekdotą Makraisui, o šis - Olsonui. Kai anekdotas pasiekė juos antrąkart, prieš pusryčius Majoras jau barškino savo senelę. Trečiąkart jis barškino Šeilą, Bedlingtonų terjerą, kuris taip dažnai pasirodydavo su Majoru spaudoje.

Garetis juokėsi, kol pastebėjo, jog Makraisas staiga nutilo. Jis keistai įsispitrijo į kareivius mediniais veidais, stovinčius ant visureigio. Jie apatiškai spoksojo į Makraisą.

- Manote, tai *juokinga?* - staiga suriko jis. Riksmas persmelkė ir nutildė juoką. Makraiso veidas pajuodo nuo plūstelėjusio kraujo.

Randas iššoko negyvu baltu kontrastu lyg perrėžtas šauktukas, ir vieną baimės kupiną sekundę Garečiui pasirodė, jog Makraisą ištiko smūgis.

- Majoras barškina *pats save*, štai ką aš manau! - šaukė Makraisas. - O jūs, vaikinai, tikriausiai barškinat vienas kitą. Labai juokinga, ar ne? Labai juokinga, šunsnukių porele, tiesa? Velniškai *JUOKINGA, ar aš neteisus?*

---

* Tikras *(lot.)*.

Kiti maratonininkai neramiai dėbčiojo į Makraisą ir nuo jo traukėsi.

Staiga Makraisas pasileido prie visureigio. Du iš trijų kareivių pakėlė savo ginklus, tačiau Makraisas sustojo ir pakėlęs kumščius pagrūmojo it pamišęs dirigentas.

- *Leiskitės žemyn! Padėkite ginklus ir leiskitės žemyn! Parodysiu jums, kas juokinga!*

- Įspėjimas, - tobulai neutraliu balsu prabilo kareivis. - Įspėjimas 61-am. Antras įspėjimas.

O, Dieve, - sustingęs pagalvojo Garetis. - Jis tuoj užsidirbs bilietą, ir jis taip arti... taip arti jų... jis perskros orą kaip Šmikis Dalesijas.

Makraisas pasileido tekinas, sustojo prie visureigio ir spjovė į jį. Nubėgančios seilės paliko švarų ruoželį ant dulkėto visureigio šono.

- *Leiskitės!* - šaukė Makraisas. - *Leiskitės žemyn! Po vieną ar visi kartu, nematau jokio skirtumo!*

- Įspėjimas! Trečias įspėjimas 61-am, paskutinis įspėjimas.

- *Susikiškit savo įspėjimus!*

Staiga nieko nebesuprasdamas Garetis apsisuko ir pasileido atgal, gaudamas įspėjimą, bet tik viena sąmonės dalis išgirdo jį. Kareiviai jau taikėsi į Makraisą. Garetis sugriebė jį už rankos.

- Eime.

- *Dink iš čia, Rėjau, aš susiremsiu su jais!*

Garetis ištiesė abi rankas ir stipriai papurtė Makraisą.

- Juk tave nušaus, asile.

Pro juos praėjo Stebinsas.

Makraisas pažvelgė į Garetį ir, regis, pirmąsyk atpažino jį. Po sekundės Garetis gavo trečią įspėjimą ir suvokė, jog dar akimirka, ir Makraisas užsidirbs bilietą.

- Eikit po velnių, - negyvu išsekusiu balsu sušvokštė Makraisas ir vėl ėmė žingsniuoti į priekį.

Garetis patraukė kartu su juo.

- Maniau, kad tuoj mirsi, ir tiek.

- Bet nemiriau ir tik muškietininko dėka, - paniuręs atsakė Makraisas. Jis palietė randą. - Po šimts, juk mes visi mirsime.

- Bet kažkas laimės. Tai gali būti vienas iš mūsų.

- Tai falšas, - drebančiu balsu atkirto Makraisas. - Nėra jokio nugalėtojo, jokio Prizo. Jie nusiveda paskutinį dalyvį už daržinės ir taip pat nušauna.

- Nebūk toks sumautai kvailas! - įpykęs sušuko Garetis. - Tu visiškai nenutuoki, ką kal...

- Visi pralaimi, - nukirto Makraisas. Jo akys it grėsmingi žvėrys žvelgė iš savo tamsių akiduobių olos.

Jiedu žingsniavo dviese. Kiti dalyviai bent jau kol kas laikėsi atokiau. Makraisas pasikarščiavo, ir Garetis savotiškai taip pat: pasileisdamas prie Makraiso, jis nusižengė geriausiems savo interesams. O juk Pitas galėjo tapti dvidešimt aštuntuoju.

- Visi pralaimi, - pakartojo Makraisas. - Geriau jau patikėk tuo.

Jie kirto geležinkelio bėgius ir praėjo po betoniniu tiltu. Kitoje pusėje ėjikai išvydo lentomis užkaltą "Dairy Qeen" restoranėlį su užrašu "SEZONO ATIDARYMAS BIRŽELIO 5-ĄJĄ".

Olsonas gavo įspėjimą.

Garetis pajuto tapšnojimą per petį ir atsigręžė. Tapšnojo Stebinsas. Jis atrodė lygiai taip pat kaip ir vakar.

- Tavo bičiulis supyko ant Majoro, - tarė Stebinsas.

Makraisas apsimetė negirdįs.

- Aha, ko gero, - atsakė Garetis. - Man jau irgi praėjo noras pasikviesti jį arbatos puodeliui.

- Pažvelk už mūsų.

Garetis išvydo antrą visureigį, o po to ir trečią, išsukantį iš šalutinio keliuko.

- Majoras atvažiuoja, - pakomentavo Stebinsas, - ir visi ims sveikinti jį, - jis nusišypsojo lyg driežas. - Jie kol kas dar nepradėjo rimtai jo nekęsti. Dar ne. Jie tik taip galvoja. Jie mano, kad perėjo pragarą, bet palauk iki vakaro. Palauk iki rytojaus.

Garetis neramiai dėbtelėjo į Stebinsą.

- O jei pradės švilpti ar mėtyti į jį gertuves?

- O tu ar švilpsi ir mesi savo gertuvę?

- Ne.

- Kiti irgi to nedarys. Pamatysi.

- Stebinsai?

Stebinsas pakėlė antakį.

- Tu manai laimėsiąs?

- Taip, - ramiai atsakė Stebinsas. - Aš beveik tuo neabejoju.

Ir jis vėl užėmė savo įprastą galinę padėtį.

5:25 Janikas užsidirbo bilietą. 5:30, kaip Stebinsas ir sakė, atvažiavo Majoras.

Pasigirdo smarkus urzgimas, kai už jų nugarų jo džipas užlipo ant kalvos. Urzgimas nenutilo, džipui pravažiuojant pro dalyvius kelio kelkraščiu. Majoras stovėjo įsitempęs ir kaip anksčiau atidavinėjo pagarbą, sustingusiu žvilgsniu žvelgdamas tiesiai priešais save. Išdidumo šiurpulys suvirpino Garečio krūtinę.

Ne visi sveikino Majorą. Kolis Parkeris nusispjovė. Barkovičius parodė nosį. Makraisas tiktai žiūrėjo, be garso krutindamas lūpas. Olsonas išvis nepastebėjo Majoro: jis sliūkino nuleidęs akis į savo pėdas.

Garetis plojo, taip pat ir Persis (kokia ten jo pavardė?), Harknesas, norintis parašyti knygą, Vymanas, Artas Beikeris, Abraomas ir Sledžas, kuris ką tik gavo antrą įspėjimą.

Majoras greitai nutolo. Garetis truputį gėdijosi savęs. Juk jis išeikvojo savo energiją.

Neilgai trukus kelias atvedė juos prie naudotų mašinų aikštelės, kur juos pasveikino dvidešimt vienas garsinis signalas. Sustiprintas balsas, atsklidęs iš už dvigubų plastmasinių vėliavėlių eilių, pranešė maratonininkams, - ir

žiūrovams, - jog niekas negaus "McLaren's Dodžo". Tai šiek tiek nuliūdino Garetį.

- Ar geriau jautiesi? - jis nedrąsiai pasiteiravo Makraiso.

- Žinoma. Tiesiog puikiai. Aš pasiryžęs eiti ir stebėti, kaip jie iškrenta tarytum musės aplink mane. Kaip juokinga. Ką tik mintyse paskaičiavau, - mokykloje man visada sekėsi matematika, - ir sužinojau, jog, eidami kaip dabar, sukarsime mažiausiai tris šimtus dvidešimt mylių. O tai visai ne rekordinis atstumas.

- Jei taip kalbi, tai geriau eik kur nors kitur, Pitai, - pirmąsyk susinervinęs tėškė Beikeris.

- Atleisk, mamyte, - niūriai sumurmėjo Makraisas, bet užsičiaupė.

Išsidienojo. Garetis nusivilko savo striukę ir persimetė ją per petį. Kelias buvo lygus. Aplink pūpsojo namukai, maži verslo objektėliai ir ūkeliai. Pušys, vingiavę palei kelią praeitą naktį, užleido savo vietą "Dairy Queen" restoranėliams, degalinėms ir gyvulių fermoms. Daugelis fermų buvo "PARDUODAMA". Dviejuose languose Garetis išvydo pažįstamus užrašus: "MANO SŪNUS PADĖJO GALVĄ TARNAUDAMAS BŪRIUI".

- O kur vandenynas? - Kolis Parkeris paklausė Garečio. - Panašu, lyg būčiau Ilinojuje.

- Žingsniuok sau, - atkirto Garetis. Jis vėl mąstė apie Dženę ir Fryportą, kuris stovėjo ant vandenyno kranto. - Jis ten. Apie šimtą aštuonias mylias į pietus.

- Velnias, - nusiminė Kolis Parkeris. - Kokia sušikta ši valstija.

Parkeris buvo raumeningas blondinas polo marškinėliais. Jo akyse atsispindėjo įžūlumas, kurio nepanaikino netgi kelyje praleista naktis.

- Visur sušikti medžiai! Ar šioje prakeiktoje vietoje yra nors vienas miestas?

- Mes čia truputį keistoki, - atšovė Garetis. - Mes manome, jog daug maloniau įkvėpti gryno oro, o ne smogo.

- Džoljete nėra jokio smogo, sumautas provinciale, - įpykęs puolė Kolis Parkeris. - Ką tu man čia šneki?

- Smogo nėra, bet karščio - į valias, - supyko ir Garetis.

- Jei būtume namie, tau persukčiau už tai kiaušius.

- Ei, berniukai, - įsiterpė Makraisas. Jis vėl tapo kandus kaip ir anksčiau. - Kodėl gi jums neišsiaiškinus džentelmeniškai? Pirmas, gavęs kulką į kaktą, turės pastatyti kitam alaus.

- Nekenčiu alaus, - automatiškai atkirto Garetis.

Parkeris sukikeno.

- Prakeiktas bukagalvis, - sumurmėjo jis ir pasišalino.

- Jis trenktas, - tarė Makraisas. - Šįryt visi trenkti. Netgi aš. O diena tokia graži. Argi ne taip, Olsonai?

Olsonas neatsakė.

- Olsonas irgi trenktas, - Makraisas pašnibždėjo Garečiui. - Olsonai! Ei, Henkai!

- Kodėl nepalieki jo ramybėje? - pasiteiravo Beikeris.

- Ei, *Henkai!* - nekreipdamas dėmesio į Beikerį, sušuko Makraisas. - Gal nori pasivaikščioti?

- Eik po velnių, - sumurmėjo Olsonas.

- Ką? - priglaudęs ranką prie ausies, linksmai šūktelėjo Makraisas. – Ką pasakei, vaikine?

- Velniop! *Velniop!* - suriko Olsonas. - Eik velniop!

- Ar *tai* ir pasakei, - išmintingai linktelėjo Makraisas.

Olsonas vėl įsistebeilijo į savo pėdas, ir Makraisas liovėsi persekioti jį... jei tik jis iš tikrųjų tą darė.

Garetis pagalvojo apie Parkerio žodžius. Parkeris - tikras šunsnukis. Jis - didelės vaistinės kaubojus ir šeštadienio vakaro kietuolis. Parkeris - herojus odine striuke. Ką jis žinojo apie Meiną? Visą gyvenimą Garetis gyveno Meine, mažame Portervilio miestelyje į vakarus nuo Fryporto. 970 gyventojų, nedidelis apšvietimas, tačiau ir kuo gi taip jau ypatingas Džoljetas Ilinojuje?

Garečio tėvas sakydavo, jog Portervilis - vienintelis miestelis šalyje, kur kapaviečių daugiau nei gyventojų. Tačiau tai buvo švari vieta. Aukštas nedarbo lygis, surūdijusios mašinos, bet pati vieta - švari. Vienintelis miestelio įvykis būdavo Trečiadienio Bingo žaidimas fermerių sąjungos salėje (paskutinio žaidimo prizas buvo dvidešimties svarų kalakutas ir dvidešimt dolerių), tačiau miestelis buvo švarus. Ir ramus. Ir kas čia blogo?

Garetis įsižeidęs dėbtelėjo į Kolį Parkerį. Tu - niekas, drauguži, štai taip. Gali pasiimti savo Džoljetą, savo vaistinę ir savo gamyklas ir susikišti jas. Gali susikišti kryžmai, jei tik lenda.

Garetis vėl susimąstė apie Dženę. Jam reikėjo jos. Aš myliu tave, Džene, - galvojo. Garetis nebuvo bukas ir žinojo pervertinąs ją. Dženė tapo gyvenimo simboliu. Skydu nuo visureigio atskriejančiai staigiai mirčiai. Garečiui vis labiau reikėjo jos, kadangi ji simbolizavo laiką, kai jis pagaliau galės atsisėsti.

Buvo be penkiolikos šešios. Garetis žvelgė į juos sveikinančių namų šeimininkių būrelį, stovintį prie kryžkelės kažkokio nežinomo kaimelio vidury. Viena iš jų dėvėjo aptemptas kelnes ir dar aptemptesnį megztinį. Jos veidas atrodė išbalęs. Ant dešinio riešo matėsi trys auksinės apyrankės, skambsinčios moteriai mojuojant. Garetis girdėjo jų skambesį. Jis mechaniškai pamojavo namų šeimininkėms. Garetis mąstė apie Dženę, kuri atvažiavo iš Konektikuto ir atrodė tokia pasitikinti savimi su savo ilgais baltais plaukais ir bekulniais bateliais. Ji beveik visuomet avėdavo bekulnius batelius, nes buvo labai aukšta. Garetis sutiko ją mokykloje. Viskas vyko labai lėtai, tačiau galų gale Dženė užkibo. Dieve, ji užkibo.

- Gareti?

- Ką?

Į jį susirūpinęs žvelgė Harknesas.

- Mėšlungis sutraukė mano pėdą. Nežinau, ar galėsiu ją priminti.

Harkneso akys tarytum maldaute maldavo Garečio ką nors daryti.

Garetis nežinojo, ką atsakyti. Dženės balsas, jos juokas, gelsvai rudas megztinis ir raudonos spanguolių spalvos kelnės; kaip jiedu pasiskolino jos

broliuko rogutes ir įsirėžė į pusnį (kol ji neužkišo sniego jam už megztinio)... visa tai atspindėjo gyvenimą. Harknesas atstovavo mirčiai. Garetis jau galėjo ją užuosti.

- Negaliu tau padėti, - atsakė jis. - Turi daryti ką nors pats.

Harknesas su siaubu akyse pažvelgė į Garetį, tačiau greitai siaubą pakeitė liūdesys, ir jis linktelėjo. Tada stabtelėjo, priklaupė ir nusitraukė batą.

- Įspėjimas! Įspėjimas 49-am!

Harknesas masažavo pėdą. Garetis apsisuko ir eidamas atbulomis stebėjo jį. Du berniukai "Mažosios lygos" marškinėliais, pasikabinę beisbolo pirštines ant dviračio rankenos, atvėpusiais žandikauliais irgi stebėjo Harknesą nuo šalikelės.

- Įspėjimas! Antras įspėjimas 49-am!

Harknesas atsistojo ir nušlubčiojo į priekį bebate pėda. Batuota koja linko nuo atsiradusio papildomo svorio. Harknesas išmetė batą, pabandė sugriebti jį, kol jis dar nenukrito, bet neįstengė. Tada sustojo jį pakelti ir susilaukė trečio įspėjimo.

Įprastai ramus Harkneso veidas dabar degė raudoniu. Prasižiojusi burna sudarė drėgną "O". Garetis ragino Harknesą. Nagi, - mintyse kalbėjo jis, - nagi, pasivyk mus. Harknesai, tu gali.

Harknesas šlubčiojo greičiau. "Mažosios lygos" berniukai važiavo dviračiais šalia jo. Garetis apsisuko į priekį, nebenorėdamas stebėti Harkneso. Jis žvelgė pirmyn ir stengėsi prisiminti, ką jautė bučiuodamas Dženę ir liesdamas jos krūtis.

Dešinėje išdygo "Shell" degalinė. Ant gudronuoto plento stovėjo purvinas pikapas įlenktu sparnu, o du vyriškiai raudonai juodais medžiokliniais marškiniais sėdėjo ant galinio borto ir maukė alų. Purvino įvažiavimo keliuko gale matėsi pašto dėžutė su it burna pravertu dangčiu. Kažkur nematomas be perstojo lojo šuo.

Karabinai nusitaikė į Harknesą.

Stojo ilga, siaubinga tylos minutė, ir šautuvai vėl nusileido, kaip numatyta taisyklėse. Po to jie vėl pakilo. Garetis girdėjo greitą, drėgną Harkneso kvėpavimą.

Šautuvai nusileido, vėl pakilo, paskiau vėl nusileido.

Du "Mažosios lygos" nariai vis dar neatsiliko nuo Harkneso.

- Varykit iš čia! - staiga sušvokštė Beikeris. - Jums nereikia to matyti. Škac!

Berniukai smalsiai nužvelgė Beikerį ir toliau važiavo šalia Harkneso. Jie dėbtelėjo į Beikerį, tarytum tasai būtų kokia nors nematyta žuvis. Vienas iš berniukų, mažas apvalaveidis vaikis išpūstomis akimis, nuspaudė pritvirtintą prie dviračio garsinį signalą ir išsišiepė. Jis nešiojo dantų plokštelę, todėl saulėje sužvilgo visa jo burna.

Karabinai vėl pakilo. Tai panėšėjo į šokio judesius, į ritualą. Harknesas stovėjo ant bedugnės krašto. Ar pastaruoju metu skaitei gerą knygą? - nesveikai mąstė Garetis. - Šįkart jie tave nušaus. Tik vienas per lėtas žingsnis...

Amžinybė.

Viskas sustingo.

Karabinai vėl nusileido.

Garetis žvilgtelėjo į laikrodį. Sekundinė rodyklė apsisuko vieną, du, tris kartus. Harknesas prisivijo jį ir praėjo pro šalį. Jo veide atsispindėjo ryžtas. Akys žvelgė tiesiai į priekį, vyzdžiai buvo susitraukę iki mažyčių taškelių. Lūpos įgavo mėlyną atspalvį, o įkaitę skruostai vėl tapo kreminiai, išskyrus du ryškius raudonus taškus ant kiekvieno skruosto. Tačiau Harknesas nebešlubavo. Mėšlungis praėjo. Bebatė pėda ritmingai tepeno keliu. Ar ilgai galima eiti be batų? - pamanė Garetis.

Tačiau jis vis tiek pajuto palengvėjimą ir išgirdo, kaip atsiduso Beikeris. Kvaila taip jaustis. Kuo greičiau Harknesas nebegalės paeiti, tuo greičiau Garečiui nebereikės eiti. Tokia paprasta tiesa. Tokia logika. Tačiau giliai širdyje slypėjo daug teisingesnė ir baisesnė logika. Harknesas priklausė grupei, į kurią įėjo ir pats Garetis. Jis buvo jų klano dalis; stebuklingo rato, kuriam priklausė ir Garetis, dalis. Ir jei galima sunaikinti vieną šio rato dalį, vadinasi, galima sunaikinti ir bet kurią kitą.

"Mažosios lygos" nariai dar porą mylių sekė šalia jų, po to prarado susidomėjimą ir apsisukę nuvažiavo atgal. Taip geriau, - mąstė Garetis. - Ir nesvarbu, kad jie dėbtelėjo į Beikerį tarsi į zoologijos sodo gyventoją. Gerai, kad jie neišvydo mirties. Garetis žiūrėjo, kol berniukai dingo jam iš akių.

Priekyje Harknesas vos ne tekinom atsidūrė avangarde. Jis nesidairė į šalis. Garetį sudomino, apie ką dabar mąstė Harknesas.

7

Man patinka galvoti, jog esu patrauklus vyrukas.
Mano sutikti žmonės laiko mane šizofreniku
esu vien dėl to, kad už ekrano visiškai kitoks
nei prieš kameras...

Nikolas Parsonsas
"Amžiaus pardavimas"
(Angliškoji versija)

85-as numeris Skremas žavėjo Garetį ne dėl per kraštus besiliejančio išsilavinimo, nes Skremas nebuvo jau toks protingas. Jis žavėjo Garetį ne dėl savo apskrito veidelio, ežiuku apkirptų plaukų ar į briedį panašaus stoto. Skremas žavėjo Garetį, nes jis buvo vedęs.

- Tikrai? - trečiąkart perklausė Garetis. Jis vis dar negalėjo patikėti, kad Skremas jo neapgaudinėja. - Tu tikrai vedęs?

- Aha, - Skremas su tikru malonumu pakėlė akis į rytinę saulutę. - Būdamas keturiolikos mečiau mokyklą. Ji ne man. Aš nebuvau chuliganas, paprasčiausiai nesisekė mokytis. O mūsų istorijos mokytoja perskaitė mums straipsnį, jog mokyklos yra perkrautos. Tad ir nusprendžiau, kodėl gi man neleidus kam nors kitam, kuris sugeba mokytis, užimti mano vietą, o aš geriau imsiuos verslo. Beje, aš vis tiek norėjau vesti Ketę.

- Kiek tau buvo metų? - susidomėjęs kaip niekada pasiteiravo Garetis.

Jie ėjo per dar vieną miestelį. Ant šaligatvių stovėjo minios žiūrovų su plakatais, bet jis beveik jų nepastebėjo. Jau dabar stebėtojai priklausė kitam pasauliui, visiškai nesusijusiam su juo. Tarytum žiūrovai stovėtų už storos stiklinės uždangos.

- Penkiolika, - atsakė Skremas ir pasikasė smakrą, apaugusį barzdos šeriais.

- Ir niekas nebandė tavęs perkalbėti?

- Mokykloje buvo toks patarėjas, kuris išdėjo mane į šuns dienas, kad laikausi savo ir noriu tapti grioviakasiu, tačiau jis ir be manęs turėjo daug svarbesnių reikalų. Tad jis lengvai manęs nusikratė. Be to, juk kažkas turi ir griovius kasti, tiesa?

Jis entuziastingai pamojavo mergaičių grupelei, kurios atlikinėjo palaikančios komandos funkciją, dėvėdamos klostytus sijonukus ir kilnodamos šašuotus kelius.

- Kaip ten būtų, griovių kasti man neteko. Neiškasiau nė vieno per visą savo karjerą. Įsidarbinau paklodžių fabrike Fynikse už tris dolerius per valandą. Mudu su Kete buvome laimingi, - Skremas nusišypsojo. - Kartais bežiūrint televizorių, Ketė suimdavo mano ranką ir tardavo: “Mudu esame laimingi, mielasis”. Ji - tikras persikiukas.

- Ar turite vaikų? - vis labiau jausdamas, jog tai beprotiškas pokalbis, paklausė Garetis.

- Ketė dabar nėščia. Ji sakė, jog turime palaukti, kol banke bus pakankamai pinigų susimokėti už gimdymą. Kai sutaupėme septynis šimtus, ji pasakė - laikas ir kaipmat pastojo, - Skremas griežtai pažvelgė į Garetį. - Mano vaikas mokysis koledže. Sakoma, jog buki vyrukai kaip aš niekada nesusilaukia protingų vaikų, bet Ketei užtenka proto už mus abu. Ketė baigė vidurinę mokyklą. Priverčiau ją baigti. Po keturias vakarines pamokas, o tada ji išlaikė vidurinės mokyklos egzaminą. Mano vaikas galės mokytis koledžuose, kiek tik panorės.

Garetis nieko neatsakė. Negalėjo sugalvoti, ką pasakyti. Makraisas šalimais kalbėjosi su Olsonu. Beikeris su Abraomu žaidė žodžių žaidimą “Vaiduoklis”. Įdomu, kur dabar Harknesas? Tikriausiai kažkur toli priešaky. Kaip ir Skremas: jo protas buvo kažkur toli priešaky. Ei, Skremai, manau, padarei didžiulę klaidą. Tavo žmona nėščia, Skremai, tačiau dėl to čia tau nesuteiks jokių lengvatų. Septyni šimtai banke? Žodis “nėščia” visiškai nesiderina su triženkliu skaičiumi, Skremai. Ir jokia draudimo kompanija visame pasaulyje nesiryš apdrausti Maratono dalyvio.

Garetis žvelgė į vyriškį iškandžiotu švarku, kuris kaip pamišęs mojavo šiaudine skrybėle su atplyšusiu bryliumi.

- Skremai, o kas bus, jei tu žūsi? - atsargiai paklausė Garetis.

Skremas nusišypsojo.

- Tik ne aš. Jaučiuosi galįs eiti visą amžinybę. Aš norėjau patekti į Maratoną nuo tada, kai tapau pakankamai didelis, jog ko nors norėčiau. Prieš porą savaičių laisviausiai nuėjau aštuonias mylias.

- O jei kas nors atsitiktų...

Skremas tik pliaukštelėjo liežuviu.

- Kiek Ketei metų?

- Ji beveik metais už mane vyresnė. Beveik aštuoniolikos. Dabar jos tėvai kartu su ja Fynikse.

Šie žodžiai Garečiui nuskambėjo taip, tarytum Ketės Skrem tėvai žinotų tai, ko neįtarė pats Skremas.

- Tikriausiai labai ją myli, - ilgesingai tarė jis.

Skremas nusišypsojo, apnuogindamas savo paskutinius išlikusius dantis.

- Nuo tada, kai vedžiau ją, į nieką nebesidairau. Ketė labai miela.

- Ir tu dalyvauji Maratone.

Skremas nusijuokė.

- Negi nelinksma?

- Tik jau ne Harknesui, - paniuręs atkirto Garetis. - Paklausk, ar jam labai linksma.

- Tu nė kiek negalvoji apie pasekmes, - atsidūręs tarp Garečio ir Skremo, įsiterpė Pirsonas. - Tu *gali* pralaimėti. Turi padaryti prielaidą, jog *gali* pralaimėti.

- Vege aš tapau populiarus dar net neprasidėjus Maratonui, - atkirto Skremas. - Nes turiu visus šansus.

- Žinoma, - niūriai sutiko Pirsonas. - Ir tu tikrai geros formos - visi tai mato, - pats Pirsonas atrodė išbalęs ir sunykęs po ilgos nakties kelyje. Jis apatiškai nužvelgė minią, susirinkusią supermarketo stovėjimo aikštelėje. - Tie, kurie nebuvo geros formos, jau negyvi arba beveik negyvi. Tačiau dar liko septyniasdešimt du.

- Aha, bet... - platus Skremo veidas susiraukė.

Garetis beveik girdėjo, kaip dirba Skremo smegenys: lėtai, sunkiai, tačiau užtikrintai kaip mirtis ir neišvengiamai kaip mokesčiai. Tai kažkodėl baugino.

- Aš nenoriu jūsų, vaikinai, supykdyti, - prabilo Skremas. - Jūs - geri vyrukai. Tačiau jūs realiai nemąstote apie laimėjimą ir Prizą. Dauguma vaikinų net nežino, kodėl jie dalyvauja Maratone. Pavyzdžiui, Barkovičius. Jam reikia ne Prizo. Jis paprasčiausiai nori matyti mirštant kitus. Jis dėl to gyvena. Kai kas nors užsidirba bilietą, jam tarytum padaugėja parako eiti toliau. Bet to nepakanka – jis sudžius kaip tas lapas ant medžio.

- O aš? - pasmalsavo Garetis.

Skremas sunerimo.

- O, velnias...

- Ne, tęsk.

- Kiek suprantu, tu taip pat nesuvoki, kodėl eini. Tai tas pats. Tu eini, nes bijai, bet... to nepakanka. Tokia varomoji jėga greitai išseks, - Skremas nudelbė akis į kelią ir patrynė rankas. - O kai ji išseks, tu užsidibsi bilietą, kaip ir visi kiti, Rėjau.

Garetis prisiminė Makraiso žodžius: *Kai pakankamai pavargsiu... tikrai pavargsiu... aš paprasčiausiai atsisėsiu.*

- Tau prireiks ilgokai pakeliauti, kol manęs atsikratysi, - tarė Garetis, tačiau Skremo situacijos įvertinimas labai jį išgąsdino.

- Aš pasiruošęs eiti ilgai.

Jų kojos kilnojosi, nešdamos į priekį. Padarė lankstą, nusileido į pakalnę ir perėjo per geležinkelio pervažą. Tada praėjo pro uždarytą virtų moliuskų restoranėlį ir vėl atsidūrė gamtos apsuptyje.

- Manau, suprantu, ką reiškia mirti, - burbtelėjo Pirsonas. - Dabar suprantu. Pačios mirties dar neįstengiu perprasti, tačiau ką reiškia mirti, jau žinau. Jei sustosiu, prieisiu liepto galą, - Pirsonas pažvelgė Skremui į akis. - Galbūt viskas, kaip tu sakei. Galbūt to nepakanka. Bet... aš nenoriu mirti.

Skremas paniekinamai dėbtelėjo į jį.

- Nejau manai, kad mirties suvokimas neleis tau numirti?

Pirsonas šyptelėjo it siūbuojančiame laive bandantis nesusivemti verslininkas.

- Kol kas būtent tai mane ir varo į priekį.

Garetis pajuto didžiulį palengvėjimą, nes jo gynybai dar nereikėjo griebtis tokių menkų argumentų. Bent jau kol kas.

Ūmai priekyje, tarytum pailiustruodamas jų diskusijos temą, berniukui juodu aukštakakliu megztiniu prasidėjo konvulsijos. Jis parkrito ant kelio ir ėmė nežmoniškai tampytis. Jo galūnės šokčiojo į viršų. Pasigirdo keistas gargaliavimas - aaa-aaa-aaa - panašus į beprotišką avies mekenimą. Garečiui praeinant pro berniuką, viena trūkčiojanti ranka atsimušė į jo batą, ir jį perliejo siaubingos baimės banga. Berniuko akyse matėsi tik baltymai. Nuo lūpų ir smakro bėgo putos. Jis gavo antrą įspėjimą, tačiau, be abejo, jo neišgirdo, o dar po dviejų minučių jį nušovė kaip šunį.

Netrukus jie įkopė į nelabai stačią kalvą ir nužvelgė žalią, neapgyvendintą kraštovaizdį. Garetis mėgavosi vėsiu ryto vėjeliu, košiančiu per greitai prakaituojantį kūną.

- Na, ir gražumėlis! - susižavėjo Skremas.

Matėsi apie dvylika mylių kelio. Jis leidosi žemyn ilga nuokale, vingiavo per mišką - juodai pilką dėmę žalio gofruoto popieriaus lape - po to vėl kilo į kalvą ir liejosi rožinėje rytinės šviesos migloje.

- Regis, tai Heinsvilio Giria, - neužtikrintai prabilo Garetis. - Sunkvežimių vairuotojų kapinės. Žiemą čia būna tikras pragaras.

- Nieko panašaus dar nesu matęs, - pagarbiai atsakė Skremas. - Arizonoje daug žalumos nepamatysi.

- Žavėkis, kol gali, - prie grupės prisijungė Beikeris. - Šiandien bus karšta dienelė. Jau ir dabar karšta, o dar tik pusė septynių ryto.

- Bet ten, iš kur atvažiavai, tikriausiai visi pripratę prie karščio, - beveik paniekinamai burbtelėjo Pirsonas.

- Prie to nepripraši, - permesdamas savo švarkelį per ranką, paprieštaravo Beikeris. - Paprasčiausiai išmoksti prie jo prisitaikyti.

- Norėčiau čia pasistatyti namą, - užsisvajojo Skremas. Jis dukart nusičiaudėjo it jautis per karštį. - Pasistatyčiau savo rankomis ir kiekvieną rytą žvelgčiau į šį peizažą. Aš ir Ketė. Galbūt kada nors taip ir padarysiu, kai visa tai baigsis.

Niekas neatsakė.

Apie 6:45 kalvos viršūnė liko už jų. Vėjelis beveik nurimo, ir į juos vis labiau ėmė skverbtis karštis. Garetis susuko savo striukę ir tvirtai prisirišo

prie riešo. Kelias per mišką nebebuvo tuščias. Ankstyvi žiūrovai, pasistatę mašinas šalikelėje, stoviniavo arba sėdėjo grupelėmis, sveikino juos, mojavo ir kėlė plakatus.

Vienos kalvelės papėdėje, prie sumušto "MG" automobilio, stovėjo dvi panelės. Jos mūvėjo aptemptus vasarinius šortus, vilkėjo trumputes palaidinukes ir avėjo sandalus. Jos sveikino dalyvius ir švilpė. Abiejų panelių veidai buvo įkaitę, įraudę ir susijaudinę dėl kažkokio mistinio nuodėmingumo. O Garečiui jie atrodė erotiški iki beprotybės. Jis jautė jame kylantį gyvulišką geismą - agresyvų gyvą daiktą, verčiantį jo kūną krūpčioti nuo paralyžiuojančios karštligės.

Staiga Griblis, pats radikaliausias iš jų, metėsi prie panelių, kojomis sukeldamas dulkių debesėlius. Viena iš jų atsirėmė į automobilio kapotą ir truputį praskėtė kojas, pasukdama klubus į vaikiną. Griblis gavo įspėjimą, padvejojo ir prisispaudė prie panelės: besispaudžiantis, sutrikęs, piktas ir išsigandęs žmogutis prakaituotais baltais marškiniais ir klostuotos plisės kelnėmis. Panelė gurnelėmis apsivijo Griblio šlaunis ir rankomis apkabino jo kaklą. Jiedu pasibučiavo.

Griblis gavo antrą įspėjimą, po to trečią, o kai liko penkiolika sekundžių iki mirties, atšlijo nuo panelės ir pasileido tekinas. Jis pargriuvo, pasikėlė, suspaudė klyną ir grįžo į kelią. Pailgas jo veidas išraudo it džiovininko.

- Negalėjau, - šnopavo jis. - Neužteko laiko. Ji norėjo, o aš negalėjau... aš... - jis verkšleno ir šlubavo, vis dar prispaudęs ranką prie klyno. Jo žodžiai skambėjo it į vieną visumą susiliejusi aimana.

- Tad tu joms padovanojai sensaciją, - tėškė Barkovičius. - Apie kurią rytoj galės pakalbėti "Parodyk ir papasakok" laidoje.

- *Užsičiaupk*! - suriko Griblis. Jis dūrė į klyną. - Ten skauda, mane sutraukė mėšlungis...

- Pamėlynavusius pautus, - nutraukė Pirsonas. - Štai ką jis dabar turi.

Griblis dėbtelėjo į jį pro juodas garbanas, užkritusias ant akių.

- Man skauda, - sumurmėjo jis.

Griblis parkrito ant kelių, rankomis suspaudęs pilvo apačią. Galva nusviro, nugara sulinko. Jis visas drebėjo. Garetis pastebėjo prakaito lašelius ant jo kaklo. Keli sustingo ant sprando plaukelių, kuriuos Garečio tėvas vadino šarlatano pūkeliais.

Dar akimirka, ir Griblio nebebuvo gyvųjų tarpe.

Garetis atsigręžė pažiūrėti į paneles, tačiau jos jau sėdėjo automobilyje. Jos tapo tik šešėliais.

Garetis primygtinai stengėsi išmesti jas iš galvos, tačiau jam nekaip sekėsi. Ką jautė, liesdamas tą šiltą, geidulingą kūną? Jos šlaunys sutrūkčiojo, o, Dieve, jos *sutrūkčiojo* tarytum apimtos spazmo, orgazmo, o, Dieve, tas nesuvaldomas noras spausti ir glamonėti... o visų labiausiai - jausti tą karštį... *tą karštį*.

Garetis pajuto, kaip išsiliejo. Ta šilta jaudulio srovelė sušlapino jį. O, Viešpatie, juk ji persisunks per kelnes, ir kas nors pastebės. Pastebės, durs pirštu ir paklaus, kaip jam patiktų nuogam eiti gatve, eiti... ir eiti... ir eiti...

O, Džene, aš tave myliu, tikrai tave myliu, - mąstė Garetis, tačiau šios mintys buvo padrikos, sumišusios su kažkuo kitu.

Jis užveržė striukę ant riešo ir žingsniavo kaip žingsniavęs. Prisiminimai išbluko labai greitai - it "Polaroido" negatyvai, palikti tiesiai ant saulės.

Žingsniai pagreitėjo. Jie leidosi stačia nuokalne, todėl buvo sunku eiti lėtai. Raumenys dirbo, traukinėjosi ir spaudėsi vienas prie kito. Prakaitas liejosi laisvai. Neįtikėtina, bet Garetis kaip išganymo ėmė laukti nakties. Jis smalsiai pažvelgė į Olsoną, svarstydamas, kaip jam sekėsi.

Olsonas vėl spoksojo į savo pėdas. Gyslos ant kaklo buvo gumbuotos. Lūpose sustingo šypsnis.

- Jam nebe daug liko, - prie pat Garečio pratarė Makraisas ir išgąsdino jį. - Kai pradedi pusiau tikėtis, jog po šūvio galėsi leisti kojoms pailsėti, vadinasi, tau nebe daug liko.

- Tikrai? - piktai atšovė Garetis. - Ir kodėl visi kiti žino daug daugiau negu aš?

- Todėl, kad tu toks mielas, - švelniai atsakė Makraisas ir paspartinęs žingsnį pralenkė Garetį.

Stebinsas. Garetis jau kurį laiką negalvojo apie jį. Jis atsigręžė atgal ir išvydo Stebinsą. Ėjikai išsibarstė po visą ilgą nuokalnę, ir Stebinsas nutolo per ketvirtį mylios, bet tų purpurinių kelnių ir darbinių marškinių buvo neįmanoma su kuo nors supainioti. Stebinsas vis dar vilkosi pačiame gale it sulysęs grifas, laukdamas, kol visi išgrius...

Garetis įpyko. Staiga jis panoro pasileisti atgal ir vožtelėti Stebinsui. Neturėjo jokios priežasties, tačiau Garetis vos sulaikė savo troškimą.

Pasiekus kalvos papėdę, Garečio kojos tapo guminės ir nestabilios. Buko nuovargio būseną, kuri jau seniai įsigėrė į kojas, nutraukė netikėtas skausmingas dilgčiojimas, grasinantis pavirsti mėšlungiu. Ir, Dieve, - pamanė jis, - kodėl gi ne? Jie jau visą parą pėdino keliu. Neįtikėtina - visa para nepertraukiamo ėjimo.

- Kaip jautiesi? - pasiteiravo Skremo, tarytum to būtų klausęs prieš dvylika valandų.

- Puikiai, - atsakė Skremas. Jis persibraukė atbula ranka per nosį, sušnarpštė ir nusispjovė. - Visiškai sveikas ir stiprus.

- Atrodai, lyg būtum peršalęs.

- Ne, tai žiedadulkės kaltos. Taip atsitinka kiekvieną pavasarį. Šieno sloga. Netgi Arizonoje pasigaunu ją, tačiau niekada neperšalu.

Garetis jau žiojosi atsakyti, kai iš priekio atskrido aidas: *pykšt-pykšt.* Nugriaudėjo šūviai. Atskriejo gandas: Harknesas iškrito iš žaidimo.

Garečiui suspaudė skrandį, kai jis perdavė gandą kitam. Stebuklingas ratas iširo. Harknesas jau niekada neparašys knygos apie Maratoną. Harknesas buvo nutemptas nuo kelio it grūdų maišas arba įkištas į visureigį ir gerai suvyniotas į lavonmaišį. Harknesui Maratonas jau baigėsi.

- Harknesas, - prabilo Makraisas. - Senasis Harknesas užsidirbo bilietą į fermą.

- Ir kodėl gi tau neparašius eilėraščio? - šūktelėjo Barkovičius.

- Užsikišk, žudike, - atšovė Makraisas ir papurtė galvą. - Senasis Harknesas, kalės vaikas.

- Aš - ne žudikas! - suriko Barkovičius. - Aš dar sušoksiu ant tavo kapo, randuotaveidi! Aš...

Pikti šūksniai nutildė jį. Murmėdamas Barkovičius dėbtelėjo į Makraisą ir nebesidairydamas paspartino žingsnį.

- Žinot, ką padarė mano dėdė? - staiga paklausė Beikeris. Jie ėjo šešėliuotu lapijos tuneliu. Garetis bandė pamiršti Harknesą ir Griblį ir galvoti tik apie vėsą.

- Ką? - pasiteiravo Abraomas.

- Jis buvo laidojimo biuro savininkas.

- Geras verslas, - be jokio susidomėjimo burbtelėjo Abraomas.

- Būdamas vaikas, visada spėliojau, - tęsė Beikeris. Atrodė tarsi jis būtų užmiršęs, ką norėjo pasakyti, tada žvilgtelėjo į Garetį ir nusišypsojo. - Spėliojau, kas jį šarvos. Kaip kad spėlioji, kas apkerpa kirpėją ar kas išvaro tulžies akmenis gydytojui. Suprantat?

- Turi išlieti nemažai tulžies, kad taptum gydytoju, - niūriai atkirto Makraisas.

- Jūs suprantat, ką turiu omeny.

- Tai kas gi palaidojo jį, kai atėjo laikas? - paklausė Abraomas.

- Aha, - linktelėjo Skremas. - Kas?

Beikeris pakėlė akis į susipynusias šakas virš galvos, ir Garetis pastebėjo, koks Beikeris išvargęs. Nors mes visi taip atrodom, - pamanė jis.

- Na, - paragino Makraisas. - Nepalik mūsų be atsakymo. Kas jį palaidojo?

- Tai seniausias pasaulio anekdotas, - tarė Abraomas. - Dabar Beikeris paklaus: iš kur jūs ištraukėt, kad jis miręs?

- Jis miręs, - paneigė Beikeris. - Mirė prieš šešerius metus nuo plaučių vėžio.

- Ar jis rūkė? - pasiteiravo Abraomas, pamojuodamas keturių asmenų šeimynai ir jų katinui. Šį laikė už pasaitėlio. Tai buvo piktas ir suirzęs persiškas katinas.

- Ne, netgi pypkės neturėjo. Jis bijojo susirgti vėžiu.

- Dėl Dievo meilės, - nekantravo Makraisas, - kas jį *palaidojo*? Pasakyk, ir mes galėsime aptarti pasaulines problemas, beisbolą, gimdymų reguliavimą ar ką nors panašaus.

- Man atrodo, jog gimdymo reguliavimas - pasaulinė problema, - rimtai įsiterpė Garetis. - Mano mergina - katalikė ir...

- Nagi! - susierzino Makraisas. - Kas, po šimts, palaidojo tavo senelį, Beikeri?

- Mano dėdę. Jis buvo mano dėdė. Mano senelis dirbo advokatu Šreveporte. Jis...

- Man nerūpi. Man nerūpi, nors jis būtų turėjęs ir tris pimpalus. Aš tik noriu sužinoti, kas palaidojo tavo dėdę, ir mes galėsime keliauti *toliau*.

- Tiesą pasakius, niekas jo nelaidojo. Jis norėjo būti kremuotas.

- Ak, mano skaudantys pautai, - sukikeno Abraomas.

- Mano teta laiko jo pelenus keraminėje vazoje savo namuose Baton Ruže. Ji bandė išlaikyti verslą, - laidojimo verslą, - tik niekas kažkodėl nesikreipė į laidotuvių biuro savininkę moterį.

- Abejoju, ar dėl to, - paprieštaravo Makraisas.

- Tikrai?

- Taip. Manau, tavo dėdė užtraukė jai nelaimę.

- Užtraukė nelaimę? Ką turi omeny?

- Turi pripažinti, jog tai buvo ne pati geriausia reklama verslui.

- Kas, mirtis?

- Ne. Noras būti kremuotam.

Skremas sušnarpštė per nosį.

- Štai jis tave ir pričiupo, bičiuli.

- Ko gero, - sutiko Beikeris. Jiedu su Makraisu dėbtelėjo vienas į kitą.

- Man jau įgriso, - atsiduso Abraomas, - tavo dėdė. Taip pat norėčiau pridurti, kad jis...

Tą akimirką Olsonas pradėjo maldauti kareivio, kad šis leistų jam pailsėti.

Jis nesustojo ir per daug nesumažino greičio, tačiau jo balsas bailiai monotoniškai maldavo. Pokalbis nutrūko. Žiūrovai su siaubingu susižavėjimu stebėjo Olsoną. Garetis troško, kad Olsonas užsičiauptų, kol dar neužtraukė visiems gėdos. Jis irgi nenorėjo mirti, tačiau jei jau taip atsitiks, nė vienas žmogus nepamanys, jog jis - bailys. Kareiviai, kurti ir nebylūs, savo mediniais veidais spoksojo pro Olsoną, šalia ir virš jo. Sykiais jie įspėdavo dalyvius, tad, ko gero, nebyliais jų nepavadinsi.

Be penkiolikos aštuonios atskriejo gandas, kad iki šimto mylių jiems liko tik šešios. Garetis prisiminė skaitęs, jog didžiausias ėjikų skaičius, kartu nuėjęs šimtą mylių, buvo šešiasdešimt trys. Jie, be jokios abejonės, sumuš šį rekordą: kelyje jų buvo šešiasdešimt devyni. Nors koks skirtumas?

Olsono maldavimai skambėjo it nenutrūkstama litanija Garečiui iš kairės, paversdama dieną dar karštesne ir sunkesne. Keletas berniukų pabandė užčiaupti Olsoną, bet jis arba negirdėjo, arba nekreipė dėmesio.

Jie perėjo per medinį tiltą. Lentos girgždėjo ir bumpsėjo po ėjikų kojomis. Garetis girdėjo, kaip kregždės, susisukusios lizdus tarp gegnių, naršė danguje. Atrodė taip gaivinančiai vėsu, o kai pasiekė kitą krantą, saulė, regis, dar labiau ėmė spiginti žemyn. Jei manai, kad dabar karšta, tai dar palauk, - Garetis tarė sau. - Palauk, kol vėl išeisi į plyną lauką.

Garetis paprašė gertuvės, ir kareivis iškart įvykdė jo prašymą. Be žodžių atidavė gertuvę Garečiui ir nuskubėjo atgal. Garečio skrandis jau urzgė iš bado. Devintą valandą, - mąstė jis. - Privalau ištempti. Būsiu prakeiktas, jei mirsiu tuščiu skrandžiu.

Staiga pro jį prašovė Beikeris, apsidairė, ar nėra žiūrovų, tada atsisegė kelnes ir atsitūpė. Jis gavo įspėjimą. Garetis praėjo pro jį, bet išgirdo, kaip kareivis įspėjo Beikerį antrą kartą. Po kokių dvidešimt sekundžių Beikeris pasivijo Garetį su Makraisu. Jis gaudė orą ir sagstėsi kelnes.

- Pats greičiausias mano nusilengvinimas! - visai be kvapo išlemeno Beikeris.

- Reikėjo su savimi atsinešti ir katalogą, - mestelėjo Makraisas.
- Negaliu toli nueiti nenusišikęs. Po šimts, kai kurie vaikinai gali šikti vienąkart į savaitę. O man reikia vienąkart per dieną. Jei nenusilengvinu vienąkart per dieną, turiu išgerti vidurius laisvinančiųjų.
- Tie laisvinantieji sugadins tau žarnyną, - įsikišo Pirsonas.
- O, velnias, - pasityčiojo Beikeris.
Makraisas atmetė galvą ir nusikvatojo.
Į pokalbį įsijungė Abraomas.
- Mano senelis nė karto nevartojo vidurius laisvinančiųjų ir sulaukė...
- Tikriausiai vedei apskaitą, - pajuokavo Pirsonas.
- Juk tu nedrįstum abejoti mano senelio žodžiu, tiesa?
- Gerai. Mano senelis...
- Žiūrėkit, - pertraukė Garetis.
Nesidomėdamas pokalbiu apie vidurius laisvinančiuosius, jis tingiai stebėjo Persį (kokia jo pavardė?). Dabar Garetis įdėmiai žiūrėjo į jį, netikėdamas savo akimis. Persis vis labiau traukėsi prie kelkraščio. Jis jau ėjo smėlėta šalikele. Kartkartėmis jis mesdavo baikštų žvilgsnį į kareivius ant visureigio, o tada - į dešinę, į tankią medžių lapiją, esančią tik už septynių pėdų.
- Manau, jis ryšis, - tarė Garetis.
- Jie nudės jį kaip šunį, - sušnibždėjo Beikeris.
- Regis, niekas jo nestebi, - atsakė Pirsonas.
- Tad, dėl Dievo meilės, neatkreipkite į jį dėmesio, - piktai atšovė Makraisas. - Idiotų gauja! Viešpatie!
Dešimt minučių niekas nepasakė nieko reikšminga. Jie šnekučiavosi ir stebėjo, kaip Persis dairosi į kareivius ir mintyse matuoja atstumą iki tankaus miško.
- Jam neužteks drąsos, - pagaliau sumurmėjo Pirsonas, bet nei vienam iš jų nespėjus atsakyti Persis neskubėdamas patraukė miško link.
Du žingsniai, trys. Dar pora žingsnių, ir jis pasieks tikslą. Jo džinsuotos kojos judėjo iš lėto. Švelnus vėjelis kedeno saulės nublukintus plaukus. Persis atrodė panašus į skautą - tyrinėtoją, išsiruošusį stebėti paukščius.
Nepasigirdo nė vieno įspėjimo. Persis neteko teisės į juos, kai jo dešinė pėda peržengė kelkraščio kraštą. Jis nuėjo nuo kelio, ir kareiviai tai žinojo. Senasis Persis (kokia jo pavardė?) nieko neapkvailino. Pasigirdo aiškus šūvis, ir Garetis nukreipė žvilgsnį nuo Persio į kareivį, stovintį ant visureigio galo it skulptūra lygiomis kampuotomis linijomis, su šautuvu, paspraustu po pažastimi, ir galva, palinkusia prie šautuvo vamzdžio.
Garetis vėl grįžtelėjo į Persį. Persis sukėlė tikrą spektaklį, tiesa? Jis stovėjo abejomis kojomis ant žolės ties pušyno riba. Buvo sustingęs ir panašus į skulptūrą, kaip ir vyras, šovęs į jį. Abu būtų idealūs pozuotojai Mikelandželui, - pamanė Garetis. Persis stovėjo it įbestas po žydru pavasario dangumi, prispaudęs ranką prie krūtinės, it ketinantis prabilti poetas. Jo akys buvo plačiai atmerktos ir apimtos ekstazės.
Kraujas upeliais bėgo pro pirštus ir spindėjo saulėje. Senasis Persis (kokia jo pavardė?). Ei, Persi, tave šaukia motina. Ei, Persi, ar tavo motina ži-

no, kad tu jau iškritai? Ei, Persi, ir kas tai per kvailas vardas, Persi, Persi, koks tu gražus. Persis persikūnijo į saulės apšviestą Adonį, kurį ką tik sužeidė žiaurus pilkšvai rudas medžiotojas. Vienas, du, trys kraujo lašai užtiško ant apdulkėjusių Persio batų, ir viskas įvyko tiktai per tris sekundes. Garetis nespėjo žengti pilnų dviejų žingsnių ir nebuvo įspėtas, o Persis... o, Persi, ką pasakys tavo motina? Ar tau, pasakyk man, ar tau *tikrai* užtenka *drąsos* mirti?

Taip. Persis metėsi į priekį, atsitrenkė į susisukusį sodinuką, persivertė per jį ir nugriuvo veidu į dangų. Grakštumas ir sustingusi simetrija dingo. Persis tysojo negyvas.

- Tebūnie ši žemė apibarstyta druska, - staiga paskubomis išpyškino Makraisas. - Kad joks kukurūzo ar kviečio daigelis čia niekada neišaugtų. Tebūnie prakeikti šios žemės vaikai ir jų palikuonys. Taip pat tebūnie prakeiktas jų maistas. Šventoji Marija, sunaikink šią prakeiktą vietą.

Makraisas nusikvatojo.

- Užsičiaupk, - sušvokštė Abraomas. - Liaukis taip kalbėti.

- Visas pasaulis - Dievas, - Makraisas isteriškai kikeno. - Mes *vaikštome* ant Viešpaties, ir musės *ropščiasi* ant Viešpaties, tiesą pasakius, musės - irgi Dievas, tad tebūnie palaimintas tavo įsčių vaisius, Persi. Amen, aleliuja, sušokęs riešutų sviesteli. Tėve mūsų, kuris esi folijoje, tebūnie šventas tavo vardas.

- Aš tuoj tau užvošiu! - perspėjo Abraomas. Jis buvo baisiai išbalęs. - Aš nejuokauju, Pitai!

- *Besimeldžiantiis* žmogus! - vėl sukikeno Makraisas. – O, mano pamuilės ir kūne! O, mano šventa *skrybėle*!

- Aš tau užvošiu, jei tučtuojau neužsičiaupsi! - supyko Abraomas.

- Ne, - išsigandęs įsiterpė Garetis. - Prašau nesimuškit. Būkime... malonūs.

- Gal reikia pagalbos? - pasiteiravo Beikeris.

- O tavęs kas klausė, prakeiktas raudonkakli?

- Jis buvo labai jaunas, - liūdnai tarė Beikeris.- Jei jam buvo keturiolika, tai aš su malonumu pabučiuosiu kiaulę.

- Tai motina išlepino jį, - drebančiu balsu pakomentavo Abraomas. - Iškart matyti, - jis maldaujamai pažvelgė į Garetį ir Pirsoną. - Juk matyti, tiesa?

- Daugiau nebelepins, - nukirto Makraisas.

Staiga Olsonas vėl ėmė maldauti kareivių. Tas, kuris nušovė Persį, sėdėjo ir kramtė sumuštinį. Jau buvo aštunta valanda ryto. Jie praėjo pro saulėtą degalinę, kur mechanikas tepaluotu kombinezonu vandens čiurkšle plovė keliuką.

- Norėčiau, kad jis aplaistytų ir mus, - prabilo Skremas. - Esu įkaitęs kaip žarsteklis.

- Mums visiems karšta, - atkirto Garetis.

- O aš maniau, kad Meine niekada nebūna karšta, - visiškai nuvargusiu balsu pasiskundė Pirsonas. - Maniau, jog Meine vėsu.

- Dabar žinai, kad ne, - burbtelėjo Garetis.

- Tu - tikras linksmuolis, Gareti, - atsakė Pirsonas. - Ar žinai tai? Tu - tikras linksmuolis. Aš taip džiaugiuosi tave sutikęs.

Makraisas nusijuokė.

- Žinai, ką? - paklausė Garetis.
- Ką?
- Tavo apatinės kelnaitės apkakotos, - mestelėjo Garetis. Tai buvo pats nešvankiausias sakinys, šią akimirką dingtelėjęs į galvą.
Jie pražingsniavo pro dar vieną sunkvežimių stovėjimo aikštelę. Ten stovėjo du ar trys sunkvežimiai, be abejonės, nutempti nuo kelio, kad atlaisvintų jį Maratono dalyviams. Vienas vairuotojas stovėjo prie savo autošaldytuvo ir mėgavosi jo vėsa, kuri jau baigė pasiduoti rytmetinei saulutei. Kelios padavėjos pasveikino praeinančius ėjikus, o vairuotojas, besimėgaujantis savo šaldytuvo vėsa, atsisuko į juos ir iškėlė didįjį pirštą į viršų. Tai buvo stambus vyriškis raudonu kaklu, styrančiu iš po purvinų sportinių marškinių apykaklės.
- Ir kodėl jis taip padarė? – suriko Skremas. - Senas sukriošėlis!
Makraisas nusijuokė.
- Tai pirmas sąžiningas pilietis, kurį sutikome nuo šios makalynės pradžios, Skremai. Aš tikrai myliu šitą žmogų!
- Tikriausiai jis pasikrovęs gendančių produktų ir važiuoja į Monrealį, - paaiškino Garetis. - Iš Bostono. Mes nustūmėme jį nuo kelio. Jis, ko gero, bijo netekti darbo arba savo sunkvežimio, jei jis - nepriklausomas vežėjas.
- Argi jis ne bukas? - išrėkė Kolis Parkeris. - Argi jis ne prakeiktas bukys? Jau du ar net daugiau mėnesių buvo skelbiama žmonėms, koks bus mūsų maršrutas. Tai tik dar vienas sušiktas provincialas, ir tiek!
- Regis, tu daug nusimanai apie tai, - Abraomas kreipėsi į Garetį.
- Truputį, - spoksodamas į Parkerį, atsakė Garetis. - Mano tėvas buvo sunkvežimio vairuotojas, kol... kol nepaliko mūsų. Taip sunku užsidirbti pragyvenimui. Tikriausiai tas vyrukas manė suspėsiąs pasiekti trumpesnį apvažiavimą. Jis nebūtų važiavęs šiuo keliu, jei būtų buvęs trumpesnis maršrutas.
- Bet jam nederėjo rodyti mums negražių gestų, - spyrėsi Skremas. - Jam nereikėjo to daryti. Viešpatie, juk jo supuvę pomidorai nėra gyvybės ir mirties klausimas kaip visa tai.
- Tavo tėvas paliko tavo motiną? - Makraisas paklausė Garečio.
- Mano tėvą suėmė Būrys, - skubiai atsakė Garetis. Jis tikėjosi, jog Parkeris - ar kas nors kitas - pasakys ką nors, tačiau niekas nepratarė nė žodžio.
Stebinsas vis dar kėblino paskutinis. Jam praeinant pro stovėjimo aikštelę, stambusis vairuotojas jau sėdosi į savo sunkvežimio kabiną. Priekyje nugriaudėjo šūvis. Kūnas krūptelėjo, parkrito ir nurimo. Du kareiviai nuvilko jį šalikelėn. Trečiasis atnešė lavonmaišį iš visureigio.
- Mano dėdę taip pat suėmė Būrys, - nedrąsiai prabilo Vymanas.
Garetis pastebėjo, kad kairio Vymano bato liežuvėlis išlindo pro batų raištelius ir dabar begėdiškai maskatavo.
- Tik kvailiai įkliūna į Būrio rankas, - tėškė Kolis Parkeris.
Garetis atsisuko į jį, norėdamas pajusti pyktį, bet tik nuleido galvą ir įsispoksojo į kelią. Taip, jo tėvas buvo prakeiktas kvailys. Sumautas girtuoklis, nesugebantis ilgai užsilaikyti vienoje darbovietėje; žmogus, nevaliojantis pasilaikyti savo politinės nuomonės sau. Garetis pasijuto senas ir pavargęs.

- Užčiaupk savo pašvinkusią srėbtuvę, - šaltai atšovė Makraisas.
- Gal nori pabandyti ir priversti mane...
- Ne, aš nenoriu bandyti ir priversti tave tai padaryti. Tik užsičiaupk, kalės vaike.
Kolis Parkeris įsispraudė tarp Garečio su Makraisu. Pirsonas su Abraomu atsiskyrė nuo jų. Netgi kareiviai įsitempė, pasiruošę spręsti problemą. Parkeris ilgai spitrijosi į Garetį. Jo platus veidas buvo nusėtas prakaito lašeliais, akys - vis dar arogantiškos. Parkeris tik tapštelėjo Garečiui per ranką.
- Aš kartais nenulaikau liežuvio už dantų. Aš nenorėjau tavęs įžeisti. Taika?
Garetis linktelėjo, ir Parkeris nukreipė žvilgsnį į Makraisą.
- Dėjau aš ant tavęs, snargliau, - iškošė jis ir nuskubėjo į priekį.
- Koks nerealus šunsnukis, - paniuręs tarė Makraisas.
- Ne blogesnis už Barkovičių, - sutiko Abraomas. - Galbūt net šiek tiek geresnis.
- Beje, - pridūrė Pirsonas, - ką reiškia būti Būrio suimtam? Tai velniškai panašu į atsisveikinimą su gyvybe, ar aš klystu?
- Iš kur tau žinoti? - paklausė Garetis. - Iš kur mums žinoti?
Jo tėvas buvo milžinas smėlio spalvos plaukais, storu balsu ir griausmingo juoko maniera, kuri mažoms Garečio ausytėms skambėdavo it prasiveržęs vulkanas. Praradęs savo sunkvežimį, jis pradėjo važinėti vyriausybės sunkvežimiais iš Brunsviko. Taip Džimas Garetis būtų užsidirbęs pragyvenimui, jei tik būtų pasilaikęs kalbas apie politiką sau. Tačiau, dirbant vyriausybei, ji dukart geriau žinojo, jog tu gyvas, ir dukart geriau buvo pasiruošusi pašaukti Būrį, jei tik viskas pakryptų ne ton pusėn. O Džimas Garetis nebuvo didelis Maratono gerbėjas. Tad vieną dieną gavo telegramą, o kitą du kareiviai pasirodė ant namo slenksčio ir išsivedė besispyriojantį Džimą Garetį. Jo žmona uždarė duris baltu it pienas veidu, o kai Garetis paklausė, kur tėvelis išėjo su kareiviais, taip stipriai trinktelėjo jam per veidą, kad net prakirto lūpą, ir liepė užsičiaupti. Nuo to laiko Garetis niekada nebematė savo tėvo. Praėjo vienuolika metų. Tai buvo labai švarus dingimas: bekvapis, higieniškas, pasterizuotas ir be jokių pleiskanų.
- Aš turėjau brolį, kuris nesutarė su įstatymu, - prabilo Beikeris. - Ne su vyriausybe, o tik su įstatymu. Jis pavogė mašiną ir iš mūsų miesto nuvažiavo į Hatisburgą Misisipės valstijoje. Gavo dvejus metus lygtinai. Bet dabar jis jau miręs.
- Miręs? - pasigirdo į šmėklos panašus balsas. Prie jų prisijungė Olsonas. Jo iškankintas veidas tarytum per mylią buvo atsiskyręs nuo kūno.
- Jį ištiko širdies smūgis. Buvo tik trejais metais už mane vyresnis. Mama sakydavo, jog mano brolis - jos kryžius, tačiau jis tik kartą pakliuvo į bėdą. Aš buvau blogesnis. Trejetą metų naktimis plėšikavau.
Garetis pažvelgė į Beikerį. Beikerio veide atsispindėjo gėda, tačiau drauge ir išdidumas, paryškintas blausios, pro medžius krentančios saulės šviesos.
- Už tai Būrys galėjo mane suimti, bet man tai nerūpėjo. Man buvo tik dvylika, kai įsivėliau į tai. Dabar tik vaikiščiai plėšikauja naktimis. Vyresni - daug išmintingesni. Jie tik liepia mums atlikti darbą ir įkišti savo galvas, ta-

čiau jų Būrys nesuims. Pasitraukiau po to, kai sudeginome kryžių juoduko pievelėje. Man buvo gėda. Ir kam reikėtų deginti kryžių juodaodžio pievelėje? Dieve mano, juk tai - jau istorija, tiesa? Kitaip ir būt negali, - Beikeris papurtė galvą. - Tai buvo neteisinga.

Tą akimirką vėl pasigirdo šūviai.

- Dar vienas, - Skremas atrodė užkimęs. Jis vėl nusišluostė nosį.

- Trisdešimt keturi, - tarė Pirsonas. Jis išsitraukė monetą iš kišenės ir perdėjo ją į kitą. - Aš pasiėmiau devyniasdešimt devynias monetas. Kai kas nors užsidirba bilietą, perdedu vieną monetą iš vienos kišenės į kitą. O kai...

- Tai šlykštu! - nutraukė jį Olsonas. Jo vaiduokliškos akys tuščiai spitrijo į Pirsoną. - Kur tavo mirties laikrodis? Kur tavo vudu lėlės?

Pirsonas neatsakė. Jis sutrikęs žvelgė į pūdyminį lauką. Pagaliau sumurmėjo:

- Nenorėjau nieko įžeisti. Tai buvo mano sėkmės simbolis, ir tiek.

- Jis purvinas, - švokštė Olsonas. - Jis *pašvinkęs*. Jis...

- Liaukis, - nutraukė jį Abraomas. - Liaukis mane nervinti.

Garetis žvilgtelėjo į laikrodį. Buvo dvidešimt minučių po aštuonių. Iki valgys, liko keturiasdešimt minučių. Jis ėmė galvoti, kaip nuostabu būtų užsukti į vieną iš tų restoranėlių, išsirikiavusių palei kelią, padėti savo užpakaliuką ant minkštos kėdės prie baro, užkelti kojas ant turėklo (o, Dieve, kokia tai būtų palaima!) ir užsisakyti kepsnį su keptais svogūnais ir bulvytėmis bei vanilinių ledų su žemuoginiu sirupu desertui. Arba galbūt didžiulę lėkštę spageti su mėsa, itališka duona bei pupomis svieste. Ir pieno. Visą ąsotį pieno. Velniop tūbeles ir distiliuoto vandens gertuves. Pieno, normalaus maisto ir vietelės, kur būtų galima visa tai suvalgyti. Argi ne nuostabu?

Priekyje penkių asmenų šeima - motina, tėvas, berniukas, mergaitė ir žilagalvė močiutė – sėdėjo po egle, valgė sumuštinius ir gėrė karštą kakavą. Jie linksmai pamojavo ėjikams.

- Iškrypėliai, - sumurmėjo Garetis.

- Ką? - perklausė Makraisas.

- Sakiau, kad noriu atsisėsti ir pavalgyti. Tik pažvelk į tuos žmones. Sušiktos kiaulės.

- Tu darytum lygiai tą patį, - atšovė Makraisas. Jis šypsojosi ir mojavo, labiausiai išsišiepdamas močiutei, kuri irgi mojo ir podraug kramtė - tiesą pasakius, žiaumojo - kažką panašaus į sumuštinį su kiaušinio salotomis.

- Dar ko. Sėdėti ir žiaumoti, kai mirštančių iš bado...

- Taip jau ir mirštančių iš bado, Rėjau. Tik taip atrodo.

- Tada *alkanų*...

- Pagavok dar kartą, - sučiulbo Makraisas. - Pagalvok dar kartą, mano jaunasis drauge.

Makraisas neblogai pamėgdžiojo V.C. Fildsą.

- Eik velniop. Tu tik nenori pripažinti. Tie žmonės, jie - gyvuliai. Jie nori išvysti, kaip kieno nors smegenys ištikš ant asfalto, todėl ir būriuojasi čia. Netrukus pamatys ištikštant ir tavąsias.

- Tai dar ne esmė, - ramiai paprieštaravo Makraisas. - Argi nesakei, kad būdamas mažesnis irgi ėjai pažiūrėti Maratono?

- Taip. Kai dar nieko apie jį nežinojau!

- Ir taip tu pasiteisini? - Makraisas šlykščiai nusijuokė. - Be abejo, jie - gyvuliai. Manai ką tik radęs naują tiesą? Kartais negaliu patikėti, koks tu naivus. Prancūzai mėgdavo dulkintis, pažiūrėję giljotinavimo procesą. Senieji romėnai kirkindavosi per gladiatorių kovas. Tai pramoga, Gareti. Ir nieko naujo, - jis vėl nusijuokė. Garetis susižavėjęs spoksojo į jį.

- Tęsk, - paragino kažkas. - Tu jau pasiekei antrą bazę, Makraisai. Ar sieksi ir trečios?

Garečiui net nereikėjo atsigręžti. Žinoma, kalbėjo Stebinsas. Stebinsas, sudžiūvėlis Buda. Jo kojos kilnojosi automatiškai, tačiau jis po truputį jautė, kokios jos sutinusios ir slidžios tarytum pripildytos pūslių.

- Mirtis sukelia apetitą, - tęsė Makraisas. - Pavyzdžiui, tos dvi panelės ir Griblis. Jos norėjo pajusti, ką reiškia dulkinti numirėlį. O dabar apie Kažką Visiškai Nauja Ir Skirtinga. Nežinau, ar Griblis ką nors pajuto, tačiau jos - tai tikrai. Ir taip visiems. Nesvarbu, ar jie geria, ar valgo, ar sėdi ant savo mašinų. Jiems tai daug labiau patinka, ir jie daug daugiau jaučia, kadangi stebi negyvėlius.

- Bet ir tai dar ne esmė, Gareti. Svarbiausia, kad jie - gudročiai. Niekas neįmes *jų* pas liūtus. *Jie* nešlubčioja, tikėdamiesi neužsinorėti nusišikti, turėdami du įspėjimus. Tu - tikras asilas, Gareti. Tu, aš, Pirsonas, Barkovičius, Stebinsas, - visi mes tikri asilai. Skremas - asilas, nes mano suprantąs esmę, bet taip nėra. Olsonas - asilas, nes suprato, tik, deja, per vėlai. Taip, jie - gyvuliai. Bet kodėl esi įsitikinęs, jog nuo to mes tampame žmonėmis?

Makraisas nutilo pritrūkęs kvapo.

- Štai, - pagaliau prabilo jis. - Pats pradėjai ir dar mane užvedei. Pamokslas Nr.342 iš šešių tūkstančių ir taip toliau, ir taip toliau. Tikriausiai kokiomis penkiomis valandomis sutrumpinai man gyvenimą.

- Tai kodėl tada dalyvauji? - paklausė Garetis. - Jei tiek daug žinai ir esi toks tikras, tai kodėl dalyvauji?

- Dėl tos pačios priežasties kaip ir mes visi, - vos ne su meile nusišypsojo Stebinsas. Ant jo lūpų žaidė saulės spindulys, tačiau veidas atrodė neįskaitomas ir netgi nenugalimas. - Mes norime mirti, štai kodėl dalyvaujame. Kamgi daugiau, Gareti? Kamgi daugiau?

8

Trys-šeši-devyni, štai ir žąsinai girti;
Ant tramvajaus bėgių beždžionėlė sėdi.
Tramvajus sulingavo,
Beždžionę pervažiavo,
Ir visi kartu į dangų nukeliavo...

Vaikiškas eilėraštukas

Rėjus Garetis tvirtai apsijuosė koncentratų diržą aplink liemenį ir pažadėjo sau nieko nevalgyti bent iki pusės dešimtos. Jis iškart suprato, jog pa-

žadą bus sunku tesėti. Skrandis gurgė it pašėlęs. Aplink jį Maratono dalyviai per prievartą šventė pirmosios paros kelyje pabaigą.

Skremas išsišiepė Garečiui pilna sūrio pastos burna ir pasakė kažką malonaus, bet nesuprantama. Beikeris išsitraukė alyvuogių buteliuką - tikrų alyvuogių - ir ritmingai mėtė po vieną sau į burną. Pirsonas kimšo krekerius su tuno pasta ant viršaus, o Makraisas iš lėto skanavo vištienos koncentratą. Jis ėjo prisimerkęs, ir tai galėjo reikšti tik nepakeliamą skausmą arba malonumo apogėjų.

Tarp pusės devynių ir devynių dar du ėjikai užsidirbo bilietus. Vienas iš jų buvo Veinas, kurį taip ragino degalinės darbuotojas. Tačiau jie praėjo devyniasdešimt devynias mylias tik be trisdešimt šešių dalyvių. Argi tai ne nuostabu? - mąstė Garetis, jausdamas, kaip seilės kaupiasi burnoje, Makraisui išspaudžiant vištienos koncentrato likučius ir išmetant tūbelę į krūmus. - Puiku. Tikiuosi, jie tą pačią akimirką kris negyvi.

Paauglys nutrintais džinsais pasileido paskui pagyvenusią namų šeimininkę, kuri ketino pasiimti tuščią Makraiso tūbelę, ką tik pradėjusią savo, kaip suvenyro, karjerą. Namų šeimininkė buvo arčiau, tačiau vaikis pasivijo ir aplenkė ją.

- Ačiū! - suriko jis Makraisui, rankoje laikydamas sulenktą ir persuktą tūbelę. Vis dar mojuodamas ja, jis grįžo pas savo draugus. Namų šeimininkė piktai nužvelgė jį.

- Ar nieko nevalgysi? - pasiteiravo Makraisas.

- Verčiu save laukti.

- Ko?

- Pusės dešimtos.

Makraisas susimąstęs įsmeigė akis į Garetį.

- Senoji savidisciplina?

Garetis tik truktelėjo pečiais, pasiruošęs sarkazmo dozei, bet Makraisas tik žvelgė į jį.

- Žinai, ką? – pagaliau paklausė Makraisas.

- Ką?

- Jei turėčiau dolerį... tik vieną dolerį... pastatyčiau jį už tave, Gareti. Manau, turi šansą laimėti.

Garetis prunkštelėjo.

- Bandai mane užkerėti?

- Ką padaryti?

- Užkerėti. Tarytum sakyt kamuoliuko metėjui, jog priešininkas jokiu būdu neatmuš kamuoliukų bazėje.

- Galbūt tu teisus, - Makraisas ištiesė rankas. Jos nežymiai virpėjo. Makraisas kažkaip keistai susiraukė. Jo žvilgsnis buvo panašus į pusiau pamišėlio. - Tikiuosi, Barkovičius greitai iškris.

- Pitai?

- Ką?

- Jei vėl reikėtų viską pradėti iš naujo... jei žinotum, kad tiek nuėjęs dar turėsi jėgų... ar dalyvautum iš naujo?

Makraisas nuleido rankas ir įsistebeilijo į Garetį.

- Gal juokauji? Ko gero, taip ir yra.

- Ne, aš rimtai.

- Rėjau, aš nebedalyvaučiau, net jei Majoras prispaustų pistoletą man prie sėdmenų. Tai tas pats kaip savižudybė, tik įprasta savižudybė vyksta daug greičiau.

- Teisybė, - sutiko Olsonas. - Tikra teisybė.

Jis nusišypsojo tuščia šypsena, nuo kurios Garečiui suspaudė skrandį.

Po dešimties minučių jie pražingsniavo po baltai raudonu plakatu su užrašu: "100 MYLIŲ!! JUS SVEIKINA DŽEFERSONO PLANTACIJOS PREKYBOS RŪMAI! SVEIKINAME ŠIŲ METŲ "AMŽIAUS KLUBO" MARATONO DALYVIUS!!"

- Žinau vietelę, į kurią jie galėtų susikišti tą "Amžiaus klubą", - išpyškino Kolis Parkeris. - Ji ilga, ruda, ir ten niekada nešviečia saulė.

Staiga palei kelią augusios eglės ir pušys liko už pirmos tikros žiūrovų minios. Pasigirdo garsūs šūksniai, kuriems nespėjus nutilti vėl pasigirsdavo kiti. Tai priminė bangų mūšą. Žybčiojo švyturėliai. Valstijos policija stengėsi sulaikyti žmonių minią. Ryškiai oranžinės nailoninės virvės skyrė kelią nuo kelkraščių. Policininkas tramdė mažą berniuką murzinu veidu ir snargliuota nosimi. Jis mojavo, vienoje rankoje laikydamas žaislinį sklandytuvą, o kitoje - autografų knygelę.

- Jergutėliau! - sušuko Beikeris. - Jergutėliau, tik pažvelkit į juos, tik pažvelkit!

Kolis Parkeris šypsodamasis mojavo, bet, tik visiškai prisiartinęs prie jo, Garetis išgirdo jį šaukiant Vidurio Vakarų akcentu:

- Malonu jus matyti, susmirdusi kvailių minia! - šypsnis ir pamojavimas. - Kaip laikaisi, motule Makri, pašvinkęs maiše? Tavo veidas ir mano šikna - tai bent dama. Kaip laikaisi, kaip laikaisi?

Garetis pliaukštelėjo sau per burną ir isteriškai sukikeno. Vyrui pirmoje eilėje, mosuojančiam plakatu su išrašytu Skremo vardu, plyšo klynas. Antroje eilėje stora moteriškė įstrigo tarp trijų studentų, maukiančių alų. Sutrins tave į miltus, storule, - pamanė Garetis ir dar smarkiau nusikvatojo.

Tau prasidėjo isterija, o, Dieve, neleisk jai įsigalėti, galvok apie Griblį... ir ne... neleisk... ne...

Bet tai jau vyko. Garetis kvatojo, kol suspaudė skrandį, ir keliai sulinko. Kažkas šaukė jį, bandydamas perrėkti miną. Makraisas.

- Rėjau! *Rėjau*! Kas atsitiko? Ar viskas gerai?

- Jie juokingi! - Garetis vos neapsiverkė iš juoko. - Pitai, Pitai, jie tokie juokingi, tik... tik... jie tokie *juokingi*!

Šiurkščių veido bruožų mergaitė purvina vasarine suknele sėdėjo ant žemės patempusi lūpą ir susiraukusi. Kai jie pėdino pro šalį, toji nutaisė siaubingą grimasą. Garetis vos nenualpo iš juoko ir gavo įspėjimą. Keista: nepaisant viso to triukšmo, jis vis dar kuo puikiausiai girdėjo įspėjimus.

Galėčiau mirti, - mąstė Garetis. - Galėčiau besijuokdamas mirti, argi tai ne paradoksas?

Kolis vis dar šypsojosi, mojo ir keikė žiūrovus bei korespondentus. Tai buvo visų juokingiausia. Garetis parpuolė ant kelių ir vėl buvo įspėtas. Jis ir toliau kvatojo, kiek leido jo apkrauti plaučiai.

- Jis tuoj susivems! - kažkas suriko apimtas džiaugsmingos ekstazės. - Žiūrėk, Alisa, jis tuoj susivems!

- Gareti! Gareti, dėl Dievo meilės! - šaukė Makraisas. Jis apkabino Garetį per nugarą ir pakišo delną jam po pažastimi. Jam pavyko kilstelėti jį, ir Garetis atsistojo ant kojų.

- O, Dieve, - šnopavo Garetis. - Dieve mano, jie tiesiog žudo mane. Aš... aš negaliu...

Jis vėl prapliupo juoktis. Keliai sulinko. Makraisas vėl pastatė jį ant kojų. Garečio apykaklė nuplyšo. Juos abu įspėjo. Tai mano paskutinis įspėjimas, - niūriai mąstė Garetis. - Aš jau pakeliui į tą stebuklingą fermą. Atleisk, Džene, aš...

- Nagi, kalakute, negi turėsiu tave vilkti! - sušnypštė Makraisas.

- Negaliu, - atsiduso Garetis. - Mano parakas baigėsi, aš...

Makraisas dukart plaukštelėjo Garečiui per veidą ir neatsigręždamas nuskubėjo į priekį.

Juokai išgaravo, tačiau kojos virto drebučiais, o plaučiai atrodė tušti ir nebesugebantys prisipildyti oro. Garetis it girtuoklis svirduliavo į priekį, bandydamas atgauti kvapą. Priešais akis mirgėjo juodi taškeliai, ir viena jo dalis puikiai suvokė, kiek nedaug jam trūksta iki nuoalpio. Viena koja užkliuvo už kitos, Garetis suklupo, vos nepargriuvo, tačiau kažkokiu būdu spėjo išlaikyti pusiausvyrą.

Jei nugriūsiu, mirsiu. Ir niekada nebeatsikelsiu.

Visi stebėjo jį. Žiūrovai stebėjo jį. Džiaugsmingi šūksniai virto tyliu, netgi seksualiu murmėjimu. Jie laukė, kol jis pargrius.

Garetis stūmėsi į priekį, susitelkęs tik į dėliojamas pėdas. Kartą, dar aštuntoje klasėje, jis skaitė Rėjaus Bredberio apsakymą apie minią, kuri susirinkdavo pažiūrėti fatališkų autokatastrofų ir kurią sudarė tie patys veidai, žinantys, ar sužeistieji išgyvens, ar mirs. Aš žadu dar pagyventi, - mintyse Garetis tarė jiems. - Aš žadu gyventi. Žadu gyventi kiek ilgėliau.

Garetis galvojo tik apie besikilnojančias kojas. Jis užblokavo visas kitas mintis, netgi Dženę. Jis nejautė karščio, nematė Kolio Parkerio ar Šmikio Dalesijo. Garetis netgi nejautė pastovaus buko skausmo pėdose bei sustingusių kelių sausgyslių. Tik viena mintis tratėjo galvoje it mušamas būgnas. It širdies plakimas. *Gyventi kiek ilgėliau. Gyventi kiek ilgėliau. Gyveni kiek ilgėliau.* Kol žodžiai tapo visiškai beprasmiai.

Jį pažadino šūviai.

Pritilusioje minioje garsas nuaidėjo stulbinančiai garsiai. Kažkas suriko. Dabar žinosi, - pagalvojo Garetis, - išgyvenai pakankamai ilgai, kad išgirstum šūvius ir savo paties riksmą...

Tačiau viena jo koja paspyrė akmenuką, ir Garetis pajuto skausmą: tai ne jis užsidribo bilietą, o 64-as numeris - malonus besišypsantis berniukas, vardu Frenkas Morganas. Kareiviai vilko jo lavoną nuo kelio. Frenko akiniai tarškėjo į asfaltą, stipriai užkibę už vienos ausies. Kairysis lęšis buvo suskilęs.

- Aš nemiręs, - apspangęs išlemeno Garetis. Šokas užliejo jį it šilta banga, grasanti vėl paversti kojas vandeniu.

- Aha, o turėjai, - atkirto Makraisas.

- Tu išgelbėjai jį, - beveik keikdamasis sušvokštė Olsonas. - Kodėl tu taip padarei? Kodėl tu taip padarei? - jo akys tuščiai blizgėjo it durų rankenos. - Užmuščiau tave, jei galėčiau. Aš tavęs nekenčiu. Tu mirsi, Makraisai. Palauk ir pamatysi. Dievas negyvai nutrenks tave už tokius darbelius. Dievas negyvai nutreks tave it šuns šūdą.

Olsono balsas buvo kupinas nuovargio. Garetis netgi pajuto nuo Olsono sklindantį įkapių kvapą. Jis užsidengė burną rankomis ir sudejavo. Tiesą pasakius, įkapių kvapas sklido nuo jų visų.

- Dėjau aš ant tavęs, - ramiai atšovė Makraisas. - Aš tik grąžinau skolą, - jis atsisuko į Garetį. - Dabar mes atsiskaitėme, vyruti. Viskas, tiesa?

Makraisas neskubėdamas nužingsniavo į priekį ir greitai ištirpo kitų spalvotų marškinėlių margumyne.

Garetis atgavo kvapą, tačiau labai iš lėto, todėl kurį laiką manė jaučiąs, kaip dieglys perveria šoną... bet pagaliau šis jausmas išnyko. Makraisas išgelbėjo jam gyvybę. Jį apėmė juoko priepuolis, bet Makraisas neleido jam numirti. Mes atsiskaitę, vyruti. Viskas, tiesa? Taip.

- Dievas jį nubaus, - Henkas Olsonas bambėjo su nežemišku įsitikinimu. - Dievas jį nutrenks.

- Užsičiaupk, arba aš pats tave nutrenksiu, - užpyko Abraomas.

Karštis vis stiprėjo, ir iškilęs ginčas užgeso it pavojaus nekelianti ugnelė. Milžiniška minia praretėjo, kai ėjikai nutolo nuo TV kamerų ir mikrofonų ribos, tačiau ji nedingo ir netgi nesutrūkinėjo į pavienius žiūrovų būrelius. Minia susibūrė ir ketino niekur nebesitraukti. Žmonės susiliejo į vieną anoniminį Minios veidą, nuobodų ir nekantrų, besikartojantį mylia iš mylios. Žmonės stovėjo tarpduriuose, pievelėse, įvažiavimo keliukuose, iškylavietėse, degalinių teritorijose (kur savininkai ėmė stovėjimo mokestį), o žingsniuojant pro kitą miestelį, buvo užpildytos abi gatvės pusės bei supermarketo automobilių stovėjimo aikštelė. Minios veidas vaipėsi, murmėjo ir plojo, bet niekada nesikeitė. Jis godžiai stebėjo, kai Vymanas pritūpė išsituštinti. Vyrai, moterys, vaikai, - Minios veidas visada buvo toks pat, todėl Garetis netruko nuo jo pavargti.

Jis norėjo padėkoti Makraisui, tačiau abejojo, ar Makraisas to norėtų. Garetis matė jį einant priešaky, už Barkovičiaus. Makraisas įdėmiai spoksojo į Barkovičiaus sprandą.

Pusė dešimtos prašliaužė pro šalį. Minia tarytum stiprino karštį, ir Garetis atsisagstė savo marškinius iki diržo su maistu. Įdomu, ar Šmikis Dalesijas dar prieš nutinkant avarijai žinojo, kad mirs? Garetis nusprendė, jog žinojimas vis tiek nebūtų nieko pakeitęs.

Kelias ėmė stačiai kilti aukštyn, ir minia iškart pasitraukė, kai ėjikai pradėjo lipti į kalvą bei peržengė keturias Rytų-Vakarų geležinkelio bėgių linijas, karštai spindinčias ant šlako pagrindo. Viršūnėje, už medinio tilto, Garetis išvydo priešaky dunksančius miškus, o kairėje ir dešinėje - apstatytą, beveik priemiestinį plotą, kurį ką tik paliko už savęs.

Šaltas vėjelis žaidė ant jo prakaituotos odos, priversdamas krūptelėti. Skremas tris kartus garsiai nusičiaudėjo.

- Aš *tikrai* peršalau, - suirzęs prisipažino jis.
- Tai greitai atims tau jėgas, - tarė Pirsonas. - Sumautas reikalas.
- Reikės tik stipriau pajudėti, - nenusileido Skremas.
- Tikriausiai tu plieninis, - tęsė Pirsonas. - Jei aš peršalčiau, ko gero, griūčiau paslikas ir numirčiau. Matai, kiek mažai energijos man beliko.
- Tad griūk paslikas ir nudvėsk! - suriko Barkovičius. - Sutaupysi energijos!
- Čiaupkis ir eik iš čia, žudike, - iškart paliepė Makraisas.

Barkovičius atsisuko į jį.

- Kodėl tau nepasitraukus nuo mano nugaros, Makraisai? Gali eiti kur nors kitur.
- Tai - laisvas kelias. Einu, kur man patinka.

Barkovičius atsikrenkštė, nusispjovė ir paliko Makraisą ramybėje.

Garetis atsidarė vieną maisto skyrelį ir ėmė kramsnoti krekerius su sūriu. Skrandis garsiai sugurgė su pirmuoju kąsniu, ir Garetis vos susilaikė nesurijęs visko vienu ypu. Jis išspaudė rostbifo koncentratą sau į burną ir po truputį nurijo. Tada užsigėrė vandeniu ir prisivertė baigti pusryčius.

Jie praėjo pro miško medžiagos sandėlį, kur vyrai stovėjo virš lentų krūvų it indėnai dangaus fone ir mojavo Maratono dalyviams. Juos vėl apsupo miškai, ir stojo mirtina tyla. Žinoma, tyla nebuvo mirtina: ėjikai šnekučiavosi, šalia mechaniškai burzgė visureigis, kažkas paperdė, kažkas nusijuokė, o kažkas už Garečio nugaros beviltiškai sudejavo. Palei abi kelio puses vis dar rikiavosi žiūrovai, bet didžioji "Amžiaus klubo" minia dingo, todėl ir atrodė labai tylu. Paukščiai čiulbėjo medžiuose, slapukas vėjelis retkarčiais akimirkai ar dviems užgoždavo karštį, siausdamas it pasiklydusi siela medžių apsupty. Ant aukštos šakos sustingo ruda voveraitė, papūtusi savo uodegą, įtempusi juodas akis ir priekinėmis letenėlėmis suspaudusi riešutą. Ji prunkštelėjo, užšoko ant aukštesnės šakos ir dingo. Tolumoje it milžiniška musė zyzė lėktuvas.

Garečiui atrodė, kad visi tyčia nekalba su juo. Makraisas vis dar žingsniavo už Barkovičiaus. Pirsonas su Beikeriu kalbėjosi apie šachmatus. Abraomas triukšmingai valgė ir valėsi rankas į marškinius. Skremas nusiplėšė sportinių marškinėlių skiautę ir naudojo ją vietoj nosinės. Kolis Parkeris mainė paneles su Vymanu. Olsonas... bet Garetis net nenorėjo pažvelgti į Olsoną, kuris, regis, troško visus apkaltinti kaip jo artėjančios mirties bendrininkus.

Tad Garetis pradėjo atsilikinėti, tik labai atsargiai (nepamiršdamas savo trijų įspėjimų), kol susigretino su Stebinsu. Purpurinės kelnės buvo apdulkėjusios. Ant marškinių pažastų matėsi tamsūs prakaito apskritimai. Be jokios abejonės, Stebinsas nebuvo Supermenas. Akimirką jis nužvelgė Garetį, klausdamas savo ištįsusiu veidu, ir vėl nuleido akis į kelią. Stuburo slankstelis ant jo sprando atrodė labai išsikišęs.

- Kodėl čia nesusirinko daugiau žmonių? - nedrąsiai paklausė Garetis. - Turiu omeny, stebinčių žmonių.

Akimirką atrodė, kad Stebinsas net neketina atsakyti. Bet pagaliau jis vėl pakėlė galvą, nusibraukė plaukus nuo veido ir tarė:

- Susirinks. Tik palauk truputį. Jie trimis eilėmis sėdės ant stogų, norėdami tave pamatyti.

- Bet kažkas sakė, jog milijardai baksų pastatyti už mus. Tad žmonės turėtų trimis eilėmis būti apstoję visą kelią. Be to, viską turėjo filmuoti televizija...

- Ji atšaukta.

- Kodėl?

- Kodėl manęs klausi?

- Nes tu *žinai*, - supykęs atrėžė Garetis.

- O iš kur tu tai žinai?

- Viešpatie, tu primeni man vikšrą iš "Alisos Stebuklų šalyje". Nejau negali normaliai kalbėti?

- Ar ilgai ištemptum, jei žmonės šūkaliotų iš abiejų kelio pusių? Po kiek laiko vien nuo kūno kvapo galėtum išeiti iš proto. Tarsi praeitum tris šimtus mylių per Taims skverą Naujųjų metų išvakarėse.

- Bet jie *leidžia* jiems stebėti, tiesa? Kažkas sakė, jog nuo Oldtauno minia jau mūsų nebepaliks.

- Beje, aš visai ne vikšras, - Stebinsas paslaptingai nusišypsojo. - Aš labiau panašus į Baltąjį Triušį, kaip tu manai? Tik aš palikau savo auksinį laikrodį namie, ir niekas nepakvietė manęs išgerti arbatos. Kiek žinau, niekas nepakvietė. Galbūt to ir paprašysiu, kai laimėsiu. Kai jie paklaus, kokio Prizo norėčiau, aš atsakysiu: "Na, norėčiau, kad mane pasikviestų į namus išgerti arbatos".

- Po velnių!

Stebinsas dar plačiau išsišiepė, tačiau visai nenuoširdžiai.

- Aha, nuo Oldtauno ar maždaug nuo jo draudimas nebegalioja. Tada jau niekas nebegalvoja apie tokius žemiškus dalykus kaip kūno kvapas. O nuo Augustos prasideda nenutrūkstama televizijos transliacija. Juk galų gale Maratonas - nacionalinė pramoga.

- O kodėl ne nuo čia?

- Per greitai. Per greitai.

Kažkur už posūkio nugriaudėjo šūviai, išgąsdinę fazaną, kuris mojuodamas plunksnomis pašoko iš po krūmo. Garetis su Stebinsu pasiekė posūkį, tačiau lavonmaišis jau buvo užsegtas. Greitas darbas. Garetis nepastebėjo, kas žuvo šį kartą.

- Pasieki tokią ribą, - tęsė Stebinsas, - kai minia - skatinanti ar pasyvi - tau neberūpi. Ji nustoja egzistuoti. It užlipus ant ešafoto. Tu užsikasi nuo minios savyje.

- Regis, suprantu, - Garetis pajuto baimę.

- Jei būtum supratęs, nebūtum pradėjęs isterikuoti, o tavo draugui nebūtų reikėję gelbėti tavo subinės. Bet suprasi.

- Įdomu, kiek tu užsikasęs?

- O tu?

- Nežinau.

- Na, tau teks tai išsiaiškinti. Išmatuoti neišmatuotas Garečio gelmes. Oho, panašu į kelionių agentūros reklamą, tiesa? Kasiesi, kol atsitrenki į

paklotines uolienas. Užsikasi į jas. Ir galiausiai pasieki dugną. O tada iškrenti. Tokia mano idėja. Galiu išklausyti ir tavąją.

Garetis neatsakė. Kol kas jis neturėjo jokių minčių.

Maratonas tęsėsi. Karštis - taip pat. Saulė kybojo virš medžių, iš abiejų pusių juosiančių kelio ruožą. Šešėliai atrodė panašūs į žemus storus nykštukus. Apie dešimtą valandą vienas kareivis nusileido pro liuką žemyn į visureigį ir grįžo su ilga lazda. Du trečdaliai lazdos buvo suvynioti į medžiagą. Kareivis uždarė liuką ir įkišo lazdos kotą į plyšį. Tada pakišo ranką po audeklu ir kažką padarė... kažką pakrutino, tikriausiai kakliuką. Dar po akimirkos išsiskeidė didžiulis pilkai rudas skėtis. Jis užstojo visą metalinį visureigio paviršių. Visi trys budintys kareiviai susėdo sukryžiavę kojas po kareiviškos spalvos skėčiu.

- Supuvę kalės vaikai, - kažkas suriko. - Vietoj Prizo pareikalausiu viešos jūsų kastracijos!

Kareiviai tokių grasinimų neėmė į širdį. Jie ir toliau stebėjo ėjikus tuščiomis akimis, retsykiais pažvelgdami į savo kompiuterizuotus monitorius.

- Turbūt jie taip elgiasi ir su savo žmonomis, - pajuokavo Garetis. - Po Maratono.

- O, aš tuo net neabejoju, - sutiko Stebinsas ir nusikvatojo.

Garetis nebenorėjo eiti šalia Stebinso, bent jau ne dabar. Stebinsas vertė jį nejaukiai jaustis. Garetis nevaliojo ilgai užsibūti su juo, tad paspartino žingsnį ir paliko Stebinsą vieną. 10:02. Po dvidešimt trijų minučių jis atsikratys vieno įspėjimo, o kol kas reikėjo taikytis su trimis. Bet tai Garečio neišgąsdino, kaip kad jis tikėjosi. Jis vis dar neatsisakė nenugalimo, aklo įsitikinimo, jog šis Rėjus Garetis negali mirti. Kiti gali, nes jie - tik jo gyvenimo filmo priedai, bet tik ne Rėjus Garetis - ilgai trunkančio šedevro "Rėjaus Garečio istorija" žvaigždė. Galbūt galų gale jis emociškai ir protiškai suvoks šią netiesą... galbūt tai dugnas, apie kurį kalbėjo Stebinsas. Tai buvo labai nemaloni mintis.

Net nepastebėjęs, kaip pasistūmė į priekį, Garetis vėl atsidūrė šalia Makraiso. Trys berniukai kulniavo pratisa vorele: Barkovičius priekyje; Makraisas panarinta galva, pusiau sulenktomis rankomis ir velkama kaire koja - per vidurį; ir "Rėjaus Garečio istorijos" žvaigždė - gale. Įdomu, kaip aš atrodau? - pagalvojo Garetis.

Jis pasikasė skruostą ir įsiklausė į šiugždesį, kai ranka palietė neskustą barzdą. Ko gero, jis neatrodė labai energingas.

Garetis truputį paspartino žingsnį, kol susilygino su Makraisu. Šis dirstelėjo į jį ir vėl nukreipė žvilgsnį į Barkovičių. Jo akys buvo tamsios ir neįskaitomos.

Jie užlipo į trumpą, stačią, velniškai saulėtą kalvą ir perėjo dar vieną tiltą. Praslinko penkiolika minučių, dvidešimt. Makraisas nepratarė nė žodžio. Garetis dukart atsikrenkštė, bet irgi nieko nepasakė. Pasirodo, kuo ilgiau eini tylėdamas, tuo sunkiau sulaužyti tą tylą. Turbūt Makraisas pyko išgelbėjęs jam gyvybę. Turbūt Makraisas gailėjosi taip padaręs. Nuo tokių minčių Garečiui suspaudė skrandį. Visa tai atrodė beviltiška, kvaila ir beprasmiška.

Taip sumautai beprasmiška, kad net graudu. Garetis jau žiojosi tai pasakyti Makraisui, tačiau Makraisas prabilo pirmas.

- Viskas gerai, - Barkovičius net pašoko nuo netikėto garso, ir Makraisas pridūrė: - Tik ne tau, žmogžudy. Tau niekas nebus gerai. Tad žingsniuok toliau.

- Išgraušk, - sušvokštė Barkovičius.

- Sukėliau tau problemų, - tyliai ištarė Garetis.

- Jau sakiau, dabar mes atsiskaitę. Daugiau to nedarysiu. Noriu, kad žinotum.

- Suprantu. Aš tik...

- Neskaudinkit manęs! - kažkas suklykė. - Prašau, neskaudinkit manęs!

Tai buvo raudonplaukis languotais marškiniais, aprištais aplink liemenį. Jis stovėjo kelio vidury ir žliumbė. Jis ką tik gavo pirmą įspėjimą. Staiga vaikinukas pasileido prie visureigio. Ašaros griaužė griovelius ant veido dulkių, raudoni plaukai žybčiojo saulėje it liepsnos.

- Nereikia... aš negaliu... prašau... mano motina... nebegaliu... ne... daugiau... mano kojos...

Jis bandė užsiropšti ant visureigio, todėl vienas kareivis pakėlė savo karabiną prie peties. Berniukas suriko ir nušoko žemyn.

Jis dar kartą taip skaudžiai suklykė, jog, regis, nuo šio garso galėjo subyrėti stiklai.

- Mano kooooooooooooooooooo...

- Viešpatie, - sumurmėjo Garetis. - Ir kodėl jis nenutyla?

Atrodė, kad klyksmas niekada nesibaigs.

- Manau, jis nebevalioja, - paaiškino Makraisas. - Visureigio vikšrai pervažiavo jo kojas.

Garetis įsižiūrėjo ir vos nesusivėmė. Makraisas neklydo. Nieko nuostabaus, kad raudonplaukis taip spiegė: jo pėdos buvo sutraiškytos.

- Įspėjimas! Įspėjimas 38-am!

- ... ooooooooooooooooooo...

- Noriu namo, - kažkas išlemeno už Garečio. - Viešpatie, kaip noriu namo.

Po akimirkos raudonplaukio veidas buvo ištaškytas.

- Aš susitiksiu su savo mergina Fryporte, - išpyškino Garetis. - Negausiu jokių įspėjimų ir pabučiuosiu ją. Dieve, kaip jos pasiilgau, Dieve, *Viešpatie*, ar matei jo *kojas*? Ir jie vis dar įspėjinėjo jį, Pitai tarytum tikėtųsi, jog jis atsistos ir *nueis*...

- Dieve, Dieve, dar vienas berniukas iškeliavo į tą Sidabrinį Miestą, - pasimaivė Barkovičius.

- Užsičiaupk, žmogžudy, - atkirto Makraisas. - Ar ji graži, Rėjau? Tavo mergina?

- Ji tikra gražuolė. Aš myliu ją.

Makraisas nusišypsojo.

- Ir ją vesi?

- Aha, - linktelėjo Garetis. - Mes būsime ponas ir ponia Normanai Normalieji, turėsime ketvertą vaikų ir koli veislės šunį, jo *kojos*, jis nebeturėjo

kojų, jie pervažiavo jį, juk jiems nevalia žaloti vaikino - to nėra taisyklėse, kažkas turi apie tai pranešti, kažkas...

- Du berniukus ir dvi mergaites, ar juos nori turėti?

- Taip, taip, ji graži, aš tik noriu, kad nebūčiau...

- Ir pirmasis sūnus bus Rėjus Jaunesnysis, o šuo turės dubenį su savo vardu ant šono, tiesa?

Garetis iš lėto pakėlė galvą it apsvaigęs boksininkas.

- Ar tu tyčiojiesi iš manęs?

- Ne! - sušuko Barkovičius. - Jis *šika* tau ant galvos, vyruti! Ir nepamiršk to. Bet nesijaudink, aš ir už tave pašoksiu ant jo kapo.

Barkovičius sukikeno.

- Nutilk, žudike, - atrėžė Makraisas. - Aš nesityčioju iš tavęs, Rėjau. Eime, palikime žudiką vieną.

- Susikišk tai sau į šikną, - pavymui suriko Barkovičius.

- Ar ji tave myli? Tavo mergina? Dženė?

- Manau, kad taip.

Makraisas lėtai papurtė galvą.

- Visos tos romantinės nesąmonės... jos tikros. Bent jau kurį laiką kai kuriems žmonėms. Taip buvo ir man. Jaučiausi, kaip ir tu, - jis pakėlė akis į Garetį. - Ar vis dar nori sužinoti apie randą?

Jie išėjo iš už posūkio ir susidūrė su mojuojančių ir skanduojančių vaikų būreliu.

- Taip, - atsakė Garetis.

- Kodėl? - Makraisas žvelgė į Garetį, tačiau jo netikėtai apsinuoginusios akys tarsi ieškojo paties savęs.

- Aš noriu tau padėti.

Makraisas nudelbė akis žemyn į kairę koją.

- Skauda. Aš beveik nebepajudinu pirštų. Mano kaklas sustingęs, ir skauda inkstus. Mano mergina buvo kalė, Gareti. Aš atsidūriau maratonininkų gretose taip pat, kaip kiti - Užsieniečių legione. Vieno įžymaus rokenrolo poeto žodžiais tariant, aš atidaviau jai savo širdį, ji sudaužė ją, bet kam tai rūpi?

Garetis neatsakė. Buvo 10:30. Fryportas plytėjo dar labai toli.

- Jos vardas buvo Priscila, - tęsė Makraisas. - Manai, tu įsimylėjęs? Aš buvau tikras romantiškas įsimylėjėlis. Bučiuodavau jai rankas. Pučiant palankiam vėjeliui, net skaitydavau jai Kytso eilėraščius galiniame kieme. Jos tėvukas augino karves, ir, kaip čia švelniau pasakius, karvių mėšlo smarvė kažkaip ypatingai derinosi su Džono Kytso kūryba. Galbūt reikėjo jai paskaityti Svinburną, kai vėjas pūtė iš kitos pusės, - Makraisas nusijuokė.

- Dabar tu apgaudinėji savo jausmus.

- Tai tu juos iškraipai, Rėjau, bet nesvarbu. Vis tiek prisimenu tik Didįjį Meilės Romaną, o ne visus tuos kartus, kai, prišnibždėjęs meilės žodžių į jos rožinę ausytę, grįždavau namo ir imdavau minkyti savo daikčiuką.

- Apgaudinėk save kaip tu nori, o aš apgaudinėsiu save savaip.

Makraisas apsimetė neišgirdęs.

- Apie tokius dalykus neverta nė kalbėti. J.D.Selindžeris... Džonas Knaulsas... netgi Džeimsas Kirkvudas ir tas vyrukas Donas Bridsas... jie su-

naikino paauglystės sampratą, Gareti. Jei esi šešiolikmetis, daugiau nebegali nuoširdžiai kalbėti apie paaugliškos meilės skausmus. Tu paprasčiausiai nukerti pokalbį erekciją patyrusio sumauto Rono Hovardo balsu.

Makraisas isteriškai nusikvatojo. Garetis visiškai nenutuokė, apie ką kalba Makraisas. Jis tvirtai tikėjo savo meile Dženei ir nė kiek nesidrovėjo. Jų pėdos bumpsėjo į asfaltą. Garetis jautė, kaip kliba jo dešinys kulnas. Greitai vinukai išbyrės, ir jis pames bato padą, tarytum atsikratys nebegyvos odos. Už jų Skremui prasidėjo kosulio priepuolis. Garetį neramino Maratonas, o ne visas tas šlamštas apie romantišką meilę.

- Bet tai neturi nieko bendra su mano istorija, - tarsi perskaitęs jo mintis, vėl prabilo Makraisas. - Apie randą. Tai atsitiko praeitą vasarą. Mes abu norėjome ištrūkti iš namų, tolyn nuo savo tėvų ir nuo karvių mėšlo smarvės, kad Didysis Meilės Romanas galėtų iš tikrųjų sužydėti. Tada mes įsidarbinome pižamų fabrike Niū Džersyje. Ir kaip tau tai patinka, Gareti? Pižamų fabrikas Niū Džersyje.

Nevarke išsinuomojome atskirus butus. Puikus miestas tas Nevarkas: tam tikromis dienomis jame gali užuosti viso Niū Džersio mėšlo smarvę. Mūsų tėvai truputį pasispyriojo, tačiau ne per daugiausiai, nes turėjome atskirus butus ir gerus vasaros darbus. Aš gyvenau dar su dviem vaikinais, o Priscila - su trimis merginomis. Birželio trečią mes išvažiavome mano mašina, o apie trečią valandą po pietų stabtelėjome motelyje ir atsikratėme nekaltybės problemos. Jaučiausi tikras niekšas. Ji visai nenorėjo dulkintis, bet norėjo patenkinti mane. Tai buvo "Pavėsio" motelis. Baigęs nuleidau "Trojan" prezervatyvą į "Pavėsio" kanalizaciją ir išsiskalavau burną, pasinaudojęs popieriniu "Pavėsio" puodeliu. Viskas buvo labai romantiška ir nežemiška.

Tada patraukėme į Nevarką, užuosdami karvių mėšlą, tačiau net neabejodami, jog tai - *kitoks* mėšlas. Išleidau Prisę prie jos buto ir nuvažiavau į savąjį. Kitą pirmadienį mes pradėjome dirbti "Plymuto naktinių drabužių siuvimo" fabrike. Tai nepriminė kino filmo, Gareti. Vieta dvokė žaliava, o mano cecho viršininkas pasirodė besąs tikras šunsnukis. Per pietų pertraukėles mes mėtydavome pakavimo kablius į žiurkes, besislepiančias po audeklo maišais. Tačiau man buvo vis tiek, nes tai buvo meilė. Supranti? Meilė.

Makraisas nusispjovė į dulkes, gurkštelėjo vandens iš gertuvės ir paprašė kitos. Jie kopė į kalvą, todėl bekalbant jam pritrūkdavo kvapo.

- Prisė dirbo pirmame aukšte - vitrinoje visiems idiotams turistams, kurie nieko geriau nesugalvodavo, kaip tik surengti ekskursiją po patalpas, kuriose gamino jiems pižamas. Ten buvo gražu. Malonios pastelinės sienos, moderni technika, kondicionieriai. Nuo septynių iki trijų Prisė prisiuvinėdavo sagas. Tik pamanykit, visoje šalyje žmonės vilki pižamomis su Priscilos prisiūtomis sagomis. Tokia mintis sušildytų ir šalčiausią širdį.

Aš dirbau maišų kroviku penktame aukšte. Matai, rūsyje žaliava būdavo dažoma ir šilto oro vamzdžiais siunčiama į penktą aukštą. Kai baigdavo dažyti visą partiją, paspausdavo skambutį, ir tada atidarydavau savo dėžę ir rasdavau visų vaivorykštės spalvų pluoštą. Šakėmis išimdavau jį, sudėdavau į dviejų šimtų svarų maišus ir grandininiu keltuvu užkeldavau juos į didelę

krūvą plakimo mašinai. Pluoštas būdavo atskiriamas, išaudžiamas, kiti darbininkai sukarpydavo jį ir susiūdavo pižamas, o tada pasteliniame pirmame aukšte Prisė prisiūdavo sagas, kol bukagalviai turistai žiopsodavo į ją ir kitas merginas pro stiklinę sieną... kaip kad šiandien žmonės žiopso į mus. Ar bent kiek supranti, apie ką kalbu, Gareti?

- Randas, - priminė Garetis.

- Aš vis stengiuosi apeiti jį, ar ne? - kai užkopė kalvos viršūnėn, Makraisas nusišluostė kaktą ir atsisagstė marškinius.

Miškai driekėsi iki kalnuotos horizonto linijos. Kalnai rėmėsi į dangų lyg susijungę pjūklo dantukai. Maždaug už dešimties mylių, beveik pasislėpęs po karščio migla, stūksojo gaisrininkų bokštas, vos ne vos prasiskverbęs pro žalumos sieną. Kelias vingiavo pro ją it pilka gyvatė.

- Iš pradžių jaučiau tik džiaugsmą ir palaimą. Dar triskart pasimylėjau su Prise lauko kino teatre, mėšlo smarvei skverbiantis pro mašinos langą iš netoliese esančios ganyklos. Ir niekaip neįstengiau išsirankioti visų palaido pluošto siūlelių iš savo plaukų, nesvarbu, kiek kartų trinkausi galvą. Bet blogiausia - ji ėmė tolti nuo manęs, kilti aukštyn. Mylėjau ją, labai mylėjau, bet negalėjau išreikšti to taip, kad ji suprastų. Netgi besimylėdamas negalėjau užpildyti jos tuo jausmu. Visada tvyrojo ta mėšlo smarvė.

Svarbiausia, Gareti, kad fabrikas mokėjo už vienetinį darbą. Tai reiškė dideles algas, ir mes dar gaudavome viso mūsų atlikto darbo, viršijusio nustatytą minimumą, procentą. O aš nebuvau labai geras maišų krovikas. Per dieną prikraudavau apie dvidešimt tris maišus, bet norma buvo trisdešimt. Ir tai nepatiko kitiems vaikinams, nes jiems trukdžiau. Harlamas iš dažymo cecho negalėjo daugiau padaryti, nes nespėdavau iškrauti jo atsiųsto pluošto dėžių. Ralfas, dirbantis prie plakimo mašinos, negalėjo daugiau uždirbti, nes neperduodavau jam pakankamai maišų. Tai buvo nemalonu. Ir jiems labai nepatiko. Supranti?

- Aha, - atsakė Garetis. Jis persibraukė ranka per sprandą ir nusišluostė ją į kelnes. Liko tamsi dėmė.

- O tuo tarpu Prisė sagas siuvo sparčiai. Kartais vakarais ji valandų valandas kalbėdavo apie savo drauges ir vis tą pačią giesmelę. Kiek uždirbo viena. Kiek uždirbo kita. O svarbiausia, kiek uždirbo ji pati. Ir tai buvo ganėtinai daug. Taigi man teko pajusti, ką reiškia rungtyniauti su mergina, kurią ketini vesti. Savaitgalį grįždavau namo su 64 dolerių čekiu ir išsitepdavau savo pūsles “Cornhusker’s” losjonu. Prisė uždirbdavo apie devyniasdešimt baksų į savaitę ir iškart padėdavo juos į banką. Bet kai kartais pasiūlydavau užsimokėti kur nors perpus, ji tik dėbteldavo į mane, tarsi būčiau pasiūlęs įvykdyti ritualinę žmogžudystę.

Po kiek laiko lioviausi ją dulkinti. Norėčiau pasakyti: lioviausi gultis su ja į lovą (taip daug maloniau), - bet mes niekada kartu negulėjome lovoje. Negalėjau parsivežti jos pas save, nes ten dažniausiai maždaug šešiolika bičų maukdavo alų, o jos bute irgi visada būdavo žmonių - bent jau taip Prisė sakydavo. Neįstengiau išsinuomoti kambario motelyje ir, be abejo, negalėjau jai pasiūlyti už *tai* užsimokėti perpus, todėl ir mylėjomės ant galinės ma-

no mašinos sėdynės lauko kine. Mačiau, kaip ji ima tuo šlykštėtis. Ir kadangi tai žinojau ir ėmiau jos nekęsti, nors vis dar mylėjau, jai pasipiršau. Kaip tik tada Prisė ėmė išsisukinėti, bandydama išvengti atsakymo, bet aš priverčiau ją atsakyti taip arba ne.

- Ir ji pasakė ne.

- Be abejo, ji pasakė ne. "Pitai, mes negalime sau to leisti. Ir ką pasakys mano mama? Pitai, mes dar turime palaukti". Pitai, tas, Pitai, anas, tačiau tikroji priežastis buvo jos pinigai, kuriuos užsidirbdavo siūdama sagas.

- Na, pasipiršdamas jai, tu nelabai sąžiningai pasielgei.

- Žinoma, kad nesąžiningai! - suirzo Makraisas. - Aš tai žinojau. Tik norėjau, kad ji pasijustų it šlykšti savanaudė kalė, nes ji privertė mane pasijusti nevykėliu.

Ranka palietė randą.

- Tik jai nereikėjo priversti manęs *pasijusti* nevykėliu, nes toks ir *buvau*. Nieko negalėjau pasiūlyti jai, išskyrus savo gaidį, besiskverbiantį į jos vidų, ir ji net nesistengė dėl to man paprieštarauti, kad pasijusčiau tikras vyras.

Už jų nugriaudėjo šūviai.

- Olsonas? - paklausė Makraisas.

- Ne. Jis vis dar eina iš paskos.

- O...

- Randas, - priminė Garetis.

- Kodėl nepalieki jo ramybėje?

- Tu išgelbėjai man gyvybę.

- Išgraušk.

- Randas.

- Aš susimušiau, - pagaliau po ilgos pauzės prabilo Makraisas. - Su Ralfu, kuris dirbo prie plakimo mašinos. Jis įstatė dvi mėlynes man po akimis ir liepė išeiti iš darbo, antraip sulaužys man rankas. Atsiskaičiau darbe ir tą vakarą pasakiau Prisei išeinąs. Ji suprato ir pasakė, jog galbūt taip geriausia. Pasakiau važiuojąs namo ir paprašiau grįžti su manim kartu. Prisė atsisakė. Atrėžiau jai, kad ji - sušiktų sagų vergė ir kad geriau jau niekad nebūčiau jos sutikęs. Manyje susikaupė tiek nuodų, Gareti. Pasakiau, kad ji - kvailė ir bejausmė kalė, nematanti toliau savo banko knygelės, kurią nešiojosi rankinėje. Buvau neteisus, bet... mano žodžiuose slypėjo dalelė tiesos. Gana nemaža dalelė tiesos. Mes sėdėjome jos bute. Tąsyk pirmą kartą ten patekau, nes jos kambariokės išėjo į kiną. Pabandžiau įsiversti ją lovon, o ji perrėžė man veidą peiliu laiškams atplėšti, kurį Prisei atsiuntė kažkokia draugė iš Anglijos. Ji supjaustė man veidą, tarytum būčiau mėginęs ją išprievartauti. Tarytum būčiau bakterija, ketinanti ją užkrėsti. Ar supranti, ką noriu pasakyti, Rėjau?

- Taip, suprantu.

Priekyje ant kelkraščio stovėjo baltas pikapas su užrašu "WHGH NJUSMOBILIAI" ant šono. Jiems priartėjus, plikis švytinčiu kostiumu pradėjo filmuoti juos didele kino kamera. Pirsonas, Abraomas ir Džensenas kaire ranka sugriebė sau už klyno, o dešine parodė plikiui nosį. Toks tikslus paniekos gestas tiesiog suglumino Garetį.

- Aš verkiau, - tęsė Makraisas. - Verkiau it kūdikis. Atsiklaupiau ant kelių, sučiupau jai už sijono ir maldavau atleisti, o kraujas lašėjo ant grindų - labai nemalonus vaizdelis, Gareti. Ji sužiaukčiojo ir nubėgo į vonią. Ten išsivėmė. Girdėjau, kaip ji vėmė. Grįžusi Priscila atnešė man rankšluostį. Ji pasakė niekada nebenorinti manęs matyti. Prisė verkė. Ji klausė, kodėl taip pasielgiau, kodėl įskaudinau ją, nors neturėjau teisės. Aš, aš, Rėjau, stovėjau supjaustytu veidu, o ji klausė *manęs*, kodėl aš *ją* įskaudinau.

- Aha.

- Išėjau, prisidengęs rankšluosčiu veidą. Taip ant mano veido atsirado dvylika siūlių, ir štai tau visa stebuklinga rando istorija. Patenkintas?

- Ar po to su ja mateisi?

- Ne. Ir visai netrokštu. Dabar Prisė man atrodo labai tolima. Šiuo mano gyvenimo momentu Prisė - ne didesnė už taškelį horizonte. Ji tikrai turėjo psichinių problemų, Rėjau. Kažkas... jos motina, galbūt, jos motina buvo gobšuolė... kažkas įdiegė jai pinigų geismą. Prisė buvo tikra šykštuolė. Kaip sakoma, kuo toliau, tuo labiau norisi. Vakar ryte Prisė dar daug man reiškė. Dabar ji - niekas. Ši istorija, kurią ką tik papasakojau, maniau, suvirpins mano širdį. Bet to neįvyko. Be to, abejoju, ar tas visas šlamštas nors kiek susijęs su dabartiniu mano buvimu čia. Prireikus jis tapo tik parankiu pasiteisinimu.

- Ką turi omeny?

- Kodėl tu čia, Gareti?

- Aš nežinau, - Garetis atsakė mechaniniu lėlės balsu. Šmikis Dalesijas negalėjo pastebėti atlekiančio kamuoliuko: jo akys buvo nesveikos, o vaizdas - iškreiptas, - todėl kamuoliukas trenkėsi tiesiai vaikinui į kaktą, apdovanodamas ją siūlėmis. O vėliau (ar anksčiau...visa Garečio praeitis susimaišė) jis vožė savo geriausiam draugui į veidą savo orinio šautuvo vamzdžiu. Galbūt jis ir dabar turėjo randą kaip Makraisas. Džimis. Jiedu su Džimiu žaidė daktarus.

- Tu nežinai. Tu miršti ir nežinai kodėl.

- Numirėliui tai nebesvarbu.

- Galbūt, - sutiko Makraisas, - bet vieną dalyką privalai žinoti, Rėjau, kad viskas neatrodytų taip beprasmiška.

- Kokį?

- Kad tavimi pasinaudojo. Nori pasakyti, kad to nežinojai, Rėjau? Tikrai nežinojai?

9

> Labai gerai, Nosvesternai, o dabar štai
> tau traukiamas dešimties taškų klausimas.
>
> Alenas Ludenas
>
> *"Koledžo žaidimas rutuliukais"*

Pirmą valandą Garetis vėl patikrino save.

Nueita šimtas penkiolika mylių. Iki Oldtauno liko keturiasdešimt penkios mylios, iki valstijos sostinės Augustos - šimtas dvidešimt penkios, iki

Fryporto - šimtas penkiasdešimt (ar daugiau... Garetis nuogąstavo, kad nuo Augustos iki Fryporto daugiau nei dvidešimt penkios mylios), o iki sienos su Niū Hampšyru - turbūt du šimtai trisdešimt mylių. Sklido gandas, kad šis Maratonas tikrai nusitęs iki sienos.

Gal devyniasdešimt minučių niekas neužsidirbo bilieto. Maratonininkai ėjo klausydamiesi nuo kelkraščio sklindančių šūkavimų ir spoksojo į myliomis besidriekiančius pušynus. Garetis pajuto naują skausmą kairėje blauzdoje, kuris antrino pastoviam mediniam dilgčiojimui, seniai įsitvirtinusiam abiejose kojose, bei pėdas apėmusią agoniją.

Tada apie vidurdienį, dienos karščiui pasiekus zenitą, vėl pasigirdo šautuvų pokšėjimas. Berniukas, vardu Tresleris, 92-as numeris, gavo saulės smūgį, ir buvo nušautas gulintis be sąmonės. Kitą vaikinuką ištiko epilepsijos priepuolis, ir jis užsidirbo bilietą, išsiskėtęs ant kelio, šlykščiai gargaliuodamas dėl praryto liežuvio. Abi 1-o numerio Aronso kojas sutraukė mėšlungis, ir jį nudėjo it statulą sustingusį ant baltos linijos. Jo pėdos pasisuko į saulę ir liovėsi judėti. Be penkių pirmą dar vienas berniukas, kurio Garetis nepažinojo, gavo saulės smūgį.

Štai iki ko priėjau, - mąstė Garetis, apeidamas ant kelio trūkčiojantį kūną, į kurį jau taikėsi karabinai. Jis matė prakaito perliukus ant išvargusio, greitai lavonu tapsiančio berniuko plaukų. - Štai iki ko aš priėjau, ar negalėčiau dabar pasišalinti?

Nugriaudėjo šūviai, ir vidurinės mokyklos moksleivių būrelis, sėdintis skautų palapinės pavėsyje, trumpai paplojo.

- Norėčiau, kad atvažiuotų Majoras, - piktai tarė Beikeris. - Noriu jį pamatyti.

- Ką? - mechaniškai paklausė Abraomas. Per pastarąsias kelias valandas jis dar labiau išvargo. Akys dar giliau sulindo į akiduobes. Smakras pasidengė retos barzdos ploteliais.

- Kad galėčiau jį apmyžti, - paaiškino Beikeris.

- Atsipalaiduok, - nuramino jį Garetis. - Atsipalaiduok.

Garetis jau buvo atsikratęs visų savo įspėjimų.

- *Pats* atsipalaiduok. Pamatysi, kas iš to išeis.

- Neturi jokios teisės nekęsti Majoro. Jis *nepriverte* tavęs.

- *Nepriverte manęs*? NEPRIVERTĖ manęs? Jis mane *ŽUDO*, štai!

- Vis tiek ne...

- Užsikimšk, - nukirto Beikeris, ir Garetis pakluso jam.

Jis pasikasė sprandą ir pakėlė akis į baltai žydrą dangų. Jo šešėlis virto deformuota dėme po jo kojomis. Garetis atsuko trečią šios dienos gertuvę ir ištuštino ją.

- Atleisk, - atsiprašė Beikeris. - Aš nenorėjau šaukti. Mano kojos...

- Žinoma, - nutraukė jį Garetis.

- Mes visi taip pat jaučiamės. Kartais galvoju, kad tai ir yra blogiausia.

Garetis užsimerkė. Jis labai užsinorėjo miego.

- Žinot, ką norėčiau padaryti? - paklausė Pirsonas, einantis tarp Beikerio ir Garečio.

- Apmyžti Majorą, - atsakė Garetis. - Visi nori apmyžti Majorą. Kai jis vėl atvažiuos, mes apsupsime jį, ištrauksime iš džipo, atsisegsime klynus ir paskandinsime jį...

- Visai ne tai.

Pirsonas kėblino it žmogus, tuoj tuoj prarasiantis sąmonę nuo girtumo. Jo galva maskatavo į šalis. Akių vokai kilnojosi it spazmuojančios žaliuzės.

- Tai neturi nieko bendra su Majoru. Aš tik norėčiau įbristi į vieną iš tų laukų, atsigulti ir užmerkti akis. Tik gulėti ant nugaros kviečių lauke...

- Meine kviečiai neauginami, - atsakė Garetis. - Tik žolė šienui.

- ... tada žolėje. Ir sukurti eilėraštį, kol užmigsiu.

Garetis pasirausė po savo maisto atsargas ir daugumoje maišelių nieko neberado. Pagaliau išsitraukė sūrių krekerių pakelį ir ėmė juos krimsti, užsigerdamas vandeniu.

- Jaučiuosi it sietelis, - tarė Garetis. - Atsigeriu, o po dviejų minučių viskas išlenda per odos poras.

Vėl pykštelėjo karabinai, ir dar vienas kūnas negracingai nudribo ant kelio.

- Keturiasdešimt penktas, - prie jų prisijungė Skremas. - Tokiu tempu mes nepasieksime ir Portlendo.

- Atrodai užkimęs, - tarė Pirsonas. Jo balse pasigirdo atsargus optimizmas.

- Gerai, kad mano stiprus organizmas, - linksmai atsakė Skremas. - Regis, rimtai karščiuoju.

- Viešpatie, ir kaip tu dar eini? - paklausė Abraomas. Jo balse atsispindėjo religinė baimė.

- Aš? Kalbi apie *mane*? – nusistebėjo Skremas. - Pažvelk į *jį*! Kaip jis vis dar eina? Štai ką norėčiau sužinoti! - jis dūrė pirštu į Olsoną.

Jau dvi valandas Olsonas nepratarė nė žodžio. Nepalietė ir savo naujausios gertuvės. Godūs žvilgsniai vis dirsčiojo į jo diržą su maistu, kurio Olsonas irgi beveik nepalietė. Jo juodos akys žvelgė tiesiai į priekį. Smakrą dengė dviejų dienų barzdos šeriai, todėl jis tapo panašus į lapiną. Netgi plaukai, sulipę ant pakaušio, o priekyje užkritę ant akių, stiprino bendrą pabaisos vaizdą. Lūpos buvo sudžiūvusios ir šašuotos. Liežuvis maskatavo nukaręs virš apatinės lūpos it negyva gyvatė, išlindusi iš savo olos. Sveikas veido raudonis išnyko. Dabar veidas buvo murzinai pilkas, prie kurio lipo kelio dulkės.

Jis ten, - mąstė Garetis, - nėra jokios abejonės. Ten, kur, pasak Stebinso, po kurio laiko atsidursime mes visi. Kiek giliai jis pasinėrė į save? Per sieksnį? Mylią? Šviesmetį? Kiek giliai ir kaip tamsiai? Atsakymas atskriejo bematant: taip giliai, kad net šviesos nebesimato. Jis slepiasi tamsoje ir nebegali iškilti paviršiun.

- Olsonai? - tyliai pašaukė Garetis. - Olsonai?

Olsonas neatsakė. Jis net nesujudėjo, išskyrus kojas.

- Nors liežuvį sukištų atgal į burną, - nervingai sušnibždėjo Pirsonas.

Maratonas tęsėsi.

Miškai baigėsi, ir jie vėl išėjo į plyną lauką. Ant kelkraščių būriavosi skanduojantys žiūrovai. Vėl dominavo užrašai su Garečio vardu. Pagaliau

jie pasiekė naują mišką, bet ir jis jau nebesulaikė žiūrovų. Jie apstojo žolytę palei kelią: gražios mergytės vienais šortukais ir liemenėlėmis; vaikinai krepšininkų trumpikėmis ir berankoviais sportiniais marškinėliais.

Linksma šventė, - pamanė Garetis.

Jis jau nebesigailėjo dalyvaująs Maratone: tam jis buvo pernelyg išsekęs ir atbukęs. Kas padaryta, tas padaryta. Ir niekas pasaulyje to nebepakeis. Jau greitai, - mąstė Garetis, - taps pernelyg sunku kalbėtis su kitais. Jis troško pasislėpti savyje it mažas berniukas, susivyniojęs į kilimą, ir atsiriboti nuo nerimo. Tada viskas būtų daug paprasčiau.

Garetis daug svarstė apie Makraiso žodžius. Kad juos visus apgavo, pasinaudojo jais. Bet to negali būti, - Garetis užsispyrusiai kartojo sau. Vienas iš jų nebuvo apgautas. Vienas iš jų ruošėsi apšauti visus kitus... argi ne?

Garetis aplaižė lūpas ir gurkštelėjo vandens.

Jie praėjo pro žalią rodyklę, nurodančią, jog iki Meino magistralės liko keturiasdešimt keturios mylios.

- Taip, - nei iš šio, nei iš to ištarė Garetis. - Iki Oldtauno liko keturiasdešimt keturios mylios.

Niekas neatsakė, ir Garetis jau ruošėsi grįžti prie atsilikusio Makraiso, bet tuo metu jie priėjo dar vieną kryžkelę, kur pasigirdo moters riksmas. Eismas buvo sustabdytas, minia spaudėsi prie užkardos, o policininkai bandė sulaikyti žmones. Šie mojavo rankomis, plakatais ir losjono nuo įdegimo buteliukais.

Klykė apkūni raudonveidė moteris. Ji metėsi prie vienos iš užtvarų, nuvertė ją ir nutraukė gerą gabalą geltonos virvės. Moteris grūmėsi, spardėsi ir keikė ją sulaikiusius policininkus, kurie net griežė dantimis dėl sunkios užduoties.

Aš ją pažįstu, - pamanė Garetis. - Argi ne taip?

Mėlyna skarelė. Kariaujančios, spindinčios akys. Netgi jūreiviška suknelė su suglamžytu kraštu. Visa tai jau buvo matyta. Moters riksmai tapo nebesuprantami. Besidraskanti ranka kruvinai išvagojo vieno moterį laikančio - *bandančio* išlaikyti - policininko veidą.

Garečiui praeinant pro šalį, nuo moters jį teskyrė dešimt pėdų. Tada jis ir suprato, kur ją matęs: tai buvo Persio mama. Persio, kuris mėgino slapta pasprukti į mišką, bet vietoj jo pateko į kitą pasaulį.

- Noriu savo berniuko! - klykė moteris. - Noriu savo berniuko!

Minia entuziastingai ir betarpiškai pritarė jai. Mažas berniukas apspjovė jai koją ir greitai pasišalino.

Džene, - mąstė Garetis. - Aš einu pas tave, Džene, po paraliais, prisiekiu Dievu, aš ateisiu. Bet Makraisas neklydo. Džene nenorėjo, kad jis dalyvautų. Ji verkė ir maldavo persigalvoti. "Apsieisi ir be jo, - Džene nenorėjo jo prarasti, - prašau, Rėjau, nebūk bukaprotis, juk Maratonas - gryna žmogžudystė..."

Jiedu sėdėjo ant suoliuko šalia orkestro pakylos. Tai buvo prieš mėnesį, balandį. Garetis sėdėjo apkabinęs Dženę. Ji kvepėjo kvepalais, kuriuos jis padovanojo jos gimtadienio proga. Aromatas atskleidė paslaptingą moters kūno kvapą - tamsų, sodrų ir svaiginantį.

- Aš privalau eiti, - tada tarė Garetis. - Privalau, nejau nesupranti.
- Rėjau, tu nesupranti, ką darai. Rėjau, prašau neik. Aš myliu tave.
Taip, - dabar žingsniuodamas keliu, mąstė Garetis, - ji neklydo. Aš tikrai nesupratau, ką darąs.
Bet netgi dabar to nesuprantu. Tai ir yra blogiausia. Visų blogiausia.
- Gareti?
Iš netikėtumo Garetis krestėjo galvą. Jis vėl pusiau snaudė. Šalia jo dūlino Makraisas.
- Kaip jautiesi?
- Jaučiuosi? - atsargiai perklausė Garetis. – Normaliai. Gerai.
- Barkovičius palūžo, - džiaugsmingai pranešė Makraisas. - Aš nė kiek tuo neabejoju. Jis kalbasi su savimi ir šlubuoja.
- Tu irgi šlubuoji. Taip pat ir Pirsonas. Beje, ir aš pats.
- Taip, man skauda kojas. Bet Barkovičius... jis be perstojo trina koją. Manau, jam sutraukė raumenis.
- Kodėl tu jo taip nekenti? Kodėl ne Kolio Parkerio? Ar Olsono? Arba mūsų visų?
- Nes Barkovičius žino, ką daro.
- Nori pasakyti, jis žaidžia, kad laimėtų?
- Tu nežinai, ką aš noriu pasakyti, Rėjau.
- Regis, ir tu pats to nežinai. Be abejo, jis - šunsnukis. Bet galbūt reikia būti šunsnukiu, kad laimėtum.
- Geri vaikinai finišuoja paskutiniai?
- Iš kur, po velnių, man žinoti?
Ėjikai pražingsniavo pro mažytę medinę mokyklą. Vaikai stovėjo žaidimų aikštelėje ir mojavo. Keli berniukai sustingo ant kopėtėlių it sargybiniai, ir Garetis kažkodėl prisiminė darbininkus iš miško medžio sandėlio.
- Gareti! - sušuko vienas iš jų. - Rėjau Gareti! Ga-re-*tii*!
Mažas berniukas suveltais plaukais šokinėjo ant skersinio ir mojavo abiejomis rankomis. Garetis atsakė jam tuo pačiu. Berniukas persivertė per skersinį, pasikabino žemyn galva ir mojavo toliau. Garetis apsidžiaugė, kai mokyklos kiemas dingo iš akių.
Pirsonas prisijungė prie judviejų.
- Aš mąsčiau.
- Geriau pataupytum jėgas, - atkirto Makraisas.
- Tai žemina, vyruti. Žemina.
- Apie ką tu mąstei? - pasiteiravo Garetis.
- Kaip sunku priešpaskutiniam ėjikui.
- Ir kodėl gi taip sunku? - paklausė Makraisas.
- Na... - Pirsonas prasitrynė akis ir pažvairavo į žaibo nutrenktą pušį. - Na, suprantat, aplenkti visus, absoliučiai *visus*, išskyrus paskutinį dalyvį. Turėtų būti koks nors paguodos Prizas. Apie tai ir mąsčiau.
- Koks? - pasidomėjo Makraisas.
- Nežinau.
- O jo gyvybė? - paklausė Garetis.
- Ir kas dėl to dalyvautų Maratone?

- Niekas, kol pats Maratonas neprasidėjęs. Bet dabar aš pasitenkinčiau ir tuo, velniop Prizą, velniop visų norų išsipildymą. O jūs?

Pirsonas apsvarstė klausimą.

- Nematau prasmės, - pagaliau susigėdęs ištarė jis.

- Pasakyk jam, Pitai.

- Ką pasakyti? Jis teisus. Arba visas bananas, arba išvis jokio.

- Tu beprotis, - atkirto Garetis.

Jis buvo labai sukaitęs ir pavargęs, o akiduobėse jau bandė užgimti galvos skausmas. Galbūt šitaip prasideda saulės smūgis, - pamanė Garetis. - Ir galbūt tai būtų geriausia išeitis. Nugrimzti į mieguistą, sulėtintą nežinią ir atsibusti jau negyvėliu.

- Žinoma, - draugiškai atsakė Makraisas. - Mes visi bepročiai, nes antraip čia nedalyvautume. Mes norime mirti, Rėjau. Ar tai dar neprasismelkė pro tavo kietą kaktą? Pažvelk į Olsoną. Kaukolė ant pagaliuko. Įtikink mane, kad jis nenori mirti. Negali. Antra vieta? Užtenka jau to blogio, kad vienam iš mūsų neteks patirti to, ko jis tikrai norėjo.

- Aš nieko nesuprantu apie šį psichologinį mėšlą, - pagaliau prabilo Pirsonas. - Tik nemanau, kad kas nors iš mūsų turėtų mirti priešpaskutinis.

Garetis prapliupo juoktis.

- Beprotis.

Makraisas taip pat nusikvatojo.

- Pradedi matyti mano akimis. Dar truputį pakepk saulėje, paminkštink smegenėles, ir mes padarysime iš tavęs tikrą tikintįjį.

Maratonas tęsėsi.

Saulė kabojo ant pasaulio stogo. Karštis pasiekė dvidešimt šešis laipsnius (vienas berniukas turėjo kišeninį termometrą), o kelias kepinančias minutes pakilo net iki trisdešimties. Trisdešimt, - mąstė Garetis. - Trisdešimt. Ne taip jau ir karšta. Birželio mėnesį gyvsidabris šokteltų dar penkis laipsnius. Trisdešimt. Tokiu oru tiktų sėdėti galiniame kieme po egle ir šlamšti vištienos salotas. Trisdešimt. Kaip būtų šaunu dabar tekštelti ant pilvo į Karališkąją upę. Paviršinis vanduo būtų šiltas, tačiau giliau, apie pėdas - šaltas it ledas. Jaustum, kaip pro tave teka srovė. Apie akmenis rizikuotum pasigauti dėlių, tačiau juk visiškai nesunku jų atsikratyti. Vanduo, užliejantis kūną, plaukus, tarpkojį. Įkaitęs Garečio kūnas ėmė virpėti. Trisdešimt. Puikus oras išsirengti iki vienų glaudžių ir suptis hamake su knyga rankoje. Ir galbūt šiek tiek nusnūsti. Kartą jis įsitraukė Dženę pas save į hamaką, ir jiedu suposi kartu, kol Garečio gaidukas it ilgas, karštas akmuo prigludo prie papilvės. Dženė visai neprieštaravo. Trisdešimt. O, Dieve, Trisdešimt laipsnių.

Trisdešimt. Trisdešimtrisdešimtrisdešimt. Tegul šie žodžiai tampa beprasmiais.

- Dar niekad nebuvau taip sukaitęs, - užsikimšusia nosimi suburbuliavo Skremas.

Jo platus veidas atrodė įraudęs ir baisiai prakaituotas. Jis nusivilko marškinius ir apnuogino gauruotą krūtinę. Prakaitas varvėjo visu kūnu it maži upeliai pavasarinio atlydžio metu.

- Geriau užsivilk tuos marškinius, - perspėjo Beikeris. - Peršalsi, kai saulė ims leistis. O tada pakliūsi į rimtą bėdą.

- Prakeiktas karštis. Aš tuoj iškepsiu.

- Greit lis, - Beikerio akys lakstė po giedrą dangų. - Turėtų lyti.

- Visai ne, - įsiterpė Kolis Parkeris. - Dar niekad nemačiau tokios sumautos valstijos.

- Jei nepatinka, gali keliauti namo, - atšovė Garetis ir kvailai sukikeno.

- Susikišk ją sau į šikną.

Garetis prisivertė išgerti tik vieną gurkšnį iš savo gertuvės. Jis nenorėjo, kad jį sutrauktų vandens mėšlungis. Tada mirtis ateitų bematant. Kartą jam jau buvo taip nutikę, ir to pakako. Tada Garetis padėjo kaimynams Elveliams suvežti šieną. Elvelių kluono viršuje buvo neįtikėtinai karšta, o jie vienas kitam perdavinėjo didžiulius septyniasdešimties svarų rulonus. Garetis padarė taktinę klaidą, iškart išmaukdamas tris kaušus ledinio vandens, kurį atnešė ponia Elvel. Staiga jis pajuto akinantį skausmą krūtinėje, pilve ir galvoje, paslydo ant palaido šieno ir nuo aukšto nukrito tiesiai į sunkvežimį. Ponas Elvelis laikė jį per liemenį nuo darbo sukietėjusiomis rankomis, kol Garetis vėmė, persisvėręs per priekabos šoną, išsekęs nuo skausmo ir gėdos. Jie parsiuntė jį namo - berniuką, neišlaikiusį vieno iš pirmųjų vyriškumo egzaminų - nuo šieno dulkių išbertomis rankomis ir šiaudais plaukuose. Garetis kėblino namo, o saulė bumpsėjo į jo nudegusį sprandą it dešimties svarų plaktukas.

Garetis nusipurtė, ir iškart visą kūną nutvilkdė karštis. Galvos skausmas dilgčiojo giliai akiduobėse... kaip lengva būtų paleisti virvę.

Garetis atsigręžė į Olsoną. Šis vis dar slinko į priekį. Jo liežuvis jau baigė pajuosti. Visas veidas buvo murzinas. Akys aklai spoksojo į priekį. Aš ne toks kaip jis. Gerasis Dieve, tik ne toks. Prašau, nenoriu tapti tokiu kaip Olsonas.

- Karštis greitai atims jėgas, - rūškanai tarė Beikeris. - Mes nepasieksime Niū Hampšyro. Galiu lažintis iš pinigų.

- Prieš dvejus metus juos užgriuvo šlapdriba, - paprieštaravo Abraomas. - Ir *jie* vis tiek kirto sieną. Bent jau keturi iš jų.

- Taip, bet karštis – visai kas kita, - įsiterpė Dženseenas. - Kai šalta, gali minti greičiau ir sušilti. O kai karšta, gali sulėtinti tempą ir gauti kulką į kaktą. Taigi nieko negali padaryti.

- Jokios teisybės, - pasipiktino Kolis Parkeris. - Kodėl tas prakeiktas Maratonas negali vykti Ilinojuje, kur nors reljefas lygus?

- Man patinka Meinas, - nesutiko Skremas. - Kodėl tu taip keikiesi, Parkeri?

- O kodėl tu išpūti tiek snarglių iš savo nosies? Nes aš toks jau esu, ir taškas. Gal kas nors nori paprieštarauti?

Garetis žvilgtelėjo į laikrodį; rodė 10:16 - jis užmiršo jį prisukti.

- Kas pasakys, kiek dabar valandų?

- Pažiūrėkim, - Pirsonas nuleido akis į savo laikrodį. - Kaip tik pusė šiknos skylės, Gareti.

Visi nusijuokė.

- Nagi, - paragino Garetis. - Mano laikrodis sustojo.

Pirsonas vėl žvilgtelėjo į laikrodį.

- Dvi po dviejų, - jis pakėlė akis į dangų. - Saulė dar ilgai nesileis.

Saulė piktdžiugiškai kabojo virš miško. Medžiai dar nemetė šešėlio ant kelio ir dar gal porą valandų nesiruošė to daryti. Toli pietuose Garetis tikėjo matąs purpurines dėmes, panašias į audros debesis, bet galbūt jam tik norėjosi jas pamatyti.

Abraomas su Koliu Parkeriu sentimentaliai aptarinėjo keturių cilindrų karbiuratorius. Daugiau niekas nesusidomėjo pokalbiu, todėl Garetis pasitraukė į kelio pakraštį, retkarčiais pamojuodamas žiūrovams, tačiau ir tai nenorom.

Ėjikai nebebuvo taip išsimėtę kaip anksčiau. Avangardas matėsi priešaky: du aukšti įdegę vaikinukai juodomis odinėmis striukėmis, aprištomis aplink liemenį. Atsklido gandas, kad jiedu gėjai, tačiau Garetis patikėjo tiek, kiek patikėtų, jog mėnulis - žalias sūris. Jie neatrodė sumoteriškėję ir buvo pakankamai malonūs vaikinai... nors tai dar negalėjo patvirtinti jų seksualinės orientacijos. O be to, tai visai ne jo reikalas, jei jiedu ir gėjai. Bet...

Barkovičius ėjo tiems dviems vaikinams iš paskos, o Makraisas sekė jam už nugaros, nenuleisdamas nuo jo akių. Geltona skrybėlė nuo lietaus vis dar maskatavo iš užpakalinės Barkovičiaus kišenės. Garečiui visai neatrodė, kad Barkovičius palūžo. Tiesą pasakius, - skausmingai pamanė Garetis, - būtent Makraisas atrodo pristigęs garo.

Už Makraiso ir Barkovičiaus kėblino išsimėtęs septynių aštuonių berniukų būrelis, panašus į nerūpestingai suformuotą konfederaciją, kuri tai susijungdavo, tai vėl išsiskirdavo Maratono metu, nuolat besikeičiant grupės nariams. Įkandin jų ėjo dar mažesnė grupelė, o jai iš paskos žingsniavo Skremas, Pirsonas, Beikeris, Abraomas, Parkeris ir Džensenas. Garečio grupė. Iš pradžių su jais kulniavo ir kiti, bet dabar Garetis net nebegalėjo prisiminti jų vardų.

Už jo grupės slinko dar pora būrelių, o tarp jų, išsibarstę it pipirai po druską, tepseno vienišiai. Kai kurie iš jų, pavyzdžiui, Olsonas, buvo nugrimzdę į save. Kiti, kaip Stebinsas, mėgavosi savo paties kompanija. Ir beveik visų jų veiduose atsispindėjo tas įtemptas, kupinas baimės žvilgsnis. Garetis jau puikiai jį pažinojo.

Karabinai nusitaikė į vieną iš vienišių, į kurį kaip tik žvelgė Garetis: mažą, tvirtą vaikiną nunešiota žalia striuke. Garečiui pasirodė, kad šį ėjiką dar prieš pusvalandį įspėjo paskutinį sykį. Vaikinukas metė persigandusį žvilgsnį į šautuvus ir paspartino žingsnį. Karabinai bent jau kol kas prarado susidomėjimą šiuo dalyviu.

Staiga nežinia kodėl Garečiui pagerėjo nuotaika. Iki Oldtauno ir civilizacijos - jei gamyklą, parduotuvę ir restoraną vadinsi miesto civilizacija - liko ne daugiau kaip keturiasdešimt mylių. Jie pasieks jį vėlai vakare ir susijungs su magistrale. Palyginus su šiuo keliu, magistralė bus lengvas plaukiojimas, nes jei norėsi, galėsi nusiauti batus ir basas žingsniuoti žole apaugusia vidurine skiriamąja juosta. Ir pajusti vėsią rasą. Viešpatie, kaip tai būtų

nuostabu! Garetis nusišluostė kaklą. Galbūt viskas dar bus gerai. Purpurinės dėmės danguje priartėjo. Be abejonės, tai buvo audros debesys.

Nugriaudėjo šūviai, bet Garetis net nekrūptelėjo. Vaikinukas žalia struke užsidirbo bilietą, o Garetis žiopsojo sau į saulę. Galbūt net mirtis nėra tokia bloga išeitis. Anksčiau ar vėliau visi, netgi Majoras, turės susidurti su ja. Tad kas ką apgaudinėjo? Garetis pasižymėjo tai savo galvoje, kad kitą kartą galėtų pasakyti Makraisui.

Garetis paspartino žingsnį ir pasižadėjo galvoti apie kitą gražią merginą, kurią pamatys minioje. Tačiau vietoj jos išvydo mažytį italiūkštį.

Jis buvo panašus į karikatūrą: mažytis žmogutis su nunešiota fetrine skrybėle ir juodais, galuose užsiraičiusiais ūsais. Italas stovėjo prie seno furgono atidarytomis galinėmis durimis. Jis mojavo ir šypsojosi, apnuogindamas neįtikėtinai baltus ir neįtikėtinai kvadratinius dantis.

Ant krovininės furgono dalies grindų buvo patiesta klijuotė su pūpsančia ledo gabalėlių krūva. Daugelyje vietų iš po ledo it rožinės šypsenėlės kyšojo arbūzo riekelės.

Garetis pajuto, kaip dukart persivertė skrandis lyg profesionalus šuolininkas nuo tramplyno. Ant furgono matėsi pritaisytas užrašas: "DOMAS LANTIO MYLI VISUS MARATONININKUS - NEMOKAMI ARBŪZAI!!!"

Keletas ėjikų, tarp jų ir Abraomas su Koliu Parkeriu, patraukė kelkraščio link. Visi buvo įspėti. Jie ėjo didesniu nei keturių mylių per valandą greičiu, tačiau visai kiton pusėn. Domas Lantio išvydo juos ateinant ir nusijuokė tyru, džiaugsmingu balsu. Jis suplojo rankomis, įkišo jas į ledo krūvą ir ištraukė dvi saujas arbūzo riekučių. Garetis jautė, kaip jo burna susitraukia iš troškulio. Bet jie neleis, - pamanė. - Kaip kad neleido pardavėjui išdalinti gėrimų. Tačiau, Dieve, tai būtų taip skanu. Net per daug. Dieve, tegul šį kartą jie nespėja uždrausti. Beje, iš kur jis gavo arbūzų tokiu metų laiku?

Ėjikai laikėsi arčiau įtemptos virvės. Žmonių grupelė, apstojusi Domą, pamišo iš laimės. Nepaklusnius dalyvius įspėjo po antrą kartą. Staiga iš kažkur netikėtai išdygo trys valstijos policininkai ir sulaikė Domą, šaukiantį garsiu ir aiškiu balsu.

- Ką nori pasakyti? Ką reiškia, aš negaliu? Tai mano arbūzai, bukaproti fare! Aš juos išdalinsiu, ei! Ką čia sumanėt? Pasitraukit nuo mano mašinos, kietašikniai!

Vienas iš policininkų sugriebė arbūzo riekeles, kurias Domas laikė rankoje. Kitas apglėbė italą ir uždarė galines furgono duris.

- Šunsnukiai! - iš visų jėgų suriko Garetis. Jo riksmas perskrodė giedrą dieną it stiklinė ietis. Vienas iš policininkų atsigręžė, nustebo... ir netgi susigėdo.

- Pasmirdę kalės vaikai! - vėl sušuko Garetis. - Geriau jau jūsų motinos būtų persileidusios, sumauti *kekšių benkartai*!

- Pasakyk jiems, Gareti! - šūktelėjo dar kažkas. Tai buvo Barkovičius, išsišiepęs kaip mėnulis, kumščiais grūmojantis policininkams. - Pasakyk...

Bet dabar jau šaukė visi, o policininkai - tai ne rinktiniai Maratono kareiviai, paimti tiesiai iš valstybinio Būrio. Jų veidai sutrikę paraudo, tačiau ir toliau stūmė Domą su pilnomis saujomis rožinių riekelių toliau nuo kelio.

Domas arba užmiršo anglų kalbą, arba atsisakė jos. Jis svaidė riebius itališkus keiksmažodžius. Minia nušvilpė valstijos policininkus. Moteris šiaudine skrybėle į vieną iš jų metė savo tranzistorių. Jis atsitrenkė į faro galvą ir numušė kepurę. Garetis gailėjosi policininko, tačiau ir toliau garsiai keikėsi. Jis paprasčiausiai nevaliojo sustoti. Garetis niekad nemanė, kad žodis "benkartas" gali būti vartojamas ne tik knygose.

Kai jau atrodė, kad pagaliau Domas Lantio visam laikui dingo iš jų akių, mažytis italiūkštis išsilaisvino ir vėl metėsi prie ėjikų. Minia prasiskyrė, praleisdama jį, ir vėl susivienijo, užkirsdama kelią policininkams. Vienas iš jų metė skraidančius skrysčius, sugavo italą per kelius ir patraukė į save. Prarasdamas pusiausvyrą Domas švystelėjo savo arbūzo riekeles ėjikams.

- DOMAS LANTIO MYLI JUS VISUS! - šūktelėjo jis.

Minia isteriškai susiūbavo. Domas trenkėsi galva į purvą. Policininkai surakino jam rankas už nugaros. Arbūzo riekelės praskrido ore. Garetis nusijuokė, iškėlė abi rankas į dangų ir triumfuodamas sumosavo kumščiais, nes pastebėjo Abraomą, sumaniai sugaunantį vieną iš riekelių.

Kiti gavo po trečią įspėjimą, nes sustojo pakelti arbūzo riekelių, tačiau nė vieno nenušovė, ir penki - ne, šeši - galėjo pasimėgauti arbūzu. Kiti dalyviai sveikino laiminguosius arba keikė medinveidžius kareivius, kurių veiduose neva atsispindėjo nusivylimas.

- Aš myliu visus! - rėkė Abraomas. Jo besišypsančiu veidu bėgo rožinės arbūzo sultys. Jis išspjovė tris rudas sėklytes į orą.

- Po velnių, - patenkintas nusikeikė Kolis Parkeris. - Aš - prakeiktas, tegul mane skradžiai, jei taip nėra.

Jis panardino veidą į arbūzą, godžiai atsikando ir, perlaužęs riekelę pusiau, vieną pametėjo Garečiui, kuris vos neparvirto iš nuostabos.

- Štai tau, kaimieti! - sušuko Kolis. - Kad nesakytum, jog nieko nedaviau, prakeiktas stuobry!

Garetis nusijuokė.

- Pats ne kitoks.

Arbūzas buvo šaltas šaltutėlis. Sulčių pateko į nosį, dar daugiau varvėjo smakru žemyn, o visas arbūzo kąsnis - o, dangau! - slydo gerkle.

Garetis suvalgė tik pusę savo dalies.

- Pitai! - pašaukė jis ir švystelėjo jam likusią arbūzo dalį.

Makraisas sugavo ją priešinga ranka it patyręs pagrindinės lygos žaidėjas. Jis šyptelėjo Garečiui ir susigrūdo arbūzą burnon.

Garetis apsidairė ir pajuto beprotišką džiaugsmą, pulsuojantį širdyje, verčiantį atsistoti ant rankų ir taip sukti ratus ant kelio. Beveik visi gavo po arbūzo kąsnelį, net jei jis ir buvo ne didesnis už pačią sėklytę.

Stebinsas kaip visada tapo išimtimi. Jis spoksojo į kelią. Rankos buvo tuščios, veide nesimatė jokio šypsnio.

Tegu jį skradžiai, - pamanė Garetis, tačiau vis tiek neteko džiaugsmo dalelės. Kojos vėl apsunko. Žinojo, kad Stebinsas galėjo gauti arbūzo. Ir privalėjo jo norėti. Paprasčiausiai Stebinsui jo nereikėjo.

14:30. Jie jau nuėjo šimtą dvidešimt vieną mylią. Audros debesys dar labiau priartėjo. Pakilo vėsus vėjelis, pašiurpindamas įkaitusią Garečio odą. Vis dėlto lis, - pamanė Garetis. - Gerai.

Žmonės, iškylavę prie kelio, vyniojosi antklodes, gaudė vėjo nuneštus popierius ir krovė daiktus į krepšius. Audra tingiai aptraukė dangų, iš karto nukrito temperatūra, ir diena pasidarė rudeniška. Garetis paskubom užsisagstė marškinius.

- Na, štai ir vėl, - tarė Skremui. - Geriau jau užsivilk marškinius.

- Gal juokauji? – išsišiepė Skremas. - Tai pati geriausia dienos dalis!

- Tuoj prapliups kaip iš kibiro! - linksmai šūktelėjo Parkeris.

Jie pamažu leidosi nuo plokščiagūbrio viršūnės, todėl matė, kaip lietaus užuolaida artėja per miškus jų link. Tiesiai virš ėjikų galvų dangus nesveikai pagelto. Tornado dangus, - pagalvojo Garetis. - Nejau tai pabaiga? Įdomu, ką jie darytų, jei tornadas praskrietų per kelią ir nusineštų visus dalyvius į Ozo miestą dulkių, atplyšusių batų ir arbūzo sėklyčių sūkury?

Garetis nusijuokė. Vėjas pagavo jo juoką ir nusinešė.

- Makraisai!

Makraisas priėjo prie jo. Jis gūžėsi nuo vėjo, už jo plaikstėsi prie kūno prigludę drabužiai. Juodi plaukai ir baltas randas, kontrastuojantys su įdegusiu veidu, darė jį panašų į vėjo nugairintą, truputį kuoktelėjusį jūrų kapitoną, stovintį ant savo tiltelio.

- Ką? - riktelėjo jis.

- Ar taisyklėse numatytas punktas dėl gamtos stichijų?

Makraisas pagalvojo.

- Ne, regis, ne.

Jis ėmė sagstytis striukę.

- O jei mus nutrenks žaibas?

Makraisas atmetė galvą ir sukikeno.

- Mes būsime negyvi.

Garetis prunkštelėjo ir atsiskyrė nuo Makraiso. Keletas ėjikų susirūpinę dairėsi į dangų. Nieko panašaus į lietutį, kuris vakar atvėsino juos po dienos karščių. Kaip ten sakė Parkeris? Pils kaip iš kibiro. Taip, taip ir bus.

Beisbolo kepuraitė praskrido pro jo kojas. Garetis grįžtelėjo per petį ir išvydo ilgesingai nusekantį ją akimis mažą berniuką. Skremas sugriebė kepuraitę ir pabandė švystelėti berniukui, tačiau vėjas grąžino ją it bumerangą atgal ir ši pakibo ant pašėlusiai siūbuojančio medžio.

Nugriaudėjo griaustinis. Šviesiai purpurinė žaibo strėlė nutvisko horizonte. Ramus vėjo ošimas pušyse virto šimto pamišusių vaiduoklių stūgesiu.

Nuaidėjo šūviai, tačiau garsas ištirpo griaustinyje ir vėjyje. Garetis pasuko galvą, beveik neabejodamas, kad pagaliau Olsonas užsidirbo kulką. Bet Olsonas žingsniavo kaip žingsniavęs. Besiplaikstantys drabužiai atskleidė, kaip greitai ištirpo jo svoris. Olsonas kažkur pametė savo striukę. Rankos,

išlindusios iš po trumpų marškinių rankovių, buvo kaulėtos ir plonos it pieštukai.

Kažką kitą nutempė nuo kelio. Veidas po užkritusiu plaukų kuokštu atrodė mažas, iškamuotas ir negyvas.

- Jei vėjas pūstų į nugarą, jau pusę penkių būtume Oldtaune! - linksmai šūktelėjo Barkovičius.

Jis buvo užsimaukšlinęs savo skrybėlę nuo lietaus ant ausų, o veidas atrodė linksmas ir pamišęs. Ūmai Garetis suprato. Jis pažadėjo sau užsiminti apie tai Makraisui. Barkovičius buvo beprotis.

Staiga po kelių minučių vėjas nurimo. Griaustinis irgi pritilo. Karštis grįžo – drėgnas ir nepakenčiamas po vėjelio atneštos vėsos.

- Kas atsitiko? - suriko Kolis Parkeris. - Gareti! Ar ši prakeikta valstija stengiasi išvengti ir lietaus?

- Manau, gauni, ko norėjęs, - atsakė Garetis. - Tik nežinau, ar norėtum, jei gautum.

- Ei! Reimondai! Reimondai Gareti!

Garetis kilstelėjo galvą. Vieną siaubingą akimirką jis pagalvojo, kad tai jo motina, ir prieš akis išdygo Persio paveikslas. Tačiau iš po "Vogue" žurnalo, kuris atstojo stogelį nuo lietaus, į jį dirsčiojo maloni pagyvenusi dama.

- Senas maišas, - sumurmėjo Artas Beikeris.

- Man ji atrodo visai miela. Ar pažįsti ją?

- Pažįstu tokį moterų tipą, - niūriai atsakė Beikeris. - Ji kaip du vandens lašai panaši į mano tetą Hetę. Ji mėgdavo dalyvauti laidotuvėse, klausytis raudų ir graudenimų ir vis su ta pačia šypsenėle veide. Lyg katė su prispausta uodega.

- Ji turbūt Majoro motina, - tarė Garetis. Tai turėjo būti pokštas, tačiau nuskambėjo labai lėkštai. Beikerio veidas blėstančioje dienos šviesoje atrodė įsitempęs ir išbalęs.

- Mano teta Hetė turėjo devynis vaikus. Devynis, Gareti. Ji palaidojo keturis iš jų su tokia pat išraiška veide. Savo pačios vaikus. Kai kuriems žmonėms patinka žiūrėti, kaip miršta kiti. Negaliu to suprasti, o tu?

- Ne.

Beikeris vertė Garetį nemaloniai jaustis. Griaustinis vėl nudundėjo per dangų.

- Ar tavo teta Hetė jau mirusi?

- Ne, - Beikeris pažvelgė į dangų. - Ji namuose. Tikriausiai sėdi supamajame krėsle priekinėje verandoje. Ji jau beveik nepaeina. Tik sėdi ir klausosi žinių per radiją. Ir kiekvienąsyk išgirdusi naujas mirusiųjų pavardes, nusišypso kaip visada, - Beikeris patrynė delnu alkūnę. - Ar kada nors matei katę, ėdančią savo vaikus, Gareti?

Garetis neatsakė. Ore tvyrojo kažkokia elektrinė įtampa. Audra ir dar kažkas karojo virš jų galvų. Garetis neįstengė to perprasti. Kai sumirksėjo, jis tarytum išvydo žvelgiančias į jį iš tamsos nesveikas Šmikio Dalesijo akis.

Pagaliau Garetis paklausė:

- Ar visi jūsų šeimoje taip domisi mirtimi?

Beikeris blankiai šyptelėjo.

- Aš ir pats svarsčiau galimybę po kelių metų stoti į laidojimo biurų vadybininkų mokyklą. Geras darbas. Laidojimo biurai klesti netgi per depresiją.

- O aš visada norėjau užsiimti pisuarų gamyba, - atsakė Garetis. - Pasirašyčiau kontraktus su kino teatrais, boulingo klubais ir taip toliau. Užtikrintas verslas. Ir kiek gi pisuarų gamyklų gali būti šalyje?

- Aš jau nebenoriu dirbti laidojimo biure. Beje, dabar tai jau nebesvarbu.

Dangų pervėrė didžiulė žaibo strėlė. Po jos sekė milžiniškas griaustinio trenksmas. Vėjas pūtė dideliais gūsiais. Debesys plaukė dangumi it pamišę kaperiai per juodą košmarišką jūrą.

- Artėja audra, - sumurmėjo Garetis. - Ji artėja, Artai.

- Kai kurie žmonės sako, kad jiems nerūpi, - staiga išpyškino Beikeris. - Užteks man ir ko nors paprasto paskutinei kelionei, Donai. Štai ką jie sakydavo mano dėdei. Bet beveik visi iš jų net per daug rūpindavosi. Tai man visada tvirtino dėdė. Jie sako: "Man užteks ir pušinės dėžės". Bet jie išsirenka didžiulį karstą... švininiais šonais, jei gali sau leisti. Daugelis iš jų net ir į testamentą įtraukia modelio numerį.

- Kodėl?

- Mūsų krašte daugelis nori būti palaidoti mauzoliejuose, o ne po žeme. Jie nenori atgulti į žemę, nes pas mus labai aukštas vandens lygis. O drėgmėje greitai supūsi. Tačiau jei esi palaidotas virš žemės, susiduri su žiurkių problema. Didžiulėmis Luizianos žiurkėmis. Kapinių žiurkėmis. Jos lengvai pragraužia pušinius karstus.

Vėjas savo nematomomis rankomis košė pro juos. Garetis norėjo, kad audra ateitų ir praeitų. Tai priminė beprotišką karuselę. Nesvarbu su kuo kalbėjaisi, vis tiek grįždavai prie tos pačios sumautos temos.

- Jau aš to nedaryčiau, - atsakė Garetis. - Pakloti pusantro tūkstančio dolerių vien už tai, kad apsiginčiau nuo žiurkių, kai jau ir taip esu miręs?

- Aš nežinau, - Beikeris kalbėjo pusiau prisimerkęs ir mieguistas. - Jos mėgsta minkštas kūno dalis, štai kas mane neramina. Matau, kaip jos graužia skylę mano karste, kol pagaliau įlenda vidun. Ir puola tiesiai prie mano akių, tarsi jos būtų jujubos vaisiai. Žiurkės suėstų mano akis, ir aš tapčiau jų dalimi. Tiesa?

- Aš nežinau, - Garečiui jau darėsi bloga.

- Ne, ačiū. Aš užsisakysiu karstą švininiais šonais. Kiekvieną kartą.

- Nors tau prireiks jo tik vienąsyk, - sukikeno Garetis.

- Tikra tiesa, - paniuręs sutiko Beikeris.

Vėl sužaibavo. Rožinė strėlė paliko ore ozono kvapą. Dar po akimirkos prasidėjo audra. Tik šįkart juos pasitiko ne lietus, o kruša.

Per penkias sekundes juos "apšaudė" mažo akmenuko dydžio krušos kruopelytėmis. Keli berniukai suriko. Garetis ranka prisidengė akis. Aplinkui kaukė vėjas. Krušos kruopelės pabiro ant kelio, veidų ir kūnų.

Dženesenas, visiškai pasimetęs, prisidengęs akis, bėgiojo didžiuliais ratais. Jo kojos kliuvo viena už kitos. Galų gale jis nužengė nuo kelkraščio, ir kareiviai nuo visureigio keliskart iššovė į vilnijančią krušos užuolaidą. Sudie, Džensenai, - pamanė Garetis. - Atleisk, vyruti.

Pagaliau kruša virto lietumi, užliejančiu kalvą, į kurią jie kopė, bei tirpdančiu apie kojas pabirusias krušos kruopeles. Paskiau vėl pasipylė akmenukų lavina, peraugo į lietų, dar kartą užpylė ėjikus kruopelėmis, ir galiausiai ėmė be perstojo lyti. Kartkartėmis dangų sudrebindavo griaustinis.

- Po velnių! - šuoliuodamas prie Garečio, suriko Parkeris. Visas jo veidas buvo nusėtas raudonomis dėmelėmis, o jis pats atrodė it nuskendusi vandens žiurkė. - Gareti, be jokios abejonės...

- ... taip, tai pati sumaučiausia valstija iš penkiasdešimt vienos, - užbaigė Garetis. – Eik, įmerk galvą.

Parkeris atmetė galvą, išsižiojo ir ėmė ryti šaltus lietaus lašus.

- Taip ir padarysiu, po šimts!

Garetis susigūžė nuo vėjo ir pasivijo Makraisą.

- Kaip tau patinka?

Makraisas nusipurtė.

- Negaliu laimėti. Kaip norėčiau, kad vėl šviestų saulė.

- Tai ilgai nesitęs, - nuramino jį Garetis, bet labai suklydo.

Jie sulaukė ketvirtos valandos, tačiau lietus vis dar pylė kaip iš kibiro.

10

Ar žinote, *kodėl* mane vadina Grafu?
Nes man patinka skaičiuoti! Cha-cha-cha.

Grafas
"Sezamo gatvė"

Antra naktis juos pasitiko be saulėlydžio. Apie pusę penkių audra aprimo, pereidama į vėsią dulksną. Dulksna tęsėsi beveik iki aštuonių vakaro. Tada debesys ėmė skirstytis, atskleisdami šaltai spindinčias žvaidždes.

Garetis susigūžė po šlapiais drabužiais. Nereikėjo nė meteorologo, kad suprastum, iš kurios pusės pūtė vėjas. Permainingas pavasaris apsupo juos raminančia šiluma, kuri sklido iš pačių ėjikų.

Galbūt ir žiūrovai suteikė šiek tiek šilumos, kuri spinduliavo iš jų. Vis daugiau žmonių rikiavosi palei kelią. Dėl šilumos jie būrėsi į krūvą, tačiau liko santūrūs. Žiūrovai nulydėdavo maratonininkus akimis, o tada skubėdavo namo arba prie kitos patogios vietos. Jei minia laukė kraujo, tai, ko gero, nusivylė. Tik du vaikinai, kurie paprasčiausiai nualpo ant kelio, žuvo po Dženseno. Taigi lygiai pusė jau iškrito. Ne... daugiau kaip pusė. Penkiasdešimt iškrito, ir dar turėjo iškristi keturiasdešimt devyni.

Garetis žingsniavo vienas. Buvo per šalta miegoti. Jis ėjo stipriai suspaudęs lūpas, kad nepradėtų kalenti dantimis. Olsonas vis dar slinko už jo. Buvo beširdiškai lažinamasi, jog Olsonas užsidirbs bilietą penkiasdešimtas. Deja. Ši "garbė" atiteko 13-am numeriui Rodžeriui Fenamui. Ach, tas nelaimingas 13-as numeris! Garetis jau pradėjo manyti, kad Olsonas žingsniuos amžinai. Galbūt, kol mirs badu, nes skausmo, regis, jis jau seniai nebejautė. Tiesą pasakius, gal įsivyrautų poetinis teisingumas, jei Olsonas laimėtų. Ga-

retis jau matė laikraščių antraštes: "MARATONĄ LAIMĖJO NUMIRĖLIS!"

Garetis nebejautė kojų pirštų. Jis patrynė juos į vidinį batų kraštą ir nieko nepajuto. Labiausiai skaudėjo ne pirštus, o padus. Su kiekvienu žingsniu jo blauzdas nutvilkdydavo aštrus skausmas. Tai Garečiui priminė pasaką, kurią jam vaikystėje skaitė mama. Pasaką, kaip undinėlė panoro tapti moterimi. Tačiau ji turėjo uodegą, ir burtininkė pažadėjo duoti kojas, jei taip nori, bet perspėjo, kad kiekvienas žingsnis bus panašus į vaikščiojimą peilio ašmenimis. Undinėlė vis tiek sutiko, ir taip gimė Maratonas. Trumpai tariant...

- Įspėjimas! Įspėjimas 47-am!

- Girdžiu, girdžiu, - atkirto Garetis ir paspartino žingsnį.

Miškai praretėjo. Valstijos šiaurė jau liko už jų. Ėjikai pražingsniavo pro du miestukus su daugybe kryžkelių ir žiūrovais ant šaligatvių, kurie po dulksnos aptrauktais gatvių žibintais virto šešėliais. Niekas nešūkavo. Ko gero, buvo per šalta. Per šalta, per tamsu, o dar, Dieve, Dieve, Garečiui teks atsikratyti įspėjimo.

Jis vėl nejučia sulėtino tempą, bet pasistengė žingti spėriau. Kažkur priekyje Barkovičius kažką leptelėjo ir nemaloniai nusikvatojo. Garetis aiškiai išgirdo Makraiso atsakymą:

- Užsičiaupk, žudike.

Barkovičius pasiuntė Makraisą velniop, tačiau buvo aiškiai susierzinęs. Garetis šyptelėjo tamsoje.

Garetis atsiliko beveik iki kolonos galo ir nenoriai pripažino sau, atsidūręs šalia Stebinso. Stebinsas kažkodėl žavėjo jį. Tačiau Garetis nusprendė nesigilinti kodėl. Laikas liautis spėlioti. Tai tik tuščias laiko gaišinimas.

Priekyje tamsoje sužibo didžiulė švytinti strėlė. Ji žibėjo it piktoji dvasia. Staiga pučiamųjų orkestras užgrojo maršą. Sprendžiant iš garso, gana nemažas orkestras. Pasigirdo sveikinimo šūksniai. Kažkas pabiro ant galvų, ir akimirką Garetis pagalvojo, jog pradėjo snigti. Tačiau tai buvo ne sniegas, o konfeti. Ėjikai turėjo pakeisti kelią. Senasis stačiu kampu kirtosi su naujuoju, ir dar vienas Meino magistralės ženklas skelbė, kad iki Oldtauno liko tik šešiolika mylių. Garetis pajuto begalinį susijaudinimą, netgi išdidumą. Už Oldtauno jis jau gerai žinojo kelią. Galėjo nubrėžti jį net savo delne.

- Galbūt tai tavo riba. Aš taip nemanau, bet galbūt.

Garetis net pašoko. Atrodė, tarsi Stebinsas būtų pakėlęs jo sąmonės dangtį ir nepastebėtas įsmukęs vidun.

- Ką?

- Tai tavo kraštas, tiesa?

- Tik ne čia. Aš niekad nebuvau šiauriau Grynbušo, išskyrus tą sykį, kai važiavome prie starto linijos. Ir tai visai kitu keliu.

Pučiamųjų orkestras liko už jų su visomis triūbomis ir klarnetais, spindinčiais drėgnoje naktyje.

- Bet mes praeisime pro tavo gimtąjį miestą, tiesa?

- Ne, bet jis liks šalia.

Stebinsas sugriežė dantimis. Garetis nudelbė akis į Stebinso kojas ir nustebęs išvydo, jog šis pakeitė teniso batelius į minkštus mokasinus. Batai kyšojo iš po marškinių.

- Aš taupau teniso batelius, - paaiškino Stebinsas, - jei netyčia prireiktų. Bet, manau, užteks ir mokasinų.

- A.

Jie praėjo pro radijo bokštą, it skeletas stūksantį tuščiame lauke. Viršuje širdies dūžių tikslumu pulsavo raudona šviesele.

- Lauki nesulauki, kada pamatysi savo mylimus žmones?

- Taip.

- O kas tada?

- Kas? – Garetis patraukė pečiais. - Toliau žingsniuosiu keliu. Jei tik iki tol nenuspręsit visi iškristi.

- O, aš taip nemanau, - šyptelėjo Stebinsas. - Ar manai, kad nenusibaigsi? Pasimatęs su saviškiais?

- Vyruti, aš dėl nieko nesu tikras. Iš pradžių ne ką težinojau, o dabar žinau dar mažiau.

- Manai turįs šansą?

- Ir to nežinau. Net nežinau, kodėl kalbuosi su tavim. Nes juk lygiai tas pats: kalbėtis su tavim ar su dūmais.

Toli priekyje naktyje kaukė policijos sirenos.

- Kažkas prasibrovė prie kelio, kur ne tiek daug policininkų, - tarė Stebinsas. - Vietiniai nerimsta, Gareti. Tik pagalvok apie visus tuos žmones, besibraunančius į priekį dėl tavęs.

- Ir dėl tavęs.

- Ir dėl manęs, - sutiko Stebinsas ir kuriam laikui nutilo. Darbinių marškinių apykaklė pašėlusiai plazdeno apie jo kaklą. - Tiesiog neįtikėtina, kaip protas valdo kūną, - pagaliau prabilo jis. - Neįtikėtina, kaip jis gali įsakinėti kūnui. Vidutinė namų šeimininkė gali nužingsniuoti iki šešiolikos mylių per dieną: nuo šaldiklio prie lyginimo lentos, o po to prie drabužių spintos. Dienos pabaigoje ji ne prieš iškelti kojas į viršų ir pailsėti, bet ji nėra išvargusi. Komivojažierius per dieną sukaria ir dvidešimt mylių, eidamas nuo vienų durų prie kitų. Vidurinės mokyklos mokinys per futbolo treniruotes nueina dvidešimt penkias - dvidešimt aštuonias mylias... ir tai per vieną dieną, skaičiuojant nuo atsikėlimo ryte iki atsigulimo į lovą vakare. Visi jie pavargsta, tačiau nei vienas neišsenka.

- Aha.

- Bet jei pasakytum namų šeimininkei: iki vakarienės privalai nueiti šešiolika mylių.

Garetis linktelėjo.

- Ji atrodytų išsekusi, o ne pavargusi.

Stebinsas neatsakė. Garečio neapleido jausmas, jog Stebinsas nusivylė juo.

- Na... argi ne taip?

- Nejau tau neatrodo, jog ji sukartų šešiolika mylių iki pietų, kad vėliau galėtų nuspirti batus į kampą ir visą popietę žiūrėti muilo operas? Bent jau man taip atrodo. Ar tu pavargęs, Gareti?

- Aha. Aš pavargęs.
- Išsekęs?
- Jau greit būsiu.
- Ne, tu dar negreit išseksi, Gareti, - Stebinsas dūrė pirštu į Olsono siluetą. - *Štai kas* yra išsekęs. Jis jau beveik lavonas.

Garetis susižavėjęs įsistebeilijo į Olsoną, beveik tikėdamasis, kad su Stebinso žodžiu šis kris negyvas.

- Ką nori tuo pasakyti?
- Paklausk savo sėbro Arto Beikerio. Mului nepatinka arti. Bet jis mėgsta morkas. Tad tu pakabini morką mului prieš akis. Mulas be morkos greitai išsenka. O mulas su morka dar ilgą laiką išlieka tik pavargęs. Supratai?
- Ne.

Stebinsas vėl nusišypsojo.

- Suprasi. Stebėk Olsoną. Jis jau prarado susidomėjimą morka. Jis dar pats to nežino, bet tai tiesa. Stebėk Olsoną, Gareti. Gali pasimokyti iš jo.

Garetis įdėmiai pažvelgė į Stebinsą, nesuvokdamas, ar tas šneka rimtai. Stebinsas garsiai nusikvatojo. Juokas buvo sodrus - kiti ėjikai net pasuko į jį galvas.

- Eik. Pasikalbėk su juo, Gareti. O jei jis nekalbės, tai prisigretink prie jo ir gerai įsižiūrėk. Mokytis niekada nevėlu.
- Ar tai jau tokia svarbi pamoka?

Stebinsas liovėsi juoktis ir stipriai suspaudė Garečio riešą.

- Galbūt pati svarbiausia tavo gyvenimo pamoka. Gyvybės ir mirties paslaptis. Suprastink šią lygtį ir galėsi sau leisti numirti, Gareti. Gali praleisti gyvenimą it girtuoklis puotoje.

Stebinsas paleido jo ranką. Garetis iš lėto pamasažavo riešą. Stebinsas, regis, vėl jį pamiršo. Susinervinęs Garetis paliko pašnekovą ir patraukė Olsono link.

Garečiui atrodė, jog kažkoks nematomas laidas traukia jį prie Olsono. Ketvirtą valandą jis prisigretino ir bandė perprasti jo veidą.

Kartą, labai seniai, Garetis dažnai prabusdavo naktimis, nes jį išgąsdino filmas su... kuo? Su Robertu Mičemu, tiesa? Jis vaidino nepermaldaujamą Pietų atgimimo dvasininką, kuris taipgi buvo ir žiaurus žudikas. Dabar Olsonas atrodė truputį panašus į jį. Sumažėjus svoriui, Olsonas tarytum pailgėjo. Jo oda sutrūkinėjo nuo dehidracijos. Akys sulindo į įdubusias akiduobes. Plaukai be tikslo plaikstėsi ant pakaušio it kukurūzų burbuolės ūsai.

Jis - tikras robotas, tikras automatas. Ar ten vis dar slepiasi Olsonas? Ne. Jo nebėra. Aš neabejoju, kad Olsonas, sėdėjęs ant žolės, juokavęs ir pasakojęs apie vaikiną, sustingusį ant starto linijos ir ten pat žuvusį, jau miręs. Tai tik vaikščiojantis molio gabalas.

- Olsonai? - sušnibždėjo Garetis.

Olsonas žingsniavo toliau. Tai buvo ant kojų svyruojantis namas su vaiduokliais. Nuo Olsono sklido blogas kvapas.

- Olsonai, ar gali kalbėti?

Olsonas kėblino toliau. Jo veidas susiliejo su tamsa, bet jis *judėjo* į priekį, taip, *judėjo* į priekį. Kažkas vis dar tiksėjo jo viduje, tačiau...

Taip, *kažkas*, bet kas?

Jie užlipo ant dar vienos kalvos. Garečio kvėpavimas padažnėjo, kol pagaliau jis pradėjo šnopuoti. Nuo jo šlapių drabužių kilo garas. Žemiau tekėjo upė, vingiuojanti tamsoje it sidabrinė gyvatė. Stilvoterio upė. Ji tekėjo šalia Oldtauno. Pasigirdo keletas sveikinimo šūksnių, bet ne per daugiausia. Tolumoje, kur upė darė vingį (galbūt vis dėlto tai Penebskoto upė), bolavo daugybė žiburių. Oldtaunas. Mažesni žiburių lizdeliai kitoje upės pusėje turėjo būti Milfordas ir Bredlis. Oldtaunas. Jie pasiekė Oldtauną.

- Olsonai, - pašaukė Garetis. - Tai Oldtaunas. Tie žiburiai - tai Oldtaunas. Mes pasiekėme jį, bičiuli.

Olsonas neatsakė. Pagaliau Garetis prisiminė, į ką jis buvo panašus. Olsonas priminė Skrajojantį olandą, plaukiojantį jūromis, nors visa komanda jau buvo dingusi.

Jie greitai nusileido nuo kalvos, praėjo "S" formos posūkį ir perėjo per tiltą, jungiantį, pasak užrašo, Medou Bruko krantus. Kitame krante išvydo dar vieną "STATI ĮKALNĖ. SUNKVEŽIMIAMS NAUDOTI ŽEMESNĘ PAVARĄ" ženklą. Kai kurie ėjikai sudejavo.

Tai iš tikrųjų buvo stati įkalnė. Ji kilo virš jų tarytum rogučių nusileidimo trasa. Ačiū Dievui, ji nebuvo ilga: netgi tamsoje matėsi viršūnė. Bet labai stati.

Maratonininkai pradėjo kilti į viršų.

Garetis palinko į priekį, iškart pajusdamas, kaip užgniaužia kvapą. Viršūnėje šnopuosiu kaip šuo, - pamanė jis... o tada: - jei tik *pasieksiu* viršūnę. Kojos pradėjo protestuoti nuo šlaunų iki pėdų. Jos rėkė ilgiau neketindamos užsiiminėti šiuo mėšlu.

Bet privalėsite, - paliepė Garetis. - Privalėsite, nes antraip mirsite. Mums nerūpi, - atšovė kojos. - Mums nerūpi, mes mirsime, mirsime, mirsime.

Raumenys ėmė minkštėti ir tirpti it drebučiai, palikti kaitrioje saulutėje. Kojos beviltiškai virpėjo ir trūkčiojo nelyginant blogai valdomos marionetės.

Įspėjimai buvo dalijami į kairę ir į dešinę; Garetis suvokė greitai gausiąs ir jis. Vis nenuleido akių nuo Olsono, prisiversdamas žengti koją kojon kartu su juo. Jiedu užlips ant tos žudikės kalvos, o tada jis išpeš iš Olsono jo paslaptį. Ir viskas bus gerai: nebereikės nerimauti dėl Stebinso, Makraiso, Dženės ar tėvo, ne, net dėl Šmikio Dalesijo, kuris ištaškė savo smegenis ant akmeninės sienos palei US-1 magistralę.

Koks buvo jos aukštis, šimtas pėdų? Penkiasdešimt? Koks?

Garetis jau šnopavo.

Nuaidėjo šūviai. Pasigirdo garsus riksmas, kurį užgožė kiti šūviai. Taigi ant kalvos iškyšulio žuvo dar vienas. Garetis nieko neįžvelgė tamsoje. Smilkiniai pašėlusiai tvinksėjo. Garetis suprato, jog jam nusispjaut, kas šį kartą užsidirbo bilietą. Koks skirtumas?

Jis jautė tik skausmą, veriantį skausmą kojose ir plaučiuose. Kalva suapvalėjo, išsilygino ir dar daugiau suapvalėjo nuokalnės pusėje. Nusileidžiant galima buvo atgauti kvapą. Tačiau tas drebučių jausmas raumenyse vis nepraėjo. Aš tuoj sudribsiu vietoje, - ramiai mąstė Garetis. - Mano kojos nebenuneš manęs iki Fryporto. Nežinau, ar pasieksiu ir Oldtauną. Regis, aš mirštu.

Laukinis ir desperatiškas garsas persmelkė naktį. Tai buvo balsas, daug balsų, kartojančių tą patį:

- Gareti! Gareti! GARETI! GARETI! GARETI!

Šaukė ne jo tėvas ir ne Dievas, o visi Oldtauno vidurinės mokyklos mokiniai, vieningai skanduojantys jo vardą. Kai išvydo jo išbalusį, nukamuotą ir perkreiptą veidą, pastovūs vienodi šūksniai virto laukiniu stūgesiu. Linksmintojų lyderės mojavo pomponais. Vaikinai skardžiai švilpė ir bučiavo savo merginas. Garetis pamojavo, nusišypsojo, linktelėjo galva ir pasislinko arčiau Olsono.

- Olsonai, - sušnibždėjo. - Olsonai.

Olsono akys vos vos žybtelėjo: gyvybės kibirkštėlė, panaši į vienintelį seno automobilio starterio pasisukimą.

- Pasakyk man, kaip, - šnibždėjo Garetis. - Pasakyk man, ką daryti.

Vidurinės mokyklos moksleiviai (nejau ir aš lankiau vidurinę mokyklą? - nusistebėjo Garetis. - O gal tai buvo vien sapnas?) vis dar linksmai šūkavo jiems pavymui.

Olsono akys sugirgždėjo akiduobėse, tarytum būtų surūdijusios ir nesuteptos. Jo lūpos prasivėrė.

- Na, pagaliau, - sušnibždėjo Garetis. - Kalbėk. Kalbėk su manim, Olsonai. Pasakyk man. Pasakyk.

- A, - išlemeno Olsonas. - A-a.

Garetis prisišliejo prie jo. Jis padėjo ranką ant Olsono peties ir palinko į prakaito, blogo burnos kvapo ir šlapimo aureolę.

- Prašau, - maldavo Garetis. - Pabandyk.

- De. Die. Dievo sodas...

- Dievo sodas, - netvirtai pakartojo Garetis. - Koks Dievo sodas, Olsonai?

- Jis apaugęs. Piktžolėmis, - liūdnai lemeno Olsonas. Jo galva atsimušė į krūtinę. - Aš.

Garetis nieko neatsakė. Paprasčiausiai nevaliojo. Jie kilo į dar vieną kalvą, ir jam vėl trūko oro. Olsonui, regis, oro nestigo.

- Aš ne. Nenoriu. Mirti, - užbaigė jis.

Garetis negalėjo atitraukti akių nuo šešėlinių griuvėsių - Olsono veido. Olsonas pasisuko į jį.

- A? – Olsonas iš lėto kilstelėjo svyruojančią galvą. - Ga. Ga. Gareti?

- Taip, tai aš.

- Kiek dabar valandų?

Garetis jau anksčiau buvo prisukęs laikrodį. Ir Dievas žino kodėl.

- Be penkiolikos devynios.

- Ne. Ne daugiau? - nuostaba šmėstelėjo senio Olsono veide.

- Olsonai... - Garetis papurtė Olsono petį, ir visas pastarojo kūnas sudrebėjo it antena stipriame vėjyje. - Apie ką visa tai? - staiga Garetis it pamišęs sukikeno. - Apie ką visa tai, Alfai?

Olsonas gudriai dėbtelėjo į Garetį.

- Gareti, - sušnibždėjo jis. Jo kvėpavimas dvokė nelyginant kanalizacijos vamzdis.

- Ką?

- Kiek dabar valandų?
- Po velnių! - suriko Garetis. Jis grįžtelėjo atgal, bet Stebinsas spoksojo tik į kelią. Jei Stebinsas ir juokėsi iš jo, Garetis tamsoje nepamatė.
- Gareti?
- Ką?
- Vie. Viešpats tave išgelbės.
Aukštai iškėlęs galvą, Olsonas patraukė visureigio link.
- Įspėjimas! Įspėjimas 70-am!
Jis nė nemanė sustoti. Nuo jo sklido sužlugdytas išdidumas. Minia sulaikė kvėpavimą ir išplėtusi akis ėmė laukti.
Olsonas nė kiek nedvejojo. Jis pasiekė kelkraštį, uždėjo rankas ant visureigio šono ir pradėjo ropštis į viršų.
- Olsonas! - nustebęs sušuko Abraomas. - Ei, tai Henkas Olsonas!
Kareiviai vieningai atstatė ginklus į Olsoną. Olsonas sugriebė už arčiausiai esančio šautuvo vamzdžio ir ištraukė jį it ledų pagaliuką kareiviui iš rankų. Šautuvas nuskriejo į minią. Žmonės klykdami pasitraukė, tarytum tai būtų nuodinga gyvatė.
Staiga vienas iš likusių trijų šautuvų iššovė. Garetis aiškiai išvydo blyksnį vamzdžio gale bei perplėštus Olsono marškinius, nes kulka pervėrė jam pilvą ir išlėkė pro nugarą.
Olsonas vis tiek nesustojo. Jis užsiropštė ant visureigio viršaus ir sugriebė už ką tik į jį šovusio šautuvo vamzdžio. Olsonas nukreipė vamzdį į orą, nes ginklas vėl iššovė.
- Parodyk jiems! - entuziastingai šaukė Makraisas. - Parodyk jiems, Olsonai! Užmušk juos! Užmušk!
Vieningai nugriaudėjo du šūviai, ir didelio kalibro kulkų smūgis nubloškė Olsoną nuo visureigio. Jis nukrito, ištiesęs rankas į šalis lyg žmogus, prikaltas prie kryžiaus. Viena pilvo pusė buvo juoda ir visai suniokota. Į jį pataikė dar trys kulkos. Kareivis, kurį nuginklavo Olsonas, išsitraukė (labai lengvai) kitą karabiną iš visureigio vidaus.
Olsonas atsisėdo. Jis prisidengė pilvą rankomis ir ramiai įsistebeilijo į kareivius, sustingusius ant visureigio viršaus. Kareiviai taip pat nenuleido nuo jo akių.
- Šunsnukiai! - plyšojo Makraisas. - Kruvini niekšai!
Olsonas mėgino atsistoti. Dar viena kulkų salvė paguldė jį ant menčių.
Už savęs Garetis išgirdo kažkokį garsą. Jam net nereikėjo pasukti galvos, kad suprastų, jog tai Stebinsas. Stebinsas tyliai juokėsi.
Olsonas vėl atsisėdo. Ginklai vis dar buvo nukreipti į jį, tačiau kareiviai nebešaudė. Jų siluetai ant visureigio tarytum atspindėjo smalsumą.
Jis iš lėto atsistojo ant kojų, abiejomis rankomis prilaikydamas pilvą, tarsi pauostė orą, norėdamas nustatyti kryptį, pasisuko Maratono maršruto kryptimi ir ėmė svirduliuoti į priekį.
- Pribaikite jį! - kimiai suriko šokiruotas balsas. - Dėl Dievo meilės, pribaikite jį!
Mėlynos Olsono žarnos pamažu slydo pro pirštus ir lyg dešrelės maskatavo palei kirkšnis. Olsonas stabtelėjo, pasilenkė, tarytum norėdamas sukiš-

ti jas atgal (*sukišti* atgal, - apstulbęs iš siaubo ir nuostabos pamanė Garetis), ir išspjovė kraujo ir tulžies gumulą. Susirietęs patraukė toliau. Jo veidas atrodė maloniai ramus.

- O, Dieve, - sumurmėjo Abraomas ir atsisuko į Garetį, ranka užsidengęs burną. Abraomas buvo baltas kaip popierius, jo akys išsprogo iš siaubo. - O, Dieve, Rėjau, kaip šlykštu, o, Viešpatie!

Abraomas apsivėmė. Vėmalai sunkėsi jam pro pirštus.

Senasis Abis atrijo savo sausainius, - atbukęs pagalvojo Garetis. - Tu nesilaikai 13-o patarimo, Abi.

- Jie šovė jam į pilvą, - už Garečio prabilo Stebinsas. - Jie taip daro tyčia. Kad atbaidytų kitus nuo tokių žygdarbių.

- Pasitrauk nuo manęs, - sušnypštė Garetis. - Arba gausi į galvą!

Stebinsas iškart pasistengė atsilikti nuo jo.

- Įspėjimas! Įspėjimas 88-am!

Stebinsas švelniai nusijuokė.

Olsonas parpuolė ant kelių. Galva nusviro tarp rankų, besiremiančių į kelią.

Nugriaudėjo šūvis, ir kulka, atsitrenkusi į asfaltą šalia kairės Olsono rankos, nuzvimbė atgal. Olsonas iš lėto vėl bandė atsistoti ant kojų. Jie žaidžia su juo, - pamanė Garetis. - Jiems labai nusibodo visa tai, todėl jie nusprendė pažaisti su Olsonu. Argi Olsonas ne juokingas, vyručiai? Argi Olsonas jūsų neprajuokino?

Garetis pravirko. Jis pribėgo prie Olsono, suklupo šalia ir prispaudė iškankintą, įkaitusį veidą sau prie krūtinės. Ašaros krito į sausus, pasmirdusius Olsono plaukus.

- Įspėjimas! Įspėjimas 47-am!

- Įspėjimas! Įspėjimas 61-am!

Makraisas vėl traukė jį už rankos.

- Kelkis, Rėjau, kelkis, tu jau nebegali jam padėti, dėl Dievo meilės, kelkis!

- Tai *nesąžininga!* - kūkčiojo Garetis. Ant jo žandikaulio matėsi lipni Olsono kraujo dėmelė. - Tai nesąžininga.

- Žinau. Eime. Eime.

Garetis atsistojo. Jiedu su Makraisu ėmė paskubom trauktis atbulomis, stebėdami klūpantį Olsoną. Šis atsistojo, kojomis apžergęs baltą liniją, ir ištiesė abi rankas į dangų. Minia atsiduso.

- AŠ *SUKLYDAU!* - drebančiu balsu sušuko Olsonas ir krito negyvas.

Kareiviai suvarė dar porą kulkų į Olsono lavoną ir nutempė jį nuo kelio.

- Štai ir viskas.

Dešimt minučių jie ėjo tylėdami. Garetis jautėsi ramiai vien nuo Makraiso artumo.

- Aš pradedu kažką įžvelgti, Pitai, - pagaliau tarė jis. - Kažkas čia slypi. Maratonas nėra visiškai beprasmis.

- Taip? Daug iš to nesitikėk.

- Jis kalbėjo su manim, Pitai. Jis nebuvo miręs, prieš kareiviams nušaunant jį. Olsonas buvo *gyvas*, - dabar tai atrodė svarbiausia, todėl Garetis vėl pakartojo: - *Gyvas.*

- Nematau jokio skirtumo, - atsiduso Makraisas. - Jis - tik skaičius. Mūsų skaičiuotės dalis. Penkiasdešimt trečias numeris. Tai reiškia, jog mes truputį priartėjome prie pabaigos. Štai tau ir visa prasmė.

- Tu juk taip nemanai.

- Tik nepasakok man, ką aš manau ir ko - ne! - supyko Makraisas. - Palik visa tai ramybėje, gerai?

- Iki Oldtauno liko gal tik trylika mylių.

- Kokios naujienos!

- Ar žinai, kaip jaučiasi Skremas?

- Aš - ne jo gydytojas. Kodėl tau pačiam jo nepaklausus?

- Kas, po velnių, tave taip graužia?

Makraisas pašėlusiai nusikvatojo.

- Na, štai prie ko mes priėjome, o tu klausi, kas mane *graužia!* Aš nerimauju dėl kitų metų pajamų mokesčio, štai kas mane graužia. Nerimauju dėl grūdų kainos Pietų Dakotoje, štai kas mane graužia. Olsonas, jo *žarnos* dribo iš pilvo, Gareti. Prieš mirtį jis ėjo su *iš pilvo drimbančiomis žarnomis,* štai kas mane graužia, štai kas mane *graužia*... - jis nutilo, nes stengėsi suimti save į rankas. Tada burbtelėjo. - Skremui nekaip.

- Tikrai?

- Kolis Parkeris palietė jo kaktą ir pranešė, kad Skremas karščiuoja. Jis kliedi. Apie žmoną, Fyniksą, Flegstafą, keistus dalykus apie hopius, navachus* ir jų dievų statulas... sunku suprasti.

- Kiek dar jis ištvers?

- Kas žino. Jis vis dar gali laimėti. Jis stiprus kaip buivolas, be to, labai stengiasi. Viešpatie, koks aš pavargęs.

- O Barkovičius?

- Atsigavo. Žino, kad daugelis norėtų pamatyti, kaip jis užsidirba bilietą į fermą. Barkovičius pažadėjo sau pergyventi mane, šlykštus sumautagalvis. Nenori, kad būtų atvirkščiai. Sunkus reikalas, aš žinau, - Makraisas vėl nusikvatojo. Garečiui nepatiko šis garsas. - Bet jis išsigandęs. Jis mažina krūvį plaučiams perkeldamas jį kojoms.

- Kaip ir mes visi.

- Aha. Oldtaunas artėja. Trylika mylių?

- Teisingai.

- Ar galiu tau šį tą pasakyti, Gareti?

- Žinoma. Nusinešiu tai su savim į kapus.

Kažkas minios priešaky paleido petardą, ir jiedu su Makraisu pašoko. Kelios moteriškės aiktelėjo. Apkūnus vyriškis pirmoje eilėje nusikeikė pilna spragėsių burna.

- Visa tai taip siaubinga, - tarė Makraisas, - nes yra nereikšminga. Supranti? Mes pardavėme save ir išmainėme savo sielas į nereikšmingumus. Olsonas buvo nereikšmingas. Taip, jis buvo ir nuostabus, tačiau šie dalykai tarpusavyje susiję. Jis buvo nuostabus ir nereikšmingas. Kad ir kaip ten būtų, Olsonas mirė lyg vabalas po mikroskopu.

---

* Indėnų gentys. *(Vert. past.)*

- Tu toks pat kaip ir Stebinsas, - atkirto Garetis.
- Geriau jau Priscila būtų mane užmušusi. Bent jau tai nebūtų buvę...
- Nereikšminga, - užbaigė Garetis.
- Taip, manau...
- Klausyk, norėčiau šiek tiek nusnūsti. Neprieštarausi?
- Ne. Atleisk, - Makraisas atrodė įsižeidęs.
- Tai tu man atleisk. Klausyk, neimk į širdį. Juk tai...
- Nereikšminga, - nukirto Makraisas, trečiąkart pašėlusiai nusikvatojo ir pasišalino.

Garetis gailėjosi - ir jau ne pirmą sykį - susiradęs draugų tarp maratonininkų. Bus sunku. Tiesą pasakius, jau dabar buvo sunku.

Po truputį ėmė pūstis žarnos. Greitai teks jas ištuštinti. Nuo šios minties Garetis net sugriežė protiniais dantimis. Žmonės rodys pirštais ir juoksis. Jis išsituštins gatvėje it koks mišrūnas šuo, o tada žmonės surinks jo šūdą popierinėmis servetėlėmis ir įsidės į buteliukus kaip suvenyrą. Atrodė neįtikėtina, kad žmonės galėtų taip daryti, bet, deja, taip dažnai nutikdavo.

Olsonas su drimbančiomis pro pirštus žarnomis.

Makraisas, Priscila ir pižamų fabrikas.

Skremas, net švytintis nuo karštligės.

Abraomas... kiek kainuoja cilindras, žiūrovai?

Garetis nuleido galvą ir užsnūdo. Maratonas tęsėsi.

Kalnais ir slėniais, ir miškais. Per upę ir uolėtais jos krantais. Ties mano numylėtosios namais. Garetis sukikeno atsipalaidavusios sąmonės gelmėse. Jo kojos trepsėjo į asfaltą, o atsilupęs kulnas dar labiau maskatavo it seno negyvenamo namo langinės.

Aš mąstau, todėl egzistuoju. Pirmo lygio lotynų kalbos pamokos. Senos mirusios kalbos melodijos. Tin-di-lin, katė-įkrito-šulinin. Kas ją ten įstūmė? Mažylis Džekis Flynas.

Aš *egzistuoju*, todėl ir esu.

Sprogo dar viena petarda. Pasigirdo aiktelėjimas ir linksmi šūksniai. Šalia burzgė visureigis. Garetis pasiklausė, ar neišgirs įspėjimo savo vardu, ir dar giliau nugrimzdo į miegus.

Tėveli, aš nesidžiaugiau, kai tave išsivedė, bet po to niekada nebuvau tavęs pasiilgęs. Atleisk. Bet ne todėl aš čia. Aš neslepiu jokio pasąmonės troškimo mirti, atleisk, Stebinsai. Atleisk, bet...

Jį vėl pakėlė nugriaudėję šūviai. Pasigirdo jau pažįstamas bumptelėjimas į asfaltą, kai dar vienas berniukas grįžo namo pas Jėzų. Minia suūžė iš siaubo ir pritarimo.

- Gareti! - suriko moteris. - Rėjau *Gareti*! - jos balsas buvo šiurkštus ir draskantis. – Mes *su* tavimi, berniuk! Mes *su tavimi, Rėjau*!

Jos balsas nuvilnijo per minią, ir daugybė galvų pasisuko, kad galėtų geriau įsižiūrėti į Meino Numylėtinį. Stiprėjančiose ovacijose vietomis pasigirsdavo nepatenkintųjų švilpimas.

Minia vėl ėmė skanduoti. Garetis girdėjo savo vardą, kol šis virto nereikšmingais skiemenimis, neturinčiais nieko bendra su juo pačiu.

Garetis truputį pamojavo ir vėl užsnūdo.

11

Nagi, bukapročiai! Ar norite gyventi amžinai?
Nežinomas Pirmojo pasaulinio karo
Vyresnysis seržantas

Apie vidurnaktį jie įžengė į Oldtauną. Dvejais jungiamaisiais keliukais ėjikai pasiekė 2-ąjį kelią ir kirto miestą per patį centrą.

Šios eitynės Rėjui Garečiui virto susiliejusiu miglotu košmaru. Sveikinimo šūksniai išaugo iki begalybės ir užgožė bet kokią galimybę mąstyti. Švytintys gatvių žibintai, metantys keistą oranžinę šviesą, pavertė naktį spindinčia diena be jokio šešėlio. Tokioje šviesoje net ir pats draugiškiausias veidas atrodė it numirėlio iš kriptos. Iš antro ir trečio aukšto langų krito konfeti, laikraščiai, išplėšti telefonų knygos puslapiai ir ilgos tualetinio popieriaus juostos.

Nei vienas nežuvo Oldtaune. Oranžiniai gatvių žibintai išblyško, o minia po truputį retėjo, vidury nakties jiems einant palei Stilvoterio upę. Dabar jau buvo gegužės trečioji. Juos pritrenkė popieriaus fabriko smarvė, pritvinkusi chemikalų, medienos dūmų, užterštos upės bei gresiančio skrandžio vėžio. Miesto centre aukštesnės už pastatus pūpsojo kūginės pjuvenų krūvos. Į dangų it monolitai stiebėsi popiermedžio krūvos. Garetis nusnūdo sapnuodamas šešėlinius palengvėjimo ir išsigelbėjimo sapnus. Staiga, regis, po visos amžinybės kažkas jam niuktelėjo į šoną. Tai buvo Makraisas.

- Kas atsitiko?

- Mes jau visai priartėjome prie magistralės, - susijaudinęs atsakė Makraisas. - Atsklido gandas. Prie įvažiavimo rampos jie išrikiavo visą batalioną. Mes išvysime keturių šimtų ginklų saliutą!

- Į mirties slėnį mus palydės keturi šimtai, - sumurmėjo Garetis, krapštydamasis traiškanas iš akių. - Šiąnakt prisiklausiau ir trijų ginklų saliutų. Taigi man nebeįdomu. Leisk miegoti toliau.

- Ne tai svarbiausia. Kai *jie* baigs, mes irgi pasiruošę *jiems* saliutuoti.

- Tikrai?

- Aha. Keturiasdešimt šešių asmenų paniekinamas mykimas.

Garetis šyptelėjo. Šypsena atrodė sustingusi ir nevykusi.

- Ar tikrai tiek?

- Tikrai. Na... keturiasdešimties asmenų mykimas. Keli vyrukai per daug atsiplėšė nuo grupės.

Prieš akis Garetis išvydo Olsoną - žmogišką Skrajojančio olando versiją.

- Gali ir mane priskaičiuoti.

- Tada prisijunk prie mūsų.

Garetis paspartino žingsnį, ir jiedu su Makraisu prisivijo Pirsoną, Abraomą, Beikerį ir Skremą. Vaikinukai su odinėmis striukėmis dar labiau sumažino savo pranašumą.

- Ar Barkovičius irgi prisijungs? - pasiteiravo Garetis.

Makraisas prunkštelėjo.

- Jis mano, jog tai - geriausias sumanymas nuo to laiko, kai įrengti mokami tualetai.

Garetis dar labiau įtempė sustingusį kūną ir nesijuokdamas sukikeno.
- Galiu lažintis, kad jis puikiai myks.
Lygiagrečiai su jų keliu driekėsi magistralė. Garetis jau matė statų pylimą iš dešinės ir miglotą - tik šįkart baltą - žibintų šviesą virš galvos. Už kokios pusės mylios į magistralę kilo nuo jų kelio atsišakojęs viadukas.
- Na štai, pagaliau, - nudžiugo Makraisas.
- Kete! - staiga išgąsdindamas Garetį, sušuko Skremas. - Aš dar nepasidaviau, Kete!
Jis pasuko savo tuščias, karštligės išvargintas akis į Garetį. Tačiau jose nešmėstelėjo joks sąmonės šešėlis. Skremo skruostai degė raudoniu, ant lūpų pūpsojo šašai.
- Jis nekaip jaučiasi, - atsiprašančiu tonu paaiškino Beikeris, tarytum būtų kaltas dėl tokios Skremo savijautos. - Retsykiais mes pagirdydavome jį, be to, užpildavome vandens ant galvos. Tačiau jo gertuvė beveik tuščia, o kitos jis turi paprašyti pats. Tokios taisyklės.
- Skremai, - ištarė Garetis.
- Kas čia? – Skremo akys vartėsi savo orbitose.
- Aš, Garetis.
- A! Ar matei Ketę?
- Ne, - nejaukiai atsakė Garetis. - Aš...
- Na, pagaliau, - pertraukė jį Makraisas.
Vėl nuvilnijo sveikinimo šūksniai. Iš tamsos išniro vaiduokliška žalia rodyklė: “95-OJI TARPVALSTIJINĖ MAGISTRALĖ AUGUSTA - PORTLENDAS - PORTSMUTAS Į PIETUS”.
- Tai mes, - sušnibždėjo Abraomas. - Dieve, padėk mums nusigauti į pietus.
Viadukas kilo aukštyn po ėjikų kojomis. Jie atsidūrė po pirmųjų žibintų mestu šviesos spinduliu. Naujoji kelio danga buvo daug lygesnė, ir Garetis pajuto, kaip jį užlieja jau pažįstamas jaudulys.
Kareiviai pakeitė minią ant viršun vingiuojančio viaduko spiralės. Jie tyliai laikė nuleistus ginklus; paradinės uniformos neįtikėtinai spindėjo; palyginus su jais, kareiviai iš visureigio atrodė labai nykiai.
Maratonininkai tarytum pakilo virš milžiniškos triukšmo jūros į ramų dangų. Jie girdėjo tik savo žingsnius ir kvėpavimą. Viadukas tarytum tęsėsi amžinai, iš abiejų pusių apstatytas kareiviais raudonomis uniformis, atiduodančiais pagarbą ėjikams.
O tada iš tamsos į juos atsklido elektroniškai sustiprintas Majoro balsas:
- Pasi-*ruošt!*
Ginklai atsitrenkė į kūnus.
- *Dėmesio!*
Ginklai, atremti į pečius, plieniniu lanku nusitaikė į dangų. Visi instinktyviai susibūrė į krūvą nuo trenksmo, reiškiančio mirtį - nes tai jau virto refleksu.
- *Ugnis!*
Keturi šimtai ginklų iššovė naktyje, visus aplinkui apkurtindami. Garetis vos susilaikė neužsikimšęs ausų.
- *Ugnis!*

Ir vėl aitrus, prisotintas kordito parako kvapas. Kokioje knygoje buvo šaudoma virš vandens, norint išplukdyti paskenduolį paviršiun?

- Mano galva, - sudejavo Skremas. - O, Dieve, kaip skauda galvą.

- *Ugnis!*

Šūviai nugriaudėjo trečią - paskutinį - kartą.

Makraisas iškart apsisuko ir pradėjo eiti atbulas. Nuo pastangų surikti jo veidą išmargino raudonos dėmės.

- Pasi-*ruošt!*

Keturiasdešimt liežuvių išlindo iš keturiasdešimties burnų.

- *Dėmesio!*

Garetis giliai įkvėpė oro ir sulaikė jį.

- *Ugnis!*

Tai buvo verta pasigailėjimo: silpnas paniekos garselis begalinėje tamsoje. Antrąsyk jo nebekartojo. Mediniai garbės sargybos veidai nepasikeitė, tik atspindėjo subtilią gėdą.

- Išgraužkit, - burbtelėjo Makraisas ir apsisukęs nuleista galva ėmė žingsniuoti pirmyn.

Asfaltas išsilygino. Jie pasiekė magistralę. Majoro džipas šmėstelėjo pietų kryptimi - šaltos fluorescencinės šviesos atspindys juoduose akiniuose nuo saulės - ir vėl iš abiejų pusių ėjikus apsupo minia, tik šįkart toliau nuo jų, nes magistralė buvo keturių juostų pločio (penkių, jei skaičiuotume ir skiriamąją žalios vejos juostą).

Garetis patraukė prie skiriamosios juostos ir ėmė žingsniuoti tankiai susodinta žolyte, jausdamas, kaip rasa persismelkia pro batų sutrūkimus ir sudrėkina kulkšnis. Kažkas gavo įspėjimą. Magistralė bėgo tolyn, plokščia ir monotoniška, perskirta šios žalios juostos ir nutvieksta baltų gatvės žibintų spindulių. Šešėliai buvo aštrūs, aiškūs ir ilgi, tarytum juos mestų vasaros mėnulis.

Garetis pakėlė savo gertuvę prie lūpų, atsigėrė vandens ir pradėjo snausti. Aštuoniasdešimt, galbūt aštuoniasdešimt keturios mylios iki Augustos. Drėgna žolė taip ramino...

Jis suklupo, vos neparvirto ir krūptelėjęs atsibudo. Kažkoks kvailys prisodino pušelių ant vejos. Taip, pušis - šios valstijos medis, tačiau argi to jau ne per daug? Ir kaip galima žingsniuoti per žolę, kai ten...

Na, žinoma, niekas apie tai nepagalvojo.

Garetis pasitraukė į kairę juostą, kuria ėjo dauguma Maratono dalyvių. Dar du visureigiai užlipo ant magistralės Orono viaduku, kad galėtų prižiūrėti likusius keturiasdešimt šešis ėjikus. Niekas nesitikėjo, kad maratonininkai bandys žingsniuoti žole. Štai ir dar kartą pasijuokta iš tavęs, Gareti, drauguži. Nieko nuostabaus, tik dar vienas mažas nusivylimas. Visiškai nereikšmingas. Tik... nedrįsk ko nors norėti ir kuo nors pasikliauti. Visos durys užsidaro. Viena po kitos.

- Šiąnakt jie iškris, - tarė Garetis. - Ištikš kaip vabalai į sieną.

- Nesitikėk, - pavargusiu balsu atrėžė Kolis Parkeris.

- Kodėl ne?

- Tai panašu į sausainių kratymą per sietą, Gareti. Trupinėliai išbyra labai greitai. Mažesni gabaliukai irgi sutrupa ir iškrenta. Tačiau dideli sausainiai, - tamsoje Parkerio šypsena atrodė panaši į seilėtų dantų pusmėnulį, - sveiki sausainiai trupa labai iš lėto.

- Bet toks ilgas kelias... vis tiek...

- Aš vis dar noriu gyventi, - nutraukė jį Parkeris. - Ir tu taip pat, taigi gali man nemeluoti, Gareti. Judu su tuo Makraisu žingsniuokite ir maustykite visą Visatą ir vienas kitą - kodėl gi ne, tai grynos nesąmonės, bet taip lengviau prastumti laiką. Tat nereikia man meluoti. Tiesa yra tokia, kad tu vis dar nori gyventi. O visi kiti - irgi. Jie mirs iš lėto. Jie mirs po vieną. Galbūt ir mane ištiks toks pat likimas, bet kol kas jaučiuosi, tarsi valiočiau nužingsniuoti iki pat Naujojo Orleano, kol pagaliau užversiu kanopas.

- Tikrai? - Garetis pajuto nevilties antplūdį. - Tikrai?

- Aha, tikrai. Nusiramink, Gareti. Mums prieš akis dar tolimas kelias.

Parkeris nužingsniavo į priekį, kur Maikas ir Džo - vaikinukai odinėmis striukėmis - ėjo grupės priešaky. Garetis nulenkė galvą ir vėl užsnūdo.

Jo sąmonė atsiskyrė nuo kūno tarytum milžiniškas nematomas fotoaparatas su neišnaudota juostele, blyksintis į visus ir viską, neužsikirsdamas ir be perstojo. Garetis prisiminė tėvą, kėblinantį žaliais guminiais batais. Džimį Oveną, kuriam sudavė orinio šautuvo vamzdžiu, ir taip, jis tai padarė tyčia, nes būtent Džimis sugalvojo nusimesti drabužius ir liesti vienas kitą, tai sugalvojo Džimis, Džimis. Šautuvas švysteli ore, *tyčia* švysteli ore, kraujas ("Atsiprašau, Džimi, o, jergutėliau, tau reikia pagalbos) ima lašėti Džimio smakru, Garetis palydi jį į namus... Džimis klykia... klykia.

Pusiau apkvaitęs ir suprakaitavęs, nors ir buvo vėsu, Garetis pakėlė galvą. Kažkas iš tikrųjų suklykė. Šautuvai buvo nukreipti į mažą, beveik apkūnią, panašią į Barkovičiaus, figūrą. Pasigirdo vieningi šūviai, ir mažutė, beveik apkūni figūra nuskriejo per dvi kelio juostas it skalbinių maišas. Tačiau mėnulio apšviestas veidas priklausė ne Barkovičiui. Garečiui jis pasirodė ramus ir atsipalaidavęs.

Garetis susimąstė, ar tik mirusiems ne geriau nei jiems, bet baikščiai nuvijo šią mintį šalin. Tačiau argi tai ne tiesa? Mintis atrodė negailestinga. Iki ateis galas, skausmas pėdose padvigubės ar netgi patrigubės, o jau dabar buvo sunku jį pakelti. Tačiau ir tai dar ne blogiausia. Nosis jau seniai užuodė nepermaldaujamos mirties ir dvėselienos smarvę.

Minios šūksniai sudarė nenutrūkstamą Garečio minčių foną. Garsas migdė jį. Jis vėl ėmė snausti, ir šį kartą prieš akis iškilo Dženė.

Kurį laiką Garetis buvo ją pamiršęs. Viena vertus, snausti - daug geriau nei miegoti. Skaudančios kojos, regis, priklausė kažkam kitam, su kuriuo jis buvo tik vos surištas, todėl Garetis laisvai galėjo reguliuoti savo mintis, kad šios veiktų jo naudai.

Garetis iš lėto susikūrė Dženės paveikslą. Mažytės pėdos. Tvirtos, bet labai moteriškos kojos: smulkutės blauzdos, virstančios tikromis valstietiškomis šlaunimis. Liaunas liemuo, pilnos, stačios krūtys. Protingas apskritas veidas. Ilgi balti plaukai. Kažkodėl Garečiui jie asociavosi su kekšės

plaukais. Kartą jis užsiminė apie tai Dženei: paprasčiausiai netyčia leptelėjo ir pamanė, kad ji supyks, bet Dženė nieko neatsakė. Regis, ją tik pamalonino.

Šįkart jį pažadino pastovūs traukuliai dubens srityje. Garetis sukando dantis, stengdamasis nesulėtinti tempo, kol skausmas praėjo. Laikrodis rodė beveik pirmą valandą nakties. O, Dieve, prašau neverst manęs tuštintis visų šitų žmonių akivaizdoje. Prašau, Dieve. Atiduosiu tau pusę to, ką laimėsiu, tik prašau pasigailėt manęs. Prašau. Prašau. Pr...

Užpakalis vėl stripiai ir skaudžiai susitraukė, ko gero, tik patvirtindamas, jog nepaisant nežmoniško krūvio kūnas vis dar sveikas. Garetis pasistengė pasitraukti nuo negailestingos artimiausio žibinto šviesos, tada nervingai atsisegė diržą, stabtelėjo ir nusimovęs kelnes pritūpė, viena ranka prisidengdamas savo genitalijas. Šlaunų ir blauzdų raumenys aršiai užprotestavo, pagrasindami susitraukti, kadangi buvo priversti sulinkti į visiškai kitą pusę.

- Įspėjimas! Įspėjimas 47-am!

- Džonai! Ei, Džoni, tik pažvelk į tą vargšą šunsnukį ana ten.

Pusiau matomi, pusiau įsivaizduojami pirštai dūrė Garečio pusėn. Į jį atsimušė prožektoriaus šviesa, ir Garetis staigiai nusuko galvą. Blogiau ir būti negalėjo, tikrai.

Jis vos neparvirto ant nugaros, bet suspėjo pasiremti viena ranka.

- Aš *matau* jį! Matau jo *daikčiuką*! - suriko mergaitiškas balsas.

Beikeris praėjo pro šalį net nepažvelgęs į Garetį.

Vieną siaubingą akimirką Garečiui pasirodė, kad tai tik klaidingas pavojaus signalas, tačiau pagaliau jis atliko savo "reikaliuką". Tada beveik inkšdamas atsistojo ir pusiau tekinas pasileido pirmyn, vėl užsisagstydamas klyną ir už nugaros tamsoje palikdamas garuojančią savo dalelę, į kurią godžiai spitrijosi tūkstantis žmonių: sukišti į buteliuką! Įsikišti į palto kišenę! Tai išmatos žmogaus, kurio gyvenimas susirangė ant kelio linijos! *Štai, Bete, sakiau tau, kad turime šį tą ypatinga žaidimų kambaryje... va ten, virš magnetofono. Jį nušovė po dvidešimties minučių...*

Garetis pasivijo Makraisą ir nuleidęs galvą ėmė žingsniuoti šalia jo.

- Sunku? - pasiteiravo Makraisas. Jo balse jautėsi su niekuo nesupainiojamas susižavėjimas.

- Ir dar kaip, - Garetis giliai atsiduso. - Dabar žinau, ką palikau namie.

- Ką?

- Tualetinį popierių.

Makraisas sukikeno.

- Kaip sakydavo mano senelė, jei neturi popieriaus, leisk klubams slysti truputį laisviau.

Dabar jau Garetis nuoširdžiai nusikvatojo ir pasijuto daug žvaliau. Nesvarbu, kaip pakryptų įvykiai, antrąkart jam nebeteks *to* patirti.

- Na, tau pavyko, - prisivijęs tarė Beikeris.

- Viešpatie, - nustebęs atsakė Garetis. - Ir kodėl gi jums, vyručiai, nepasiuntus man "linkime pasveikti" atviruko?

- Anokie čia juokai, kai tiek žmonių spokso į tave, - niūriai atrėžė Beikeris. - Klausykit. Aš ką tik šį tą nugirdau. Nežinau, ar galiu tuo patikėti. Net nežinau, ar *norėčiau* tuo patikėti.

- Kuo?

- Žinot Džo ir Maiką? Tuodu vyrukus odinėmis striukėmis, kuriuos vadina gėjų porele? Jie hopiai. Regis, tai Skremas ir norėjo mums pasakyti, tik mes jo nesupratome. Tačiau... matot... aš nugirdau, kad jie - broliai.

Garetis išsižiojo.

- Aš prisigretinau prie jų ir įsižiūrėjau, - tęsė Beikeris. - Ir galiu lažintis, kad jie *atrodo* kaip broliai.

- Tai šlykštu, - piktai atkirto Makraisas. - Tai velniškai šlykštu! Už tokius dalykus jų tėvus turėtų suimti Būrys.

- Ar kada nors pažinojai kokį indėną? - pasiteiravo Beikeris.

- Nebent jie gyventų prie Pasaiko upės, - vis dar pasipiktinęs atsakė Makraisas.

- Ten, kur aš gyvenu, prie valstijos sienos yra seminolų rezervacija, - ėmė pasakoti Beikeris. - Tai juokingi žmonės. Jiems žodis "atsakomybė" turi visai kitokią prasmę. Jie išdidūs. Ir vargšai. Man atrodo, kad hopiai mąsto taip pat kaip ir seminolai. Ir jie žino, kaip mirti.

- Tai nieko nepateisina, - paprieštaravo Makraisas.

- Jie iš Naujosios Meksikos.

- Tai nesveika, - nukirto Makraisas, ir Garetis visiškai sutiko su juo.

Kalbos girdėjosi visame kelyje, dalinai dėl minios triukšmo, bet Garetis įtarė, kad labiausiai dėl magistralės monotoniškumo. Kalvos driekėsi ilgos ir nuožulnios, visiškai nepanašios į kalvas. Ėjikai snaudė, retkarčiais prunkšteldami ir susiveržtdami diržus, atsidavę į tolį lydinčiam šalčiui. Grupelės išsiskirstė po tris, du ar vieną žmogų.

Minia nė nemanė nutilti. Ji ošė ir mojavo neįskaitomais plakatais. Garečio vardas skambėjo bemaž nuolatos, kartais įsiterpiant kitų valstijų žiūrovams, skatinantiems Barkovičių, Pirsoną ar Vymeną. Kiti vardai pasigirsdavo ir greitai išnykdavo it taškeliai mirgančiame televizoriaus ekrane.

Sproginėjo petardos. Kažkas iššovė signalinę raketą į šaltą dangų, ir minia šaukdama prasiskyrė, kai ji besisukdama purpurinėje liepsnoje rėžėsi į žvyruotą kelkraštį. Tarp žiūrovų atsirado keletas išsišokėlių. Vyras su elektriniu ruporu, begiriantis Garetį ir tuo metu keliantis savo kandidatūrą į antrosios apygardos atstovo vietą; moteris su didžiule varna mažame narvelyje, kurį ji pavydžiai spaudė prie milžiniškos krūtinės; žmonių piramidė, sudaryta iš Niū Hamšyro universiteto studentų; bedantis vyriškis Dėdės Semo kostiumi su užrašu: "MES ATIDAVĖME PANAMOS KANALĄ NEGRAMS KOMUNISTAMS". Tačiau iš esmės minia atrodė nyki ir monotoniška kaip ir pati magistralė.

Garetis truputį nusnūdo. Galvoje šmėsčiojo meilės ir siaubo vaizdiniai. Viename sapne tylus balsas be paliovos klausė: *Ar tu patyręs? Ar tu patyręs? Ar tu patyręs?* Tačiau Garetis negalėjo suvokti, kam priklausė šis balsas: Stebinsui ar Majorui.

12

Aš ėjau keliu, kelias buvo purvinas.
Persidūriau nykštį, nykšys buvo kruvinas.
Ar visi čia?

Vaikiškas slėpynių posmelis

Kažkaip vėl išaušo devynios valandos ryto.

Rėjus Garetis užvertė galvą ir ant veido užsipylė vandens. Oras jau truputį sušilo, nes nebesimatė garo iškvėpiant, o ledinis vanduo iškart išsklaidė mieguistumą.

Garetis nužvelgė savo kompanionus. Makraiso smakras buvo apaugęs juodais kaip ir jo plaukai šeriais. Kolis Parkeris atrodė išvargęs, tačiau tvirtas kaip niekada. Beikeris buvo panašus į nežemišką būtybę. Skremo skruostai nebedegė taip smarkiai, tačiau nuolat kosčiojo, ir Garečiui priminė jį patį, kai penkiametis susirgo plaučių uždegimu.

Naktį snausdami jie praslinko pro vietoves su apšviestais rodykliniais pavadinimais: Vyzis, Bengoras, Hermonas, Hampdenas, Vinterportas. Kareiviai nušovė tik du ėjikus, ir Garetis ėmė pritarti Parkerio išsakytai beprotiškai tiesai.

Vėl sugrįžo ryški saulės šviesa. Vėl susidarė grupelės, juokaujančios apie barzdas, bet tik ne apie kojas... apie jas niekas niekada nejuokavo. Garetis jautė, kaip naktį sprogo kelios nedidelės pūslelės ant dešinio pado, tačiau minkšta kojinė nuramino atsivėrusias žaizdeles. Jie ką tik praėjo pro rodyklę: “AUGUSTA 48, PORTLENDAS 117”.

- Jis toliau nei tu sakei, - priekaištaudamas tarė Pirsonas. Jis atrodė siaubingai išsekęs, plaukai karojo palei skruostus.

- Aš tau ne koks vaikščiojantis žemėlapis, - atkirto Garetis.

- Vis tiek... tai tavo valstija.

- Sunku.

- Aha, - pavargusiame Pirsono balse nesijautė jokios pagiežos. - Velnias, antrąkart to nedarysiu kokius šimtą tūkstančių metų.

- Tam tau reikėtų tiek išgyventi.

- Taip, - Pirsonas nutilo. - Bet aš apsisprendžiau. Jei taip pavargsiu, kad nebepaeisiu, mausiu tiesiai į minią. Jie nedrįs šaudyti. Galbūt man pavyks paspmkti.

- Tu atsimuši tarytum į guminę sieną, - paprieštaravo Garetis. - Minia nustums atgal ant kelio, kad galėtų mėgautis tavo mirtimi. Nejau neatsimeni Persio?

- Persis negalvojo. Jis tik bandė nulįsti miškan. Taip, jie kaipmat sutvarkė Persį, - Pirsonas smalsiai dėbtelėjo į Garetį. - Argi tu nepavargai, Rėjau?

- Po velnių, ne, - Garetis su netikru didingumu sumosavo savo plonomis rankomis. - Nejau nematai, kaip aš skrendu į priekį?

- O aš prastokai jaučiuosi, - Pirsonas aplaižė lūpas. - Man netgi sunku logiškai mąstyti. Ir atrodo, tarsi žeberklai būtų susmigę į kojas ligi pat...

Iš nugaros prie jų prisiartino Makraisas.

- Skremas miršta.
- Ką? - vieningai nusistebėjo Garetis su Pirsonu.
- Jam plaučių uždegimas.
Garetis linktelėjo.
- Aš to ir bijojau.
- Jo kvėpavimas girdėti per penkias pėdas, tarytum kažkas pumpuotų Golfo srovę per jo plaučius. Jei šiandien vėl bus karšta, jis paprasčiausiai sudegs.
- Vargšas šunsnukis, - Pirsono balse nesąmoningai atsispindėjo palengvėjimas. - Manau, jis būtų pergyvenęs mus visus. Ir jis dar vedęs. Kas bus jo žmonai?
- O kas gali būti? - paklausė Garetis.
Jie žingsniavo visai prie pat minios, nebepastebėdami į juos ištiestų rankų: kai pora kartų žiūrovų nagai įsirėžia į odą, pradedi jausti saugų atstumą. Mažas berniukas verkšlendamas prašė parvežti jį namo.
- Kalbėjausi su visais, - tęsė Makraisas. - Na, beveik visais. Aš manau, kad laimėtojas privalo kažką nuveikti jos labui.
- Ką būtent? - pasiteiravo Garetis.
- Dėl to turės susitarti nugalėtojas ir Skremo žmona. Ir jei tas šunsnukis neištęsės duoto žodžio, mes visi sugrįšime ir imsime jam vaidentis.
- Gerai, - sutiko Pirsonas. - Nėr ko prarasti.
- Rėjau?
- Gerai. Žinoma. Ar jau kalbėjaisi su Gariu Barkovičiumi?
- Tuo šūdžiumi? Jis neatliktų dirbtinio kvėpavimo net savo motinai.
- Aš pasikalbėsiu su juo, - nusprendė Garetis.
- Nieko iš to nelaimėsi.
- Vis tiek. Einu dabar.
- Rėjau, pasikalbėk ir su Stebinsu, gerai? Regis, tu vienintelis, su kuriuo jis kalba.
Garetis prunkštelėjo.
- Jau dabar žinau, ką jis atsakys.
- "Ne"?
- Jis paklaus "kodėl"? O kai baigs savo išvedžiojimus, nebežinosiu, ką jam atsakyti.
- Tada nekalbink jo.
- Negaliu, - Garetis ėmė artėti prie sulinkusios Barkovičiaus figūros. - Jis vienintelis, kuris vis dar mano galįs laimėti.
Barkovičius snaudė. Jis atrodė panašus į sudarkytą pliušinį meškiuką beveik užmerktomis akimis ir plaukuotais gelsvai žaliais skruostais. Barkovičius arba pametė savo skrybėlę nuo lietaus, arba pats ja atsikratė.
- Barkovičiau.
Barkovičius krūptelėjo.
- Kas atsitiko? Kas čia? Gareti, tu?
- Taip. Kausyk, Skremas miršta.
- Kas? O, taip. Tas su bebro smegenėlėm. Taip jam ir reikia.
- Jam plaučių uždegimas. Tikriausiai nebesulauks ir vidurdienio.

Barkovičius savo ryškiomis akimis įsispitrijo į Garetį. Taip, jis velniškai panėšėjo į vaiko suniokotą meškiuką.

- Tik pažiūrėk į savo sąžiningą veidą, Gareti. Ko tu nori?

- Na, jei tu dar nežinai, tai Skremas vedęs ir...

Barkovičius taip išpūtė akis, kad jos vos neiššoko iš savo orbitų.

- Vedęs? VEDĘS? NORI PASAKYTI, KAD TAS DUNDUKAS...

- *Užsičiaupk, kvaily. Jis tave išgirs!*

- *Man į tai nusispjaut. Jis - beprotis*! - Barkovičius įpykęs atsigręžė į Skremą. - *IR KĄ TU SAU MANEI, ASILE, JOG MES ČIA KORTOM SULOŠT SUSIRINKOM?* - riktelėjo iš visų jėgų.

Skremas pakėlė apsiblaususias akis į Barkovičių ir pamojo, tikriausiai palaikydamas žiūrovu. Abraomas, žingsniuojantis šalia Skremo, pakėlė vidurinį pirštą ir parodė Barkovičiui. Šis atsakė jam tuo pačiu ir atsisuko į Garetį. Staiga jis nusišypsojo.

- O, Dieve. Tai spindi tavo bukame veide, Gareti. Paremti mirštančio vaikino žmonelę, tiesa? Na ir gražumėlis.

- Tavęs nepriskaičiuoti, tiesa? - burbtelėjo Garetis. - Gerai.

Jis jau ketino pasišalinti.

Barkovičiaus šypsena persikreipė. Jis sugriebė Garetį už rankovės.

- Palauk, palauk. Ar aš pasakiau "ne"? Ar girdėjai, kaip aš pasakiau "ne"?

- Ne...

- Nes aš ir nesakiau, - Barkovičius vėl nusišypsojo, tik šįkart šypsena atrodė kažkokia beviltiška. Pasipūtimas dingo. - Paklausyk, nesutariu su jumis, vaikinai, bet to nenorėjau. Po šimts, aš visai nieko vyrukas, jei geriau mane pažintum, tik visada nesutariu su kitais, net ir namie niekad neturėjau daug draugų. Turiu omeny, mokykloje. Ir, Dieve, nežinau kodėl. Aš visai nieko vaikinas, jei geriau mane pažintum, visai toks pat kaip ir kiti, tik kažkodėl visada išsyk susikertu su kitais. Noriu pasakyti, kad tokiais atvejais gera turėti porą draugų. Nelengva būti vienam, tiesa? Gerasis Dieve, Gareti, juk tu tai žinai. Tas Renkas. Juk jis pirmas pradėjo, Gareti. Jis norėjo įspirti man į subinę. Vaikinai visada nori įspirti man į subinę. Mokykloje net nešiodavausi skutimosi peiliuką, jei kas sumanytų įspirti man į subinę. Tas Renkas. Nenorėjau, kad jis mirtų, net apie tai nepagalvojau. Noriu pasakyti, kad tai ne mano kaltė. Jūs matėte tik pabaigą, o ne tai... kaip jis badė man šikną... - Barkovičius nutilo.

- Taip, tikriausiai, - kaip tikras veidmainis atsakė Garetis. Galbūt Barkovičius ir galėjo susikurti savo istorijos versiją, bet Garetis pernelyg aiškiai prisiminė įvykį su Renku. - Na, bet tiek to, ką tu nori daryti? Prisijungsi prie susitarimo?

- Žinoma, žinoma, - Barkovičiaus ranka dar tvirčiau sugniaužė Garečio rankovę, patraukdama ją it avarinę rankeną autobuse. - Nusiųsiu jai pakankamai duonelės, kad likusį gyvenimą jai nieko netrūktų. Tik norėjau tau pasakyti... kad suprastum... vaikinui reikia turėti draugų... savo draugų ratą, supranti? Ir kas gi norėtų mirti visų neapkenčiamas, štai ką norėjau pasakyti. Aš... aš...

- Taip, žinoma, - Garetis pradėjo atsilikinėti, jausdamasis it bailys, vis dar nekęsdamas Barkovičiaus ir kartu jo gailėdamasis. - Labai ačiū.

Barkovičiaus žmogiškumas jį baugino. Kažkodėl baugino. Tačiau Garetis nežinojo kodėl.

Jis pernelyg sulėtino greitį, gavo įspėjimą ir dar dešimt minučių atsilikinėjo, kol susilygino su Stebinsu.

- Rėjus Garetis, - pasveikino Stebinsas. - Sveikas sulaukęs gegužės trečiosios, Gareti.

- Ir tu taip pat.

- Aš skaičiavau savo kojų pirštus, - draugiškai paaiškino Stebinsas. - Jie - puikūs kompanionai, nes jų skaičius niekada nekinta. Ką norėjai pasakyti?

Tad Garetis išklojo visus reikalus apie Skremą ir jo žmoną. Kalbos vidury vienas berniukas užsidirbo bilietą ("PRAGARO ANGELAI ANT RATŲ", bylojo užrašas ant jo sutrintų džinsinių marškinių nugaros), ir visa tai tapo beprasmiška ir nereikšminga. Baigęs Garetis ėmė laukti, kol Stebinsas ims kritikuoti šią idėją.

- Kodėl gi ne? - draugiškai sutiko Stebinsas ir pakėlęs akis į Garetį nusišypsojo. Garetis pastebėjo, jog galų gale nuovargis įsiskverbė ir į Stebinsą.

- Kalbi taip, lyg neturėtum ką prarasti.

- Teisingai. Nė vienas iš mūsų neturi ką prarasti. Todėl ir lengviau kažką atiduoti.

Garetis nuliūdęs pažvelgė į Stebinsą. Jo žodžiai atspindėjo gryną tiesą, todėl visas jų poelgis Skremo žmonos labui pasirodė toks mažytis.

- Nesuprask manęs klaidingai, bičiuli Gareti. Aš esu keistokas, tačiau anaiptol ne piktavalis. Jei nenorėčiau prisižadėti, taip ir padaryčiau. Bet negaliu. Nesu tikras, tačiau galiu lažintis, jog kiekviename Maratone atsiranda toks vargšas šunelis, kaip Skremas, ir toks kilnus poelgis, Gareti. Ir dar galiu lažintis, kad Maratonas pasiekia tokią ribą, kai visi susimąsto apie senas tiesas ir mirtingumą. Senais laikais, dar prieš Pokytį ir Būrius, kai vis dar viešpatavo milijonieriai, jie mėgdavo įkurti fondus, statyti bibliotekas, žodžiu, daryti gera. Kiekvienas trokšta garantijų prieš mirtingumą, Gareti. Kai kurie žmonės apgaudinėja save, jog tai - jų vaikai. Tačiau nė vienas iš tų vargšų prarastų vaikų, - Stebinsas liauna ranka parodė į kitus ėjikus ir nusijuokė, nors Garetis pajuto jo liūdesį, - po savęs nepaliks nė vieno benkarto, - Stebinsas mirktelėjo Garečiui. - Pritrenkiau tave?

- Turbūt... turbūt ne.

- Tu ir tavo draugužis Makraisas išsiskiriate iš šio įvairiaspalvio būrio, Gareti. Nesuprantu, kaip jūs į tai įsipainiojote. Tačiau beveik galėčiau lažintis, kad viskas daug giliau, nei tu manai. Vakar tu pagalvojai, kad kalbu rimtai, tiesa? Apie Olsoną.

- Ko gero, - iš lėto atsakė Garetis.

Stebinsas patenkintas nusijuokė.

- Tu - tikras naivuolis, Rėjau. Olsonas neturėjo jokių paslapčių.

- Nemanau, kad vakar tik pajuokavai.

- Deja, būtent taip ir buvo.

Garetis nusišypsojo.
- Žinai, ką manau? Kad vakar tave aplankė nuojauta, o šiandien nori ją paneigti. Galbūt ji išgąsdino tave.
Stebinso akys papilkėjo.
- Galvok, kaip nori, Gareti. Tai tavo laidotuvės. O dabar gal galėtum palikti mane ramybėj? Pažadą iš manęs jau gavai.
- Tu apgaudinėji pats save. Galbūt tai ir yra tavo bėda. Tau patinka galvoti, jog šis žaidimas nešvarus. O galbūt tai - atviras žaidimas. Ar tai tave baugina, Stebinsai?
- Atsiknisk.
- Nagi, pripažink tai.
- Aš galiu pripažinti tik tavo kvailumą. Eik toliau ir manyk, jog tai - tik atviras žaidimas, - raudonis nudažė Stebinso skruostus. - Bet koks žaidimas atrodys atviras, jei bus apgaudinėjami visi iš karto.
- Neišsigalvok, - atrėžė Garetis, tačiau jo balse stigo įsitikinimo.
Stebinsas šyptelėjo ir nuleido akis į savo pėdas.
Jie kopė aukštyn iš netaisyklingos, ilgos daubos. Garetis pajuto, kaip jį išpylė prakaitas, kadangi vos ne tekinas pasivijo Makraiso, Pirsono, Abraomo, Beikerio ir Skremo grupelę (o tiksliau pasakius, grupelę, apsupusius Skremą). Jie atrodė panašūs į sunerimusius trenerius, apstojusius nokautuotą boksininką.
- Kaip jis? - pasiteiravo Garetis.
- Kodėl tu jų klausi? - paklausė Skremas. Jo krenkščiantis balsas virto vos girdimu šnabždesiu. Nuo karščio veidas tapo baltas kaip popierius.
- Gerai, paklausiu tavęs.
- Neblogai, - atsakė Skremas ir sukosėjo. Garsas atsklido tarytum iš po vandenio. - Neblogai. Tai tikrai kilnu, ką jūs, vaikinai, darote dėl Ketės. Vyrai mėgsta patys pasirūpinti savo šeima, tačiau nemanau, kad dabar man tiktų vaidinti išdidų. Tik jau ne dabar.
- Daug nekalbėk, - perspėjo Pirsonas. - Nualinsi save.
- Koks skirtumas? Dabar ar vėliau, koks skirtumas? - Skremas bukai dėbtelėjo į juos ir iš lėto papurtė galvą. - Ir kodėl aš turėjau susirgti? Man taip sekėsi. Visi šansai buvo mano pusėje. Aš mėgstu vaikščioti netgi pavargęs. Žiūrėti į žmones, kvėpuoti grynu oru... kodėl? Ar tai Dievo valia? Ar taip su manim pasielgė pats Dievas?
- Aš nežinau, - atsakė Abraomas.
Garetis pajuto, kaip jį vėl apima susižavėjimas mirtimi, ir pabandė jo atsikratyti. Tai nesąžininga. Tik ne tada, kai miršta draugas.
- Kiek dabar valandų? - staiga paklausė Skremas, ir Garetis prisiminė Olsoną.
- Dešimt po dešimtos, - atsakė Beikeris.
- Jau nuėjome beveik du šimtus mylių, - pridūrė Makraisas.
- Mano kojos nepavargusios, - paaiškino Skremas. - O tai jau šis tas.
Mažytis berniukas šūkavo nuo kelkraščio. Dėl savo skardumo balsas nustelbė minios šurmulį.

- Mamyte! Pažiūrėk į tą dičkį! Pažiūrėk į tą briedį, mamyte! Mamyte! Žiūrėk!

Garetis nužvelgė minią ir įsistebeilijo į berniuką pirmoje eilėje. Jis vilkėjo marškinėlius su roboto Rendžio atvaizdu ir mojavo pusiau suvalgytu sumuštiniu su džemu. Skremas pamojo jam.

- Man patinka vaikai, - tarė jis. - Aha. Tikiuosi, Ketei gims berniukas. Mes abu norėjome berniuko. Mergaitė irgi gerai, bet, žinote... berniukas... jis išlaiko tavo pavardę ir perduoda ją savo vaikams. Nors Skremas - ne pati geriausia pavardė, - jis nusijuokė, ir Garetis prisiminė Stebinso žodžius apie garantijas prieš mirtingumą.

Rausvaveidis ėjikas ištampytu mėlynu megztiniu perdavė jiems gandą. Maiką, iš Maiko ir Džo odinėmis striukėmis dvejeto, staiga sutraukė mėšlungis pilvo srityje.

Skremas perbraukė ranka per kaktą. Jo krūtinė kilojosi nuo sunkaus kosulio, kurį jis kažkaip įstengė ištverti.

- Tie vaikinai iš mano krašto. Jei būčiau žinojęs, būtume kartu atvažiavę. Jie - hopiai.

- Aha, - sutiko Pirsonas. - Tu mums jau sakei.

Skremas pasimetė.

- Tikrai? Na, tai jau nesvarbu. Bent jau nereikės keliauti vienam. Įdomu...

Skremo veide įsiplieskė pasiryžimas. Jis paspartino žingsnį. Tada vėl truputį sulėtino tempą ir atsisuko į juos. Jo veidas buvo visiškai ramus. Garetis susižavėjęs žvelgė į Skremą.

- Nemanau, kad dar susitiksim, vyručiai, - Skremo balse atsispindėjo tik kilnumas. - Sudie.

Pirmasis atsisveikino Makraisas.

- Sudie, žmogau. Geros kelionės.

- Taip, sėkmės, - ištarė Pirsonas ir nusisuko.

Abraomas pabandė prabilti, bet neįstengė. Visas išbalęs jis nusuko akis į šoną.

- Viso, - niūriu veidu atsisveikino Beikeris.

- Sudie, - pro sustingusias lūpas išspaudė Garetis. - Sudie, Skremai, geros kelionės ir gero poilsio.

- Gero poilsio? - šyptelėjo Skremas. - Galbūt man dar prieš akis tikrasis Maratonas.

Jis pasivijo Maiką ir Džo su nutrintomis odinėmis striukėmis ir ramiais veidais. Maikas kaip įmanydamos priešinosi mėšlungiui. Jis ėjo prispaudęs abi rankas prie pilvo apačios, tačiau išlaikydamas vienodą žingsniavimo tempą.

Skremas su jais pasikalbėjo.

Atrodė, kad visi trys tarėsi labai ilgai.

- Ką, po velnių, jie ten rezga? - išsigandęs sušnibždėjo sau Pirsonas.

Staiga pasitarimas baigėsi. Skremas atsiskyrė nuo Maiko ir Džo. Netgi iš tokio atstumo Garetis girdėjo aršų Skremo kosulį. Kareiviai visą trijulę įdėmiai stebėjo. Džo uždėjo ranką broliui ant peties ir stipriai suspaudė. Jie pažvelgė vienas į kitą. Garetis jų bronziniuose veiduose neįskaitė jokių emocijų. Pagaliau Maikas paspartino žingsnį ir pasivijo Skremą.

Po akimirkos Maikas su Skremu apsisuko ir patraukė minios link, kuri, pajutusi situacijos fatališkumą, suriko, prasiskyrė ir pasitraukė nuo jų, tarytum šie būtų sirgę maru.

Garetis dirstelėjo į Pirsoną ir pastebėjo, kaip šis sučiaupė lūpas.

Berniukus įspėjo. Pasiekę užtvarą, skiriančią žiūrovus nuo kelio, jiedu susižvalgė ir atsigręžė į atvažiuojantį visureigį. Du didieji pirštai vieningai iškilo į viršų.

- Aš išdulkinau tavo motiną, ir jai visai patiko! - sušuko Skremas.

Maikas išrėkė kažką savo kalba.

Ėjikai pasveikino juos pritarimo šūksniais, ir Garetis pajuto besitvenkiančias ašaras. Minia nuščiuvo. Už Maiko ir Skremo neliko nė vieno žmogaus. Jiedu susilaukė antro įspėjimo, atsisėdo ant žemės, sukryžiavo kojas ir ėmė ramiai kalbėtis. Tai velniškai keista, - pamanė Garetis, jų grupelei praeinant pro šalį, kadangi, regis, Skremas su Maiku kalbėjosi skirtingomis kalbomis.

Garetis neatsigręžė. Nė vienas iš jų. Netgi po to, kai viskas buvo baigta.

- Tegul tik nugalėtojas pabando neištesėti savo pažado, - staiga prabilo Makraisas. - Tegul tik pabando.

Niekas neatsakė.

13

Gulkis, Džoana Grynblum!

Džonis Olsonas

"Nauja kaina tinka"

Antra valanda po pietų.

- Tu sukčiauji, smirdžiau! - suriko Abraomas.

- Aš nesukčiauju, - ramiai atkirto Beikeris. - Tu man skolingas dolerį keturiasdešimt, asile.

- Aš nemoku sukčiams, - Abraomas tvirtai suspaudė dešimties centų monetą kumštyje.

- O aš nemėtau monetų su tais, kurie taip mane vadina, - burbtelėjo Beikeris ir nusišypsojo. - Bet tau, Abi, aš padarysiu išimtį. Tu taip moki išlošti, kad negaliu pasielgti kitaip.

- Užsičiaupk ir mesk monetą, - paragino Abraomas.

- O, tik, prašau nešnekėt su manim tokiu tonu, - užvertė akis Beikeris. - Galiu iškart griūti negyvas!

Garetis nusijuokė.

Abraomas prunkštelėjo, mestelėjo monetą ir sugavęs ją padėjo ant riešo.

- Dabar tu...

- Gerai.

Beikeris metė savo monetą ir, Garečio įsitikinimu, sugavęs daug sumaniau, pastatė ją stačią ant delno.

- Parodyk pirmas, - paragino Beikeris.

- Ne. Paskutinįkart aš rodžiau pirmas.

- Po velnių, Abi, bet *prieš tai* aš rodžiau pirmas triskart iš eilės. Taigi galbūt tu sukčiauji.

Abraomas sumurmėjo, pagalvojo ir parodė savo monetą. Tai buvo atvirkštinė pusė su Potomako upe lauro lapų vainiko centre.

Beikeris pakėlė ranką, žvilgtelėjo po ja ir išsišiepė. Jo moneta taip pat gulėjo atvirkštine puse į viršų.

- Dabar tu man skolingas dolerį *penkiasdešimt.*

- Dieve mano, nejau manai, kad aš toks bukas! - supyko Abraomas. - Tkriausiai galvoji, kad aš idiotas? Nagi, pripažink tai! Manai, jog aš - kaimo stuobrys, kurį gali maudyti, tiesa?

Beikeris susimąstė.

- Nagi, pasakyk! - reikalavo Abraomas. - Aš tai ištversiu!

- Žodžiai "kaimo stuobrys", - tarė Beikeris, - niekada nebuvo šovę man į galvą. Kad tu - naivuolis, aišku jau seniai. O dėl maudymo, - jis uždėjo ranką ant Abraomo peties, - tai, drauguži mano, tau tikrai nepakenktų.

- Nagi, - dalykiškai paragino Abraomas. - Arba dvigubai, arba visai nieko. Tik šįkart *tu* rodysi pirmas.

Beikeris pagalvojo ir atsisuko į Garetį.

- Rėjau, o tu?

- O ką aš? - Garetis nesuprato klausimo. Kažkoks keistas jausmas smelkėsi į kairę koją.

- Ar tu žaistum "dvigubai arba nieko" su šiuo vaikinu?

- O kodėl gi ne? Juk jis per daug kvailas, kad *tave* apgautų.

- Gareti, o aš maniau, kad tu - mano draugas, - šaltai atkirto Abraomas.

- Gerai, doleris penkiasdešimt dvigubai arba nieko, - sutiko Beikeris, ir būtent tą akimirką siaubingas skausmas persmelkė kairę Garečio koją, paskutinių trisdešimties valandų maudimą paversdamas nereikšmingu šnabždesiu.

- *Mano koja, mano koja, mano koja!* - neįstengdamas susilaikyti suvaitojo Garetis.

- O, Dieve, Gareti, - nustebęs teištarė Beikeris ir praėjo pro šalį: regis, visi paliko jį, stovintį sulenkta, agonijos apimta kaire koja.

- Įspėjimas! Įspėjimas 47-am!

Tik nepanikuok. Jei imsi panikuoti, viskas bus baigta.

Garetis atsisėdo ant kelio su ištiesta medine koja ir ėmė masažuoti didžiuosius raumenis. Jis bandė minkyti juos, tačiau jautėsi, tarsi minkytų dramblio kaulą.

- Gareti? - Makraiso balse atsispindėjo baimė... o gal tai tik iliuzija? - Kas atsitiko? Mėšlungis?

- Aha, ko gero. Eik. Nieko man nenutiks.

Laikas. Laikas ragino jį, tačiau visa kita aplinkui tarytum sulėtėjo it iš palengvo atgal atsukama magnetofono juostelė. Makraisas lėtai žingsniavo į priekį: pasimatė vienas padas, po to - kitas, žybtelėjo nusitrynusios vinukų galvutės, šmėstelėjo sulamdyta batų oda. Barkovičius praėjo pro šalį su šypsenėle veide. Įsitempusios tylos banga iš lėto užliejo minią į abi puses nuo tos vietos, kur sėdėjo Garetis. Tuoj gausu antrą įspėjimą, - pamanė Garetis,

- tuoj gausiu antrą įspėjimą, nagi, koja, atsigauk, prakeikta koja. Aš nenoriu užsidirbti bilieto, todėl atsigauk ir tučtuojau.

- Įspėjimas! Antras įspėjimas 47-am!

Taip, žinau, manote, kad man galas, o gal jums atrodo, jog žadu pasėdėti ir pasideginti?

Mirties suvokimas, neginčijamas it fotografija, bandė užvaldyti Garetį ir jį paralyžiuoti. Su beviltišku šaltumu jis pabandė užgniaužti šį jausmą. Šlaunis degė nuo nepakeliamo skausmo, tačiau Garetis beveik jo nejautė. Liko minutė. Ne, penkiasdešimt sekundžių, keturiasdešimt penkios - mano laikas baigiasi.

Su profesoriaus išraiška veide Garetis suleido pirštus į sustingusius raumenis. Jis maigė ir spaudė, mintyse kreipdamasis į koją. Nagi, nagi, atsigauk, prakeiktas daikte. Pradėjo mausti pirštus, tačiau Garetis net nepajuto. Stebinsas sumurmėjo kažką, eidamas pro šalį, bet Garetis jo nesuprato. Galbūt jis palinkėjo sėkmės. Ir vėl Garetis liko vienas sėdėti ant punktyrinės baltos linijos, skiriančios pirmą ir antrą kelio juostas.

Visi nutolo. Karnavalas susirinko savo daiktus ir paliko miestą. Tik šis vaikis Garetis liko vienas saldainių popierėlių, sumaigytų cigarečių nuorūkų ir menkaverčių prizų apsupty.

Visi nutolo, išskyrus vieną jauną, savotiškai gražų blondiną kareivį. Vienoje rankoje jis laikė sidabrinį chronometrą ir savo šautuvą kitoje. Veide nesimatė jokio pasigailėjimo.

- Įspėjimas! Įspėjimas 47-am! Trečias įspėjimas 47-am!

Raumuo nė kiek neatsileido. Teks mirti. Tai buvo neišvengiama.

Garetis paleido koją ir ramiai pažvelgė į kareivį. Įdomu, kas laimės. Ar Makraisas išsilaikys ilgiau už Barkovičų? Įdomu, ką jauti, kai kulka įsminga į galvą; ar iškart stos tamsa, ar pajus, kaip nutrūks jo mintys?

Tirpo paskutinės sekundės.

Mėšlungis atlėgo. Kraujas vėl pasiekė raumenį, sušildydamas jį ir pradėdamas badyti adatėlėmis. Baltapūkis kareivis savotiškai gražiu veidu įsikišo chronometrą kišenėn. Jo lūpos judėjo be garso, skaičiuodamas paskutines sekundes.

Bet aš negaliu atsistoti, - pamanė Garetis. - Per daug gera sėdėti. Sėdėti ir leisti telefonui skambėti, tegul jis eina velniop, ir kodėl gi aš nenukėliau ragelio?

Garetis vėl nuleido galvą. Kareivis žvelgė į jį tarytum iš tunelio angos ar gilaus šulinio dugno. Jis iš lėto suėmė šautuvą abiejomis rankomis, uždėjo dešinį smilių ant gaiduko, apglėbė jį ir ėmė taikytis. Kairė kareivio ranka tvirtai laikė buožę. Vestuvinis žiedas žybtelėjo saulėje. Viskas vyko labai lėtai. Taip lėtai. Tik... leisk telefonui skambėti.

Štai, - pamanė Garetis.

Štai, kaip ji atrodo. Mirtis.

Dešinys kareivio nykštys neįtikėtinai lėtai nusukinėjo saugiklį. Trys susisukusios moteriškaitės stovėjo tiesiai už jo, trys keistos seserys, nenukelkite ragelio. Dar minutėlę nenukelkite ragelio, nes aš ruošiuosi mirti. Saulė, šešėlis, žydras dangus. Debesys, plaukiantys virš magistralės. Iš Stebinso li-

ko tik jo nugara, tik mėlyni darbiniai marškiniai su prakaito srove, nubėgusia tarp menčių. Sudie, Stebinsai.

Pasigirdo trekštelėjimas. Garetis nesuprato, ar tai tik jo vaizduotė, sustiprėjęs jautrumas, ar atskubanti pas jį mirtis. Saugiklis atšoko tarytum lūžtanti šaka. Įkvėptas oras ošė tarp dantų it vėjas tunelyje. Širdies plakimas virto būgno tratėjimu. O tarp ausų į viršų vingiavo spiegimas, ir Garetis buvo nesveikai įsitikinęs, jog šį garsą sukelia smegenų bangos...

Jis rėkdamas šiaip ne taip atsistojo ant kojų, konvulsiškai krūptelėjo ir pasileido tekinas į priekį. Jo pėdos atrodė tarytum plunksnelės. Kareivio pirštas įsitempė ant gaiduko ir net pabalo. Kareivis žvilgtelėjo į savo kompiuterį - matuoklį, į kurį įėjo mažytis, bet labai modernus garsinis prietaisas. Garetis buvo skaitęs straipsnį apie juos "Popular Mechanix" žurnale. Toks prietaisas galėjo nustatyti kiekvieno ėjiko greitį keturių skaičių po kablelio tikslumu.

Kareivis atleido pirštą.

Garetis sulėtino tempą iki greito ėjimo. Burna buvo visiškai išdžiūvusi; širdis pašėlusiai daužėsi krūtinėje. Baltos švieselės žybčiojo jam prieš akis, ir vieną akimirką Garetis jau neabejojo nualpsiąs. Bet šis jausmas praėjo. Pėdos tarsi įpykusios, jog iš jų atėmė teisėtą poilsį, suspigo iš skausmo. Garetis sukando dantis, stengdamasis ištverti. Didysis kairės kojos raumuo vis dar tvinkčiojo, tačiau Garetis nešlubčiojo. Kol kas.

Jis žvilgtelėjo į laikrodį: 14:17. Dar valandą Garetis kybos tik per plauką nuo žūties.

- Grįžai į gyvųjų žemę, - tarė Stebinsas, kai Garetis prie jo prisigretino.

- Žinoma, - burbtelėjo Garetis.

Staiga jį užliejo nusivylimo banga. Jie būtų žingsniavę toliau, net jei jis užsidirbtų bilietą. Jokių ašarų. Liktų tik jo vardas ir numeris, įtrauktas į oficialų protokolą: "REIMONDAS GARETIS, NR. 47, PAŠALINTAS 218 MYLIOJE". Ir straipsniai valstijos laikraščiuose: "GARETIS ŽUVO; MEINO NUMYLĖTINIS TAPO 61-UOJU IŠKRITUSIUOJU!"

- Tikiuosi laimėti, - sumurmėjo Garetis.

- Tikrai?

Garetis prisiminė baltapūkio kareivio veidą, kuris atspindėjo tiek pat emocijų, kiek ir bulvių lėkštė.

- Abejoju. Jau turiu tris įspėjimus. O tai reiškia, kad esu beveik iškritęs, tiesa?

- Na, vadink paskutinį negaliojančiu, - atsakė Stebinsas ir vėl nuleido akis į savo pėdas.

Garetis paspartino žingsnį, niekaip nenusikratydamas minties apie jam likusias dvi sekundes. Šįsyk nebebus jokio įspėjimo. Niekas nespės netgi paraginti, kad jis pasitemptų: jis iškart gaus kulką į kaktą.

Garetis prisivijo Makraisą. Šis grįžtelėjo ir tarė:

- Maniau, kad tu jau iškritai, vaiki.

- Aš - taip pat.

- Per plauką?

- Liko kokios dvi sekundės.

Makraisas šyptelėjo.
- Ko gero, dabar nenorėčiau būti tavo vietoje. Kaip koja?
- Geriau. Klausyk, negaliu kalbėti. Turiu paėjėti į priekį.
- Tai Harknesui ne ką tepadėjo.
Garetis papurtė galvą.
- Aš turiu užsitikrinti, kad nesumažinsiu greičio.
- Gerai. Gal reikia kompanijos?
- Jei dar turi jėgų.
Makraisas nusijuokė.
- Aš turiu laiko, jei tu turi pinigų, širduk.
- Tada eime. Paspartinkime žingsnį, kol dar galiu.
Garetis greitėjo, kol kojos ėmė protestuoti. Juodu su Makraisu aplenkė pirmaujančius. Tarp antroje vietoje einančio berniuko Haroldo Kvinsio piktavališku veidu ir, Džo, vieno iš berniukų odinėmis striukėmis, buvo tarpas. Kai priartėjo, Džo kūnas pasirodė besąs neįtikėtinai bronzinis. Jo akys be perstojo žvelgė į horizontą, o veide neatsispindėjo jokia emocija. Daugybė užtrauktukų ant striukės skambčiojo it tolimas muzikos aidas.
- Sveikas, Džo, - pasisveikino Makraisas, ir Garetis pajuto tiesiog isterišką troškimą pridurti "Ką tu žinai?"
- Sveikas, - burbtelėjo Džo.
Jiedu aplenkė jį, ir prieš juos atsivėrė platus betoninis kelias su tepalo dėmėmis ir skiriamąja žalios vejos juosta, iš abiejų pusių apribotas milžiniškos žmonių sienos.
- Pirmyn, tiktai pirmyn, - padeklamavo Makraisas. - Krikščionys kareiviai, ženkite į karą. Ar girdėjai tokią dainą, Rėjau?
- Kiek dabar valandų?
Makraisas žvilgtelėjo į savo laikrodį.
- Po dviejų dvidešimt. Klausyk, Rėjau, jei tu žadi...
- Viešpatie, tik tiek? O aš maniau... - Garetis pajuto, kaip gerklėje ima kilti panika. Jis nesugebės. Laiko atsargos pernelyg menkos.
- Klausyk, jei galvosi tik apie laiką, išprotėsi, pabandysi nerti į minią, ir jie nudės tave kaip šunį. Jie nušaus tave iškištu liežuviu ir per smakrą nuvarvėjusia seile. Pabandyk jį užmiršti.
- Negaliu, - Garečio viduje viskas virė. - Olsonas... Skremas... jie mirė, Deividsonas - irgi. Aš taip pat galiu mirti, Pitai. Dabar jau tuo tiku. Mirtis alsuoja man į nugarą.
- Galvok apie savo merginą. Dženę. Arba apie savo motiną. Ar netgi apie savo prakeiktą katytę. Arba išvis apie nieką negalvok. Tik kilnok kojas ir eik į priekį. Susitelk į kelią.
Garetis iš visų jėgų stengėsi susiimti. Galbūt jam truputį pavyko, tačiau kojos vis tiek nenorėjo besąlygiškai vykdyti proto komandų. Jos atrodė senos ir virpančios it senovinės lemputės.
- Jis ilgai nebetemps, - gana garsiai ištarė moteris pirmoje eilėje.
- Tavo papai ilgai nebetemps! - atkirto Garetis, ir minia pralinksmėjo.
- Jie tikri iškrypėliai, - murmėjo Garetis. - Tikri iškrypėliai. Pervertai. Kiek valandų, Makraisai?

- Ką darei, gavęs patvirtinimo raštą? - pasiteiravo Makraisas. - Ką darei, sužinojęs, jog tikrai dalyvausi?

Garetis susiraukė, perbraukė plaštaka per kaktą ir leido sąmonei išsivaduoti iš prakaituotos siaubingos dabarties.

- Aš buvau vienas. Mama dirbo. Buvo penktadienio popietė. Laiškas gulėjo pašto dėžutėje su Vilmingtono iš Delavaro valstijos pašto ženklu, tad iškart supratau. Tačiau abejojau, ar perėjau fizinį, protinį ar abudu testus. Laišką perskaičiau du kartus. Nepradėjau šokinėti iš džiaugsmo, bet buvau pamalonintas. Ir pasitikintis savimi. Tada man neskaudėjo kojų, o nugaroje netūnojo pojūtis, tarsi kažkas būtų suvaręs į ją grėblį. Aš buvau vienas iš milijono. Taip pat nenumaniau, kas manęs laukia.

Garetis nutilo, jausdamas to ankstyvojo balandžio kvapą.

- Negalėjau atsitraukti. Pernelyg daug žmonių mane stebėjo. Ko gero, taip atsitiko kiekvienam iš mūsų. Taip paremiamas žaidimas. Praleidau balandžio 15-osios atsitraukimo datą, o kitą dieną man suruošė sveikinimo vakarienę miesto rotušėje: ten dalyvavo visi mano draugai, o po deserto visi ėmė skanduoti “Kalbą! Kalbą!”. Atsistojau ir nudelbęs akis sumurmėjau kažką apie tai, kad pasistengsiu padaryti, ką galiu. Visi plojo it pamišę, tarytum būčiau pasakęs prezidento kalbą. Žinai, ką turiu omeny?

- Taip, žinau, - sutiko Makraisas ir nusijuokė, tačiau jo akys liko liūdnos.

Ūmai už jų nugriaudėjo šūviai. Garetis konvulsiškai pašoko ir vos neprišalo vietoje. Tačiau kažkokiu būdu jam pavyko žingsniuoti toliau. Šįkart tai tik aklas instinktas, - pamanė jis. - O kas bus kitą kartą?

- Kalės vaikas, - burbtelėjo Makraisas. – Tai Džo.

- Kiek dabar valandų? - paklausė Garetis, ir, nespėjus Makraisui atsakyti, prisiminė pats turįs laikrodį. Jis rodė 14:38. Viešpatie. Dviejų sekundžių limitas kabojo it geležiniai svarsčiai ant nugaros.

- Ar niekas nebandė tavęs atkalbėti? - pasiteiravo Makraisas.

Jiedu atitolo nuo kitų ėjikų. Nuo Haroldo Kvinsio juos skyrė daugiau nei šimtas jardų. Vienas kareivis nepaleido judviejų iš akių. Garetis džiaugėsi, jog tai ne tas baltapūkis.

- Ar niekas nebandė tavęs įkalbėti pasinaudoti balandžio 30-osios atsitraukimu?

- Iš pradžių ne. Mano motina ir daktaras Patersonas - mano motinos draugas, na, jie jau kokius penkerius metus gyvena kartu - nelabai dėl to persigando. Jiedu didžiavosi, kadangi daugybė vaikų, kuriems daugiau nei dvylika, laiko egzaminus, tačiau tik vienas iš penkiasdešimties juos išlaiko. Ir tai dar lieka tūkstantis, iš kurių atrenkami du šimtai - šimtas maratonininkų ir šimtas atsarginių. Ir niekada nežinai, ką išrinks.

- Žinoma, jie traukia vardus iš sušikto būgno. Didžiulis TV šou, - Makraiso balsas ėmė gergžti.

- Aha. Majoras ištraukia du šimtus vardų, tačiau daugiau jie nieko nepasako. Taigi lieka neaišku, ar tu - maratono dalyvis, ar tik atsarginis.

- Ir tik po paskutinės atsitraukimo datos gauni patvirtinimą, kokiai grupei priklausai, - sutiko Makraisas, kalbėdamas taip, tarsi atsitraukimo diena

būtų buvusi prieš daugelį metų, o ne prieš keturias dienas. - Taip, jiems patinka viską daryti savaip.

Kažkas iš minios paleido visą balionų flotilę. Jie pakilo į dangų raudonomis, mėlynomis, žaliomis ir geltonomis susiliejančiomis arkomis. Pastovus pietų vėjas greitai nunešė juos į šoną.

- Tikriausiai, - pritarė Garetis. - Mes žiūrėjome televizorių, kai Majoras traukė vardus. Mano vardą ištraukė septyniasdešimt trečią. Nukritau nuo kėdės. Negalėjau tuo patikėti.

- Ne, tai negalėjai būti *tu*. Taip atsitinka tik kitiems vaikinams.

- Tikrai šitaip jaučiausi. O tada visi pradėjo mane atkalbinėti. Tai jau nebuvo panašu į pirmąją atsitraukimo datą, kai visa atrodė tik kalbos ir vieni nuotykiai. Džene...

Garetis nutilo. Bet kodėl gi ne? Visa kita jis jau papasakojo. Jau nebesvarbu. Vis tiek jam arba Makraisui teks mirti. O tikriausiai abiems.

- Džene pažadėjo bet kada ir bet kur važiuoti su manim, kada tik panorėsiu, jei tik pasinaudosiu balandžio 30-osios atsitraukimu. Atsakiau, kad tuomet pasijusčiau tikru oportunistu ir apgaviku, o ji tik įsiuto ir pasakė, jog geriau toks, negu miręs, ir ilgai verkė. Ir maldavo mane, - Garetis pakėlė akis į Makraisą. - Aš nežinau. Visa kita, ko ji būtų paprašiusi, būčiau įvykdęs. Bet šito... aš negalėjau. Tarytum akmuo užstrigo mano gerklėje. Po kurio laiko Džene jau žinojo, kad nebepasakysiu “Taip, gerai, tuoj paskambinsiu 800-uoju numeriu”. Regis, ji pradėjo suprasti. Galbūt taip pat kaip ir aš, nors, Dievas žino, aš nelabai ir pats supratau, nesuprantu ir dabar.

Tada prie Dženės prisijungė ir daktaras Patersonas. Jis - diagnostikas ir turi labai logišką protą. Jis tarė man: “Tik paklausyk, Rėjau. Kartu paėmus dalyvių ir atsarginių grupes, tavo šansas laimėti lygus vienam prie penkiasdešimties. Nesielk taip su savo motina, Rėjau”. Stengiausi išlikti mandagus kiek įmanoma ilgiau, tačiau galiausiai liepiau jam atsikabinti. Tėškiau jam, kad jau seniai apskaičiavau jo menkus šansus vesti mano motiną, bet niekada dėl to neprašiau jo atsitraukti.

Garetis persibraukė abiejomis rankomis per šiaudinius savo plaukus. Jis pamiršo dviejų sekundžių limitą.

- Viešpatie, jis tiesiog pašėlo. Daktaras šėlo ir murmėjo, kol pagaliau numojo ranka: jei noriu sudaužyti motinos širdį, tai prašom. Jis pavadino mane bejausmiu it... it baslys, taip, būtent taip jis ir pasakė, bejausmis it baslys, galbūt tai jų šeimos posakis, nežinau. Patersonas paklausė, kaip jaučiuosi šitaip besielgdamas su savo motina ir tokia miela mergaite kaip Džene. Tada išsakiau jam savo logiškus argumentus.

- Tikrai? - išsišiepė Makraisas. - Ir kokius gi?

- Perspėjau, kad gaus į snukį, jei neatšoks.

- O tavo motina?

- Ji daug nekalbėjo. Nemanau, kad ji tuo patikėjo. O, be to, dar ta mintis, ką aš gaučiau, jei laimėčiau. Prizas - visa, ko norėtum likusį savo gyvenimą - tarytum apakino ją. Aš turėjau brolį Džefą. Jis mirė nuo plaučių uždegimo būdamas šešerių, ir - tai žiauru - aš nežinau, kaip mes būtume sutarę, jei jis būtų likęs gyvas. Ir... spėju, kad motina galvojo, jog man pavyks

atsitraukti, jei ir tapsiu Maratono dalyviu. Majoras - geras žmogus. Štai ką ji pasakė. Net neabejoju, kad jis tave paleis, kai tik supras aplinkybes. Deja, lygiai taip pat pakliūtum į Būrio rankas už mėginimą pasitraukti iš Maratono, kaip ir už kalbas prieš jį. O paskiau man paskambino, ir aš sužinojau, kad esu dalyvis. Patekau į pirmąją grupę.

- O aš ne.

- Ne?

- Ne. Dvylika tikrųjų dalyvių pasinaudojo balandžio 30-osios atsitraukimu. O aš buvau dvyliktas atsarginis. Man paskambino prieš keturias dienas po vienuoliktos valandos vakaro.

- Viešpatie! Tikrai?

- Aha. Taip neseniai.

- Ar tau tai nekelia... kartėlio?

Makraisas tiktai patraukė pečiais.

Garetis žvilgtelėjo į laikrodį. 15:02. Viskas bus gerai. Jo šešėlis, ištįsęs popietinėje saulutėje, judėjo daug užtikrinčiau. Tai buvo maloni, gaivi pavasario diena. Jo kojos vėl jautėsi puikiai.

- Ar vis dar manai, kad paprasčiausiai... atsisėsi? - Garetis paklausė Makraiso. - Tu jau pergyvenai daugumą ėjimų. Net šešiasdešimt vieną.

- Nesvarbu, kiek aš ar tu pergyvenome. Ateina laikas, kai valia išsenka. Todėl nesvarbu, ką aš *manau*, supranti? Visai neblogai praleisdavau laiką, tapydamas aliejiniais dažais. Ir man visai neblogai sekėsi. O tada vieną dieną - bingo. Aš paprasčiausiai lioviausi. Bingo. Nebenorėjau tapyti daugiau nė vienos minutės. Vieną vakarą atsiguliau su meile tapybai, o rytą prabudau nieko nebejausdamas.

- Noro išlikti gyvam nesulyginsi su hobiu.

- Apie tai aš nieko nežinau. O ką pasakytum apie parašiutininkus? Stambių žvėrių medžiotojus? Alpinistus? Arba net apie bukaprotį malūno darbininką, kuris mėgsta boksuotis šeštadienio vakarais? Gyvybės išsaugojimas virsta nelyginant hobiu. Tai tampa žaidimo dalimi.

Garetis neatsakė.

- Geriau paspartink žingsnį, - švelniai paragino Makraisas. - Mes ėmėme viktis lėčiau. O tai negerai.

Garetis taip ir padarė.

- Mano tėvui priklauso pusė lauko kino teatro, - tarė Makraisas. - Nekreipdamas dėmesio į Būrį, jis buvo pasiryžęs surišti mane ir nutempti į rūsį po bufetu, kad neišeičiau.

- O ką tu darei? Įkalbėjai jį?

- Tam nebeliko laiko. Kai man paskambino, turėjau tik dešimt valandų. Presko salos oro uoste jau laukė išnuomota mašina. Tėvas šėlo, o aš tik sėdėjau ir linksėjau galva, pritardamas jam, bet netrukus kažkas pabeldė į duris. Kai mama jas atidarė, verandoje stovėjo du didžiausi ir bjauriausi kareiviai. Buvo tokie šlykštūs, kad net laikrodžiai galėjo sustoti nuo jų išvaizdos. Tėvas tik žvilgtelėjo į juos ir tarė: “Pitai, geriau jau bėk į viršų ir pasiimk savo skautišką kuprinę”, - Makraisas pakilnojo savo kuprinę ir nusijuokė iš prisiminimų. - O tada net patys nepastebėjom, kaip atsidūrėme lėktuve, net-

gi mano mažoji sesutė Katrina. Jai tik ketveri. Mes nusileidome trečią valandą ryto, o iš ten pasiekėme startą. Ir man atrodo, jog tik vienintelė Katrina viską suprato. Ji vis kartojo: "Pitas leidžiasi ieškoti nuotykių", - Makraisas keistai suplojo rankomis. - Jie pasiliko motelyje Presko saloje, nes nenorėjo grįžti namo, kol visa tai pasibaigs. Vienaip ar kitaip.

Garetis žvilgtelėjo į laikrodį. 15:20.

- Ačiū, - padėkojo jis.

- Kad vėl išgelbėjau tau gyvybę? - linksmai nusijuokė Makraisas.

- Taip, teisingai.

- Ar esi tikras, jog tai paslauga?

- Aš nežinau. Bet šį tą tau pasakysiu. Mano požiūris pasikeitė. Aš kalbu apie laiko limitą. Net jei neturi nė vieno įspėjimo, tik dvi minutės skiria tave nuo kapinių tvoros. Velniškai nedaug laiko.

Taryum patvirtindami žodžius, nugriaudėjo šūviai. Pakirstas ėjikas sugargaliavo lyg kalakutas, staiga užkluptas tyliai prisėlinusio ūkininko. Minia išleido garsą, panašų į atodūsį, urzgimą ar net seksualų šūksnį iš malonumo.

- Velniškai nedaug laiko, - sutiko Makraisas.

Jiedu žingsniavo į priekį. Šešėlai ilgėjo. Žiūrovai apsivilko striukes, tarytum kas nors būtų ištraukęs jas iš skrybėlės. Kartą Garetis pajuto šiltą pypkės dūmą, kuris grąžino paslėptus, karčiai saldžius prisiminimus apie tėvą. Šuniukas ištrūko iš šeimininko ir išbėgo ant kelio su besivelkančiu raudonu pavadėliu. Rožinis liežuvis mataravo putomis apdribusiuose nasruose. Šunelis cyptelėjo, ėmė gaudyti savo uodegą ir buvo nušautas, kai metėsi prie Pirsono. Šis prakeikė kareivį, nušovusį šuniuką. Stambaus kalibro kulka nubloškė gyvulėlį prie minios, kur jis ir liko gulėti apsiblaususiomis akimis, šnopuodamas ir krūpčiodamas. Niekas nepareiškė jokių pretenzijų. Mažas berniukas pralindo pro policininkus, išėjo į kairę kelio juostą ir sustojo verkdamas. Prie jo priėjo kareivis. Motina skardžiai suriko iš minios. Vieną siaubingą akimirką Garetis pamanė, kad kareivis nušaus berniuką kaip ir jo šunį, tačiau šis tik abejingai pastūmė vaiką atgal į minią.

Šeštą valandą vakaro saulė palietė horizontą, ir vakarinį dangų nudažė oranžine spalva. Oras atvėso. Visi pasistatė apykakles. Žiūrovai stypčiojo vietoje ir trynė rankas.

Kolis Parkeris dar kartą pasiskundė dėl prakeikto Meino oro.

Be penkiolikos devynios būsime Augustoje, - mąstė Garetis. - Nuo ten iki Fryporto - tik vienas šuolis. Jį apėmė depresija. O kas tada? Dvi minutės pamatyti ją, jei tik nepasimes minioje - neduok Dieve. O tada? Viskas?

Staiga Garetis pradėjo neabejoti, kad ten nebus nei Dženės, nei mamos. Tik mokyklos draugai, trokštantys pamatyti tą savižudį, kurį nieko nežinodami išugdė savo tarpe. Ir "Damų pagalbą". Jos bus ten. Prieš dvi dienas "Damų pagalba" suruošė jam arbatos vakarėlį. Atrodo labai seniai.

- Pradėkime atsilikinėti, - pasiūlė Makraisas. - Tik iš lėto. Susilyginkime su Beikeriu. Mes kartu įžengsime Auguston. Tikrieji trys muškietininkai, ką pasakysi, Gareti?

- Gerai.

Jiedu šiek tiek atsiliko, galų gale leisdami piktaveidžiui Haroldui Kvinsiui vadovauti paradui. Suprato atsidūrę tarp savų, kai iš sutemų pasigirdo Abraomo balsas:

- Pagaliau nusprendėte grįžti ir aplankyti vargšę liaudį?

- Viešpatie, tai tikrai jis, - tarė Makraisas, spoksodamas į nuvargusį, apšepusį Abraomo veidą. - Ypač šioje šviesoje.

- Prieš aštuoniasdešimt septynerius metus, - sububeno Abraomas, ir vieną keistą akimirką pasirodė, tarsi dvasia būtų apsigyvenusi septyniolikmečiame vaikine. - Mūsų tėvai atvyko į šį kontinentą... a, mėšlas. Likusią dalį pamiršau. Mes turėjome išmokti tai atmintinai aštuntoje klasėje per istorijos pamokas, jei norėjome gauti dešimtuką.

- Tėvo kūrėjo veidas ir sifilitiko asilo mentalitetas, - liūdnai pakomentavo Makraisas. - Abraomai, ir kaip tu įsivėlei į šitą nesąmonę?

- Prisigyriau, - atsakė Abraomas. Jis norėjo tęsti, bet nugriaudėjo šūviai. Pasigirdo jau pažįstamas bumptelėjimas į asfaltą.

- Tai Galantas, - atsigręžęs tarė Beikeris. - Jis visą dieną vos laikėsi ant kojų.

- Prisigyrė, - nustebo Garetis ir nusijuokė.

- Aha, - Abraomas pakėlė ranką prie skruosto ir pasikasė paakį. - Žinote tą rašinio testą?

Visi linktelėjo. Rašinys "Kodėl jūs manote esąs tinkamas dalyvauti Maratone?" buvo standartinė protinės egzamino sekcijos dalis. Garetis pajuto šiltą skystį ant dešinio kulno ir ėmė spėlioti, ar tai kraujas, pūliai, prakaitas, ar visa kartu. Neskaudėjo, nors kojinė toje vietoje buvo atsmaukta.

- Taigi, dalykas tas, - tęsė Abraomas, - kad nesijaučiau tinkamas dalyvauti nė viename renginyje. Aš ekspromtu nutariau laikyti egzaminą. Ėjau sau į kiną ir netyčia pataikiau atsidurti šalia sporto salės, kur buvo laikomas egzaminas. Norint patekti į vidų, reikėjo parodyti leidimo dirbti kortelę. Tą dieną turėjau ją su savimi. Jei būčiau neturėjęs, tikrai nebūčiau grįžęs namo jos pasiimti. Būčiau nuėjęs į kiną, o dabar nekėblinčiau čia, gaišdamas tokioje linksmoje kompanijoje.

Visi tylėjo.

- Aš išlaikiau fizinę dalį, o tada peržvelgiau klausimus ir gale išvydau trijų puslapių tuštumą. "Prašau kuo objektyviau ir sąžiningiau atsakyti į šį klausimą, panaudojant ne daugiau kaip 150 žodžių". O, šūdas, pamaniau. Visa kita buvo visai lengva. Debiliškų klausimų rinkinys.

- Aha, kaip dažnai jūs tuštinatės? - sausai pritarė Beikeris. - Ar kada nors uostėte tabaką?

- Taip, taip, būtent tokių klausimų, - sutiko Abraomas. - Jau buvau pamiršęs tą kvailą klausimą apie tabaką. Aš greitai atsakinėjau, maldamas šūdą, kol priėjau prie rašinio, kodėl manau esąs tinkamas dalyvauti. Nieko negalėjau sugalvoti. Ir galų gale kažkoks šunsnukis kareivišku paltu pražygiavo pro šalį pranešdamas: "Penkios minutės. Prašome, užbaiginėti". Tad aš paprasčiausiai užrašiau: "Aš manau esąs tinkamas dalyvauti Maratone, nes esu nieko nevertas kalės vaikas, ir pasauliui bus daug geriau be manęs, ne-

bent laimėčiau ir praturtėčiau, o tada kiekviename savo namo kambaryje pasikabinčiau po Van Gogo paveikslą, užsisakyčiau šešiasdešimt aukštos klasės kekšių ir nieko nebetrukdyčiau". Pamąsčiau apie tai ir skliausteliuose pridūriau: "(Savo šešiasdešimt aukštos klasės kekšių taipgi aprūpinčiau ir pensijomis)". Pamaniau, kad tai tikrai įsiutins juos. O po mėnesio - jau buvau apie tai pamiršęs - gavau laišką, teigiantį, kad egzaminą išlaikiau. Vos neprisišikau į kelnes.

- Ir vis tiek nusprendei dalyvauti? - paklausė Kolis Parkeris.

- Aha, bet tai sunku paaiškinti. Matot, visi manė, jog tai - tik pokštas. Mano mergina panoro nusikopijuoti laišką ir pavertusi lipduku užsiklijuoti ant marškinėlių, nes manė, kad aš suskėliau didžiausią amžiaus anekdotą. Visi kiti galvojo taip pat. Spausdami man ranką, visi kartojo: "Ei, Abi, tu juk sužnybai Majoro kiaušius, tiesa?" Tai buvo taip smagu, jog negalėjau sustoti. Aš jums pasakysiu, - Abraomas šyptelėjo, - tai buvo tikras juoko maištas. Visi manė, jog žnaibysiu Majoro kiaušius iki pat galo. O taip ir buvo. Bet vieną rytą pabudau ir sužinojau esąs Maratono dalyvis, ištrauktas šešioliktuoju numeriu. Taigi, pasirodo, Majoras žnaibė *mano* kiaušius.

Ėjikai pagyvėjo, ir Garetis pakėlė akis. Didžiulė rodyklė virš jų skelbė: "AUGUSTA 10".

- Galėjai mirti iš juoko, tiesa? - pasiteiravo Kolis.

Abraomas ilgai žiūrėjo į Parkerį.

- Tėvui kūrėjui jau nebejuokinga, - dusliai atsakė jis.

14

Ir nepamirškit: jei panaudosite rankas,
ar kūno gestus,
arba ištarsite žodį, prarasite
šansą laimėti dešimt tūkstančių dolerių.
Tik pateikite sąrašą. Sėkmės.

Dikas Klarkas
"Dešimties tūkstančių dolerių piramidė"

Jie manė, kad emocingumas seniai juos apleido. Tačiau akivaizdu, - mąstė Garetis, visiškoje tamsoje žingsniuodamas US-202 magistrale, Augustai likus per mylią už jų, - jog tai netiesa. Mes it gitara, kurią apdaužė nejautrus muzikantas: stygos nenutrauktos, o tik išderintos.

Augusta nebuvo panaši į Oldtauną. Oldtaunas atrodė it sukčius Niujorkas. Augusta - tai naujas miestas, vienąkart į metus keliantis beprotiškus pasilinksminimus; tai vakarėlių miestas, pilnas lėbaujančių girtuoklių, "gegučių" ir visokio plauko maniakų.

Ėjikai išgirdo ir išvydo Augustą, dar nepasiekę jos. Garečiui prieš akis vis išdygdavo bangų, atsimušančių į tolimą krantą, vaizdas. Minia girdėjosi per penkias mylias. Apvalios gąsdinančios, apokalipsinės, pastelinės šviesos užpildė dangų, primindamos Garečiui paveikslėlius iš istorijos vadovėlių,

vaizduojančius, kaip vokiečiai bombarduoja rytinę Amerikos pakrantę paskutinėmis Antrojo pasaulinio karo dienomis.

Maratono dalyviai neramiai žvalgėsi vienas į kitą ir gūžėsi kartu lyg maži berniukai žaibuojant ar karvės per pūgą. Minia spiege tiesiog kaip laukinė; alkis - tiesiog paralyžiuojantis. Garečiui prieš akis išdygo bauginantis didžiojo Dievo Minios, išnyrančio iš Augustos baseino ant raudonų voro kojų ir sudraskančio juos gyvus, paveikslas.

Pats miestas buvo užgožtas ir palaidotas. Iš tikrųjų neegzistavo jokia Augusta, jokios apkūnios damos, gražutės mergaičiukės, pasipūtę vyriškiai ar apsisisioję vaikiūkščiai, mojuojantys valgomos vatos debesėliais. Joks triukšmaujantis italas nemėtė arbūzo riekelių. Tik Minia - bekūnė, begalvė ir beprotė būtybė. Minia - tai tik Balsas ir Akis, ir visai nenuostabu, kad ji - ir Dievas, ir mamona. Garetis jautė tai ir žinojo, jog kiti jaučia tą patį. Tai buvo panašu į ėjimą tarp milžiniškų elektrinių pilonų, jaučiant, kaip nuo šoko piestu stojasi plaukai; liežuvis ėmė beprotiškai daužytis burnoje, o akys, regis, tuoj turėjo pradėti kibirkščiuoti, pasijudinusios savo drėgnose akiduobėse - Minią reikėjo pamaloninti. Minią reikėjo garbinti ir jos bijoti. Galų gale Minia troško aukų.

Jie yrėsi per konfeti kalnus. Ėjikai pamesdavo vienas kitą ir vėl susirasdavo žurnalų iškarpų pūgoje. Garetis atsitiktinai sugriebė kažkokį popierėlį ore ir suprato žiūrįs tiesiai į "Charles Atlas" kultūrizmo reklamą. Jis sučiupo dar vieną popieriaus lapą ir susidūrė akis į akį su Džonu Travolta.

O pačioje susijaudinimo viršūnėje, ant pirmos 202-os magistralės kalvos, nušviesdami šurmuliuojančią magistralę už savęs bei prisigrūdusį miestą kalvos papėdėje, du didžiuliai baltai purpuriniai prožektoriai varstė orą, ir Majoras buvo ten, tolstantis nuo jų savo džipu it haliucinacija, atiduodantis pagarbą, neįtikėtinai, fantastiškai sugebėdamas nekreipti dėmesio į minią, pašėlusiai ošiančią aplink jį.

O Maratono dalyviai - jų emocijų stygos nenutrūko, tik išsiderino. Jie džiaugsmingai šūkavo savo dusliais, visiškai begarsiais balsais; visi trisdešimt septyni likusieji. Minia negalėjo žinoti, kad jie šūkauja, bet vis tiek kažkaip suprato; suprato, jog ratas tarp mirties garbinimo ir mirties troškimo užsidarė dar vieneriems metams, ir visai pašėlo, patirdama vis didesnius palaimos priepuolius. Garetis pajuto veriantį ir smaigstantį skausmą kairėje krūtinės pusėje, bet vis tiek nevaliojo liautis džiūgauti, nors ir suvokė einąs nelaimės kraštu.

Žvairaakis ėjikas, vardu Miliganas, išgelbėjo juos visus, parkrisdamas ant kelių, smarkiai užmerkęs akis ir prispaudęs rankas prie smilkinių tarytum mėgintų sulaikyti savo smegenis. Jis nučiuožė žemyn ant nosies, perbraukdamas jos galiuku lyg minkšta kreida per grubią lentą (nuostabu, - pamanė Garetis, - šis vaikis nusitarkavo nosį į asfaltą), o tada Miliganą gailestingai pribaigė. Po šito maratonininkai nebešūkavo. Garetį labai išgąsdino skausmas krūtinėje, kuris tik dalinai aprimo. Jis pažadėjo sau liautis kvailioti.

- Ar mes artėjame prie tavo merginos? - paklausė Parkeris. Jis nebuvo susilpnėjęs, tik pavargęs. Dabar jis Garečiui visai patiko.

- Dar penkiasdešimt mylių. Galbūt šešiasdešimt. Plius minus.

- Tu - laimingas kalės vaikas, Gareti, - ilgesingai tarė Parkeris.
- Tikrai? - nustebo Garetis ir pasisuko įsitikinti, ar tik Parkeris nesišaipė iš jo. Deja, ne.
- Tu pamatysi savo merginą ir motiną. O ką, po velnių, iki savo galo pamatysiu aš? Nieko, išskyrus šias kiaules, - Parkeris didžiuoju pirštu dūrė į minią, kuri palaikė gestą pasisveikinimu ir linksmai suošė. - Aš pasiilgau namų. Ir esu išsigandęs, - staiga jis suriko miniai: - *Kiaulės*! *Kiaulės jūs!*
Minia pasveikino jį garsiai kaip niekada.
- Aš irgi bijau. Ir pasiilgau namų. Aš... turiu omeny *mes*.... - Garetis ištiesė rankas. - Mes visi nutolę nuo namų. Kelias tolina mus. Galbūt pamatysiu jas, bet nevaliosiu jų paliesti.
- Taisyklės teigia...
- Aš ir pats žinau, ką jos teigia. Kūniškas kontaktas su bet kuo kitu yra leistinas, jei tik nenueini nuo kelio. Bet tai ne tas pats. Ten yra užtvara.
- Tau lengva kalbėti. Tu vis tiek pamatysi jas.
- O galbūt nuo to bus tik dar blogiau, - įsiterpė Makraisas.
Jis tyliai prisiartino prie jų iš nugaros. Jie praėjo pro mirksinčią geltoną šviesą Vintropo sankryžoje. Garetis matė, kaip jos atspindys pulsuoja ant kelio it mirksinti geltona akis.
- Jūs visi kuoktelėję, - draugiškai atkirto Parkeris. - Palieku jus vienus.
Jis paspartino žingsnį ir greitai beveik dingo mirksinčiuose šešėliuose.
- Jis mano, kad mes - homikai, - linksmai paaiškino Makraisas.
- Jis *ką*? - Garetis krestelėjo galvą.
- Jis ne toks jau blogulis, - susimąstęs tarė Makraisas ir mirktelėjo Garečiui. - Galbūt jis net pusiau teisus. Galbūt dėl to ir išgelbėjau tavo subinę. Galbūt mane traukia prie tavęs.
- Ir turint tokį veidą, kaip mano? Visuomet maniau, kad jums, iškrypėliams, patinka siūbuojantis klubais tipas.
Vis dėlto Garetis jautėsi nejaukiai.
Staiga Makraisas šokiravo jį savo klausimu:
- Ar leistum man patampyti tavo pimpalą?
Gareitis sušnypštė.
- Ką, po velnių...
- Užsičiaupk, - supykęs pertraukė Makraisas. - Ir kur tu tiek prisigrūdai to įsitikinimo savo teisumu? Aš net neketinu palengvinti tau gyvenimo, prisipažindamas, kad tik pajuokavau. Tai ką pasakysi?
Garečiui išdžiūvo burna. Tiesą pasakius, jis norėjo, kad jį liestų. Gėjai ar ne - tai buvo nebesvarbu, kai kiekvieną minutę grėsė mirtis. Tačiau Makraisas - kitas dalykas. Garetis nenorėjo, kad Makraisas jį liestų, tik jau ne taip.
- Na, tu išgelbėjai man gyvybę... - Garetis nutilo.
Makraisas nusijuokė.
- O aš turiu jaustis tikra šiukšlė, nes tu man skolingas, ir aš tuo naudojuosi? Ar šitai ir nori pasakyti?
- Daryk, kaip išmanai, - nukirto Garetis. - Tik liaukis žaisti žaidimus.
- Ar tai reiškia sutikimą?

- Galvok, kaip nori! - suriko Garetis. Pirsonas, bene užhipnotizuotai spoksojęs į savo pėdas, nustebęs pakėlė galvą. - Kaip tik sumautai nori!
Makraisas nusijuokė.
- Tu puikiai laikaisi, Rėjau. Niekada tuo neabejojau.
Jis patapšnojo Garečiui per petį ir sulėtino žingsnį.
Garetis sutrikęs nulydėjo jį žvilgsniu.
- Jam vis negana, - pavargusiu balsu atsiduso Pirsonas.
- Ką?
- Jau beveik du šimtai penkiasdešimt mylių, - sušvokštė Pirsonas. - Mano kojos it švininės, pripildytos nuodų. Nugara tiesiog dega. O tam suknistagalviui Makraisui vis dar negana. Jis it badaujantis žmogus, ryjantis vidurius laisvinančiuosius.
- Ar tu nemanai, kad jam patinka būti skaudinamam?
- Viešpatie, o ką tu manai? Jam reikėtų nešioti prisisegus "MUŠKITE MANE SMARKIAU" ženklą. Įdomu, kam jam to reikia?
- Aš nežinau, - atsakė Garetis.
Jis norėjo dar kažką pridurti, tačiau pastebėjo, jog Pirsonas nebesiklauso. Vėl spoksojo į savo pėdas su iš siaubo perkreiptu veidu. Pirsonas buvo pametęs batus. Purvinos baltos sportinės kojinės piešė pilkai baltus puslankius tamsoje.
Jie praėjo pro rodyklę "LEVISTONAS 32", o dar už mylios puslankė elektrinė iškaba skelbė "GARETIS, 47-ASIS".
Garetis norėjo nusnausti, bet nevaliojo. Jis puikiai žinojo, kokie skausmai varstė Pirsono nugarą. Jo paties stuburas virto mėlynu įkaitusiu strypu. Užpakaliniai kojų raumenys degė it atviros žaizdos. Pėdų sąstingį pakeitė daug aštresnė agonija. Garetis nebejautė alkio, tačiau vis tiek suvalgė kelis koncentratus. Keli Maratono dalyviai atrodė it aptraukti oda skeletai iš koncentracijos stovyklos. Garetis nenorėjo tokiu tapti... bet, be abejo, tai buvo neišvengiama. Jis perbraukė sau per šoną, užčiuopdamas šonkaulius.
- Seniai nieko negirdėjau apie Barkovičių, - Garetis pabandė atitraukti Pirsoną nuo savo siaubingo susitelkimo: jis tapo pernelyg panašus į reinkarnuotą Olsoną.
- Ne. Kažkas sakė, kad einant per Augustą mėšlungis sutraukė jam koją.
- Tikrai?
- Taip sakė.
Staiga Garetis pajuto begalinį norą pamatyi Barkovičių. Jį buvo sunku surasti tamsoje, todėl Garetis net gavo įspėjimą, tačiau pagaliau jis pastebėjo Barkovičių paskutinėse gretose. Barkovičius kiūtino įsitempusiu iš susikaupimo veidu. Akys buvo taip primerktos, kad atrodė it ant krašto pastatytos monetos. Jo striukė buvo kažkur dingusi. Barkovičius monotoniškai kalbėjosi su savimi.
- Sveikas, Barkovičiau, - pasisveikino Garetis.
Barkovičius krūptelėjo, suklupo ir gavo... trečią įspėjimą.
- Štai! - suspigo jis. - Štai, matai, ką padarei? Ar tu ir tavo smirdžiai draugeliai patenkinti?
- Tu ne kaip atrodai, - tarė Garetis.

Barkovičius gudriai išsišiepė.
- Visa tai - tik Plano dalis. Prisimeni, kaip pasakojau apie Planą? Netikėjote manimi. Olsonas netikėjo. Deividsonas - taip pat. Griblis - irgi, - Barkovičiaus balsas virto seilėtu šnabždesiu. - Gareti, aš šoookau ant jų kapų!
- Ar skauda koją? - švelniai paklausė Garetis. - Tai tikrai siaubinga.
- Liko tik trisdešimt penki. Ir visi iškris šiąnakt kaip musės. Pamatysi. Saulei patekėjus, neliks nė tuzino. Pamatysi. Tu ir tavo pasipūtę draugeliai, Gareti. Visi išmirsite iki ryto. Iki *vidurnakčio.*
Staiga Garetis pasijuto labai stiprus. Jis žinojo, kad Barkovičius ilgai nebetemps. Jam norėjosi bėgti, nepaisant apsunkusių inkstų, skaudančios nugaros ir spiegiančių padų, ir pasakyti Makraisui, kad jis sugebės ištesėti savo pažadą.
- Ko paprašysi? - garsiai paklausė Garetis. - Kai laimėsi?
Barkovičius laimingas išsišiepė, tarytum būtų laukęs šito klausimo. Tamsoje jo veidas raukšlėjosi ir traukėsi, lyg būtų maigomas milžiniškų rankų.
- Plastmasinių pėdų, - sušnibždėjo jis. - Plastmasinių pėdų, Gareti. Šitas nupjausiu velniop, jei jos nebeatliks savo funkcijos. Aš užsidėsiu naujas plastmasines pėdas, o šitas įkišiu į skalbimo mašiną ir žiūrėsiu, kaip jos sukasi, sukasi ir sukasi...
- O aš maniau, kad tu paprašysi draugų, - nusivylė Garetis. Dusinantis ir pavergiantis triumfo jausmas užliejo jį.
- Draugų?
- Nes tu neturi nei vieno, - apgailestaudamas atsakė Garetis. - Mums visiems patiks stebėti, kaip tu miršti. Niekas nepasiges *tavęs*, Gari. Galbūt aš eisiu iš paskos ir nusispjausiu ant tavo ištaškytų smegenų. Galbūt taip ir padarysiu. O gal ir visi kiti.
Tai beprotiška, beprotiška, tarsi galva plauktų pasroviui. Tai buvo panašu į momentą, kai jis orinio šautuvo vamzdžiu vožė Džimiui... kraujas... Džimio klyksmas... visa Garečio galva išsipūtė nuo laukinio primityvaus teisingumo.
- Nedaryk to, - inkštė Barkovičius, - kodėl tu nori manęs nekęsti? Aš nenoriu mirti kaip ir tu. Ko tu nori? Nori, kad aš gailėčiausi? Aš gailėsiuos! Aš... aš...
- Mes visi apspjausime tavo smegenis, - lyg pamišęs kalbėjo Garetis. - Ir tu nori mane paliesti?
Barkovičius pažvelgė į jį sumišusiomis tuščiomis akimis.
- Aš... aš atsiprašau, - sušnibždėjo Garetis. Jis jautėsi degradavęs ir purvinas. Garetis paliko Barkovičių vieną. Būk prakeiktas, Makraisai, - galvojo jis. - Kodėl? Kodėl?
Staiga nugriaudėjo šūviai, ir du ėjikai iškart parkrito negyvi: vienas iš jų *turėjo* būti Barkovičius, *turėjo.* Ir šįkart tai - Garečio kaltė, tai jis - žudikas.
Bet Barkovičius nusikvatojo. Jis kikeno it kuoktelėjęs, daug garsiau už pačią minią.
- Gareti! Gaaaretiiii! Aš šoksiu ant tavo kapo, Gareti! Aš *šoooksiu...*
- Užsičiaupk! - suriko Abraomas. - Užsičiaupk, šūdžiau!
Barkovičius liovėsi juoktis ir pradėjo verkšlenti.

- Eik velniop, - sumurmėjo Abraomas.
- Na štai, - papriekaištavo Kolis Parkeris. - Tu privertei jį verkti, Abi, blogas berniuk. Dabar jis parbėgs namo ir pasiskųs mamytei.

Barkovičius ir toliau verkšleno. Garečiui net oda pašiurpo nuo šito tuščio, šiugždančio garso. Jame nebuvo jokios vilties.

- Ar mūsų blogulis pasiskųs mamytei? - sušuko Kvinsis. - Ach, Barkovičiau, juk ne taip jau ir *blogai?*

Palikit jį ramybėj, - Garetis sušuko savo mintyse, - palikit jį ramybėj, jūs visiškai nenutuokiate, kaip jam skauda. Bet kas čia per veidmainiška mintis? Juk jis pats troško Barkovičiaus mirties. Ir galėjo tai pripažinti. Jis troško, kad Barkovičius užverstų kanopas.

O Stebinsas tikriausiai juokėsi tamsoje iš jų visų.

Garetis paspartino žingsnį ir pasivijo Makraisą, kuris kėblino, apatiškai spoksodamas į minią. Minia godžiai spoksojo į jį.

- Kodėl gi tau nepadėjus man nuspręsti? - paklausė Makraisas.
- Žinoma. Tik nuspręsti ką?
- Kas yra narve. Mes ar jie.

Garetis nuoširdžiai nusikvatojo.

- Visi. O tas narvas stovi Majoro namuose.

Makraisas nenusijuokė.

- Barkovičius jau ties bedugnės kraštu, ar ne?
- Regis, taip.
- Nebenoriu to matyti. Tai šlykštu. Ir nesąžininga. Tu kažką susimanai... imi kažko siekti... ir staiga to nebenori. Argi ne baisu, kad visos didžiosios tiesos - toks didžiulis melas?
- Aš niekada negalvojau apie tai. Ar suvoki, jog jau beveik dešimt valandų?
- Tarytum visą gyvenimą treniruotumeisi šokti su kartimi, nuvyktum į Olimpines žaidynes ir pasakytum: "Ir kodėl gi turėčiau šokti per tą kvailą kartelę?"
- Aha.
- Tu beveik susirūpinai, tiesa? - susierzinęs paklausė Makraisas.
- Vis sunkiau susivaldyti, - prisipažino Garetis ir nutilo.

Jau kurį laiką kažkas jį labai neramino. Prie jų prisijungė Beikeris. Garetis nužvelgė jį, po to Makraisą.

- Ar matėt Olsono... ar matėt jo plaukus? Prieš užsidirbant bilietą?
- Ir kuo jie buvo ypatingi? - paklausė Beikeris.
- Jie buvo žili.
- Ne, nesąmonė, - paprieštaravo Makraisas, nors jo balsas staiga tapo labai išsigandęs. - Na, tai buvo dulkės ar dar kas nors.
- Jie buvo žili, - patvirtino Garetis. - Atrodo, tarsi jau amžių amžius žingsniuotume šiuo keliu. Būtent Olsono plaukai... tokie plaukai pirmąkart privertė mane susimąstyti apie tai, bet... galbūt tai kažkoks beprotiškas nemirtingumas.

Ši mintis siaubingai slėgė. Garetis nukreipė akis tiesiai į tamsą, jausdamas švelnų vėjelio prisilietimą.

- Aš einu, aš ėjau, aš eisiu, aš visada eisiu, - uždainavo Makraisas. - Ar išversti į lotynų kalbą?

Mes užstrigome laike, - pamanė Garetis.

Jų kojos judėjo, tik ne jie patys. Vyšniniai cigarečių spragtelėjimai minioje, atsitiktinės prožektorių šviesos ar panašūs į žvaigždes blykstelėjimai danguje, keisti žemai pakibę žvaigždynai, fiksuojantys jų egzistavimą, susiaurėjantys iki visiško išnykimo.

- Brrr, - nusipurtė Garetis. - Galima išprotėti.

- Teisingai, - pritarė Pirsonas ir nervingai sukikeno.

Jie pradėjo kopti į ilgą, banguotą kalvą. Kelias buvo betoninis, kietas atsimušančioms pėdoms. Garečiui atrodė, kad per popieriaus plonumo batų padus jis jautė kiekvieną akmenuką. Judrus vėjelis gūsiais taršė saldainių popierėlius, spragėsių dėžutes ir kitas šiukšles ant kelio. Vietomis netgi tekdavo bristi per šiukšlių krūvas. Taip nesąžininga, - savęs gailėdamasis mąstė Garetis.

- Koks mūsų tolesnis maršrutas? - atsiprašančiu tonu pasiteiravo Makraisas.

Garetis užsimerkė ir pabandė įsivaizduoti žemėlapį.

- Neprisimenu visų mažų miestukų. Tuoj prieisime Levistoną - antrą pagal dydį vastijos miestą, didesnį už Augustą. Toliau trauksime pagrindine gatve. Anksčiau ji vadinosi Lisbono gatvė, bet dabar tai - Koterio Atminimo aveniu. Regis, Koteris buvo vienintelis vaikinas iš Meino, kada nors laimėjęs Maratoną. Tai įvyko labai seniai.

- Jis mirė, tiesa? - paklausė Beikeris.

- Aha. Jis apako viena akimi ir baigė Maratoną pusiau aklas. Pasirodo, smegenyse susidarė kraujo krešulys. Jis mirė, praėjus maždaug savaitei po Maratono, - labai stengdamasis nusikratyti atsakomybės, Garetis pridūrė: - Tai buvo labai seniai.

Kurį laiką visi tylėjo. Saldainių popierėliai traškėjo jiems po kojom ir priminė tolimo miško gaisro garsus. Iš minios iššovė vyšninės spalvos raketa. Garetis pastebėjo nežymias šviesas horizonte, prikausančias tikriausiai Levistonui ir Oburnui - dusetų, obušonų ir laveskų žemei, *nous parlons français ici** žemei. Staiga Garetis beprotiškai užsinorėjo kramtomosios gumos.

- O po Levistono?

- Eisime 196-uoju keliu, paskiau - 126-uoju iki Fryporto, kur išvysiu savo mamą ir merginą. Taipgi ten išeisime į US-1 magistralę ir žingsniuosime jau iki galo.

- Ilga magistralė, - sumurmėjo Makraisas.

- Žinoma.

Supoškėjo šūviai, ir jie pašoko.

- Arba Barkovičius, arba Kvinsis, - tarė Pirsonas. - Nežinau... vienas iš jų vis dar eina... tai...

Iš tamsos pasigirdo stingdantis Barkovičiaus juokas.

---

* Čia mes kalbame prancūziškai *(pranc.)*.

- Dar ne, bestijos! Aš dar nenugaišau! Dar *neeeeeeeee*...

Jo balsas vis kilo ir kilo, tarsi būtų išprotėjusi gaisro sirena. Staiga Barkovičiaus rankos pakilo į viršų lyg sumosavę sparnais balandžiai, ir Barkovičius persiplėšė sau gerklę.

- O, *Dieve!* - sudejavo Pirsonas ir apsivėmė.

Ėjikai pasitraukė nuo Barkovičiaus, kuris ir toliau klykė, kikeno, draskė gerklę ir svirduliavo į priekį, atsukęs savo fatališką veidą perkreiptomis lūpomis į dangų.

Gaisro sirenos garsas ėmė nykti, o su juo ir pats Barkovičus. Jis nugriuvo, ir kareiviai nušovė jį, gyvą ar mirusį.

Garetis apsisuko ir vėl ėmė pėdinti pirmyn. Jis jautėsi dėkingas negavęs įspėjimo. Visų kitų veiduose atsispindėjo jo siaubo kopija. Barkovičius baigė savo spektaklį. Garečio nuomone, tai nereiškė nieko gero jiems visiems ir jų ateičiai šiame tamsiame, kruviname kelyje.

- Aš nekaip jaučiuosi, - prabilo Pirsonas. Jis sausai sužiaukčiojo ir minutę ėjo susirietęs. - Oi. Nekaip. O, Dieve. Aš. Nekaip. Jaučiuosi. Oi.

Makraisas pažvelgė į priekį.

- Aš manau... norėčiau būti beprotis.

Tiktai Beikeris tylėjo. Ir tai atrodė keista, nes staiga Garetis užuodė Luizianos sausmedį. Jis girdėjo varlių kvarkimą daubose. Jautė tingų cikadų, besigremžiančių į kietą kamieną septyniolikos metų miegui, zvimbimą. Ir matė Beikerio tetą, besisupančią krėsle užsisvajojusiomis, besišypsančiomis ir tuščiomis akimis, sėdinčią verandoje ir besiklausančią zvimbimo bei balsų, sklindančių iš seno “Philco” radijo imtuvo. Besisupančią, besisupančią ir besisupančią. Besišypsančią, mieguistą. It patenkintą katę, prisilaižiusią grietinės.

15

Man nesvarbu, ar jūs laimėsite, ar ne, jei tik laimėsite.

Vinsas Lombardi
Buvęs "Green Bay Packers" treneris

Dienos šviesa praslydo pro baltą rūko pasaulį. Garetis vėl žingsniavo vienas. Jis jau nebežinojo, keli iš jų pernakt užsidirbo bilietus. Galbūt penki. Jo pėdos degė iš skausmo. Kiekvienąkart perkėlus svorį ant vienos iš jų, pėdą apimdavo agonija. Maudė ir užpakalį. Nugarą taipgi varstė siaubingi skausmai. Tačiau labiausiai skaudėjo pėdas. Jose tirštėjo kraujas, paversdamas venas spageti makaronais.

Ir vis dėlto jo vidų šildė susijaudinimas: iki Fryporto liko tik trylika mylių. Dabar jie ėjo per Portervilį, ir minia vos galėjo juos įžiūrėti per tirštą rūką, tačiau nuo Levistono buvo ritmingai skanduojamas Garečio vardas. Tarytum pulsavo milžiniška širdis.

Fryportas ir Dženė, - mąstė Garetis.

- Gareti? - balsas buvo pažįstamas, tik labai išsekęs. Makraisas. Jo veidas virto bjauria kaukole; akys karštligiškai degė. - Labas rytas. Išgyvenome, kad pakovotume dar vieną dieną.

- Aha. Keli iškrito vakar naktį, Makraisai?

- Šeši, - Makraisas atsidarė kiaulienos stiklainį, ištrauktą iš maisto diržo, ir ėmė kabinti pirštu. Jo rankos baisiai virpėjo. - Šeši po Barkovičiaus, - atsargiai it senis jis įkišo stiklainį į vietą. - Pirsonas taip pat iškrito.

- Tikrai?

- Nedaug mūsų liko, Gareti. Tik dvidešimt šeši.

- Taip, nedaug.

Ėjimas pro rūką prilygo ėjimui pro besvorius dulkių debesėlius.

- *Mūsiškių* irgi liko nedaug. Muškietininkų. Tu, aš, Beikeris, Abraomas, Kolis Parkeris. Ir Stebinsas. Jei nori jį priskaičiuoti. Ir kodėl gi ne? Kodėl, po šimts, ne? Priskaičiuokime ir Stebinsą, Gareti. Šeši muškietininkai ir dvidešimt ginklanešių.

- Ar vis dar manai, kad aš laimėsiu?

- Ar pavasariais čia visada tokie rūkai?

- Ką nori pasakyti?

- Ne, nemanau, kad tu laimėsi. Laimės Stebinsas, Rėjau. Niekas negali jo nualinti, jis - it deimantas. Sklinda gandas, jog Skremui iškritus, už Stebinsą statoma devyni prieš vieną. Viešpatie, jis atrodo beveik toks pat kaip ir pačioje pradžioje.

Garetis linktelėjo, tarsi ir būtų to tikėjęsis. Jis susirado jautienos koncentrato tūbelę ir ėmė valgyti. Ir ko tik jis dabar neatiduotų už jau seniai sušlamštą žalią Makraiso mėsainį.

Makraisas sušnirpštė ir persibraukė ranka per nosį.

- Argi tau neatrodo keista? Po viso to grįžti į tėviškę?

Garetis pajuto, kaip šiltas susijaudinimas vėl užlieja kūną.

- Ne. Tai atrodo pats natūraliausias dalykas pasaulyje.

Jie nusileido nuo ilgos kalvos, ir Makraisas pažvelgė į baltą, rūko aptrauktą iškabą.

- Rūkas tirštėja.

- Tai nebe rūkas, o lietus.

Lietus krito iš lėto, tarsi neketindamas ilgai liautis.

- Kur Beikeris?

- Kažkur gale, - atsakė Makraisas.

Be žodžių - žodžiai tapo nebereikalingi - Garetis pradėjo atsilikinėti. Kelias vingiavo pro eismo salelę, aptriušusį Portervilio poilsio centrą su penkiais boulingo takeliais bei juodą Vyriausybės prekybos pastatą su didžiuliu “GEGUŽĖ - JŪSŲ LYTIES PATVIRTINIMO MĖNUO” užrašu lange.

Rūke Garetis nepastebėjo Beikerio ir atsidūrė prie Stebinso. Kietas it deimantas, taip pasakė Makraisas. Tačiau šiame deimante jau matyti plyšeliai, - pamanė Garetis. Dabar jie žingsniavo palei didžiulę, mirtinai užterštą Androskogino upę. Kitoje pusėje it purvina viduramžių pilis iš rūko kyšojo Portervilio audimo kompanijos - tekstilės fabriko bokšteliai.

Stebinsas nepakėlė akių, tačiau Garetis žinojo, jog šis suvokė jo buvimą. Garetis nieko nepasakė, kvailai pasiryžęs priversti Stebinsą prabilti pirmą. Kelias vėl darė vingį. Akimirką minia dingo, kai jie užlipo ant tilto per Androskogino upę. Po jais čiurleno tamsus ir sūrus vanduo su geltonomis putomis pakraščiuose.

- Na?

- Pataupyk kvėpavimą, - patarė Garetis. - Tau jo dar prireiks.

Jie pasiekė tilto galą, ir minia vėl pasitiko juos, pradėjusius kopti į Brikjardo kalvą. Tai buvo ilga, stati ir vingiuota kalva. Upė tekėjo jiems iš kairės, o dešinėje driekėsi beveik vertikali įkalnė. Žiūrovai laikėsi įsikibę į medžius, krūmus ar vienas į kitą ir skandavo Garečio vardą. Kartą jis susitikinėjo su mergina, kuri gyveno ant Brikjardo kalvos, mergina vardu Karolina. Dabar ji jau buvo ištekėjusi ir turėjo vaiką. Ji būtų atsidavusi jam, tačiau Garetis buvo jaunas ir gana kvailas.

Priekyje Parkeris uždusęs sušnibždėjo “po paraliais!”, nors minia beveik užgožė jo balsą. Garečio kojos tirtėjo, grasindamos suminkštėti, tačiau tai buvo paskutinė didelė kalva iki Fryporto. O po to jau nebesvarbu. Jei jis eis velniop, taip ir bus. Galų gale ėjikai pasiekė viršūnę (Karolina turėjo gražią krūtinę, ji dažnai vilkėdavo kašmyro megztinius), ir truputį šnopuodamas Stebinsas vėl paklausė:

- Na?

Nuaidėjo šūviai, ir berniukas vardu Čarlis Fildas iškrito iš Maratono.

- Na, nieko. Ieškojau Beikerio, o sutikau tave. Makraisas mano, kad tu laimėsi.

- Makraisas - idiotas, - ramiai atsakė Stebinsas. - Ar tikrai tiki, kad išvysi savo merginą, Gareti? Tokioje minioje?

- Ji stovės priekyje. Ji turi leidimą.

- Farai bus taip užsiėmę, kad neturės laiko pravesti ją iki pirmos eilės.

- Tai netiesa, - Garetis atkirto atžagariai, nes Stebinsas išsakė giliausią jo baimę. - Kodėl tu taip sakai?

- Vis tiek tu nori pamatyti ne ją, o savo motiną.

- Ką?

- Ar nežadi jos vesti, kai suaugsi, Gareti? To nori beveik visi maži berniukai.

- Tu pamišęs!

- Tikrai?

- Taip!

- Ir kodėl tu manai esąs nusipelnęs laimėti, Gareti? Tu - antrarūšis intelektualas, antrarūšis fiziniu požiūriu, ir, ko gero, turintis antrarūšį libido. Gareti, galiu lažintis iš mano šuns, kad tu niekada nekišai savo daikčiuko į savo merginą.

- Užčiaupk savo prakeiktą srėbtuvę!

- Tu juk nekaltas, tiesa? Galbūt net truputį “žydras”. Tik truputį? Nebijok. Pasakyk tėtei Stebinsui.

- Aš pergyvensiu tave, net jei man reikės žingsniuoti iki Virdžinijos, pigus niekšeli! - Garetis net drebėjo iš pykčio. Jis dar niekada nebuvo toks įtūžęs.

- Viskas gerai, - nuramindamas tarė Stebinsas. - Aš suprantu.

- Kalės vaike! Tu!..

- *Štai* ir įdomus žodis. Kodėl tu *jį* pavartojai?

Akimirką Garetis neabejojo, kad tuoj pat puls Stebinsą arba nualps iš pykčio, tik to neatsitiko.

- Net jei reikės nužingsniuoti iki Virdžinijos, - pakartojo jis. - Net iki pačios Virdžinijos.

Stebinsas pasitempė ir mieguistai išsišiepė.

- O *aš* jaučiuosi galįs žingsniuoti iki Floridos, Gareti.

Garetis atsitraukė nuo Stebinso, vėl pradėdamas ieškoti Beikerio ir jausdamas, kaip pyktis ir įtūžis virsta pulsuojančia gėda. Tikriausiai Stebinsui jis atrodė lengvas taikinys. Ko gero, taip ir buvo.

Beikeris kėblino šalia nepažįstamo berniuko, nuleidęs galvą ir krutindamas lūpas.

- Sveikas, Beikeri, - pasisveikino Garetis.

Beikeris krūptelėjo ir nusipurtė it šuo.

- Gareti, tai tu.

- Aha, aš.

- Aš sapnavau ir regėjau labai siaubingą, neįtikėtinai tikrą sapną. Kiek valandų?

Garetis žvilgtelėjo į laikrodį.

- Beveik be dvidešimt septynios.

- Kaip manai, ar visą dieną lis?

- Aš... oi! - praradęs pusiausvyrą, Garetis pakrypo į priekį. - Atplyšo prakeiktas bato kulnas.

- Atsikratyk abiejų, - patarė Beikeris. - Vinukai pradės badyti kulną. Be to, tau teks smarkiau eiti, kad išlaikytum pusiausvyrą.

Garetis nuspyrė vieną batą, ir jis, nuskriejęs iki pat minios, liko gulėti it koks mažas nususęs šunytis. Minia iškart ištiesė rankas bato link. Vienas pačiupo jį, kitas - atėmė, ir prasidėjo žiauri kova. Kitas batas nenorėjo nusimauti: pėda jame sutino. Garetis atsiklaupė, gavo įspėjimą, atrišo batą ir nutraukė jį nuo kojos. Tada pasvarstė, ar mesti batą į minią, bet paliko jį gulėti ant kelio. Staiga Garetį užliejo nesuprantamo nusivylimo banga: *Aš praradau savo batus. Aš praradau savo batus.*

Asfaltas buvo šaltas. Kojinių liekanos greitai permirko. Abi pėdos atrodė keistos ir gremėzdiškos. Nusivylimas virto gailesčiu pėdoms. Garetis pasivijo Beikerį, taip pat žingsniuojantį be batų.

- Aš jau beveik žlugęs, - paprastai tarė Beikeris.

- Mes visi žlugę.

- Prisiminiau visus gražius man atsitikusius dalykus. Kaip pirmąsyk nusivedžiau merginą į šokius ir girtas dičkis ėmė kabinėtis prie mūsų, tad aš išsivedžiau jį laukan ir prispardžiau jam šikną. Man pavyko, nes jis buvo visiškai nusitašęs. O ta mergina žiūrėjo į mane, tarsi būčiau pats nuostabiausias dalykas po vidaus degimo variklio. Mano pirmas motociklas. Pirmą kartą perskaityta Vilkio Kolinso knyga “Moteris baltais drabužiais”... tai mano

mėgstamiausia knyga, Gareti, jei kada nors kas nors tavęs paklaustų. Kaip sėdžiu pusiau įmigęs prie kažkokios kūdros su meškere rankoje ir tūkstančiais traukiu vėžiukus. Kaip guliu galiniame kieme ir snaudžiu, užsidėjęs "Popeye" komiksą ant veido. Aš mąstau apie tuos dalykus, Gareti. Tarsi būčiau senas ir imčiau vaikėti.

Ankstyvas ryto lietutis krito sidabru. Netgi minia atrodė tylesnė. Veidus jau buvo galima įžiūrėti tarytum pro vandeniu aptaškytą stiklą. Tai buvo išblyškę veidai išsprogusiomis akimis, paslėpti po skrybėlėmis, skėčiais ar išskleistais laikraščiais. Garetis pajuto didžiulį skausmą savyje ir norą rėkti, tačiau jis nevaliojo to padaryti, kaip ir paguosti Beikerio, kad visai gera mirti. Galbūt, tai tiesa, o gal ir ne.

- Tikiuosi, nebus tamsu, - tęsė Beikeris. - Tik tiek ir tikiuosi. Jei yra pomirtinis... pomirtinis gyvenimas, tikiuosi, jis ne tamsus. Ir tikiuosi, kad galima *prisiminti.* Nenorėčiau amžių amžius klaidžioti tamsoje, nežinodamas, kas aš, ką ten veikiu, ar kad kažkada viskas buvo kitaip.

Garetis jau žiojosi atsakyti, bet šūviai jį nutildė. Ir vėl baigėsi protarpis, kurį taip tiksliai nuspėjo Parkeris. Beikeris iškreipė lūpas.

- To aš labiausiai ir bijau. To garso. Kodėl mes tai padarėme, Gareti? Tikriausiai mums pasimaišė protas.

- Tikrai nematau jokios konkrečios priežasties.

- Mes tik pelytės pelėkautuose.

Maratonas tęsėsi. Lietus nesiliovė. Jie žingsniavo pro Garečiui pažįstamas vietoves: negyvenamus sugriuvusius namelius, apleistą mažytę mokyklą, kurią pakeitė naujas jungtinis pastatas, vištides, pakeltus ant kaladžių senus sunkvežimius ir naujai suartus laukus. Garetis virpėjo iš susijaudinimo, kelias tarytum skriejo pro šalį. Kojos atgavo savo vikrumą. Bet galbūt Stebinsas neklydo - galbūt jos ten nebus. Bent jau reikia iš anksto tam pasiruošti.

Per išretėjusias gretas atskriejo gandas, jog vieną iš pirmaujančių berniukų ištiko apendicito priepuolis.

Anksčiau Garetis būtų sunerimęs, bet dabar galvojo tik apie Dženę ir Fryportą, jo laikrodžio rodyklės gyveno savo velnišką gyvenimą. Liko tik penkios mylios. Jie kirto Fryporto miesto liniją. Kažkur priekyje Dženė ir jo motina jau stovėjo priešais Vulmano laisvos prekybos centro supermarketą, kaip jie ir buvo susitarę.

Dangus truputį išsigiedrino, tačiau liko debesuotas. Lietus virto užsispyrusia dulksna. Kelias tapo tamsiu veidrodžiu, juodu ledu, kuriame Garetis beveik įžvelgė savo perkreiptą veido atspindį. Jis perbraukė ranka per kaktą. Ji tiesiog degė. Džene, o, Džene. Privalai žinoti, kad aš...

Berniukas, kuriam skaudėjo šoną, buvo 59-as numeris Klingermanas. Jis pradėjo klykti. Greitai klyksmas tapo monotoniškas. Garetis prisiminė paties stebėtą Maratoną - irgi Fryporte - ir berniuką, monotoniškai kartojantį: *Aš nebegaliu. Aš nebegaliu. Aš nebegaliu.*

Klingermanai, - mąstė Garetis. - Užčiaupk srėbtuvę.

Tačiau Klingermanas ir toliau pėdino, klykdamas nesavu balsu, abiejomis rankomis užsiėmęs už šono, o Garečio laikrodžio rodyklės ir toliau suko ratus. Dabar jau buvo penkiolika po aštuonių. Tu būsi ten, Džene, tiesa? Taip. Gerai. Aš nebežinau, ką tu man reiški, bet žinau, jog esu gyvas ir man reikia, kad būtum ten ir galbūt duotum ženklą. Tik būk ten. Būk ten.

Pusė devynių.

- Ar mes artėjame prie to sumauto miesto, Gareti? - pašaukė Parkeris.

- O koks *tau* skirtumas? - atkirto Makraisas. - Tavęs ten tikrai nelaukia jokia mergina.

- Aš visur turiu merginų, kvailas asile. Jos tik pažiūri į šitą veidą ir privaro į savo šilkines kelnaites.

"Šitas" veidas dabar buvo išsekęs ir sulysęs, vos beprimenantis neseniai buvusįjį.

Be penkiolikos devynios.

- Sulėtink tempą, bičiuli, - patarė Makraisas, kai Garetis prisivijo jį ir ėmė lenkti. - Pataupsok jėgas vakarui.

- Negaliu. Stebinsas sakė, kad jos ten nebus. Kad nebus kam pravesti ją pro minią. Turiu sužinoti... Turiu...

- Nusiramink. Stebinsas netgi priverstų savo motiną išgerti nuodų, jei tik tai padėtų jam laimėti. Neklausyk jo. Ji bus ten.

- Bet...

- Jokių bet, Rėjau. Sulėtink tempą ir gyvenk toliau.

- Pasilik tas sušiktas banalybes sau! - sušuko Garetis. Jis apsilaižė lūpas ir uždėjo drebančią ranką ant veido. - A... atleisk. Man nereikėjo šaukti. Stebinsas taipgi sakė, kad aš noriu pamatyti tik savo motiną.

- Negi nenori jos pamatyti?

- Žinoma, kad noriu! Ką, po velnių, tu manai, aš... ne... taip... aš nežinau. Kartą aš turėjau draugą. Jis ir aš... mes... mes nusimetėme drabužius... ir ji... ji...

- Gareti, - Makraisas palietė jo petį. Klingermanas klykė it skerdžiamas. Kažkas iš pirmų gretų paklausė, ar jis nenorėtų selterio. Ši replika sukėlė visuotinį juoką. – Tu byri į šipulius, Gareti. Nusiramink. Nesugadink visko.

- *Atsiknisk*! - suriko Garetis. Jis prispaudė kumštį prie lūpų ir sukando jį. Po sekundės Garetis tarė: - Tik palik mane ramybėje.

- Gerai. Žinoma.

Makraisas pasišalino. Garetis norėjo pašaukti jį, bet nevaliojo.

Pagaliau jau ketvirtą kartą išaušo devinta valanda ryto. Jie pasuko kairėn, kirto 295-ąją magistralę ir įžengė į Fryportą. Priešaky matėsi "Dairy Joy" kavinukė, kur jiedu su Džene mėgdavo užsukti po kino. Ėjikai pasuko į dešinę ir susijungė su US-1, kurią kažkas pavadino ilga magistrale. Kad ir kaip ten būtų, tai paskutinė magistralė.

Garečio laikrodžio rodyklės tarytum ketino iššokti iš ciferblato. Priekyje bolavo miesto centras. Vulmano supermarketas stovėjo dešinėje. Garetis jau matė šį šlykštų pastatą, besislepiantį už klaidinančio fasado. Kaspinai vėl ėmė kristi ant galvų. Nuo lietaus jie permirko, pasidarė lipnūs ir negyvybin-

gi. Minia šėlo. Kažkas įjungė miesto gaisrinės sireną, ir ji klykė kartu su Klingermanu. Sirena ir Klingermanas sudarė košmarišką duetą.

Įtampa užpildė Garečio venas, prikimšdama jas varinių vielų. Garetis girdėjo plakant širdį krūtinėje, gerklėje ir galiausiai - tarp akių. Du šimtai jardų. Žiūrovai vėl skandavo jo vardą (RĖJAU-RĖJAU-TIK Į PRIEKĮ), tačiau minioje dar nesimatė nė vieno pažįstamo veido.

Garetis pasislinko į dešinę kelio pusę, kol žmonių rankos mataravo tik per colį nuo jo: viena ilga raumeninga ranka net sugriebė jam už marškinių, ir Garetis atšoko, tarsi vos neįtrauktas kūlimo mašinos. Kareiviai laikė šautuvus, nutaikytus į jį, pasiruošę šauti, jei tik jis sumanytų dingti žmonių jūroje. Liko vos šimtas jardų. Garetis matė didžiulę rudą Vulmano iškabą, bet nei motinos, nei Dženės. Dieve, o, Dieve, Stebinsas neklydo... ir net jei jos čia, tai kaip jam pastebėti jas šioje ošiančioje žmonių masėje?

Garetis dusliai sugargaliavo. Garsas atrodė panašus į išvemtą mėsos gabalą. Jis suklupo ir vos nepargriuvo ant žemės. Stebinsas neklydo. Garetis norėjo sustoti ir toliau nebeiti. Jį užliejo nusivylimo ir praradimo jausmo banga. Kokia prasmė? Ir kokia dabar prasmė?

Sirena kaukė, minia šaukė, Klingermanas klykė, lietus lijo, o jo mažytė iškankinta siela slydo iš sąmonės, aklai daužydamasi į jos sieneles.

Nebegaliu tęsti. Nebegaliu, nebegaliu, nebegaliu. Tačiau pėdos nešė Garetį į piekį. *Kur aš? Džene? Džene?.. DŽENE!*

Garetis išvydo ją. Dženė mojavo žydru šilkiniu šalikėliu, kurį jis padovanojo jai gimtadienio proga. Lietus blizgėjo jos plaukuose lyg perlai. Motina stovėjo šalia jos, vilkinti paprastą juodą paltą. Abi buvo įstrigusios minioje, kuri stumdė jas į šalis. Televizijos kamera iškišo savo idiotišką snukį virš Dženės peties.

Garečio viduje grasino atsiverti didžiulė žaizda. Infekcija žalia srovele bėgo iš jo. Garetis nevėkšliškai pasileido tekinas. Suplyšusios kojinės plazdeno apie sutinusias pėdas.

- Džene! Džene!

Garetis girdėjo mintį, tačiau pačių žodžių - ne. Televizijos kamera entuziastingai filmavo jį. Ūžesys buvo nepakeliamas. Garetis matė, kaip Dženės lūpos ištaria jo vardą, ir jis privalėjo pasiekti ją, privalėjo...

Kažkieno ranka sulaikė jį. Makraisas. Kareivis per savo garsiakalbį paskelbė abiems po pirmą įspėjimą.

- Tik ne į minią! - tiesiai į ausį šaukė Makraisas. Skausmas pervėrė Garečio galvą.

- Paleisk mane!

- Aš neleisiu tau pražudyti save, Rėjau!

- *Po velnių, paleisk mane!*

- Ar nori mirti jos glėbyje? Ar to nori?

Laikas bėgo. Dženė verkė. Garetis matė ašaras ant jos skruostų. Jis išsilaisvino iš Makraiso gniaužtų ir vėl puolė prie Dženės. Iš vidaus kilo piktas verksmas. Garetis norėjo miego, kurį ras jos glėbyje. Jis mylėjo ją.

Rėjau, aš tave myliu.

Garetis išskaitė jos lūpose.

Makraisas vis dar nuo jo nesitraukė. Televizijos kamera žvelgė į jį. Akimirką Garetis išvydo savo mokyklinę klasę. Jie mojavo didžiule vėliava, kuri išpūstą iki Godzilos dydžio vaizdavo jo paties veidą iš mokyklos metraščio. Jis šypsojosi sau, o tuo metu tikrasis Garetis verkė, braudamasis prie Dženės.

Antrasis įspėjimas pasigirdo iš ruporo it Dievo balsas.

Džene...

Ji ištiesė jam rankas, ir jos susilietė. Jos vėsios rankos. Jos ašaros...

Jo motina. Ji tiesė savo rankas...

Garetis sugriebė jas. Vienoje rankoje laikė Dženės delną, kitoje - motinos. Jis palietė jas. Misija baigta.

Tai tęsėsi, kol Makraisas nesučiupo Garečio už peties. Žiaurusis Makraisas.

- *Paleisk* mane! *Paleisk* mane!

- Tu tikriausiai labai nekenti jos! - į ausį sušuko Makraisas. - Ko tu nori? Mirti, žinodamas, kad jos abi apsitaškys tavo pasmirdusiu krauju? Ar šito nori? Dėl Dievo meilės, eime!

Jis pasipriešino, bet Makraisas buvo stiprus. Galbūt Makraisas teisus. Garetis dirstelėjo į Dženę. Jos akys išsiplėtė iš nerimo. Motina ragino eiti. O Dženės lūpose išskaitė žodžius it prakeikimą: *Eik! Eik!*

Žinoma, aš turiu eiti, - bukai mąstė Garetis. - Juk aš - Meino numylėtinis. Tą sekundę jis neapkentė Dženės, nors jis tegalėjo sugauti ją - ir savo motiną - spąstais, kuriuos paspendė pačiam sau.

Išdidžiai it griaustinis nugriaudėjo trečias įspėjimas jam ir Makraisui. Minia truputį pritilo ir ėmė godžiai laukti. Dženės ir motinos veiduose pasirodė panika. Motinos rankos pakilo prie veido, ir Garetis prisiminė Barkovičiaus rankas, it balandžių sparnai pakylančias prie kaklo ir perplėšiančias gerklę.

- Jei nori tai padaryti, daryk už kito kampo, šūdžiau! - suriko Makraisas.

Garetis pradėjo žliumbti. Makraisas vėl nugalėjo jį. Makraisas buvo labai stiprus.

- Gerai, - tarė Garetis, nežinodamas, ar Makraisas išgirs jį. Jis pradėjo eiti. - Gerai, gerai, paleisk mane, kol dar nesulaužei raktikaulio.

Garetis sušnirpštė, sužaksėjo ir nusivalė nosį.

Makraisas paleido jį, pasiruošęs vėl sugriebti.

Grįžtelėjo atgal, tačiau jos jau buvo dingusios minioje. Jis mąstė, jog niekada nepamirš tos panikos jų akyse bei staiga atimto pasitikėjimo ir tikrumo jausmo. Garetis beveik nepastebėjo mojuojančio žydro šalikėlio.

Jis pasisuko į kelią nežiūrėdamas į Makraisą, ir kliuvinėjančios išdavikiškos pėdos nunešė jį tolyn nuo miesto.

16

Pasirodė kraujas! Listonas svirduliuoja!
Klėjus talžo jį savo kombinacijomis!..
Baigia uždaužyti! Klėjus žudo jį! Klėjus žudo jį!
Ponios ir ponai, Listonas parkrito!
Sonis Listonas parkrito! Klėjus šoka...
mojuoja... šaukia žiūrovams!
O, ponios ir ponai, aš net nežinau, kaip
jums apsakyti šį reginį!

Radijo komentatorius
Antra Klėjaus-Listono kova

Tubinsas išprotėjo.

Tai buvo nedidukas berniukas su akiniais ir strazdanotu veidu. Jis mūvėjo ant klubų pakibusius džinsus, kuriuos nuolat timpčiojo aukštyn. Jis daug nekalbėjo, tačiau atrodė gan malonus, kol neišprotėjo.

- KEKŠĖ! - atsukęs veidą į lietų postringavo Tubinsas, o lietaus lašeliai varvėjo nuo jo akinių ant skruostų, lūpų ir smakro. - MŪSŲ TARPE YRA BABILONO KEKŠĖ! JI GULINĖJA GATVĖSE IR SKEČIA KOJAS ANT PURVINO GRINDINIO! GĖDA! GĖDA! SAUGOKITĖS BABILONO KEKŠĖS! JOS LŪPOS SALDŽIOS, TAČIAU ŠIRDIS PIKTA IR KARTI...

- Ir ji serga triperiu, - nuvargusiu balsu pridūrė Kolis Parkeris. - Dieve, jis blogesnis ir už Klingermaną, - jis pakėlė balsą. - Griūk negyvas, Tubi!

- KEKŠIŲ PIRKLYS IR KEKŠIŲ ŠEIMININKAS! - šūktelėjo Tubinsas. - GĖDINGAS! NEŠVARUS!

- Kad jį kur galas, - murmėjo Parkeris. - Aš pats jį užmušiu, jei neužsičiaups.

Jis perbraukė drebančiais pirštais per lūpas, nuleido juos iki diržo ir gal trisdešimt sekundžių knebinėjo jį, kol atsegė gertuvę. Keldamas prie lūpų, Parkeris vos jos neišmetė ir pusę išpylė pro šalį. Jis pradėjo tyliai verkšlenti.

Buvo trys valandos po pietų. Už jų liko Portlendas ir Pietų Portlendas. Prieš penkiolika minučių jie pražingsniavo pro peršlapusį plazdenantį plakatą, skelbiantį, jog iki sienos su Niū Hamšyru - tik 44 mylios.

Tik, - mąstė Garetis. - *Tik*, koks kvailas mažas žodelis. Ir koks idiotas įsikalė sau į galvą, jog toks kvailas mažas žodelis išvis reikalingas.

Garetis pėdino šalia Makraiso, tačiau nuo Fryporto šis beveik nekalbėjo su juo. Garetis ir pats nedrįso kalbinti Makraiso. Jis vėl jautėsi skolingas, ir jam buvo gėda. Gėda, nes Garetis žinojo nepadėsiąs Makraisui, jei būtų tokia galimybė. Dženė išnyko, motina - taip pat. Negrįžtamai ir amžinai. Nebent jis laimėtų. O dabar Garetis beprotiškai troško laimėti.

Keista. Tai buvo pirmas kartas, kai jis užsinorėjo laimėti. Net startuodamas, kai buvo kupinas jėgų (tada, kai dar dinozaurai gyveno žemėje), Garetis *netroško* laimėti. Tada jis tik priėmė mestą iššūkį. Tačiau ant šautuvų

nepakibo raudonos vėliavėlės su užrašu "PYKŠT". Tai buvo ne beisbolo rungtynės. Tai buvo tikra.

O gal jis visąlaik tai žinojo?

Kai nusprendė, jog nori laimėti, kojas ėmė skaudėti dar labiau, o įkvėpiant skausmas perverdavo krūtinę. Ryškėjo karštligės simptomai - galbūt Garetis užsikrėtė nuo Skremo.

Garetis troško laimėti, tačiau net Makraisas negalėjo nutempti jo už nematomos finišo linijos. Garetis netikėjo galįs laimėti. Šeštoje klasėje jis laimėjo mokyklos rašybos konkursą* ir buvo išsiųstas į rajoninį konkusą, tačiau rajono teisėjas pasirodė esąs ne panelė Petri, kuri leisdavo pasitaisyti. Ach, ta minkštaširdė panelė Petri. Garetis stovėjo įsižeidęs, neabejodamas, kad įsivėlė klaida, bet, deja. Jis paprasčiausiai nebuvo pats geriausias tada, nebus ir dabar. Taip, jis sugebėjo ilgai išsilaikyti, bet ne iki galo. Kojos jau seniai peržengė visas sustabarėjimo ir skausmo ribas, o iki kūnas visiškai atsisakys paklusti, liko tik vienas žingsnis.

Nuo Fryporto tik trys ėjikai užsidirbo bilietus. Vienas iš jų - nelaimingasis Klingermanas. Garetis žinojo, ką galvojo likusieji. Per daug dalyvių iškrito, kad būtų galima sustoti. Tik ne dabar, kai liko tik dvidešimt ėjikų. Jie eis, kol kūnas ar protas subyrės į šipulius.

Jie kirto tiltą, jungiantį mažo upeliuko krantus. Nugriaudėjo šūviai, minia suošė, ir Garetis pajuto, kaip užsispyrusi viltis vos vos sukirba tolimiausiame sąmonės kamputyje.

- Ar tau patinka tavo mergina?

Abraomas atrodė panašus į Batano žygio auką. Dėl kažkokios nepaaiškinamos priežasties jis buvo nusiplėšęs striukę bei marškinius, apnuogindamas savo kaulėtą krūtinę.

- Aha, - atsakė Garetis. - Tikiuosi, man pavyks sugrįžti pas ją.

Abraomas nusišypsojo.

- Tikiesi? Taip, pradedu prisiminti, kaip tas žodis atrodo. Ar tai Tubinsas?

Garetis įsiklausė, bet išgirdo tik minios šūksnius.

- Taip, ačiū Dievui. Ko gero, Parkeris užkeikė jį.

- Aš vis kartoju sau, jog man tereikia dėlioti pėdas vieną priešais kitą.

- Aha. Einant.

Abraomas atrodė sumišęs.

- Gareti... nemalonu sakyti...

- Kas yra?

Abraomas nutilo. Garečiui jo batai pasirodė siaubingai sunkūs (Garečio pėdos buvo basos, sušalusios ir nubrozdintos). Jie šiūravo ir klapsėjo į kelią, kuris išsiplėtė iki trijų juostų. Dabar minia nebeatrodė tokia rėksminga ir tokia siaubingai artima, kaip einant nuo Augustos.

Abraomas atrodė pasimetęs kaip niekada.

- Tai labai nemalonu. Nežinau, kaip ir pasakyti.

Garetis sumišęs patraukė pečiais.

---

* Konkursas, iš kurio dalyviai iškrenta, neteisingai parašę žodį. *(Vert. past.)*

- Sakyk, kaip yra.
- Gerai. Mes dėl šio to susitarėme. Visi likusieji.
- Galbūt net pasirašėte?
- Tai lyg... lyg pasižadėjimas.
- Tikrai?
- Niekam nebepadėti. Arba manytis pačiam, arba pasitraukti.

Garetis žvilgtelėjo į savo kojas. Įdomu, kada paskutinįsyk jis jautėsi alkanas ir kada nualps, jei ir toliau nieko nevalgys. Garetis pagalvojo, kad Abraomo batai lygiai tokie pat kaip ir Stebinso: su jais gali nueiti net iki Auksinių Vartų tilto, ir jiems nieko neatsitiks, nebent nutrūktų batų raištelis... bent jau taip tie batai atrodė.

- Tai atrodo labai beširdiška, - galų gale atsakė Garetis.
- Pati situacija irgi gana beširdiška.

Abraomas vengė žiūrėti į akis.

- Ar jau su visais kalbėjais apie tai?
- Dar ne. Tik su kokiu tuzinu.
- Aha, tai tikrai nemalonu. Suprantu, kaip tau sunku apie tai kalbėti.
- Ir kiekvieną kart vis sunkiau.
- O ką jie atsakė? - Garetis puikiai žinojo, ką jie atsakė.
- Jie sutinka.

Garetis prasižiojo atsakyti, bet vėl sučiaupė lūpas. Nužvelgė priešais žirgliojantį Beikerį. Beikerio džinsai buvo permirkę. Jis ėjo panarinęs galvą. Vienas klubas keistai kilnojosi, kairė koja buvo stipriai sutraukta.

- Kodėl tu nusimetei marškinius? - staiga Garetis paklausė Abraomo.
- Nuo jų man niežėjo odą. Man prasidėjo dilgėlinė ar kažkas panašaus. Marškiniai buvo sintetiniai, galbūt sintetika man sukelia alergiją, iš kur, po velnių, man žinoti? Tai ką pasakysi, Rėjau?
- Atrodai panašus į nusidėjėlį.
- Ką pasakysi? Taip ar ne?
- Galbūt aš skolingas Makraisui.

Makraisas žingsniavo visai šalia, tačiau dėl minios triukšmingumo buvo sunku pasakyti, ar jis girdėjo judviejų pokalbį. Nagi, Makraisai, - mąstė Garetis. - Pasakyk jam. Kad aš tau nieko neskolingas. Nagi, kalės vaike. Tačiau Makraisas nepratarė nė žodžio.

- Gerai, priskaičiuok ir mane, - sutiko Garetis.
- Puiku.

Aš tik gyvulys, tik purvinas, pavargęs, kvailas gyvulys. Tu tai padarei. Parsidavei.

- Jei bandysi kam nors padėti, mes tavęs nesustabdysim. Tai prieštarautų taisyklėms. Bet tu būsi išbrauktas iš mūsų rato. Be to, tu sulaužysi pasižadėjimą.
- Aš nė nemėginsiu.
- Tas pats galios ir tam, kuris bandys padėti tau.
- Aha.
- Čia nieko asmeniška. Pats žinai, Rėjau. Bet mes priversti taip elgtis.
- Tapk kiaule arba mirk.

- Teisingai.
- Nieko asmeniška. Mes tik grįžtam į džiungles.

Akimirką Garetis neabejojo, kad Abraomas įsižeis, tačiau šis tik gailiai atsiduso. Galbūt Abraomas jautėsi pernelyg pavargęs, kad įsižeistų.

- Tu sutikai. Aš tau tai priminsiu, Rėjau.
- Galbūt man reikėtų pasipūsti ir atsakyti, kad laikysiuos pasižadėjimo, nes to reikalauja mano savigarba. Tačiau pasakysiu tiesiai šviesiai. Aš noriu pamatyti, kaip tu užsidirbi bilietą, Abraomai. Ir kuo greičiau, tuo geriau.

Abraomas apsilaižė.

- Aha.
- Neblogi batai, Abi.
- Taip. Bet jie velniškai sunkūs. Nori toliau nukeliauti, turi tempti papildomą svorį.
- Vasarinio bliuzo iš galvos neišmesi, tiesa?

Abraomas nusikvatojo. Garetis nužvelgė Makraisą. Jo veido nebuvo įmanoma įskaityti. Galbūt jis išgirdo, o galbūt ir ne. Lietus tapo sunkesnis ir šaltesnis. Abraomo oda buvo balta it žuvies pilvas. Be marškinių jis atrodė it nuteistasis. Įdomu, ar kas nors jau sakė Abraomui, jog be marškinių jis neturi jokių šansų išsilaikyti pernakt. Artėjo sutemos. Makraisai? Ar girdėjai mūsų pokalbį? Aš tave pardaviau, Makraisai. Amžini muškietininkai.

- Aš nenoriu šitaip mirti, - tarė Abraomas. Jis verkė. - Tik ne viešai, žmonėms raginant atsikelti ir sukarti dar keletą mylių. Tai tikra beprotybė. Beprotybė. Čia tiek pat didingumo, kaip ir mongolų idiote, besismaugiančiame savo paties liežuviu ir tuo pat metu šikančiame į kelnes.

Garetis davė pažadą penkiolika po trijų. Iki šeštos valandos vakaro tik vienas dalyvis užsidirbo bilietą. Visi tylėjo. Garečiui tai priminė nejaukią konspiraciją ignoruoti paskutiniuosius tirpstančius gyvenimo colius, apsimetant, jog tai nevyksta. Grupės - pasigailėjimo verti jų likučiai - visiškai iširo. Visi sutiko su Abraomo pasiūlymu. Makraisas - taip pat. Beikeris - irgi. Stebinsas tik nusijuokė ir paklausė Abraomo, ar šis pradurs jam pirštą, kad jis galėtų pasirašyti krauju.

Oras šaltėjo. Garetis jau pradėjo abejoti, ar saulė iš tikrųjų švietė, ar jam tik prisisapnavo. Netgi Dženė atrodė kaip sapnas - sapnas apie niekad nebuvusią vasarą.

Tačiau Garetis vis aiškiau matė savo tėvą su storų plaukų, kuriuos jis irgi paveldėjo, kupeta ir didžiuliais sunkvežimio vairuotojo pečiais. Jo tėvas buvo gynėjo stoto. Garetis nepamiršo, kaip tėvas pakeldavo jį, pasiūbuodavo, sutaršydavo plaukus ir pabučiuodavo. Mylėdavo jį.

Garetis liūdnai suvokė beveik nematęs savo motinos Fryporte, tačiau ji buvo ten - su savo nutriušusiu juodu paltuku, kurio apykaklė visada būdavo apibyrėjusi pleiskanomis, nors motina ir stengėsi su jomis kovoti. Tikriausiai jis labai įžeidė ją, visą dėmesį sutelkdamas į Dženę. Galbūt Garetis ir norėjo ją įskaudinti. Bet tai jau nebesvarbu. Tai jau praeitis. Dabar reikėjo išsiaiškinti ateitį.

Tu tik grimzti gilyn, - mąstė Garetis. - Niekada nebus sekliau, tik giliau, kol paliksi įlanką ir išplauksi į atvirą vandenyną. Kažkada tai atrodė visai pa-

prasta. Juokinga. Jis kalbėjosi su Makraisu, ir šis paaiškino Garečiui pirmąsyk grynai refleksiškai išgelbėjęs jį. Tada Fryporte jis tik norėjo užkirsti kelią šlykščiam reginiui priešais gražią merginą, kurios niekada nepažinos. Kaip kad nepažinos nešiojančios kūdikį Skremo žmonos. Nuo šios minties Garečiui pasidarė liūdna. Jis jau seniai nebegalvojo apie Skremą. Garečiui Makraisas atrodė visiškai suaugęs. Ir kodėl *jis* nesugebėjo nė trupučio suaugti?

Maratonas tęsėsi. Miestai keitė miestus.

Garetį apėmė melancholija - keistai patenkinanti nuotaika, kurią sukrėsdavo netikėtai nugriaudėję šūviai bei kimūs minios šūksniai. Atsigręžęs Garetis apstulbo, išvydęs Kolį Parkerį, stovintį ant visureigio su šautuvu rankoje.

Vienas iš kareivių nukrito žemyn ir liko gulėti tuščiomis, abejingomis akimis įsistebeilijęs į dangų. Nedidukė melsva skylė su parako išdegintais pakraštėliais žiojėjo jo kaktoje.

- Prakeikti šunsnukiai! - rėkė Parkeris. Kitas kareivis nušoko nuo visureigio. Parkeris nužvelgė nustėrusius ėjikus. - Eikit čia, vyručiai! Nagi! Mes galime...

Ėjikai (Garetis taip pat) spoksojo į Parkerį, tarsi šis kalbėtų užsienio kalba. Kareivis, nušokęs nuo visureigio, kai Parkeris pasitraukė į šoną, iššovė jam į nugarą.

- Parkeri! - sušuko Makraisas, tarytum būtų vienintelis supratęs, kas atsitiko, ir kokį šansą jie praleido. - O, ne! *Parkeri*!

Parkeris sugriežė dantimis, tarsi kažkas būtų trenkęs jam kuoka per nugarą. Kulka pervėrė jį kiaurai, ir Kolis Parkeris sustingo ant visureigio su viduriais, išvirtusiais ant suplėšytų chaki spalvos marškinių ir mėlynų džinsų. Viena ranka sustingo neužbaigusi plataus mosto, tarytum būtų ketinęs išrėžti piktą kaltinamąją kalbą.

- Dieve.

- Po velnių, - išlemeno Parkeris.

Jis dukart iššovė į kelią iš dabar jau nebegyvo kareivio atimto šautuvo. Suzvimbė kulkos, ir Garetis pajuto, kaip viena iš jų perskrodė orą prie pat jo veido. Kažkas iš minios suklykė iš skausmo. Šautuvas iškrito iš Parkerio rankų. Jis it tikras kareivis apsisuko pusiau ratu ir nudribo ant kelio, kur ir liko gulėti ant šono, šnopuodamas it šuo, kurį partrenkė ir mirtinai sužalojo pravažiuojanti mašina. Jo akys blizgėjo. Pravėrė lūpas, stengdamasis kažką pasakyti pilna kraujo burna.

- Jūs. Šun. Šuns. Šunsnu. Šun.

Parkeris mirė, įžūliai spoksodamas į pro šalį einančius maratonininkus.

- Kas atsitiko? - Garetis kreipėsi į visus. - Kas jam *nutiko*?

- Jis užpuolė juos iš pasalų, - atsakė Makraisas. - Štai kas atsitiko. Jis turbūt suprato ilgiau nebeištversiąs. Parkeris prisėlino iš pasalų ir užpuolė juos bemiegančius, - Makraiso balsas prikimo. - Jis norėjo, kad mes prisijungtume prie jo, Gareti. Ir, manau, mes galėjome tai padaryti.

- Apie ką tu kalbi? - staiga išsigandęs paklausė Garetis.

- Nežinai? Tu *nežinai*?

- Prisijungtume prie jo?.. Ką?..
- Pamiršk. Pamiršk, ką sakiau.

Makraisas nuėjo sau. Staiga Garečio kūnas ėmė virpėti, ir jis nevaliojo susitvardyti. Garetis nesuvokė, apie ką kalbėjo Makraisas. Jis neturėjo to suvokti. Ar net galvoti apie tai.

Maratonas tęsėsi.

Apie devintą valandą vakaro nustojo lyti, tačiau danguje nesimatė nė vienos žvaigždės. Niekas nebeiškrito, bet Abraomas pradėjo dejuoti. Buvo labai šalta, tačiau niekas nepasiūlė Abraomui savo drabužio. Garetis pabandė traktuoti tai kaip poetinį teisingumą, bet tik pasišlykštėjo savimi. Vidinis skausmas virto liga - supuvusiu nesveiku jausmu, it žali pelėsiai augančiu kūno tuštumose. Koncentratų diržas buvo beveik nepaliestas, tačiau Garetis vos prisivertė suvalgyti mažą tuno pastos tūbelę.

Beikeris, Abraomas ir Makraisas. Jo draugų ratas sumažėjo iki šių trijų. Ir Stebinsas, jei galima jį vadinti kieno nors draugu. Galbūt pažįstamu. Arba pusdieviu. Arba velniu. Koks skirtumas? Įdomu, ar išliks kas nors gyvas po šios nakties, ir ar jam bus lemta tai sužinoti.

Šitaip mąstydamas, tamsoje Garetis vos neatsitrenkė į Beikerį. Kažkas žybtelėjo Beikerio saujoje.

- Ką tu veiki? - pasiteiravo Garetis.
- Ką? - tuščiomis akimis perklausė Beikeris.
- Ką veiki? - kantriai pakartojo Garetis.
- Skaičiuoju savo monetas.
- Ir kiek gi jų turi?

Beikeris subarškino monetomis ir šyptelėjo.

- Dolerį dvidešimt du centus.

Garetis išsišiepė.

- Tikras lobis. Ir ką veiksi su jais?

Beikeris nebesišypsojo. Jis svajingai žvelgė į stingdančią tamsą.

- Nusipirksiu vieną iš tų didesnių, - pietietiškas Beikerio akcentas dar labiau sustiprėjo. - Su švininiais šonais, rožinio šilko apmušalais ir balta satino pagalvėle, - jis sumirksėjo tuščiomis apvaliomis akimis. - Tokiame nesupūsiu net iki Teismo dienos, kai tapsime tokie, kokie buvome. Aptraukti netrūnijančia mėsa.

Garetį apėmė siaubas.

- Beikeri? Ar išprotėjai, Beikeri?
- To nenugalėsi. Mes buvome bepročiai, ryždamiesi pamėginti. To neįmanoma nugalėti. Tik ne šiame pasaulyje. Karstas švininiais šonais – štai kas svarbiausia...
- Jei nesuimsi savęs į rankas, nesulauksi ryto.

Beikeris linktelėjo. Jo oda buvo prilipusi prie žandikaulių, pabrėždama kaukolės kontūrus.

- Tai ir svarbiausia. Aš norėjau mirti. O tu ne? Argi ne todėl?
- Užsičiaupk! - suriko Garetis. Jį vėl ėmė krėsti drebulys.

Kelias ėmė stačiai vingiuoti aukštyn, ir jų pokalbis nutrūko. Garetis palinko į priekį sustingęs ir tuo pačiu metu prakaituodamas. Skaudėjo nugarą

ir krūtinę. Garetis neabejojo, jog raumenys jau greitai atsisakys jį remti. Pagalvojo apie Beikerio karstą švininiais šonais, apgaubtą tamsių tūkstantmečių, ir ėmė spėlioti, ar tokia bus jo paskutinė mintis. Garetis nenorėjo apie tai galvoti, todėl pasistengė nukreipti mintis kita linkme.

Įspėjimai buvo dalijami į kairę ir į dešinę. Kareiviai vėl budriai stovėjo sargyboje. Parkerio nušautąjį netrukus pakeitė kitu. Minia monotoniškai šurmuliavo. Įdomu, - mąstė Garetis, - ką jaustum gulėdamas didžiausios, dulkiniausios bibliotekos tyloje ir sapnuodamas nesibaigiančius beminčius sapnus po amžiams nusileidusiais vokais, amžiams apvilktas sekmadieniniu kostiumu. Nebereikėtų nerimauti dėl pinigų, sėkmės, baimės, džiaugsmo, skausmo, liūdesio, sekso ar meilės. Absoliutus nulis. Nei tėvo, nei motinos, merginos ar meilužės. Mirusieji yra našlaičiai. Jokių draugų, tik begalinė tyla. Judėjimo agonijos, ilgo ėjimo keliu košmaro pabaiga. Tik ramus, sustingęs kūnas. Tobula mirties tamsybė.

Koks tai būtų jausmas? Koks tai būtų jausmas?

Ir staiga skęstantys agonijoje raumenys, veidu žliaugiantis prakaitas ir netgi pats skausmas tapo labai mieli ir tikroviški. Garetis suėmė save į rankas. Jis pasiekė kalvos viršūnę ir ėmė šnopuoti, leisdamasis žemyn.

23:40 Martis Vymanas užsidirbo savąjį bilietą.

Garetis seniai buvo pamiršęs Vymaną, kuris jau visą parą neištarė nė žodžio ir net neparodė jokio ženklo. Vymano mirtis nebuvo verta dėmesio. Jis paprasčiausiai atsigulė ant kelio ir užsidirbo skylę. Kažkas pašnibždėjo, jog tai Vymanas. Dar kažkas pašnibždėjo, kad jis jau aštuoniasdešimt trečias. Ir viskas.

Vidurnakty jiems liko tik aštuonios mylios iki sienos su Niū Hampšyru. Ėjikai praėjo pro lauko kino teatrą - milžinišką baltą ovalą tamsoje. Ekrane švietė tik vienas užrašas: “ŠIO KINO TEATRO VALDYBA SVEIKINA ŠIŲ METŲ MARATONO DALYVIUS!” 00:20 vėl pradėjo lyti, ir Abraomas ėmė kosėti: tokiu pat šlapiu kosuliu kaip ir Skremas prieš mirtį. Apie pirmą valandą nakties lietus dar labiau pasmarkėjo, dilgindamas Garečio akis ir priversdamas jo kūną degti iš skausmo. Vėjas pūtė jiems į nugaras.

Po pirmos penkiolika Bobis Sledžas po tamsos ir smarkaus lietaus šydu pabandė įsimaišyti į minią. Jį greitai ir taikliai nušovė. Garetis ėmė spėlioti, ar tai padarė baltapūkis kareivis, vos nenušovęs jo paties. Jis žinojo, kad dabar budi blondinas; lauko kino teatro šviesoje Garetis aiškiai matė jo veidą. Jis troško visa širdimi, kad Parkeris būtų nupylęs tą baltapūkį.

Be dvidešimt dvi Beikeris parkrito ir trenkėsi galva į asfaltą. Garetis automatiškai pasileido jo pusėn, tačiau vis dar stipri ranka sugriebė jį už peties. Makraisas. Na, žinoma, Makraisas.

- Ne, - sustabdė jis. - Jokių muškietininkų. Laikas tai įsisąmoninti.

Jiedu net neatsigręžę nužingsniavo į priekį.

Beikeris gavo tris įspėjimus, ir stojo nepakeliama tyla. Garetis laukė, kol iššaus karabinai, bet nesulaukęs dirstelėjo į laikrodį. Praėjo daugiau nei keturios minutės. Netrukus po to Beikeris juodu su Makraisu pralenkė. Ant kaktos matėsi kraujuojanti žaizda, tačiau akys atrodė nebe tokios tuščios: apsiblausęs, bukas žvilgsnis išnyko.

Prieš pat antrą valandą nakties jie įžengė į Niū Hampšyrą. Iššovė patrankos. Raketos sproginėjo lietingame danguje, apšviesdamos minias, apstojusias kelią, kiek tik akis galėjo užmatyti. Konkuruojantys pučiamieji orkestrai grojo maršus. Minios šūksniai griaudėjo it griaustinis. Sprogusi raketa nutvieskė Majoro veidą, primindama Garečiui Dievą. Tuoj pat buvo apšviestas ir Niū Hampšyro Provo* vadas, žinomas kaip 1953-iaisiais beveik vienas šturmavęs vokiečių atominę bazę Santjage. Dėl radiacijos jis neteko vienos kojos.

Garetis užsnūdo. Jo mintys tapo neberišlios. Šmikis Dalesijas tūnojo susirangęs mažyčiame karstelyje po supamuoju Beikerio tetos krėslu. Jo kūnas atrodė panašus į Češyro katino. Šmikis Dalesijas šypsojosi bedante šypsena. Tarp nelygiai išsidėsčiusių žalių akių matėsi užgijusios beisbolo rungtynių žaizdos žymės. Jie stebėjo, kaip Garečio tėvą veda prie juodo autobusiuko. Vienas iš kareivių, lydinčių Garečio tėvą, buvo baltapūkis. Garečio tėvas mūvėjo tik apatines kelnaites. Kitas kareivis metė žvilgsnį per petį, ir akimirką Garečiui pasirodė, jog tai Majoras. Bet ne, tai buvo Stebinsas. Jis nusisuko, ir Češyro katinas su Šmikio galva dingo: liko tik šypsena, pusmėnuliu kabanti ore po krėslu it arbūzo žievelė...

Vėl nugriaudėjo šūviai, Viešpatie, jie šaudė į jį, viskas baigta, viskas baigta...

Garetis nubudo ir paspartino žingsnį, sukeldamas skausmą kojose nuo pėdų iki klubų, kol pagaliau suvokė, kad šaudoma į kažką kitą, ir tas kažkas kitas jau guli negyvas veidu į šlapią kelią.

- Švenčiausioji Marija, - sumurmėjo Makraisas.

- Malonės pilnoji, - iš už nugaros užbaigė Stebinsas. Jis pasistūmėjo į priekį ir dabar šypsojosi it Češyro katinas iš Garečio sapno. - Padėk man laimėti šias gyvulinių vagonų varžybas.

- Liaukis, - tarė Makraisas. - Nebūk gudrašiknis.

- Mano šikna nė kiek ne gudresnė už tavąją, - niūriai atrėžė Stebinsas. Makraisas ir Garetis nejaukiai nusijuokė.

- Na, - pasitaisė Stebinsas, - galbūt truputį.

- Pakelk kojas, nuleisk kojas, užčiaupk srėbtuvę, - uždainavo Makraisas. Jis persibraukė drebančia ranka per veidą ir, žiūrėdamas tiesiai į priekį, nužingsniavo toliau panašiais į sulaužytą lanką pečiais.

Prieš pat trečią valandą nakties dar vienas ėjikas užsidirbo bilietą: jį nušovė vėjuotoje ir lietingoje tamsoje, kai susmuko ant kelio netoli Portsmauto. Pastoviai kosėjantis Abraomas pėdino beviltiškame karštligės spindesy - savotiškame mirties švytėjime, kuris Garečiui priminė į žemę skriejančius meteoritus. Abraomas ruošėsi sudegti iš išorės, o ne iš vidaus - štai kokia stipri buvo toji karštligė.

Beikeris žingsniavo rūškanai pasiryžęs, stengdamasis atsikratyti įspėjimų, kol dar kareiviai neatsikratė juo pačiu. Pro krintantį lietų Garetis vos įstengė jį įžiūrėti - šlubčiojantį pirmyn su prispaustomis prie šonų rankomis.

---

* Ekstremistinė Airijos Respublikos armijos frakcija. *(Vert. past.)*

Makraisas taipgi pradėjo leisti garą. Garetis nežinojo, nuo kada - galbūt tai atsitiko akimirksniu, kol jis buvo atsukęs Makraisui nugarą. Dar prieš akimirką Makraisas atrodė stiprus (Garetis prisiminė, kaip parkritus Beikeriui Makraisas sugriebė jam už peties), o dabar jis panėšėjo į senį. Tai neramino.

Stebinsas ir liko Stebinsas. Jis nepailso kaip ir Abraomo batai. Regis, Stebinsas šlubčiojo viena koja, bet galbūt Garečiui tik pasirodė.

Iš kitų dešimties dalyvių penki nugrimzdo į tą ypatingą požemio pasaulį, kurį kažkada atrado Olsonas: vienas žingsnis virš skausmo ir suvokimo, kas jų laukia. Jie sliūkino per lietų it vaiduokliai, ir Garečiui nepatiko į juos žiūrėti. Tie ėjikai buvo vaikščiojantys numirėliai.

Prieš pat aušrą trys iš jų krito vienu metu. Minia sustaugė ir suūžė, apimta entuziazmo, kai kūnai šleptelėjo it rąstgaliai ant asfalto. Garečiui tai priminė siaubingą grandininę reakciją, kuri ruošėsi pribaigti juos visus. Tačiau ji nutrūko. Paskutiniąja grandimi tapo Abraomas, ropojantis keliais, atsukęs akis į visureigį ir į minią beprotiškas, kupinas sumišusio skausmo akis. Jos priklausė aviai, įsipainiojusiai į spygliuotos vielos tvorą. Abraomas parkrito ant veido. Jo sunkūs batai bumptelėjo į šlapią asfaltą ir nurimo.

Greitai ėmė brėkšti rytas. Paskutinė Maratono diena išaušo drėgna ir debesuota. Vėjas šėlo beveik tuščiame kelyje it pasimetęs šuo, kuris atsidūrė keistoje gąsdinančioje vietovėje.

TREČIA DALIS

TRIUŠIS

17

- Mama! Mama! Mama! Mama!

Pastorius Džimas Džounsas
išsižadėjimo akimirką

Penktą ir paskutinį kartą išdalino koncentratus. Dabar tai sugebėjo padaryti ir vienas kareivis. Liko tik devyni Maratono dalyviai. Kai kurie iš jų bukai dėbtelėjo į diržus, tarytum pirmąsyk gyvenime matytų tokius daikčiukus, ir leido jiems it slidžioms gyvatėms išslysti iš rankų. Garečiui prireikė visos amžinybės, kol jis privertė rankas atlikti sudėtingą diržo užsegimo ritualą. Nuo minties apie valgį susitraukęs skrandis pajuto šleikštulį.

Stebinsas šlubčiojo šalia Garečio. Mano angelas sargas, - iškreiptai pagalvojo Garetis. Jam bežiūrint, Stebinsas plačiai nusišypsojo ir įsikišo į burną du riešutiniu sviestu apteptus krekerius.

- Kas atsitiko? - pilna burna paklausė Stebinsas. - Pykina?

- O koks tavo reikalas?

Stebinsas, sutelkęs pastangas (kaip pasirodė Garečiui), nurijo kąsnį.

- Joks. Jei nualpsi iš alkio, man tik geriau.

- Manau, mes pasieksime Masačiusetsą, - įsiterpė Makraisas.

Stebinsas linktelėjo.

- Pirmą kartą per septyniolika metų. Jie tiesiog pakvaiš.

- Iš kur tu tiek žinai apie Maratoną? - pasiteiravo Garetis.

Stebinsas patraukė pečiais.

- Viskas užfiksuota. Jie neturi ko gėdytis. Tiesa?

- Ką darysi, jei laimėsi, Stebinsai? - paklausė Makraisas.

Stebinsas nusijuokė. Lietuje jo pailgas, išvargęs veidas atrodė panašus į liūto snukį.

- O ką *tu* manei? Kad nusipirksiu didelį geltoną "Kadilaką" purpuriniu stogu ir pastatysiu po spalvotą televizorių su stereo garsiakalbiais kiekviename namo kambaryje?

- Galėčiau lažintis, - atkirto Makraisas, - kad paaukosi porą trejetą tūkstančių Gyvūnų globos draugijai.
- Abraomas atrodė it avis, - įsiterpė Garetis. - It avis, įsipainiojusi į spygliuotą vielą. Taip man pasirodė.
Jie praėjo po dideliu plakatu, skelbiančiu, kad iki sienos su Masačiusetsu liko tik penkiolika mylių: US-1 magistralė kirto tik siaurą Niū Hampšyro žemės lopinėlį, skiriantį Meiną nuo Masačiusetso.
- Gareti, - draugiškai kreipėsi Stebinsas, - gal geriau eik pasidulkink su savo motina.
- Atleisk, tačiau spaudi nebe tą mygtuką.
Garetis tyčia išsirinko šokolado batonėlį ir susigrūdo visą sau į burną. Garečio skrandis baisiai susitraukė, tačiau jis vis tiek nurijo šokoladą. Įtemptai pakovojęs su savo žarnynu, Garetis jo neišvėmė.
- Manau, valiosiu žingsniuoti visą dieną, - jis tarė Stebinsui, - net ir dvi, jei reikės. Susitaikyk su tuo, Stebinsai. Pamiršk senąjį psichologinį karą. Tai nebeveikia. Geriau sukrimsk dar keletą krekerių su riešutų sviestu.
Stebinsas stipriai susičiaupė: tik akimirką, bet Garetis spėjo tai pastebėti. Jis pakuteno Stebinsui padus, todėl pajuto pakilios nuotaikos antplūdį.
- Nagi, Stebinsai, - Garetis paragino jį. - Pasakyk mums, kodėl *tu* čia. Nes, kaip matai, nebeteks ilgai būti kartu. Pasakyk mums. Tai liks tik tarp mūsų trijų, nes mes jau supratome, jog tu - ne Supermenas.
Stebinsas prasižiojo ir staiga išvėmė suvalgytus krekerius bei riešutinį sviesą, beveik nepaliestus virškinimo sulčių. Jis susverdėjo ir antrąkart per visą Maratoną gavo įspėjimą.
Garetis pajuto, kaip kraujas pulsuoja smilkiniuose.
- Nagi, Stebinsai. Tu apsivėmei. O dabar pasakyk mums.
Stebinso veidas nusidažė senos marlės spalva, tačiau vaikinas atgavo šaltakraujiškumą.
- Kodėl aš čia? Nori žinoti?
Makraisas smalsiai pažvelgė į jį. Šalimais nieko nebuvo: arčiausiai kėblino Beikeris, beveik prie pat minios krašto, įdėmiai žvelgdamas į jos masinį veidą.
- Kodėl esu čia ar kodėl einu? Ką nori sužinoti?
- Aš noriu žinoti viską, - prisipažino Garetis.
- Aš - triušis, - atsakė Stebinsas.
Lietus varvėjo nuo jų nosių ir kabėjo ant ausų kaušelių lyg auskarai. Priekyje basakojis berniukas purpurinėmis kruvinomis pėdomis parpuolė ant kelių, pašliaužė su pašėlusiai besikilnojančia galva, pabandė atsistoti, vėl pardribo, bet pagaliau jam pavyko atsikelti, ir jis nėrė į priekį. Tai Pastoras, - nustebęs pamanė Stebinsas. - Vis dar su mumis.
- Aš - triušis, - pakartojo Stebinsas. - Tu tokius matei, Gareti. Mažus, pilkus, mechaninius triušius, kuriuos skalikai vaikosi per šunų varžybas. Nesvarbu, kaip greitai bėga šuo, jis beveik niekada nesugauna triušio. Kadangi triušis neturi kūno ir kraujo, o šunys - turi. Triušis - tik šablonas ant lazdelės, prijungtas prie sraigtelių ir ratukų. Senais laikais Anglijoje naudodavo

gyvus triušius, tačiau kartais šunys sugaudavo juos. O dabar - daug patikimiau. Jis apkvailino mane.

Žydros Stebinso akys žvelgė į lietų.

- Galbūt geriau sakyti... jis pakerėjo mane. Jis pavertė mane triušiu. Prisimenat tą iš "Alisos Stebuklų šalyje"? Bet galbūt tu teisus, Gareti. Pats laikas liautis būti triušiu, kiaule ar avimi ir tapti žmogumi... nors mes galime pakilti tik iki kekšių šeimininkų ir iškrypėlių, sėdinčių 42-osios gatvės teatrų balkonuose, lygio.

Stebinso akys sulaukėjo ir pralinksmėjo. Jis pažvelgė į Garetį su Makraisu, tačiau šie nusuko savo akis į šoną. Stebinsas buvo beprotis. Jokios abejonės. Stebinsas buvo visiškas beprotis.

Jo tylus balsas išaugo iki riksmo.

- Iš kur tiek žinau apie Maratoną? Aš viską žinau apie Maratoną. Aš privalau! *Majoras - mano tėvas, Gareti*! *Jis - mano tėvas*!

Minia ėmė šėlti, net nemanydama nutilti. Ji būtų galėjusi šėlti dėl Stebinso pasakytų žodžių, jei tik būtų išgirdusi juos. Nugriaudėjo šūviai. Štai kodėl minia pašėlo. Nugriaudėjo šūviai, ir Pastoras krito negyvas.

Garetis pajuto, kaip jam suspaudė pilvą ir klyną.

- O, Dieve, - išlemeno Makraisas. - Ar tai tiesa?

Jis aplaižė sukepusias lūpas.

- Tiesa, - linksmai atsakė Stebinsas. - Aš - jo benkartas. Matot... aš galvojau, kad jis nežino. Aš galvojau, kad jis nežino, jog aš - jo sūnus. Čia ir padariau klaidą. Jis - bjaurus senas kalės vaikas. Kiek žinau, turi kokį tuziną mažųjų benkartų. O aš norėjau jam tai iškloti - iškloti visam pasauliui. Staigmena, staigmena. Laimėjęs kaip Prizo paprašyčiau leisti persikraustyti į tėvo namus.

- Bet jis *viską* žinojo? - sušnibždėjo Makraisas.

- Jis pavertė mane savo triušiu. Mažu pilku triušeliu, kuris priverstų šunis bėgti greičiau... ir toliau. Ir, ko gero, jam tai pavyko. Mes pasieksime Masačiusetsą.

- O dabar? - paklausė Garetis.

Stebinsas patraukė pečiais.

- Pasirodo, jog triušis vis dėlto iš kūno ir kraujo. Aš einu. Aš kalbu. Ir, regis, jei visa tai greit nesibaigs, imsiu šliaužti ant pilvo kaip reptilija.

Jie palindo po elektros tinklų linijomis. Keletas vyrų elektriko batais laikėsi už atraminių polių virš minios lyg groteskiški maldininkai.

- Kiek valandų? - paklausė Stebinsas.

Jo veidas tarytum ištirpo lietuje. Jis tapo Olsono, Abraomo, Barkovičiaus veidu... o tada ir Garečio veidu, beviltišku ir išsekusiu, įdubusiu ir gruoblėtu, supuvusios baidyklės veidu žiemai paruoštame lauke.

- Be dvidešimt dešimt, - atsakė Makraisas ir išsišiepė. Tai buvo tik vaiduokliška seno ciniško šypsnio imitacija. - Sveiki sulaukę penktosios dienos, šūdžiai.

Stebinsas linktelėjo.

- Ar taip ir lis visą dieną, Gareti?

- Regis, taip. Bent jau taip atrodo.
Stebinsas iš lėto linktelėjo galvą.
- Man irgi taip atrodo.
- Tuomet eikš vidun, - staiga pasiūlė Makraisas.
- Gerai. Ačiū.
Jie žingsnis į žingsnį patraukė kartu į priekį, nors kiekvieną iš trijulės skausmai rietė į skirtingas puses.

Į Masačiusetsą jie įžengė septyniese: Garetis, Beikeris, Makraisas, iš paskutiniųjų kovojantis tuščiaakis skeletas, vardu Džordžas Filderis, Bilas Houfas ("tark kaip Hafas", - dar anksčiau jis pataisė Garetį), aukštas, raumeningas, visai neatrodantis rimtai pavargęs vaikinas, vardu Miliganas, ir Stebinsas.

Ėjikai beveik nekreipė dėmesio į šūvius ir šūksnius, kurie nuvilnijo, kai kirto sieną. Lietus be perstojo monotoniškai krito iš dangaus. Vėjas stūgavo ir košė per drabužius visu nuožmiu pavasario žiaurumu. Jis kėlė kepures nuo žiūrovų galvų ir pašėlusiai sukdamas nešė jas aukštyn į baltą dangų.

Beveik tuoj pat po Stebinso išpažinties Garetis pajuto keistai ir džiaugsmingai atgimusį savo kūną. Jo kojos tarsi prisiminė, kuo buvusios. Akinantis nugaros ir kaklo skausmas tarytum užšalo savo vietoje. Tai panėšėjo į perkopimą per paskutinę stačią uolą ir užsiropštimą ant pačios viršūnės: iš debesų ūko į šaltą saulės šviesą ir nepakankamai prisotintą orą... kai nebelieka kito kelio, kaip tik leistis žemyn panašiu į paukščio skrydį greičiu.

Visureigis važiavo priešakyje. Garetis žiūrėjo į baltapūkį kareivį, sėdintį visureigio gale, po didžiuliu brezentiniu skėčiu. Jis bandė persiųsti savo skausmus ir permirkusio kūno kančią Majoro vyrui. Blondinas abejingai spoksojo į Garetį.

Garetis žvilgtelėjo į Beikerį ir pastebėjo, kad jam iš nosies smarkiai sruvo kraujas. Kraujas varvėjo per skruostus ir tiško žemyn nuo žandikaulių linijos.

- Jis mirs, tiesa? - paklausė Stebinsas.
- Žinoma, - atsakė Makraisas. - Jie visi miršta, nejau nežinojai?
Stiprus vėjo gūsis bloškė į juos lietaus fontaną, ir suklupęs Makraisas gavo įspėjimą. Minia, nejautri ir nepaveikiama, linksminosi toliau. Bent jau petardų šiandien leido mažiau. Lietus sustabdė šią linksmą nesąmonę.

Kelias padarė didelį lankstą, ir Garetis pajuto, kaip jam suspurdėjo širdis. Jis išgirdo Miligano murmesį:
- Dieve brangus!
Kelias ėjo tarp dviejų kalvų. Jis buvo panašus į tarpeklį tarp dviejų kyšančių krūtų. Kalvos tiesiog juodavo nuo žmonių gausos. Žiūrovai apspito juos iš visų pusių it gyvos, didžiulės, tamsios pelkės kraštai.

Džordžas Filderis grįžo į gyvenimą. Jo "kaukolė" sukiojosi į šalis ant plonučio kakliuko.
- Jie suės mus, - sumurmėjo jis. - Jie užgrius mus ir suės.

- Nemanau, - atkirto Stebinsas. - Dar niekada...

- Jie suės mus! Suės! Suėsmus! Suės! Suės! Suėsmussuėsmus...

Džordžas Filderis ėmė sukti didžiulius ratus, pašėlusiai maskatuodamas rankomis. Jo akys blizgėjo it į pelėkautus patekusios pelės. Garečiui jis atrodė panašus į išprotėjusį vaizdo žaidimą.

- Suėsmussuėsmussuėsmus...

Džordžas Filderis klykė visu balsu, bet Garetis jo beveik negirdėjo. Garso bangos, sklindančios nuo kalvų, krito ant jų lyg plaktuko smūgiai. Garetis net neišgirdo šūvių, kai Filderis užsidirbo bilietą: aplink aidėjo tik laukiniai minios riksmai. Filderio kūnas sušoko keistai gracingą rumbą kelio vidury: besispardančios kojos, trūkčiojantis kūnas, krūpčiojantys pečiai. Po to, ko gero, pailsęs nuo šokimo, atsisėdo, plačiai išskėtė kojas ir užgeso sėdėdamas, prispaudęs smakrą prie krūtinės it pavargęs mažas berniukas, kurį bežaidžiant aplankė Dėdė Miegas.

- Gareti, - pašaukė Beikeris. - Gareti, aš kraujuoju.

Kalvos jau liko už jų, ir Garetis galėjo išgirsti jį kalbant.

- Aha, - tepasakė jis, stengdamasis išlaikyti ramų balsą.

Kažkas Arto Beikerio viduje atsuko visus kraujo kranelius. Iš nosies plūdo kraujas. Skruostai ir kaklas buvo padengti sukrešėjusiu krauju. Marškinių apykaklė nusidažė raudonai.

- Juk tai dar ne blogai, tiesa? - paklausė Beikeris. Jis verkė iš baimės, nes žinojo tiesą.

- Ne, tai dar nėra blogai.

- Lietus atrodo toks šiltas. Bet tai tik lietus. Juk tai tik lietus, tiesa, Gareti?

- Taip, - jausdamasis klaikiai, atsakė Garetis.

- Kaip norėčiau užsidėti truputį ledo, - prisipažino Beikeris ir pasitraukė šalin.

Garetis nulydėjo jį žvilgsniu.

Be penkiolikos vienuolika Bilas Houfas ("tark kaip Hafas") užsidirbo bilietą, o Miliganas - pusę dvyliktos, iškart po "Skraidančiųjų Velnių" parodomųjų skrydžių komandos, praskriejusios virš galvų šešiais mėlynais "F-111" lėktuvais, pasirodymo. Garetis tikėjosi, kad Beikeris išleis kvapą anksčiau už juos, tačiau Beikeris pėdino į priekį, nors jau visa viršutinė marškinių pusė permirko krauju.

Garečio galva grojo džiazą. Deivas Brabekas, Telonijus Monkas, Kenonbolas Aderlis, - šių džiazmenų įrašus visi laikydavo po stalu ir užleisdavo, kai kompanija apgirsdavo ir imdavo triukšmauti.

Taip, regis, kažkada jį mylėjo, ir jis pats mylėjo. Tačiau dabar liko tik džiazas ir vis stipresnis būgno mušimas galvoje. Jo motina tebuvo šiaudų prikimšti kailiniai, o Džene – parduotuvės manekenas. Viskas baigta. Net jei jis ir laimės, jei sugebės pergyventi Makraisą, Stebinsą ir Beikerį, viskas baigta. Jis niekada nebegrįš namo.

Garetis pravirko. Vaizdas prieš akis susiliejo, kojos susipynė, ir jis pargriuvo. Kelias pasirodė besąs kietas, šaltas ir neįtikėtinai patogus poilsiui. Ga-

retis gavo du įspėjimus, kol pagaliau šiaip ne taip atsistojo it iki žemės graibymo prisilakęs girtuoklis. Jis privertė kojas žengti į priekį per pakilusį vėją, kurio sterilus ošimas nė kiek nepriminė paties tikriausio perdimo.

Beikeris it girtuoklis mėtėsi pirmyn atgal per visą kelią. Makraisas ir Stebinsas ėjo suglaudę galvas. Staiga Garetis ėmė neabejoti, kad jie rengė sąmokslą jį nužudyti, kaip kad Barkovičius kažkada užmušė beveidį dalyvį Renką.

Garetis paspartino žingsnį ir prisivijo tuodu. Jie be žodžių įsileido jį į savo tarpą. (Jūs liovėtės kalbėti apie mane, tiesa? Bet jūs tai darėt. Negi manot, kad nežinau? Gal manot, kad esu beprotis?) Tačiau Garetis pasijuto geriau: troško būti su jais, pasilikti su jais ligi pat mirties.

Jie praėjo pro ženklą, kuris, Garečio nuomone, sujungė visą Visatos beprotybę bei idiotišką erdvių juoką: “IKI BOSTONO LIKO 49 MYLIOS! ĖJIKAI, JŪS SUGEBĖSIT!” Garetis būtų paspringęs iš juoko, jei tik būtų valiojęs tai padaryti. Bostonas! Pats žodis atrodė mitinis, kupinas neįtikėtumo.

Beikeris vėl priėjo prie jo.

- Gareti?

- Ką?

- Ar mes kartu?

- Ką?

- Kartu, ar mes kartu? Gareti, *prašau.*

Beikerio akys maldavo. Jis tapo panašus į skerdyklą - mėsos ir kraujo mašiną.

- Taip. Mes kartu. Mes kartu, Artai.

Garetis visiškai nesuprato, apie ką kalbėjo Beikeris.

- Aš jau mirsiu, Gareti.

- Gerai.

- Jei laimėsi, ar padarysi šį tą dėl manęs? Man baisu prašyti ko nors kito.

Beikeris mostelėjo į apleistą kelią, tarytum šis būtų pilnas Maratono dalyvių. Vieną stingdančią akimirką Garečiui dingtelėjo į galvą, kad galbūt jie visi turi vaiduoklių pavidalus, ir prieš pat mirtį Beikeris gali juos įžiūrėti.

- Prašyk bet ko.

Beikeris uždėjo ranką ant Garečio peties, ir Garetis nebesusivaldęs pravirko. Atrodė, kad jo širdis išsiverš iš krūtinės ir pravirks savo pačios ašaromis.

- Su švininiais šonais, - tarė Beikeris.

- Paeik dar truputį, - pro ašaras paprašė Garetis. - Paeik dar tuputį, Artai.

- Ne, nebegaliu.

- Gerai.

- Galbūt dar pasimatysim, vyruti, - tarė Beikeris ir nubraukė kraują nuo veido.

Garetis panarino galvą ir dar smarkiau pravirko.

- Nežiūrėk, kaip jie šaus, - paprašė Beikeris. - Pažadėk man.

Be žodžių Garetis linktelėjo galva.

- Ačiū. Tu buvai mano draugas, Gareti, - Beikeris pabandė nusišypsoti. Ištiesė ranką, ir Garetis paspaudė ją savo abiejomis.

- Kitu laiku, kitoje vietoje, - užbaigė Beikeris.

Garetis užsidengė veidą rankomis ir buvo priverstas susiriesti, kad galėtų eiti toliau. Rauda išsiveržė iš jo, sukeldama tokį skausmą, kokio nesugebėjo sukelti visos Maratone praleistos dienos.

Garetis tikėjosi neišgirsti šūvių. Deja.

18

Skelbiu šių metų Maratono pabaigą.
Ponios ir ponai - piliečiai - pasveikinkite nugalėtoją!

Majoras

Iki Bostono liko keturiasdešimt mylių.

- Papasakok mums ką nors, Gareti, - paprašė Stebinsas. - Papasakok mums ką nors, kad mes nukreiptume mintis nuo savo bėdų.

Stebinsas neįtikėtinai paseno; jis tapo tikru seniu.

- Aha, - pritarė Makraisas. Jis taip pat atrodė senas ir raukšlėtas. - Papasakok, Gareti.

Garetis nužvelgė abu, tačiau neišvydo jokios dviveidystės, tik išsekimą jų veiduose. Jis ir pats jau ritosi bedugnėn: deginantys skausmai vėl paskubėjo grįžti.

Garetis užmerkė akis. Atsimerkus pasaulis susidvejino ir nenorom tapo vientisu.

- Gerai.

Makraisas tris kartus suplojo rankomis. Jis turėjo tris įspėjimus, Garetis - vieną, Stebinsas - nė vieno.

- Vieną kartą...

- Dieve, ir kas norėtų klausytis sumautos pasakos? - pasipiktino Stebinsas.

Makraisas sukikeno.

- Klausysitės to, ką aš norėsiu jums papasakoti! - valdingai atkirto Garetis. - Taigi, ar norit išgirsti, ar ne?

Stebinsas užkliuvo už Garečio. Jie abu gavo po įspėjimą.

- Ko gero, pasaka geriau negu nieko.

- Tai visai ne pasaka. Jei siužetas vystosi ne mūsų pasaulyje, tai dar nereiškia, jog tai pasaka. Tai nereiškia...

- Pasakosi ar ne? - suirzęs paklausė Makraisas.

- Vieną kartą, - pradėjo Garetis, - gyveno Baltasis Riteris, kuris išėjo į pasaulį ieškoti nuotykių. Jis paliko savo pilį ir perėjo per Stebuklingą Girią...

- Riteriai joja, - paprieštaravo Stebinsas.
- Perjojo per Stebuklingą Girią. *Jojo*. Jis patyrė daug keistų nuotykių. Riteris nugalėjo tūkstančius trolių, goblinų ir velniai žino kiek vilkų. Gerai? Pagaliau jis prijojo karaliaus pilį ir paprašė leidimo vesti Gvendoliną, žymiąją Gražiąją Mergelę.
Makraisas prunkštelėjo.
- Karaliui tai nepatiko, nes jis manė, kad nėra nė vieno jo dukrai Gvendolinai tinkamo riterio, tačiau pati Gven taip įsimylėjo Baltąjį Riterį, kad net pagrasino pabėgsianti į Laukinį mišką, jei... jei...
Silpnumo banga užliejo Garetį, ir jis pasijuto tarsi plaukiąs pasroviui. Minios šėlsmas pasiekė jį it bangų mūša per ilgą kūginį tunelį. Šis jausmas iš lėto atslūgo.
Garetis apsidairė. Makraisas panarinta galva užmigęs žingsniavo minios link.
- Ei! - šūktelėjo Garetis. - Ei, Pitai! *Pitai*!
- Palik jį ramybėj, - tarė Stebinsas. - Tu pasižadėjai kaip ir mes visi.
- Eik velniop, - atrėžė Garetis ir nėrė tiesiai prie Makraiso. Jis palietė Makraiso pečius ir jį ištiesino.
Makraisas mieguistai pažvelgė ir nusišypsojo.
- Ne, Rėjau. Laikas atsisėsti.
Siaubas suspaudė Garečio krūtinę.
- Ne! Jokiu būdu!
Makraisas paspoksojo, vėl šyptelėjo ir papurtė galvą. Atsisėdo ant kelio ir sukryžiavo kojas. Makraisas atrodė it pasaulio sunaikintas vienuolis. Lietingoje prietemoje ant skruosto baltai spindėjo randas.
- *Ne*! - suklykė Garetis.
Jis pabandė pakelti Makraisą, tačiau šis buvo pernelyg sunkus. Makraisas netgi nežiūrėjo į jį. Jis sėdėjo užmerkęs akis. Staiga du kareiviai atitraukė Makraisą nuo Garečio ir įrėmė savo šautuvus jam į galvą.
- *Ne*! - vėl suriko Garetis. - *Mane*! *Mane*! *Nušaukite mane*!
Tačiau vietoj to jis tik gavo savo trečią įspėjimą.
Makraisas atmerkė akis ir nusišypsojo. Dar po akimirkos jis išnyko iš gyvųjų pasaulio.
Garetis žingsniavo nieko nesuvokdamas. Jis spoksojo tuščiomis akimis į Stebinsą, kuris savo ruožtu smalsiai spitrijo į jį. Garetį kankino keista spengianti tuštuma.
- Pabaik pasaką, - paragino Stebinsas. - Pabaik pasaką, Gareti.
- Ne. Nenoriu.
- Tada baik viską, - Stebinso lūpose pasirodė nugalėtojo šypsena. - Jei sielos iš tikrųjų egzistuoja, tai Makraiso siela dar visai čia pat. Tu dar gali ją pasivyti.
Garetis pakėlė akis į Stebinsą ir tarė:
- Aš sutrypsiu tave į žemę.
O, Pitai, - mąstė jis. - Tau net nebeliko ašarų pravirkti.
- Tikrai? – atkirto Stebinsas. - Dar pažiūrėsim.

Galų gale, apie aštuntą valandą vakaro, jiems žingsniuojant per Denversą, Garetis suprato. Viskas baigta, nes Stebinso neįmanoma nugalėti.

Aš pernelyg daug apie tai galvojau. Makraisas, Beikeris, Abraomas... jie negalvojo apie tai, jie paprasčiausiai tai padarė. Tarsi tai būtų natūralu. Ir tai *yra* natūralu. Tiesą pasakius, tai pats natūraliausias dalykas pasaulyje.

Garetis vilkosi keliu išsprogusiomis akimis ir atvėpusiais žandikauliais. Lietus krito tiesiai į burną. Vieną miglotą akimirką jam pasirodė, kad išvydo kažką pažįstamą, verkiantį ir mojuojantį tamsoje, tačiau koks skirtumas? Garetis nebevaliojo tęsti Maratono.

Tik pasakys Stebinsui, kuris išsekęs akivaizdžiai šlubavo priešais. Garetis jautėsi labai pavargęs, bet nebebijojo. Jis buvo ramus, susitaikęs. Garetis paspartino žingsnį, kol galėjo lengvai padėti ranką Stebinsui ant peties.

- Stebinsai.

Stebinsas atsigręžė ir pažvelgė į Garetį didelėmis, nieko nematančiomis akimis. Pagaliau atpažino Garetį ir sučiupo už marškinių, juos prasegdamas. Minia iškart suošė iš nepasitenkinimo dėl tokių veiksmų, tačiau tik vienas Garetis išvydo siaubą Stebinso akyse - siaubą ir tamsą. Ir tik vienas Garetis suprato, kad Stebinso grybšnis buvo paskutinis beviltiškas išsigelbėjimo siekimas.

- *O, Gareti!* - sušuko Stebinsas ir parkrito.

Minios šūksniai pasiekė apokalipsę. Tai buvo kalnų virtimo, žemės drebėjimo garsas, visiškai sutraiškęs Garetį. Garsas būtų užmušęs Garetį, jei tik šis būtų jį išgirdęs, bet Garetis girdėjo tik savo paties balsą.

- Stebinsai? - smalsiai pašaukė jis.

Garetis atsiklaupė ir kažkokiu būdu sugebėjo apversti Stebinsą veidu aukštyn. Stebinsas vis dar spoksojo į jį, tačiau neviltis jau buvo dingusi nuo jo veido. Jo galva lengvai maskatavo į šalis.

Garetis pridėjo į vamzdelį susuktą delną prie Stebinso burnos.

- Stebinsai? - vėl pašaukė.

Bet Stebinsas buvo negyvas.

Garetis prarado susidomėjimą. Jis atsistojo ir vėl pradėjo žingsniuoti į priekį. Sveikinantys šūksniai užpildė žemę, o raketos - visą dangų. Priešaky prie Garečio artėjo džipas.

Jokių transporto priemonių kelyje, prakeiktas asile. Tai didžiulis pažeidimas, už tai gali ir nušauti.

Džipe stovėjo Majoras. Jis atidavinėjo pagarbą, pasiruošęs išpildyti pirmąjį norą, kiekvieną norą, bet kokį norą, mirtiną norą. Prizą.

Už Garečio kareiviai iššovė į jau mirusį Stebinsą, ir dabar tik vienas Garetis liko kelyje. Jis ėjo tos vietos link, kur skersai baltą liniją sustojo Majoro džipas. Majoras jau žygiavo Garečio link geraširdišku ir neįskaitomu po veidrodiniais akiniais nuo saulės veidu.

Garetis pasitraukė į šoną. Jis buvo ne vienas. Visai iš arti jam mojo tamsi figūra. Ji atrodė pažįstama. Dar truputį priartėjus, būtų galima įžvelgti jos

veido bruožus. Kurio jis dar nenugalėjo? Barkovičiaus? Kolio Parkerio? Persio (kokia jo pavardė?)? Kas ten?

- *GARETI!* - pašėlusiai skandavo minia. - *GARETI! GARETI! GARETI!*

Ar tai Skremas? Griblis? Deividsonas?

Ranka palietė jo petį. Garetis nekantriai numetė ją nuo savęs. Tamsi figūra mojo, mojo lietuje ir kvietė jį prieiti, prieiti ir sužaisti žaidimą. Buvo pats laikas pradėti. Laukė dar tolimas kelias.

Aklos akys. Į jį tiesėsi maldaujančios rankos, tarsi prašydamos išmaldos. Garetis artėjo prie tamsios figūros.

Ir kai ranka palietė jo petį, Garetis surado jėgų pasileisti tekinas.

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS

Šioje knygoje – du
Stepheno Kingo romanai,
dvi stulbinančios alegorijos,
kurių veikėjai stengiasi
pasipriešinti atšiauraus
likimo įnoriams.
Prieš asmenybę gniuždantį
civilizacijos ritmą stoja
Bartas iš "Kelio darbų",
o "Maratono" lenktynės
atspindi amžinos žmonių
kovos už būtį
absurdiškumą...

